imburgs agblad

Lottomotief

aterdag 23 oktober 1993

75e jaargang nr. 250.

itgeversmaatschappij Limburgs Dagblad B.V. – Postbus 3100, 6401 DP Heerlen – Telefoon 045-739911 – Hoofdredacteur Ron Brown – Losse nummers ƒ 1,65

● *Publiekslieveling Tijjani Babangida*

● *Wimanjaya Liotohe*

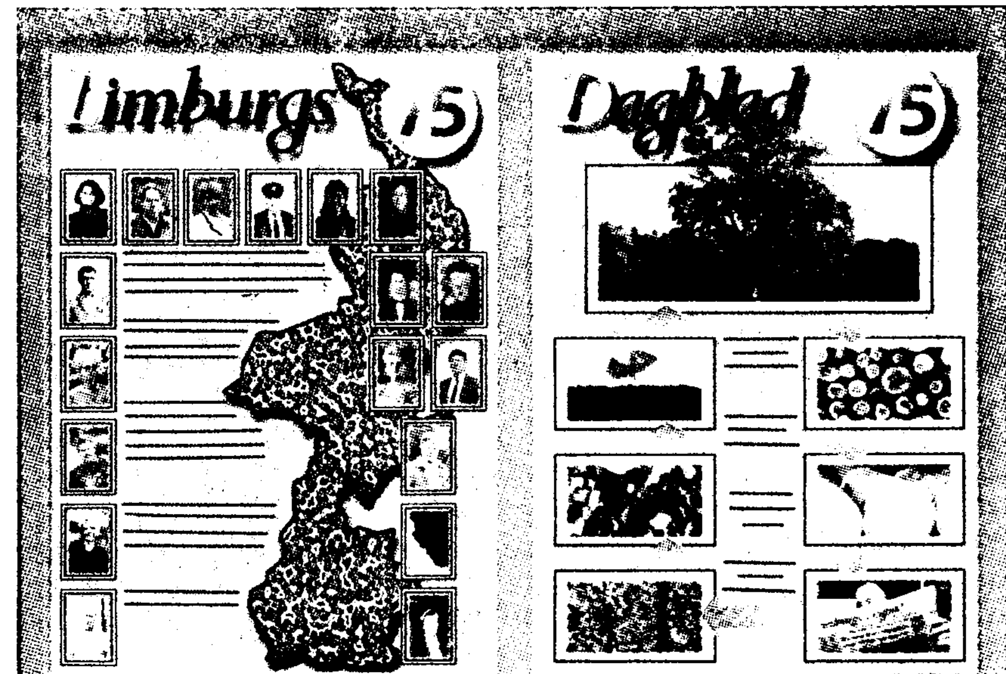

Vandaag bestaat het Limburgs Dagblad 75 jaar.

De jubileumkrant wordt in de loop van vandaag – tot 7 uur vanavond – apart verspreid.

De Jubileumkrant besteedt aandacht aan de geschiedenis van het Limburgs Dagblad.

De Jubileumkrant geeft doorkijkjes in de journalistiek die normaal gesloten blijven.

De Jubileumkrant zet vooral Limburgers in het zonnetje die nooit in de krant komen – omdat ze zo 'gewoon' zijn. Hoezo gewoon?

'Extreme terugval automarkt noopt tot maatregelen'

NedCar wil 20 dagen dicht

Van onze redactie economie

ORN/HELMOND – De directie van NedCar heeft bij de Areidsinspectie in Maastricht een verzoek ingediend om de briek tijdelijk te sluiten. De aanvraag heeft betrekking op uim 3.800 NedCar-medewerkers in Born. NedCar wil van het ministerie van Sociale Zaken toestemming krijgen in totaal intig dagen de fabriek te sluiten, verspreid over de maanen november en december (vijftien dagen) en januari 1994 vijf dagen.) Nedcar zal het salaris van de betrokken werkneers op de betreffende dagen aanvullen tot honderd procent.

e extreme terugval in de autoverkopen op de internationale markten t ten grondslag aan de aanvraag. er de eerste negen maanden van t jaar zijn in het algemeen 19 pront minder auto's verkocht ten opzichte van diezelfde periode vorig ar. Wat Volvo betreft ziet die uitg er nog ongunstiger uit. In de rste negen maanden van dit jaar rden dertig procent minder Volvo's uit de 400-serie verkocht in verlijking met de afzet over dezelfde riode vorig jaar.

dien NedCar toestemming krijgt or het stilleggen van de fabriek, n wordt daardoor het produktievolume met achtduizend exemplaren verminderd tot 80.000, zo deelde oordvoerder J. Buij gisteren mee. e Arbeidsinspectie denkt haar onderzoek naar de wenselijkheid van noodzaak tot werktijdverkorting NedCar eind volgende week aar te hebben. Incluis advies ordt die rapportage vervolgens geuurd aan de ministeries van Sociale Zaken en Economische Zaken. Sociale Zaken zal binnen zes weken een beslissing moeten nemen. Toestemming voor werktijdverkorting is de afgelopen jaren, ook gezien teruglopende verkoopcijfers, vaker het geval geweest. Maar een verzoek is ook al een keer afgewezen.

NedCar heeft in de aanvraag benadrukt dat de vooruitzichten voor herstel van de internationale automarkt in 1994 gunstig lijken te zijn.

„De verwachting is dat ook de Volvo 400-serie daarvan zal profiteren, evenals van de onlangs doorgevoerde modelvernieuwing. Recente ontwikkelingen als in Engeland lijken dat nu al te onderstrepen," aldus Buij gisteren. „Ook de vooruitzichten op langere termijn zijn gunstig voor NedCar gezien de met Volvo en Mitsubishi overeengekomen afname van toekomstige modellen."

Gerard Kortenhoeven van de Centrale Ondernemings Raad van NedCar, liet gisteren vanuit Brussel weten dat ook hij alle vertrouwen heeft in een toestemming door het ministerie van Sociale Zaken. „De wintermaanden staan weer voor de deur en dat betekent niet veel goeds voor de autoverkopen. Maar dat probleem is duidelijk conjunctureel van aard en niet structureel." Zo lang dat het geval is, is er ook volgens hem grote kans op toestemming voor het tijdelijk stil leggen van de fabriek. Kortenhoeven is tot vandaag in Brussel samen met collega-COR-leden van alle mogelijke Europese Volvo-vestigingen. Zij praten al langere tijd over de oprichting van één Europese Centrale Ondernemingsraad.

max. 8º C

min. 2º C

OUD

e bewolking van een fronal systeem ligt vandaag ver Limburg. In het zuiden alt uit die bewolking plaatelijk wat lichte (mot)regen, erwijl in het noorden opklaingen kunnen voorkomen. orgen is er dan ook nog wel ewolking maar zijn er ook nnige perioden en is het roog. De wind is vandaag atig tot vrij krachtig uit oordoostelijke richting, moren afgenomen tot matig. De angevoerde lucht is koud en et wordt dit weekeinde tussen 8 en 10 graden. In de nachten daalt het kwik naar 2 raden.

Vlaai voor bezorgers

● *Per persoon brengen zevenhonderd bezorgers 85 kilo Limburgs Dagblad-jubileumkranten huis aan huis in een groot deel van Zuid-Limburg, een krachttoer die er wezen mag; daar moet je echte 'nieuwe helden en heldinnen' voor hebben. Een versterkende vlaai was dan ook meer dan verdiend. Gistermorgen, bij het begin van de operatie, trok rayonchef oplage van het Limburgs Dagblad Leo Consten naar de Vijgenweg in Heerlen om eigenhandig het traditioneel gebak te overhandigen aan Patricia Houben, één van die zevenhonderd. Het kan tot vanavond zeven uur duren, voor het karwei geklaard is.*

Foto: FRANS RADE

Gokken bij NS

UTRECHT/WEERT – De NS gaan een gokje wagen met hun klanten.

Die kunnen vanaf 1 november op het station Weert met een dobbelsteen-worp een korting van 5 tot 25 procent verdienen op een treinreis.

Gooien de reizigers een 6 dan krijgen ze een cadeaubon ter waarde van het zojuist gekochte treinkaartje. NS verbindt aan de actie wel een aantal voorwaarden: passagiers moeten buiten de spits reizen en op het traject Weert-Maastricht. Een retourtje Weert-Maastricht kost in de tweede klas 28,50 gulden.

Lubbers dreigt Europa met moeilijkheden

DEN HAAG – Er ontstaan 'grote problemen' tussen Nederland en de Europese Gemeenschap als ons land geen enkele Europese instelling krijgt toegewezen. Dit dreigement uitte premier Lubbers gisteren na afloop van het kabinetsberaad.

Eind oktober wordt in EG-verband besloten waar de Europese Bank wordt gevestigd. De bank staat bovenaan het Nederlandse verlanglijstje en zou in Amsterdam gevestigd moeten worden. Inmiddels is echter vrijwel zeker dat de bank naar Duitsland (Frankfurt) gaat.

Lubbers benadrukte echter dat Nederland vooralsnog blijft vasthouden aan Amsterdam. Tweede op het Nederlandse verlanglijstje staat het Europese Merkenbureau en derde Europol.

Lubbers zei dat voorzitter Delors van de Europese Commissie voor Nederland 'eerder aan Europol dan aan het Merkenbureau denkt'.

Het Merkenbureau wordt vrij algemeen aan Spanje toebedacht. Als Europol aan Nederland wordt toegewezen, komt het in Den Haag.

75 jaar Limburgs Dagblad

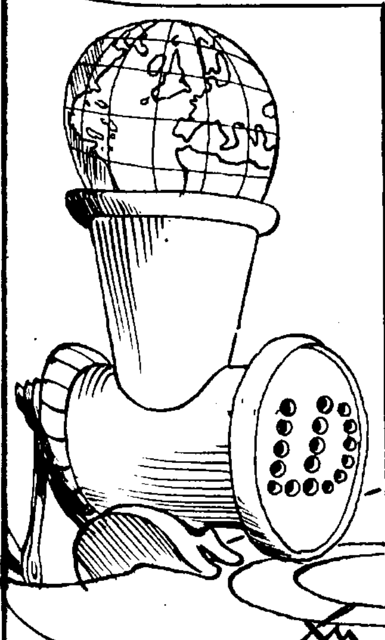

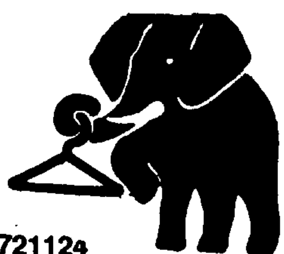

Opnieuw expositie in galerie Dis in Maastricht

Intieme schilderijen van Patrick Schols

DOOR [illegible]

MAASTRICHT – [illegible] Schols is terug in galerie [illegible] in de Maastrichtse Tafelstraat [illegible] waar hij zijn openbare [illegible] schilder een jaar of vijf, zes [illegible] begonnen is. Een periode [illegible] niet zo lang is, maar in een [illegible] schildersleven wel [illegible] heeft.

Vaak dient ze [illegible] te bepalen in een woelig en [illegible] bevaren water. En [illegible] om aandacht te trekken met [illegible] en spectaculaire [illegible] Schols speelt niet op [illegible].

Hij lijkt een man [illegible] niet te vragen waarom hij [illegible] is, of die op de vraag [illegible] worden, een duidelijk [illegible]. De omstandigheden verklaren [illegible] in zijn oeuvre tot nu toe [illegible] sober, bijna meditatief [illegible] in de kunstwereld [illegible] hoort.

Van wat zich [illegible] overigens terdege op [illegible] hij zich ook bewust is [illegible] in Europa aan schilderkunstige [illegible] afgegaan.

Ontwikkeling

De schilderkunst [illegible] staat dient bij [illegible]. Zij hent zien niet op wat [illegible] achtig is: stillevens [illegible] fleurigheden komen [illegible] altijd om gemoedstoestand [illegible] tot uitdrukking [illegible] ge-baren.

Het is overigens [illegible] consistentie verandert [illegible] een duidelijke ontwikkeling [illegible] aanzien van de figuratie [illegible] tentoonstellingen bij Dis [illegible]. Daarin was de kleur [illegible] in lapidaire vormen in [illegible] op plompe voeten [illegible] archetype, ter verbeelding [illegible] vermogen, rust, vrede, of [illegible]. Wie nu tussen de schilder en [illegible] van een collectie die in [illegible] lijkt te zijn ontstaan, wordt [illegible] levendige kleur, bij nadere [illegible] aangebracht in een gewijzigde [illegible] gebruikelijke schilderwijze op papier en met acryl is opgevolgd door gebruik van olieverf en hout.

● 'Oogappel' (1993), schilderij van Patrick Schols.

Opvallender nog is de verandering in de verschijning van de mens. Vaak kloek nog wel en lapidair, als bij Vlaamse expressionisten, maar toch meer in zijn wezen weergegeven: meer geportretteerd dan tot symbool teruggebracht. Men heeft het gevoel hier dichter bij het intieme leven van Schols te staan en zijn familie; de herinnering aan een ontmoeting met de schilder als vader van een engelachtig dochtertje zet iemand al snel op dat spoor. Het is ook licht te herkennen, zowel in 'De oogappel' als in 'De sfinx'. In het laatste schilderij figureert het engelachtige dochtertje in de huidskleur van een allochtoon, alhoewel blond, gesierd met vleugeltjes als een cupido in renaissancistische trant.

Het pièce de résistance is het grote familiestuk: er is alles in geïnvesteerd en er leeft een stille hoop dat het nooit zal worden verkocht. 'Muurbloempje' is exemplarisch voor de manier waarop Schols de namen geeft aan zijn schilderijen: hij benoemt ze maar ten dele. Drie, vier andere titels houdt hij achter de hand: er moet genoeg raadsel overblijven. Ze moet uit de oprechtheid van de intenties van de schilder voortkomen: een notie van de onbevangenheid die inherent is aan volkssprookjes. Het muurbloempje staat daar temidden van zijn decoratie als een opnieuw bedachte Petrouchka. Russische volkssprookjes vooral: de vioolspeler die de 'Passie' uitdrukt had in een schilderij van Chagall kunnen overstappen. 'Meisje met hart' en 'De grote dromer', het heeft allemaal iets van een aandoenlijk prentenboek, ook omdat het thuishoort in een reeks die met grote toewijding en zorgvuldigheid is geschilderd, mooi van kleur en materie, en met gevoeligheid in een lijst gezet.

Het lijkt er op dat de aandacht van Schols voor zijn familieleven zijn wereldbeeld niet heeft verengd. Zomin als zijn traditionele schildertrant betekent dat hij alle ontwikkelingen in de actuele schilderkunst vergeet, zomin verliest hij het besef in een grote wereld te leven, prijsgegeven aan een lot dat iedereen treft: de modellering van zijn mensentypen tot figuren van wereldwijde gelding kan niet onopgemerkt blijven.

Schols portretteert zichzelf zo donker als een allochtoon in 'Tweestrijd' en met zijn engelachtig dochtertje is het niet anders.

'Een dicht bij de mens staand, oprecht, zo lijkt het, en daarom beloftevol kunstenaarschap' werd eerder over de werken van Patrick Schols geschreven. Aan de inlossing van de belofte lijkt te zijn begonnen. Maastricht, galerie Dis. Patrick Schols, schilderijen. Tot 27 oktober.

ld-cd

Smart went crazy; Meridian Arts Ensemble speelt Zappa, Hendrix, Nurock e.a.; Channel Crossings CCS 4192

DOOR JOS FRUSCH

'Slim' is inderdaad gek geworden op deze cd van het Amerikaanse koperkwintet Meridian Arts. De compositie Smart Went Crazy van Kirk Nurock is het pièce de resistance, dat precies de intenties van deze koperblazers aangeeft: het afwijken van de geijkte paden die 'nette' blaasensembles als London Brass en Canadian Brass bewandelen en het zoeken naar nieuw grensverleggend repertoire.

Zo'n grensverleggende compositie is het bijna negentien minuten durende, speciaal voor het ensemble in 1992 geschreven Smart Went Crazy van Kirk Nurock, waarin de ordening die geluid de status van muziek gegeven heeft, al snel wordt doorbroken en de musici improviserend en hun virtuositeit etalerend al snel de complete chaos preken.

Klankschoonheid, verfijning, balans en meer van die kwaliteiten die bij brave arrangementen van renaissancemadrigalen of barokke canzones tot ideaal zijn verheven, hebben hier niets meer te zoeken. In de plaats daarvan alternatieve speelwijzen – glissandi, lippentrillers, Flatterzunge – en compositietechnieken, waarin jazz-thema's en Latijnsamerikaanse ritmen met elkaar in gevecht gaan en intereferentietonen de functie van de grote drieklank lijken te hebben overgenomen. Heavy, meedogenloos en met ultieme expressie laten de Meridians horen dat ze alles kunnen op hun instrumenten: hun improvisatietalenten en virtuositeit kennen geen grenzen.

Een verrassende cd die het niet echt moet hebben van klankpracht. Maar om te ervaren welke mysteries muziek in zich bergt, is Smart Went Crazy een 'must'. En dat niet alleen voor liefhebbers van blaasmuziek.

exposities

Simenon-expo verlengd

LUIK – De tentoonstelling [illegible] Simenon' (Alles over Simenon) [illegible] verlengd tot en met zondag [illegible]. De expositie in het 'Musée [illegible]' in Luik krijgt dagelijks [illegible] bezoekers over de vloer.

Volgens de organisatoren [illegible] mensen uit alle delen van [illegible] naar de geboorteplaats van [illegible] George Simenon, de geestelijke [illegible] van inspecteur Maigret. Tot nu toe zijn er al meer dan 120.000 belangstellenden geweest. Begin deze maand [illegible] Franse minister van cultuur [illegible] Toubon te gast. Hij gaf te kennen de tentoonstelling naar Parijs te willen [illegible] datum en plaats daarvoor staan nog niet vast.

Polaroads bij Henn

MAASTRICHT – In galerie Henn, St. Nicolaasstraat 28c in Maastricht, heeft vanavond tussen 18 en 21 uur de vernisage plaats van een expositie 'Polaroads' met werk van Frank Prümmer. De tentoonstelling loopt tot en met 30 oktober en is te bezichtigen van donderdag tot en met zaterdag van 15 tot 19 uur.

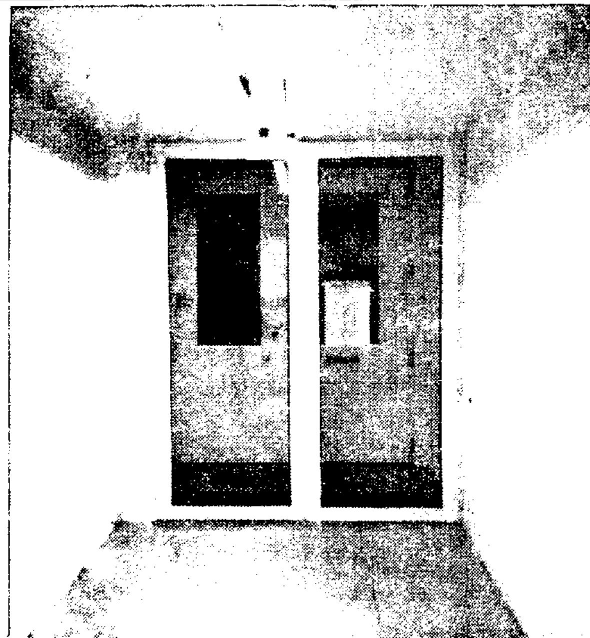

● Polaroid uit de installatie 'Polaroads' van Frank Prümmer.

Zoals de titel al aanduidt, bestaat de installatie van Frank Prümmer (1965) uit polaroids. De kunstenaar probeert de begrippen beweging, tijd en ruimte nader te onderzoeken. De ruimte is de galerieruimte, de tijd is de tijd die men nodig heeft om de installatie te bekijken en de beweging is de beweging van de polaroids die uit de kamera komen. De polaroids lijken uit de wanden te springen. Zowel ironisch als letterlijk wordt de vraag gesteld en beantwoord: wat zit erachter? Op 420 polaroids wordt de buitenkant van de galerie naar binnen getransporteerd 'Die Innenansicht der Aussenansicht der Innenansicht'.

'Wat is mooi?' in Sittard

SITTARD – De reizende tentoonstelling 'Wat is mooi?' is momenteel te zien in het Maaslandziekenhuis in Sittard. Ze is samengesteld door de Nederlandse Vereniging voor Plastische en Reconstructieve Chirurgie en blijft twee weken in Sittard.

Wie aan het werk van de plastisch chirurg denkt, denkt aan cosmetische chirurgie. Dat dit slechts een deel van zijn werkzaamheden betreft, leert deze expositie, die aandacht besteedt aan het volledige werkterrein van de plastisch chirurg. Aan bod komen o.a. hand- en huidchirurgie, de chirurgie van lip- en verhemeltespleten, borstreconstructie en microchirurgie.

Breughel in Bonnefanten

MAASTRICHT – Het Bonnefantenmuseum in Maastricht schenkt tot en met 11 februari speciale aandacht aan Pieter Brueghel de Jonge (1564-1648) en zijn atelier. Zeven werken van deze schilder worden getoond.

Carel van Mander stelt in zijn beroemde Schilder-boeck uit 1604 over de jonge Brughel dat hij 'zijns Vaders dinghen sear aerdich copieert en nadoet'. Nog altijd is de jonge Breughel vooral bekend om de kopieën die hij van Pieter Brueghel de Oude maakte. Toch had De Jonge een grote eigen produktie van landschappen en boerentaferelen, waaronder ook het in het Bonnefantenmuseum te bewonderen Bruilofstmaal voor een Boerenhuis.
Ook maakte Brueghel de Jonge ofwel Pieter II samengestelde werken. Hij nam dan elementen uit verschillende schilderijen van verschillende meesters en maakte daar één nieuw werk van. De Bekering van Saulus, dat ook deel van de expositie uitmaakt, is zo'n schilderij.

verder...

... is er in het Gemeentehuis van Margraten tot en met 1 december een expositie te zien van werk van Els Vertommen. Open van maandag t/m vrijdag van 8.30-12 uur.
... biedt de Stichting Grafische Ateliers Maastricht de Jaarprent 1993 aan. Het betreft een prent van de schilder/graficus André Kok. De Grafische Ateliers zijn open van maandag tot en met vrijdag van 10 tot 17 uur. Adres: Putepeel 30.

puzzels

cryptogram

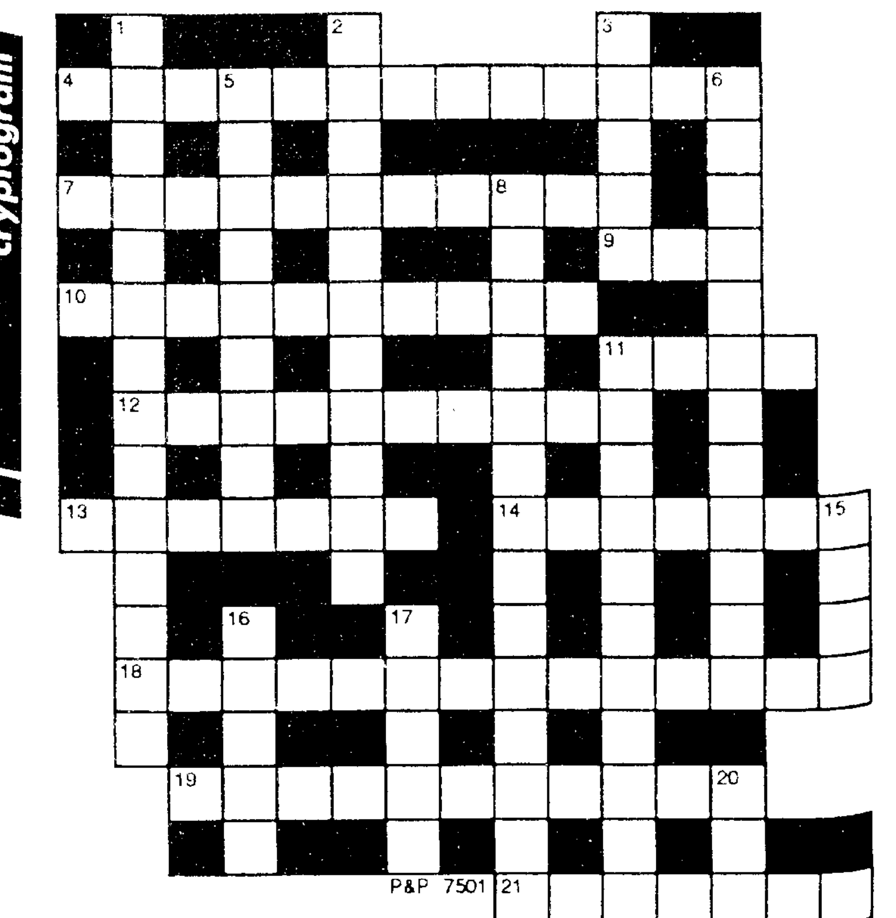

HORIZONTAAL: **4** Is dat een collectebus? (13); **7** Soldaat in de frontlinie (11); **9** Toontafel (3); **10** Flauw maar hard (10); **11** Die vlinder is van die knaap (4); **12** Voer voor het beste paard van stal (10); **13** Dat asfalt bestaat uit veel teer (7); **14** Om te roken en te blazen aan de waterkant (7); **18** Wat heeft die patiënt voor beroep? (14); **19** Koninklijke molen (11); **21** De oplossing voor een lekke band (7).

VERTIKAAL: **1** Een normale bevalling (14); **2** Hij leest als eerste de post (11); **3** Aan de rand van het schip (5); **5** De bewoner staat op de drempel (9); **6** Ruzie tijdens het dansen (12); **8** Ze hebben recht op een paar (14); **11** Laboratorium (11); **15** Die kerel is lid van het Engels Hogerhuis (4); **16** Een vogel in de Duitse krant (5); **17** Ik ben bang dat hij zich op stang laat jagen (5); **20** Een houterige relatie (3).

kruiswoordraadsel

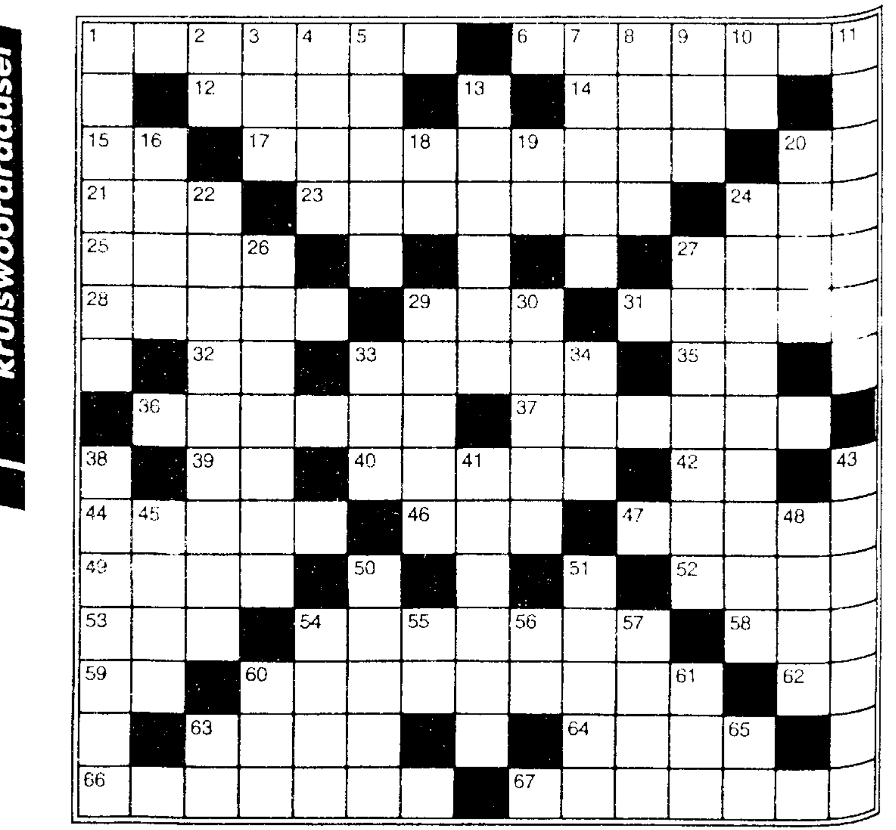

Welk winwoord komt er in het balkje?

HORIZONTAAL: **1** olieslager; **6** beroep; **12** weg; **14** plas; **15** hetzelfde; **17** pruttelaar; **20** soort computer; **21** bijb. vrouw; **23** duivel; **24** steen; **25** behoeftige; **27** knolgewas; **28** harssoort; **29** meisjesnaam; **31** kokosvlees; **32** telegraaf restante; **33** kachel; **35** mijlpaal; **35** geste; **37** treuzelen; **39** achter; **40** koolstof; **42** boom; **44** langzaam; **46** omroep; **47** familielid; **49** vreemd; **52** part; **53** bloeiwijze; **54** schoolvak; **58** voor; **59** grammofoonplaat; **60** vaartuig; **62** verzekering; **63** Venetiaanse titel; **64** te eniger tijd; **66** nievers; **67** godin.

VERTIKAAL: **1** allengs; **2** reeds; **3** tam; **4** waarborg; **5** kolossaal; **7** vrucht; **8** uiteinde; **9** sportterm; **10** ten laatste; **11** uitvoering; **13** vloot; **16** uitdrukking; **18** Ruimtelijke Ordening; **19** rustend; **20** vrucht; **22** overheidsdienaar; **24** voorgerecht; **26** zedig; **27** omvangrijke; **29** bijb. man; **30** dierentuin; **33** pl. in België; **34** aanw. vnw.; **38** blinken; **41** kleine diamant; **43** pl. in Frankrijk; **45** knol; **48** eerwaarde; **50** palen inslaan; **51** versiering; **54** ongevulde; **55** oude maat; **56** noot; **57** fotoopname; **60** moedermelk; **61** boekenrechter; **53** titel; **65** tot en met.

oplossing gisteren

OPLOSSING E 1013
HORIZONTAAL: 1 Zwitser; **7** paktouw; **12** neus; **14** slap; **15** v.v.; **17** el; **18** bef; **20** m.n.; **21** br; **22** elan; **24** wazig; **26** kaak; **28** nol; **29** bar; **30** lap; **32** rat; **33** TT; **34** bode; **35** even; **37** nu; **38** raket; **39** teken; **41** gros; **42** gong; **43** titel; **47** kopek; **50** ui; **52** sage; **53** Aken; **54** au; **55** ion; **57** pen; **58** vet; **59** pan; **60** zwak; **62** liter; **64** gard; **65** e.a.; **66** om; **68** gil; **69** da; **70** d.i.; **71** prijs; **73** haai; **75** driftig; **76** ballade.

VERTIKAAL: 1 zeventigduizend; **2** [illegible] **3** teen; **4** sul; **5** es; **7** as; **8** KLM; [illegible] tank; **10** op; **11** werktuigkundige; [illegible] fez; **16** vlot; **18** baret; **19** filet; **21** ba[illegible] **23** al; **24** wade; **25** gave; **27** ar[illegible] bok; **31** pek; **34** basis; **36** negen[illegible] rot; **40** nok; **44** tap; **45** egel; **46** le[illegible] **47** kavel; **48** oker; **49** pet; **51** lowa[illegible] aard; **56** na; **59** p.a.; **61** korf; **63** tin[illegible] gaal; **67** mijt; **69** dal; **71** p.i.; **72** s[illegible] ha; **74** ia.

Winwoord: OMZETVERGROTING

UITGEVERSMAATSCHAPPIJ
Limburgs Dagblad B.V.

Directie:
mr. F.A.M. van Hellemond
K.J. Verwer

Hoofdkantoor:
In de Cramer 37, 6411 RS Heerlen

Telefoon:
Abonnementen 045-739881
Advertenties 045-739886
Algemeen 045-739911
Piccolo-advertenties 045-719966

Fax:
Advertenties 045-739204
Algemeen 045-739364
Redactie 045-739264

Banken:
ABN-AMRO Heerlen 57 75 35 305
Postbank 10 35 100

Rayonkantoren:
Brunssum 045-256363
Geleen 046-748888
Kerkrade 045-452300
Maastricht 043-254477
Roermond 04750-16484
Sittard 046-515577

Abonnementsprijzen:
Bij vooruitbetaling te voldoen
Bij automatische betaling:
per maand [illegible]
per kwartaal [illegible]
Per acceptgiro:
per maand f 29,55
per kwartaal f 86,45
losse nummers f 1,60
Bfr 30

Alle orders worden afgesloten en uitgevoerd overeenkomstig de Regelen voor het Advertentiewezen en overeenkomstig de Algemene Voorwaarden van het Limburgs Dagblad.

de slimme slapjanus

recept

Biefstuk met kaasvulling

DOOR HUUB MEIJER

Benodigdheden voor 4 personen: 8 dungesneden kogelbiefstukjes van ca. 60 g, 125 g roquefort, gorgonzola of danish blue, 1 el gehakte noten of amandelen, 1 thl dille, 1 thl basilicum, 4 lange plakken katenspek, 1 el olie, zout, zwarte peper uit de molen, toefje tuinkers.

Druk vlees plat met de muis van de hand. Prak kaas voor vulling fijn en roer vervolgens glad. Voeg noten/amandelen, basilicum, dille toe en vermeng met kaasmassa. Verdeel vulling over vier bieflapjes, dek af met overige bieflapjes en druk iets aan. Wikkel spek rond zijkant om vlees heen en bind vast met keukengaren.
Bestrijk boven- en onderkant van vlees met olie en rooster biefstukken ca. 2 minuten aan elke kant. Bestrooi ten slotte met veel zwarte peper en snufje zout. Garneer met toefje tuinkers en dien op.
Serveer hierbij rauwkost van verse paprika's en gepofte aardappelen.

TIP: Het spek verhindert dat kaas tijdens roosteren bij hoge temperatuur uit vlees vloeit.

Oorlogstribunaal snel van start

[...] HAAG – Zo gauw de Verenigde Naties de begroting rond hebben, kan het tribunaal ter berechting van ex-Joegoslavische oorlogsmisdadigers in Den Haag beginnen. Het ministerie van Buitenlandse Zaken houdt er rekening mee dat de openingszitting op 17 november zal plaatsvinden.

[...] internationale tribunaal, [...] toe de VN in mei van dit [...] besloot, begint aanvankelijk [...] 'pilot', een eerste aanzet. Het [...] bedoeling dat een kleiner [...] van rechters met enkele tientallen medewerkers, de zaak geleidelijk uitbouwt. Het duurt nog minimaal een jaar voordat het oorlogstribunaal op volle sterkte zal werken. Tegen die tijd zal het tribunaal bijna vierhonderd werknemers hebben.

Voor de huisvesting van het tribunaal zijn opties genomen op verschillende gebouwen in Den Haag. Een definitieve beslissing over de huisvesting wordt echter pas genomen als de VN financieel het groene licht geven. Voor het eerste jaar is naar schatting 55 miljoen gulden nodig.

De afgelopen maanden hebben VN-ambtenaren, gemeente Den Haag en Buitenlandse Zaken in vele vergaderingen voorbereidingen getroffen voor de opzet van het tribunaal. VN-ambtenaren uit New York zijn enkele malen naar Den Haag overgekomen om mogelijke locaties te bekijken. Het Vredespaleis viel als huisvesting af, omdat het te klein is.

Strippenkaart minder in prijs omhoog

DEN HAAG – De tarieven voor bus, tram en metro gaan volgend jaar geen 6 procent, maar ongeveer 4 procent omhoog.

Dat heeft minister Maij (Verkeer) gisteren bekendgemaakt. Vooral de strippenkaarten worden bij de prijsverhogingen ontzien.

De minister geeft hiermee gehoor aan de wens van het stads- en streekvervoer. Dat vreesde dat de voorgenomen prijsverhoging met 6 procent zou leiden tot een verdere daling in het aantal reizigers.

Volgens Maij zou dat de doelstelling van het beleid - stimulering van het openbaar vervoer - in gevaar brengen.

punt uit

● Kamerleden

Een belangrijk criterium waarop de PvdA de kwaliteit van haar kamerleden beoordeelt, is hun gedrag tijdens de wao-crisis in 1991. PvdA-kamerleden die toen de achterban tegemoet durfden te treden, mogen blijven. Zij die zich verscholen, deugen niet voor hun vak, en komen niet in aanmerking voor een verkiesbare plaats op de lijst voor de komende kamerverkiezingen. Dit zegt PvdA-Eerste-Kamerlid dr. Joop van den Berg in de Eerste Kamer. Woordvoerder Ishta van de PvdA zegt dat de uitlatingen van Van den Berg niet kloppen. „Van den Berg mag roepen wat hij wil, maar hij zit niet in de commissie die zich bezighoudt met de kandidaatstelling. Die commissie hanteert oneindig veel criteria. Het is onzin te beweren dat het gedrag tijdens de wao-crisis daarbij de scheidslijn zou zijn."

● Stafchef

Generaal Goffredo Canino is afgetreden als stafchef van het Italiaanse leger. Het Italiaanse persbureau Ansa meldde gisteren dat Canino donderdag al is afgetreden uit onvrede met een disciplinaire straf tegen generaal Biagio Rizzo, die is geschorst wegens de geruchten over een coup. Volgens Canino ondergraaft deze 'extreem zware' straf het moreel van de militairen. Canino zelf is ook in opspraak geraakt nadat de minnares van een andere generaal hem had genoemd als een hoge militair die van plan was komende lente een staatsgreep te plegen. Hoewel weinig waarde wordt gehecht aan het verhaal van de jonge vrouw, is het voor de regering wel aanleiding voor een reorganisatie van de inlichtingendiensten.

● Brigade

De belangstelling voor een functie bij de luchtmobiele brigade, de nieuwe snel inzetbare eenheid van de Koninklijke Landmacht, is ruim voldoende. Dat blijkt uit de halfjaarlijkse rapportage over de brigade die minister Ter Beek en staatssecretaris Frinking van defensie gisteren naar de Tweede Kamer hebben gestuurd. De afgelopen zes maanden hebben 1600 kandidaten gesolliciteerd, van wie 14 procent dienstplichtigen. Het percentage geselecteerden dat tijdens de opleiding afvalt, ligt gemiddeld op 18, 2 procent minder dan geraamd. De landmacht wil proberen het aantal uitvallers verder te verminderen. De meeste militairen die voortijdig moeten afhaken, doen dit wegens fysieke en/of mentale problemen. Ook speelt soms een rol dat zij vinden dat ze te weinig verdienen.

● Buit

De politie van Rijswijk heeft gisteren bij een inval in een loods van een autosloperij voor acht ton aan gestolen waar aangetroffen. Volgens een politiewoordvoerder ging het om een partij van 700 videorecorders die deze week werden gestolen uit een container in de Antwerpse haven. De kleding ter waarde van drie ton werd in september ontvreemd uit een container in Vlaardingen. De 55-jarige eigenaar van de loods was niet aanwezig. Hij is verdachte. Meerdere politiekorpsen zetten het onderzoek voort.

● Werkdag

Ambtenaren en werknemers in het bedrijfsleven mogen per dag hooguit tien uur werken. Dat staat in de nieuwe Arbeidstijdenwet die het kabinet gisteren heeft vastgesteld. Deze bepaling zal voor iedereen gelden die in loondienst is, zonder onderscheid naar bedrijfstak. Doel van de nieuwe wet is het waarborgen van gezondheid, welzijn en veiligheid. Werkgevers en vakbonden krijgen wel meer ruimte van de overheid om de wetsbepalingen zelf uit te werken en in cao's vast te leggen. In het regeringsplan staan normen voor rust- en werktijden, nachtarbeid en werken op zondag. Als de sociale partners niet tot afspraken komen of als er geen cao is, dan geldt een maximale werkdag van negen uur.

'Er moeten meer nieuwe huizen worden gebouwd om aan stijgende vraag te voldoen'

VNG slaat alarm over woningnood

Van onze redactie binnenland

[...] HAAG – In een lijvige brief aan premier Lubbers [...] de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) [...] bezorgdheid over de woningnood in Nederland [...] gemaakt. De VNG schrijft te voorzien dat de [...] komende jaren onvoldoende nieuwe huizen worden [...] wd. Naar haar oordeel moeten er meer worden ge[...] om aan de vraag te voldoen. „Alleen dan heeft [...] gezette regeringsbeleid kans van slagen," waar[...] de VNG.

[...] de VNG zijn de prognoses [...] kabinet voor de bevolkings[...] in Nederland achterhaald. [...] ring gaat er van uit dat tot [...] wisseling ongeveer 144.000 [...] woningen nodig zijn om aan [...] otste vraag te voldoen. Maar [...] meer omdat er veel meer [...] lingen en asielzoekers naar [...] land komen, is deze raming [...] nger juist, zo beweert de [...]

[...] brief, die is gedateerd op 13 [...] geeft de VNG een analyse [...] noden op de Nederlandse [...] markt en komt zo tot vier [...] elingen. Bouwlokaties moe[...] meer zorg worden gekozen [...] procedures daartoe bekort. [...] heid moet ook geld beschik[...] stellen voor bodemsanering, [...] uctuur en openbaar vervoer, [...] van de nadruk te leggen op [...] voor grondkosten.

[...] moet de sanering van vuile [...] een hogere prioriteit krijgen [...] vervuiling van bouwlokaties [...] ingbouwprogramma sterk [...] Tenslotte zouden woning[...] en bij wijze van noodoplossing kunnen worden gehuisvest in leegstaande kantoren en bedrijfsruimten. Gemeenten zouden die ruimte kunnen vorderen en de eigenaren of exploitanten een vergoeding kunnen geven. Niet alleen vluchtelingen en asielzoekers zouden zo worden geholpen, ook autochtonen die snel woonruimte nodig hebben kunnen dan worden tegemoetgekomen, oppert de VNG.

„De Nederlandse Vereniging van Makelaars (VNM) staat niet helemaal afwijzend tegenover dit laatste idee," zegt voorzitter Van Groeningen desgevraagd. „Zeer binnenkort zullen wij met de VNG over dit onderwerp praten. We staan wel huiverig tegenover de term vorderen. Bedrijfs- en kantoorruimte kunnen ook via het marktmechanisme beschikbaar komen voor woningzoekenden en worden besproken in onze normale contacten met de overheid. Het idee draagt ook een gevaar in zich. Leegstaande kantoren in bedrijfsparken komen wat de NVM betreft niet in aanmerking, maar ruimten in de binnensteden zouden juist zeer geschikt zijn."

Rouw in de Gaza

● *Palestijnse familieleden van de eergisteren vermoorde PLO-topman Assad Saftawi, rouwen om zijn dood tijdens de begrafenis in de Gaza-Stad. Ruim 10.000 mensen namen deel aan de uitvaart die uitliep op een demonstratie tegen de politieke moorden van de afgelopen maand.* Foto: EPA

[B]oris Jeltsin schrapt [s]oevereiniteit regio's

Van onze correspondent

[...]OU – De beloofde soevereiteit voor de Russische regio's gaat [...] door. Een expertwerkgroep [...] zogenaamde Constitutionele [...] tie werd het gisteren eens [...] hoofdstuk uit de ontwerp[...] waarin het begrip soeve[...] is geschrapt. Dit is vooral [...] in het gezicht van de twin[...] blieken, die en door presi[...] Jeltsin én in het vorige ont[...] juist grote soevereiniteit [...] d kregen.

[...] Sergej Filatov, chef van [...] Kremlin-staf en voorzitter [...] werkgroep, is de term 'soe[...]' geschrapt omdat uitvoe[...] tot onvoorspelbare ge[...] zou leiden. Omdat het [...] nog niet definitief is en de [...] uiteindelijk de nieuwe [...] per referendum moet [...] ren, lijken Filatovs uitlatin[...] bedoeld om de reacties [...] twintig republieken en 68 [...] te peilen. Het olierijke [...] bijvoorbeeld is zeer fel op [...] onafhankelijkheid [...] Russische Federatie.

Jeltsin ontving gisteren de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Christopher. Tijdens hun gesprek liet de Russische president zijn bezwaren tegen de nieuwe uitbreidingsplannen van de Navo varen. Voormalige Oostbloklanden moeten volgens de nieuwe plannen gecompliceerde en tijdrovende toelatingsprocedures ondergaan.

Jeltsins welwillende inschatting van de Amerikaanse voorstellen ging vergezeld van een afspraak over een ontmoeting met president Clinton in januari volgend jaar (vermoedelijk direct na de Navo-top van 10 januari) naar Moskou komt.

Berechting

Russische aanklagers hebben ondertussen 16 personen formeel in staat van beschuldiging gesteld in verband met de gewapende poging vorige maand om het bewind van president Boris Jeltsin omver te werpen. Onder hen zijn de voormalige vice-president Aleksandr Roetskoj en de voorzitter van het ontbonden parlement, Roeslan Chasboelatov.

Senaat niet vervroegd ontbonden

DEN HAAG – De Eerste Kamer wordt volgend jaar waarschijnlijk niet vervroegd ontbonden. Het kabinet is bereid tegemoet te komen aan de eis van de Senaat om vast te houden aan de normale Eerste-Kamerverkiezingen in 1995. „We zullen er geen messen om trekken," aldus premier Lubbers gisteren na afloop van het kabinetsberaad. Voordat het definitieve besluit genomen wordt, vindt eerst nog overleg plaats met de Tweede Kamer.

Enkele weken geleden kondigde minister Dales (Binnenlandse Zaken) aan dat de Senaat volgend jaar vervroegd ontbonden zou moeten worden wegens een grondwetswijziging die afschaffing van de dienstplicht mogelijk moet maken.

Dit omdat grondwetswijziging vereist dat na een eerste behandeling in Tweede en Eerste Kamer, beide kamers ontbonden worden. Na verkiezingen dienen de nieuwe kamers het voorstel opnieuw te behandelen, waarbij voor aanvaarding een tweederde meerderheid nodig is.

Op grond van een advies van de Raad van State uit 1986 had het kabinet besloten dat zo'n behandeling niet over jaren uitgesmeerd kan worden. Zonder vervroegde Senaatsverkiezingen zou de eindstemming in de eerste Kamer pas na de normale verkiezingen in 1995 kunnen plaatsvinden.

Eiland moet financiële problemen oplossen

Aruba behoudt status-aparte

DEN HAAG/ORANJESTAD – Aruba kan de status-aparte behouden en de datum van onafhankelijkheid zal uit het koninkrijksstatuut worden geschrapt. Het eiland moet in ruil daarvoor echter wel orde op zaken stellen op financieel en bestuurlijk vlak. Dit kwamen premier Lubbers en minister Hirsch-Ballin afgelopen week overeen met de Arubaanse premier Oduber en oppositieleider H. Eman. Beide partijen geloven dat hiermee een einde komt aan drie jaar van moeizame onderhandelingen over de staatkundige verhoudingen.

Het overleg was een voorbereiding op de Toekomstconferentie die in december op Curacao wordt gehouden. Dan moeten definitieve afspraken worden gemaakt over de nieuwe staatkundige verhoudingen tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba.

Aruba heeft al in 1990 aangedrongen op het schrappen van artikel 62 uit het koninkrijksstatuut, dat Aruba het mogelijk maakte onafhankelijk te worden. Oduber heeft er alle vertrouwen in dat de parlementen van Nederland, Aruba en de Nederlandse Antillen het akkoord vóór 1 januari 1995 ratificeren.

Als Aruba langs de in het protocol aangegeven weg zijn status aparte als land van het Koninkrijk op 'verantwoorde wijze' vorm wil geven, moet er een oplossing komen voor de ernstige financiële en bestuurlijke problemen van het eiland. Oduber heeft onlangs een aantal impopulaire maatregelen genomen om de crisis het hoofd te bieden, maar die leverden felle protesten uit de bevolking op.

Hirsch Ballin zei voor de Vara-radio dat Nederland Aruba gaat ondersteunen bij het doorlichten van de overheidsfinanciën en het ontwikkelen van een plan van aanpak om de grote financiële problemen van het eiland te lijf te gaan. Op korte termijn worden daarom Nederlandse deskundigen op Aruba ingezet.

Marine bij Haïti niet inzetbaar voor evacuatie

DEN HAAG – Het Nederlandse marineschip en verkenningsvliegtuig die meedoen aan de zeeblokkade tegen Haïti kunnen op grond van de huidige instructies niet worden ingezet bij eventuele evacuatie van buitenlanders van het eiland. Hiervoor is apart toestemming uit Den Haag nodig.

De ministers Kooijmans (Buitenlandse Zaken) en Ter Beek (Defensie) hebben de Tweede Kamer gisteren een brief gestuurd, waaruit blijkt dat de Nederlandse eenheden voorlopig opereren op grond van de VN-resolutie over het zeeëmbargo.

Zij moeten buiten de territoriale wateren van Haïti blijven. De dagelijkse leiding over de VN-eenheden bij Haïti berust bij de Amerikaanse schout bij nacht Hal Gehman aan boord van de USS 'Nassau'.

[Du]o Brouwer/Rabbae trekt lijst GroenLinks

[Van o]nze parlementaire redactie

[...]AG – Het duo Brouwer/Rabbae voert de lijst aan [...] GroenLinks bij de komende [...] kiezingen. Zij behaalden 51,7 procent van de [...] een nipte overwinning [...] het tweede duo Rosenmöller/Sipkes (47,7 procent). Brouwer zit al in de [...] Kamer, Rabbae is directeur van het Nederlands [...] Buitenlanders.

[...] zei na het bekend worden [...] uitslag gisteren, de overwinning [...] verwacht te hebben. De [...] GroenLinks hebben via [...] referendum in [...] de lijsttrekkers aangewezen [...] bij de eerste ronde ein[...] duo Brouwer/Rabbae op [...] plaats.

[...] en Sipkes erkenden [...] te zijn, maar verwacht [...] samenwerking met de lijst [...] goed zal verlopen. „Het is [...] prijk met elkaar, onder leiding [...] het winnende duo, campagne [...] voeren," aldus Rosenmöller. [...] Rosenmöller als Sipkes [...] wel opnieuw kandidaat [...] gemaatschap.

Ook bij Brouwer overheerste een verzoenende toon, waar zij tijdens de strijd om het lijsttrekkerschap Rosenmöller had afgeschilderd als 'visieloos' en 'oppervlakkig'. „De overwinning is zeer nipt en daar moeten we rekening mee houden.

De GroenLinkse leden geven aan een partij met meer gezichten te willen, die moeten samenwerken," aldus Brouwer. Zij wilde overigens geen afstand nemen van haar eerdere uitspraken.

Brouwer gaf het startschot voor de verkiezingscampagne met een serie uitnodigingen aan de andere partijen. Zo zal GroenLinks de andere lijsttrekkers uitdagen aan te geven welke sociale voorzieningen niet aangetast mogen worden. Volgens Brouwer voorkomt dat onrust bij die hen afhankelijk zijn van deze voorzieningen en schept het duidelijkheid bij de verkiezingen.

Tevens zullen Brouwer en Rabbae de andere lijsttrekkers uitnodigen de oude wijken in te gaan om de kiezers daar ervan te weerhouden op de Centrum Democraten te stemmen. Brouwer: „Anders zullen we met angst en beven moeten constateren dat wat de opiniepeilingen voorspellen (vijf zetels CD) bewaarheid wordt."

● *Het lijsttrekkersduo waarmee GroenLinks de Kamerverkiezingen ingaat: Ina Brouwer en Mohamed Rabbae.* Foto: ANP

Stoffelijk overschot oprichter Sovjetunie wordt begraven

Lenin moet uit mausoleum

DOOR HANS GELEIJNSE

MOSKOU – President Jeltsin is vóór het plan om het stoffelijk overschot van Lenin te begraven. Maar het besluit om Lenin te verwijderen uit het mausoleum op het Rode Plein zal waarschijnlijk pas na de verkiezingen in december worden genomen.

Met die mededeling poogt Jeltsins persdienst, bij monde van woordvoerder Krasikov, een eind te maken aan de stroom van geruchten over een desnoods in het geheim te voltrekken snelle herbegrafenis van Lenin. Ook een woordvoerder van burgemeester Loezjkov benadrukte dat Lenin zeker niet tijdens een geheime nachtelijke operatie uit het mausoleum zal worden verwijderd.

De speculaties daarover worden gevoed door orthodoxe communisten, die met Lenins bejaarde nicht Olga Oeljanova strijden voor het behoud van socialistische relikwieën als het mausoleum en het imposante Lenin-museum er schuin tegenover. Loezjkov, drijvende kracht achter de ontmanteling van het Lenin-imperium, wil het museum ombouwen tot zetel van Moskou's nieuw te kiezen gemeenteraad, de stadsdoema.

Krasikov zei gisteren dat de 'herinrichting' van het Rode Plein tijd en geld gaat kosten. Een complicerende factor vormen de stoffelijke overschotten van zo'n vierhonderd revolutionaire helden, die achter het mausoleum tegen de Kremlin-muur liggen begraven.

Het gaat niet alleen om 'socialistische misdadigers' zoals dictator Stalin, maar ook om nu nog in ere gehouden helden als de ruimtevaarder Joeri Gagarin. Krasikov zei gisteren dat voor hun plechtige herbegrafenis eerst toestemming van nabestaanden moet worden verkregen.

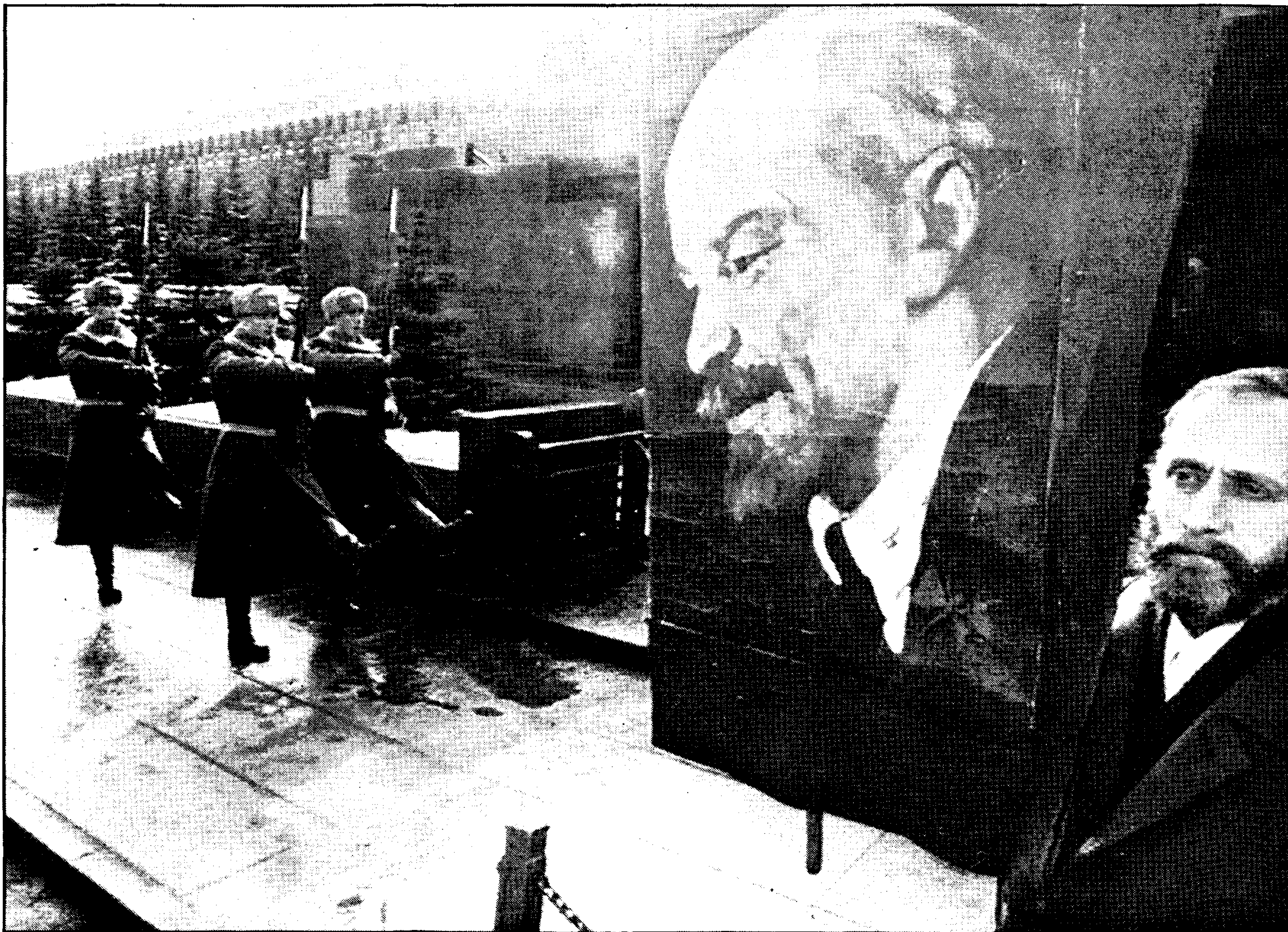

● *Lenin lijkt toe te kijken hoe de ere-wacht voor zijn mausoleum marcheert. Binnenkort zal het lijk van de oprichter van de Sovjetunie 'gewoon' worden begraven.* Foto: REUTER

Lenins nicht Oeljanova en sommige historici zijn een offensief begonnen om alle 'sprookjes' over Lenins laatste wilsbeschikking te ontzenuwen. Volgens Oeljanova heeft Lenin nooit de wens geuit om naast zijn moeder en zuster op het Petersburgse kerkhof Volkovo te worden begraven.
Maar evenmin kunnen zij bewijzen dat Lenin de voorkeur gaf aan opbaring in een mausoleum op het Rode Plein. Dat besluit is namelijk genomen door een Volkscongres van Sovjets (raden) na Lenins dood in 1924. Een van de leden van het 'begrafeniscomité', Vladimir Bontsj-Broetsjevitsj schreef in zijn in 1965 onder de titel 'Het Mausoleum' gepubliceerde memoires, dat Lenins echtgenote Kroepskaja, zijn zusters Anna en Maria en zijn broer Dmitri krachtige tegenstanders van mummificering en plaatsing in een mausoleum waren.

„Maar alle kameraden lieten zich zo meeslepen door het idee, dat persoonlijke overwegingen en twijfels volledig werden genegeerd", aldus Bontsj.

Gevolg van openstelling grenzen met Polen

De wolf is terug in Duitse bossen

Van onze redactie buitenland

BERLIJN – Hoevéél het er zijn weet nog niemand, maar dat de wolf terug is in de Duitse bossen staat vast. In DDR-tijden slaagde een enkele wolf er wel eens in via de zwaar bewaakte grens met Polen het land binnen te komen maar deze dappere uitbraak eindigde vrijwel zonder uitzondering met een DDR-kogel in het fraaie vel.

Sinds de Duitse hereniging zijn niet alleen de grenzen geopend maar valt de wolf ook onder de beschermde diersoorten. In Polen is dat al sinds 1977 het geval en daar hebben de wolven zich dan ook drastisch vermeerderd. Menige wolf die het in zijn roedel niet tot leider heeft gebracht, trekt nu via de eeuwenoude wolfspaden naar het Westen en vindt in de Oostduitse deelstaat Brandenburg met zijn uitgestrekte, ongerepte bossen vol wild, een luilekkerland.

Een wonder!

Bijna twee jaar geleden gingen de eerste geruchten als een lopend vuurtje over het vlakke Oostduitse land en door de duistere bossen. Jagers en natuurvrienden onderdrukten juichkreten: een wonder was geschied, de wolf was terug. Officieel werd er het zwijgen toe gedaan. De snelle, elegante viervoeter met zijn markante kop, zijn barnsteenkleurige ogen en zijn schitterende gebit, geniet immers een miserabele reputatie.

Achter de schermen werd gewerkt aan een programma om het image van de wolf op te vijzelen en tegelijkertijd zijn voortbestaan in de Oostduitse bossen veilig te stellen. Maar de tijd begon te dringen, zeker nadat het aantal meldingen snel toenam. Wolven werden rond de Duitse hoofdstad Berlijn gesignaleerd.

Een paar jagers, die meenden een verwilderde hond te hebben geschoten, stelden vast dat ze een wolf hadden geraakt. Op de rondweg om Berlijn kwam een wolf onder een auto, buiten de stad werd er een ontdekt in een kelderingang. Omdat het beest volgens een dierenarts verlammingsverschijnselen vertoonde, werd het afgemaakt. Maar de wolf was niet hondsdol, hij had alleen een gebroken heup overgehouden aan een botsing met een auto.

Een project

De kranten maakten er melding van en dus moesten de autoriteiten nu wel iets ondernemen. En dat gebeurde deze week. De deelstaat Brandenburg heeft anderhalve ton vrijgemaakt om het project wolf te begeleiden. Voorop staat dat de angst bij de burgers weggenomen wordt, dat het bestand wordt geteld en gelokaliseerd èn dat boeren en schaapsherders die vee kwijt raken, schadeloos worden gesteld.

In de uiterst dun bevolkte deelstaat (nog geen 90 inwoners per vierkante kilometer) is volgens de 'Wildbiologische Maatschappij München', die het project coördineert, plaats voor 200 wolven. Directeur Christoph Promberger had het bij de presentatie over een „uniek project, waarmee Brandenburg internationaal voorop loopt bij het streven bedreigde diersoorten te redden."

Ook de jagersvereniging Brandenburg staat materieel en immaterieel achter de actie. Voorzitter Wilhelm Müller zei over de gevaren voor de mens: „Wandelaars zullen eerder Roodkapje tegenkomen dan een wolf." Hij voegde daaraan toe dat de wolf onvoorstelbaar schuw is, mensen steeds uit de weg gaat en door zijn fabelachtige gehoor elk gevaar royaal op tijd signaleert. Promberger: „Een wolf kan bij windstil weer elke voetstap binnen een straal van 15 kilometer horen."

Huisdier

Voorlopig zijn de Oostduitse wolven individualisten. Roedels bestaande uit vijf tot acht dieren zijn nog niet gesignaleerd. De natuurbeschermers hopen dat hun programma ertoe bijdraagt dat ook dit binnen afzienbare tijd gebeurt en er dus voor het eerst sinds 1848 jonge wolfjes in de vrije natuur op Duits grondgebied worden geboren.

Het bestand zou overigens al sneller kunnen groeien dan de autoriteiten lief is. In sommige Russische kazernes in de ex-DDR zouden soldaten wolven als huisdier houden. De oppasser van een dierentuin meldde onlangs dat een soldaat hem twee welpen te koop had aangeboden. Gevreesd moet worden dat zij hun dieren vrijlaten als de tijd gekomen is voor de aftocht naar het vaderland.

DOOR EELCO VAN DER LINDEN

Op Sicilië kocht de maffia ook de rechtbanken om

Italiaanse rechters nu zelf onder vuur

ROME – Italië wordt bedolven door het vuil van wat de 'eerste republiek' wordt genoemd. In één week werd de natie geconfronteerd met vermeende coupplannen, banden tussen maffia en generaals van de carabinieri, en met subversieve acties van de geheime diensten die altijd al in opspraak zijn. Wie beweerde dat de relatie tussen de maffia en de rechtelijke macht nog ontbrak, werd op zijn wenken bediend: negen belangrijke Siciliaanse rechters zijn nu aangeklaagd wegens banden met Cosa Nostra.

Het is niet overbodig in herinnering te roepen dat nog maar anderhalf jaar geleden de symbolen van de strijd tegen de maffia, de rechters Falcone en Borsellino, door Cosa Nostra werden vermoord. De bommen, die hen doodden, bleken echter een katalysator van een vernieuwingsproces, dat aarzelend in gang was gezet met de kort ervoor gehouden verkiezingen. Schimmige figuren als Craxi en Andreotti verdwenen naar de achtergrond.
Het 'klimaat', zo heette het, was veranderd. Alles wat tot de zomer van '92 beschouwd werd als een onlosmakelijk onderdeel van het systeem-Italië kwam ter discussie te staan. Het 'gezonde' deel van de rechtelijke macht profiteerde hiervan en begon met haar 'historische' schoonmaakactie. De corruptie werd aangepakt, maar ook besloot men de maffia te bestrijden. Geholpen door nieuwe wetten en een groot aantal 'spijtoptanten' werden honderden maffiosi gearresteerd en belandden zelfs de altijd als onaantastbaar beschouwde politici in de beklaagdenbank.

Fluwelen revolutie

De 'fluwelen revolutie' kreeg dus, met de moord op Falcone en Borsellino, een belangrijke impuls vanuit Palermo. De dood van beide rechters leek aanvankelijk echter het einde te betekenen van het werk dat in de jaren '80 begonnen was door Giovanni Falcone. Vooral door het gebruik van de spijtoptanten was hij weten door te dringen in het hart van de organisatie. Zijn inspanningen resulteerden in de zogenaamde maxi-processen, maar het was duidelijk dat de tijd nog niet rijp was voor een daadwerkelijk offensief.

Falcone en zijn collega's van de 'anti-maffiapool' werden het slachtoffer van een lastercampagne: Falcone werd gepasseerd bij een belangrijke benoeming en verliet het eiland om in Rome te werken aan een nieuw juridisch orgaan dat al het maffiaonderzoek zou moeten coördineren. De resultaten van zijn werk in Palermo werden langzaam maar zeker teniet gedaan door processen in hoger beroep en uitspraken van het Hof van Cassatie in Rome.

Borsellino poogde, vijandige politici en collega-rechters trotserend, Falcone's werk voort te zetten, maar vond, net als Falcone zelf, de dood.
Wat iedereen wist, namelijk dat de vijanden van de anti-maffiarechters zich ook bevonden in het Paleis van Justitie van Palermo - niet voor niets 'het paleis der vergiften' genoemd -, werd na de moordaanslagen voor het eerst hardop uitgesproken door acht jonge onderzoeksrechters die geschoold waren door Falcone en Borsellino. Zij lieten weten het werk niet te hervatten zolang procureur Giammanco, de grote tegenstrever van Falcone, de leiding zou hebben van het Palermitaanse Hof. Zij hadden succes: Giammanco werd overgeplaatst naar het Hof van Cassatie en vervangen door de integere en alom gewaardeerde Turijnse rechter Caselli.

Spijtoptanten

Ondertussen hadden de opstandige magistraten steun gekregen van een aantal belangrijke spijtoptanten. Mutolo, Marchese en Drago, allen afkomstig uit de gelederen van de Corleonesi, de almachtige clan van 'Toto' Riina, vertelden niet alleen alles wat zij wisten over de banden tussen de maffia en de politiek, maar ook over de rechters die 'benaderbaar' waren en gunsten verstrekten aan Cosa Nostra.

Rechters en maffiosi zouden elkaar vooral ontmoeten in de vrijmetselaarsloges. Hoewel het onderzoek van het openbaar ministerie van de stad Caltanisetta al een jaar gaande is, komt dezer dagen naar buiten dat de maffia kon rekenen op de medewerking van niet minder dan negen rechters.
Ook zonder de beschuldiging van de ex-mafiosi was dat al duidelijk: rechter Barrecca bijvoorbeeld opende in 1991 de poorten van de gevangenis voor een twintigtal maffialeiders die tijdens het maxiproces waren veroordeeld. Alleen door een decreet van de regering kon deze beslissing worden teruggedraaid.

Indruk

De beschuldigingen tegen de rechters hebben grote indruk gemaakt, maar ook voor verbazing gezorgd. De jonge onderzoeksrechters die Giammanco wisten weg te krijgen, menen dat de bewijslast tegen de rechters zo overdonderend is, dat tot arrestatie moet worden overgegaan.
Het vermoeden is dat een dergelijke maatregel niet worden uitgevoerd omdat de rechters nog steeds een zeer beschermde groep vormen. Maar voor hoe lang nog?

Van onze redactie buitenland

Slachtpartijen kenmerken geschiedenis verscheurd land

Staatsgreep Burundi kan tot nieuwe stammenoorlog leiden

NAIROBI - Tegen sommige stammenconflicten in Afrika is absoluut geen kruid gewassen. Democratische hervormingen, vrije verkiezingen, verzoeningspogingen, alles is geprobeerd in het centraal-Afrikaanse Burundi om vrede te brengen tussen de Tutsi's en Hutu's. Maar tevergeefs, zoals donderdag is gebleken. Het door Tutsi's gedomineerde leger greep opnieuw de macht, na die drie maanden geleden via meerpartijenverkiezingen te zijn kwijtgeraakt aan Hutu-president Melchior Ndadaye.

Wie nog met de illusie leefde dat door de internationale democratiseringsgolf eindelijk ook allerlei democratische principes wortel zouden schieten in Afrika, waardoor de behoefte aan militaire coups tot het verleden zou behoren, moet nu voorgoed genezen zijn. De meer dan honderd opstandige soldaten, die donderdag in alle vroegte een staatsgreep uitvoerden in de Burundische hoofdstad Bujumbura, hielden zich weer keurig aan het coup-scenario, voor zover dat al mocht bestaan in Afrika.

In eerste instantie werd het presidentiële paleis aangevallen, werden na wat schotenwisselingen president Ndadaye en een paar van zijn ministers gevangen genomen en vervolgens werd het radiostation bezet. Ook werden alle communikatiekanalen met het buitenland afgesneden. Er vloeide voor zover bekend geen druppel bloed.

Veelbelovend

Met die militaire actie kwam een eind aan een democratie die slechts drie maanden heeft bestaan, zelfs voor Afrikaanse begrippen een record. En het zag er destijds allemaal zo veelbelovend uit. De verkiezingen van juni verliepen vrij en eerlijk, president Pierre Buyoya gaf ruiterlijk zijn verlies toe en trad af waardoor voor het eerst een man aan de macht kwam in Burundi die de meerderheid van het volk, de Hutu's vertegenwoordigde. Hij verbrak daarmee de eeuwenoude hegemonie van de Tutsi-minderheid in het land.

Maar, zo moet menige deskundige nu bekennen, het was allemaal te mooi om waar te zijn. Het leger, dat voor driekwart uit Tutsi's bestaat, had zich tot ieders verbazing

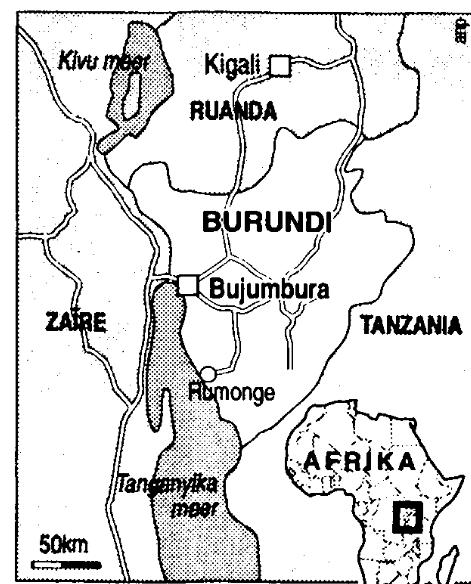

vrij snel bij de verkiezingsuitslag neergelegd en de leiding betuigde haar loyaliteit aan de nieuwe leider, maar onder de manschappen was direct al het nodige gemor te horen. En nog voor Ndadaye was geïnstalleerd, deden al geruchten de ronde over een militaire staatsgreep.

Het was alleen nog een kwestie van tijd, zo is donderdag gebleken. Toch zal het de strijdkrachten niet meevallen om een nieuwe machtsbasis te vestigen in Burundi. De steun voor de afgezette president was zo overweldigend tijdens de verkiezingen van juni, dat een groot deel van de bevolking zich een dergelijk populair leider niet zomaar zonder slag of stoot wil laten afnemen. Enkele uren na de paleiscoup gingen al duizenden mensen de straat op om tegen het leger te demonstreren.

Isolement

De nieuwe machthebbers staat bovendien ook internationaal een isolement te wachten. De EG was er als de kippen bij om de staatsgreep fel te veroordelen, terwijl Frankrijk liet weten al haar economische hulp te zullen opschorten totdat de democratie is hersteld in Burundi.

Ook voor de Tutsi's, die binnen het leger de dienst uitmaken, is de machtsovername niet echt een zegening. Hutu-president Ndadaye had hen uit het oogpunt van vrede en verzoening volledig bij het politieke proces betrokken, maar door de gebeurtenissen van donderdag worden ze opnieuw blootgesteld aan wraakacties door woedende Hutu's.

Je hoeft er Burundi's recente geschiedenisboekjes maar op na te slaan om te zien hoe begrijpelijk die angst is. Het land heeft enkele gruwelijke slachtpartijen onder haar stammen achter de rug, waarbij gebeurtenissen elders op het toch al zo bloedige continent danig verbleken. In 1972 beschuldigden de Tutsi's de Hutu's ervan zeker duizend van hun stamleden te hebben vermoord en richtten daarom vervolgens een bloedbad aan onder de Hutu-gemeenschap. Resultaat: meer dan 100.000 doden. In 1988 kwamen bij een vergeldingsactie van de Hutu's zo'n 20.000 Tutsi's om het leven, waarna het leger op de Hutu-stam begon in te hakken.

Op scherp

Of Burundi inderdaad een nieuwe periode van bloedig stammengeweld tegemoet gaat, zal voor een belangrijk deel afhangen van de verzetsbeweging Palipe-Hutu, die in het verleden regelmatig militaire acties heeft uitgevoerd tegen Tutsi-regimes. Woordvoerder van deze voornamelijk uit Hutu's bestaande groepering, Mzee Sadera, liet donderdag weten dat hun strijders wederom op scherp staan en bereid om op ieder moment in de aanval te gaan.

'Nationaliseer de auto'

...nze redactie economie

...ERSUM – Natio... alle auto's in ...land, verbied ...igendom en laat ... de auto's verhu... kilometer, waar... totale kosten inclu... schade aan het ... moeten worden ... Dat is het voor... de Hilversumse ...econoom G.M.W. ... om het autoge... terug te dringen. ... mensen ertoe aan... hun keuze voor de ... heroverwegen, ...Sebus, want de ki...prijs zal (zeer) ...jn.

„De mobiliteit moet worden teruggedrongen vanwege de grote schade voor het milieu. De regering propageert dat ook, maar neemt geen maatregelen om de aanwas van het particulier vervoer tot staan te brengen", zegt Sebus. „De Europese Federatie voor Verkeer en Milieu heeft becijferd dat als de automobilisten alle kosten van het wegverkeer zouden betalen, de benzine één gulden per liter duurder zou worden. In werkelijkheid wordt die schade, bijvoorbeeld aan het milieu, niet door die veroorzakers betaald, maar door de hele gemeenschap".

Door het grote verschil tussen de vaste kosten (aanschaf, verzekering, belasting) en de variabele kosten (brandstof, onderhoud) komt iemand in de verleiding om, eenmaal in het bezit van een auto, die ook veel te gebruiken. Dat moet anders, vindt Sebus, die zijn plan deze week publiceerde in het blad Economisch Statistische Berichten ESB.

„Ik pleit ervoor alle autokosten variabel te maken, zodat voor iedere kilometer een vaste prijs wordt betaald. De automobilisten zullen dan eerder geneigd zijn hun voertuig te laten staan. In het huidige systeem is de financiële prikkel daarvoor te zwak". De staat zou de auto's via leasemaatschappijen moeten verhuren. De kilometerprijs kan daarbij oplopen tot een paar gulden.

In het huidige systeem van openbaar vervoer zal eveneens het een en ander moeten veranderen. Ook de reiziger met het openbaar vervoer moet volgens Sebus een prikkel hebben om de spits te mijden.

Het moet de automobilist verder aantrekkelijk worden gemaakt de overstap naar openbaar vervoer te maken. Trein, tram en bus zullen meer kwaliteit moeten bieden, bijvoorbeeld meer comfort, of de huur van werkruimten met mobiele telefoon en fax.

'Diefstal verwarmingsapparatuur bloeiende handel'

Gasketel met pincode in strijd tegen diefstal

Van onze correspondent

BUINEN – De onderneming Nefit-Fasto in Buinen brengt volgend jaar gasketels met pincode op de markt. Op deze manier wil het bedrijf diefstal tegengaan van in nieuwbouw gemonteerde cv-ketels. De beveiliging is vergelijkbaar met het systeem dat nu al op autoradio's wordt toegepast: het apparaat is onbruikbaar wanneer niet de juiste cijfercode wordt ingetoetst.

Maatregelen tegen diefstal van warmtebronnen blijkt geen overbodige luxe. Gasketels, geisers en combi-apparatuur zijn tegenwoordig roofgoed. Afgelopen weekeinde werden er van het terrein van Nefit-Fasto 205 ketels en 83 geisers gestolen. Een paar weken geleden moest een ondernemer in Eelde met lede ogen constateren dat dieven met een vrachtwagen vol ketels aan de haal waren gegaan. En in Dordrecht rolde de politie onlangs een bende op die ongeveer 100 ketels had gestolen. „Diefstal van ketels en geisers is een bloeiende tak geworden", zegt directeur A.H. Kaper van Nefit-Fasto in Buinen met enige ironie.

Kaper zegt dat zijn bedrijf slachtoffer is geworden van een goed georganiseerde actie. „Het lijkt wel of ze een bestellijstje bij zich hebben gehad. Alle exemplaren zijn meegenomen van een type dat erg goed loopt. Uit de andere apparaten hebben ze een zorgvuldige selectie gemaakt, zodat ze nu over een uitgebreid assortiment beschikken. Bovendien hebben ze alles keurig met een heftruckje van pallets gehaald en het verpakkingsmateriaal dat ze niet hebben meegenomen is netjes opgeruimd. Dit zijn geroutineerde lieden geweest".

De spullen zijn volgens Kaper bedoeld voor de Nederlandse markt. Tegen sterk gereduceerde prijzen plaatsen beunhazen de gestolen ketels in woningen. „Als je een ketel door een erkend bedrijf laat installeren, moet je daarvoor drie- tot vierduizend gulden rekenen. Een zwartwerker met gestolen spullen rekent misschien de helft. Nou, dan kun je je wel voorstellen dat er genoeg vraag is".

Geen verwijt

Afnemers van de spullen valt volgens Kaper niet zo veel te verwijten. „Zij zijn vaak niet op de hoogte van de prijzen en natuurlijk weet je nooit welk verhaal ze te horen krijgen van de man die de boel bij hen installeert".

Nefit-Fasto heeft vestigingen in Buinen en Deventer. Het bedrijf heeft een omzet van 250 miljoen gulden en is in Nederland marktleider op het gebied van hoogrendementsketels en geisers.

Rekenkamer komt met vernietigende kritiek

Arbeidsbureaus te lief voor werklozen

...nze parlementaire redactie

...HAAG – Arbeidsbureden nauwelijks op werklozen die zich onde inspannen om ...e zoeken. Slechts in ...e van de gevallen ...it doorgegeven aan de ...vereniging of sociale ...die met deze informa...itkering kan korten. De ... voor passende arbeid, ...geeft welk werk een ...e dient te accepteren ...e van een korting op ...ering, wordt vrijwel ...gepast.

...uit een onderzoek door de ...e Rekenkamer bij tien ar...aus, dat gistermorgen ...resenteerd. De Rekenka...ateert ook dat de arbeids...zich onvoldoende inspan... langdurig werklozen en ...en aan een baan te helpen. ...oek werd vorig jaar uit...over gegevens uit 1991 en

...e vijf langdurig werklozen ...er dan een jaar geen con...ebben gehad met het ar...au. Van hulp bij het zoe...een baan of scholing was ...groep nauwelijks sprake. ...chrift met iedereen die ... drie jaar werkloos is een ... voeren, wordt niet nage...

...chtone werklozen hebben ... verwachten van de ar...aus. De Rekenkamer con...at de arbeidsbureaus zich ...chten op de kansrijke al...en langdurige werklozen. ...voor afspraken over een ...al kansarmen dat jaarlijks ...baan moet worden gehol...aast moeten de arbeids...landurige werkloosheid ...n door tijdige begelei...

...tie van de gegevens door ...bureaus moet volgens de ...er verbeterd. Nu wordt ...tie die werklozen opge...un opleiding en arbeids...iet getoetst.

...werking

...ders van PvdA, VVD en ... zich niet verbaasd over ...es van de Rekenkamer. ... dat het kabinet in het ...estuur voor de Arbeids... (CBA, het landelijk be... de arbeidsbureaus) aan...ergaande samenwerking ...eidsbureaus, bedrijfsver...en sociale diensten.

...eelt de bevindingen van ...amer. Voor verbetering ...onstateerde tekortkomin... zij echter naar de regio...bureaus zelf, aldus de ...er.

● *Ongeveer tachtig boeren uit Hoogeveen en omgeving hebben gisterochtend tevergeefs geprobeerd te verhinderen, dat één van hen door de politie zou worden meegenomen om een vervangende hechtenis uit te zitten wegens het niet betalen van een geldboete. Hoewel de boeren geen verzet pleegden, was hun massale aanwezigheid voor de twee agenten die de boer in kwestie kwamen ophalen, reden zich terug te trekken. De betrokken veehouder is enige uren later alsnog vrijwillig met de politie meegegaan (zie foto). De man was tot een boete van zeshonderd gulden veroordeeld wegens het illegaal uitrijden van mest. Omdat hij op principiële gronden weigerde de boete te betalen, moest hij de gevangenis in.* Foto: ANP

Boek verschenen over beoogd premier

Elco Brinkman wil het volk opvoeden

DOOR MARGREET VERMEULEN

DEN HAAG – Het was eigenlijk een ideetje van zijn moeder. „Mijn moeder zei: 'de mensen willen weten wie Brinkman is'. Zo is dat. Je moet je niet verschuilen achter je rol." En daarom is er nu een lekker lees- en plaatjesboek over Elco Brinkman, de man die de meeste kansen maakt om volgend jaar het hoogste politieke ambt van Nederland te gaan bekleden.

We zien Elco als baby, scholier, bruidegom en pater familias. De toekomstig premier oogt afwisselend dromerig, sportief, daadkrachtig en energiek. Hij speelt volleybal, tennist, zeilt en zit achter de piano. Hij schudt handen met Bush, Li Peng en Koningin Beatrix. „Jezelf blijven daar komt het op aan," zegt Brinkman.

Brinkman heeft nooit gezegd dat de vrouw achter het aanrecht hoort, zo blijkt uit het boek. „Dat is een uitspraak van Bukman." Brinkman vindt het juist positief als man en vrouw werken. „Het verrijkt beiden, dat je je ervaringen kwijt kunt aan de ander, over en weer."

Maar toen zijn eigen vrouw (Janneke) besloot full-time voor de kinderen te gaan zorgen, vond hij dat prima. „Ik ontken niet dat ik er gelukkig mee was. (..) (..) En kijk, ik ben opgegroeid in een traditioneel gezin. (..) Een goede zag ik als het gezin Brinkman van mijn ouders."

Brinkman ziet zichzelf als een doener, „twijfel is voor intellectuelen." Waar Brinkman dat 'doenerige' vandaan heeft? „Mijn vader is streng. Het heilige moeten is mij van jongsaf ingepompt - niet lanterfanten maar doen."

Over zijn aanvaringen met Lubbers, die de kroonprins het afgelopen jaar regelmatig terugfloot, zegt Brinkman: „dat ervaar ik als volstrekt normaal. Ieder moet zijn plaats weten. Zo ben ik opgevoed. Ruud is nummer één." De verschillen tussen Brinkman en Lubbers zijn eveneens terug te voeren op het (ouderlijk) verleden. Brinkman: „ik ben meer opgegroeid in een cultuur van rechtuit. Ruud is meer van zoeken en tasten."

Brinkman wil graag vertrouwen wekken en tolerant zijn. „Ik heb van mijn vader geleerd: een man een man een woord een woord. Maar je moet ook proberen je in te leven in anderen."

Naar aanleiding van een vraag over vreemdgaan zegt Elco: „in het dorp waar ik ben opgegroeid, mocht je niet genieten. Daar gold: de mens is zondig. Maar mijn vader zei: je kunt altijd je best doen. Dat was opbeurend." Ook zijn politieke inspiratie komt van zijn vader. „Het is me met de paplepel ingegoten je naaste lief te hebben als je zelf. (..) Het is een politieke houding geworden."

Zelfs in technisch opzicht was zijn vader een voorbeeld, zo blijkt uit een bijdrage van Trouw-journalist Breedveld aan het boek over Brinkman. „Als jongeling sloeg Brinkman de verrichtingen van zijn vader (burgemeester in de Albasserwaard) vanaf de publieke tribune vaak gade." Wie op Brinkman stemt, stemt op het gedachtegoed van zijn vader!

Brinkman voelt zich bovendien meer volksopvoeder, dan volksvertegenwoordiger, zo blijkt uit de vele gesprekken die in het boek staan afgedrukt. Tegen media-gigant Joop van den Ende zegt Brinkman over de rol van politici: „in feite moeten wij tegelijkertijd mensen overreden en opvoeden." „Vroeger kon je volstaan met een preek. Zuinigheid en soberheid waren normaal. Niemand die er aan tornde. Dat preekje helpt nu niet meer." „Politici luisteren en voeden op." Voor de inhoud van de boodschap wordt opnieuw verwezen naar het gedachtegoed van Brinkmans vader.

Elco Brinkman, fl. 35=, uitgeverij Kok Lyra, Kampen.

Onderzoek naar situatie Roemeense homofielen

Van onze verslaggever

HEERLEN – De Nederlandse overheid heeft een nieuw onderzoek gelast naar de vervolging en discriminatie van homoseksuelen in Roemenië. Dat onderzoek is nodig om te kunnen bepalen of uit Roemenië gevluchte homoseksuelen in Nederland voor de officiële vluchtelingenstatus in aanmerking komen. De Nederlandse ambassade in Boekarest voert het onderzoek uit. Een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft dit eerder deze week bevestigd.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken ging ervan uit dat na de revolutie in 1989, de vervolging van homoseksuelen in Roemenië tot een einde was gekomen. Buitenlandsa Zaken liet dat ook weten aan Justitie, die op grond van deze mededeling aanvragen van Roemeense homoseksuelen om als vluchteling te worden toegelaten, veelal afwees.

„Wij kijken naar de individuele situatie van elke aanvrager, daarbij wordt ook gebruik gemaakt van de ambtsberichten die wij van Buitenlandse Zaken krijgen. Op die manier denken wij elke aanvraag goed te kunnen beoordelen," aldus een woordvoerder van Justitie.

Uit onderzoek van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) blijkt echter dat homoseksuelen in Roemenië nog steeds gearresteerd en veroordeeld worden. In juli vorig jaar zaten 72 mannen in Roemeense gevangenissen, louter en alleen omdat ze homoseksueel zijn. De UNHCR schat dit aantal op dit moment tussen de 40 en 70.

In 1991 vroegen 1662 Roemenen asiel aan in ons land. Vorig jaar waren dat er 960. Cijfers over dit jaar (tot heden) zijn er niet. Volgens schatting komt dat aantal uit op 1560. Het is niet bekend welk percentage van deze asielzoekers homoseksualiteit als reden voor de vlucht uit Roemenië opgeeft.

Zie ook pagina 25

● **Asielzoeken martelgang Roemeense homo's**

...WILFRED SCHOLTEN

Nederlandse Kamerleden leren weinig in Londen

... – Trots wijst de mede... de Liverpoolse wonig...atie naar een rij keurige ... een stenen schutting en ...erachter. De Nederland...eden knikken bewonde...en zich gewillig meetro...de buurt. Ruim tien jaar ... het toneel van rellen, ...nee wijkje, zo lijkt het.

...verder in de straat staan ...eringen aan die tijd. ...kerde krotten, met ka... en vuil op de stoep. ...volksvertegenwoordigers ... verwonderd. „Dat zijn ...an particulieren, die zijn ...pgeknapt," legt de man ...ingcorporatie uit, terwijl ...atie over een woest veld ..., plassen en oude auto...ar het volgende keurig ... straatgedeelte leidt. ...sie minderheden van de ...mer is op werkbezoek in ...In vier dagen hoopt de ...en vrouw sterke delega... stekken van het land dat ... minderheden onder ...ers kent, en ook enkele ... De Nederlanders komen om te kijken, te leren en vragen te stellen.

Ondenkbaar

Het bezoek op de eerste dag in Liverpool toont echter meteen al aan dat Engeland achteraf gezien geen erg gelukkige keus is geweest. Het wijkje met de mooie, opgeknapte huizen, pal naast de geblakerde krotten, laat zien dat de problemen in deze vervallen industriestad veel groter zijn dan in Nederland, maar ook dat de oplossingen nog lang niet zo ver gevorderd zijn als in ons land.

Zulke troosteloos slechte buurten ken geen enkele Nederlandse stad. En zo'n halfslachtige aanpak (sommige huizen verbeterd, de omgeving en andere woningen niet) is toch ook ondenkbaar in het land van de sociale vernieuwing.

„Dat wij het met ons minderhedenbeleid lang niet zo slecht doen, is dus een belangrijke les," zegt PvdA-kamerlid Lillipaly, voorzitter van de commissie minderheden. De van oorsprong Molukse volksvertegenwoordiger probeert nog een positieve wending te geven aan het bezoek. „We kankeren wel veel op ons beleid, maar zo te zien hebben wij een flinke voorsprong op landen als Engeland."

Dat blijkt ook bij de andere projecten die bezocht worden, zoals een organisatie die werkloze leden van minderheidsgroepen met bijscholing en trainingen geschikter proberen te maken voor de arbeidsmarkt. „Dat zijn dus werkervaringsplaatsen," zegt Dijkstal (VVD) droogjes als hij de enthousiaste directeur Maurice Freeman beluistert. Als een gloednieuw bejaardenhuis wordt bekeken, met prachtige bungalows ernaast, flapt Mulder-Van Dam (CDA) er spontaan uit: „Maar dat zijn toch gewoon aanleunwoningen."

De Kamerleden beseffen echter goed dat voor Liverpool, de stad met een rijke historie maar weinig toekomstperspectieven, al deze vorderingen gigantisch zijn. De stad die in de laatste 30 jaar letterlijk leegliep (van 745.000 inwoners naar 450.000 nu) kan elk sprankje hoop gebruiken. Vandaar de trots en het optimisme bij elke stap voorwaarts.

Maar voor de Nederlanders is de stad een teleurstellende les. Ook omdat de omstandigheden vaak hemelsbreed verschillen van die aan de overkant van het Kanaal.

Verschillen die het 'oriënterende werkbezoek' helaas wat minder geschikt maken voor concrete lessen, zijn onder meer het relatief lage aantal allochtonen (vier procent), de (naar men zegt) weinige illegalen en het ontbreken van een speciaal minderhedenbeleid.

Telkens wordt er wat besmuikt gereageerd als dat laatste ter sprake komt. Gemeente-ambtenaar Nigel Millor wil ook naar de regering in Londen verwijzen als gevraagd wordt waarom er geen apart beleid is om de positie van minderheden in de samenleving te verbeteren.

Maar naar enig aandringen zegt hij dat er gewoon geen geld voor is. En er is de vrees voor positieve discriminatie, dat in Engeland wettelijk verboden is. De projecten die hij laat zien, zijn een druppel op de gloeiende plaat, maar voor Liverpool wel heel bijzonder. „Voor de rellen van 1981 gebeurde er helemaal niets voor ons," gezegt een buurtbewoner. „Er is nu tenminste iets gaande."

Limburgs Dagblad
piccolo's

In de Cramer 37, Heerlen
Postbus 3100, 6401 DP Heerlen
Postbank: 1035100
Bank: ABN-AMRO 57.75.35.935
Fax: 045-739204 of 739364

Piccolo's
Over 1 kolom, in kleine letters met één woord in hoofdletters. Minimumhoogte: 10 millimeter. Prijs per millimeter hoogte: ƒ 1,35.
Afwijkende tarieven voor rubrieken Proficiat en Vermist/Gevonden ƒ 1,20 per mm, Onroerend Goed en Bedrijven Transakties ƒ 1,85.

Reuzepiccolo's
Over 1 of 2 kolommen, in 4 mogelijke lettergrootten met minimaal één woord in grotere letter (14-punts).
Minimumhoogte: 10 millimeter. Foto's, logo's en illustraties zijn mogelijk. Prijs per millimeter hoogte per kolom: ƒ 1,85.
Advertenties onder nummer: ƒ 7,50.
Bewijsnummers op aanvraag: ƒ 4,75.

Prijzen zijn exclusief 17,5% BTW. Betaling contant of met de acceptgirokaart die u wordt toegezonden.
Enkele rubrieken UITSLUITEND à contant en mèt legitimatie.

Telefonisch opgeven
045-719966
Maandag t/m vrijdag 8.30-17.00 uur. Opgave - in de regel - tot 12.00 uur daags voor plaatsing.
Schriftelijk opgeven
Opgave via de 1e post daags voor plaatsing.
Persoonlijk opgeven
Via de balie van onze kantoren maandag t/m vrijdag 8.30-17.00 uur. Voor plaatsing op zaterdag en maandag geldt vrijdag 11.00 uur.

Wij kunnen geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor schade van welke aard dan ook, ontstaan door niet, niet tijdig of onjuist plaatsen van advertenties.

Het Limburgs Dagblad wordt dagelijks gelezen door bijna 250.000 personen van 13 jaar en ouder.
(Bron: Cebuco Summo Scanner)

Personeel aangeboden

Heeft U bewijzen nodig. Bel dan 045-453878
Detective-buro Eurode
Voor binnen- en buitenland, bedrijven en particulieren.

KOK, 34 jaar, ruime beroepservaring, zoekt aanstelling in kantine, groothuishouding of catering, fulltime. Omgeving Maastricht-Heerlen. Tel. 04459-2432.

Boomsnoeier, TUINMAN kan nog werk aannemen. Br. o.nr. B-04757, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Vrouw zoekt werk als AF-WASHULP. Telef. 045-227066.

Zelfst. werkend STUCADOOR kan nog werk aannemen. Tel. 046-521949.

Werktuigbouwkundig TEKENAAR/constructeur kan nog werk aannemen en biedt zich aan. ☎ 045-258781.

Personeel gevraagd

Diversen personeel

Als u tussen 18 en 45 jaar oud bent en in bezit van auto en telefoon, kunt u in aanmerking komen voor onze gratis opleiding tot
vertegenwoordiger / ster
waarbij u tijdens de opleiding reeds een inkomen ontvangt en, na voltooide studie, desgewenst in vaste dienst kunt komen. Ervaring is niet vereist.
Uw brief, met genoten opleiding etc., wordt door ons vertrouwelijk behandeld.
Avesta Nederland BV, Postbus 107, 6080 AC Weert.

Hawi Fashion
verzorgt en organiseert modeshows en huisparty's in Nederland en Duitsland op het gebied van de betere, betaalbare damesmode. Vanwege uitbreiding van onze aktiviteiten zijn wij in de provincie Limburg op zoek naar CONSULENTES.
Vereisten:
- Minimum leeftijd 25 jaar.
- Aantoonbare verkoopervaring
- Affiniteit met de damesmode
Voor inl. kunt u vrijblijvend tel. contact opnemen onder tel.nr. 04104-79883.

Modelagency
Fashion & Style
vraagt
Mannequins & dressmen
met of zonder ervaring
of mensen die hiervoor opgeleid willen worden.
Info en casting: dinsdag 26 oktober, aanvang 20.00 uur. in Grand Café Puccini, Markt 54, Kerkrade.

Model Agency
fashion & style
☎ 045-422424

Gom Schoonhouden BV
heeft in BRUNSSUM plaats voor enige
parttime
schoonmakers m/v
De werktijden zijn in de vroege avonduren. Voor meer informatie en aanmeldingen, kunt u kontakt opnemen met mevr. Krijnen, tel. 045-315546 of tijdens kantooruren met ons vestigingskantoor te Geleen, tel. 046-751000.

Gedipl. schoonheidsspecialiste
die 1 of 2 dagen per week op zelfst. basis, goed draaiende bekende schoonheidssalon wil exploiteren, geen eigen investeringen nodig. Info: na 18.00 uur 045-440754.

Object Beveiliging Limburg
Beveiligings en bewakingsdienst zoekt voor directe indiensttreding voor de omgeving Heerlen:
Beveiligingsbeambte
Leeftijd 20 à 25 jaar in het bezit van het basisdiploma of reeds studerende hiervoor. Vast dienstverband.
Voor meer inlichtingen telefoon 04404-1695.

Claire Aubunel Nederland heeft het exclusieve verkooprecht van een schitterende collectie sieraden, parfum, cosmetica, huidverzorgings- en slankheidsprodukten. Voor de uitbouw van de verkoop zijn wij op zoek naar CONSULENTEN m/v. Geïnteresseerd in een uitstekende bijverdienste? Bel tel. 03402-44953.

$$ Look here! $$ Managers, assistent MANAGERS, secretaries. No experience required. Paid training, call: Head Office Maastricht. Phone: 043-671321.

Part-time VERKOOPSTER gevraagd voor luxe porseleinzaak met ervaring, 25 uur p. wk. Br.o.nr. B-04764, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

New Line Model-agency heeft werk voor ervaren MANNEQUINS, Dressmen. Ook kun je door ons worden opgeleid. Bel voor vrijblijvende info. 046-524433.

Wil je ook graag werken als FOTOMODEL. Bel dan nu naar: New Line Modelagency. Telef. 046-524433.

1e KAPSTER gevr. voor dinsd., woensd., donderd. Salon Reissen, Ubach-Palenberg, 09-49.245141144/ 09-49.2451167735.

Verkeersschool Roger Keybeck zoekt INSTRUCTEURS, parttime en fulltime. Cat. B. Liefst ook cat. A/C/E. Reacties: Molenveldweg 1A, Susteren. ☎ 04499-4844.

Gevraagd zelfstandig-werkende brood-/BANKETBAKKER voor bakkerij te Nuth. Tel. 045-241202.

Nebenverdienst, anspruchsvoll + lukrativ. Ca. 2.000,- mtl. Info nur Sa. 10-12 + Mo. 18-20 Uhr. Tel. 09-49.240518025.

Gevr. te Landgraaf, Eikske, n.rokende zelfst. WERKSTER in éénp. huish. v. 4 u. /week. Telef. 045-414872.

WERKSTER gevraagd voor 3 à 4 uur p/wk. omg. Kerkrade/Landgraaf. ☎ 045-456065.

Discotheek vraagt POETSHULP in weekend. Telefoon 046-379297.

Bouwvak personeel

Irik Bouw BV
Terweyerweg 11 te Heerlen
vraagt met spoed
All-round renovatie Timmerlieden
Tegelzetters (specie)
Stucadoors
Zonder ervaring onnodig te reflecteren.
Gelieve te melden bij dhr. F. Dijkhuis,
dagelijks tussen 16.00-17.00 uur. ☎ 045-221222.

Aannemersbedr. Frenken GmbH vraagt voor langdurige projecten in Duitsland erv. ploegen: METSELAARS, ijzervlechters en betontimmerlieden. Goede sociale voorzieningen en hoog loon. Inl. tel. 04406-42592.

Dringend gezocht METSELAARS. Hoog loon, goede sociale voorz. Telef. 04498-55849 / 09-49.24561215.

Fa. ROADSTAR vraagt voor direct en op korte termijn: metselaars, dakdekkers, grondwerkers voor werk in Nederland en Duitsland. 045-225050 ook na 18.00 uur.

Gevraagd METSELAARS en opperlieden. Aannemersbedrijf P.J. Gelissen, telef. 04498-53354.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

Medisch pers.

Ten behoeve van een bejaardenhuis in de regio Nuth zoeken wij een gediplom. BEJAARDENVERZORGSTER voor de nachtdienst ingaande 25-10, baan voor langere tijd. Informatie Start, Valkenburg. ☎ 04406-16525.

Winkelpersoneel

JUMBO SUPERMARKTEN
Vraagt voor haar filiaal te Kerkrade-West een:
*** A.G.F.-chef voor 40 uur p. week**
*** Assistent-bedrijfsleider in opleiding voor 40 uur per week.**
Inlichtingen te verkrijgen bij onze bedrijfsleider Dhr. W. Souren, telef. 045-412291.

Bedrijven/Transacties

Ter overname aangeboden:
Café bedrijf met goede parkeergelegenheid,
landelijk gelegen in oude-hoeve te gemeente Schinnen.
Zeer geschikt voor nostalgisch restaurant e.d.
Voor spoedige beslisser lage huur en lage overname.
Bent u geïnteresseerd, neem dan telefonisch kontakt op met Dhr. Slippens, telef. 045-229322.

Hobby/D.h.z.

Gedroogd hout o.a.: EIKEN, beuken, essen, linden, olmen, noten, kersen, teak, mahonie, merantie voor het maken van meubels, trappen, kozijnen of betimmeringen. Houth. van Thoor, Aan de fremme 6, Margraten. 04458-2266 b.g.g. 1818.

Speelgoed

Te koop gevraagd modelbouw TREINEN HO gelijkstroom en alle toebehoren. ☎ 045-225078.

Mode Totaal

Te koop witte BRUIDSJURK met toebehoren, maat 36-38. ☎ 045-221043.

Nerts WINTERMANTEL mt. 42/44 + hoed; Persianer wintermantel, mt. 42/44 + hoed. Pr.n.o.t.k. 045-454474.

Kapper/Cosm.

SCHOONHEIDS-massage-geped.- stoelen, beursmod. Tel. 04923-66561.

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Winkel & Kantoor

Kantoormeubelen tegen groothandelsprijzen
NIEUW: grote partijen kantoor- en directiemeubelen van zeer hoge kwaliteit en tegen zeer scherpe prijzen. Alle soorten directie-buro's, conferentiestoelen, brandkasten, dossierkasten, tekentafels, tekeningladenkasten, ladenkasten, archiefstellingen, magazijnstellingen, nieuwe palletwagens v.a. ƒ 750,-, flip-overs en whiteborden.
NERGENS GOEDKOPER!!!
INRUIL INVENTARIS: palletstelling, magazijnstelling, archiefstelling, burokasten, buro's, ladenkasten, burostoelen, enz. enz. teveel om op te noemen. Alles tegen kostprijs. Verder nog 1001 artikelen, teveel om op te noemen. 1000 m2 showroom en 1200 m2 magazijn. Alles uit voorraad leverbaar, tevens verhuur van complete kantoormeubelinrichting. De goedkoopste met de meeste service.
Rockmart Kantoormeubelen
Kissel 46a, Heerlen. Telefoon 045-723142.
Geop. van ma. t/m vrij. 9.00-18.00u. en zat. 10.00-16.00u.

Proficiat!

Hartelijk gefeliciteerd met uw
25-jarige huwelijk
Herbert, Diana, Hugo, Chantal en Rakker

May en Mieke Passage-Lamine
40 jaar getrouwd
Van harte proficiat, kinderen en kleinkinderen

Jullie zullen 't niet geloven, Maurice en Xandra
gaan zich vandaag verloven!!
23 oktober 1993

Vandaag is zij feestvarken... zij
Sarah.
Proficiat van Ger, Y... en Rob.

Proficiat
Oma en opa
Ik wist geen kado, daarom doe ik het maar zo!

Reageren op advertenties onder BRIEFNUMMER
Stuur uw brief (voldoende gefrankeerd) naar Limburgs Dagblad, postbus 2610, 6401 DC Heerlen en vergeet niet onder op de envelop het nummer uit de advertentie te vermelden.

Horeca personeel

Hotel Kasteel Bloemendal is nog op zoek naar enkele
Restaurantmedewerkers m/v
* Full-time/part-time betrekking
* Dag- en/of avonddienst
* Leeftijd vanaf 18 jaar
* Opleiding MHS of gelijkwaardige ervaring
Schriftelijke sollicitatie: Hotel Kasteel Bloemendal Mej. J.M. van der Valk, Bloemendalstr. 26, 6291 CM Vaals.

Pizzeria MOLISE zoekt pizzabakker of leerling-pizzabakker. Telef. 045-259893.

Gevraagd jonge vrouw voor BUFFETBEDIENING en discjockey voor parenclub. Inl. 045-441877.

Kok gevr. voor GRIEKSE grill/bistro te Kerkrade voor vrij/zat/zond. 045-456835.

Gevr. WERKSTUDENT voor in friture, omg. Heerlen. Voor inlichtingen 045-325620 tussen 12-14.00 uur.

Gevr. ervaren FRITUREHULP, ook weekend, geen zwart-werk. ☎ 045-214039.

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Huishoudelijk personeel/Oppas

LAVOLD SCHOONMAAK
Lavold Schoonmaak bv vraagt voor het verrichten van diverse schoonmaakwerkzaamheden
een ervaren schoonmaker m/v
voor een kantoor te Heerlen.
De werktijden zijn als volgt: maandag t/m vrijdag van 14.00 tot 16.00 uur (plm. 12 uur per week).
Bent u 22 jaar of ouder, dan verdient u ƒ 14,19 bruto p/uur. Ook ontvangt u nog 8% vakantietoeslag en 25 dagen doorbetaald verlof op basis van 255 werkdagen.
Iets voor u.
Neem dan snel contact op met onze vestiging in Maastricht. Telefoon 043-633247.
Lavold Schoonmaak bv is een landelijk schoonmaakbedrijf met op dit moment ca. 8.000 mensen in vaste dienst en maakt deel uit van de Randstad Groep.

T.o.a. Privé-club
in Geleen, bestaande uit 2 videocabine's, bar/zitruimte, sm-kelder, 3 kamers met bad en 2 kamers zonder bad. Gedoogvergunning en verz.papieren aanwezig.
Prijs ƒ 135.000,-. Zonder contanten onnodig te reflecteren.
Tel. 045-719388.

Goedlopend CAFÉBEDRIJF ter overname met div. verenigingen en kamerverhuur exploitatie. Inventaris overname ƒ 125.000,-. Zonder kapitaal onnodig te reflecteren. Br.o.nr. B-4751, L.D., Postbus 2610, 6401 DC Hrl.

Vermist/Gevonden

1940-1945! Roden/Nietap. Wij zoeken Jan OTTENHEI(Y)M (plm. 70 jr.). Inl. naar: K. v. Zonneveld, Postb. 32, 9679 ZG Scheemda (Gr.) 05979-1240 (na 18.00 uur).

Reparaties

TV/VIDEO reparatie. Zonder voorrijkosten. Görgens. Industrieterr. Abdissenbosch. Landgraaf. Tel. 045-314122

APK, garage en carwash, alle reparaties. Autoservices GOOIKER, Apollolaan 154, Heerlen. Telef. 045-740041.

TV/VIDEO defect? Snelle en vakkundige reparaties. Meestal binnen 1 dag klaar. E + E Electronica, Servatiusstraat 2, Treebeek-Brunssum. Tel. 045-231340.

Heilpraktiker Psychotherapeut
* Voll- oder Teilzeitstudium * Einziges Institut mit voller Videounterstützung * Fundierte Ausbildung in Theorie und Praxis * Assistenzpraktika * Fachausbildungen: Sport- und Tierheilpraktiker
Heilpraktikerschule Aachen/Düsseldorf
der Deutschen Paracelsus Schulen für Naturheilverfahren GmbH

KOELKASTREPARATIE. Geen voorrijkosten en gar. Vroko 045-441566/461658.

PC of AMIGA defect? Erkend reparateur E+E Electronica, Servatiusstr. 2, Brunssum. Tel. 045-231340.

Mededelingen

G
Nog steeds vlinders in de buik! Barbara

Geldzaken

GELDLENING een probleem? Particulieren willen helpen. Duur 1 jr. Bedrag max. ƒ 5.000,-, vast inkomen vereist. Reakties: Postbus 3029, 6093 ZG Heythuysen.

Een PICCOLO in het Limburgs Dagblad helpt u op weg naar snel succes. Bel: 045-719966.

Copieerapparaten v.a. ƒ 500,-
Tevens ook verkoop van Type-machines, Rekenmachines, Kasregisters, Telefax. Eigen service-dienst.
Spoor kantoormachines, Bocholtz. Tel. 045-443961.

Aanbieding Directiestoelen Burostoelen
Rock II Za ƒ 185,-
Armleggers ƒ 50,-
25 verschillende soorten en kleuren burostoelen, Conferentie-, directie- en kantinestoelen tegen fabrieksprijzen. Steeds 5000 stuks op voorraad. Nergens goedkoper en 1 jr. garantie op alle modellen.
Rockmart kantoormeubelen
Kissel 46a, Heerlen.
☎ 045 - 723142

Te koop groente- en FRUITSALADEBAR met rvs bakken, l. 3.10 m; vleestoonbank 3.00 m; wandkoeling 2.00 m. 04450-2248 na 18.00 uur.

Zonnebank/-hemel

Nieuw! Pas geopend de grootste zonne-vakspeciaalzaak in de regio: GOERGEN zonnehemels. Nog steeds met spectaculaire openingsaanbiedingen. Alles met 3 jaar garantie, Rijksweg Noord 97, Sittard 046-583002 (oude pand Smeco t.o. ziekenhuis).

ZONDAG open van 13.00 tot 17.00 uur. De goedkoopste Belg in zonnehemels. Zonneland, Rijksweg 92, Dilsen. Tel. 09-32.89757869. (Grote weg tussen Maasmechelen en Maaseik).

Modernste ZONNEHEMELS te huur, 1e klas bruiningsapparatuur ƒ 150,- per maand. Telef. 046-511695.

TV/Video

Kleuren TV's 12-16 kan. v.a. ƒ 60,- met afst.bed. v.a. ƒ 125,-, met teletekst v.a. ƒ 250,- o.a. Philips. Radio/ TV FRANK BV, Bokstr. 33 Heerlerheide. ☎ 045-213432.

Goede KLEUREN TV's, grote sort. v.a. ƒ 95,- met garantie, 25 jaar TV Occasion Centrum Geel, Grasbroekerweg 25, Heerlen. Telefoon 045-724760.

Een PICCOLO in het Limburgs Dagblad helpt u op weg naar snel succes. Bel: 045-719966.

Landbouw en Veeteelt

Smalspoor traktoren
FERRARI, 42 types en uitvoeringen van 18 tot 55 pk nu extra voordelig. Ook voor gebruikte machines LOZEMAN TUINMACHINES BV
Markt 14, Lottum. Telef. 04763-2341.

Gebruikte machines
Veenhuis vacuum-tank 10.000 ltr. tandem; voorladers voor Ford 4000 en Porsche; Le Grand kiepwagen 8,5 ton met silage; Tebbe kiepwagens 8 ton + 6 ton; Votex klepelmaaier; Kverneland balenwikkelaar; Welger opraper AP61; Landbouwwagens 8 en 10 ton; Rabe 3-schaar ploeg; Huard 4-schaar ploeg; Niemeyer 3-schaar ploeg; Lemken 2-schaar ploeg; PZ en Fahr frontmaaier 2.10 m; Steketee bouwland injecteur 4,50 m; Lely rotorkopeg 3.50 m; Stoll schudder 5.00 m; Hardi boomgaardnevelspuit; 2 regenhaspels 120 en 150 m; Mengmestverspreider 4.200 en 5.000 l; Fella schudder 6.60 m; Douven sproeimachine 15 m/800 l + fronttank 400 l; Mullos afschuifvork; Div. driepuntsfrezen v.a. ƒ 950,-; Hassia 6-rijige maisplanter als nieuw; Krone schijvenmaaier met kneuzer; Lely centerliner; Mestverspreiders 8 t. tandem; Deutz mofor 8 cyl.; Claas hakselaar met pickup; PZ cyclomaaier 185 cm; Fahr cirkelhark; Ducker snoeihoutversnipperaar; Votex compressor met benz. motor.
DIV. TOYOTA + KOMATSU HEFTRUCKS V.A. 1000 TOT 1500 KG IN DIESEK, GAS OF ELECTRO.

Nieuwe machines voor speciale prijzen
Kärcher hogedrukreinigers nergens voordeliger; kiepwagen 3.5 ton; mestverspreider 5.5 ton + 7.5 ton; cyclomaaiers 1.85 mtr; dirkelharken 4,15 mtr.; cirkelschudders 6,6 mtr.; 2-rijige aardappelvoorraadrooiers; Saxonia zaaimachine 3 mtr.; hefmasten 1000 kg; landrollen 3 m; weidebloters 2.75 m; kuilafdekfrees; 3-pootwoeler; div. assen + wielen voor kiepwagens enz.

Gebruikte trekkers
Deutz D6806 4WD; IHC 955; Ford 4000 + voorl.; John Deere 3130; Renault R94; Renault 651.

Tuinbouw-trekkers
Iseke 10, 13, 15, 16, 19, 22 en 25 pk; Kubota 12, 14, 17 en 26 pk; met en zonder 4-wielaandrijving. Ruime keuze uit 150 stuks.

Collé SITTARD
MACHINEHANDEL B.V.
Nusterweg 90, ind.park Noord, Sittard. Tel. 046-519980.

Bestel tijdig uw BOOMPLANTEN. kwekerij Rompelberg, de, tel. 043-645365.

Voor verkoop en service het KÄRCHER programma voor zowel drijf als particulier kennis met de ge... nieuwe lijn warm... nigers of profiteer... speciale aanbieding... de oude modellen. ... tard Machinehandel Nusterweg 90. ☎ 046-...

Uitnodiging: 25 jaar... leum show. Open ... gen. Vanaf 20 okt. t/m ... a.s. open van 10... 22.00 uur. Mech. ... Collé, SUSTEREN.

Te koop Belgisch PAARD, hengstveulen zwaar, zeer lief, Tel. 458964. Prijs n.o.t.k.

Te koop 1 ZETOR ƒ 1.500,-; 2 Fergu... PK; 2 Deutz B 15. ... 54836 tussen 12... uur en na 20.00 uur.

Te k. GULDNER '64 aftakassen + hef, ... Tel. 04492-2810.

Verse AARDBEIEN... perges te koop. ... 30, Limbricht.

Te k. smalspoor ... Ferrari 95, i.z.g.st. ... 317698.

Te koop KERS... Omorika, 1.50 - ... Telefoon: 04765-2747.

Te koop 4 tweejarige DEREN vleesras landbouwmachines. bacherweg 5, ... 045-251721.

Te k. RECREATIE... Gelders type, ift. 7... mtr, ruim, met pa... betrouwbaar. ☎ 04499-...

Te huur ruime BOXEN incl. gebr... nenmanege. ☎ 04454-...

Te koop 3 SCHAPEN... straat 37, Bingelrade.

Gebr. MACH.: Acco... mach. 3 mtr. opbo... cirk.hark 3 mtr. ... onia. zaamach. ... Krone rotorploeg 3 ... vo vaste tand... koopje. Div. 2-3-4-... schaar ploegen. ... rooiers 1 en 2 rijig... ting. Div. U-snijder... Mullos en BVL ... mast. Parmiter silo... lars doseerbak... bietensnijmes. LM... Horsmans. Klimmen... 04405-2775.

Te k. 2½ jr. koffie... vader Wolfgang, ... en extra's gangen... Anglo Arab. hengst... met papieren en ... veulen. Tel. 045-2219...

Literatuur

Zoekt u een originele TERKLAASGESCHENK? Bestel via 010-4731... interessant boekje "Modern taalgebruik blokken, inmelden, brieven, focussen" ƒ 12,50-, incl. porto.

ONDERDELENBANK. Tel. 04493-2715.

Te huur of te koop gevraagd LANDBOUWGROND, omgeving Ubachsberg. Br.o.nr. B-04746, L.D., Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Verzameling

Te koop POST... VERZAMELING t.e.a.b. Tel. 045-3158...

Voor Piccolo's zie verder pagina...

Wat heeft de kiezer eigenlijk te kiezen?

DOOR CAREL GOSELING

N HAAG – Bij GroenLinks n ze elkaar zo ongeveer de kop- in om lijsttrekker te mogen den bij de komende kamerver- ingen. De partij dacht een fraai emocratisch systeem te hebben acht om de keuze te bepalen. eden mochten via een referen- n hun voorkeur kenbaar maken. ging op zich wel goed. Alleen onnen de kandidaat-lijsttrek- elkaar te verketteren. Terwijl traks toch samen in de Kamer ten zitten.

enLinks is maar een voorbeeld van de teling die sommige partijen hebben het vaststellen van de kandidatenlijst de kamerverkiezingen. Al sinds de chting in 1966 ageert D66-leider Van Mierlo tegen het huidige systeem waarbij ite de lijsttrekker de stemmen bin- haalt. En de rest van de kandidaten op of haar slippen de Kamer binnen-

vraag is alleen wat er aan te doen valt. enLinks heeft een poging gedaan die erg gunstig lijkt uit te pakken. Bij hebben zich 163 mensen aangemeld. eden moeten er daaruit 70 kiezen.

politiek objectief

rtoe men een advies krijgt van een commissie onder leiding van PTT- man Wim Dik. De lijsttrekker staat al Van Mierlo. Daarnaast komen elf de twaalf kamerleden terug. Alleen heeft bedankt. D66 werkt wel met nale lijsten maar de top 20 is overal Hoezo democratie?

VVD

de VVD heeft het hoofdbestuur de t opgesteld. Bolkestein voert het ge- waan. Er was wel een commissie die ek talent moet opduikelen (de com- Van Aardenne) maar die kwam veel verder dan enkele medewerkers kamerfractie en reeds lang beken- amen als Anne Lize van der Stoel en Rensen. Bovendien werd er door en van Bolkestein zelf nog een vol- onbekende heer Cherribi op een sbare plaats gezet.

bij de PvdA ... weer ... De macht ... had- a hen afgenomen. Wedden dat op de de meeste bewindslieden en de top 20 de kamerfractie staan met Wim Kok voorder? Want ook bij de sociaal- ... heeft de zoektocht naar talent ... Zie het verhaal van de heren Si- mons en Kombrink naar Rotterdam. Bij coalitiepartner CDA van hetzelfde laken een pak. Al stelt daar een zogenaamd onafhankelijke commissie de volgorde op de lijst vast. Brinkman op één gevolgd door de meeste bewindslieden en het gros van de zittende kamerleden. Dank u.

Heeft de kiezer dan nog enige invloed als de partijen toch zelf de lijsten samenstellen? Is het mogelijk de 'eigen' kandidaat ook in de Kamer te krijgen? Eigenlijk niet. Er bestaat een regeling rond voorkeurstemmen. Iemand die te laag op de lijst staat om in de Kamer te komen, komt daar wel in als hij of zij enkele tienduizenden stemmen weet te vergaren. Een regeling die eerder remmend dan stimulerend werkt. Want wie haalt er nu eigenlijk alleen zoveel stemmen? Een feit waar ook de kiezer rekening mee houdt bij het invullen van het stembiljet. Dan toch maar liever steun voor iemand die wel kansrijk is. Die op een verkiesbare plaats staat.

Regionaal

Verder werken de meeste partijen wel met aparte lijsten per kiesdistrict, maar dan zijn alleen de lagere plaatsen anders. De top van de lijst is overal hetzelfde. Dus blijft het probleem bestaan. Zou een echt districtenstelsel dan een oplossing zijn? Kamerleden die door een regio gekozen worden? Het antwoord moet 'neen' zijn. Om hun plek in Den Haag waar te maken zullen de zo gekozen kamerleden zich immers vooral gaan richten op regionale belangen. Het iets bereiken voor de eigen achterban. De Tweede Kamer zou daarmee verworden tot een regionale belangenorganisatie waarbij de grote lijnen van het kabinetsbeleid ondersneeuwen.

De details gaan de boventoon voeren. Terwijl er juist een trend is de politiek terug te laten keren naar de grote lijnen. De punten en de komma's over te laten aan de organen die daar veel beter over kunnen oordelen. Zoals provinciale staten of gemeenteraden. Op de samenstelling van die colleges heeft de kiezer een veel directere invloed. Bovendien wordt het mogelijk regionale of lokale deelbelangen uit te spelen.

Is er dan geen oplossing voor het dilemma waarbij de kiezer nauwelijks iets te zeggen heeft over de kieslijsten, en de samenstelling van zijn of haar volksvertegenwoordiging? Die is er wel degelijk. Een kleinere Tweede Kamer, bestaande uit 75 of 100 leden. Allemaal gekozen ... mensen die zich alleen nog met de grote lijnen van het overheidsbeleid bezighouden. De partijen hoeven dan geen ... de ... vrijwel automatisch ... heeft geen keuze, maar die ... ook ... echt.

Het resultaat? Dat zou best eens een veel beter werkend parlement kunnen zijn. Deskundigen en beter op hun taak berekend: het besturen van het land in ons aller belang.

Navo profiteert zelf van partnerschap voor vrede

DOOR ALY KNOL

...EMÜNDE – Het 'part- ...ap voor vrede' dat de Mid- ...en Oosteuropese staten op ...o-top op 10 januari vol- ...aar in Brussel formeel zal ...aangeboden, lijkt vooralsnog ...oral de Navo zelf te be- ...len. Die indruk werd gis- ... bij de ... Navo-ministers ...efensie in het Noordduitse ...münde. ...vo is in principe bereid ... leden toe te laten. De Na- ... in de ... Beek van Defensie ... Maar voor ... Navo ... partnerschap houdt geen ... de ... in de voormalige ...aupaktlanden op een dag ... De- ... in ... zal ... worden ... Noord-At- lantische Samenwerkingsraad behoren. Daaronder zijn ook staten die óf geen behoefte hebben aan een lidmaatschap, zoals momenteel Rusland en Oekraïne, of staten die alleen al vanwege hun geografische ligging vermoedelijk nooit tot de Navo zullen kunnen behoren, zoals Kazachstan, Oezbekistan of Tadzjikistan.

De partnerschapslanden krijgen ook niet de veiligheidsgarantie, waar de echte leden van de Navo wel op kunnen rekenen: als één land wordt aangevallen, wordt dat beschouwd als een aanval op de hele Navo en komt ook de hele Navo in het geweer. Volgens Manfred Wörner, de secretaris-generaal van de alliantie, mag men dit aspect echter niet zwart-wit bekijken. „Tussen een veiligheidsgarantie en een veiligheidsvacuüm ligt nog een heleboel meer."

Het was Aspin zelf die in Travemünde aangaf dat het vooral de Navo is die van het partnerschap zal kunnen profiteren. De Midden- en Oosteuropese landen wordt weliswaar naast workshops en symposia nu ook militaire samenwerking zoals gemeenlijke oefeningen beloofd, maar daarmee wil de Navo zichzelf meer armslag krijgen voor zijn huidige taken.

De verdragen zijn bedoeld om, zo zei Aspin letterlijk, 'meer werktuigen binnen te halen voor het doen van die dingen, die de Navo sinds het einde van de Koude Oorlog doet: peacekeeping, zoek- en reddingsacties, hulp bij rampen en crisismanagement'. En met 'werktuigen' bedoelde Aspin onder meer op troepen, oefenterreinen en wellicht op een dag ook wapens.

Hoewel minister Ter Beek de kortere, 'koninklijke weg' van toetreding had bepleit (eerst lid worden van de EG, dan van de WEU en tenslotte als logische stap ook van de Navo) zei hij na afloop in Travemünde dat de Navo zich toch heel nadrukkelijk open heeft verklaard voor de landen uit Midden- en Oost-Europa. Ter Beek zei te verwachten dat de Midden- en Oosteuropese landen positief op het plan zullen reageren en benadrukte dat de verdragen niet gezien mogen worden als 'substituut' voor een uiteindelijk lidmaatschap. Ze zijn veel meer 'een eerste stap', die lidmaatschap op den duur niet uitsluit.

Een voorstel dat de Belgische minister van Defensie Delcroix in de wandelgangen van Travemünde deed, gaf echter symbolisch aan hoe de Navo de Midden- en Oosteuropese landen wel dichter naar zich toe wil halen, maar toch nog op een veilige afstand wil houden. Delcroix bepleitte de bouw van een nieuw ... voor de Noord-Atlantische Samenwerkingsraad, naast het huidige Navo-hoofdkwartier in Brussel. Op die manier zullen Navo en Samenwerkingsraad wel bij elkaar zijn, maar nadrukkelijk niet onder één dak.

Minderhedendebat voor VVD nog niet afgesloten

DOOR JOS WOUDT

... Wat kort geleden ... werd gezicht, ... tijdens een ... in de ... Alle partijen, ... rechts, ... zich ... het op- ... moeten ... naar de Neder- ... Hans Dijkstal ... niet ... meer plichten voor ... Nu lijkt hij het gelijk ... zijde te hebben gekre- ... hiermee is voor hem ... 'minderhedendebat' ... niet afgelopen.

...blemen op dit terrein ko- ... verkiezingsstrijd weer ... aan de orde, is zijn ... „Het gaat in de ver- ... over een gigantisch ... probleem. Hoe ... wij 800.000 tot 900.000 ... in de steden te inte- ... werkloosheid ... zes keer zo hoog is ... autochtonen. En wat is ... tussen dat probleem ... dat ieder jaar weer 30.000 nieuwe allochtonen erbij komen," aldus Dijkstal.

De VVD ziet de problemen van allochtonen vooral als een onderdeel van algemene problemen in de steden, en dan vooral in de grote steden. Die worden geteisterd door onevenredig veel werklozen, criminaliteit en verwaarloosde huizen, zo luidt de analyse van Dijkstal. En als het aan hem ligt moet die neerwaartse spiraal zo snel mogelijk doorbroken worden.

Zijn recept zal niet makkelijk zijn, voorspelt hij alvast; maar is uiteindelijk een stuk socialer dan de plannen die de andere partijen erop nahouden. Vooral Groen Links, die de verkiezingen mogelijk ingaat met Mohammed Rabbae van het Nederlands Centrum Buitenlanders (NCB) als lijsttrekker, moet het ontgelden.

„Groen Links heeft al tien jaar lang verzuimd wat er gedaan had moeten worden, namelijk een ... van mij steunen om de Nederlandse taal verplicht te stellen, erkennen dat het onderwijs in eigen taal en cultuur op onze basisscholen ertoe geleid heeft dat een te groot aantal allochtone jongeren in het restonderwijs van het LBO terecht is gekomen en nu in de stadswijken als werklozen criminele daden loopt te plegen, waar Groen Links zich zo boos over maakt," fulmineert Dijkstal.

Toekomst

Als het aan Dijkstal ligt, komen er in de toekomst vooral veel banen bij voor ongeschoolde allochtonen. Voorwaarde is wel dat het minimumloon zo snel mogelijk wordt afgeschaft en het verschil tussen uitkeringen en lonen groter wordt dan nu het geval is.

Zo'n 30.000 mensen moeten aan het werk worden gezet om de steden leefbaarder te maken. Vooral werkloze allochtonen moeten hiervan profiteren, vindt Dijkstal. Opmerkelijk is dat het grotere politie-apparaat meer werk moet maken van het opsporen van illegalen. „Ja kijk, ik heb bepleit dat we 10.000 agenten erbij moeten krijgen en een deel van die agenten wordt ook voor dat werk ingezet," zegt Dijkstal.

Het VVD-kamerlid hekelt de manier waarop het illegalenprobleem nu wordt behandeld. Volgens hem is het hoog tijd voor een andere koers. Vooral de stadsbestuurders, inclusief die van zijn eigen partij, maar ook bijvoorbeeld de officier van justitie in Amsterdam, moeten de aanpak verscherpen.

En de prioriteiten zijn wat Dijkstal betreft duidelijk. Wie illegaal in Nederland verblijft, loopt de kans opgepakt te worden en naar huis te worden gestuurd. „Het doel heiligt natuurlijk niet alle middelen, maar dat is de vraag niet. De vraag is of er überhaupt nog een agent is die ernaar kijkt. Het antwoord is nee." Ook gruwt de VVD'er van het aantal schijnhuwelijken, waarmee buitenlanders een status weten te verwerven. In Amsterdam is 80 procent van de huwelijken, waarbij iemand uit het buitenland naar Nederland wordt gehaald, een schijnhuwelijk, weet Dijkstal uit informatie van de Amsterdamse politie.

Het laatste hete hangijzer is de huisvesting van allochtonen. Moeten woningcorporaties en gemeenten mensen actief plaatsen of juist niet? Het voorbeeld in Tilburg, waar buurtbewoners een Antilliaans gezin wegpestten, heeft de VVD aan het denken gezet.

Dijkstal: „Tot nu toe heeft niemand een oplossing gevonden, behalve het sturen van bovenaf. En die oplossing willen wij niet. Dat lijkt dan een onoplosbaar probleem aan het werden."

lezers schrijven

postbus 3100

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op. De redactie hoeft het niet eens te zijn met de inhoud. De brieven dienen betrekking te hebben op publicaties in deze krant en moeten kort en zakelijk zijn. Te lange brieven worden ingekort of geretourneerd. Een ingezonden brief moet voorzien zijn van naam, adres en telefoonnummer. Brieven op rijm, of brieven die oproepen tot acties of aanzetten tot geweld of andere onwettige daden, worden niet geplaatst. Datzelfde geldt ook voor brieven met onverkwikkelijk taalgebruik en beledigingen. Anonieme brieven worden evenmin geplaatst.

● Fatsoen

Met de vele tv-uitzendingen rondom het Nederlands elftal waarbij de heren Barend en van Dorp veelal betrokken waren, kreeg ik de indruk dat hun fatsoensnormen iets toegenomen waren, totdat ik donderdag 14 oktober 1993 hun uitzending voorgeschoteld kreeg. Trainer Clemens Westerhof werd beschuldigd van racistische uitlatingen en malafide praktijken bij de transfers van voetballers uit Nigeria. Waarom wel de heren Ten Cate en Rufai uitnodigen in hun uitzending om de beschuldigingen te uiten maar niet de heer Westerhof, om zich te kunnen verdedigen? Indien Westerhof racistisch zou zijn was hij absoluut niet al zolang bondscoach van Nigeria. Geen woord over voetbalmakelaars die onze eigen spelers in het buitenland onderbrengen, maar wel Westerhof aanvallen die de spelers naar ons land haalt voor de broodnodige creativiteit op onze voetbalvelden (Babangida van Roda, George van Ajax, enzovoorts). Roep je 'sneeuwvlokje' is het een troetelnaam, roep je zwartje, ben je een racist. Typisch Nederlands, typisch Barend en Van Dorp.

HEERLEN — A.J. Bruystens

● Vliegen

Die actiecomités in Zuid-Limburg maken zich allemaal wel druk over die Oost-westbaan en het lawaai van de Awacs-vliegtuigen, maar het vliegveld Beek maakt het toch maar mogelijk dat jaarlijks duizenden mensen naar zonnige oorden op vakantie kunnen. Anders zouden al die mensen heen-en-weer naar Schiphol moeten rijden en dat zou pas echt een enorme milieuvervuiling met zich meebrengen. Wat die Awacs-vliegtuigen betreft, die zijn er voor onze veiligheid. Ik heb meegemaakt dat de bommen ons om de oren vlogen in de Tweede Wereldoorlog en een dergelijke situatie wens ik niet meer mee te maken.

HOENSBROEK — J. Dormans

(Door redactie ingekort)

● Boeren

Subsidies boeren vaak onnodig! Zo kopt het Limburgs Dagblad een verslag over een ... rapport in zijn editie van 6 oktober 1993. Tegelijkertijd op exact dezelfde dag geeft een collega-krant ook verslag van datzelfde rapport met als kop 'Bezuinigen op subsidies boeren'. Dat klinkt anders. Hoewel de inhoudelijke verslaggeving op het zelfde neerkomt, zij het met wat meer cijfers, is er een ander belangrijk verschil: het collegablad rondt zijn bericht af met de commentaren van a) de minister van Landbouw en b) van het Landbouwschap. En zo hoort het, woord en wederwoord. Dat voorkomt een vertekend beeld van de voorstelling van zaken. Jammer dat een gerenommeerde krant als het Limburgs Dagblad dat verzuimt. Onvolledig dus, hopelijk niet opzettelijk, of ongeïnformeerd? Zo je maar weer, de pers kan bouwen en de pers kan breken; hoe machtig is de pers!

ECHT — J. Meuwissen

● Voedseldag

Met het uitroepen van 16 oktober tot Wereldvoedseldag, hoopt de Wereldvoedselorganisatie (FAO) dat het principe 'voedsel voor iedereen' metterdaad wordt erkend als mensenrecht. Gelukkig kan dat niet meer worden afgedaan als ijdele hoop, omdat voor die daadwerkelijke erkenning de tijd eenvoudig te rijp is. Een realiteit die politiek Den Haag echter ontgaat, getuige de diverse partijprogramma's die geen blijk geven van een reële kijk op de tijd waarin wij leven. Een overgangstijd waarin wij langzaam maar zeker toegroeien naar een wereldorde waarin de eenheid bevorderende mensenrechten zijn verwerkelijkt, ten koste van de tweedracht zaaiende economische rechten. Binnen afzienbare tijd zal daardoor het 'recht op arbeid', in plaats van 'betaalde arbeid', het primaat of het richtsnoer van het beleid gaan vormen.

De fundamenteel politieke koerswijziging die daarvan het gevolg is, zal er uiteindelijk toe leiden dat het ideaal van volledige werkgelegenheid wordt gerealiseerd, doordat alle werkzaamheden gelijkelijk worden gewaardeerd. Niet alleen zal daardoor de beschamende honger en armoede worden uitgebannen, maar bovenal zal daardoor de vrede bedreigende afgunst worden overwonnen. In feite komt dit neer op de politieke vertaling van gerechtigheid of sociale rechtvaardigheid. Het beginsel dat ieder als lid van de maatschappij krijgt wat hem toekomst (Van Dale), waardoor iedereen zowel tot zijn recht komt als volledig recht wordt gedaan, met alle weldadige maatschappelijke gevolgen van dien. Dit perspectief staat onze politici helaas niet voor ogen. Geen wonder, als men enkel oog heeft voor de komende verkiezingen en dagelijks rollebollend over straat gaat in de strijd om de kiezersgunst.

LANGENHOLTE — Wouter ter Heide

● Justitie

Eindelijk eens een minister van Justitie die probeert de knuppel in het hoenderhok te gooien en die een dezer dagen nog openlijk op de televisie, samen met zijn staatssecretaris, de heer Kosto, geprezen werd voor het justitieel beleid in de afgelopen jaren. Hij wordt nu teruggefloten door PvdA, D66 en de VVD in zijn hardere aanpak van de criminaliteit en de politie meer bevoegdheden te geven. Juist D66 (Van Mierlo) en VVD (Bolkestein) wisten steeds te melden dat dit anders moest. Nu is het dan zover en zijn er diverse partijen tegen hardere aanpak. Wolffensperger van D66 zegt dat minister Hirsch Ballin zich minder moet bezighouden met ... en meer in zijn eigen straatje bezig moet zijn. Dan vraag ik mij af waarom wij in deze samenleving een minister van Justitie hebben en waar hij dan wel mee bezig moet zijn? Justitie heeft toch de taak als er met iemand iets mis is op crimineel gebied hem of haar terecht te wijzen en normen bij te brengen. Dat moet toch de doelstelling zijn! Premier Lubbers werd aangevallen toen hij over kampementen voor jongeren sprak en nu dit weer. Die kampementen werden in de ogen van velen meteen concentratiekampen genoemd. Wat mij betreft mogen die kampementen er daadwerkelijk komen en de toekomst zal uitwijzen dat het niet anders meer kan.

HEERLEN — Jo Vestjens

● Teergehalte

Nu het kabinet plannen heeft – door het teergehalte in sigaretten te verlagen – mij te beperken in mijn grondwettelijk recht van onaantastbaarheid van mijn lichaam (art.11 Grondwet), zij medegedeeld, dat ik voortaan mijn sigaretten in het buitenland koop.

Ik maak uit wat ik rook!

Bijkomend voordeel is natuurlijk, dat ik veel minder accijns hoef te betalen.

De steeds met veel verve gespeelde rol van de rokende melkkoe, die zijn accijnspenningen dan ook nog tot overmaat van ramp in 's Rijks bodemloze schatkist ziet verdwijnen, begint me, tevens ingegeven door de gigantische tariefsverhogingen van de afgelopen jaren, mateloos te irriteren.

De maat is vol!

VALKENBURG — G. Leenders

● Drinkwater

In 1993 is de financiële bijdrage aan het Zuiveringschap Limburg fors gestegen. Wij particulieren betalen tien procent meer dan in 1992. De bedrijven betalen ook tien procent extra, terwijl deze het grondwater meer vervuilen dan wij particulieren, ook al wordt gesuggereerd van niet.

Zeventig procent van het afvalwater is afkomstig van de huishoudens dat veel fosfaten en stikstof bevat, waar? Over de hardheid (kalk) van het water wordt niet gesproken maar vooral niets gedaan. Voor jaarlijks duizenden guldens wordt huishoudelijke apparatuur door de hardheid (kalk) onklaar gemaakt. Hierover wordt nooit gesproken! Je hoort alleen maar dat de particulieren de grote vervuilers zijn en dat die vervuilers dan ook maar moeten betalen, grote onzin.

De boeren die onze akkers verpesten met kunstmest en pesticiden en ons grondwater vervuilen moeten ook maar eens aangepakt worden, evenals de grote bedrijven, die maar giftige stoffen blijven lozen. Op korte termijn dienen ook deze grote vervuilers in hun geldbuidel te tasten en niet alleen de huishoudens. Dit is eerlijk en gerechtigheid. Samen moeten we er zorg voor dragen dat ons milieu niet verder wordt aangetast. Het lijkt wel mode in Nederland om van alles dat verkeerd gaat de bevolking de schuld te geven. Wij trappen er altijd in, in deze ondeugdelijke praktijken van overheid en officiële instanties.

HEERLEN — A.J. ...

Vergunning voor Limburgs Dagblad Bingo is verleend door de Staatssecretaris van Justitie onder no. L.O. 930/109/134.93 d.d. 29-6-1993.

Prijswinnaars spelronde nr. 7

Lechner G	Pijler 38	Landgraaf	ƒ5000,-
Koenders G	Op de Acker 12	Hoensbroek	ƒ1000,-
Snijders A	Schoolstr 19 b	Landgraaf	ƒ500,-
Claessen J	de Katstr 8	Geleen	ƒ500,-
Hoven M v.d.	Pasweg 26 c	Landgraaf	ƒ250,-
Dortans W	Kampstr 5	Kerkrade	ƒ250,-
Jongen P	Markgravenstr 45	Hoensbroek	ƒ250,-
Spelgens W	Burg Kotenpln 13	Grevenbicht	ƒ250,-
Lossie E	Burg Willemstr 41	Hoensbroek	ƒ250,
Brouwers P	Sougnezstr 4	Simpelveld	ƒ250,-
Theunissen J	Past Brounestr 33	Schinveld	ƒ100,-
Smeets M	Terweyeweg 60	Heerlen	ƒ100,-
Schuh T	M Aureliushof24	Heerlen	ƒ100,-
Kapteyn M	Genzevoet 2	Brunssum	ƒ100,-
Weyers M	Parallelstr 27	Nuth	ƒ100,-
Bogman T	Hulterweg 30	Oirsbeek	ƒ100,-
Mannens S	Kerkplein 11	Landgraaf	ƒ75,-
Wilms S	Prem 6	Landgraaf	ƒ75,-
Gubbels F	Panhuisstr 44	Voerendaal	ƒ75,-
Nieuwkamer M	Beneluxstr 42	Landgraaf	ƒ75,-
Kan I van	Stokhem 55	Wylre	ƒ50,-
Schaaf	Galileestr 11	Heerlen	ƒ50,-
Rook B	Koningstr 74	Brunssum	ƒ50,-
Vreuls J	v.Gronsveldstr 24	Kerkrade	ƒ50,-
Seive T	Kon.Hendrikstr 10	Vaals	ƒ50,-
Dassen H	Valenciahof47	Kerkrade	ƒ50,-
Schreurs W	Laurierstr 54	Heerlen	ƒ50,-
Dewitte M	de Ruyterstr 22	Heerlen	ƒ50,-
Mas V	Kerkplein 54 a	Voerendaal	ƒ50,-
Kleikers H	Bosstr 11	Vaals	ƒ50,-
Storms M	Teheuxstr 17	Wynandsrade	ƒ50,-
Welling J	A ge Water 24	Schinveld	ƒ50,-
Sluusca F	Koestr 3	Kerkrade	ƒ25,-
Scheren L	Waubacherweg 9	Brunssum	ƒ25,-
Leszynski E	Krichelbergsweg 6	Kerkrade	ƒ25,-
Vonken n J	Valkenburgerweg 133	Schin op Geul	ƒ25,-
Jussen A	Oldenzaalstr 16	Heerlen	ƒ25,-
Wesolek M	J.Frisostr 28	Landgraaf	ƒ25,-
Bessems A	Crocusstr 22	Kerkrade	ƒ25,-
Keyenberg C	Franciscanessenwg 12	Nyswilwiller	ƒ25,-
Peters H	Kan.v.Nuyastr 14	Schinveld	ƒ25,-
Bosch J	Lindenlaan 82	Kerkrade	ƒ25,-
Pustjens L	Kerkstr 82 a	Doenrade	ƒ25,-

Coby Lechner in Landgraaf geëmotioneerd over hoofdprijs

Een stil traantje van geluk

● Coby Lechner ontvangt de hoofdprijs van hoofd pr- en promotie Karel van Knippenberg. Foto: CHRISTA HALBESMA

● Jan Koenders ook blij met de tweede prijs voor zijn echtgenote Grada. Foto: CHRISTA HALB[illegible]

LANDGRAAF – Er zijn van die momenten waarop je helemaal stil en gelukkig wordt. Coby Lechner in Landgraaf had zo'n moment afgelopen donderdag. Zachtjes huilde ze. Zij won de hoofdprijs in de zevende spelronde. VIJFDUIZEND gulden die ze samen met haar echtgenoot Gerard in de wacht sleepte.

Maar ook Gerard stond perplex. Onwillekeurig sloeg hij de hand voor zijn mond bij het zien van die grote som geld. Natuurlijk had hij gehoopt op een wat forsere prijs dan vorig jaar toen hij in de laatste bingoronde honderd gulden won. Maar vijfduizend gulden. Nee! „Ik ben er kapot van", erkende hij manmoedig.

Sinds zijn pensionering puzzelt Gerard Lechner alsof zijn leven er van af hangt. „Ik doe aan alles mee", verklaarde hij vrolijk. In het bingospel vervult hij de uitvoerende rol. Dat wil zeggen: hij houdt de gepubliceerde cijfers bij. Coby koopt de kaarten altijd op vrijdag uit een soort bijgeloof. De vrijdag brengt geluk en dat voorgevoel heeft Coby niet bedrogen.

Een perfect werkend Landgraafs team dat zich uiterst gelukkig toonde met de hoofdprijs. En zeker nu de etalages alweer vol liggen met verlokkende spulletjes voor de komende feestdagen. Want Coby en Gerard hebben een stel kleinkinderen.

Duizend

Grada Koenders in Hoensbroek moest haar man Jan aansporen om samen met haar op de foto te gaan. Hij wilde niet zo erg. „Kom pa, doe niet zo flauw, het maakt toch niets uit." Jan liet zich overhalen en de oud-politieman poseerde gewillig voor de fotograaf. Tenslotte wint je vrouw niet elke dag duizend gulden.

Na het bloemen- en fotoceremonieel vertelde Grada dat ze de hele dag een beetje op hete kolen had gezeten. „We hebben een prijs gewonnen want de krant heeft gebeld", zei ze tegen Gerard. Eigenlijk had ze niet meer dan een paar tientjes verwacht. „Nu kunne[illegible] lekker uit gaan eten!" Schoo[illegible] Peter en dochter Francien, aanwezig bij de prijsuitreiking, [illegible]den daar geen bezwaar tege[illegible]

De kaarten voor de laatste [illegible] ronde liggen te koop. Maa[illegible] misschien belangrijker is: d[illegible] PERPRIJS is nog steeds te[illegible] nen. Een prachtige Peuge[illegible] waarde van zo'n slordige der[illegible] zend gulden. Hoe? Gewoon [illegible] paar bingokaarten kopen en u [illegible] automatisch mee naar die gla[illegible] de wagen. Doen! Het kan nog[illegible]

STERDAM/HEERLEN – ...gevers van dagbladen dienen ...en met regionale en lokale ...oepen radio te kunnen gaan ...en. Kranten hebben de taak ...frequenties te exploiteren, ...t met de publieke zendge...htigden overeenstemming is ...kt over de verdeling van ...tijd en reclame-inkomsten. ...schrijft de vereniging De Ne...ndse Dagbladpers (NDP) in ... brief aan mediaminister ...cona.

...t ogenblik bestaat er in de ...rovincie al een vorm van ...nwerking tussen Omroep ...urg en de drie Limburgse ...en, waaronder het Lim...s Dagblad. Daartoe hebben ...er deelnemers de Reclame-

Lokale en regionale omroepen werken samen

Dagbladuitgevers willen de ether in

maatschappij Omroep Limburg opgericht, die de reclameboodschappen op Omroep Limburg exploiteert. Samenwerking met de diverse lokale stations is nog niet van de grond gekomen.

Volgens de dagbladuitgevers biedt een systeem van 'channel sharing' de kans om tot een evenwichtig samenhangend mediabeleid te komen. Daarbij kan in de ogen van de NDP rekening worden gehouden met de belangen van alle betrokken media, zonder dat de betrokken partijen onderling strijd leveren om etherfrequenties. Verder hoeft de publieke financiering van regionale en lokale omroep niet te worden herzien en de pers kan in het harmoniemodel meer uitzicht krijgen op een multimediale toekomst.

De NDP zet zich hiermee nadrukkelijk af tegen het door D'Ancona voorgestelde toekomstperspectief om grote lokale en regionale omroepen te laten samenwerken in publieke gewestelijke omroepen, de kleine lokale omroep te beperken tot de kabel en de overblijvende frequenties een commerciële bestemming te geven. Volgens de dagbladuitgevers is het niet wenselijk in de regio's een duaal bestel te creëren. Van concurrentie tussen publieke en commerciële omroep zullen alle betrokken schade ondervinden, aldus het NDP-bestuur.

Uitstel van betaling voor United Bus

VELDHOVEN – De bijna duizend werknemers van United Bus zijn angstig en verbitterd met weekendverlof gegaan. Gistermiddag sloeg de aanvraag om uitstel van betaling als een bom in. Toen bleek dat de banken niet bereid waren 25 miljoen gulden op tafel te leggen om het bedrijf te saneren restte de directie nog slechts de gang naar Canossa, in dit geval de rechtbank in Den Bosch.

Eén van de oorzaken van de ellende is de ingestorte markt voor autobussen. Daarnaast heeft United Bus volgens de vakbonden te veel hooi op zijn vork genomen door de overneming van Den Oudsten in Woerden en Daf Bus in Eindhoven in zeer korte tijd voor veel te veel geld.

Zo moest aan goodwill 45 miljoen gulden worden opgebracht. De situatie is zo uit de hand gelopen dat er geen geld genoeg is om de werknemers hun oktobersalaris te betalen. De bedrijfsvereniging zal daarom moeten bijspringen.

Bij het débâcle zijn in Nederland bijna duizend werknemers betrokken: 480 bij Bova in Valkenswaard, 350 bij Den Oudsten in Woerden en 160 bij Daf Bus in Eindhoven. De 480 arbeiders in Denemarken en de 350 man in Engeland vallen buiten de surséance, zo heeft United Bus laten weten.

De directeur van United Bus, ir. A.E. Nientker, is verrast door de snelheid waarmee de banken hebben besloten de kredietkraan te vergrendelen. Volgens hem maken de bankiers zich zorgen over het geld dat zij al in de onderneming hebben gestopt. „Wij hadden al een volledig uitgewerkt herstructureringsplan met een groot aantal varianten klaar liggen. In dat plan zouden we 40 miljoen gulden hebben gekregen van nieuwe financiers, redelijk bekende Nederlandse marktpartijen.

De banken wilden echter sneller saneren dan de achttien maanden die wij denken nodig te hebben maar dat was voor ons niet mogelijk."

Volgens Nientker is er voor Bova een gegadigde. Deze stelt echter als voorwaarde voor overneming dat Bova buiten de surséance wordt gehouden. „Zowel de banken als wij waren daarmee akkoord. Het woord hierover is aan bewindvoerder mr. H.I. Prinsen. Morgen zal ik Prinsen nader informeren."

munt uit

● Rodamco

Het onroerend-goedfonds Rodamco, onderdeel van de Robeco-groep, heeft een groot deel van de winkelpanden van Vendex International overgenomen. Rodamco koopt zeven kleinere warenhuizen en 27 speciaalzaken met een totale waarde van 240 miljoen gulden. Vendex houdt wel een vinger in de pap door middel van een belang van twintig procent.

● Prudential

Prudential Securities, de effectendivisie van de Amerikaanse verzekeraar Prudential, betaalt 371 miljoen dollar aan boetes en schadeloosstelling wegens misleiding van beleggers en fraude in de jaren tachtig. Prudential heeft nooit ontkend of toegegeven schuldig te zijn.

● Groei

De economische groei in Groot-Brittannië heeft in het derde kwartaal van dit jaar 0,6 procent bedragen ten opzichte van het tweede kwartaal. In vergelijking met het derde kwartaal van vorig jaar bedroeg de groei twee procent, zo blijkt uit voorlopige gegevens van het Britse bureau voor de statistiek.

● Alitalia

Volgens Italiaanse vakbonden wil de luchtvaartmaatschappij Alitalia 1.000 [illegible] 21.000 arbeidsplaatsen schrappen. Het adviesbureau McKinsey acht 2.100 banen bij de maatschappij overtollig. Alitalia hoopt per jaar omgerekend 105 miljoen gulden op de kosten te besparen. Om de bezettingsgraad van haar vliegtuigen te verbeteren overweegt Alitalia met kleinere toestellen te gaan vliegen.

● Fiat

Het Italiaanse concern Fiat gaat een belang nemen in het binnen enkele weken te privatiseren Franse chemiebedrijf Rhone-Poulenc, zo heeft Fiat-topman Cesare Romiti vrijdag verklaard. De participatie houdt verband met de samenwerking tussen Rhone-Poulenc en de Fiat-dochter Snia Fibre, een producent van chemische vezels.

● Seat

De noodlijdende Spaanse autofabrikant Seat, een dochter van het Duitse Volkswagen-concern, heeft gisteren bevestigd dat de assemblagefabriek in Zona Franca in Barcelona dicht gaat. Berichten daarover circuleerden al enkele weken in de Spaanse pers. Door de maatregel verdwijnen 9.000 van de 23.500 arbeidsplaatsen bij Seat. De interim-topman van Seat, Peter Walzer, verklaarde gisteren, na een bijeenkomst met de vakbonden dat 4.600 werknemers ontslag krijgen.

Allochtonen en wao'ers komen nauwelijks in aanmerking voor baan

Reorganisatiegolf voorbij

...HAAG – De golf van reorganisaties in het midden- en ...bedrijf, waardoor veel werknemers het veld moesten rui...is voorbij. Slechts een kwart van de Nederlandse bedrij...verwacht in de toekomst mensen te moeten laten af...n. Dit blijkt uit een enquête die het magazine Manage...Team samen met KPMG Klynveld heeft gehouden ...duizend kleine en grote ondernemingen.

...de grote bedrijven met meer ... werknemers in dienst gaan ...g door met saneren; 51 pro...n hen verwacht dat dit in de ...st arbeidsplaatsen kost. Het ...nd dat ondernemingen als ...s en Unilever de laatste jaren ...isaties hebben ingezet die ...eerdere jaren worden uitge... Ook twee op de vijf over...drijven en non-profitorgani... verwachten de komende ...og regelmatig te reorganise...

...s het feit dat de reorganisa... is gepasseerd, stellen on...ingen zich heel terughou..., zo blijkt uit hun antwoor...investeerd wordt er in het ...n en belonen van de eigen ...mers. De helft zegt beter te ... naarmate de prestatie van ...nemers hoger is. Eenderde ... bedrijven besteedt twee tot ...cent van de loonsom aan in...ne opleidingen.

...nieuw personeel moet worden aangetrokken, komen allochtonen er ronduit beroerd van af. Bijna de helft van de bedrijven is niet van plan allochtonen in dienst te nemen. Dit, ondanks het door de overheid gevoerde allochtonenbeleid en het feit dat bedrijven in de toekomst verplicht moeten rapporteren hoeveel allochtonen zij in dienst nemen.

Twee op de drie werkgevers geven wao'ers geen kans op een (deeltijd) baan. Ook wat betreft deze groep werknemers geldt, dat de overheid bonussen geeft voor het aannemen van (gedeeltelijk) arbeidsongeschikten. Dat helpt dus niet zoveel.

Bij de overheid en non-profitorganisaties zijn kansen voor wao'ers en allochtonen op een baan wat groter; een kleine vijftig procent wil hen in dienst nemen. Bij de helft van de bedrijven is het afgelopen jaar meer dan een werknemer in de wao terechtgekomen. Bij de overheid ligt dit percentage fors hoger, op 68 procent.

Blokkade vliegveld

● *Stakende werknemers van de vliegmaatschappij Air France blokkeren de snelweg die naar het vliegveld Roissy leidt. Al vier dagen zijn de vliegvelden in de omgeving van Parijs het doelwit van de actievoerders die daarmee dreigende massa-ontslagen willen afwenden.* Foto: EPA

Kartonfabriek Mayr-Melnhof blijft open

UTRECHT – De voorgenomen sluiting van de kartonfabriek Mayr Melnhof in het Gelderse Eerbeek is van de baan. Na onderhandelingen tussen de bonden en de directie van het bedrijf is overeenstemming bereikt over een pakket van bezuinigingsmaatregelen, waardoor de werkgelegenheid van de 257 werknemers is gegarandeerd.

De Oostenrijkse eigenaren van Mayr Melnhof hadden gedreigd het bedrijf per 1 december te sluiten als de werknemers niet 25 procent van hun arbeidsvoorwaarden zouden inleveren. Volgens de eigenaren was dat noodzakelijk vanwege de slechte financiële positie van het bedrijf. De bonden noemden dit regelrechte chantage.

Met de bonden is nu afgesproken dat het personeel de komende 12 maanden een deel van de arbeidstijdverkorting inlevert. Hierdoor gaan alle werknemers in deze periode 96 uur meer werken. Deze overuren worden wel betaald, maar zonder een toeslag zoals dat voorheen gebeurde.

...renswisselkantoren ...n verwarring beu

...TERDAM – De ...wisselkanto...NV schaft haar ...m af. Het bedrijf ...t beu om steeds ...worden verward ... frauduleus han...nde geldwissel...oren die de laat...d veelvuldig in ...ieuws zijn. ...aats van de ver...ing wekkende ...dige firma...n, wordt ...aan uitsluitend ...afkorting GWK ...ikt, zo heeft ...rdvoerder L. ...ers gisteren ...gedeeld. Met de ...nsverandering ... enkele tonnen gemoeid.

Geldwisselkantoren in met name het centrum van Amsterdam worden al langere tijd aangeduid als ideale plaatsen voor criminelen om hun illegaal verdiende geld wit te wassen. De negatieve publiciteit bereikte in de afgelopen week een hoogtepunt, toen de politie van Amsterdam samen met de Fiscale Inlichtingen en Opsporings Dienst FIOD vijf geldwisselkantoren van een Israelische familie binnenviel en 31 arrestaties verrichtte. Voor de verwerking van toeristische geldstromen heeft Amsterdam genoeg aan vier wisselkantoren, maar de stad telt er 106, zo maakte commissaris B. Welten dinsdag tijdens een persconferentie over operatie 'Het Gouden Kalf' bekend.

Bij vergissing werd in krantenartikelen over de actie herhaaldelijk gesproken over Grenswisselkantoren. Zo liet bij voorbeeld het VVD-Kamerlid De Korte in NRC-Handelsblad van 21 oktober weten 'de grenswisselkantoren' te willen verbieden.

Obligatiehouders DAF willen geen verhoor bankiers

DEN HAAG – Boze DAF-obligatiehouders, die hun geld kwijtraakten in het faillissement, zien af van het plan nog meer ABN AMRO-bankiers op te roepen. Advocaat mr. A.F. Leijten, die hun voorman Gary Klesch vertegenwoordigt, zei gistermiddag van plan te zijn slechts nog mr. A.A.M. Deterink, curator van het failliete DAF, te willen ondervragen.

Overigens is het nog de vraag of de voormalige curator werkelijk door de Amsterdamse rechtbank zal worden verhoord. Leijten heeft hem informatie gevraagd die Deterink heeft toegezegd te zullen geven. „Of hij geeft afschriften van een aantal documenten, òf hij vertelt bij de rechtbank wat erin staat", vat Leijten het samen.

De jurist verwacht aldus voldoende informatie te verzamelen om te beslissen of het zin heeft gerechtelijke stappen te nemen tegen ABN AMRO. Deze bank zou haar onderpanden, ter waarde van 700 tot 900 miljoen gulden, uit de DAF-boedel hebben gehaald, voordat de obligatiehouders lucht kregen van de financiële problemen bij de vrachtwagenfabriek. Het kapitaal dat de obligatiehouders nog tegoed hadden, ging in rook op bij het bankroet van DAF.

beurs

...ast

...TERDAM – „Loeivast," zo ty...e een handelaar gisteren de ...ing op de Amsterdamse ef...beurs. De aandelenkoersen ...voor de zevende achtereen...de dag omhoog. Bij forse om...bereikten diverse hoofdfond...we records. De EOE-index ...st 3,5 punt hoger op 382,8, ...n een 'all-time high'.

...rdam was er wederom vol... De totale omzet in effec...oeg f 6,2 miljard, waarvan ...iljard in aandelen. Vooral ...fondsen Pakhoed en Van ... waren populair. Pakhoed ...70 op f 47,80, Van Omme...0 op f 40,90. Daarentegen ...dlloyd de opmars van don...kopen met een verlies van ...2,60.

... BT werd gevraagd. Een ...eldde dat de Franse pc-...Argena voor het eerst in ... weer winst maakt, het...koers van het fonds f 1,20 ...uwde tot f 37,90. ...everlaging stimuleerde ... de vraag naar financiële ... Zo kon Amev f 1,60 stij... 83, ING f 1,10 op f 83,50, ...mro negen dubbeltjes op f ... Aegon tachtig cent op f

...internationals waren DSM, ...n KLM uit de gratie. Akzo ...f 1,30 lichter op f 181,50, ...1,10 op f 101,20. Nu de inte...met Northwest op het gebied ...derentransport wellicht niet ..., moesten „klemmen" der...terug op f 43,10. Koninklij... was niet te stuiten; dit aan...l f 3 koerswinst ten deel op ...0. Hoogvliegers op een even...nimeerde lokale markt wa...o Smeets De Boer, Boskalis ...n. Roto Smeets pakte liefst ...mee op f 30,10, terwijl Braat ...lder hoger sloot op f 28,90.

Hoofdfondsen	v.k.	sk
ABN Amro	70,00f	70,90
ABN Amro A.in F.	87,90	88,20
ABN Amro L.Gr.F.	177,40	177,40
ABN Amro Obl.Gr.f.	205,40	205,40
Aegon	95,90	96,70
Ahold	93,60	94,90
Akzo	182,80	181,50
Alrenta	257,30	257,80
Amev cert.	81,40	83,00
Bols.Wes. c.	43,30	42,80
CSM cert.	68,00	68,80
Dordtsche Petr.	183,70	186,20
DSM	102,30	101,20
Elsevier	152,50	153,10
Fokker cert.	21,40	21,90
Gist-Broc. cert.	50,60	50,90
Heineken	195,00	196,20
Heineken Hold.	174,50	175,50
Hoogovens nrc	42,60	43,00
Hunter Douglas	74,00	74,50
Int.Ned.Gr. c.	82,40	83,50
KLM	43,40	43,10
Kon. KNP BT	36,70	37,90
Kon. Olie	195,60	198,60
Nedlloyd	53,60	52,60
Océ-v.d.Gr.	56,20	58,00
Pakhoed cert.	45,10	47,50
Philips	38,60	38,70
Polygram	67,60	68,90
Postb.Beleggf.	63,80	64,00
RG Florente F.	129,70	130,20
Robeco	117,60	119,70
Rodamco	58,60	59,10
Rolinco	117,70	119,80
Rorento	94,90	95,60
Stork	37,70	37,80
Unilever cert.	214,10	215,00
Van Ommeren nrc	39,50	40,90
Ver.Bezit VNU	148,50	151,50
Wolters-Kluwer	108,20	109,90

Avondkoersen Amsterdam

Gist-Broc. 50,60-50,80 (50,90)
KLM 43,10 (43,10)
Kon.Olie 197,60-198,80 (198,60)
Philips 38,70-38,80 (38,70)
Polygram 68,60 (68,90)
Unilever 214,00-215,00 (215,00)

Binnenl. aandelen

Aalberts Ind	51,00	51,20
ABN AmroHld.prf.c.	6,50	6,49
ABN Amro pref.	70,30	71,30
ACF-Holding c.	52,00	54,00
Ahrend Groep c.	94,30	94,50
Asd Options Tr.	11,40	11,20
Asd. Rubber	3,00	3,00
Ant. Verff.	350,00	–
Atag Hold. cert	128,00	133,00
Athlon Groep	62,00	–
Athlon Groep nrc	62,00	–
Aut.Ind.R'dam	62,00b	65,00b
BAM Groep	97,00	98,50
Batenburg	140,00	142,50
Beers	112,00	112,50
Begemann Groep	48,70	48,50
Belindo	305,50	305,50
Blydenst.-Will.	28,50	28,00
Boer De Winkelb.	74,50	74,50
Borsumy Wehry	114,50	118,00
Boskalis c	44,30	46,70
Braat Beheer	27,40	28,90
Breevast	10,10	10,10
Burgman-Heybroek	1400,00b	1400,00b
Calvé-Delft pref	890,00	890,00
Calvé-Delft cert	1375,00	1383,00
Cap Volmac	22,60	23,30
Cindu Intern.	92,00	92,00
Claimindo	304,50	305,00
Content Beheer	22,00	22,30
Credit LBN	32,50	33,50
Crown v.G. cert.	127,70	–
CSM	68,30	68,50
Delft Instrum.	18,00	18,30
Dorp-Groep	33,50	33,50
Draka Holding	38,00	38,20
Econosto	23,10	22,80
EMBA	170,00a	–
Eriks Holding	89,00	89,50
Flexovit Int.	57,00	56,50a
Frans Maas cert.	42,50	44,50
Fugro McClelland	36,50	36,60
Gamma Holding	92,00	93,50
Gamma pref.	6,20	6,20
Garzarelli $	11,80	11,80
Getronics	42,60	43,00
Geveke	27,90	28,00
Giessen-de N.	371,00	380,00
Goudsmit	27,00	27,00
Grolsch cert.	41,80	42,40
GTI-Holding	145,00	139,00
Hagemeyer	107,90	109,80
HAL Trust B	15,50	15,80
HAL Trust Unit	15,50	15,70
HBG	240,00	240,50
Hes Beheer c	19,50	19,30
Heijmans	39,80	40,00
Hoek's Mach.	73,00	73,80
Holl.Sea S.	0,20e	0,20e
Holl. Ind. Mij	50,00d	51,70
Hoop Eff.bank	10,50	10,60
Hunter D.pref.	2,00	–
IHC Caland	41,00	40,10
Internat.Muell.	80,50	80,80
Int.Ned.Groep	8,12	8,12
Kas-Associatie	60,90	60,90
Kempen & Co	12,20	12,40
Klene Holding	94,00	94,00
Kondor Wessels	40,90	41,30
KBB	97,90	99,20
Kon. Sphinx	42,50	43,20
Koppelpoort	400,00	400,50
Krasnapolsky	157,00	157,00
Landré & Gl.	40,00	40,50
Macintosh	53,00	54,30
Maxwell Petr.	165,90	166,00e
Moeara Enim	1563,00	1576,00
M.Enim OB-cert.	20550,00	20800,00
Moolen Holding	33,00	33,40
Mulder Boskoop	39,00	39,00
Multihouse	2,80	2,10
Naeff	405,00a	400,00
NAGRON	74,70	74,60
Nat. Inv. Bank	98,80	100,40
NBM-Amstelland	13,20	13,50
NEDAP	56,00	56,50
Nedcon Groep	55,00	55,30
NKF Holding	152,00	152,00
Ned.Part.Mij	47,60	47,70
Ned.Springst.	5200,00	5200,00
Norit	18,80	18,90
Nutricia GB	141,20	142,10
Nutricia VB	146,20	146,00
Nijv.-Ten Cate	87,50	88,00
OPG cert.	48,00	50,00
Orco Bank cert.	93,80	93,50
OTRA	280,00	281,00
Pirelli Tyre	13,80	13,80
Polynorm	113,50	115,00
Porc. Fles	24,30	24,50
Randstad	53,20	53,50
Reesink	88,40	88,50
Roto Smeets Boer	27,30	30,10
Samas Groep	43,60	44,80
Sarakreek	14,00	14,00
Schuitema	1620,00	1620,00
Schuttersveld	38,50	39,00
Smit Intern.	28,50	28,50
St.Bankiers c.	16,00	16,70
Stad Rotterdam c	42,40	42,70
Telegraaf De	123,80	124,00
Textielgr.Twente	74,00	74,00
Tulip Computers	13,90	14,00
Tw.Kabel Holding	191,50	192,00
Ubbink	80,00	81,20
Union	39,90	42,00
Vereenigde Glas	499,00	499,00
Volker Stevin	68,00	68,50
Vredestein	13,70	13,60
Wegener	90,00	90,00
West Invest F.	11,00	11,00
West Inv.F. wb	80,00	80,00
Wolters Kluwer	428,00	430,00
Wyers	21,60	21,90

Beleggingsinstellingen

ABN Amro Aand.F.	96,30	96,90
ABN Amro Amer.F.	74,50d	75,50
ABN Amro Eur. F.	84,30	85,30
ABN Amro Far EF.	74,00	75,20
ABN Amro Neth.F.	108,90	109,40
ABN Amro rent.div	165,00	165,00
Aegon Aandelenf.	44,30	44,70
Aegon Spaarplus	5,20b	5,20b
Aldollar BF $	31,90	32,00
Alg.Fondsenbez.	259,00	261,00
Alliance Fund	9,90	9,90
Amvabel	112,20	114,00
Asian Cap.F.$	59,70	59,70
Asian Tigers F.	102,80	103,10
Asian Select. F.	97,40	97,00
Austro Hung. F.	7,10	7,10
Bemco RentSel.	62,40	62,40
Bever Holding	3,10	3,10
CL Aandelenfonds	100,00	100,00
CLN Obl. Div. F.	121,10	121,40
CLN Obl.Waardef.	132,40	132,60
Delta Lloyd Inv.	33,20	33,50
DP America Gr.F.	37,30	37,40
EGF Investm.	146,00	146,00
EMF Rentefonds	86,80	87,00
Eng-Holl.Bel.Tr.	19,50	19,50
Eng-Holl.Bel.T1	10,60	10,60
Envir.Growth F.	43,50	43,50
Esmeralda part.	40,10	40,40
Eur.Ass. Trust	8,00	8,00
EMS Growth Fund	106,50	106,50
EMS Income Fund	101,60	101,60
EMS Offsh. Fund	107,10	107,10
EOE Index Fnd	408,00	411,00
Euro Growth Fund	56,00	56,20
Euro Spain Fund	8,00	8,00
Far East Sel.F.	81,00	79,50
Gim Global	66,80	66,80
Groeigarant	1,46	1,47
Holland Fund	87,30	87,80
Holl. Eur. Fund	58,70	59,30
Holl. Obl.Fonds	145,30	145,30
Holl. Pac. Fund	132,00	132,50
Holl. Sel.Fonds	102,10	102,50
Hooge Huys Hypf.	133,50	134,00
ING Bnk Dutch Fnd	58,30	58,80
ING Bnk Geldm.Fnd	58,78	58,78
ING Bnk Glob.Fund	54,80	55,00
ING Bnk Oblig.Fnd	38,50	38,60
ING Bnk Spaard.F.	105,09	105,10
ING Bnk Rentegr.F	136,00	136,40
ING Bnk Vastg.Fnd	30,50	30,50
Innovest	66,50	66,50
Interbonds	538,00	535,00
Intereffekt 500	29,00	29,20
Intereffekt wt	50,00	51,00
Investa part.	82,60	83,40
IS Himal.Fund $	12,20	12,20
Jade Fonds	207,90	211,10
Japan Fund	21,10	21,10
Jap.Ind.Alpha F.	7950,00	–
Jap.Sect.Rat.Yen	6030,00	–
Korea Pac.Tr. $	9,30b	–
Leveraged Cap	65,00	64,90
Liquirent	52,95	52,95
Mal.Capital F.$	15,20	15,40
Mees Obl.Div.F.	129,70	130,10
Mexico Income F.	23,50	23,50
Mondibel	81,90	82,00
Nat.Res.Fund	75,10	75,20
New Asia Fund	9,30	9,60b
Nomura Warr. F.	0,19	0,21
Obam, Belegg.	318,30	322,30
OAMF Rentefonds	16,30	16,25e
Orange Fund	24,50	24,60
Pac.Dimensions	116,00	119,00
Pac.Prop.Sec.F.	36,50	37,30
Pierson Rente	129,80	130,00
Postb.Aand.f.	57,90	58,20
Postb.Obl.f.	55,30	55,40
Postb.Verm.gr.f.	63,20	63,30
Rentalent Bel.	173,40	173,70
Rentotaal NV	40,60	40,70
RG America F.	130,30	131,50
RG Divirent F.	56,10	56,30
RG Europe F.	123,80	124,30
RG Nettorente F.	102,20	102,20
RG Pacific F.	130,70	131,20
RG SP Groen	64,00	64,10
RG SP Blauw	63,70	63,80
RG SP Geel	61,80	62,30
Rodin Prop.$	78,00	78,00
Rolinco cum.p	95,00	95,00b
Schrod.Int.Pr.F	29,90	30,20
Sci/Tech $	14,10	14,10
Suez Liq.Grf.	195,30	195,30
Technology Fund	17,10	17,10
Tokyo Pac.Hold.	245,00	245,00
Trans Eur.Fund	88,00	89,40
Transpac.F.	351,00	358,00
Uni-Invest	22,20	22,20
Unico Inv.Fund	82,80	83,00
Unifonds DM	34,00	34,00
Vaste Waard.Ned	58,00	58,00
Vast Ned	107,50	107,50
VIB NV	59,00	59,80
VSB Mix Fund	61,50	61,20
VSB Obl.Gr.f.	113,40	113,30
VSB Rente Fonds	114,20	114,10
WBO Intern.	78,50	78,70
Wereldhave NV	111,20	112,00
Yen Value Fund	89,60	89,60
ZOM Florida F.$	30,00	–
Zonnespectrum	9,50	9,60

Parallelmarkt

Alanheri	29,80	29,80
ABF	118,00	118,20
ASN Aandelenf.	53,20	53,50
Austria Global	1165,00	1165,00
Besouw Hold.	30,30	30,30
Biogrond Belegg.	10,80	10,80
Comm.Argeus F.	98,10	–
Comm.Benacus F.	98,80	–
Comm.Cea F.	100,00	–
De Drie Electr.	13,70	13,70
Delta Ll.Dollarf.	66,80	67,80
Delta Lloyd ECU	62,10	62,20
Delta Lloyd Mix	72,70	73,00
Delta Lloyd Rent	66,30	66,20
Dico Intern.	63,10	63,10
DOCdata	3,40	3,20
Ehco-KLM Kleding	30,50	30,00
E&L Belegg.1	85,80	86,30
E&L Belegg.2	87,10	87,40
E&L Belegg.3	114,40	114,40
E&L Belegg.4	87,70	87,90
E&L Kap.Rente F.	119,80	119,90
German City Est.	33,50	33,50
Gouda Vuurvast	53,00	53,20
Helvoet Holding	26,40	25,00a
Inter/View Eur.	3,90	3,90
Kühne+Heitz	32,00	34,00
Management Share	1,50	1,50
Neways	5,50	5,70
Ohra Aand.F.	64,30	64,90
Ohra Liq.GrF.	52,80	52,80
Ohra Obl.Df.	60,00	60,00
Ohra Obl.Grf	56,60	56,60
Ohra Onr.G.F.	65,80	66,40
Ohra Totaal F.	61,20	61,40
Pan Pac. Winkel	6,00a	–
P & C Groep	97,10	97,10
Pie Medical	3,40	3,40
Pitcher	44,60	44,90
Satcom Hold.	18,10	18,00
Simac Techniek	11,30	11,50
Suez Gr.Fund	54,30	55,00
VHS Onr. Mij	3,10	3,10
Welna	39,00	39,50
Wereldhave	4,30	–
Wolff	60,00	60,00

Parallel top-15

Artu Biologicals	5,50	5,50
Bergh. Pap.	40,00	40,00
Free Record	23,60	23,00
Gelderse Pap.	51,50	52,20
Groenendijk	30,50	32,70
Grontmij	62,50	62,50
Holland Col.	52,00	52,20
LCI Comput.Gr.	1,90	1,90
Melle, van nrc	62,50	62,50
Nedschroef	59,00	59,00
Ordina Beheer	17,70	17,70
Sligro Beheer	76,80	76,00
Vilenzo	39,30	39,30
Welna	39,00	39,50
Weweler	19,00	18,80

Wall Street

allied signal	70	71⅝
amer.brands	33⅜	33¼
amer.tel.tel	58¾	57¾
amoco corp	55⅝	55¾
asarco inc.	17½	17⅝
bethl. steel	15⅝	16¾
boeing co	38⅝	39⅜
can.pacific	16⅝	16⅜
chevron	96	95⅛
chiquita	11	11¼
chrysler	52⅞	53⅞
citicorp	37⅝	36¾
cons.edison	35⅝	35⅜
digit.equipm.	35⅞	35¾
dupont nemours	46	45⅜
eastman kodak	57⅛	57¾
exxon corp	64⅝	64½
ford motor	59	59⅛
gen. electric	97⅜	96
gen. motors	45¼	46
goodyear	45⅛	44¾
hewlett-pack.	72⅞	71¾
int. bus.mach.	45	44½
int. tel.tel.	91¾	93⅛
klm airlines	23¼	22⅞
mcdonnell	90	91
merck co.	32	32¼
mobil oil	80⅝	81⅛
penn central	31⅜	31½
philips	20½	20⅝
primerica	44¾	44⅝
royal dutch	104⅜	105
sears roebuck	59⅛	58⅞
sfe-south.pac.	19	18⅞
texaco inc.	68¼	67⅝
united techn.	58⅜	61⅞
westinghouse	13⅜	13⅜
whitman corp	15½	15½
woolworth	24	23¾

Adrieskoersen

amerik.dollar	1,805	1,925
austr.dollar	1,19	1,31
belg.frank (100)	5,05	5,35
canad.dollar	1,370	1,490
deense kroon (100)	26,20	28,70
duitse mark (100)	109,80	113,80
engelse pond	2,64	2,89
finse mark (100)	30,85	33,35
franse frank (100)	30,50	33,25
griekse dr. (100)	0,67	0,85
hongkong dlr.(100)	21,00	24,30
ierse pond	2,48	2,73
ital.lire (10.000)	10,50	12,20
jap.yen (10.000)	169,00	175,00
noorse kroon (100)	24,20	26,70
oost.schill. (100)	15,69	16,19
port.escudo (100)	0,98	1,16
spaanse pes. (100)	1,30	1,48
turkse lira (100)	0,0105	0,0175
zweedse kr. (100)	21,80	24,30
zwits.fr. (100)	124,75	129,25

Wisselmarkt

amerik.dollar	1,87175-1,87425
antill.gulden	1,0400-1,0700
austr.dollar	1,2490-1,2590
belg.frank (100)	5,1900-5,1950
canad.dollar	1,43875-1,43925
deense kroon (100)	27,905-27,955
duitse mark (100)	112,2950-112,3450
engelse pond	2,7735-2,7785
franse frank (100)	32,095-32,145
griekse dr. (100)	0,7275-0,8275
hongk.dollar (100)	24,1250-24,3750
ierse pond	2,6340-2,6440
ital.lire (10.000)	11,625-11,675
jap.yen (10.000)	173,200-173,300
nwzeel.dollar	1,0370-1,0470
noorse kroon (100)	25,765-25,815
oostenr.sch. (100)	15,9650-15,9750
port. escudos (100)	1,0700-1,1100
spaanse pes. (100)	1,4000-1,4100
zweedse kr. (100)	23,365-23,415
zwits.frank (100)	127,535-127,585
e.c.u.	2,1405-2,1455

Index Amsterdam

CBS-koersindex (1983=100)

algemeen	262,60	265,50
id excl.kon.olie	251,10	253,30
internationals	261,90	264,70
lokale ondernem.	265,40	268,40
id financieel	222,40	225,30
id niet-financ.	308,10	311,40

CBS-herbeleggingsindex (1983=100)

algemeen	404,70	409,20
id excl.kon.olie	360,60	363,90
internationals	422,40	427,00
lokale ondernem.	383,80	388,20
id financieel	366,90	371,60
id niet-financ.	413,00	417,30

CBS-stemmingsindex (1983=100)

algemeen	135,70	137,10
internation	132,60	133,30
lokaal	136,00	137,60
fin.instell	167,80	170,20
niet-financ	129,90	131,50
industrie	130,90	132,60
transp/opsl	107,30	108,50

Goud en zilver

Goud onbewerkt 21,880-22,480, vorige 21,920222,520, bewerkt 24,080 laten, vorige 24,120 laten
Zilver onbewerkt 230-300, vorige 230-300, bewerkt 340 laten, vorige 340 laten.

Dow Jones

Industrie 3.649,38 + 13,14

OPTIEBEURS

	serie			omzet	v.k.	s.k.
abn amro	c	jan	65,00	362	6,40	7,40
abn amro	c	jan	67,50	340	4,60	5,40a
abn amro	c	jan	70,00	1346	3,30	3,90
abn amro	c	jan	72,50	1617	2,00	2,80
abn amro	c	j96	[illegible]	328	19,30	20,50
abn amro	c	o97	[illegible]	340	13,00	12,50
abn amro	c	o98	[illegible]	1207	11,80	12,80
ah	c	jan	[illegible]	388	3,50	4,30
ah	c	jan	100,00	576	1,80	2,10
ah	c	apr	100,00	367	3,60	4,00
amev	c	jan	[illegible]	831	4,00	5,20
d/fl	c	nov	185,00	337	3,50	4,50
d/fl	c	dec	190,00	320	2,50	3,00
d/fl	c	jan	190,00	388	3,40	4,00
d/fl	c	mrt	200,00	203	1,80	2,30
d/fl	p	dec	185,00	382	2,50	2,00
eoe	c	nov	375,00	517	9,10	12,00
eoe	c	nov	380,00	787	6,10	9,20
eoe	c	nov	385,00	688	3,80	6,00
eoe	c	nov	390,00	564	2,50	3,80
eoe	c	dec	380,00	470	9,00	12,30b
eoe	c	jan	390,00	328	7,40	9,80
eoe	p	nov	355,00	1010	0,60	0,50
eoe	p	nov	360,00	1315	0,90	0,80
eoe	p	nov	365,00	1392	1,40	1,20
eoe	p	nov	370,00	640	2,20	1,90
eoe	p	nov	375,00	666	3,30a	2,60
eoe	p	nov	380,00	524	5,20a	4,00
eoe	p	nov	385,00	504	8,50a	5,90
eoe	p	nov	390,00	301	12,00a	8,20
eoe	p	dec	360,00	623	2,40	2,20
eoe	p	dec	380,00	303	7,00	6,10
eoe	p	jan	375,00	690	7,00	6,30
eoe	p	jan	380,00	946	9,00	8,00
eoe	p	apr	380,00	601	12,00	11,00
fokker	c	apr	25,00	305	1,20	1,50
ing	c	jan	90,00	324	1,00	1,40
klm	p	jan	42,50	520	2,00a	2,10
kpbt	c	jan	34,50	521	3,60	4,60
kpbt	c	jan	37,00	305	2,20a	3,00
olie	p	nov	195,00	476	2,90a	1,90
phil	c	nov	37,50	1159	1,90	2,20
phil	c	nov	40,00	351	0,90	1,00
phil	c	jan	37,50	1071	2,90	2,90
phil	c	apr	40,00	338	2,50	2,60
phil	p	o96	35,00	791	3,40	3,40
phil	p	o98	35,00	280	4,30	4,40
unil	c	jan	205,00	394	13,00	14,00
unil	c	jan	210,00	324	10,30a	10,70
x018	c	n94	P	1610	4,50a	4,50

a=laten	g=bieden+ex.div.
b=bieden	h=laten+ex.div.
c=ex-claim	k=gedaan+h
d=ex-dividend	l=gedaan+g
e=gedaan+bieden	vk=slotkoers vorige dag
f=gedaan+laten	sk=slotkoers gisteren

Toch geld voor Aidssteunpunt

ITTARD/MAASTRICHT – De provincie staat positief tegenover een extra financiële bijdrage aan het Aidssteunpunt Limburg. Dat zegt G. Verheul, coördinator van het Aidssteunpunt, na een gesprek met de provincie.

De provincie wil de subsidie aan het Aidssteunpunt per 1 januari 1994 stopzetten. Dat vroeg echter om een overbruggingssubsidie van 140.000 gulden voor twee jaar. Daarna moet het Aidssteunpunt onderdak hebben gevonden bij de nieuwe provinciale welzijnskoepel Symbiose in Sittard.

Toen de provincie bekend maakte dat de subsidiëring van het steuntpunt wordt gestaakt, vroeg het Aidssteunpunt de Limburgse gemeenten om geld. Die gaven aan de oproep nauwelijks gevolg. Daardoor kwam het buddyproject van het Aidssteunpunt (begeleiding van aidspatiënten door vrijwilligers) in gevaar.

Tal van particuliere organisaties gaven wel gehoor aan het alarm van het Aidssteunpunt. Een welzijnsfonds zegde drie jaar lang een jaarlijkse bijdrage van 45.000 gulden toe, van een congregatie kwam 20 mille. Een charitatieve instelling in Stein hoopt volgende week zaterdag tien mille bijeen brengen met de verkoop van kunstwerken en een 'charity-avond' in Kasteel Elsloo.

Het Aidssteunpunt heeft jaarlijks 160.000 gulden nodig voor de eigen organisatie. Voor het buddyproject is daarnaast nog 80 mille per jaar nodig. De provincie betaalt voorlopig nog de kosten van andere activiteiten, zoals de telefonische hulpdienst van het Aidssteunpunt.

ertegenwoordigers zeventig landen in 1996 naar Limburg

Brunssum krijgt eerste Wereld Folklore Festival

Van onze verslaggever

UNSSUM/DUBLIN – In unssum vindt in juli 1996 t allereerste Wereld Folore Festival plaats. Een innationaal congres van de erkoepelende folkloreganisatie CIOFF heeft het stival gisteren in Dublin n Brunssum toegewezen.

t festival moet een soort Olympise Spelen van folkloristische gechappen worden. Het aantal elnemende landen zal zeker twee al zo groot zijn als tijdens de aflopen folkloristische Parade, vojaar.

n die succesvol verlopen tiende ade namen dertig folkloristische nsgroepen deel. Tijdens het Wed Folklore Festival maken alle ventig landen die bij de CIOFF n aangesloten hun opwachting.

k inhoudelijk verschilt het Wed Folklore Festival van de geuikelijke vierjaarlijkse Parade. t publiek kan over drie jaar rekeng houden met nieuwe promma-onderdelen als traditionele bachten, volksmuziek, buitenndse kookkunst, verhalenvertelnst, exposities en demonstraties n volkskunst, lezingen en een nstenaarssymposium. Tijdens de ade bleef het aanbod beperkt tot nsvoorstellingen en een folklorische markt.

e vertegenwoordigers van 58 lann bij het CIOFF aangesloten lann steunden de kandidaatstelling n Brunssum vrijwel unaniem. Er emden 56 landen voor, twee onthelden zich van stemming. Volns Paradevoorzitter Jo Cuijpers rd het Brunssumse plan voor de ganisatie van het eerste Wereldlklorefestival 'warm onthaald'.

t Wereldfestival zal organisatoch meer vergen van de Paradechting. Verdere professionaliseg van de organisatie zal onontombaar zijn, verwacht een edewerkster van de stichting. Bij organisatie krijgt de Paradeschting hulp van folklore-organisa CIOFF.

lgens de Paradestichting hoeft organisatie van het Wereld Folkrefestival niet veel meer te kosten n de Parade.

t is net als bij de Olympische pelen de bedoeling dat het Wereld lklore Festival bij toerbeurt in n ander land plaatsvindt. Tot dusrre leden pogingen om een dergek groots opgezet festival te houn schipbreuk omdat CIOFF nnam dat het organisatorisch en ancieel niet haalbaar zou zijn. De radestichting heeft CIOFF nu n het tegendeel kunnen overtuin.

● *Netjes opgepoetste Harleys in de motorwerkplaats van het omstreden clubhome van de Heerlense Hells Angels. De Angels hielden gisteren open huis.* Foto: DRIES LINSSEN

Politici en kasteleins bezoeken Hells Angels

Van onze verslaggeefster

HEERLEN – Schoorvoetend traden ze gisteren het omstreden clubhuis van de Hells Angels binnen. CDA-raadsleden, ondernemers en 'gewone' Heerlenaren. Ze waren door de motorclub uitgenodigd om het hete hangijzer in de Heerlense politiek eens van binnen te bekijken.

Hoewel de gemeenteraad eerder dit jaar akkoord ging met de sloop van het illegaal gebouwde home, bleek enkele dagen geleden dat raadsleden die beslissing van het college nu niet meer automatisch steunen. Ze beraden zich nog of ze met de sloop die op 1 november gepland was, akkoord gaan.

„Mijn complimenten," was de reactie van CDA-raadslid H. Portiek die met collega G. Vankan een van de eerste bezoekers was tijdens de open dag. „Het zag er binnen en buiten het gebouw keurig netjes uit. Ik heb een leuke rondleiding gehad." Omdat hij al zoveel gehoord had over de Angels wilde hij nu wel eens met eigen ogen hun clubhuis aanschouwen. Over zijn beslissing om voor of tegen de sloop te stemmen, liet de CDA'er zich niet uit.

„Een mooi gebouw," was ook de reactie van enkele horeca-ondernemers van het Wilhelminaplein. „Ze hebben hier een betere geluidsinstallatie dan wij."

Volgens Paul Bracke, eigenaar van café Bracke, hadden de ondernemers lang getwijfeld of ze wel of niet naar de open dag zouden gaan. Een jaar geleden hebben de Hells Angels zich namelijk in hun cafés zodanig gedragen dat bezoekers zich bedreigd voelden. „We hadden het gevoel dat het conflict dat de Angels met de gemeente had op ons werd afgewenteld en dat is niet terecht."

Inmiddels hebben de caféhouders en de motorclub de ruzie weer enigszins bijgelegd. „Daarom zijn we ook hier vandaag," vertelt Bracke. „We willen laten zien dat wij buiten het conflict staan en dat we gewoon een goede verstandhouding willen."

Duitsers eisen stop storten Ikea-grond

Van onze verslaggeefster

LANDGRAAF – De Naturschutzbund in Heinsberg wil dat de provincie Limburg het storten van de vervuilde grond van het voormalige woonwagenkamp aan In de Cramer op het Landgraafse stort stop zet.

De grond aan In de Cramer wordt momenteel gesaneerd voor de komst van meubelwarenhuis Ikea. Volgens Willi Hennebrüder van de Naturschutzbund vormt de vervuilde grond op de – niet afgedekte – deponie een te groot risico voor het drinkwater in de omgeving van Gangelt en Heinsberg. De provincie Limburg spreekt dit tegen.

De Duitse tegenhanger van het IVN wil een neutraal onderzoek van de verontreinigde grond. Hennebrüder vermoedt dat de grond zwaarder is vervuild dan de provincie Limburg aangeeft. „Op autosloperijen wordt vaak koper verbrand, waarbij het giftige dioxine vrijkomt. Dan kan er geen sprake zijn van lichte vervuiling," zegt hij.

Volgens de provincie wordt zo'n 87.000 kubieke meter grond van het oostelijk deel van het gebied – de voormalige autosloperij – opgegraven en verwerkt. De 30.000 kubieke meter vervuilde grond van de westkant van het terrein, die er sinds 1990 ligt opgeslagen, wordt afgevoerd en verwerkt.

Van de niet-reinigbare grond blijft de vervuiling volgens de provincie nog altijd onder de zogenaamde C-waarde. Die grond mag dus naar het Landgraafse stort.

Slechts 12.000 kubieke meter is zo sterk vervuild, dat deze grond naar de speciale stortplaats Merwedehaven in Rotterdam moet.

Volgens de provincie bestaat er geen gevaar dat het grondwater onder het stort in Abdisschenbosch of het aangrenzende Duitse gebied verontreinigd worden door de grond van In de Cramer. De provincie baseert haar oordeel op metingen, gedaan in het grondwater van In de Cramer zelf. Dat bevindt zich zo'n drie meter onder het maaiveld en bleek niet of nauwelijks verontreinigd door het zogenaamde uitlogen van de grond.

echnoport Beek niet ter ziele

EK – Het bedrijvenpark Techport Europe nabij Maastricht Airrt in Beek is niet ter ziele. De kop ven het verhaal over het kantonproject dat gisteren in deze nt stond, correspondereerde niet et de inhoud van het stuk. Slechts n van de projectontwikkelaars op chnoport is failliet gegaan.

Ambtenaren Maastricht verdienen drie miljoen bovenop hun salarissen

MAASTRICHT – De gemeente Maastricht heeft in 1992 in totaal meer dan drie miljoen gulden aan beloningen, vergoedingen en toeslagen betaald bovenop het normale salaris van haar ruim duizend ambtenaren. Aan bruto salarissen is Maastricht jaarlijks tachtig miljoen gulden kwijt.

Dat blijkt uit een overzicht dat de gemeente heeft samengesteld, onder meer op verzoek van de gemeenteraad. Maastricht heeft niet onderzocht of de beloningen terecht zijn betaald. „Daar kijkt Van Dijk naar", zegt wethouder A. Cremers (personeel). Oud-minister Cees van Dijk heeft onlangs onderzoek gedaan naar misstanden binnen de gemeente.

Ongeveer een derde van de extra vergoedingen zijn reis- en verblijfskosten. De rest variëert van overwerkvergoedingen tot extra salarisverhogingen, arbeidsmarkttoelagen en bindingspremies tot 25.000 gulden per jaar.

Het onderzoek naar de beloningen levert geen compleet beeld op van alle extra vergoedingen. Zo is onbekend bij de centrale salarisadministratie van de gemeente of de afzonderlijke diensten ook zelf beloningen of vergoedingen hebben uitgekeerd. Ook zijn geen gegevens bekend gemaakt van dagvergoedingen voor autogebruik, premies voor schadevrij rijden, studiefaciliteiten, diploma-gratificaties, vergoedingen voor bedrijfsbescherming en gratificaties bij ambtsjubilea.

Nevenfuncties

Overigens moeten de Maastrichtse ambtenaren voor 20 november van dit jaar hun nevenfuncties aanmelden. Dat staat in een brief die de ambtenaren donderdag hebben gekregen. Voor 1 januari horen ze van B en W of het college toestemming geeft voor de nevenwerkzaamheden en zo die toestemming er al was, of die blijft gelden.

Maastrichtse ambtenaren hebben toestemming van het college nodig als nevenfuncties worden verricht onder diensttijd, als ze het aanzien van de openbare dienst kunnen schaden en als er belangenverstrengeling kan plaatsvinden. In de laatste twee gevallen kan het college die nevenactiviteiten verbieden of bepaalde voorwaarden stellen.

Ook de doorlichting van alle nevenfuncties is een gevolg van het onderzoek van oud-minister Van Dijk, die het college adviseerde om de verleende toestemmingen nog eens te toetsen en om ambtenaren die hun nevenactiviiteiten nog niet hadden gemeld, daartoe alsnog – straffeloos – de kans te geven.

Maaswater weer vervuild

EIJSDEN – De rivier de Maas is opnieuw vervuild, nu met de chemische stof di-isopropylether. Dat is vastgesteld door het Limburgse meetstation Eijsden van het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

De vastgestelde concentratie ligt boven de zogeheten alarmwaarde van twintig microgram per liter. Het is de derde keer dit jaar dat de alarmwaarde wordt overschreden.

Volgens een woordvoerder van het Riza in Lelystad, het Rijksinstituut voor Zoetwaterbeheer, bestaat er geen reden tot zorg. Di-isopropylether is zeer vluchtig en is waarschijnlijk al verdwenen voordat het Maaswater de waterinlaten van het waterleidingbedrijf Biesbosch heeft bereikt. Di-isopropylether is een oplosmiddel dat wordt gebruikt door de chemische industrie. De stof is betrekkelijk onschadelijk. Lozing op het oppervlaktewater is echter zowel in Nederland als België verboden.

Gemeente vergeet lozingen te regelen

ONDERBANKEN – De gemeente Onderbanken heeft afgelopen jaar vergeten lozingen op het riool op te nemen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). In theorie konden daardoor bedrijven stoffen lozen in de riolering zonder dat ze daarvoor strafbaar waren.

Onderbanken heeft na het ontdekken van die leemte in de plaatselijke verordening meteen actie ondernomen. Het volgend jaar staat er wel een apart hoofdstuk over lozingen in de APV. Volgens de gemeente is de verwarring over de APV ontstaan door een wetswijziging.

De gemeente Brunssum wees buurgemeente Onderbanken op het manco in de verordening. Onderbanken heeft door gebrek aan mankracht heel wat milieutaken uitbesteed aan Brunssum.

In de praktijk hebben zich volgens een woordvoerder afgelopen jaar geen illegale lozingen voorgedaan waarbij de gemeente door de leemte in de verordening buiten spel stond. „Bovendien zijn er ook wettelijke regelingen als de Wet verontreiniging oppervlaktewateren. Die landelijke wetten gaan boven plaatselijke."

Voorzitter CDA trad af na bedreigingen

MAASTRICHT – Voormalig voorzitter J. Gijsen van het CDA in Maastricht is in 1990 afgetreden na anonieme bedreigingen. Gijsen wijt de bedreigingen aan de onvrede bij CDA'ers in Maastricht over de vernieuwingen die hij wilde doorvoeren. Gijsen was in 1990 net een jaar voorzitter van de CDA-afdeling Maastricht. Hij wilde een eind maken aan vriendjespolitiek bij vooral de oudere partijleden. Dat zinde een groep CDA'ers niet. Na twee weken lang scheldpartijen via de telefoon te hebben aangehoord, besloot Gijsen op te stappen. Volgens de ex-voorzitter werden in de gesprekken ook zijn vrouw en kinderen genoemd. De hinderlijke telefoontjes hielden op nadat hij het voorzitterschap had neergelegd. „Kennelijk was dit tot genoegen van mijn tegenstanders." Gijsen bleef lid van het CDA.

Giften aan politieke partijen aan banden

DEN HAAG – Minister Dales van Binnenlandse Zaken werkt aan een regeling waarin grenzen worden gesteld aan giften van het bedrijfsleven aan politieke partijen. Ook dienen zulke giften openbaar gemaakt te worden. Nu zijn daar geen richtlijnen voor. De kwestie is actueel omdat zowel de VVD Almere als het CDA in Limburg giften van het bedrijfsleven blijken aan te nemen voor de financiering van verkiezingscampagnes. Het Limburgs Dagblad meldde dat overigens al in 1986. Het volledig verbieden van schenkingen wordt niet overwogen. Volgens Binnenlandse Zaken is zo'n verbod niet haalbaar, omdat het strafrechtelijk niet is te handhaven.

Nog geen tips over weegschalen DSM

GELEEN – Bij het detectivebureau International Security Partners in Lelystad heeft zich nog niemand gemeld met de gouden tip die tot het terugvinden van tientallen peperdure weegschalen moet leiden. De schalen, die tussen de 2000 en 5000 gulden per stuk kosten, zijn de afgelopen maanden gestolen uit laboratoria en werkplaatsen van DSM. De politie is ervan overtuigd dat ze op bestelling worden gestolen voor drugshandelaren. DSM heeft een hoge beloning uitgeloofd.

Van der Biest naar rechter

LUIK – Alain van der Biest, een naam die regelmatig opdook in het dossier van de vermoorde SP-kopman André Cools uit Luik, gaat een klacht indienen tegen Maurice Demolin, een vroegere vriend die schepen (wethouder) is in Grace-Hollogne. Uit verscheidene getuigenissen heeft Van der Biest naar zijn zeggen kunnen opmaken dat Demolin bij herhaling zou hebben beweerd dat Van der Biest de hand zou hebben gehad in de moord op Cools. Demolin reageert ontsteld en verontwaardigd, en ontkent die uitspraak in alle toonaarden.

Nuthenaar vangt beschermde vogels

NUTH – Een 65-jarige man in Nuth is betrapt bij het vangen van beschermde vogels. In zijn huis vond de politie vijftig putters en diverse vinken, sijsjes en kneu's. In een stal achter de woning vonden agenten kooitjes met een koolmees en vier heggemussen. Hiervan waren er drie dood. De man had op vijftig meter van zijn huis een slagnet van zeven bij twee meter opgesteld. Dit net kon hij op ingenieuze wijze bedienen vanuit de serre. Bij het slagnet stond een kooitje met een putter, die fungeerde als lokvogel. De vogelvanger had het zichzelf zo gemakkelijk mogelijk gemaakt: de geluiden van de vogels ontving hij via een babyfoon in zijn huiskamer. De man moest zijn vanginstallatie afstaan en kreeg een forse boete. De putters zijn ongebracht bij een vergunninghouder in Beek. De koolmees en de nog levende heggemus werden vrijgelaten.

Brand in kelder van aluminiumfabriek

KERKRADE – Door een kortstondige brand is de gieterij van de Kerkraadse fabriek Alumax onbruikbaar geraakt. Niemand raakte gewond. Het bedrijf, gelegen op industrieterrein Dentgenbach, hoopt de gietproduktie de komende week weer te kunnen hervatten. Rond tien uur 's morgens ontstond de brand in de programmeerapparatuur, waardoor in de kelder het vloeibaar aluminium over de gietmallen stroomde. De brandweer had het vuur met poederblussers binnen tien minuten gedoofd. Er zijn geen schadelijke gassen vrijgekomen. Over de oorzaak van de brand en de schade kon de brandweer gisteren nog geen uitsluitsel geven.

o/z

Dankbetuiging

Bij deze onze allerhartelijkste dank aan familie, vrienden en bekenden die, hetzij persoonlijk of schriftelijk, met bloemen of cadeaus hebben bijgedragen aan ons onvergetelijk

Gouden Huwelijksfeest

Een bijzonder woord van dank aan kapelaan De Jong, dhr. W. van Zandvoort, dirigent en zangkoor Sancta Familia, dirigent en fanfare St.-Barbara.

Onze allergrootste dankbaarheid echter, gaat naar onze kinderen, aangetrouwde kinderen en kleinkinderen, die op zo'n voortreffelijke wijze het feest hebben opgeluisterd.

Hartelijk dank

Hein en Mietje Cornelissen-Vrancken

Ik weet dat ik niks weet,
maar velen weten niet eens dát.

Toch nog geheel onverwacht is van ons heengegaan mijn lieve man, onze papa, opa, schoonzoon, broer, zwager en oom

Antonius Wilhelmus Reinier van Delft (Ton)

* 17-6-1935 † 21-10-1993

echtgenoot van

Joke Hellemons

Joke van Delft-Hellemons
kinderen en kleinkinderen

Mijnzetellaan 7, 6412 EN Heerlen

De plechtige uitvaartmis zal worden gehouden op dinsdag 26 oktober 1993 om 11.00 uur in de Antonius van Paduakerk, Vrank-Heerlen, waarna aansluitend crematie in het crematorium te Imstenrade, Heerlen.

Gelegenheid tot schriftelijk condoleren achter in de kerk vanaf 10.40 uur.

Avondwake maandag 25 oktober a.s. om 19.00 uur in de dagkapel van voornoemde kerk.

Papa is opgebaard in de rouwkamer van het uitvaartcentrum v/h Crombach, Oliemolenstraat 30 te Heerlen, ingang St.-Antoniusweg.

Gelegenheid tot afscheidnemen aldaar dagelijks van 19.30 tot 20.00 uur.

Zij die geen kennisgeving ontvingen gelieven deze advertentie als zodanig te willen beschouwen.

Met diepe verslagenheid, maar dankbaar voor de fijne jaren die wij samen met haar mochten beleven, geven wij u kennis, dat toch nog onverwacht van ons is heengegaan, mijn lieve vrouw, onze zorgzame moeder, schoonmoeder, groot- en overgrootmoeder, zuster, schoonzuster, tante en nicht

Helena Christina Elisabeth Valkenburg

echtgenote van

Johannes Ritterbex

Zij overleed in de leeftijd van 77 jaar.

Heerlen: J. Ritterbex
Grathem: Wies Ampts-Ritterbex
Tjeu Ampts
Heerlen: Leny Pieterse-Ritterbex
Kees Pieterse
Heerlen: Wilma Vossen-Ritterbex
Pim Vossen
Heerlen: Albert Ritterbex
Hermine Ritterbex-Heubach
en haar kleinkinderen en achterkleinkind
Familie Valkenburg
Familie Ritterbex

6418 PA Heerlen, 22 oktober 1993
Zandweg 115

De crematieplechtigheid zal gehouden worden op woensdag 27 oktober a.s. om 13.30 uur in de aula van het crematorium te Heerlen, Imstenraderweg 10.

Bijeenkomst in de ontvangkamer van het crematorium om 13.15 uur, alwaar gelegenheid is tot schriftelijk condoleren.

Gelegenheid tot afscheidnemen in de rouwkapel van het De Weverziekenhuis te Heerlen, dagelijks van 16.00 tot 17.00 uur.

Zij die geen kennisgeving mochten ontvangen, gelieven deze annonce als zodanig te willen beschouwen.

Enige en algemene kennisgeving

Heden is toch nog geheel onverwacht van ons heengegaan, onze inniggeliefde moeder, schoonmoeder, oma, dochter, zus, schoonzus, tante en nicht

Mia Boltong-Vaaszen

op de leeftijd van 61 jaar.

Hoensbroek: Rieny en Andreas
Landgraaf: Rob, Elianne en Raoul
Echt: mevr. Vaaszen-Kosman
Echt: Griet, Martien en kinderen
Heerlen: Els, Dick en kinderen

22 oktober 1993
Reeweg 115, 6374 BW Landgraaf

De plechtige uitvaartmis zal gehouden worden op woensdag 27 oktober a.s. om 10.30 uur in de parochiekerk H. Bernadette te Landgraaf/Abdissenbosch, waarna aansluitend begrafenis op de katholieke begraafplaats aldaar.

Gelegenheid tot schriftelijk condoleren, achter in de kerk, vanaf 10.10 uur.

Avondwake in voornoemde kerk op dinsdag 26 oktober a.s. om 19.00 uur.

Mama is opgebaard in het mortuarium op de Beuteweg te Nieuwenhagen.

Gelegenheid tot afscheidnemen aldaar, dagelijks van 18.00 tot 18.15 uur.

OVERLE

† Maria Hub Reinders, 8 weduwe van H Schuring, K straat 82, Maas De uitvaar vindt plaats op dag 25 oktob 11.00 uur in d pelkerk, Heerd Maastricht.

† Anreas Bru S.M.A., 75 Rijksweg 15, en Keer. De ui dienst vindt pl maandag 25 o om 14.00 uur in pel van het Mis te Cadier en Ke

† Peter Ge (Sjer) Janss jaar, echtgeno Hubertina Ma schers, Schilb Noorbeek. D vaartdienst plaats op maa oktober om 11. in de parochi van de H. Brig Noorbeek.

Een hart vol liefde en goedheid
heeft opgehouden te slaan,
maar door de tranen van dit uur,
sluipt de glimlach der herinnering.

Wij nemen afscheid van

Piet Steijns

* 22-4-1921 † 21-10-1993

begiftigd met de eremedaille in zilver verbonden aan de Orde van Oranje Nassau

weduwnaar van

Annie Deguelle

Nijswiller: Tinie en Al Maassen-Steijns
Nieuwenhagen: Leontien en Jos Penders-Steijns
Anja en Marie-José
Bocholtz: Betsie en Leo ...-Steijns
Roger en Ramona
Nijswiller: Miriam en John van Hoey-Steijns
Tim
Nijswiller: Petra Steijns en Marc Ramakers
Familie Steijns
Familie Deguelle

6286 CB Nijswiller, 21 oktober 1993
Kerkstraat 32

De plechtige uitvaartdienst zal plaatshebben op dinsdag 26 oktober om 11.00 uur in de parochiekerk van de H. Dionysius te Nijswiller, waarna begrafenis op het r.-k. kerkhof aldaar.

Overtuigd van uw medeleven is er geen condoleance.

Avondmis maandag om 19.00 uur in voornoemde kerk.

Pap is opgebaard in het uitvaartcentrum Dela, Grasbroekerweg 20, Heerlen.

Gelegenheid tot afscheid nemen heden, zaterdag en zondag van 14.00 tot 15.00 uur en maandag van 18.00 tot 19.00 uur.

Wilt u indien wij vergeten zijn u een kennisgeving te zenden deze annonce als zodanig beschouwen.

Lieve opa van Delft

We zullen je missen.

Hajo en Daisy
Samantha en Donny
Leroy en Deborah
Nancy, Jeffrey, Anthony en Kelly
Antwan, Sharon en Dwayne

21 oktober 1993

Verheugd dat haar heengaan niet door pijn werd getekend, doch heel verdrietig, delen wij u mede, dat toch nog onverwacht is overleden onze dierbare moeder, schoonmoeder, trotse oma, zus, schoonzus, tante en nicht

Catharina Schoutmakers

weduwe van

Piet Peltzer

Zij overleed in de leeftijd van ... jaar, voorzien van het h. sacrament der zieken.

Brunssum, 22 oktober 1993
Corr.adres: ...

De crematieplechtigheid, waarvoor ...

Er is geen condoleance.

Mama is opgebaard in de rouwkapel van het St. ...ziekenhuis te Brunssum, waar u afscheid van haar kunt nemen dagelijks van ...

Zij die geen kennisgeving ontvangen, ... deze annonce als zodanig te willen ...

Dankbaar dat zij zo lang in ons midden mocht zijn, is na een leven van zorg en aandacht voor allen die haar dierbaar waren, tot onze grote droefheid van ons heengegaan, onze lieve moeder, schoonmoeder, oma, zus, schoonzus, tante en nicht

Johanna Elisabeth Beumers

weduwe van

Peter Arnold Zelissen

Voorzien van de laatste sacramenten overleed zij op de leeftijd van 85 jaar.

Munstergeleen: A. Hazen-Zelissen
Martin
Geleen: W. Zelissen †
C. Zelissen-Stevens
Monique en Dion
Anita en Marco
Munstergeleen: M. Zelissen
A. Zelissen-Moreau
Eddie en Chantal
Nicole en Rob
Familie Beumers
Familie Zelissen

... 22 oktober 1993
...Burg. ...straat 15
... Munstergeleen

De plechtige uitvaartdienst zal gehouden worden op dinsdag 26 oktober a.s. om 10.30 uur in de ... van de H. Marcellinus en Petrus ... Geleen, waarna aansluitend ...

... 25 oktober om ...

... uitvaartcentrum Dela, ...hof te Geleen. ... zaterdag en zondag van ... maandag van 17.30 tot 18.30 uur.

Joseph Cremers

Met diepe bewondering en dankbaarheid hebben wij heden samen afscheidgenomen van

* 19-11-1918 † 22-10-1993

echtgenoot van

Gertruda Muris

Stein: G. Cremers-M
Elsloo: Fred en José
Cas, Koen
Geleen: Maria en Hein
Tessa, Karsten
Elsloo: José en Frans
Stein: Truus en Jos
Simone
Stein: Albert en Ger
Kristel, Ben
Kerkrade: Piet en Jeanny
Katinka, Jar
Stein: Marga en Har
Nick, Sam
Stein: John en Miran
Luc, Leony
Familie Crem
Familie Muris

6171 LC Stein, 22 oktober 1993
Leentstraat 3

De plechtige uitvaartdienst zal gehouden worden op dinsdag 26 oktober om 10.30 uur in de St. Martinuskerk te Stein, waarna de begrafenis zal plaatsvinden op de algemene begraafplaats te Kerensheide-Stein.

Er is geen condoleren.

Maandag om 18.45 uur wordt de avondwake gehouden in voornoemde kerk.

Pap is opgebaard in de rouwkamer van het uitvaartcentrum Daemen, Heirstraat 41 te Stein.

Gelegenheid om afscheid te nemen ... 19.00 uur.

Mochten wij nog iemand vergeten zijn, dan hopen wij dat deze annonce als kennisgeving wordt beschouwd.

"Hier mein ...
Es ist ganz ...
man sieht ...
Das Wesen...
für die Au..."

Geheel onverwacht is ... geliefde man, onze zo... ger en oom

Dipl.-Ing. Albert Joseph ... Louis ...

* 12 november 19...

Kerpen: M...
Keulen: C...
Keulen: S...
Keulen: Danielle
Familie ...
Familie ...

Corr.-adres: Auf dem ... 50171 Kerpen

De plechtige uitvaartdienst zal plaatsvinden op dinsdag 26 oktober a.s. om ... uur in de parochiekerk St.-Quirinus ... Kerpen/..., waarna de begrafenis volgt op de ... van Kerpen.

Dankbetuiging
In plaats van kaarten

Wij willen u bedanken voor de belangstelling en het medeleven die ons werden betoond bij het overlijden en de crematie van mijn man, onze pap en opa.

Willem Jellema

Heerlen: J. Jellema-Hartgers
kinderen en kleinkinderen

Heerlen, 23 oktober 1993

† Elisabeth ... Heerlen ... gedachtenisviering ... 26 oktober om 11.00 uur ...

† ... Adriaan Pelderman, 68 jaar, echtgenoot van ...nnie ten Zweege, Groenewoud... Weert. De crematieplechtigheid zal ... op 25 oktober om 11.15 uur in het crematorium ... Heeze.

Bekendmaking

Het Dagelijks Bestuur van het Zuiveringschap Limburg maakt, gelet op artikel 13.10, tweede lid, van de Wet Milieubeheer, bekend dat het voornemens is om positief te beschikken op de aanvragen om vergunning ingevolge de Wet verontreiniging oppervlaktewateren van:

a. Verol Recycling Limburg BV, Ankerkade 11 te Maastricht voor het lozen van bedrijfsafvalwater, huishoudelijk afvalwater en hemelwater via de gemeentelijke riolering en de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) Maastricht-Limmel op oppervlaktewater (V93-63).

b. M.C.V. Weerts BV, Sandersweg 194 te Maastricht voor het lozen van bedrijfsafvalwater, huishoudelijk afvalwater en hemelwater via de gemeentelijke riolering en de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) Maastricht-Bosscherveld op oppervlaktewater (V93-37).

De aanvraag, de ontwerp-beschikking en andere relevante stukken liggen vanaf 25 oktober 1993 tot en met 24 november 1993 ter inzage en wel:

- op het kantoor van genoemd zuiveringschap, Maria Theresialaan 99 te Roermond op werkdagen van 9.00 uur tot 12.00 uur en van 14.00 uur tot 16.00 uur (afdeling Vergunningen en Handhaving);
- ten gemeentehuize van de gemeente Maastricht, ...straat 5 te Maastricht (stadskantoor 1, begane grond) gedurende de kantooruren van 09.00 ... 16.00 ... bovendien elke donderdag tot 19.00 uur.

... mondelinge toelichting op de ontwerp-beschikking ... gegeven. Bovendien ... datum, tot het einde van de ... ter inzage tijdens kantooruren op het kantoor van genoemd zuiveringschap en het gemeentehuis van de gemeente Maastricht.

Een ieder kan tot bovengenoemde datum schriftelijk bij ons bestuur gemotiveerde bezwaren indienen. Het bezwaarschrift moet worden gericht aan het Dagelijks Bestuur van het Zuiveringschap Limburg, Postbus 314, 6040 AH ROERMOND.

Tevens kan een ieder in die periode mondeling bezwaren ... de ontwerp-beschikking, na telefonische afspraak, telefoon 04750-94349. ... telefonische afspraak, telefoon 04750-94349, ... gelegenheid gesteld tot ... de ontwerp-beschikking.

... kan verzoeken zijn persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

Roermond, 23 oktober 1993
Het Dagelijks Bestuur vnd.

Zuiveringschap Limburg

Onderzoek naar theaterorganisatie en stichting

Van onze verslaggever

MAASTRICHT – Oud-adjunct-gemeentesecretaris M. Jammers van de gemeente Maastricht gaat een onderzoek verrichten naar de theaterorganisatie en naar de nauw aan de gemeente gelieerde stichting Civiele Dienstverlening Kunsten. Die stichting verzorgt onder meer horeca-activiteiten in het nieuwe Theater aan het Vrijthof.

Het onderzoek is een opdracht van de directeur van de dienst Kunst, Cultuur en Onderwijs van de gemeente G. van Buul. Hij heeft daartoe op zijn beurt een opdracht gekregen van het college van B en W.

Aanleiding voor het onderzoek is de eerste analyse die oud-minister Cees van Dijk maakte over de misstanden binnen de gemeente Maastricht. Van Dijk wees op de theaterorganisatie en de stichting waar problemen zouden zijn op het gebeid van het personeelsbeleid, de communicatie tussen de medewerkers en de organisatiestructuur. Jammers moet de problemen analyseren en zo mogelijk aanbeveling voor verbetering van de organisatie geven.

Al eerder liet de politiek in Maastricht, met name de VVD en GroenLinks, weten moeite te hebben met het feit dat het bestuur van de stichting alleen bestaat uit topambtenaren van de dienst Kunst, Cultuur en Onderwijs.

Maatschappij claimt kosten niet bij Duitse collega

Ton schade WML door verontreinigd drinkwater

HEERLEN – De Waterleidingmaatschappij Limburg NV (WML) heeft door het verontreinigd drinkwater uit de Duitse Eifel flinke financiële schade geleden. Voor zover nu bekend zullen de kosten op honderdduizend gulden uitkomen.

De WML heeft bijna drie weken lang onafgebroken in de provinciale kranten via grote advertenties gewaarschuwd tegen het ongekookt drinken van het water. „Bovendien zijn wij geconfronteerd met extra manuren, ook buiten de normale werktijden en die kosten meer geld. Daarnaast hebben wij ook extra laboratoriumkosten gemaakt dan gewoonlijk," aldus een zegsman van de WML.

Van enig verhaal van de geleden schade in deze kwestie lijkt geen sprake. „Dit soort zaken kan iedereen overkomen, denk aan Schimmert", zegt de woordvoerder in Maastricht. „Afspraken hierover zijn niet gemaakt. Bovendien zou je onze collega's in Duitsland het maken van grove fouten of laakbaar handelen moeten verwijten. En dat is naar onze mening niet het geval." De (water) afnemer van de WML zal moeten opdraaien voor de financiële schadepost.

Claims

Steeds meer bewoners uit de regio Aken melden zich bij de 'waterleveranciers' EWV en Stawag met een eis tot vergoeding voor de ondervonden schade door de al weken durende watervervuiling in het gebied. Beide instanties onderzoeken nu of er wel sprake is van een rechtsgrond voor deze schadeclaims. Mondelinge verzoeken worden, zo laat men weten, worden echter niet gehonoreerd.

De indieners van een schadeclaim laten zich door verschillende argumenten leiden. Deels vindt men dat zeker een deel van de waterrekening niet betaald hoeft te worden omdat de kwaliteit van het water in de voorbije periode ernstig is teruggelopen. Anderen stellen zich op het standpunt dat de genoemde instanties vergoedingen moeten betalen voor de, door de vervuiling noodzakelijke, aankoop van vaak aanzienlijke hoeveelheden mineraalwater.

Bij de Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) is volgens H. Schouteten, hoofd sector ontwikkeling en kwaliteitszorg, geen verzoek om schadevergoeding binnengekomen.

Begin oktober bleek dat het drinkwater verontreinigd was met kolibacteriën, vrijwel zeker het gevolg van gebrekkige riolering in de Eifeldorpen. Het kookadvies dat na de ontdekking van de vervuiling werd afkondigd, werd eergisteren ingetrokken.

Regeringspresident Franz-Jozef Antwerpes heeft overigens opnieuw stevig uitgehaald naar de regio Aken en de waterbedrijven binnen de regio. „Die spelen op tijd en hopen dat vergeten wordt," aldus een boze Antwerpes. Inmiddels heeft hij de beambten van het Staatlichen Amtes für Wasser und Abfallwirtschaft een nieuwe opdracht gegeven. Zij moeten nu alle zwakke punten in de watervoorziening in het gebied documenteren en analyseren.

Hof acht doodslag op scholier toch bewezen

Verdachte 'carnavalsmoord' veroordeeld tot vier jaar

DEN BOSCH – De 24-jarige Vincent H. uit Maastricht is gisteren in hoger beroep veroordeeld tot vier jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf wegens doodslag. Het hof in Den Bosch acht hem verantwoordelijk voor de dood van de 18-jarige Maurice Luitwieler uit Gorinchem. De gewelddadige dood van de jongen is beter bekend als de 'Maastrichtse carnavalsmoord. Erik W. (24), een vriend van H. werd tot zes maanden gevangenisstraf veroordeeld wegens openlijke geweldpleging.

De uitspraak is verrassend, omdat procureur-generaal mr. A. Franken tijdens de zitting twee weken geleden liet weten geen kans te zien het bewijs voor doodslag rond te maken. Zij had alleen een veroordeling van H. en zijn vriend Erik W. (24) tot 12 maanden waarvan drie voorwaardelijk voor openlijke geweldpleging geëist.

De rechtbank in Maastricht had H. en W. in mei vrijgesproken wegens doodslag, maar beiden wel veroordeeld tot respectievelijk twaalf en zes maanden voor openlijke geweldpleging. De Maastrichtse officier van justitie mr. J. van Attenveld had tegen beiden zes jaar geëist. Zowel W. als Van Atteveld gingen tegen de uitspraak in hoger beroep.

Het gerechtshof acht wel bewezen dat H. de 18-jarige scholier heeft doodgestoken met een mes tijdens een uit de hand gelopen ruzie op carnavalszaterdag van dit jaar bij de Stenen Brug in Maastricht. Bij de ruzie raakte ook Luitwielers vriend Johan Peek gewond.

Volgens het gerechtshof gaat de verdediging van H. dat hij ontoerekeningsvatbaar door overmatig gebruik van alcohol en drugs niet op. Ook verwerpt het hof het beroep op noodweer. H. had zich aan het gevecht kunnen onttrekken terwijl ook het steken met een mes niet in verhouding stond met het slaan en schoppen van het slachtoffer.

De raadsman van H., mr. D. Tripels, verblijft in het buitenland en was evenals procureur-generaal Franken niet bereikbaar voor commentaar. Advocaat mr. D. Moszkowicz die W. terzijde stond, spreekt van een uiterst verrassende uitspraak, zeker gezien de eisen van de procureur-generaal. De Maastrichtse officier van justitie mr. J. van Attteveld tenslotte is tevreden met de uitspraak, maar laat weten weinig behoefte te hebben aan verder commentaar. Tijdens de zitting in Den Bosch uitte de procureur-generaal kritiek op zijn bewijsvoering.

Druivenpluk begonnen

● *In de wijngaarden op de Louwberg bij Neercanne in Maastricht is de oogst dezer dagen dank zij het droge weer met enige vertraging op gang gekomen. Wijnbouwer Matthieu Hulst van de Apostelhoeve verwacht een kleine oogst met een opbrengst van 25 tot 30.000 flessen. Het suikergehalte is volgens Hulst ondanks de enorme neerslag in de afgelopen weken toch op peil gebleven zodat de kwaliteit van de wijn goed zal zijn.*

Foto: HENK MAGNEE

De zoete broodjes van Eros Ramazotti

DOOR HANS GOOSSEN

MAASTRICHT – 'Una bella canzona', een mooi liedje. Daar draait Eros Ramazotti zijn hand al lang niet voor om. En sinds hij van een klein en onbekend Italiaans zangertje is uitgegroeid tot een van de supersterren van de hedendaagse populaire muziek, dirigeert Eros zijn eigen show. Hij heeft band én publiek aan een elastiekje. Dat bleek maar weer eens te meer gisteravond in het Mecc in Maastricht voor ruim 16.000 toeschouwers.

De bijna 30-jarige Ramazotti heeft de door commercie gedicteerde Italiaanse pop nieuw leven ingeblazen, maar behoort intussen zelf tot de gevestigde orde.

Voor de fans kan Eros Ramazotti niet meer stuk. Ook het bijna bomvolle Mecc ging voor de Romein door de knieën. Vriend(in) vast, aanstekers aan en zwijmelen maar.

Het pleit voor Ramazotti dat hij ondanks zijn grote succes de zo gemakkelijk passeerbare grens tussen kunst en kitsch niet heeft overschreden. Soms klinken zijn nummers zoet, zó mierzoet dat hij voor de niet-fan akelig dichtbij de fatale linie komt. Een andere keer staat ook hij stil van bewondering te luisteren zoals bij de onvermijdelijke toegift Musica é, het kassucces waarmee de tot dusver vooral in eigen land bekende Italiaan de rest van Europa veroverde. Het blijft een prachtig nummer, vol variatie en een hoog meezinggehalte.

En Eros mag blij zijn dat hij in Rome geboren is. Want er is geen taal die zo mooi als het Italiaans de romantische gevoelens vertaalt die Ramazotti in zijn nummers heeft gestopt. In het Italiaans klinken liefdesliedjes nu eenmaal beter dan in het nuchtere Nederlands. Zou de goeie man in Broek en Waterland zijn geboren, dan zou zijn carrère niet zo'n hoge vlucht hebben genomen. Maar het zou te goedkoop zijn het alleen op het Italiaans te gooien.

recensie

Ramazotti heeft een slepende, maar warme stem die perfect past bij de muziek, hoewel hij gisteravond af te toe moeite leek te hebben boven de stevig en soms bombastische begeleiding uit te komen. Maar Eros, die ook de akoestische en elektrische gitaar veelvuldig ter hand nam, is inmiddels van eenvoudige zanger tot entertainer geworden, zonder dat sprake is van een gelikte show in de verkeerde betekenis van het woord.

Eros Ramazotti bakt zoete broodjes. Voor de liefhebbers. Maar die hebben er dan ook volop van gesmuld, want Ramazotti is een keurbakker.

'Gezondheidsdienst voor dieren nu in een woelig water'

BOXTEL – „De Gezondheidsdienst voor Dieren bevindt zich momenteel in een woelig water. Toch kan een sector, die zo zeer op export is aangewezen, zich een teruggang in de kwaliteit van de gezondheidszorg niet permitteren."

Tot die vaststelling kwam drs. Cor Damen, directeur van de Gezondheidsdienst voor Dieren in Zuid-Nederland, waar een kwart van de Nederlandse rundveestapel staat en meer dan de helft van de Nederlandse varkens- en pluimveestapel.

Door de investerings- en vacaturestop die begin dit jaar vanuit Den Haag voor alle gezondheidsdiensten is afgekondigd, dreigt de Gezondheidsdienst voor Dieren aan kwaliteit te moeten inboeten.

Inmiddels is de nieuwbouw, waartoe na de fusie van de gezondheidsdiensten van Brabant en Limburg werd besloten, verwezenlijkt. Volgens voorzitter Walter van Hoof bleef het hele project 'binnen de tijd en binnen de begroting'. De kosten beliepen 9,5 miljoen gulden. Op 26 mei zal de officiële opening plaatsvinden. Zij zal worden verricht door staatssecretaris Gabor, 'demissionair of niet'.

Per 1 oktober is de dependance in Heythuysen gesloten. De gefuseerde boerenbonden uit die regio hebben gebouw en perceel in principe aangekocht. Daardoor kunnen 'enkele honderdduizenden guldens' per jaar worden bespaard. Om de serviceverlening aan de Limburgse veehouders op een zo hoog mogelijk peil te houden is een ophaaldienst in het leven geroepen. Deze verzamelt elke werkdag in Wijlre, Heythuysen en Ysselsteyn, onderzoeksmateriaal dat daar door veehouders en dierenartsen is afgeleverd.

Huisartsen nemen overgangsklachten vaak niet serieus

HEERLEN – Artsen nemen overgangsklachten van vrouwen vaak niet serieus. Opvliegers, nachtelijk zweten, vermoeidheid, hartkloppingen en pijn bij het vrijen worden door diverse huisartsen niet herkend als overgangsklachten. Het gebeurt nog te vaak dat vrouwen in de overgang slaapmiddelen en antidepressiva krijgen voorgeschreven, terwijl hun klachten worden veroorzaakt door een oestrogeentekort.

Dit blijkt uit een enquête onder 500 vrouwen van middelbare leeftijd die is gehouden door het onderzoeksbureau R + M in Heerlen.

Ruim zeventig procent van de vrouwen in de leeftijd van 45 tot 55 jaar raadpleegt de huisarts wegens overgangsklachten. Eén op de drie vrouwen uit die groep vindt dat de arts hun problemen niet serieus neemt.

Volgens prof. dr. R. Rolland, gynaecoloog in het Academisch Ziekenhuis in Nijmegen, is het van groot belang dat huisartsen de problemen van vrouwen in de overgang wel herkennen, omdat de klachten goed behandeld kunnen worden. „Het oestrogeentekort kan onder meer worden aangevuld met hormoonpleisters en dan nemen de klachten af," aldus de gynaecoloog.

Impasse rond stort in Berg en Terblijt

BERG EN TERBLIJT – Het Samenwerkingsverband Vuilverwijdering Zuidelijk Zuid-Limburg (SVZZL) eist dat de provincie Limburg onmiddellijk haar goedkeuring verleent aan het ontgassingsplan voor de stortplaats Langen Akker in Berg en Terblijt. Het samenwerkingverband voerde hierover gisteren een rechtszaak bij de Raad van State in Den Haag.

De stortplaats Berg en Terblijt is inmiddels af. Dat wil zeggen, dat hij helemaal is volgestort en dat met de afwerking kan worden begonnen. Het stortgas dat zich onder de grond heeft opgehoopt moet worden afgevoerd en er moet een afdeklaag worden aangebracht.

Voor de ontgassing heeft het SVZZL een plan ingediend bij de provincie Limburg, maar deze weigert om dit goed te keuren.

Het SVZZL zegt dat er er flinke schade ontstaat door de tegenwerking van de provincie. Als dit jaar nog met ontgassen wordt begonnen, dan kan gerekend worden op een subsidie van ongeveer anderhalve ton van het ministerie van Economische Zaken. Met dit geld kan een installatie worden aangelegd waarmee het gas wordt omgezet in elektriciteit en warmte. Komt deze subsidie vanwege vertraging te vervallen, dan zal het gas ter plekke verbrand moeten worden. Dit betekent niet alleen dat er energie wordt verspild, maar ook dat er lange tijd een fakkel zal branden, wat zeer storend kan zijn voor omwonenden.

Volgens advocaat N. Koeman is de provincie verplicht om over het ontgassingsplan te beslissen. Deze eis zou opgenomen zijn in de vergunning voor de stortplaats.

De provincie is het op zich wel eens met het doel dat het SVZZL voor ogen heeft. Ze vindt echter dat voor de ontgassing onlosmakelijk verbonden is aan de afwerking van de stortplaats. Ze wil dat het SVZZL een milieuvergunning aanvraagt waarin deze twee aspecten in samenhang met elkaar bekeken worden. Als zo'n vergunning er ligt, zo zegt de provincie, dan kan zij op basis daarvan beter controleren of de afwerking wel goed gebeurt.

De provincie twijfelt of ze het SVZZL kan verplichten een milieuvergunning aan te vragen. Als dat niet het geval is, kan dit betekenen dat het SVZZL besluit om dan maar helemaal niets meer te doen aan de afwerking. De provincie hoopt daarom dat de rechter het SVZZL zal verplichten om de vergunning aan te vragen. En dan het liefst nog dit jaar, zodat de subsidie van Economische Zaken niet verloren gaat.

Uitspraak binnen enkele weken.

Gezin moet uit gemeentehuis Pietersvoeren

VOEREN – Een vrouw met haar acht kinderen en haar vriend moeten uit het voormalig gemeentehuis van Sint Pietersvoeren.

Het gezin was daar ondergebracht omdat het in Vivegnies op straat was gezet na een huurachterstand van negen maanden.

De vrouw klopte toen bij Happart aan. Die overtuigde de wethouders ervan de familie in het oude gemeentehuis onder te brengen. Nu de familie zich niet blijkt te houden aan afspraken rond onderhoud van de woning en controle op de kinderen, wordt er een uitwijzingsprocedure gestart.

Lof voor Kruis van Bourgondië

MAASTRICHT – De theaterwerkplaats Het Kruis van Bourgondië krijgt volgend jaar 250.000 gulden subsidie van de provincie. Zowel deputé van cultuur Ger Kockelkorn als de provinciale commissie Cultuur, Onderwijs en Sport hebben veel waardering voor wat in dit Maastrichts theater wordt gepresteerd. Theater Löss is opgeheven en krijgt dus geen subsidie meer. Ook de gemeente Maastricht heeft subsidie aan Löss geschrapt in de nieuwe begroting. Er is een nieuw initiatief van de grond gekomen, het bewegingstheater Los. De provincie wil Los een startsubsidie van 60.000 gulden toekennen. Daarnaast staat de Danscompagnie Limburg op de nominatie voor 35.000 gulden.

Vergeefse run op kaartjes concert Whitney Houston

MAASTRICHT – Elke poging van Whitney Houston-fans zonder kaartje om alsnog een toegangsbewijs voor het concert in het Mecc van vanavond te krijgen, is tot mislukken gedoemd.

Aan de kassa zijn absoluut geen kaarten meer verkrijgbaar, waarschuwt organisator Jan Smeets van Buro Pinkpop nadrukkelijk. „Het concert is in de voorverkoop volledig, maar dan ook volledig uitverkocht." Bij het Mecc zijn duizenden telefoontjes binnengekomen met de vraag of er nog kaartjes zijn, vertelt Smeets. De deuren van het Mecc gaan vanavond om 18.30 uur open. Voordat Whitney Houston aan de slag gaat, zal eerst de groep EYC optreden. Het concert van vanavond trekt bijna 20.000 muziekliefhebbers. Gisteravond trad de Italiaanse popster Eros Ramazotti al in het Mecc op voor meer dan 16.000 bezoekers.

Dassenwerkgroep vecht asfaltering landwegen aan

MARGRATEN – De Dassenwerkgroep Limburg vreest een slachting onder de dassen als door de ruilverkaveling in Zuid-Limburg een aantal wegen geasfalteerd wordt. Daarom vocht voorzitter J. Baars van de dassenwerkgroep gisteren bij Raad van State-rechter dr. P. van Dijk de vergunning voor het verharden van de wegen aan.

Volgens Baars raakt het leefgebied van de das door het asfalteren van wegen steeds meer versnipperd. Daardoor wordt het leefgebied te klein voor een stabiele dassenpopulatie. Asfaltering leidt bovendien tot een enorme toename van het aantal dode dassen. Door de asfaltering van een weg op korte afstand van het Savelsbos in de gemeente Eijsden zouden reeds veel dassen slachtoffer zijn geworden van het autoverkeer.

Volgens de gemeente Margraten is het asfalteren van de wegen nodig om enkele boerderijen aan de Reutjes- en de Thelenhaagweg beter bereikbaar te maken. Op de Eijsdenen Wijnweg zou slechts een verharding met steenmengsel aangebracht worden. Voorzitter Baars vindt echter iedere verharding van de kruising van deze twee wegen ongewenst. In de taluds van deze holle wegen bevindt zich namelijk een hoofdburg van de dassen. Bij toename van het verkeer op deze wegen zouden het leefklimaat van de dassen ernstig verstoord worden.

Raad van State-rechter Van Dijk doet spoedig uitspraak.

Geschiedenis van trein grensgebied in boekvorm

AKEN – Bij gelegenheid van 150 jaar treinverbinding tussen Köln-Aken-Antwerpen is vorige week het boek 'Eisenbahnen rund um Aachen' gepresenteerd. Het boek van Hans Schweers en Henning Wall omvat de geschiedenis van de trein in en rond Aken en behandelt in hoofdzaak het gebied Aken-Luik-Maastricht-Heerlen-Geilenkirchen-Jülich-Düren-St. Vith-Eupen. In het boek staan 248 foto's waarvan het grootste deel nooit gepubliceerd werd. Daarnaast staan er nog 42 kaarten en plannen in, als ook een twintigtal tekeningen uit de geschiedenis van 150-jaar treinverbinding Köln-Aken.

Het ontstaan van de eerste, vanuit Duitsland, grensoverschrijdende, treinverbinding had alles te maken met de politieke en economische ontwikkeling in de toen pruisische Rheinprovinz en het aangrenzende, in 1831 gevestigde, koninkrijk België. In 1832 al werden de eerste contacten gelegd tussen 'België' en de Handelskammer Köln. De bouw van een spoorbaan richting België, en op kosten van de staat, werd echter in eerste aanleg afgewezen en zouden, bij realisering, de Rheinische zakenlieden de financiering van de spoorbaan voor hun rekening moeten nemen.

Na lang discussiëren werd op 12 februari 1837 bij koninklijk decreet ingestemd met de bouw van een private spoorbaan onder de conditie dat de lijn van Köln, via Aken naar de Belgische grens bij Herbestahl zou voeren.

Dit 88 kilometer lange traject leverde een groot aantal practische problemen op. Bij Burtscheid en Hergenrath moest een groot stenen viaduct gebouwd worden en verder was de bouw van vijf tunnels noodzakelijk. De oudste daarvan is de 691 meter lange Buschtunnel bij Ronheide, ten zuiden van Aken, die in zijn bouwvorm tot op heden onveranderd is gebleven.

In oktober 1843 werd het afgesproken traject eindelijk feestelijk in gebruik genomen. Daarmee waren de Engelse havens, de Noordzee en de Schelde met de Rijn verbonden. De vertegenwoordigers van beide landen spraken daarbij de hoop uit dat de opening van het traject een wezenlijke bijdrage zou leveren aan de vrede en vriendschap tussen beide landen. Toch ging dat laatste niet altijd zoals men het wilde. De verhouding tussen beide landen verliep niet altijd harmonieus. Bovendien veranderden de grenzen tussen beide landen ook vaker. Op dit moment ligt ze ten zuid-westen van de Buschtunnel aan de rand van de stad Aken.

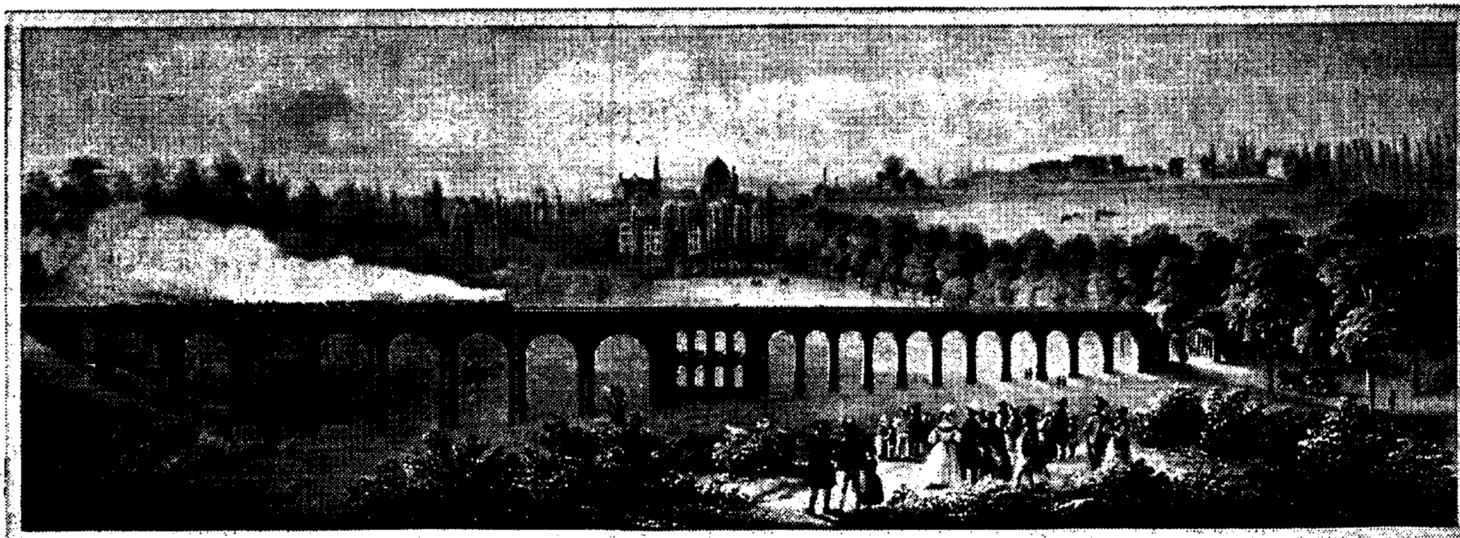

● *Een tekening van het Burtscheider-viaduct bij Aken.*

In 1966 werd de lijn Köln-Aken-België geëlectrificeerd. En de Haupbahnhof van Aken werd tot wisselstation uitgebouwd waarbij het Belgische gelijkstroomsysteem en het Duitse wisselstroomsysteem zonder problemen naast elkaar konden functioneren. Momenteel rijden ook in België treinen met meer systemen en hoeft in Aken niet meer gewisseld te worden. Op dit ogenblik passeren dagelijks zes Euro-City-treinen dit traject, met verbindingen naar Berlin, Dortmund en Köln enerzijds en anderzijds Parijs, Brussel en Ostende. Daarnaast rijden hier nog sneltreinen tussen Köln en Ostende en een groot aantal internationale treinen met bekende namen.

Bij de viering van 150 jaar treinverbinding Köln-Aken-Antwerpen werd natuurlijk stilgestaan bij de geschiedenis. De feestelijkheden stonden echter vooral in het teken van de toekomst van de spoorwegen in het Eur[...] van nu. Volgens Etie[...] Schouppe, de hoogste baas [...] de Belgische Spoorwegen en [...]vens president van de geme[...]schap van Europese spoorw[...] bedrijven zullen vanaf mid[...] volgend jaar, als Engeland [...] per trein bereikbaar is, hy[...] snelle treinen vier europese [...]den met elkaar verbinden.

Volgens hem is het dan [...] noodzakelijk dat de politiek [...] de voorwaarden hiervoor sch[...] met name zal het huidige sp[...]baan-potentieel drastisch ve[...]derd moeten worden, en dit [...]nen korte tijd. Joachim Wes[...]mann, staatssecretaris in het [...]nisterie van Verkeer van [...]land NordRhein Westfalen, vi[...] ook dat een omvangrijk h[...] snelhedennet inderdaad het [...]ge alternatief voor de toeko[...] van de spoorwegen. Het hu[...]net is volgens hem volledig [...] belast.

Volgens Jurgen Linden, O[...] Bürgemeister van Aken, heef[...] stad Aken al ingespeeld op [...] ontwikkelingen. Het station [...] Aken wordt de komende ja[...] verbouwd tot een moderne s[...]plaats, onder andere voor [...] ICE-treinen en over enkele ja[...] ook voor de TGV van en [...] Parijs. In het nieuwe comp[...]komen op twee verdiepin[...] een winkelcentrum, daarn[...] een hotel, kantoren, wonin[...] en parkeerhavens.

over de grenzen

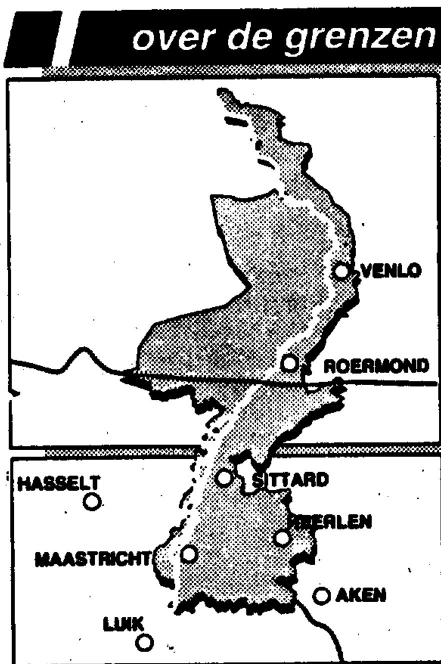

Expositie in Maaslandziekenhuis over plastische chirurgie

'Borstvergroting redt geen huwelijk'

DOOR CINDY JASPERS

SITTARD – Is die neus van Michael Jackson nu mooi of lelijk? Volgens Jackson liet hij de operaties aan zijn reukorgaan uitvoeren om van een jeugdcomplex af te komen. Zijn broers zouden hem altijd voor 'dikneus' hebben uitgescholden. Met de nodige plastisch-chirurgische ingrepen heeft de wereldberoemde zanger de kans dat hem dat nog eens gebeurt fors weten te reduceren. En sommigen vinden het puntje tussen zijn ogen nog mooi ook.

„Er komen wel eens mensen op het spreekuur die net zo'n neus willen als Michael Jackson," weet plastisch chirurg G. Malfeyt van het Maaslandziekenhuis in Sittard. „Maar alleen wanneer mensen goed weten wat ze willen, en vooral ook aan kunnen geven waarom ze een bepaalde verandering willen, gaan we tot behandeling over."
Perfect wordt een neus, oog, oor of borst volgens Malfeyt nooit. Al is het alleen maar omdat schoonheid een relatief en subjectief begrip is. „Mensen die perfectionisme nastreven, kun je beter afwijzen," vindt Malfeyt, „dat leidt alleen maar tot teleurstellingen."
De chirurg gaat er dan ook van uit dat hij patiënten niet mooier, maar wel beter kan maken.

Ongeveer zestig procent van de plastisch chirurgische ingrepen zijn medisch noodzakelijk. Het gaat dan bijvoorbeeld om het herstellen van een aangeboren afwijkingen, zoals een hazelip, een gedeformeerde schedel of vergroeiingen van handen of vingers. Maar ook bij de cosmetische ingrepen, zoals het rechtzetten van een neus of wegzuigen van vet (liposuctie) die alleen worden uitgevoerd om mensen 'mooier' te maken, spelen vaak psychische factoren een belangrijke rol, net zoals bij de bekende popzanger. Alleen wanneer de patiënt de psychische last duidelijk kan aantonen, zal het ziekenfonds cosmetische ingrepen vergoeden. Sinds 1991 worden in principe alleen de kosten van medisch noodzakelijke ingrepen door de verzekering betaald.
Pas in 1950 werd het specialisme van plastische chirurgie officieel in Nederland erkent. De geschiedenis ervan gaat echter veel verder terug. Zo was in India het fabriceren van nieuwe neuzen al zo'n tweeduizend jaar geleden bijzonder populair. Overspel werd daar namelijk rond die tijd bestraft met het afsnijden van de neus.

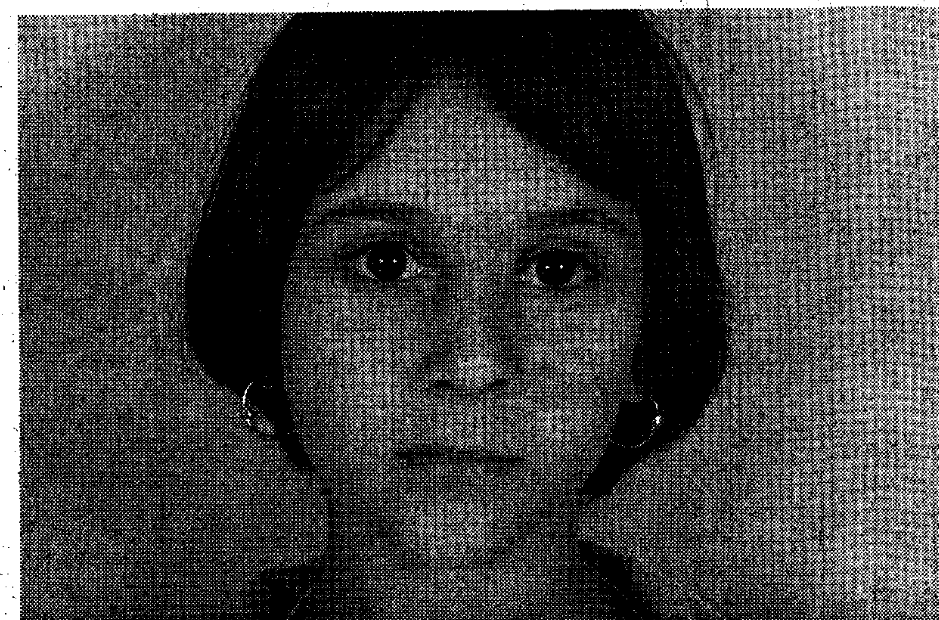

● *Een meisje met een grote aangeboren moedervlek voor en na behandeling.*

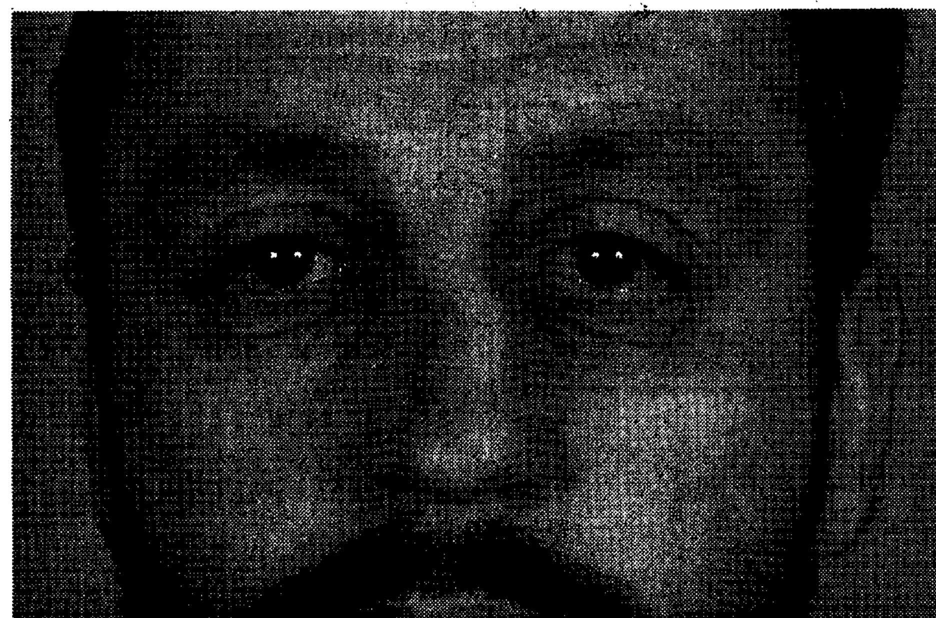
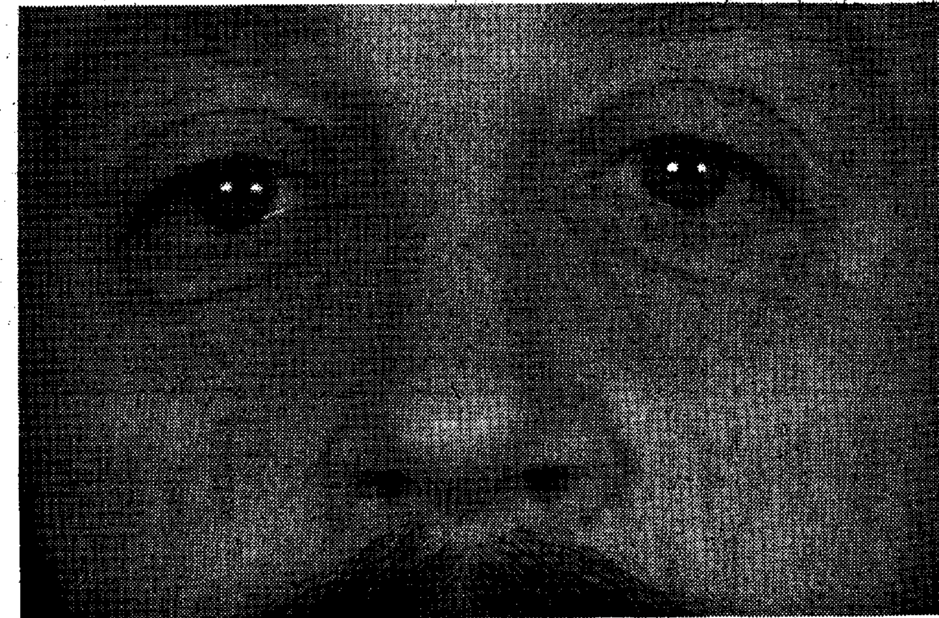

● *De neus van een man werd tijdens een operatie recht gezet.*

Het herstel van een hazelip werd nog voor de boekdrukkunst werd uitgevonden al uitvoerig beschreven door de Nederlander Yperman. En de Italiaan Tagliacozzi maakte al in 1600 een neus uit een bovenarm.
Maar vooral oorlogen blijken veel invloed te hebben gehad op de ontwikkeling van de plastische chirurgie. Bij oorlogsslachtoffers moesten grote gedeelten van bijvoorbeeld gelaat en hals worden hersteld. In de Tweede Wereldoorlog werd veel ervaring opgedaan op het gebied van brandwonden.
Malfeyt vat de ontwikkeling kort samen: „De plastische chirurgie begon met iets herstellen dat door een ongeval kapot was gemaakt. Gaandeweg werden ook aangeboren afwijkingen behandeld. Met de esthetische of cosmetische chirurgie kunnen we nu ook iets dat niet mooi is, veranderen." Maar wat is mooi? Wat de een prachtig vindt, is voor de ander lelijk. „We kunnen de kwaliteit van het leven voor iemand verbeteren," meent Malfeyt, „maar met een borstvergroting red je heus geen huwelijk."

In de hal van de polikliniek van het Maaslandziekenhuis in Sittard is tot 11 november een expositie te zien, met een duidelijk overzicht van de verschillende deelgebieden van de plastische chirurgie.

SP: verbod uitrijden champignonscompost

HEERLEN – De Socialistische Partij heeft in een brief aan minister Alders een verbod geëist op het over land uitrijden van teelaarde en compost van champignonkwekerijen. De SP stelt dat de compost en teelaarde ernstig zijn vervuild met bestrijdingsmiddelen. Ook wil de partij de verwerking van champignonvoetjes tot veevoer laten stopzetten. De SP beschouwt de voetjes als chemisch afval.

In deze tijd van het jaar worden grote hoeveelheden compost uitgereden die afkomstig zijn van de kwekerijen. Driehonderd van de achthonderd Nederlandse champignonkwekerijen bevinden zich in Limburg.
Volgens de SP is bij de champignonteelt sprake van grootschalig mil[...] probleem. De öperatieve Ne[...]landse Champ[...]nonkwekersvere[...]ging in Milsb[...] zegt in een rea[...] dat de aanwezig[...] van bestrijdings[...]delen in champ[...]nonvoeten en [...] aanklevende aa[...] niet we[...]schappelijk is aa[...]toond.

De champign[...]branche laat j[...] een onderzoek [...]voeren om achte[...] ernst van de ve[...]reiniging te kom[...]

limburgs weerhoekje

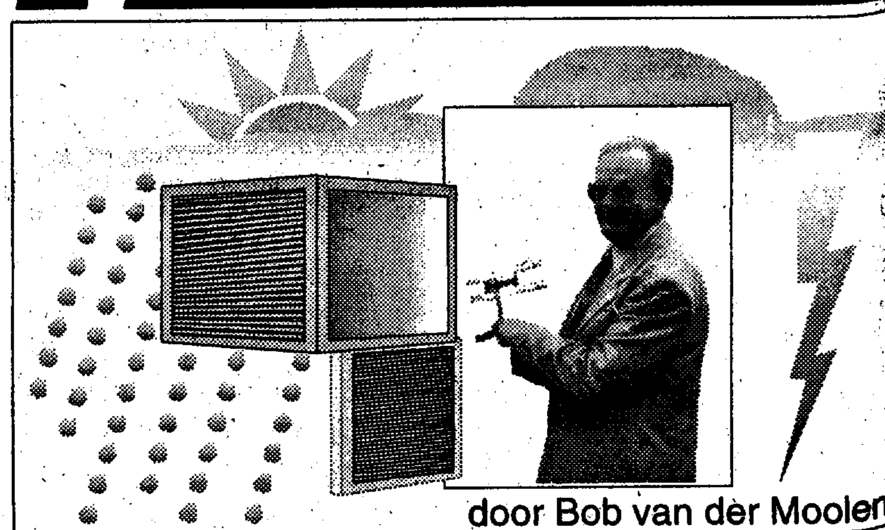

door Bob van der Moolen

Oktober te koud

Een wat langere periode met aangenaam herfstweer is kennelijk [...] meer voor ons weggelegd. Integendeel. In de tweede decade, [...] t/m 20 oktober, ging het zelfs thermisch bergafwaarts en in de af[...]pen week lagen de maxima overdag duidelijk onder normaal. Ok[...]ber 1993 dreigt een te koude maand te gaan worden. Het was niet [...]leen te koud, het is in deze periode sinds 1988 ook niet meer zo [...]geweest. De normale hoeveelheid hemelwater voor oktober is in[...]dels op de meeste plaatsen in Limburg al afgetapt.

Oktober

De tweede herfstmaand is een overgangsmaand en stilaan komen [...] op de grens van de nazomer en de vroege winter. In de voorbije [...] was het soms echt waterkoud en in de nacht kwam het aan de gr[...] op veel plaatsen tot lichte vorst. Op waarneminghoogte (1.50 m[...] in de thermometerhut is slechts op een enkele plaats vorst geme[...] daarmede is de eerste vorstdag van dit seizoen een feit. Vorst i[...] oktober zeker niet uitzonderlijk, sneeuw daarentegen wel. Okt[...] wordt ook wel eens een wijnmaand genoemd. Toch merkwaardi[...] in landen als Nederland en België, waar de wijnbouw nauwelijks [...] te betekenen heeft, toch deze benaming wordt gebruikt.

Oktober is ook een eikelmaand, omdat deze vrucht tot volle rijp[...] is gekomen. In vroeger jaren veelvuldig geraapt en voor veel do[...] den gebruikt, onder andere als bijvoer voor het vee. Vervolge[...] oktober ook een zaaimaand. Het winterkoren wordt nu op de [...] akkers ingezaaid. De boer hoopt straks op sneeuw in de winte[...] bescherming tegen strenge vorst. Tot slot is oktober ook de m[...] van de verkleuring en van het vallende blad. De stand van het g[...] water, de vochtigheidsgraad van de lucht, de temperatuur en [...]name de hoeveelheid licht zijn nu bepalend voor de kleur en de [...]zet tot bladval.

Het weer in 1993
In deze rubriek wordt iedere maand een overzicht gepubliceerd [...] het verloop van het weer in dit jaar, gerekend vanaf januari en b[...]werkt tot en met september met vergelijkingen ten opzichte [...] voorgaande jaren.

1993 t/m september	1989	1990	1991	1992	1993	Norm
Gem.max. temp.	17,6	17,5	16,3	17,2	16,7	14[...]
Gem.min. temp	7,9	8,2	7,1	8,3	7,8	6[...]
Gem.etm. temp.	12,3	12,4	11,2	12,3	11,8	10[...]
aantal warme dagen	114	99	105	116	103	74
aantal zomers dagen	59	51	40	56	43	23
aantal trop.dagen	9	13	13	11	3	4
neerslag in mm	550	516	434	577	605	593

Uit bovenstaande blijkt dat in 1993 t/m september voldoende [...]slag is gevallen, dat de gemiddelde temperatuur nog iets boven [...]maal ligt, maar ook dat dit jaar weinig thermische uitschieters [...] voorgekomen. Op slechts 3 dagen is het kwik boven de 30° uit[...]men en dat is al heel lang niet meer gebeurd.

Weekendweer

Twee grote weersystemen beheersen momenteel het weer. Ene[...] een 'Genua-depressie' waarvan het neerslaggebied sneeuw bre[...] de Alpenlanden en de regengrens ligt niet zover verwijderd van [...] provincie. Anderzijds geven luchtdrukstijgingen aan dat zich [...] hogedrukgebied ontwikkelt en dit laatste weersysteem gaat w[...] schijnlijk het weer bepalen. Regenkansen zijn er wel, maar neme[...] na zondag af. Temperatuur kan een graadje winst boeken ma[...] blijft toch te koud voor de tijd van het jaar.

weerspreuk: *Oktober heeft eenendertig dagen, [...] vaak het dubbele aan regenvlagen.*

Beroepsgeheim verhindert 'signaleren criminaliteit'

DOOR ANS BOUWMANS

Advocaten en notarissen hebben een geheimhoudingsplicht. De Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst stuit daar tijdens controles nogal eens op en vindt dat 'men moet kijken of het verschoningsrecht genuanceerd kan worden'. De Amsterdamse officier van justitie Van Capelle meent dat het beroepsgeheim opengebroken moet worden, omdat het in een aantal gevallen dient als 'kamerscherm' waarachter criminele organisaties zich verstoppen. Het ministerie van justitie en de beroepsgroepen houden de boot echter af. Het geheimhoudingsrecht is nog steeds een van de fundamenten van een beschaafde rechtsstaat.

MAASTRICHT – Het onderwerp georganiseerde criminaliteit is geweldig in discussie, ook in kringen van advocaten en notarissen. Want deze dienstverleners kunnen beroepshalve te maken krijgen met misdaadbendes die ook in de 'bovenwereld' opereren. Ze kunnen zo op de hoogte raken van illegale praktijken of er mogelijk onwetend aan meewerken. Ze werken min of meer als een zeef en zouden bij onfrisse transacties een signaal kunnen geven, ware het niet dat ze gebonden zijn aan een beroepsgeheim.

Dat justitie voldoende gewapend moet zijn om de criminaliteit aan te pakken, daarmee zijn advocaten en notarissen het van harte eens. Maar roepen dat daarvoor het beroepsgeheim - een bezit - moet wijken, dat gaat te ver, menen het Notariële Broederschap en de Nederlandse Orde van Advocaten. Daarin gesteund door het ministerie van Justitie. De bescherming van de cliënt is een algemeen belang, waaraan niet mag worden getornd.

„Essentieel voor onze rechtsstaat," zegt woordvoerder mr. J.E. Biesma van de Nederlandse Orde van Advocaten. Voorzitter K.E.J. van Dijk van de Notariële Broederschap zou openbreken van het beroepsgeheim eveneens een gevaarlijke ontwikkeling vinden. Mensen moeten erop kunnen vertrouwen dat hetgeen ze in vertrouwen vertellen, nooit naar buiten komt. Dat is belangrijker dan 'die paar criminelen' die hun diensten willen inhuren.

De opmars van de georganiseerde misdaad en de kritiek op de rol van met name advocaten en juridisch adviseurs, hebben de beroepsorganisaties wel aangezet tot bezinning. Het gaat daarbij vooral over de vraag hoe te voorkomen dat advocaten of notarissen door criminelen worden gebruikt.
In de advocatuur wordt nagedacht over een extra gedragscode, die ingaat op de positie van strafrechtadvocaten en corrumperende invloeden, zegt mr. J.E. Biesma van de Nederlandse Orde van Advocaten. Advocaten moeten verder alerter zijn op mogelijke illegale praktijken en worden via conferenties en door oudere, ervaren collega's voorgelicht. En als wordt ontdekt dat een advocaat meewerkt aan witwaspraktijken? „Dan kan de deken een onderzoek instellen of justitie inschakelen."
De notarissen hebben al het spoor van de wet Melding Ongebruikelijke Transacties (MOT) met elkaar afgesproken niet mee te werken aan contant-geldtransacties van meer dan 25.000 gulden. Ook denkt de Koninklijke Notariële Broederschap, waarbij alle notarissen in Nederland zijn aangesloten, over een intern waarschuwingssysteem voor transacties met een luchtje. De informatie blijft intern, vanwege het beroepsgeheim, en wordt niet gemeld. Maar zo'n transactie kan dan in ieder geval niet via een notaris doorgaan, en daar heeft het ministerie van financiën die over de wet MOT gaat, vrede mee.

Notarissen en advocaten hebben gekozen voor zelfregulering en zelfzuivering. Aan de ene kant het recht op privacy van de cliënten en een gewaarborgde rechtsgang. Aan de andere kant de tentakels van de georganiseerde misdaad. Dat levert een spanningsveld op, waar officieren van justitie en politieagenten in individuele gevallen tegen te hoop kunnen lopen.

Maar ook notarissen of advocaten kunnen voor de verleidingen van misdaadorganisaties bezwijken, willens en wetens meewerken aan misdadige praktijken.

Dan worden ze gewoon strafrechtelijk vervolgd. Voor de 'rotte appels' is geen ontheffing van het beroepsgeheim nodig.

Het kabinet heeft de noodlijdende sectoren in de Nederlandse land- en tuinbouw voor de komende vijf jaren een extra steun toegezegd van 165 miljoen gulden. Een groot deel van dat geld, buiten de al beschikbaar gestelde 430 miljoen gulden, moet besteed worden aan de infrastructuur en projecten die de kwaliteit van produkten verbeteren. Jan van Cruchten, hoofd van de Sociaal Economische Voorlichtingsdienst (SEV) van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond geeft een beeld van de huidige situatie in de verschillende Limburgse sectoren. Een inventarisatie van een wereldje waarin het niet zoveel uitmaakt of je stieren fokt of biggen vet mest maar wel of je tomaten of champignons teelt. Een momentopname.

in het nieuws

LLTB beschouwt extra als 'stapje in goede richting'

Boerennood zes keer zo hoog als normaal

DOOR JOS VAN DEN CAMP

ROERMOND – Zijn *sheets* zijn achterhaald. Het transparante blaadje voor Van Cruchtens overheadprojector meldt dat Limburg momenteel 130 'financiële probleemsituaties' kent. En dat blijkt een eufemisme te zijn voor in nood verkerende boeren die zich geen raad meer weten, om hulp schreeuwen of daarvoor te trots zijn en niet meer doen dan onhoorbaar schreien. Dat cijfer van 130 had hij vorige week uitgerekend en verwerkt in lezingen die hij nu al maandenlang, overal waar dat maar gewenst is, voor LLTB-afdelingen in deze provincie verzorgt. 'Ondernemen bij Tegenvallende Financiële Resultaten', zo heeft hij zijn spreekbeurt genoemd. „Streep die 130 maar door. Het zijn er inmiddels 150."

Dat aantal van noodlijdende boeren is volgens Van Cruchten vijf tot zes keer zo hoog als normaal. Veertig tot vijftig procent van die boeren moet zijn bedrijf daadwerkelijk beëindigen. Vijftig procent van deze groep ondernemers is jonger dan 45 jaar. Van Mook tot Eijsden telt Limburg volgens het hoofd van de Sociaal Economische Voorlichtingsdienst 7500 bedrijven. „Dus de groep land- en tuinbouwers die echt in de problemen zit, bedraagt twee procent van het totaal," concludeert Van Cruchten. De pijn is niet in alle sectoren even hard te voelen. Het maakt nogal wat uit of je als Limburgse boer tomaten of champignons teelt. Het verschil tussen het houden van vleesstieren of het vet mesten van biggetjes wordt al kleiner. Maar desondanks is het soms een verschil van op een houtje bijten of in een dure Mercedes rijden. Bij wijze van spreken natuurlijk.

Tomatendal

In twee land- en tuinbouwsectoren gaat het momenteel absoluut niet voor de wind. Dat geldt voor de varkenshouderij. Maar om te beginnen is dat de glastuinbouw. „Nederland zit echt in een tomatendal." Ons land kampt nog steeds met de gevolgen van het imago dat de Nederlandse tomaat met name aan Duitsland te wijten heeft. Maar ook de sterke Europese import van tomaten uit Marokko en het uitstekende langerlopende tomatenseizoen in Spanje, hebben ertoe geleid dat de tomatenkwekers nog steeds in de puré zitten. Eenzelfde situatie is aan de gang in de glastuinbouw waar komkommers, paprika's, en crysanten verbouwd worden.

Ook de fruittelers moeten momenteel door een zure appel heen bijten. „Enorm hoge produkties hebben geleid tot lage prijzen. Dit gekoppeld aan de extreme nachtvorsten van vorig jaar en de twee overvloedige produktiejaren daarvoor (lage prijzen dus), heeft geleid tot een slechte situatie in de fruitteelt," aldus Van Cruchten.

De varkenshouderij in deze provincie heeft, net als elders in het land, magere jaren achter de rug. „1987 en 1988 waren echt slecht. Daarna volgden vier goede jaren, maar sinds eind vorig jaar gaat het in de varkenshouderij weer extreem slecht." Momenteel is er sprake van een overschot aan biggen. Gevolg is een zeer lage prijs. Zo'n beest brengt nog geen veertig gulden op, terwijl de kostprijs voor de boer veel hoger is, namelijk 92 gulden.
De winstgevendheid van de stierproduktie staat ook al lang onder druk. De prijs per kilogram is flink gedaald als gevolg van Europese prijsafspraken.

In de champignonkweek in Limburg gaat het goed. Daar kampte men de afgelopen jaren met wat problemen als gevolg van noodzakelijke milieu-investeringen, maar die zijn de kwekers weer te boven. Al enige tijd constateert de Limburgse Land- en Tuinbouwbond een toename van de vraag van zo'n vijf procent; deels voor de export.
Ook de zogenoemde vollegrondstuinbouw maakte betere tijden door. Het zijn vaak in nood verkerende akkerbouwers die besloten hebben zich toe te leggen op de intensievere activiteiten als het verbouwen van prei en asperges. Zij steken er nu boven uit. Van Cruchten dankt dat aan de ver doorgevoerde mechanisatie en professionalisering in die sector.

Van Cruchten kan het verhaal dromen. Hij dreunt het in steeds toenemende mate op in achterafzaaltjes in deze provincie. De belangstelling op dergelijke avonden is naar zijn zeggen groot. Want de problemen bij de boerenbedrijven zijn dat ook. „Hoge financieringslasten en lage prijzen brengen uw bedrijf in de problemen," simplificeert hij 'financiële probleemsituaties'. Als oplossingen draagt hij vervolgens aan: „Analyseer uw bedrijf, vergelijk met uw collega's, benoem uw sterke en zwakke punten, stel een verbeteringsplan op, beperk uw privéuitgaven en sta open voor advisering." Met een dikke streep onder die laatste vier woorden.

Mocht met behulp van de Sociaal Economische Voorlichtingsdienst van de LLTB bepaald zijn dat een in nood verkerend bedrijf toch nog levensvatbaar is, dan kunnen de boeren een beroep doen op een langlopende lening via de gemeente. De hoogte van dat bedrag heeft het kabinet eveneens verhoogd en wel van tweehonderdduizend naar driehonderdduizend gulden. „En dat is net als het totale toegewezen geld een stapje in de goede richting."

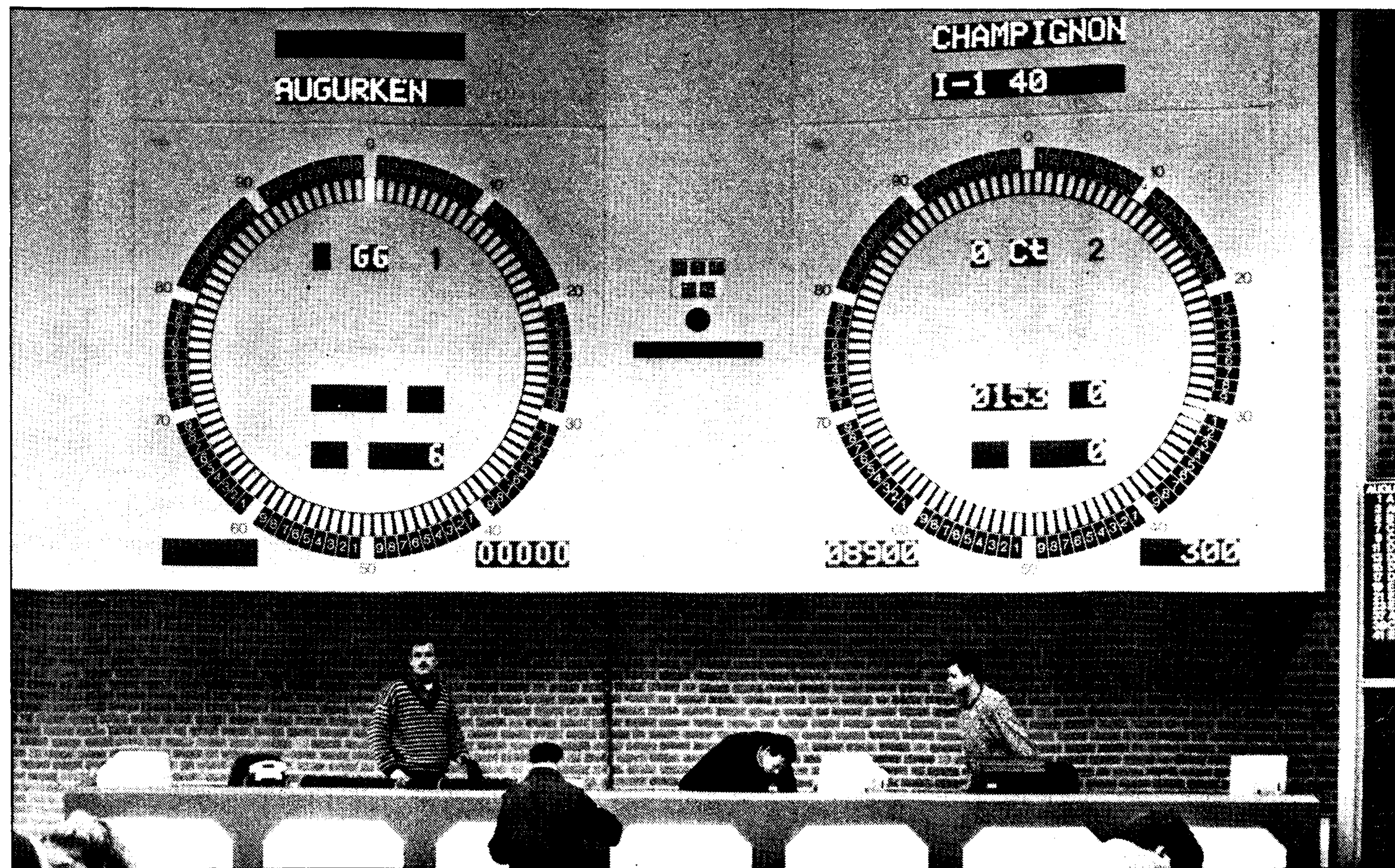

● *De lage prijzen die de landbouwproducten opleveren brengen de boeren in grote problemen.* Archieffoto: LD

bioscopen

● HEERLEN
Royal: The firm, dag. beh zat. 14 17 en 20.30 uur, za 14 18.45 en 22 uur, ma t/m wo ook 20 uur. **Rivoli:** Jurassic park, do t/m zo 13.30 16 18.30 en 21.15 uur, ma t/m wo ook 18 en 20.30 uur, za 24 uur, wo ook 14 uur. **Maxim:** Sliver, do t/m zo 19 en 21.30 uur, ma t/m wo 18.15 en 20.30 uur, za ook 23.30 uur. De ongelovelijke reis, do t/m zo 14.30 en 16.30 uur, wo ook 14.30 uur. **H5:** Jurassic park, dag. 14.30 17.30 en 20.30 uur, za ook 23.15 uur. In the line of fire, dag. 17.45 en 20.45 uur, za ook 23.15 uur. Bambi, dag. 14.15 uur, za zo ook 16.15 uur. The fugitive, dag. 14 18.15 en 21 uur, za ook 23.30 uur. The vanishing, dag. 21 uur, za ook 23.30 uur. Angie, dag. 14 18.30 en 21 uur. Cliffhanger, dag. 14 18.30 en 21 uur, za ook 23.30 uur.

● KERKRADE
Wijngrachttheater: Het zakmes, zo 14 uur. Orlando, wo 20 uur.

● SCHAESBERG
Autokino: jurassic park, dag. 20 uur, vr en za ook 22.30 uur.

● MAASTRICHT
Mabi: Jurassic park, do t/m zo 14.30 18.30 en 21.15 uur, ma t/m wo 18.30 en 21.15 uur. De ongelovelijke reis, do t/m zo en wo 14.30 uur. Sliver, dag. 18.30 en 21 uur. De tussentijd, dag. 18.30 en 21.15 uur, do t/m zo ook 14.30 uur. In the line of fire, do t/m zo 14.30 18.30 en 21.15 uur, ma t/m wo 18.30 en 21.15 uur. **Ciné-K:** The piano, dag. 21 uur. **Cinema-Palace:** The firm, dag. 14 en 20.15 uur, ma en di geen voorstellingen. Jurassic park, dag. 14.15 17.30 en 20.45 uur, ma en di geen voorstellingen. The fugitive, dag. 17.45 en 21 uur. Indecent proposal, dag. 17.30 uur. Bambi, do t/m zo en wo 14.30 uur. **Lumière:** Until the end of the world, dag. 20 uur. The long day closes, dag. 20.30 uur. Belle de jour, dag. 22 uur. Gas food and lodging, do t/m za 23 uur.

● GELEEN
Roxy: Jurassic park, dag. 20.30 uur, do t/m zo ook 17.30 uur za zo en wo ook 14 uur. The fugitive, dag. 20.30 uur.

● SITTARD
Forum: Jurassic park, dag. 20.30 uur, vr t/m wo 17.30 uur, za zo en wo ook 14 uur. The firm, dag. 20.30 uur.

● ECHT
Royal-MicroRoyal: Jurassic park, dag. 20.30 uur, za zo 17.30 uur, wo t/m vr ook 14.30 uur. Sliver, do t/m wo 20.30 uur. Bambi, do t/m zo en wo 14.30 uur.

● ROERMOND
Royal: Jurassic park, ma t/m do 20.30 uur, vr t/m zo 18.30 en 21.30 uur, do t/m zo en wo ook 14.30 uur. **Royaline:** Sliver, dag. 20.30 uur. Bambi, do t/m zo en wo 14.30 uur.

in de theaters

● HEERLEN
za. 23/10: cabaret: Jeroen van Merwijk met Een AVROlid is ook een mens (20.30 kleine zaal).
za. 23/10: toneel: RO Theater met De dood en het meisje.
zo. 24/10: dans: Stars of American ballet (19.30 uur).
wo. 27/10: theater: Chris Hinze met Visual concert.

● KERKRADE
zo. 24/10: muziek: Krisztina Laki met Serie euregionaal-vocaal.

● MAASTRICHT
za. 23/10: muziek: Limburgs symphonie orkest (20.15 uur).
zo. 24/10: muziek: Henders en Foster met A tribute to the Blues Brothers (20.15 uur).
di. 26/10: dans: Nederlands danstheater 1 met Perpetuum en forgotten land (20.15 uur).

● VENLO
za. 23/10: dans: Sikulu-the warrior.
zo. 24/10: toneel: Theater Poppenkeet met De familiepolis (14.30 uur).
ma. 25/10: muziek: Close harmony met Cantabile.

● SITTARD
zo. 24/10: musical: Sarafina.
ma. 25/10: cabaret: Youp van het Hek met Ergens in de verte.
di. 26/10: cabaret: Youp van het Hek met Ergens in de verte.
wo. 27/10: cabaret: Youp van het Hek met Ergens in de verte.

● ROERMOND
za. 23/10: dans: Scapino ballet Rotterdam met Kathleen.
di. 26/10: theater: Bailongo.
wo. 27/10: komedie: Theater De Korre met Mirandolina.
do. 28/10: musical: Koninklijk ballet van Vlaanderen met De man van La Mancha.

● WEERT
za 23/10: musical: De Berini's met De groeten uit Rotterdam

Tenzij anders aangegeven beginnen de voorstellingen om 20.00 uur.

exposities

● HEERLEN
Stadsgalerij, Raadhuisplein 19. Scenario van Suchan Kinoshita. T/m 14/11. Open di t/m vr 11-17 uur, za en zo 14-17 uur.

● BRUNSSUM
D'r Brikke Oave, Lindeplein 5a. Schilderijen van Lex Timmermans. Tot 3/11, open ma t/m vr 10-12, 14-17 en 19-21 uur, zo 15-17 uur.

● HOENSBROEK
Kasteel Hoensbroek. Bronzen en bronsjes van Anka van Kooten. T/m 24/10, open dag. 10-17 uur.

● NUTH
Galerie Tsant, Rozenstraat 49 Vaesrade. Schilderijen van Trees Ruijs en beelden van Anne Martens. Do en zo 14-17 uur.

● LANDGRAAF
Galerie Gaudi, Hereweg 83. Werk van Gemma van den Broek, Lennie van Vugt en Ton Lamper. T/m 21/11, open vr 16-20 uur, za en zo 13-176 uur. **galerie Ipomal,** Kerkberg 2. Expositie van 14 kunstenaars van creatief centrum Hee.-Art. T/m 24/10, open vr 17-20 uur, za en zo van 14-17 uur.

Het zal de echte taalfanaat wel als een vloek in de oren klinken. Maar bij taalinstituut WorldNeth in Alsdorf, een nevenvestiging van het hoofdkantoor in Maastricht, staat niet de taal centraal in de opleidingen maar de individuele (werk)situatie van de deelnemers aan die opleiding. Het gaat daar om het aanleren van specifieke vaardigheden, zoals onderhandelen, vergaderen en telefoneren in een vreemde taal. WorldNeth verzorgt taaltrainingen voor overheid, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen in binnen- en buitenland en is als instituut ontstaan uit samenwerking op het gebied van vaktalen tussen de Rijksuniversiteit Limburg en de faculteit tolk/vertaler van de Rijkshogeschool, beiden in Maastricht gehuisvest.

Cultuur belangrijk bij instituut Worldneth in Alsdorf

Vaardigheidstraining in taalopleiding centraal

DOOR JAN BRAUERS

ALSDORF – De keuze voor Alsdorf lijkt op het eerste oog merkwaardig. „Toch is dat niet zo," zegt directeur Hellmuth van Berlo van het instituut. „Het is voor alles gewoon een kwestie van marketing. Duitsland is een land dat traditioneel niet zo aan taalprojecten trekt. Vandaar dat we dus hier onze tenten hebben opgeslagen, zoals echte pioniers het is in ieder geval een geweldige uitdaging." De lokatie Alsdorf is op zichzelf toevallig. „Het had ook iets anders kunnen zijn, we zijn op meerdere plaatsen gaan kijken, maar deze huisvesting beviel ons uiteindelijk het beste," aldus Van Berlo.

De filosofie van WorldNeth luidt: het is best fijn om in een vreemde taal mee te kunnen praten en luisteren maar het is absoluut niet noodzakelijk om die taal dan ook perfect te beheersen. „Waar het om gaat is dat je je vaardigheden eigen maakt die voor een gericht handelen in de 'buitenlandse' situatie waarin je je bevindt noodzakelijk zijn," aldus Van Berlo. Volgens WorldNeth hoef je voor het afsluiten van bijvoorbeeld een contract in Italië niet alle aspecten van de taal daar meester te zijn. Wat minstens zo belangrijk is dat je weet hoe in dat land gehandeld wordt en waar je bij het afsluiten van een contract op letten moet. „Het gaat er om zo op te treden in een vreemde taal zodat accenten en fouten niet storend gaan werken in de communicatie met buitenlanders. Daarnaast is vreselijk belangrijk dat je vertrouwd bent met de cultuur van de landen waar je moet optreden. In Italië bijvoorbeeld worden zaken bij het eten geregeld. Tijdens de besprekingen, die vaak ook nog een hele tijd later beginnen dan afgesproken, wordt over de familie en de kinderen gepraat. Het is van groot belang dat je de zakelijke cultuur van landen kent," vertelt Van Berlo.

De opleidingen van WorldNeth zijn dan ook een synthese tussen praktijk, cultuur en taal. En dat betekent natuurlijk een geweldige omslag in denken tegen de achtergrond van het traditionele taalonderwijs. En vooral ook tegen de achtergrond van de functie van taal in een land. „Duitsers bijvoorbeeld gaan er nog steeds van uit dat hun handelspartners in het buitenland de Duitse taal maar machtig moeten zijn. Taal heeft hier status. En dat is moeilijk te doorbreken. Daar komt nog bij dat men hier toch al doorgaans voorzichtig is met het aanknopen van zakelijke relaties over de grenzen heen. Dat heeft vooral te maken met civiel-rechterlijke aspecten, aansprakelijkheid bijvoorbeeld als het mis gaat. Wat dat betreft valt er hier inderdaad nog heel wat te pionieren," zegt van Berlo. Dat 'pionierswerk' bij onze oosterburen is toevertrouwd aan staffunctionaris Monique Smeets. „Met taal omgaan is, denk ik, bijna een psychologisch probleem. Het heeft vooral te maken met faalangst, om dingen verkeerd te zeggen. Maar niemand praat perfect zijn eigen taal. Alleen registreren we het niet, talen liggen gewoon heel dicht bij elkaar. Waar het uiteindelijk om gaat is dat je niet storend werkt in je contacten in een andere taal," meent Monique. Zelf heeft ze absoluut geen problemen met de Duitse taal, inmiddels heeft ze ook een titel in deze taal behaald. „Dit werk is gewoon harstikke fijn, enerzijds is het produkt dat we aanbieden voor Duitsland helemaal nieuw, in die zin is het echt pionieren, anderzijds levert het vaak heel fijne contacten op. Het is nu zaak om dit verder uit te bouwen. Binnen een jaar moeten we hier ook vaste voet aan de grond hebben," zegt ze heel enthousiast.

De stap van regulier, traditioneel, taalonderwijs naar commercieel, praktijkgericht, onderwijs is nog steeds heel groot. Toch bewijst de praktijk dat de onderwijsvorm die WorldNeth gekozen heeft meer enthousiasme bij de deelnemers oproept en ze ook meer aanspreekt. Dat laatste betekent dan ook in de filosofie van Van Berlo en Smeets dat het traditionele taalonderwijs zijn houding zal moeten veranderen. In de toekomst zal het vooral gaan om een commerciële gerichtheid van het onderwijs, klantgericht en flexibel. Hoe ziet die aanpak van WorldNeth er dan uit? „Wij voeren eerst intake-gesprekken met alle deelnemers op basis waarvan dan het niveau bepaald wordt. Die gegevens gaan zo snel mogelijk naar de opdrachtgever, met daarbij een trainingsvoorstel dat gebaseerd is op het startniveau van de deelnemer en het doel van de training. Afhankelijk van de reactie van de opdrachtgever kunnen we dan beginnen," legt van Berlo uit. De opdrachtgevers komen doorgaans uit de overheidssfeer, het bedrijfsleven, researchinstituten en onderwijsinstellingen in binnen- en buitenland. Daarnaast geeft WorldNeth nog trainingen in het Nederlands en verzorgt algemene taal- en vaardigheidscursussen.

● *Staffunctionaris Monique Smeets: 'Met taal omgaan is een psychologisch probleem.'* Foto: FRANS RADE

Veiligheid niet enige probleem bij Tsjernobyl

DOOR HERMAN DAMVELD

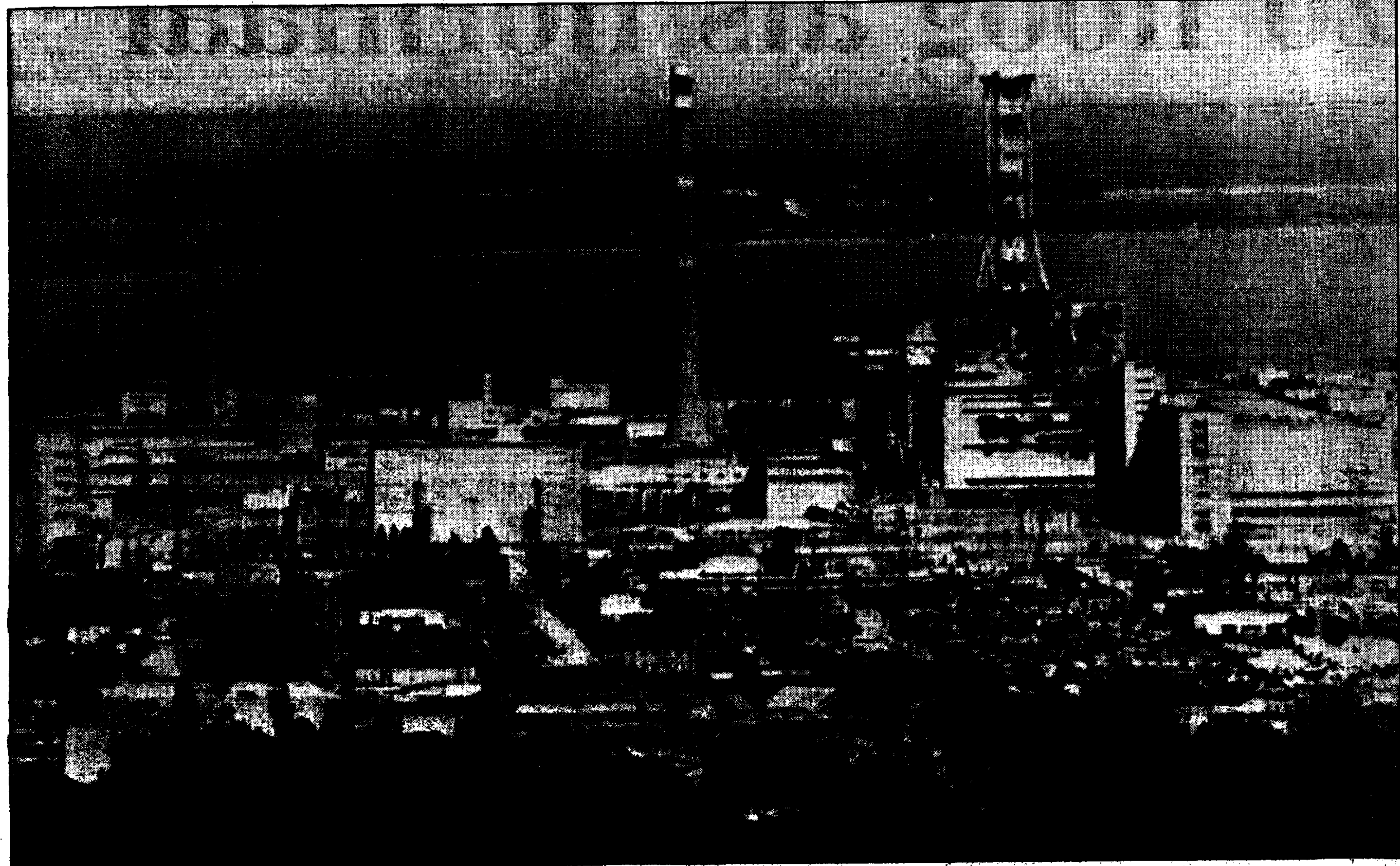

● *Het complex van de kerncentrale in Tsjernobyl, waar in 1986 een van de kernreactoren ontplofte.* Foto: Archief

LEEUWARDEN – De twee kerncentrales naast de in 1986 verongelukte centrale in Tsjernobyl blijven in bedrijf, zo heeft de Oekraïnse regering besloten. Garanties voor de veiligheid van deze centrales zijn evenwel niet te geven. Bovendien heeft de regering besloten drie nieuwe centrales binnenkort op te starten. De vraag is evenwel of, nog afgezien van het veiligheidsprobleem, de Oekraïnse centrales lang in bedrijf kunnen blijven. Zo zit men er bijvoorbeeld ernstig in de maag met de opslag van kernafval. In de Oekraïne stapelen de gebruikte brandstofelementen uit de kerncentrales zich op.

Als er niet heel snel een oplossing komt, moeten enkele kerncentrales over een paar maanden dicht, in plaats van het openen van nieuwe centrales. Tot 1991 gingen de gebruikte brandstofelementen uit de kerncentrales van de Sovjetunie en Oost-Europa naar Krasnojarsk in het Oosten van Siberië. Daar plande de regering van de voormalige Sovjetunie een groot complex voor verwerking van kernbrandstof. De bouw van een opwerkingsfabriek kwam vanwege de protesten van de locale bevolking in 1989 stil te liggen. Sindsdien gaat geen gebruikte brandstof meer naar Rusland.

Bassins

In kerncentrales vervangt men jaarlijks ongeveer een derde van de brandstofelementen. Deze zijn dan uitgewerkt, maar wel erg heet en radioactief. Ze moeten eerst afkoelen in opslagbassins in de kerncentrale, voor ze vervoerd kunnen worden. Nu deze transportmogelijkheid plotseling is komen te vervallen, raken de opslagbassins in de kerncentrale overvol.

Georgi Koptjinski is plaatsvervangend voorzitter van de Staatscommissie voor Nucleaire Veiligheid van de Oekraïne. In het kernenergievakblad Nucleonics Week wijst hij op de wettelijke eis dat er in het opslagbassin van de kerncentrale ruimte moet zijn om alle brandstofelementen van de reactorkern op te slaan. Aan deze eis kunnen de kerncentrales te Zaporozje sinds een jaar niet meer voldoen. De overheid stond toen voor de keuze de kerncentrales te sluiten of de wet terzijde te schuiven.

Het laatste is gebeurd, zegt Koptsjinski, maar geeft slechts een tijdelijke verlichting. Als er niet snel een oplossing gevonden wordt, zijn de opslagbassins van drie eenheden van Zaporozje over enkele maanden helemaal vol. De kerncentrales moeten begin volgend jaar dicht. Kort daarop zullen de kerncentrales Khmelnitski en Rovno moeten sluiten. Koptsjinski wijst erop, dat alle veertien kerncentrales in de Oekraïne, ook die in Tsjernobyl, met hetzelfde euvel te maken krijgen.

Ondanks deze onopgeloste kernafvalproblemen heeft het parlement van de Oekraïne besloten de bouw van drie kerncentrales te voltooien. Het gaat om drukwaterreactoren bij Zaporozhe, Khmelnitski en Rovno. Het parlement besloot in 1990 tot een bouwstop. Die wordt nu opgeheven, zodat de kerncentrales over een jaar of twee klaar kunnen zijn.

Een andere onopgeloste kwestie betreft de beoordeling van de veiligheid van kernenergie. De Oekraïne heeft geen kernenergiewet. Daarom heeft de Staatscommissie voor Nucleaire Veiligheid niet de bevoegdheid de kerncentrale te Tsjernobyl of een andere centrale in de Oekraïne te sluiten.

achtergrond

Twee kerncentrales te Tsjernobyl zijn een jaar geleden na langdurige reparaties opgestart. Het gaat om de eenheden Tsjernobyl-1 en -3, die wegens problemen met controle-kleppen van de brandstofkanalen een half jaar de stroomlevering moesten staken. Eenheid-4 verongelukte op 26 april 1986, terwijl een brand in een turbine-generator van eenheid-2 in oktober 1991 zoveel schade aanrichtte, dat deze eenheid niet meer in bedrijf zal komen.

De opslagbassins van de Tsjernobyl-kerncentrales zijn te klein voor alle gebruikte brandstofelementen die zich nu in de kern bevinden. De Tsjernobyl-centrales gaan dus ook hard op weg naar definitieve sluiting. Al bijna twee jaar geleden onderkende de Staatscommissie voor Nucleaire Veiligheid dit probleem. De Commissie deed een voorstel een bovengronds opslaggebouw te maken met een capaciteit van 4000 ton gebruikte brandstof. Volgens Koptsjinski heeft de regering van de Oekraïne dit voorstel tot nu toe niet besproken. Ook heeft de Staatscommissie voor het Gebruik van Kernenergie verantwoordelijk voor het bedrijf van de kerncentrales, geen geld om een offerte aan te vragen voor een dergelijke opslagplaats.

Sarcofaag

Van de in 1986 verongelukte kerncentrale in Tsjernobyl gaat een permanente dreiging uit. Er zitten gaten in de sarcofaag om de rampcentrale. Radioactieve stoffen lekken weg. Zowel het dak als de fundering van de sarcofaag kan instorten, met als gevolg een nieuwe omvangrijke lozing van radioactieve stoffen. Dat blijkt uit een recente studie van het Nucleaire Energie Agentschap (NEA), dat deel uit maakt van de Oeso, het samenwerkingsverband van de rijke westerse landen. Het is voor het eerst dat problemen met de sarcofaag erkend worden door een organisatie als de NEA, die als belangrijkste doelstelling de bevordering van kernenergie heeft.

Een deel van de sarcofaag rust op muren en fundamenten van de oorspronkelijke centrale. Ze zijn in slechte staat en kunnen gemakkelijk instorten, stelt de NEA, met als gevolg dat het dak van de sarcofaag naar beneden komt. Ook kan de sarcofaag niet tegen een dik pak sneeuw, harde wind of lichte aardbevingen. Zowel het dak als het fundament van de sarcofaag kan het begeven, concludeert de NEA.

De regering van de Oekraïne heeft daarom een prijsvraag uitgeschreven, waarvan de uitslag in juni bekend werd. Een Frans consortium onder aanvoering van het ingenieursbureau Campenon Bernard heeft de Tsjernobyl-prijsvraag gewonnen. Het gaat hier om het beste ontwerp voor een tweede sarcofaag om de in 1986 verongelukte kerncentrale.

Campenon Bernard stelt voor de beschadigde reactor en de sarcofaag daaromheen in te kapselen in een lekdichte betonnen omhulling. Ook eenheid-3, die grenst aan de verongelukte eenheid-4, moet ingepakt worden. Dit betekent sluiting van eenheid-3. Met deze sluiting is de regering van de Oekraïne het niet eens. Daarom heeft Campenon Bernard niet de eerste, maar de tweede prijs gekregen, een bedrag van 10.000 dollar. Uitvoering van het plan kost 4,5 miljard gulden. Het bekendmaken van de prijswinnaars valt niet samen met het verlenen van de bouwopdracht. De Oekraïne heeft geen geld en gaat op zoek naar financiers.

Export

De twee Tsjernobyl-kerncentrales blijven in bedrijf met als argument de behoefte aan elektriciteit. Dit argument kan betwijfeld worden. De elektriciteitsvraag in de Oekraïne daalt al enkele jaren fors. In 1991 ging het om een daling van tien procent en in 1992 om maar liefst 23 procent.

De Oekraïne exporteert zelfs stroom: in 1990 ging het om dertig miljard kilowattuur (ter vergelijking: de kerncentrale Borssele levert jaarlijks zo'n drie miljard kilowatt uur). De export bedroeg 10 procent van de totale produktie en werd verkocht tegen harde valuta. Daarvoor is een warmtekrachtinstallatie aangekocht in Oostenrijk. Met dit land is overigens vorige maand ook een contract voor de export van stroom tot het jaar 2008 afgesloten.

Oostenrijk, officieel een 'atoomvrij' land, krijgt stroom uit kerncentrales. Via het internationale koppelnet is Nederland verbonden met Oostenrijk. Wij kunnen derhalve ook stroom uit Tsjernobyl krijgen. Dit maakt de roep van westerse landen om sluiting van de onveilige kerncentrales van het type-Tsjernobyl wel erg hypocriet.

Arrestant ste... cel in brand en ontsnapt

DORDRECHT – Een 18-jari... is gistermiddag ontsnapt uit ... litiebureau van Dordrecht. ... kans te vluchten via de ... van het politiebureau toen ... zijn cel werd gehaald voor ... Enkele uren daarvoor had ... die illegaal in Nederland ... zijn cel in brand gestoken.

De man stichtte de brand ... test, omdat hij naar een ... bewaring wilde. Hij zit vanaf ... ber vast op het politiebure... gens de politie is het nog ... lijk waarmee de man het bed ... in brand heeft gestoken. Ie... restant wordt gefouilleerd ... hij zijn cel in gaat. Daarbij ... gens de politie een doosje ... of een aansteker over het ho... gezien.

Op het moment dat de br... brak, waren drie arrestante... cellencomplex aanwezig. ... den tijdig uit hun cel wor... haald. De man werd naar ... kenhuis gebracht voor on... maar kon kort daarna wee... naar zijn cel.

Toekomst Flevoland onduidelijk

DEN HAAG – Het is nog n... delijk of de provincie Fl... wordt opgeheven en Almere ... regio Amsterdam wordt ge... „Het staat niet bij voorbaat ... er een herindeling komt, m... wil het tegendeel ook niet ... ren," aldus een vage premi... bers gisteren na afloop v... kabinetsberaad.

Volgens Lubbers is het pr... dat de doelstelling om de... zend woningen in Almere ... wen 'niet samenvalt' met de ... bestuurlijke indeling van ... land.

Het gaat er volgens de pre... om dat in ieder geval de bo... de dertigduizend woningen ... veiligesteld.

Man gedood d... graafmachine

MEIJEL – Een 39-jarige ... Milheeze is woensdag ov... nadat hij bij werkzaamhede... Meijelse Astenseweg ond... graafmachine was gekomen ... achteruit rijden zag de 21-ja... stuurder van de graafmachi... nietsvermoedende collega n... slachtoffer werd wat met ... letsel naar het ziekenhuis va... vervoerd, alwaar hij aan ... wondingen is bezweken.

Advocaat bekent ontu...

HAARLEM – Een Haarlemse ... caat is aangehouden op verd... van aanranding en het pleg... ontucht met een 46-jarige H... se cliënte. De raadsman h... middels een gedeeltelijke b... nis afgelegd. „Hij heeft toeg... bepaalde ontuchtige hande... met haar te hebben gepleegd... echter minder ver met zijn b... nis gegaan dan hetgeen waar... slachtoffer aangifte heeft g... aldus de Haarlemse persoffi... justitie C. Hemmes-Boender.

De advocaat, die in septemb... aangehouden, is inmiddels ... vrije voeten. Het is nog on... wanneer hij voor de re... moet verschijnen. De aanh... en de ontuchtige handelin... den zich eerder dit jaar ... voorgedaan. De Haarlemse ... enige die bij de Haarlemse ... aangifte heeft gedaan van ... grijp van haar raadsman, ... Haarlem zijn kantoor heeft.

Gevangenen... Bosnië uitges...

SARAJEVO – Een voorg... ruil van 950 Servische en ... gevangenen in Bosnië-Herc... is gisteren met ten minste ... gen uitgesteld, nadat de ... tijen het niet eens konden ... over veiligheidsgaranties ... een tijdstip. Een woordvoe... het Rode Kruis meldde ... grootste breekpunt het ... van informatie is over het ... honderden vermisten, me... Moslims.

„We voorzien dat de onderh... gen zullen doorgaan. Bin... dagen zal er een ander ... plaatshebben," aldus And... lomb van het Rode Kruis. ... de moslims nam de Bosni... nister van Buitenlandse ... Haris Silajdzic, deel aan de ... ken op het vliegveld van S... De Bosnische Serviërs wer... tegenwoordigd door de v... van hun 'parlement', Mom... jisnik.

Moslims en Kroaten zijn ... week wel geslaagd in de ... 1.081 gevangenen, op een to... 5.500. Het uitwisselingspro... kwam gisteren stil te ligg... het Rode Kruis meldde dat ... partijen zich niet hielden ... afspraken over een vrije d... van de wagens die de ... moesten vervoeren.

Een VN-konvooi met hulpg... is aangekomen in Maglaj ... moment dat de stad opnie... beschoten door Kroaten ... viers. In Maglaj zitten duizenden ... Bosnië zitten duizenden ... die door Kroatische en S... militairen van de buitenwe... afgesloten.

Kamercommissie bijstand verdeeld over uitkering

Van onze parlementaire redactie

DEN HAAG – De Tweede-Kamercommissie die de bijstandswet onderzoekt is verdeeld over de uitkeringshoogte. Voorzitster Doelman-Pel van de commissie heeft afgelopen week met alle leden afzonderlijk gesproken in een poging een compromis te vinden. CDA en VVD willen de uitkering voor alleenstaanden verlagen, de overige partijen voelen daar weinig voor.

Maandag wil de commissie beslutien nemen. Ingewijden houden er ernstig rekening mee dat de commissie donderdag een verdeeld advies uitbrengt. Wel is er overeenstemming over een straffere aanpak van bijstandsgerechtigden (contractgedachte) en vergaande samenwerking tussen sociale diensten en arbeidsbureaus.

De discussie over de hoogte van de bijstand is aangescherpt door een onderzoek dat Konsumenten Kontakt in opdracht van de commissie Doelman-Pel verrichtte. Konsumenten Kontakt concludeert dat huishoudens met kinderen nauwelijks kunnen rondkomen van hun uitkering. Bij tachtig procent zijn er financiële problemen.

Bij alleenstaanden is dit veel minder het geval, bevestigt een woordvoerster van Konsumenten Kontakt. Van deze groep bijstandsgerechtigden zit veertig procent in financiële nood. Vorige maand constateerde de commissie-Van der Zwan, die eveneens de bijstandswet onderzocht, al dat de uitkering voor alleenstaanden verhoudingsgewijs hoog is.

Het CDA heeft zich eerder uitgesproken voor het verlagen van de uitkering van alleenstaanden. Het verkiezingsprogramma laat die mogelijkheid open. Ook de VVD wil de uitkering voor alleenstaanden verlagen. PvdA en D66 wijzen een dergelijke algemene verlaging van de hand.

Een tweede onderzoek naar de bijstandsgerechtigden in opdracht van de commissie Doelman-Pel, uitgevoerd door het Swoka (consumentenonderzoek), wordt door ingewijden neergesabeld als 'broddelwerk'. SWOKA moest de verschillende groepen bijstandsgerechtigden onderzoeken en hoe deze het best aan een baan geholpen kunnen worden.

Naar verluidt bestaat er binnen de commissie overeenstemming over het samenvoegen van arbeidsbureaus en sociale diensten achter één loket. De wetgeving moet daarvoor worden gewijzigd. Op termijn moeten ook de bedrijfsverenigingen achter datzelfde loket plaatsnemen. De commissie kan zich eveneens vinden in het idee van staatssecretaris Wallage (Sociale Zaken) over het opstellen van een contract tussen sociale dienst en bijstandsgerechtigde. Daarin worden bindende afspraken gemaakt over begeleiding en het zoeken naar werk. Verzuimt de bijstandsontvanger die na te komen, dan wordt deze gekort op de uitkering.

OV-Jaarkaart te duur voor automobilist

DOOR ROEL VAN ZEELST

ROTTERDAM – Het was in de anders zo rustige ochtenspits het gesprek van de dag. De reizigers die hun eigen NS jaarkaart moeten betalen (niet te verwarren met de OV-jaarkaart voor studenten, die uit de studiefinanciering wordt betaald) hadden de brief in de bus gekregen met de mededeling dat de jaarkaarten voortaan vooraf voor een heel jaar betaald moeten worden.

Het telefoonnummer achterop mijn OV-kaart. Na bijna 10 minuten geamuseerd te zijn met James Overlast krijg ik een NS-dame aan de lijn: „Bureau Jaarkaarten," meldt zij en ik uit mijn verontrusting over de komende regeling. „Bij het bestellen van uw nieuwe kaart aan het loket krijgt u een formulier waarmee u naar het Grenswisselkantoor (GWK) gaat. Met hun kunt u dan een betalingsregeling treffen."

De nieuwe regeling voor de jaarkaarthouders is ook het Rotterdamse GWK bekend. Woordvoerder Dirk Zuur: „U levert uw NS-formulier in en een dag of vier later krijgt u van ons een waardecoupon ter grootte van het bedrag dat u aan de NS bent verschuldigd. Bij inlevering van uw coupon krijgt u van de NS uw jaarkaart." En wat kost dat dan? „Uw jaarkaart wordt in feite betaald met een persoonlijke lening. Het huidige tarief is 13,8% rente." Een persoonlijke lening, denk ik. Maar dan vindt controle plaats bij het Bureau Kredietregistratie in Tiel. En daaruit zou ik dan een forse lening heb. „Tja, ik kan u niet garanderen dat u dan een lening van ons krijgt. Daar zal mijn directeur over moeten beslissen." Zekerheid heb ik dus niet, merk ik op. „Nee," luidt kort en krachtig het laatste woord van Zuur.

Hoewel de geldigheidstermijn van mijn kaart nog niet verlopen is, schemert in de verte het dilemma al. Mijn jaarkaart gaat 5984 kosten. Verhoogd met de 13,8% rente van het GWK is dat f 6510,-. (Als ik al een lening krijg en ik zal niet de enige zijn die al een krediet heeft). In vergelijking met dat ik bij een verhoging van meer dan 16 %. Nu schrijft de NS terecht in zijn brief dat de betalingsrente aftrekbaar is, maar ik moet het wel eerst zelf betalen. En ook hier geldt dan weer dat degenen met het hoogste inkomen vanwege het hoogere tarief het meeste van de aftrek profiteren. Gemiddeld zal de betaling zo'n derde deel van de aan het GWK betaalde rente verrekenen. Wat neerkomt op een bedrag van zo'n 275 gulden. Waarmee mijn OV-kaart nog altijd bijna 12% duurder wordt.

De meeste woningverenigingen beperken zich tot het verhuren van huizen en appartementen. Zo niet de Hoensbroekse corporatie De Voorzorg. Deze maakt bijvoorbeeld in een monumentale hoeve 41 kamers voor alleenstaanden, verbouwt een gehandicaptenhotel tot pension voor zwerfjongeren, ze wil een gemeenschapshuis kopen en laat ouderen betaalbaar wonen in het centrum. Voldoende reden voor een gesprek met directeur Frans de Waal.

ontmoeting op zaterdag

Woningcorporatie bouwt gedurfde sociale projecten

De Voorzorg profiteert van de geboden vrijheid

DOOR JOOS PHILIPPENS

HOENSBROEK – De Voorzorg is geen doorsnee-woningvereniging. Natuurlijk, de Hoensbroekse corporatie verhuurt ook 'gewoon' hele woonwijken. Maar zeker de laatste jaren manifesteert de Voorzorg zich op andere terreinen.

Zo werd de verloederde hoeve Lotbroek, waar onder meer punks rondhingen, geheel opgeknapt. De fraaie appartementen zijn nu zeer gewild. 'En passant' werden de oude flats ernaast gesloopt en vervangen door laagbouwwoningen.

De Voorzorg heeft twee grote flatcomplexen in Hoensbroek, vergelijkbaar qua bouwstijl met de onlangs gesloopte Vossekuilflats, omgetoverd tot woonzorgcomplexen. Er is voor goede beveiliging gezorgd, een huismeester en een gemeenschappelijke ruimte waar dagelijks activiteiten zijn.

Voor deze wozoco's (een modewoord dezer dagen) staan ouderen in de rij. „Als een woning vrijkomt in de Weyenberg of Buttingstraat, ontstaat bij ons een meteen een stormloop van gegadigden. Dat levert soms ronduit tragische taferelen op," vertelt De Waal.

De woningcorporaties hebben sinds dit jaar een grotere vrijheid gekregen van het ministerie van Vrom. Zo lang ze maar voldoen aan hun sociale taak. En van die vrijheid profiteert De Voorzorg optimaal.

De hoeve Passart, een erkend monument dat tien jaar heeft leeg gestaan, wordt vanaf januari verbouwd tot 41 appartementen voor alleenstaanden. De eerste gegadigden zijn de bewoners van het verouderde pension Sterberg. Het Streekgewest regelt de exploitatie.

Naast de hoeve komen tien aanleunwoningen in de vorm van een boerenschuur. Rond de hoeve liggen enkele hectares grond die de bewoners kunnen bewerken. „En aan de voorkant planten we een boomgaard, heel sfeervol," geniet De Waal.

Aan het Tempsplein, in het Heerlense centrum, verbouwt De Voorzorg de voormalige bibliotheek tot zes appartementen voor ouderen. Met oog voor historie. „Ook dit gebouw wordt in de oorspronkelijke staat hersteld. Ik wil er graag houten kozijnen met roedes. Op het dak komen originele 'tuile du nord'-pannen of leien."

Even halt. Dit lijkt allemaal te mooi om waar te zijn. Want hoe krijgt een woningvereniging dergelijk riskante projecten van de grond? De toverwoorden zijn volgens De Waal: scherp rekenen en het Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS).

Deze rijksregeling wil de bouw van woningen mogelijk maken voor mensen die maar een beperkte huur kunnen betalen. Vrom geeft subsidie op voorwaarde dat de huur hoogstens 728 gulden betaalt. De Voorzorg heeft voor de bovenstaande projecten BWS-steun gekregen.

Over een jaar of twee verdwijnt die regeling misschien. Maar ook zonder die steun lijkt voor de Hoensbroekse woningvereniging niks onmogelijk. „We zouden best op commerciële basis kantoren kunnen bouwen. Als de winst maar terugvloeit naar de doelgroep. De minister toetst ons daarop."

Een bekend project is het pension voor zwerfjongeren. De Voorzorg past het voormalige Orahotel aan en gaat het verhuren aan de stichting die het pension beheert. Vijftig jongeren krijgen er een kamer.

● *Voorzorg-directeur De Waal bij de hoeve Passart.* Foto: CHRISTA HALBESMA

En dan denkt De Voorzorg er ook nog aan om een gemeenschapshuis in Hoensbroek te kopen. Wat heeft dat met wonen te maken? „We proberen d'r Biese Gats in stand te houden om dat zo'n gebouw van belang is voor de leefbaarheid van de wijk." En op termijn komt dat de verhuurbaarheid van de Voorzorg-woningen ten goede.

De Waal prijst het idealisme en de inzet van zijn medewerkers, die allemaal cursussen klantvriendelijkheid en EHBO krijgen. Leegstand is voor de Voorzorg een onbekend begrip, verzekert hij.

„We houden goed de vinger aan de pols. Tegen overlast treden we keihard op. Als een huurder z'n nek uitsteekt om overlast te melden, dan moet je hem niet teleurstellen. Op die manier komt de sociale controle weer terug."

De Waal houdt zich erg op de vlakte als het gaat om de Heerlense collega-woningcorporaties. Maar aan het eind van het gesprek licht hij toch een tipje van de sluier op.

„Sommige vinden het allemaal maar flauwekul wat we doen. Die zeggen: we verhuren woningen, als huurders problemen hebben, zoeken ze het zelf maar uit." De Waal is diplomatiek genoeg om zijn mening hierover niet uit te spreken.

Voerendaalse gezinnen betalen 92 gulden meer

Afvalstoffenheffing gaat helft omhoog

Van onze verslaggeefster

VOERENDAAL – De gemeente Voerendaal wil de afvalstoffenheffing met gemiddeld – vijftig procent verhogen. Aanvankelijk had het college een stijging van slechts twintig procent gepland, maar die verhoging is niet kostendekkend. Voor een eenpersoonshuishouden gaat het tarief daarom omhoog van 124 gulden naar 180 gulden. Voor gezinnen wordt het tarief verhoogd van 140 gulden naar 232 gulden.

De gemeente dacht eerst dat een stijging van twintig procent de kosten zou dekken. Maar door een verhoging van de storttarieven door AVL Sturing en een extra heffing van het rijk, bleek dit niet toereikend.

De extra milieuheffing van het rijk is 27,40 gulden per ton afval. Voor Voerendaal betekent dit een verhoging van 137.000 gulden per jaar. Daarnaast gaat AVL-sturing de tarieven verhogen tot 89 gulden per ton afval.

Omdat de gemeente Voerendaal gebruik maakt van het stort in Schinveld, valt ze wat afvalverwerking betreft onder het streekgewest Westelijke Mijnstreek. Om de tarieven niet té snel te laten stijgen, is het streekgewest van plan om elke gemeente twintig gulden per ton uit te keren.

Dat betekent dat het tarief het volgend jaar 69 gulden bedraagt en in 1995 89 gulden. Voor Voerendaal houdt dit in 1994 een stijging in van 140.000 gulden. Omdat de gemeente uitgaat van honderd procent kostendekking – het principe dat de vervuiler betaald – heeft het Voerendaals college tot de tariefsverhoging besloten.

De gemeenteraad bespreekt het voorstel tijdens de vergadering over de begroting op maandag 25 oktober.

Koninklijk onderscheiden

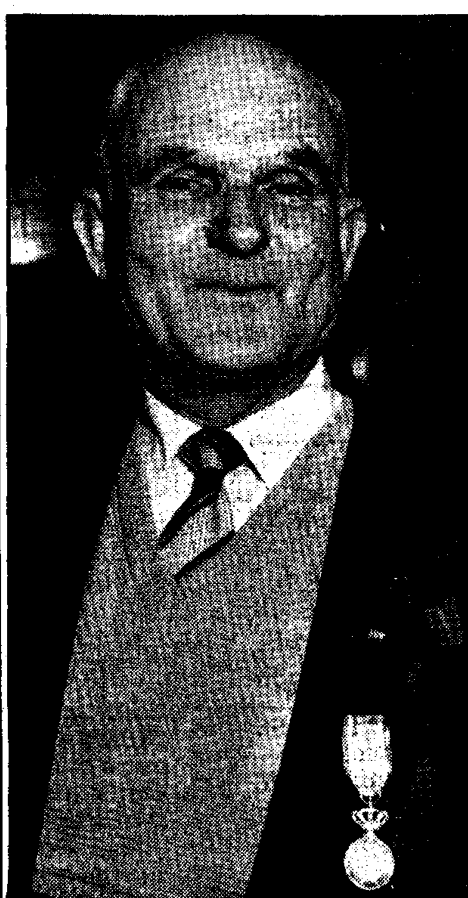

● *T. de Jong*

HEERLEN – In het Leienhoes aan de Limburgiastraat ontving Theunis de Jong gisteravond de ere-medaille in zilver verbonden aan de Orde van Oranje Nassau. Loco-burgemeester Hub Savelsbergh reikte hem de versierselen uit.

Theunis de Jong werd onderscheiden voor zijn langdurige werkzaamheden als kaderlid van de Bouw-en Houtbond FNV. Na toetreding tot de NVV in 1959, afdeling Heerlen, was De Jong bestuurslid van de bond en fungeerde hij dertig jaar als plaatselijk vertegenwoordiger van de Stichting voor de Bouwnijverheid.

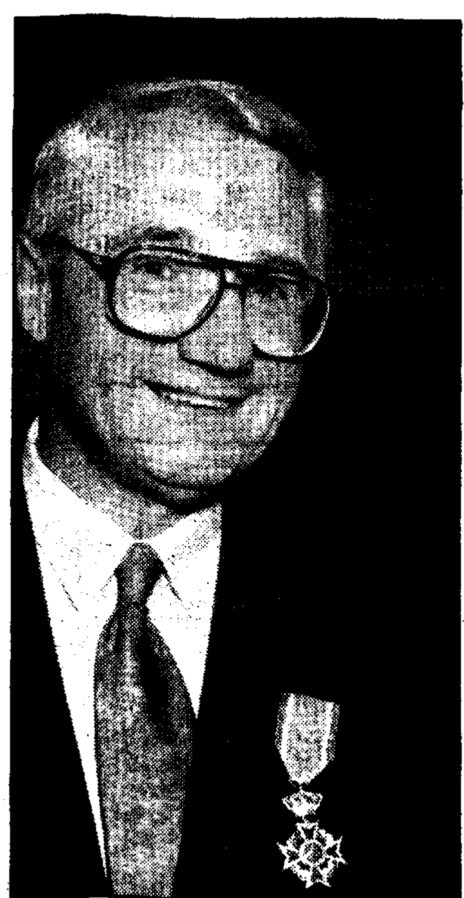

● *Ridder P. Heijmans.*

KERKRADE – Peter Heijmans werd gisteren benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Wethouder Van Leeuwenstein reikte hem gistermiddag deze koninklijke onderscheiding uit in de burgerzaal van het Kerkraadse stadhuis.

Peter Heijmans zal op 1 november zijn ambtelijk dienstverband bij de gemeente beëindigen. Sedert 1965 vervulde hij diverse functies bij de dienst Financiën, waar hij tevens plaatsvervangend hoofd was.

● *C. van Haaf.*

BRUNSSUM – C. van Haaf in Brunssum heeft gisteren de zilveren medaille in de orde van Oranje Nassau ontvangen. Hij kreeg de koninklijke onderscheiding uit handen van waarnemend burgemeester Jo Matti.

Van Haaf heeft veertig jaar in overheidsdienst gewerkt. Hij maakt gebruik van de vut-regeling. Hij trad in dienst bij de Staatsmijn Emma. De laatste 25 jaar werkte hij bij de gemeente Brunssum. Van Haaf was ook actief in het verenigingsleven. Hij geldt onder meer als initiatiefnemer van de Parelmarkt en het Gemeentelijk Mannenkoor.

Vaesrade krijgt nieuwe pastoor

VAESRADE – In de St.-Servatiusparochie in Vaesrade wordt morgen pastoor W. Jacobs geïnstalleerd. Hij volgt de in april overleden pater Chris van Deelen op.

Wychenaar Jacobs volgde het gymnasium in Rolduc en studeerde theologie in Breda. Zijn priesterwijding volgde in 1958 te Hoeven en daarna werd hij kapelaan in Terneuzen.

Na een studie Engels in Leiden vervulde hij het leraarschap in Breda, Roermond en tenslotte in Hoensbroek. Pastoor Jacobs blijft na zijn installatie in Amstenrade wonen en blijft ook gewoon leraar aan het Hoensbroekse St.-Janscollege.

Vanaf 12 uur 's middags zal de nieuwe pastoor recipiëren in gemeenschapshuis 't Pomphuuske te Vaesrade.

Ouderenwelzijn wil deel Kloeëster overnemen

SCHINVELD - De Stichting Ouderenwelzijn Onderbanken onderzoekt de mogelijkheid om samen met de andere gebruikers een deel van gemeenschapshuis 't Kloeëster over te nemen. De stichting zelf of een nieuwe stichting zou het gebouw in de toekomst moeten gaan exploiteren. Volledige sloop kan daarmee worden voorkomen. Maandag wil de stichting met het college van B en W over de overnameplannen praten.

Ouderenwelzijn denkt aan overname van de grote zaal plus keuken en kegelbaan, om zo de activiteiten voor ouderen, toneelvoorstellingen en andere grote festiviteiten te kunnen voortzetten. Volgens de huidige gebruikers zijn er in Schinveld geen geschikte alternatieven aanwezig. Ouderenwelzijn houdt overigens een grote slag om de arm. Vooral de kosten voor achterstallig onderhoud aan het gebouw moeten nauwkeurig worden onderzocht voordat de knoop definitief wordt doorgehakt.

Wethouder Sjef Cleven acht een gesprek met de gebruikers zinvol. „Gedeeltelijke afbraak en exploitatie van de overgebleven zaal door zo'n stichting is een van onze alternatieven. Gezien de grote omzet die moet worden bereikt om de exploitatie rond te krijgen twijfelt het college aan dit alternatief. Als zo'n stichting is kan bewijzen dat het wel mogelijk is, valt er met ons best te praten," aldus Cleven.

Ook wethouder Jo Theunissen reageert positief op de actie. „Wanneer de stichting dusdanige activiteiten gaat ontplooien, waarbij de dure akoestische voorzieningen die de hinderwet verlangt, achterwege kunnen blijven, komt een sluitende exploitatie alleen maar dichterbij," meent Theunissen.

Gouverneur bezoekt Voerendaal

VOERENDAAL – Gouverneur baron Van Voorst tot Voorst brengt woensdag 27 oktober een werkbezoek aan Voerendaal. Hij maakt op die dag een busrit door het dorp waarbij hij het Kerkplein, de golfbaan en de buffer aan de Schalenboschweg aandoet.

Tijdens een openbare vergadering bespreekt de gemeenteraad met de gouverneur de voor Voerendaal heikele thema's zoals het kernplan oud-Voerendaal.

Van Voorst tot Voorst geeft tevens het startschot voor de bodemsanering die vooraf moet gaan aan de werkzaamheden voor het kernplan. Het bezoek duurt van 11-17 uur.

Zwerver bekent serie inbraken

KERKRADE – Een 29-jarige zwerver werd deze week in het Kerkraads centrum aangehouden omdat hij een portemonnaie gestolen had. Op het politiebureau bekende de man negentien insluipingen in Kerkraadse woningen en bedrijven. Hierbij werd voor ongeveer tienduizend gulden aan sieraden en geld buitgemaakt. De politie vindt het opvallend dat er maar in vier gevallen aangifte gedaan is van de inbraken.

Verkeersmaatregelen in Erensteinerveld

KERKRADE – Het Erensteinerveld in Kerkrade wordt een 30km/uur-zone. Op woensdag 27 oktober zijn twee informatiebijeenkomsten gepland in huize Hoog Anstel, om 14 uur en om 18.30 uur.

De gemeentewerken van Kerkrade hebben een plan ontworpen om de te hoge snelheden die het verkeer in de wijk ontwikkeld, in te perken. Dat moet gebeuren door het aanbrengen van verkeersdrempels en asversprongingen in de weg. Ook het parkeren wordt anders in die straten waar geen parkeerstroken aanwezig zijn.

Op maandag 25 oktober neemt de gemeenteraad eveneens een besluit over het inrichten van de Prins Bernhardstraat en omgeving tot 30km/uur-zone.

Speelgoed

● *Het is weer gauw kerstmis en nog sneller Sinterklaas. Gewone mensen hebben dat nog niet zo snel in de gaten, maar winkeliers natuurlijk wel. Met name de winkeliers die speelgoed verkopen. Dezer dagen al lagen er in de brievenbus liefst twee folders over speelgoed. Wat folders? Hele boekwerkjes waren dat, van voor tot achter in kleuren gedrukt en al gauw tachtig pagina's dik. Eens tellen: als in elke Nederlandse brievenbus zo'n folder wordt bezorgd, wat moet dat dan niet kosten? Niet alleen de bezorging maar vooral de drukorders. Dat moet allemaal eerst op het speelgoed terugverdiend worden.*

Speelgoed 2

● *Er is trouwens sprake van een redelijk grote verspilling. Want er zijn natuurlijk honderdduizenden brievenbussen van mensen die echt geen speelgoed (meer) zullen kopen. Omdat zij geen kinderen of kleinkinderen hebben om het aan weg te geven. Toch maar die sticker opgeplakt met 'geen reclamedrukwerk'.*

Feest

● *Veel mensen stonden gisteren te kijken naar het Golden Tuliphotel in Heerlen. Want daar stond ineens een paviljoen voor, zo'n chique tent. Wat zou daar loos zijn? Het antwoord is bijzonder feestelijk. Het Limburgs Dagblad bestaat 75 jaar en houdt vanavond een groot feest voor alle vaste medewerkers. Ongeveer duizend gasten worden verwacht, zodat het hotel wat tijdelijke uitbreiding nodig had. Het feest is overigens alleen toegankelijk voor genodigden, want u zult begrijpen dat we onmogelijk 80.000 abonnees kunnen huisvesten. Wel kan iedereen meegenieten van onze speciale jubileumkrant. Veel leesplezier!*

Foto's

● *Er zijn heel wat mensen in stad en dorp die oude foto's verzamelen. Sommigen hebben ze los in een kas liggen, anderen gerubriceerd in pakketjes bijeengebracht of ingeplakt in albums. De een neemt zich de moeite om er de plaats waar en datum waarop de foto gemaakt is erbij te zetten en om als er personen op staan deze te benoemen. Een probleem met bijna alle fotoverzamelingen is dat men ze angstvallig onder zich houdt en dat niemand deze ooit te zien krijgt. Mensen zijn bang dat er iets aankomt of dat ze niet meer teruggeven worden na het uitlenen, constateerde deze week Hub Duijzings uit Vilt. Hij houdt zich bezig met het maken van een boekje met oude ansichten van Berg en Terblijt. Hoe zorg je ervoor dat zulke verzamelingen gemeenschapsbezit worden?*

Foto's 2

● *Het gevaar bestaat dat zulke fotoverzamelingen voor de gemeenschap verloren gaan als degenen die ze met zoveel geduld vergaard hebben iets overkomt. Nabestaanden hebben niet altijd dezelfde belangstelling en zorg voor die verzamelingen. Misschien verdwijnen ze met de erfgenaam naar andere oorden. Oude foto's kunnen onder historische documenten worden geschaard en horen thuis in een archief of museum. Misschien een tip voor wie de zolder op wil ruimen.*

Limburgs Dagblad
REGIONALE EDITIE
Chef editieredactie Wim Dragstra
KANTOREN
Heerlen
Hoofdkantoor, In de Cramer 37, 6411 RS Heerlen, tel: 045 - 739911, fax: 045 - 739264.
Kerkrade
Rayonkantoor, Markt 42, 6461 ED Kerkrade, tel: 045 - 452932, fax: 045 - 455506.
Brunssum
Rayonkantoor, Rumpenerstraat 81, 6443 CB Brunssum, tel: 045 - 256363, fax: 045 - 259056.
Servicepunten
VVV Heerlen 045 - 716200
VVV Simpelveld 045 - 445222
VVV Landgraaf 045 - 322929

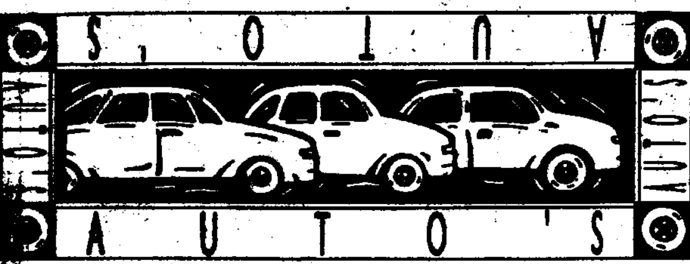

Alfa

Alfa Romeo
DEALER
Automob.bedrijf
E.A. Kozole BV
Edisonstraat 23, Landgraaf
Tel. 045-32 10 88.

JUNIOR, rood, 1e eig., ...000 km, pr. ƒ 12.900,-. ☎ 04493-5229.

Te koop ALFA Giulietta 2.0, '83, kleur zwart, prijs ƒ 950,-. Te bevragen: ...erhoven 69, Sittard.

Te koop ALFA Sud Sprint 105 pk, bwj. '85. Telef.: ...210541.

ALFA 75 1.8 15 sportv. verlaagd, bumper in kleur, 1988
Auto Ruyl
Stationsstr. 85, Elsloo, 046-371766.

Te k. ALFA Sprint QV, model '84, rood, zeer mooi, vr. pr. ƒ 5.250,-. ☎ 045-321608.

Te k. ALFA 33 1.3S, bwj. '87, 81.000 km., 2e eigenaar, pr. n.o.t.k. Tel. 046-742823.

ALFA 155 1.8TS, 3 mnd. oud, 3.100 km, veel extra's, vr.pr. ƒ 37.000,-, (nieuw ƒ 47.000,-). ☎ 04498-57049.

Te koop ALFA 33 17 QV bwj. '88, APK 8-'94, antraciet, zeldzaam mooi en goed, moet weg. Pr. n.o.t.k. Telefoon 04451-1261.

Audi

Audi
...0 1.8 S + 1.8 d.blauwmet. ...umpers spiegels in kleur, sportvelgen 1990 + 1988.
Auto Ruyl
Stationsstr. 85, Elsloo, 046-371766.

Te koop AUDI 80/90pk, bwj. ..., rood, 37.000 km, c.v., ..., schuifd., stuurbekr., ..., inl. tot 18.00 uur 046-...3322 b.g.g. 045-271692.

Te k. AUDI 80, bwj. '88, ...diometall., luxe uitv., 16" sportvelgen. ☎ 06-52983262.

AUDI 80 18i, nw. model met ...e extra's, bwj. '87, vr.pr. ...19.250,-. Tel. 045-271457.

Te koop van part. perf. onderh. AUDI 90, bwj. '89, div. ...ties. Tel. 045-457643.

OER-QUATTRO 200 PK '81; 80 Quattro 136 PK '84. Inr. mog. tel. 043-478985.

AUDI 80 1.8, m. '91, 5-bak, stuurbekr., c.v., get. glas, sportv., etc, kl. ferrari-rood, zeer apart, i.nw.st., ƒ 19.750,-. 043-254462.

AUDI 80 1.8 inj. C.V. WW-glas, stuurbekr., blauwmetallic, bwj. 9-'90, pr. ƒ 21.750,-. 85.000 km. Telef. 046-372443.

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Bedford

Te k. Bedford BUS m. grijs kent. op gas, inger. als camper en voort. Te bevr. Europalaan 19, Brunssum.

BMW

BMW 518i '91 groenmet. 1e eig.
BMW 316 zwart alu-velgen '86
BMW 323i Bauer cabriolet '79
Autosport Brouns BV, Schelsberg 175, Hrl. ☎ 045-725507.

BMW Dealer
Autobedrijf
KERA
Kerkraderstenweg 5, Kerkrade. ☎ 045-452121.
Occasions.
316 Road 4-'88
318i automaat 9-'90
318i Calypso 9-'91
318i lagune-wit 1-'91
320i Touring 8-'90
320i schuifdak 4-'91
324 diesel 5-'88
325i Calypso 1-'91
518i diamant 8-'90
520i Delphin 3-'88
520i airco 10-'90
525i lachs 4-'89
730i A schuifdak 5-'90.

Te koop BMW 316i, kleur ...metallic, bwj. '90, 53.000 km. Tel. 045-252268.

Te koop BMW 323i bwj. '84, ... extra's o.a. el. ramen/ ..., stuurbekr., 15" sportvelgen. Tel. 04493-3996.

Te koop BMW 524 TD bwj. ..., sublieme staat, pr.n.o.t.k. Tel. 045-273236.

Te koop BMW 316 bwj. '84, ... model, Schnitzer ..., aluminium velgen, l.g.st., scherpe PRIJS. ☎ ...255-2583.

Te koop BMW 320i, bwj. '87, ...antzwart, veel extra's. ☎ 04406-12374.

Te koop BMW 323i, bwj. '85, ... extra's os. verlaagd, ...trekhaak, sportbak. ☎ 04496-58213.

Te koop BMW 525i, bwj. '90, km.st. 105.000, kl. blauwmetallic, extra's ABS, schuifdak, airco, cruise-control, automaat, pr. ƒ 44.500,-. ☎ 04492-5365.

Te koop BMW Bauer TC cabrio 320i, 5-gang, stuurbekr., kleur wit, blauw dak, sp.velgen, bwj. '85, vraagprijs ƒ 16.250,-. ☎ 045-325180.

BMW 318i v. part. 1984, metallic, schuif/kanteld., leer inter., notenh. d.board en stuur, BBS-velgen, sportuitl., c.v., Getuned inruil mogelijk. ☎ 04651-41764.

BMW 325i vol cabriolet, model '91, bwj. '86, 56.000 km, rood, echt alle extra's, taxatierapport aanw., vraagpr. ƒ 39.500,-. inruil mogelijk. Tel. 045-226869.

Te koop BMW 316, bwj. '87, rood, 5-bak, zeer mooi, inruil eventueel mogelijk. ☎ 046-338857 voor 13.00 uur.

Te koop BMW 316, 4-drs., 6-'88, veel opties, ƒ 15.950,-, inruil mog. ☎ 046-583015.

Te koop BMW 323i, bwj. '83, nieuw model, verlaagd, M3-uitgebouwd, Alpina-velgen, ƒ 7.500,-. ☎ 045-222177.

Te koop BMW 525, bwj. '78, APK 4-'94, ƒ 1.750,-. ☎ 046-510357.

BMW 316i beigemetallic, veel extra's, in nieuwstaat, bwj. '88. Tel. 045-750531.

BMW 324 Diesel, bwj. '87, rood, sportvelgen, l.z.g.st., ƒ 10.750,-. ☎ 046-528336 b.g.g. 519291.

Te koop voor liefhebber BMW 320-6 metallicblauw, zeer veel extra's, verlaagd en 15" velgen, zeer mooi, bwj. '80, APK-gek. 9-'94. Ruil GTi '80/'87 mogelijk. Geen koopje. N. Beetsstr. 178, Heerlen.

...e omstandigheden te ...BMW 520, zeer mooi onderhouden, bwj. '89, pr.n.o.t.k. Tel. 045-224946 b.g.g.

Te koop BMW 323i, bwj. '84, kleur wit, diverse accessoires. ☎ 045-226718

Cabriolet

Te koop GOLF GTI cabrio, ...'80, wit/blauw, Zender..., ..., Zender 15" Lm. ..., pr. ƒ 6.600,-. Tel. 045-353713.

Te koop Golf CABRIO l.z.g. ..., '81, pr. ƒ 9.250,-. ☎ 04493-1394.

Te koop FORD Escort XR3i ..., '86, ..., APK, ... extra's. Telef.: ...045-4647...

Te k. TALBOT Samba ..., bwj. '84, ... ƒ ...950,-. ☎ 045-317398.

BMW 325i vol. cabriolet, model '91, bwj. '86, 56.000 km, rood, echt alle extra's, taxatierapport aanw., vraagpr. ƒ 39.500,-. inruil mogelijk. Tel. 045-226869.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

Chevrolet

Chevrolet BLAZER T 10, bwj. '89, spec. uitv. jeep, excl. model, vr.pr. ƒ 19.000,-. Telef. inl. van 9.00-13.00 uur 04406-14791.

Chrysler

CHRYSLER
DEALER
American-Cars
Schimmert
Groot Haasdal 6
Tel. 04404-1888.

Te koop CHRYSLER Voyager SE 3.0l, aut., z.g.a.n., bwj. 10 mnd. '90, km. 32.000, kleur zwartmet. Telefoon 04742-1330.

Te k. CHRYSLER Voyager, bwj. '91, kl. wit, vr.pr. ƒ 39.500,-. ☎ 045-461918. Na 18.00 uur 045-422261.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

Citroën

Van Leeuwen
Citroën
Strijthagenweg 129
Kerkrade Tel. 045-45 33 55.

DEALER

Te k. Citroën BX 19 DIESEL, rood, bouwjaar '89, 150.000 km., pr. ƒ 11.000,-. Telef. 046-747674.

Te koop leuke EEND, bwj. '84, ƒ 30...,-. ☎ 045-459711.

Fa. Bagnole verkoop en inkoop van CITROËN ID/DS en SM. Onderdelen nieuw en gebruikt uit voorraad leverbaar. Veerbol voor elk type ƒ 98,-. Tel. 04754-88669.

CITROËN 2 CV 6 Club, bwj. 11-'87, rood, APK 9-'94, 55.000 km, i.z.g.st., géén roest, pr.n.o.t.k. 045-428570.

CITROËN BX Combi 19 TRS, type '86, wit, goed, vr. pr. ƒ 5.950,-. event. inruil kl. auto. Tel. 045-460577.

Citroën VISA Axel, 1.2 TRS, bwj. '85, APK 9-'94, 5-bak, kl. rood, echt mooi, ƒ 2.600,-. ☎ 04492-5833.

Te koop CITROËN 2CV6, sloop, bwj. 1979. Telef. 045-413147.

KOOPJE! BX 16 TRS, bwj. '83, (sportuitv.), zeer mooi. Unescoplantsoen 9, Vrieheide-Heerlen.

BX 14 RE, bwj. '83, zeer mooi, vr.pr. ƒ 2.350,-. Rimburgerweg 1 C, Brunssum.

CITROËN AX 1.1 Inj., bwj. 7-'91, alu. velgen, extra's, ƒ 12.450,-. ☎ 046-582462.

CITROËN-ONDERDELEN, gebruikt en nieuw; in- en verkoop schade Citroën. May Crutzen, 045-752121.

Citroën AX TGE 1100 '92 5-drs.
Citroën AX 1100 First 11-'92
Autosport Brouns BV, Schelsberg 175, Hrl. ☎ 045-725507.

Euroccasions zoals het hoort

Renault 19 1.7 GTS bruinmetallic	10-1991
Ford Escort 1.6 CLX roodmetallic	11-1990
Mitsubishi Lancer 1.8 D wit	11-1990
Fiat Tipo 1.4i blauw	06-1991
Citroën BX 1.9 TRI break grijsmetallic	08-1991
Ford Siërra 2.0 CL zwart	10-1990
Volvo 440 1.7 GLT rood	09-1990
Citroën BX 1.9 TRI grijs	06-1990
Nissan Blue Bird 2.0i roodmetallic	01-1989
Toyota Corolla 1.6 XLI grijsmetallic	09-1989
Citroën BX 1.6 TGI break grijsmetallic	04-1990
Audi 100 CC wit	11-1988
Fiat Panda 1000i CL rood	05-1989
Citroën BX 1.4 Cannes wit	06-1991
Citroën BX 1.4i Palais blauwmetallic	01-1990
Hyundai Exel 1.5 SX grijsmetallic	06-1990
Alfa Romeo 7.5 2.0i TS zwart	05-1990
Citroën BX 1.9 diesel grijsmetallic	02-1989
Seat Ibiza 1.2 GL wit	02-1987
Nissan Cherry 1.7 diesel groenmetallic	02-1984
Ford Escort 1.3 L blauwmetallic	02-1983
Citroën AX 1.1 TRE wit	04-1987
Nissan Micra 1.0 GL bruinmetallic	08-1983
Opel Kadett 1.3 combi wit	06-1988

UW AKTIEVE CITROËN-DEALER IN ZUID-LIMBURG
Autobedrijf
SONDAGH BV
De Koumen 34-36
Heerlen (Hoensbroek)
Telefoon 045-223300.
OPENINGS-TIJDEN: ma. t/m vr. van 9.00 - 18.00 uur. Zaterdags van 10.00 - 17.00 uur.

Daihatsu

DAIHATSU
DEALER

Autobedrijf
H. Merckelbach
Benzenraderweg 295
Heerlen. Tel. 045-42 44 44.

Te koop Daihatsu CHARMANT, bwj. '79, APK 5-'94. Telef. 045-417994.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

DAIHATSU

Opruiming
Extra korting of
extra hoge inruilprijs
12 maanden Bovaggarantie
Ruud Tiems 4x4 Dealer

Daihatsu Rocky diesel Van	1987
Daihatsu Feroza cabriotop veel accessoires	1992
Daihatsu Feroza EL II roodgrijs veel acc.	1990/1991
Daihatsu Feroza EL sportrack geel kenteken	1992/1993
Daihatsu Feroza EL personenuitvoering	1990
Daihatsu Taft softtop benzine	1983
Daihatsu Applause	1990/1991
Daihatsu Applause Alaska	1990
Daihatsu Charade diesel turbo	1985
Daihatsu Charade TS Special 3-drs., 5-drs.	'88 t/m '91
Daihatsu Cuore	'86 t/m '89
Audi 80	1988
VW Golf veel extra's	1991
Toyota Corolla 1.6 XLi	1990
Peugeot 309 diesel sterk afgeprijsd	1990
Seat Ibiza injectie	1991
Siërra 2.0 Sedan	1990
Hyundai Scoupé 1.5i	1991
Nissan Primera 2.0 SLX	1991
Chevrolet Lumina 7-persoons	1991
Peugeot 205	1991
VW Passat	1990
Subaru Mini Jumbo	1986
Opel Corsa	1984
Volvo 360	1986

Zaanstraat 16, Geleen. Telef. 046-753010.
Geopend van 8.30-17.30 u., zaterdag van 10.30-17.00 u.

Fiat

FIAT
DEALER

Schobben
Brunssum
Tegelstraat 3
Tel. 045-25 06 75.

Automob.bedrijf
Creusen BV
Parallelweg 34, Heerlen.
Tel. 045-74 21 21.

Autobedrijf
Klankstad BV
Kaalheidersteenweg 185
Kerkrade. Tel. 045-41 39 16.

Fiat Klankstad
Inruil-auto's
Fiat Panda 1000 CLX '90/'91
Fiat Uno S '88/'89
Fiat Uno 1.1 SIE '92
Fiat Tipo 1.4 DGT '90
Fiat Tipo Base '89
Fiat Croma 2.0 S '89
Renault 11 TXE '85
Citroën 2 CV 6 '85
1 Jaar GARANTIE mogelijk!
Kaalheidersteenweg 185,
Kerkrade. ☎ 045-413916.

Fiat RITMO bwj. '85, l.z.g.st., APK 7-'94, nwe. banden en gr. beurt. 045-255849.

Te koop Fiat PANDA, bwj. '85, ƒ 3.250,-. ☎ 045-222455.

Te k. Fiat PANDA 45 bwj. '83, APK 4-'94, vraagprijs ƒ 2.000,-. ☎ 045-352680.

PANDA 1000 CL, '91, blauw, 35.000 km, voorschade, ƒ 5.500,-. ☎ 045-312044.

Fiat RITMO 60 CL, bwj. '85, weinig km., goed onderhouden, koopje, prijs ƒ 2.950,-. Tel. 043-650174.

Te koop Fiat TIPO, bwj. '88, div. extra's, in nieuwstaat, vr. pr. ƒ 9.500,-. ☎ 045-312743.

Te koop Fiat PANDA met lichte voorschade, met onderdelen, bwj. '85. Telef. 045-257698 of 258060.

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Ford

Ford
DEALER
Lautenslager bv
Heerlen
Breukerweg 201
Tel. 045-22 20 20.

Te koop Ford ESCORT 1.6 Laser, bwj. sept. '85, APK, z. mooi, ƒ 4.750,-. ☎ 045-454087.

ESCORT Station 1.3 bwj. '81, ƒ 600,-. 045-272943.

Te koop Ford ESCORT 1.4 L, bwj. '87, ƒ 8.750,-, i.g.st. ☎ 045-425390.

Te koop Ford TAUNUS 1.6 Bravo, bwj. '82, vr.pr. ƒ 1.750,-. ☎ 045-723769.

Ford ESCORT 1.8 CLX Diesel, bwj. '91, schuifdak, sportvelgen, div. extra's, apart mooi, pr.n.o.t.k. ☎ 046-528336 b.g.g. 519291.

TAUNUS 2.0 Ghia, bijz. mooi, met APK, '82, ƒ 1.250,-. ☎ 045-424128.

Te koop Ford ESCORT 1100 L bwj. '82, schade,pr. ƒ 1.250,-. 04493-4403.

Ford FIËSTA 1.1, bwj. '77, ƒ 250,-. ☎ 045-250835 of 251251.

Te koop Ford SIËRRA 2.3 L Diesel, bouwjaar '86, ƒ 5.950,-. ☎ 045-425390.

Te koop Ford GRANADA 2.8 Ghia injectie, bwj. '82, en 4 winterbanden en velgen. ☎ 045-252872.

Ford SIËRRA 2.0 CL inj. WW-glas, C.V., 5-bak, bwj. '90, pr. ƒ 14.950,-. Telef. 046-372443.

ESCORT 1.6 CL, automaat, '88, 52.000 km, achterschade, ƒ 5.750,-. ☎ 045-312044.

Te koop i.v.m. lease Ford ESCORT 1.6 Inj. GT, bwj. '90, zwart, o.a. alarm, LPG, pr. ƒ 13.950,-. ☎ 043-260247.

Te k. Ford ESCORT XR3i, rood, bwj. '86, nw. model, vr. pr. ƒ 8.750,-. ☎ 04498-54319.

HAN
VAN SINT MAARTENSDIJK

				p.mnd.*
Alfa Romeo Sprint	'85		ƒ 5.750,-	115,-
Alfa Romeo 155 1.8 t.s.	'92		ƒ 31.750,-	635,-
Alfa Romeo 33	'91		ƒ 17.750,-	355,-
Alfa Romeo 75	'87-'89	v.a.	ƒ 8.000,-	160,-
Alfa Romeo 75	'90-'91	v.a.	ƒ 15.750,-	315,-
Alfa Romeo 33	'90	v.a.	ƒ 14.750,-	295,-
Alfa 33 1.4 IE	'92		ƒ 21.750,-	435,-
Audi 100 Avant Turbo D	'86		ƒ 14.500,-	290,-
Audi 80 1.9E	'90		ƒ 23.500,-	470,-
Audi 80 1.8S/2.0E	'88-'91	v.a.	ƒ 16.000,-	320,-
Audi 80 D	'89-'91	v.a.	ƒ 19.750,-	395,-
Audi 100 CC	'85-'90	v.a.	ƒ 6.500,-	130,-
BMW 525i 24V	'91		ƒ 39.500,-	790,-
BMW 316i	'88		ƒ 13.750,-	275,-
BMW 316/318i/323i	'84-'91	v.a.	ƒ 7.500,-	150,-
BMW 316i/323i	'88	v.a.	ƒ 13.500,-	270,-
BMW 324 turbo D	'89		ƒ 20.750,-	415,-
BMW 318i	m. '92		ƒ 38.500,-	770,-
BMW 524 t.d.	'88-'90	v.a.	ƒ 26.000,-	520,-
BMW 633 CSi coupé, a.nw.	'77		ƒ 14.500,-	290,-
Chrysler Le Baron cabrio	'85		ƒ 16.500,-	330,-
Chrysler Voyager 2.5i	'91		ƒ 35.000,-	700,-
Citroën AX	'86		ƒ 4.500,-	90,-
Citroën BX TGD Break	'90		ƒ 17.500,-	350,-
Citroën BX 14E/16 TRS	'84-'90	v.a.	ƒ 3.500,-	70,-
Citroën BX 1.9 TRD	'86		ƒ 6.750,-	135,-
Citroën BX 1.9 GTI	'87		ƒ 8.750,-	175,-
Citroën XM Ambiance	'90-'91	v.a.	ƒ 22.500,-	450,-
Citroën CX 2.0/2.5 Prestige	'83-'86	v.a.	ƒ 2.500,-	50,-
Citroën CX 2.2 croisette	'88		ƒ 12.000,-	240,-
Daihatsu Feroza	'91		ƒ 26.500,-	530,-
Fiat Ritmo Cabriolet	'85		ƒ 8.750,-	175,-
Fiat Tipo 17 D	'90		ƒ 15.750,-	315,-
Fiat Tipo DGT	'89-'91	v.a.	ƒ 12.500,-	250,-
Fiat Uno 45	'90-'91	v.a.	ƒ 13.500,-	270,-
Fiat Uno	'86-'91	v.a.	ƒ 5.500,-	110,-
Fiat Panda	'86		ƒ 5.750,-	115,-
Ford Fiesta D	'86		ƒ 6.200,-	124,-
Ford Sierra 2.0i Azur	'91		ƒ 19.500,-	390,-
Ford Sierra 2.0i Ghia	'89		ƒ 17.750,-	355,-
Ford Sierra 2.3 GLD	'88-'90	v.a.	ƒ 12.500,-	250,-
Ford Sierra 2.3 GLD combi	'88		ƒ 13.750,-	275,-
Ford Sierra 2.0i Sedan	m. '91	v.a.	ƒ 18.000,-	360,-
Ford Sierra combi	'91		ƒ 19.500,-	390,-
Ford Sierra 2.0	'84-'90	v.a.	ƒ 5.000,-	100,-
Ford Sierra combi	'84-'89	v.a.	ƒ 4.000,-	80,-
Ford Scorpio 2.4 GLi	'89		ƒ 17.500,-	350,-
Ford Scorpio GL turbo D	'90		ƒ 22.500,-	450,-
Ford Thunderbird V8	'85		ƒ 9.500,-	190,-
Ford Escort GLD	'87-'91	v.a.	ƒ 9.500,-	190,-
Ford Escort 1.6 CLX	'92		ƒ 23.500,-	470,-
Ford Fiesta	'86-'88	v.a.	ƒ 6.000,-	120,-
Ford Fiesta 1.1i	'91		ƒ 13.750,-	275,-
Ford Scorpio 2.0 GLi aut.	m. '90		ƒ 18.500,-	370,-
Ford Scorpio 2.0i	'91		ƒ 20.750,-	415,-
Ford Scorpio 2.4i sedan	'90		ƒ 20.500,-	410,-
Ford Orion XLD	'91	nw.mod.	ƒ 21.250,-	425,-
Ford XR 3.1	'89		ƒ 16.500,-	330,-
Honda Accord 2.0i EX	'91		ƒ 23.000,-	460,-
Honda Accord EX	'86-'88	v.a.	ƒ 9.750,-	195,-
Honda Prelude EX aut.	'89		ƒ 19.000,-	380,-
Honda Civic	'89-'91	v.a.	ƒ 15.750,-	315,-
Honda Civic 1.6i airco	'91		ƒ 21.500,-	430,-
Lancia Delta	'90		ƒ 19.500,-	390,-
Lancia Dedra 1.8 i.E	'90		ƒ 21.500,-	430,-
Lancia Thema i.E	'90-'91	v.a.	ƒ 13.500,-	270,-
Lancia Prisma Turbo D	'87		ƒ 8.750,-	175,-
Mazda 626 GLX 2.0D combi	'90		ƒ 21.500,-	430,-
Mazda 626 LX	'89-'92	v.a.	ƒ 12.500,-	250,-
Mazda E1600 bestel	'84		ƒ 5.500,-	110,-
Mercedes 200 aut.	'82-'87	v.a.	ƒ 4.750,-	95,-
Mercedes 280 SE	'80-'83	v.a.	ƒ 9.750,-	195,-
Mercedes 190 D 2.5	'86		ƒ 23.750,-	475,-
Mercedes 190 D	'85-'88	v.a.	ƒ 15.750,-	315,-
Mercedes 240 TD VAN	'84		ƒ 10.500,-	210,-
Mercedes 190 automaat	'85		ƒ 18.500,-	370,-
Mitsubishi Colt turbo	'85		ƒ 7.750,-	155,-
Mitsubishi Pajero turbo D	'85-'87	v.a.	ƒ 15.000,-	300,-
Nissan 300 ZX targa	'85-'88	v.a.	ƒ 14.750,-	295,-
Nissan Bluebird 2.0 GL combi	'85		ƒ 6.750,-	135,-
Nissan Cherry	'86		ƒ 7.250,-	145,-
Nissan 280 ZX Targa	'83		ƒ 12.500,-	250,-
Nissan Patrol t.d.	'86		ƒ 19.500,-	390,-
Nissan Patrol	'86		ƒ 19.500,-	390,-
Nissan Sunny combi	'90		ƒ 13.500,-	270,-
Opel Corsa	'84-'91	v.a.	ƒ 5.250,-	105,-
Opel Vectra 1.6i/1.8i	'89-'91	v.a.	ƒ 16.750,-	335,-
Opel Vectra 2.0 GLSi	'90		ƒ 21.500,-	430,-
Opel Vectra 2.0	'90-'91	v.a.	ƒ 19.500,-	390,-
Opel Kadett combi 1.3	'87		ƒ 6.500,-	130,-
Opel Kadett combi	'85-'90	v.a.	ƒ 6.750,-	135,-
Opel Kadett	'85-'90	v.a.	ƒ 6.500,-	130,-
Opel Kadett GSi	'87-'88	v.a.	ƒ 15.000,-	300,-
Opel Kadett combi 2.0i	'88		ƒ 14.750,-	295,-
Opel Omega 1.8/2.0i CD	'87-'90	v.a.	ƒ 11.500,-	230,-
Opel Omega 2.0i combi	m. '91		ƒ 24.500,-	490,-
Opel Vectra GT	'90		ƒ 19.750,-	395,-
Peugeot 205	'84-'89	v.a.	ƒ 5.750,-	115,-
Peugeot 405 GRD break	'89		ƒ 18.250,-	365,-
Peugeot 405 GRi	'90	v.a.	ƒ 18.500,-	370,-
Porsche 911 SC coupé a.nw.	'83		ƒ 42.500,-	850,-
Porsche 944	'84		ƒ 23.500,-	470,-
Porsche 924	'81		ƒ 10.750,-	215,-
Porsche 911SC Coupé airc.	'83		ƒ 42.500,-	850,-
Renault 19 GTS	'88-'91	v.a.	ƒ 13.750,-	275,-
Renault 5 GT turbo	'86		ƒ 10.500,-	210,-
Renault 21 GTL	'86-'89	v.a.	ƒ 8.750,-	175,-
Renault 25 GTX	'89	v.a.	ƒ 16.500,-	330,-
Renault 25 GTX	'85-'88	v.a.	ƒ 7.750,-	155,-
Renault 25 t.d.	'85		ƒ 6.750,-	135,-
Saab 900i	'84		ƒ 4.500,-	90,-
Saab 90	'86		ƒ 6.750,-	135,-
Seat Ibiza GL	'87	v.a.	ƒ 7.250,-	145,-
Seat Ibiza 15i SX	'91	15.000 km	ƒ 15.750,-	315,-
Suzuki Alto GL	'87		ƒ 7.750,-	155,-
Suzuki Vitara JLX	'90		ƒ 23.750,-	475,-
Suzuki bus	'84		ƒ 4.750,-	95,-
Subaru 7-pers. bus 4WD	'85		ƒ 6.750,-	135,-
Toyota Celica	'83-'86	v.a.	ƒ 3.750,-	75,-
Toyota Corolla D	'86		ƒ 6.250,-	125,-
Toyota Corolla D	'86		ƒ 6.250,-	125,-
VW Passat 1.8i	'86-'90	v.a.	ƒ 15.000,-	300,-
VW Passat 1.8	'91		ƒ 23.750,-	475,-
VW Passat D combi	'90		ƒ 24.750,-	495,-
VW Golf D	'85-'91	v.a.	ƒ 7.500,-	150,-
VW Golf 1.6/1.8	'85-'90	v.a.	ƒ 7.500,-	150,-
VW Golf GLi cabrio	'87		ƒ 22.500,-	450,-
Volvo 245 GL combi	'88		ƒ 17.500,-	350,-
Volvo 340 GL/GLD	'86-'89	v.a.	ƒ 5.500,-	110,-
Volvo 245 GLD combi	'83-'87	v.a.	ƒ 11.000,-	220,-
Volvo 460 GL	'91		ƒ 20.750,-	415,-
Volvo 480 turbo	'89		ƒ 23.500,-	470,-
Volvo 740 GL	'90	v.a.	ƒ 25.000,-	500,-
Volvo 760 GLE	'83		ƒ 6.750,-	135,-

Plm. 100 inruilauto's van ƒ 500,- tot ƒ 10.000,- 100% financiering en leasing
0799

TRICHTERWEG 109 BRUNSSUM TREBEEK
TEL. 045-229090
LIMBURGS GROOTSTE IN GEBRUIKTE AUTO'S

Te koop FORD Fiësta 1.1, bwj. '83, km 62.000, prijs ƒ 3.900,-. Tel. 045-751469, na 15.00 uur.

Te koop SIËRRA station Laser, bwj. '86, prijs ƒ 9.000,-. Tel. 045-321814.

Te koop Ford ESCORT 1.4 CL '88, nw. model, APK gekeurd, pr. ƒ 7.600,-. Sleinedastr. 52, Schaesberg.

Te koop Ford FIËSTA, bwj. '84, goede auto, pr. ƒ 3.950,-. Tel. 045-560118.

Te k. Ford SIËRRA 2.0i, 3-deurs, rood, '91, 42.000 km, ƒ 20.500,-. ☎ 045-217672.

FORD Fiësta CLX 11 inj., 5-bak, 3-drs, m. '92, kl. ferrari-rood, zeer aparte uitv., l.nw. st., ƒ 14.750,-. 043-254462.

Te koop Ford LINCOLN Continental Mark 6 bwj. '80, de enige te koop in Nederland. Telef. 046-332172.

Ford CAPRI 2.0 S, bwj. '77, APK 8-'94, pr.n.o.t.k. Tel. 04451-2274, na 19.00 uur.

Ford SIERRA Sedan, '87, sch.-/k.dak, C.V., l.z.g.st., vr. pr. ƒ 7.750,-. ☎ 045-426602.

Ford ESCORT 1.1, bwj. '85, wit, l.z.g.st., ANWB, 80.000 km, ƒ 6.800,-. ☎ 043-257984.

Ford ESCORT 1.4 CL, zeer mooi, 100%, bwj. 1987, ƒ 7.250,-. ☎ 045-727169.

Ford FIËSTA 1100, groen, bwj. '79, APK 7-'94, pr. ƒ 1.250,-. ☎ 04405-3258.

Ford FIËSTA 1.1, bwj. 1985, schadevrij, 3-drs, ƒ 4.750,-. Telef. 045-753564.

Ford ESCORT 1.3 GL bwj. '81, groenmetallic, APK 11-'94, pr. ƒ 1.750,-. Telef. 04405-3258.

Ford SIËRRA 1.6 5-drs., bwj. '84, pr. ƒ 3.950,-. Tel. 045-459417.

Ford FIËSTA Diesel, 1.8 CL, rood, bwj. '91, pr. ƒ 13.750,-. ☎ 046-372443.

Te koop Ford SIËRRA, rood, 1984, 2.0 L, vr.pr. ƒ 3.000,-. Telefoon: 045-243209.

Ford FIËSTA 11 L bwj. '85, APK '94, pr. ƒ 4.750,-. ... Margrietstr. 34, Swalmen. Tel. 04740-...

Te koop ESCORT 1300 laser, '85, nieuwe staat, pr. ƒ 4.450,-. Tel. 045-723447.

Ford GRANADA 2.0 L, '79, ƒ 950,-, nwe. APK, l.g.st. ...

Honda

HONDA
DEALER

Crombag Auto's
Geleen
Rijksweg Zuid 236
Tel. 046-74 62 60.

Autobedrijf
Rotor BV
Heerlerbaan 229, Heerlen
Tel. 045-41 69 00.

Honda ACCORD 2.0 EX '93. Autobedr. Smeets Schimmert, Bekerbaan 15.

Honda ACCORD 2.0 EX '90. Autobedr. Smeets Schimmert, Bekerbaan 15.

Honda CIVIC 1.5 DXi '92 Autobedr. Smeets Schimmert, Bekerbaan 15.

Te k. Honda PRELUDE 1.8 EX, bwj. '85, 109 Pk, 136.000 km., bruinmetallic, alu.velgen, electr. glasschuifdak, electr. ramen, alarminstall., stereo-install., achterspoiler, electr. antenne, stuurbekr., pr. DM6.250,-. Telef. 09-49-241-159610 na 18.00 uur.

HONDA Civic 1.5 DXi bwj. 9-'92, 19.000 km, ƒ 7.500,- onder nw.pr. uniek mooi. Telef. 046-512138.

Te koop Honda CIVIC 1.3 de Luxe, bwj. '85, motor '87, pr. ƒ 4.500,-. ☎ 04492-1624.

Te koop Honda CIVIC 1.3, 3-deurs, bwj. 1984, ƒ 3.750,-. Telefoon 045-727653.

Te koop CIVIC CRX 1.6i/16V '87, i.z.g.st., kl.zwart, ƒ 16.750,-. Tel. 045-353512.

Honda JAZZ 1.2 L '85. Autobedr. Smeets Schimmert, Bekerbaan 15.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

Hyundai

HYUNDAI
HET NIEUWE WERELDMERK
DEALER

Auto
Leymborgh BV
Bornerweg 2-8, Limbricht
Tel. 046-51 58 38.

Auto Vaessen
Heerlen
Beitel 19
Tel. 045-42 40 10.

Te koop Hyundai SCOUPE GSi, bwj. 8-1990, 1e eigen., km.st. 40.000, in nieuwstaat, altijd bij dealer in onderhoud geweest, boekjes ter controle aanwezig, nog 3 jaar garantie tegen doorroesten, heeft onlangs een grote beurt gehad, pr.n.o.t.k. ☎ 045-257640.

Te koop weg. sterfgeval Hyundai PONY 1.5, kl. rood, km.st. 49.000, als nieuw, bwj. '87, ƒ 6.000,-. Rect. Bonselstr. 13, Hoensbroek. Telef. 045-226242.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

Jaguar

Hyundai STELLAR 4-drs., autom., air., 107.000 km, Ned. registratie, ƒ 2.500,-, 09-49.24512578 (GK).

JAGUAR XJ 12 5.3 HE, bwj. '84, cd-wisselaar, schuifdak, sportwielen, vr.pr. ƒ 10.250,-. 045-725447.

Jeep

Jeep
DEALER
American-Cars
Schimmert
Groot Haasdal 6
Tel. 04404-1888.

Jeep CHEROKEE '86, alle extra's, ƒ 18.900,-. Eventueel inruil. 04406-16290.

Te koop NISSAN Patrol Turbo Diesel, extr., orig. 88.000 km. Duitse auto, type '86. Vr. pr. ƒ 10.900,-. ☎ 046-720676.

Te koop super dikke TOYOTA Hi-Luxe, extra cabine, 4x4, diesel, type '85. Vr.pr. ƒ 10.500,-. ☎ 046-720676.

Suzuki JEEP 410, metaltop, wit, geel kent., bwj. '88, 36.000 km. ☎ 045-427976.

Ford BRONCO II, bwj. '87, vr.pr. ƒ 10.500,-. Telefoon 04405-3316.

Te koop NISSAN Patrol GR 2.8 TD, bwj. '92, alle extra's, 90.000 km, i.z.g.st. Vr.pr. ƒ 38.000,-. ☎ 045-458964.

Nissan Patrol, bwj. '85, opknapper, ƒ 12.500,-. TEXACARS 4x4. ☎ 4702-3049.

Te k. Suzuki JEEP SJ 410, geel kent., softtop met vele extra's, bwj. '84, in staat van nieuw, pr. ƒ 7.200,-. Telef. 04498-55954.

Te koop LEGERJEEP Willy, l.z.g.st. Tel. 045-428616.

Lada

Gevraagd LADA 2104, 2105 of 2107, bwj. '84 t/m '90, zonder APK geen bezwaar. Telef. 06-52964562.

Lancia

Te koop LADA Niva, bwj. '83, kleur donk. roodmetall., grijs kenteken, gas, veel extra's, ƒ 2.500,-. ☎ 045-411680.

LANCIA Prisma 1600i 4-drs. roodmetallic, 63.000 km, alle extra's, zeer mooi '88. Inr. en financ. ☎ 045-750531.

Mazda

mazda
DEALER
Autobedrijf
LOVEN BV
Palemigerboord 401,
Heerlen. Tel. 045 - 72 24 51.

Mazda
626 1.0 GLX '88; 626 1.8 Millionaire '91; 626 1.8 LX '88; 626 2.0 LX HB diesel '89; 929 SDX Coupé autom. i.z.g.st. '82.
Auto Ruyl
Stationsstr. 85, Elsloo, 046-371766.

Te koop MAZDA 626 LX Sedan bwj. '88, antr.met., LPG, vr.pr. ƒ 9.800,-. Weg. vertr. buitenl. Tel. 045-724903, alleen zondag.

Te koop MAZDA 626 HB, bwj. 11-'89, mooie auto, ƒ 11.900,-. Tel. 04756-2012.

MAZDA MX3 1.6i met optiepakket, bwj. 11-'91, 22.000 km, kleur zwart, alarminst., 1e eigenaar. ☎ 046-377252.

Aparte MAZDA 929 coupé, bwj. 10-'83, met veel extra's, vr.pr. ƒ 5.600,-. ☎ 045-459499.

Mercedes

DEALER
SMEETS
Mercedes Benz
Heerlen 045-754575
Maastricht 043-613200
Geleen 046-757575

MERCEDES 230 E, wit, type '124, automaat, autom. piloot,schuifdak, 146.000 km, bwj. '85, vr.pr. ƒ 16.900,-. ☎ 09-49.240582112.

Te koop MERCEDES 280 SLC bwj. '78, l.z.g.st. ƒ 15.000,-. Telef. 045-422026 b.g.g. 422423.

Te koop MERCEDES 280 SE '84, zeer compleet en mooi, ƒ 10.000,-, excl. BTW. Tel. 043-214259.

Te koop LM Zender VEL-GEN, voor Mercedes 190 b.g.g. 04405-1356.

Te k. MERCEDES 190 2.0, bwj. '89, cdw/alarm, verlaagd, l.m.-velgen, stuurbekr., blauw, 140.000 km., wegens aanschaf leaseauto. Nota met BTW, prijs ƒ 31.750,-. incl. BTW. Mooie auto in uitstekende staat. Telef. 04492-4746 na 19.00 uur.

Te koop MERCEDES Benz 190E, 145.000 km, bwj. 5-'84, le lak, schadevrij, veel extra's, vr.pr. ƒ 16.250,-. Telef. 04405-3744.

Te koop MERCEDES 250 T diesel, bwj. '80, goede auto, ƒ 5.000,-. APK t/m aug. '94. ☎ 04406-12820.

MERCEDES 190 E, van particulier, 1984, metallic, schuifdak, originele MB 15" velgen, c.v., eventueel inruil mog. 045-423973.

Te koop MERCEDES Benz 190E, bwj. '84, wit, automaat, abs, airco, pullman, elec. schuifd., elec. ramen en spiegels, c.v., stuurbekr., alarm, ƒ 14.950,-. ☎ 04499-1860.

Te koop MERCEDES 190 E 2.3 automaat, bwj. '86, ƒ 30.000,-. ☎ 045-426766.

Te k. MB 190 D, bwj. 2-10-'87, In perf. staat, div. acc., met lak, onderh.boekje aanw., 2e eig. ☎ 045-377683.

MERCEDES 200 E, AMC uitgev., bwj. '84, Duits kent., ƒ 11.850,-. ☎ 045-461691.

MERCEDES 190 E, auto-maat, bwj. '88, veel extra's, vr.pr. ƒ 17.750,-, eventueel inruil mog. 045-423973.

MB 300 TD bwj. '79, schuifdak, 1e eig., APK, prijs ƒ 3.000,-. ☎ 04492-1108.

Te koop MERCEDES 280 S, bwj. '83, automaat, LPG, lichtblauwmetall., nwe motor en versn.bak., met garantie. ABS, electr. ramen, cruisecontrol, radio/cass., verlaagd, LM velgen en breedbanden, sportstuur, ƒ 15.000,-. ☎ 045-319811.

MERCEDES 240 TD Combi, grijsmetallic, klein defekt verring. Tel. 045-750531.

MERCEDES 19... mnd. '85, veel ... Telef. 045-411905.

Mitsubishi

Mitsubishi Galant 1.6 GL HB '89; Galant 1.6 GL '86; Lancer Wagon 1.8 D '87.
Auto Ruyl
Stationsstr. 85, Elsloo, 046-371766.

MITSUBISHI ... SR Coupé, bwj. ..., '94, ƒ 2.750,-. 36, Heerlen.

Te koop MITS... cer 1.5 GLi HB, bwj. '91, z.g.a.n. ... Tel. 045-457319.

jurgen
autocentrum

Mercedes 190 E 1.8 d.blauw
Mercedes 190 E 2.0 groen
Mercedes 190 E 2.0 rookzilvermet.
Mercedes 190 E 2.0 automaat grijsmet.
Mercedes 190 E 2.3 bornitmet.
Mercedes 190 E 2.3-16 rookzilver
Mercedes 190 D 2.0 wit
Mercedes 190 D 2.0 wit
Mercedes 190 D 2.0 antrac.met.
Mercedes C 180 brilj.zilver
Mercedes C 220 zwartmet.
Mercedes E 220 zwartmet.
Mercedes 230 E autom. impalamet.
Mercedes 230 E autom., impalamet.
Mercedes 230 E d.blauw
Mercedes 280 SL automaat groenmet.
Mercedes 300 D wit autom.
Nissan Micra 1.0 en 1.2 3-drs. 6× v...
Nissan Sunny 1.3 en 1.4 en 1.6 4-drs. 5× v...
Nissan Sunny coupé SLX, rood
Nissan Primera 1.6 LX, 4-drs., d.rood
Nissan Prairie 2.0 SLX, 5-pers., grijs-zwart
Nissan Maxima 3.0 E autom., leer, d.grijs
Nissan 300 ZX autom., leer, zilvermet.
Nissan 300 ZX, leer, airco, zwartmet.
Audi 80 1.8 S wit
BMW 518i beigemet.
BMW 518i d.blauw
Citroën BX Cannes inj., wit
Citroën BX 1.4 TE d.blauwmet.
Fiat Uno 60 S, grijs-groenmet.
Fiat Panda 750 CL wit
Ford Escort 1.6 L wit
Ford Thunderbird autom. d.blauw
Honda Prelude 1.8 EX, wit
Mitsubishi Colt 1.5 GLX-i groenmet.
Opel Kadett 1.3 LS 4-drs. blauwmet.
Opel Vectra 1.8 S, d.grijsmet.
Porsche 911 SC coupe blauw met.
Renault 21 Nevada 1.7 TL groen met.
Subaru 1.6 DL, stationwagon, wit
VW Jetta 1.6 CL, wit
VW Jetta 1.8 CL 4-drs. d. blauw
VW Passat 1.8 CL rood
4×4 TERREINWAGENS + BEDRIJFSWAGENS
Nissan Patrol 3.3 diesel hardtop, rood-grijs
Nissan Patrol 3.3 diesel hardtop, geel kent.
Nissan Patrol 3.3 TD Hardtop, grijs kent., rood
Nissan Patrol R 2.8 diesel wit grijs kent.
Nissan Urvan 2.5 D LWB, wit
Nissan Urvan 2.5 D dub.cab. wit
AUTOMAAT
Nissan Micra 1.2 LX autom. groen
Nissan 100 NX SLX + autom. d.grijs
Honda Concerto 1.6i autom. d.grijs
Peugeot 605 SV 3.0 autom. d.groen met.
MOTOR
Suzuki DR 350 S off-road

3-24 maanden garantie.
Alle auto's voorzien van nationale autopas
Langheckweg 32-40, Kerkrade,
industrieterrein Dentgenbach
TEL. 045-452570
8427

Nissan/Datsun

NISSAN
DEALER
JURGEN
Autocentrum
Langheckweg 36, Kerkrade.
Tel. 045-45 25 70.

Nissan Garage
Schoenmakers
Limbrichterweg 76, Sittard.
Tel. 046-51 26 14.

Te koop Datsun 1.3 bwj. '82, APK ... ƒ 1.100,-. ☎ 045-71...

Te koop van ... weg. invaliditeit Sunny 16SLX, '87 met cat. Auto ... showroomstaat, bijna nooit in ... ƒ 9.250,-. ☎ 045-7...

Te koop wegens heden van 1e ... san MICRA ... '85, l.z.g.st., ... ☎ 045-255092.

NISSAN 280 ZX bwj. '83, APK 7-... grijs kent., ... leder, 5-gang, ƒ 7.750,-. ... 274298 na 19.00 uur.

Te koop NISSAN SUNNY 1.6 Coupé 1987 (3e eig.). Autobedr. Smeets Schimmert. Bekerbaan 15.

Te k. exclusieve WAGEN Nissan ... 1200, speciale Mega-uitvoering met o.a. alu-velgen, spoilers en striping, l.z.g.st., bwj. juni '90, pr. n.o.t.k. Z.g.st., ... mog. Telefoon 045-...

Te koop Nissan MICRA 1200, ... Z.g.st., ... ☎ 045-313590.

Te koop Nissan CHERRY, bwj. '84, APK tot 5-'94, l.z.g. st., ƒ 2.350,-. ☎ 045-510646.

Te koop Nissan ... bwj. '91, 45.00... fabrieksgarantie, ƒ 17.900,-. ☎ 045-...

Oldtimers

OLDSMOBILE Cutlass Supreme, 2.6l automaat, bwj. '88, 34.000 km., div. access., airco, cruise ctrl., elec. bekl., cruisecontr., 100% eerl. auto. ☎ 045-751686; of na 19.00 uur 04498-53696.

Te k. MGB cabriolet bwj. '73, chroom bumpers, kl. wit, pim. 68.000 miles, in goede staat, ƒ 17.000,-. Tel. 045-245870.

BMW 1602, BMW ... drs, 1972, te ... ƒ 1.500,- p.st. 045-...

Te koop CADET ... 1972, puntgaaf, ... l.bl., ƒ 2.500,-. 045-...

Te koop Opel ... A, bwj. '65, ge... APK-gekeurd ... ƒ 5.200,-. ☎ 04405-...

Opel

OPEL
DEALER

Göttgens Sittard
Haspelsestraat 20
Rijksweg Noord 27
Tel. 046-51 65 65.

Garage
Bergsteijn BV
Rijksweg 61-67, Berg en Terblijt. Tel. 04406-41700.

Wellin...
Autobedr...
Haelland 2, ...
Tel. 045-2...

Te koop Opel Omega, bwj. '90, zwartmetallic, diverse extra's, vr.pr. ƒ 17.250,-. ☎ 045-714569.

CORSA 1.3SX, ... '87, Recaro-int., ... vign. ƒ 6.950,-. 045-...

Te koop OPEL KADETT 1.3, back, 5-deurs, 1988, ƒ 7.750,-. 045-753584.

Voor Piccolo's zie verder ...

Limburgs Dagblad

sport

Oranje stijgt zeven plaatsen

ZÜRICH – Nederland neemt op de door de FIFA gepubliceerde ranglijst van 's werelds beste voetballanden de zesde plaats in. Door de zege van 2-0 op Engeland in de WK-kwalificatie-ronde is het Nederlands elftal zeven plaatsen gestegen. Engeland zakte van de vijfde naar de tiende plek. Brazilië voert de ranglijst aan. Noorwegen, nog ongeslagen in de WK-kwalificatiegroep van Nederland en Engeland, is tweede. Italië bezet de derde plaats. De FIFA-ranglijst is opgesteld naar het voorbeeld van de ATP-ranking in het tennis.

Jan Siemerink moet afhaken

WENEN – Jan Siemerink heeft zich tijdens zijn partij voor de kwartfinale van het toernooi in Wenen tegen Thomas Muster wegens een peesverrekking aan een voet moeten terugtrekken. De Rijnsburger stond op dat moment met 2-5 achter in de eerste set. De Oostenrijker is als eerste geplaatst.

Fans bestormen veld in Qatar

DOHA – Duizenden supporters van Saudi-Arabië hebben in Qatar uitzinnig van vreugde het veld bestormd. Dat gebeurde nadat hun favorieten in blessuretijd gelijk hadden gemaakt in het WK-kwalificatieduel met Zuid-Korea. De fans klommen na het laatste fluitsignaal van de Nederlandse scheidsrechter Jaap Uilenberg over de hekken om het belangrijke doelpunt van Jamil te vieren. Ze hoonden de teleurgestelde Zuidkoreanen, die wraak namen door met tal van projectielen te gooien. De FIFA zal zich beraden over het nemen van strafmaatregelen.

Alcala naar ploeg Kuiper

DEN HAAG – Raoul Alcala rijdt volgend seizoen voor Motorola. De 29-jarige Mexicaan tekende een contract voor een jaar met de Amerikaanse wielerformatie waarbij de Nederlander Hennie Kuiper ploegleider is. Alcala kwam dit seizoen uit voor de WordPerfect-ploeg van Jan Raas. Beide partijen slaagden er niet in tot een vergelijk te komen voor een verlenging van de verbintenis. Behalve Alcala wordt het Motorola-team, dat Volvo als co-sponsor krijgt, in 1994 uitgebreid met de Nieuwzeelander Steven Swart en de Amerikaan Hincapie.

Heysel in steigers

BRUSSEL – Het Heyselstadion in Brussel wordt gerenoveerd. Met de verbouwing is een bedrag van 36 miljoen gulden gemoeid. De werkzaamheden zullen in september volgend jaar beginnen. Eind juni 1995 moet het karwei gereed zijn. Sinds de rellen van 29 mei 1985, toen vóór de Europacup-finale tussen Liverpool en Juventus 39 supporters, hoofdzakelijk Italianen, om het leven kwamen, werd tot 1991 geen voetbalwedstrijd meer gespeeld in de verouderde voetbaltempel. De nieuwe accommodatie, die de naam van de overleden Belgische koning Boudewijn krijgt, biedt plaats aan veertigduizend toeschouwers.

Alemannia thuis niet op niveau

AKEN – Aken speelt momenteel beter uit dan thuis. Gisteren werd in de tumultueuze derby tegen de amateurs van de 1. FC Köln maar liefst negen keer geel getrokken door de arbiter. Ook werd er drie keer rood getoond aan Schulz, Schiedel en Marquardt (allen van Aken). Alemannia ging in de slotminuut alsnog onderuit: 1-2.

Kaiserslautern stopt Duisburg

DEN HAAG – FC Kaiserslautern heeft de opmars van MSV Duisburg naar de top van de ranglijst van de Bundesliga onderbroken. In de strijd om de derde plaats won Kaiserslautern thuis met 2-0 van het elftal van Ewald Lienen. FC Nürnberg nam door de overwinning van 5-0 op de voorlaatste in de stand, VfB Leipzig, enige afstand van de degradatiezone. Dat lukte Borussia Mönchengladbach niet. De ploeg speelde thuis gelijk tegen Wattenscheid met 3-3.

Geleense derby eindigt remise

GELEEN – In de eerste divisie C van de zaalvoetbalcompetitie is de Geleense derby tussen Bouwfonds en H. Meyers geëindigd in een gelijkspel: 2-2. De achterstand van H. Meyers op koploper Brikske bedraagt nu drie punten.

Na zevenklapper bij VVV zet FC Twente MVV op nummer: 0-2

Afknapper in De Geusselt

DOOR FRED SOCHACKI

MAASTRICHT – MVV heeft moeite met thuiswedstrijden.' Dat zal voorlopig ook zo blijven, zeker als de ploeg zo speelt als gisteravond; 0-2 tegen FC Twente. Geen overtuiging, geen flair en vooral niet de benodigde verbetenheid om duels te winnen. FC Twente hoefde niet eens goed te voetballen om De Geusselt lachend de rug toe te keren. Heel anders dan verleden jaar, toen beide formaties elkaar op het scherpst van de snede bestreden en een spektakelstuk opvoerden. Gisteravond bleek dat FC Twente in het tussenliggende jaar aanmerkelijk minder aan kwaliteit heeft ingeboet dan MVV.

MVV - FC Twente 0-2 (0-1)- 9. Mols 0-1. 50. Ten Hag 0-2. Scheidsrechter: Wegereef. Toeschouwers: 4800. Gele kaart: Hofman en Reijners (MVV), Kool en Boerebach (Twente). Rode kaart: 38. Verhoeven (MVV).
MVV: Van Grinsven; Joordens (66.Knarren), Verhoeven, Thal en Van As (75. Benneker); Libregts, Delahaye, Visser en Reijners; Hofman en Roelofsen.
FC Twente: Boschker; Zwijnenberg, Paus, Hoogma en Kool; Ten Hag, Boerebach, Van Halst en Arts; Mols en Vurens (75. Polley).

„We hebben eigenlijk geen moment in de wedstrijd gezeten. Niet ons tempo kunnen spelen en amper gelegenheid gehad om de spitsen te bereiken. Dat was de grote verdienste van FC Twente, dat hier liet zien over een sterke ploeg te beschikken," vond MVV-trainer Sef Vergoossen.

Van de euforie na de 7-1 overwinning bij VVV was weinig overgebleven. Waar MVV het vervolg schuldig bleef, gaf FC Twente de overwinning tegen Ajax cachet in Maastricht. Beide ploegen voelden bewijzen op het juiste pad te zitten. Het bewijs dat de Tukkers leverden was overtuigend.

Het 'risicoduel' MVV-FC Twente liep na negen minuten al niet meer het risico een echte wedstrijd te worden. Voorzet Vurens, schot Mols en MVV stond er beteuterd bij. Met name Reginald Thal en Jeffrey van As die verwachtten dat Jan van Grinsven Vurens' voorzet voor het oprapen had. Toen Van Grinsven de bal opraapte, vierde FC Twente feest. De treffer kwam de bezoekers uitstekend van pas. Zekerheid naar achteren toe en voorin de ruimte om Edwin Vurens en Michael Mols onrust te laten stoken.

Rood

Scheidsrechter Wegereef maakte het perspectief voor MVV nog somberder door Mark Verhoeven van het veld te sturen, toen deze Mols omver trok. Wegereef wilde het 'Assenmacher-effect' niet over zich afroepen. Waar verleden week tegen Ronald Koeman de meest gewraakte kaart ten onrechte op zak bleef, werd nu ten onrechte getrokken. Roger Reijners, die over al dat onrecht klaagde, kreeg geel op de koop toe. Voor de ploeg van Rob Baan kon het in elk geval niet meer stuk.

Sterker in elke linie, een speler meer binnen de lijnen en een voorsprong. MVV creëerde zich niet één kans en het wachten was op het moment dat de bezoekers de marge zouden vergroten. Dat wachten duurde welgeteld vijf minuten in de tweede helft. Een combinatie tussen Vurens, Arts en Mols ontrafelde de MVV-verdediging en toen niemand het meer wist, mocht Erik ten Hag scoren.

MVV bleef kansloos, ook al misten Hans Vissers vrije trap en de kopbal van Reginald Thal rakelings het doel van Sander Boschker. FC Twente was echter dichter bij 0-3, maar deed na het schot van Vurens op de paal alleen nog het noodzakelijke.

De spelers van Baan lieten keurig de bal rondgaan en zorgden er voor het niet al te koud te krijgen in de Geusselt. „Met hard werken," aldus Vergoossen, „hebben we geprobeerd de schade te beperken, zeker nadat Mark Verhoeven van het veld was gestuurd. We hebben FC Twente met tien man kunnen opvangen, maar om zelf iets aan de achterstand te doen, zat er geen moment in."

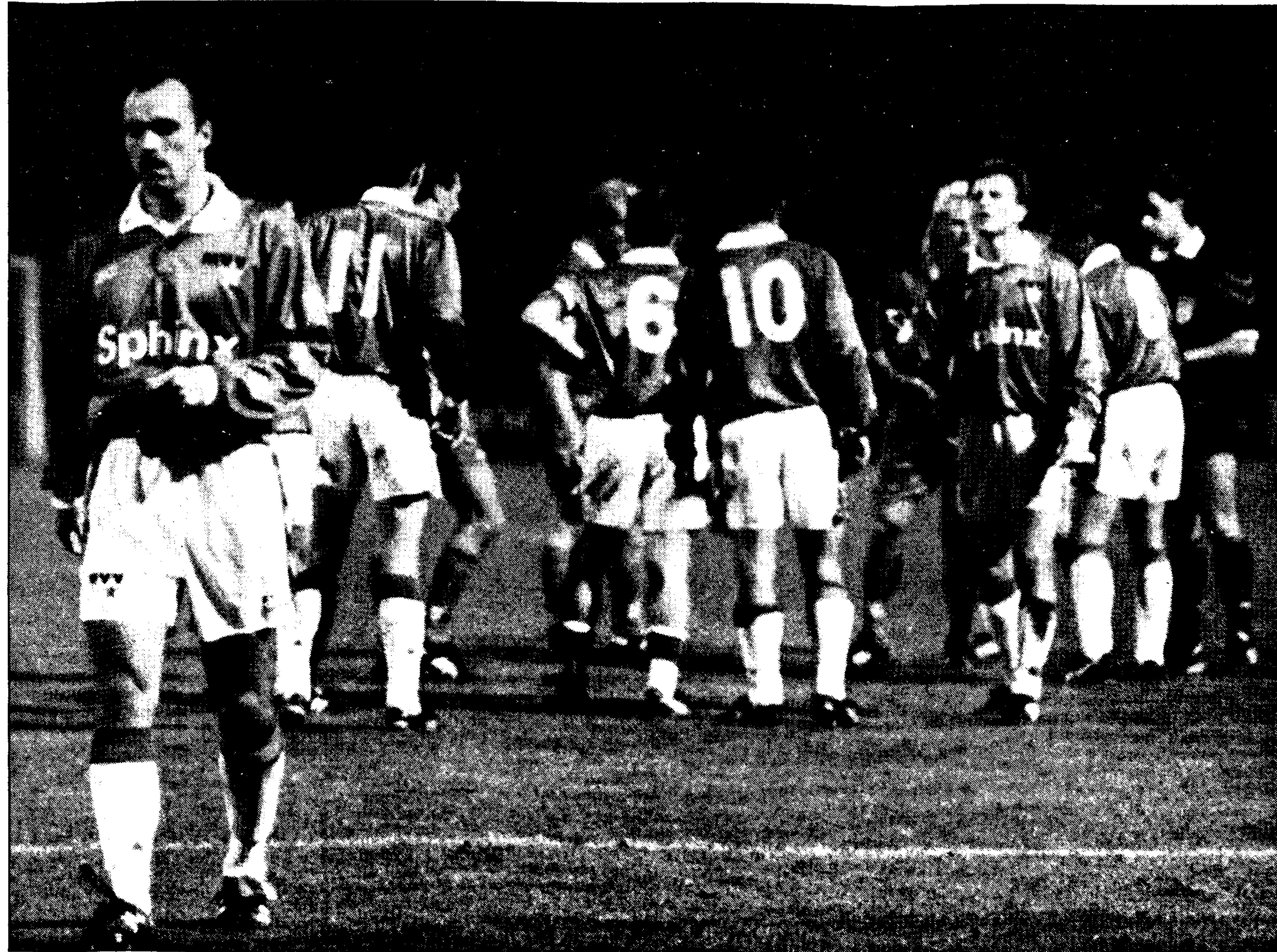

● *Rood voor Mark Verhoeven (links). MVV haalt verhaal bij scheidsrechter Wegereef (rechts).* Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

Programma betaald voetbal

eredivisie

MVV-FC Twente 0-2

Feyenoord	9	9	0	0	18	18– 3
Ajax	9	7	1	1	15	19– 4
Roda JC	10	6	2	2	14	19–13
PSV	9	5	3	1	13	16– 7
Vitesse	10	6	1	3	13	22– 9
NAC	10	6	1	3	13	22–10
FC Twente	11	6	1	4	13	20–13
Heerenveen	10	4	2	4	10	7–15
Willem II	9	4	1	4	9	13–11
VVV	9	4	0	5	8	10–18
GA Eagles	10	3	2	5	8	13–14
Sparta	10	2	4	4	8	8–13
MVV	11	2	4	5	8	16–19
Groningen	9	3	0	6	6	11–20
FC Utrecht	10	2	2	6	6	12–24
Volendam	9	2	1	6	5	12–19
RKC	10	1	3	6	5	10–21
Cambuur	9	0	2	7	2	5–20

Vandaag 19.30 uur:
Heerenveen-Volendam
GA Eagles-Groningen
PSV-Roda JC
Morgen 14.30 uur:
Willem II-NAC
Ajax-Feyenoord
FC Utrecht-RKC
Vitesse-Cambuur
Sparta-VVV

eerste divisie

Dordrecht '90	10	8	2	0	18	23–11
ADO Den Haag	10	5	2	3	12	27–25
Helmond Sport	9	3	5	1	11	10– 7
AZ	10	5	1	4	11	17–12
FC Zwolle	10	4	3	3	11	17–17
Heracles	10	4	2	4	10	16–12
Eindhoven	10	2	6	2	10	9–10
Graafschap	10	3	4	3	10	9–13
Emmen	9	4	1	4	9	17–16
Excelsior	9	4	1	4	9	17–16
Den Bosch	9	3	3	3	9	14–15
Telstar	10	3	3	4	9	15–11
NEC	10	3	3	4	9	8– 9
Haarlem	10	3	3	4	9	17–22
TOP	10	3	3	4	9	12–17
Fortuna Sittard	9	3	2	4	8	8–10
Veendam	9	1	3	5	5	7–10
RBC	10	2	1	7	5	16–26

Dordrecht '90 kampioen eerste periode.

Vandaag 19.30 uur:
Emmen-Fortuna Sittard
Heracles-Eindhoven
NEC-Helmond Sport
Veendam-Telstar
Dordrecht '90-FC Zwolle
Excelsior-FC Den Bosch
RBC-Graafschap
Morgen 14.30 uur:
ADO Den Haag-TOP
Haarlem-AZ

buitenland

DUITSLAND

Mönchengladbach-Wattenscheid	3-3
FC Nürnberg-Leipzig	5-0
Kaiserslautern-MSV Duisburg	2-0

Vandaag 15.30 uur:
FC Köln-Borussia Dortmund
Freiburg-Bayer Leverkusen
Schalke-Dynamo Dresden
Karlsruher SC-VfB Stuttgart
Morgen 18.00 uur:
Werder Bremen-Hamburger SV

BELGIë
Vandaag 20.00 uur:
Beveren-Waregem
Charleroi-AA Gent
Lierse SK-Lommel
RC Genk-KV Oostende
RWD Molenbeek-Seraing
KV Mechelen-Club Luik
Morgen 15.00 uur:
Club Brugge-Antwerp FC
Germinal Ekeren-Cercle Brugge
Standard Luik-Anderlecht

emmen-fortuna

Vandaag 19.30 uur
Scheidsrechter Van Egmond

Emmen (selectie): Migchelsen, Grummel, De Kruyf, Veldwijk, Uneken, Haverkort, De Jonge, De Haan, Meijerman, Lipponen, Drent, Woortman, Koops.

Fortuna Sittard (opstelling): Hesp, Vergoossen, Szalma, Samuel, Boessen, Deckers, Usta, Barmentloo, A. Janssen, Taihuttu, Pernot.

psv-roda

Vandaag 19.30 uur:
Scheidsrechter Rijgwart

PSV (opstelling): Van Breukelen, Verhagen, Koeman, Van der Gaag, Van Mol, Pauwe, Numan, Lamptey, Van Ankeren, Playfair, Kalusha.

Roda JC (selectie): Waterreus, Senden, Van Hoogdalem, Nascimento, Luijpers, Van der Luer, Van Galen, Doomernik, Babangida, Hofstede, Huiberts, Scheutjens, Trost, Vanderbroeck, Derksen, Ihalauw.

sparta-vvv

Morgen 14.30 uur
Scheidsrechter H. van Dijk

Sparta (selectie): Metgod, Veldman, Van Leeuwen, De Bruin, Van den Berg, De Nooijer, Klomp, Jalink, Valke, Van der Laan, Van Eck, Krijgsman, De Getrouwe.

VVV: (opstelling); Jos Smits, Werner Smits, Polman, Hanssen, Janfada, Verberne, Driessen, Derix, Braem, Graef, Laros. Wisselspelers: Roox, Hasselbaink, Torken, Spee, Van Leenders.

Prost weer pijlsnel

● *Alain Prost bewees gisteren weer eens zijn meesterschap. 'Le Professeur' was in Japan tijdens de trainingen voor de Grand Prix op het circuit van Suzuka op de eerste dag het snelst. Prost deed met de Williams Renault 1.38.587 minuut over één rondje. Het moet al gek lopen wil de wereldkampioen zondag niet vanaf pole position vertrekken.* Foto: EPA

Door schorsingen verzwakt Feyenoord naar Ajax

Overuren voor Overmars

AMSTERDAM – De medische staf van Ajax maakt overuren om Marc Overmars klaar te maken voor Neerlands enige klassieker, de kraker van morgen tegen Feyenoord.

Met man en macht wordt gewerkt om de kuitblessure van de kleine aanvaller weg te wrijven. Vandaag wordt de strijd tegen de klok voortgezet. Het meespelen van de international is van cruciaal belang voor Ajax, dat nu al drie punten achter loopt bij de landskampioen. De Amsterdammers zijn sterk afhankelijk van de snelheid van de buitenspeler. Overmars raakte geblesseerd tijdens de interland tegen de Engelsen, anderhalve week geleden. De aanvaller meldde zijn kwetsuur echter pas afgelopen dinsdag. Overmars moest de Europacupwedstrijd tegen Besiktas, een dag later, laten schieten.

Fysiotherapeut Pim van Dord heeft Edgar Davids wel fit gekregen voor de topper tegen Feyenoord. De middenvelder had last van een spierblessure in het dijbeen. Ook Dan Petersen, vaker geblesseerd dan fit, heeft zich weer eens fit gemeld. Hij begint waarschijnlijk op de bank.

Peter van Vossen (knie) en Tarik Oulida (enkel) zitten morgenmiddag op de volgepakte tribunes. In gezelschap van Frank Rijkaard, die een wedstrijd schorsing mag uitzitten. Rob Alflen, woensdag al in de basis, en Clarence Seedorf (als vervanger van Rijkaard) zijn er waarschijnlijk wel bij.

John Hansen ziet voor zichzelf een mooie toekomst in Engeland. De Deense verdediger, die in twee jaar niet meer dan negen keer in de basis stond, speelde woensdag een testwedstrijd bij de Engelse nummer drie, Middlesbrough. Hansen mag uit De Meer voor een redelijke prijs, rond het half miljoen, vertrekken.

Feyenoord

Landskampioen Feyenoord heeft in de drukste voetbalperiode van het jaar voordeel van zijn brede selectie. Nu de landskampioen competitie-, beker- en Europacup-verplichtingen heeft, blijkt hoe makkelijk er kan worden teruggevallen op andere volwaardige krachten. Trainer Geert Meijer: „Voor het duel met Ajax missen we Kiprich omdat hij geblesseerd is, Fräser, Van Gobbel en Taument omdat ze geschorst zijn. Verder weten we niet of Rob Maas, die in Porto ontbrak, voldoende hersteld is van zijn liesblessure om tegen Ajax weer voluit te gaan. Maar in paniek zijn we daardoor geen moment. We hebben genoeg jongens als Arnar Gunnlaugsson, Harvey Esajas, Mike Obiku en Dean Gorré achter de hand. Bovendien kwam woensdag tegen Porto ook Ruud Heus niet in actie. Dat zijn allemaal spelers die je zo kunt opstellen."

sport op tv

VANDAAG

16.00-17.00 Dld 3: Sport 3 Extra.
17.00-17.26 Dld 3: Sport im Westen.
17.30-17.57 Dld 1: Sportschau.
18.38-18.48 Ned 2: Studio Sportjournaal.
19.10-19.45 Dld 1: Bundesligavoetbal.
22.15-22.50 Ned 3: Studio Sport.
22.15-23.35 Dld 2: Das aktuelle Sport-Studio.
22.40-23.20 BRT 1: Sport op zaterdag.
04.30-05.00 RTL Television: voorbeschouwing GP Japan formule 1.
05.00-06.00 RTL Television: GP Japan formule 1.

MORGEN

11.30-13.00 Ned 2: TV Sport.
12.30-13.00 BRT 1: Sportmiddag.
13.00-14.45 BRT 2: integraal verslag GP Japan formule 1.
16.30-17.00 Dld 2: vrouwenvoetbal, EK-kwalificatie, Zwitserland-Duitsland).
17.15-18.00 Ned 3: World series honkbal.
18.10-18.40 Dld 1: Sportschau.
18.45-20.15 Ned 3: Studio Sport.
19.45-20.30 BRT 1: Sportweekend.
19.50-19.58 Dld 1: Sportschau-Telegramm.
22.00-22.50 Ned 2: Italiaans en Spaans voetbal.
22.40-22.50 Dld 2: Bundesligavoetbal.

sportprijsvraag

HEERLEN – Lucky Ten, trekking van gisteren: 8 - 11 - 15 - 16 - 24, 25 - 33 - 38 - 43 - 49, 51 - 55 - 60 - 61 - 64, 65 - 68 - 70 - 74 - 75.

Eaters winnen ook in Tilburg

TILBURG – Meetpoint/Eaters blijft winnen. Gisteravond, in de Tilburgse Pellikaanhal, wonnen de Geleense ijshockeyers van de Tilburg/Trappers met 5-2 (2-2; 2-0; 1-0). Door deze zege leiden de Eaters ongeslagen in de nationale competitie.

De jacht op de eerste plaats bleef in de eerste periode bij een 2-2 stand steken. Alhoewel de Limburgers tot twee maal toe, (Eimers en Hartogs) voorsprong namen, kwamen de Tilburgers telkens langszij. De tweede 'act' was voor de Eaters. Chris Brant en Mike Pellegrims tilden de score naar 4-2, ondanks hard verweer van de Tilburgers. In deze periode gingen de Brabanders soms over de schreef. Hun overtredingen werden door scheidsrechter Engelsman niet bestraft. De wedstrijd dreigde zelfs te escaleren. Over en weer vielen klappen, echter het ingrijpen van Engelsman was eenzijdig. Hij stuurde herhaaldelijk Eaters van het ijs. Chris Eimers liep na een vechtpartij tegen veertien strafminuten op. Tussendoor zaten Van de Thillart en Hartogs ook nog straffen uit. Ondanks de periodes die de Eaters met minder spelers op het ijs stonden, bleef de wedstrijd in Geleense handen. Arabski scoorde in de laatste periode zelfs nog 5-2.

Fortuna Sittard zonder René Maessen en Paul Janssen naar Emmen

Roda onbevangen naar PSV

Van onze sportredactie

KERKRADE – Onbevangen en uitgaand van de eigen kwaliteiten betreedt Roda JC vanavond om 19.30 uur de grasmat van het Philipsstadion voor de topper tegen PSV. De Kerkradenaren, derde in de PTT-Telecompetitie, kunnen de strijd tegen de nummer vier van de ranglijst met een nagenoeg compleet fitte selectie aangaan. Alleen de landurig geblesseerden Broeders en Plum ontbreken. Bij PSV zijn in elk geval Meijer, Ingesson, Ellerman en Heintze niet van de partij, terwijl er vraagtekens staan achter de namen van Popescu en Van Ankeren.

Trainer Huub Stevens van Roda JC, zelf jarenlang werkzaam in Eindhoven, weigert mee te gaan in het optimistische sfeertje dat de laatste dagen rond het duel is ontstaan. „Voor mij is het een wedstrijd als alle andere. Ik vind het nergens voor nodig de zaak op te fokken. Net als anders zijn er twee punten te verdelen, niet meer en niet minder."

De oefenmeester vindt het duel tegen PSV wel een graadmeter voor de kracht van zijn eigen ploeg. „Ik heb vorige week al laten weten dat we na Vitesse en PSV kunnen zeggen wat de mogelijkheden van deze spelersgroep zijn. Daarmee wil ik niet beweren dat we meteen in aanmerking zouden kunnen komen voor Europees voetbal, maar als we ook tegen PSV goed presteren, is dat wel een indicatie dat we op de goede weg zijn."

Een half jaar geleden, kort nadat Stevens zijn jarenlange samenwerking met PSV had beëindigd en bij Roda JC aan de slag ging, was de Kerkraadse club op Kaalheide veel te sterk voor de Eindhovenaren. In een fraai duel versloeg Roda JC het in een duidelijke crisis verkerende PSV met 2-0.

„Ook dat zegt niets," vindt Stevens. „Belangrijk is dat we in Eindhoven van onze eigen kracht uitgaan. We leren nog van elke wedstrijd. Zo ben ik zeker niet content over de tweede helft tegen Vitesse. Als we de fouten die we toen maakten, tegen PSV kunnen vermijden, zijn we al een aardig stuk op weg."

Ofschoon Stevens de confrontatie met PSV niet in een bijzonder daglicht wil plaatsen, heeft hij geconstateerd dat de Kerkraadse aanhang dat wel doet. „De hele week heb ik kunnen merken dat de mensen bezig zijn met de wedstrijd tegen PSV. Er wordt weer gepraat over Roda. Dat vind ik een prima zaak. Het is, denk ik, een gevolg van het aantrekkelijk voetbal dat we steeds weer proberen te spelen."

Fortuna

Trainer Chris Dekker van Fortuna Sittard zal het in Emmen vanavond zonder de vaste waarden René Maessen en Paul Janssen moeten doen. Beiden zijn na hun derde gele kaart geschorst. Dekker zal als vervangers Dominiek Vergoossen en Patrick Deckers opstellen. Verschuivingen binnen de ploeg wil de Sittardse oefenmeester zo veel mogelijk voorkomen. „De ploeg heeft twee overwinningen op rij behaald en heeft mijn vertrouwen. Bovendien kunnen Deckers en Vergoossen moeiteloos op de vrijgekomen posities uit de voeten."

Jos Mordang is weer in de selectie teruggekeerd, nadat hij enkele weken sukkelde met zijn fysieke gesteldheid. Ook Rafael Losada is weer van de partij. De spits werd na een wel heel magere seizoenstart enkele malen gepasseerd, maar is door personele problemen weer in genade aangenomen. René Hofman, Kenneth Nysåther en Roy van de Heuvel zijn nog geblesseerd.

● *Trainer Huub Stevens van Roda JC. 'In Eindhoven van eigen kracht uitgaan'.*

Foto: DRIES LINSSEN

De kans is niet uitgesloten dat John Roox zijn plaats onder de lat bij VVV weer inneemt in de uitwedstrijd tegen Sparta. De VVV-keeper, die een maand geleden zijn middenhandsbeentje brak, werkt de trainingen af met een spalk in de handschoen. Vooralsnog gaat trainer Frans Körver er vanuit dat Jos Smits nog een keer als sluitpost zal fungeren. „Door het debacle tegen MVV zijn we niet in paniek geraakt. Op de trainingen is pittig gewerkt. Een gelijkspel in Rotterdam zou ons zeer welkom zijn."

In de basisformatie hebben Torken en Hasselbaink hun plaats moeten afstaan aan Driessen en Braem. Voor de voorverkoop voor het thuisduel tegen Feyenoord aanstaande woensdag zijn de loketten van het stadion vandaag (zaterdag) van 12.00 tot 15.00 uur en zondag van 11.00 tot 14.00 uur voor de kaartverkoop geopend. De politie beslist maandag of op de wedstrijddag nog kaartjes zullen mogen worden verkocht.

Wim Logister ruikt eerste zege SVN

Van onze correspondent
HENK SPORKEN

HEERLEN – De wedstrijd SVN-Halsteren is morgen het enige duel in de hoofdklasse van de amateurvoetballers op Zuidlimburgse bodem. Trainer Wim Logister van de thuisclub bekijkt de kansen positief. Volgens hem komt de eerste overwinning er aan. „Bij EHC hebben we een verdiend punt weggekaapt. Het herstel is ingezet. Ons spel wordt beduidend beter." Tegen Halsteren heeft hij er alle vertrouwen in, 'al is het een fysiek sterke ploeg'.

In de eerste klasse ontvangt Chevremont, dat thuis nog geen enkel punt heeft behaald, Limburgia. Trainer Theo Caenen geeft de moed niet op. „Ondanks de 4-2 nederlaag heb ik afgelopen zondag in het laatste half uur tegen Vinkenslag het ware Chevremont gezien." Hij heeft zijn ploeg de opdracht gegeven negentig minuten 'agressief en taakbewust' te voetballen. „Dus niet, zoals zondag gebeurde, met acht mensen blind naar voren hollen." Caenen weet nog niet wie in doel staat. Crutzen en Paulissen zijn geblesseerd, maar misschien toch op tijd fit. Is dat niet het geval, dan zal de zeventienjarige Mike Souren postvatten tussen de palen.

In Brunssum speelt Schuttersveld tegen koploper Waubach. Thuisclubtrainer Bart Vreuls spreekt van een 'uitstekend voetballende tegenstander'. Toch acht hij Waubach niet onoverwinnelijk. „Het jaagt op de periodetitel. Dat veroorzaakt spanningen. Ik denk dat de tactisch sterkste ploeg zal winnen."

In Maastricht is derby tussen FC Vinkenslag en RKVCL. Trainer Piet van Dijk van Vinkenslag: „Een moeilijke wedstrijd, maar we zijn moreel gesterkt door de zege tegen Chevremont. De jongens hebben weer geloof in eigen kunnen en gaan voor de winst."

Ook misser Karpov kan Amsterdammer niet aan zege helpen

Timman blijft verliezen

JAKARTA – Jan Timman heeft zich ook gisteren niet uit zijn negatieve spiraal los kunnen rukken. De Amsterdammer leed in de zestiende partij voor de tweekamp om de FIDE-wereldtitel tegen Anatoli Karpov in Jakarta zijn derde achtereenvolgende nederlaag.

Daardoor is dezelfde marge van vijf punten ontstaan als in de PCA-tweekamp in Londen tussen Gari Kasparov en Nigel Short. Karpov, die met wit speelde, leidt met 10 1/2 tegen 5 1/2 punten. Hij is nog twee punten verwijderd van de eindzege, die hem voor het eerst sinds 1985 weer de wereldtitel oplevert, al is die dan tweede keus.

Voor de partij waren de secondanten van Timman nog optimistisch. „Jan is OK. Hij is mentaal erg sterk," zei de Zweedse grootmeester Ulf Andersson. „Ik hoop dat het een goede partij wordt." De hoop bleek ijdel. Het werd een duel, doorspekt met misrekeningen.

Al in de opening zorgde Timman voor een grote verrassing door zijn toevlucht te nemen tot het scherpe Koningsindisch. Een speltype, dat normaal gesproken tot het favoriete repertoire hoort van assistent Jeroen Piket. „De andere secondanten verklaarden me voor gek toen ik Jan suggereerde deze verdediging op het bord te brengen," verklaarde Piket toen hij de beginreeks op het bord zag verschijnen.

Karpov reageerde met de Sämischvariant, die bekend staat als een van de meest agressieve opties. De 42-jarige Rus kreeg inderdaad het initiatief en stukje bij beetje wankelde de positie van Timman. Op de 24e zet besloot de Nederlander een kwaliteit te offeren om op die manier te proberen een eindspel met remisekansen te bereiken.

Heel even zag het er naar uit dat Timman zich aan de wurggreep van de witte slang kon ontworstelen. Al spoedig bleek dat het offer de zaak er voor zwart niet beter op had gemaakt. Karpov kreeg op de 45e zet een unieke mogelijkheid de strijd te beslissen. „Speel Td3, toe nou," smeekte Ron Henley, de Amerikaanse secondant van Karpov bij het demonstratiebord. Ondanks een denkpauze van een half uur schoof Karpov de toren door naar d5 in plaats van naar d3, waarna schaakmat binnen bereik zou zijn gekomen. „Hij speelt altijd heel energiek," zei Henley later. „Daarom is hij aan het eind van een lange partij vermoeid."

Het bleek uitstel van executie. Timman, die zichtbaar opkeek van Karpovs misser, kreeg een tegenkansen meer en na zeven uur en 59 zetten was het moment van opgave dan toch gekomen. Het was de zesde nederlaag in deze tweekamp voor de Nederlander, die alleen de tweede partij in Zwolle op zijn naam bracht. Timman kan zich opmaken voor zijn volgende tweekamp. Dat zal zijn in de kandidatenmatches van januari tijdens het Hoogovenstoernooi, waar de Fransman Lautier zijn tegenstander is voor de nieuwe WK-cyclus.

sport kort

● VOETBAL – Trainer Ed Smeets van tweedeklasser GSV heeft zijn functie bij die club neergelegd. Hij kan het trainerschap niet meer combineren met zijn baan. Hay Halmans is volgens GSV-voorzitter Nijsten de logische opvolger van Smeets.

● VOETBAL – De transfer van vleugelspeler Tony Daley van Aston Villa naar Udinese is bijna rond. Met de overgang is een bedrag van 5,5 miljoen gulden gemoeid. Daley (26) zal vermoedelijk na de return van Villa voor de tweede ronde van het toernooi om de Uefabeker tegen La Coruna vertrekken.

● VOETBAL – Cambuur mag Mitar Mrkela een tewerkstellingsvergunning verlenen. De speler uit het vroegere Joegoslavië zal waarschijnlijk volgende week woensdag tegen Ajax zijn debuut maken.

● VOETBAL – De tuchtcommissie van de KNVB heeft AZ-speler Daniëls voor vier wedstrijden geschorst wegens het geven van een elleboogstoot in de wedstrijd tegen Emmen.

● BADMINTON – De directeur van de Nederlandse badmintonbond, Harry Maessen (40), is in zijn woonplaats Nieuwegein aan de gevolgen van een auto-ongeluk overleden. Hij was getrouwd en vader van twee kinderen.

● VOETBAL – Het Limburgs jeugdelftal heeft met 3-2 van het team van de Duitse deelstaat Rheinland gewonnen. De meisjes speelden met 2-2 gelijk. De jeugd onder 13 jaar van de afdeling Limburg klopte Gelderland met 5-2 en Nijmegen met 3-1. De jongens onder 14 jaar speelden met 2-2 gelijk tegen Gelderland en wonnen met 3-1 van Nijmegen.

Dagje Maastricht

● *Het vrouwelijk part van Ajax flanerend in Maastricht. De echtgenoten, levensgezellinnen danwel vriendinnen van Ronald, Danny, Marc, Sonny en de Franken hadden klimatologisch gezien niet het allerbeste tijdstip uitgezocht voor het zuidelijk dagje shopping, maar het bezoek stond nu eenmaal op de kalender. Hun aanwezigheid was namelijk gewenst om de opening van een juwelen- en sierradenzaak in de binnenstad op te fleuren. De Ajax-dames reisden overigens in stijl. Ze werden overgevlogen vanuit de hoofdstad.*
Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

sport in cijfers

RUITERSPORT

Leeuwarden. Indoor Friesland. Springconcours, tabel A, 1.40 m, met barrage: 1. Fisher Tip Toe 0 strafpunten, 40,77 seconden, 2. Jennie Zoer Desteny 0-41,01, 3. Lankester Chagal 3 0-42,56, 4. Pyrqah Itziweeni 0-42,77, 5. Fourcade Sherkan di SP 4-44,10, 6. Geerink Wummi 7-50,41. **Speel Uw Spel**: 1. Fourcade/SP Rheine du Turin 1390 punten, 64,98 seconden, 2. Wauters Isaura van de Helle 1380-63,00, 3. Hanley Rasputin 1360-64,90, 4. Gabathuler Focus 1320-60,74, 5. Sloothaak SP Mister 1310-68,50, 6. Jennie Zoer/Olympic Cordillo 1280-64,46, 7. Albert Zoer Hallo Hallo 1230-65,89.

VOETBAL

Doha. WK kwalificatie, Aziatische zone. Irak - Iran 2-1 (2-1). 20. Radhi 1-0, 21. Daei 1-1, 37. Kadhem 2-1. Zuid-Korea - Saudi-Arabië 1-1 (0-0), 59. Shin Hong-gi 1-0, 90. Madani 1-1.

FIFA-ranglijst. Top-20 landenteams; 1. Brazilië 58,95 punten, 2. Noorwegen 58,88, 3. Italië 58,67, 4. Duitsland 58,20, 5. Denemarken 57,96, 6. Nederland 55,89, 7. Spanje 55,84, 8. Zweden 55,38, 9. Argentinië 55,12, 10. Engeland 54,72, 11. Ierland en Rusland 54,69, 13. Zwitserland 53,48, 14. Frankrijk 52,65, 15. Roemenië 52,13, 16. Nigeria 51,78, 17. Uruguay 51,18, 18. Mexico 50,90, 19. Colombia 49,39, 20. Portugal 49,03.

TENNIS

Peking. Mannen, 540.000 gulden: Tweede ronde: Chang-Matsuoka 6-4 6-7 7-5, Gilbert-Rafter 7-6 4-6 6-2, Bergström-Mronz 6-3 6-2, Gustafsson-Van Rensburg 6-4 6-4. Dubbelspel, tweede ronde: Eltingh/Haarhuis-Tebbutt/Zoecke 6-4 7-6.

GOLF

Las Vegas. Invitational, 2 miljoen gulden. Stand na tweede dag: 1. Lohr, Clearwater, McCallister, Morgan 132 slagen, 5. Stadler, Love, Azinger 133.

Wentworth. WK matchplay, eerste ronde. Faldo verslaat Elkington 4 en 3, Frost verslaat Woosnam 2 en 1, Pavin verslaat Price 2 en 1, Montgomerie verslaat Langer 6 en 4.

Wim Jonk mag toekijken

MILAAN – Wim Jonk zal voorlopig genoegen moeten nemen met een bijrol. De oud-Ajacied zal in de komende weken vaak naar de tribune van Inter worden verwezen als overbodige buitenlander. De wedstrijd tegen Apollon Limassol overtuigde trainer Bagnoli ervan dat Jonk niet past in het spelconcept van de Italiaanse club. De Volendammer kreeg tegen de Cyprioten een laatste kans om zijn klasse te demonsteren, maar faalde op het middenveld. Inter speelde een belabberde wedstrijd en won slechts met 1-0 dankzij een individueel hoogstandje van Bergkamp.

Ploegsma blijft secretaris PSV

EINDHOVEN – Kees Ploegsma, de manager van PSV die de afgelopen maanden onder druk stond, kreeg gisteren zekerheid over zijn aanblijven. Bij gebrek aan tegenkandidaten wordt hij donderdag herkozen als secretaris van PSV. Op de ledenvergadering van 28 oktober zal Ploegsma dus formeel te horen krijgen dat men tevreden is over hem.

Phillies komen terug

PHILADELPHIA – Door de vijfde wedstrijd met 2-0 te winnen heeft Philadelphia Phillies deelname aan de World Series honkbal gerekt. De achterstand op bekerhouder Toronto Blue Jays werd tot 2-3 teruggebracht. De beslissing valt nu in Toronto, vandaag in zesde wedstrijd dan wel morgen in de zevende.

Blauw Wit en Sittardia thuis

SITTARD – Na hun interlandverplichtingen gaan de eredivisiehandbalheren dit weekeinde weer in de competitie aan de slag. Vandaag treedt Revival Blauw Wit in Beek aan tegen Arnhem. Om 20.30 uur is sporthal De Haamen het strijdtoneel. In de Sittardse Stadssporthal werkt landskampioen VGZ/Sittardia vanaf 19.45 uur de wedstrijd tegen het eveneens ongeslagen Aalsmeer af. Bij de dames komen de ploegen uit de eredivisie nog niet in actie in verband met de EK-kwalificatiewedstrijd in en tegen Bulgarije.

Horecasporters aan de slag

KERKRADE – De horecasporters beginnen vandaag aan hun meerkamp om de provinciale titels 93/94. Tot en met mei worden op acht locaties zestien takken van sport afgewerkt. In D'r Pool te Kerkrade wordt het circuit geopend met schaarbaankegelen en electronisch darts.

Supporter twee jaar 'geschorst'

HEERLEN – De KNVB heeft J. Peters uit Susteren twee jaar lang het recht ontzegd om gedurende twee jaren de terreinen en lokalen van Susterse Boys te betreden. Na afloop van het duel RKSVW-Susterse Boys, zondag 5 september jongstleden, sloeg Peters scheidsrechter Heijnen met een hand in het gezicht. Heijnen heeft na dit voorval tevens een aanklacht ingediend wegens mishandeling. Ger Grein, leider van VKC'89, is door de KNVB geschorst tot 1 januari 1994. Grein kreeg deze straf omdat hij scheidsrechter Hintjes, na afloop van het duel VKC'89-Heerlen beledigde.

Schalken strandt in kwartfinale

SANTO ANDRO – In het derde toernooi van het Portugese Satelli- te circuit is Sjeng Schalken in de kwartfinale gestrand. De Fin Kim Tulikainen was met tweemaal 6-4 deze keer de sterkere. In het herendubbel staat Schalken met Huib Troost wel in de halve finale. De Portugese tegenstanders Nuno Marques en Vasco Goncalves moesten in de eerste set door een blessure opgeven.

Snijders mist finale ruim

FLENSBURG – Anique Snijders heeft de halve finale van het 25.000 dollar toernooi in het Duitse Flensburg gemist. Speelde ze in de tweede ronde een vlekkeloze partij, in de kwartfinale tegen de Hongaarse Antonia Homolya bleef de Geleense onder de maat. Ze verloor dan ook met 6-3, 6-2.

Amerikaanse multimiljonaire staat op haar 37ste nog in volle bloei

Tennis houdt Navratilova jong

DOOR FRANS DREISSEN

HEERLEN – Afgelopen maandag vierde ze haar 37ste verjaardag. Martina Navratilova is daarmee veruit de oudste tennisster in het jachtige profcircus. „Oud, maar niet verzadigd," klinkt het nog steeds strijdlustig. Martina Navratilova, de ijzeren lady. Omstreden en geliefd. Maar bovenal onverzettelijk en onverwoestbaar. Met een stalen gezicht verklaart de vrouw, die ooit een revolutie ontketende en zich met hart en ziel inzette voor de emancipatie van het vrouwentennis, dat leeftijd geen reden is om afscheid te nemen. „Zo lang ik nog harder sla en sneller ren dan de meeste concurrentes ga ik door." Een leven zonder sport is voorlopig nog ondenkbaar. Het tennis houdt Navratilova bovendien jong. Een portret van een controversieel topsportster.

Op haar 37ste staat Martina Navratilova nog in volle bloei. Derde op de wereldranglijst. Met zelfs redelijk perspectief op plaats twee. „Het doet me deugd dat ik op deze leeftijd nog een rol van betekenis kan spelen. Mijn lichaam is nog prima in orde en ik zou zeker geen slecht figuur slaan bij een verkiezing van de meest atletische speelster." De enige consessie die ze heeft moeten doen is het beperken van het aantal toernooien. Meer dan een stuk of twintig per jaar kan ze niet meer aan.

De Amerikaanse, wier wieg stond in Praag, is nog even gretig als in haar tienerjaren. Waar ze ook verschijnt, overal vergt ze het uiterste van haar krachten. „Eigenlijk ben ik nog een klein kind. Overal en altijd wil ik winnen." Martina Navratilova, een levende legende. Een luisterrijke carrière ook met circa 170 toernooizeges. Twee keer greep ze de hoofdprijs in Parijs, driemaal in Australië, viermaal in New York en liefst negen keer zwaaide ze de scepter op Wimbledon. Navratilova was 332 weken lang (verdeeld over zeven jaar) de onbetwiste nummer een in de wereld. Sinds augustus 1987 beweegt ze zich uitsluitend nog tussen de plaatsten twee tot en met vijf. „Dat motiveert me nog meer."

18 miljoen dollar

In twintig jaar tennis sloeg de Tsjecho-Yank alleen al aan prijzengeld een slordige 18 miljoen dollar bijeen. Een veelvoud hiervan werd nog eens opgehoest door sponsors. Navratilova is niet vies van geld. „Maar het heeft wel het concurrentie-element in het tennis groter gemaakt." Navratilova vindt de tenniswereld zo zakelijk geworden. De toernooien, het contact met de speelsters. Vroeger behoorde ze tot één grote familie. Tegenwoordig gaat iedereen zijn eigen gangetje. Beweeg men zich alleen in eigen kringetje. „Monica Seles met Steffi Graf naar de disco. Dat kan toch tegenwoordig niet. Ik ging in het verleden nog wel eens stappen met mijn grote concurrente Chris Evert. Die kameraadschap kom je nu zelden meer tegen."

Ze is soms koel en stoicijns. Een andere keer juist weer vol vuur en temperament. Martina Navratilova is een vrouw van uitersten. De meningen over haar zijn verdeeld. Van een machtige, vleesgeworden robot tot het prototype van een menselijke superster. „Ik ben een perfectionist. Heel erg." Ook nu nog probeert de linkshandige speelster telkens haar spel te verbeteren. Ze schaaft aan haar technische en tactische tekortkomingen. Samen met trainer Craig Kardon en de al even legendarische Billie Jean King. „Ik ben een echte zeurkous. Ik ben nooit tevreden."

Privé deed ze vooral flink wat stof opwaaien met haar turbulente liefdesaffaires. Haar intieme verhoudingen met Rita Mac en Judy Nelson waren maandenlang voer voor de boulevardpers. Zeker toen Nelson na een verbroken relatie via de rechter een deel van het fortuin van Navratilova opeiste. Uiteindelijk kwam het tot een schikking. „Ik ben nu weer twee jaar alleen en dat bevalt me prima."

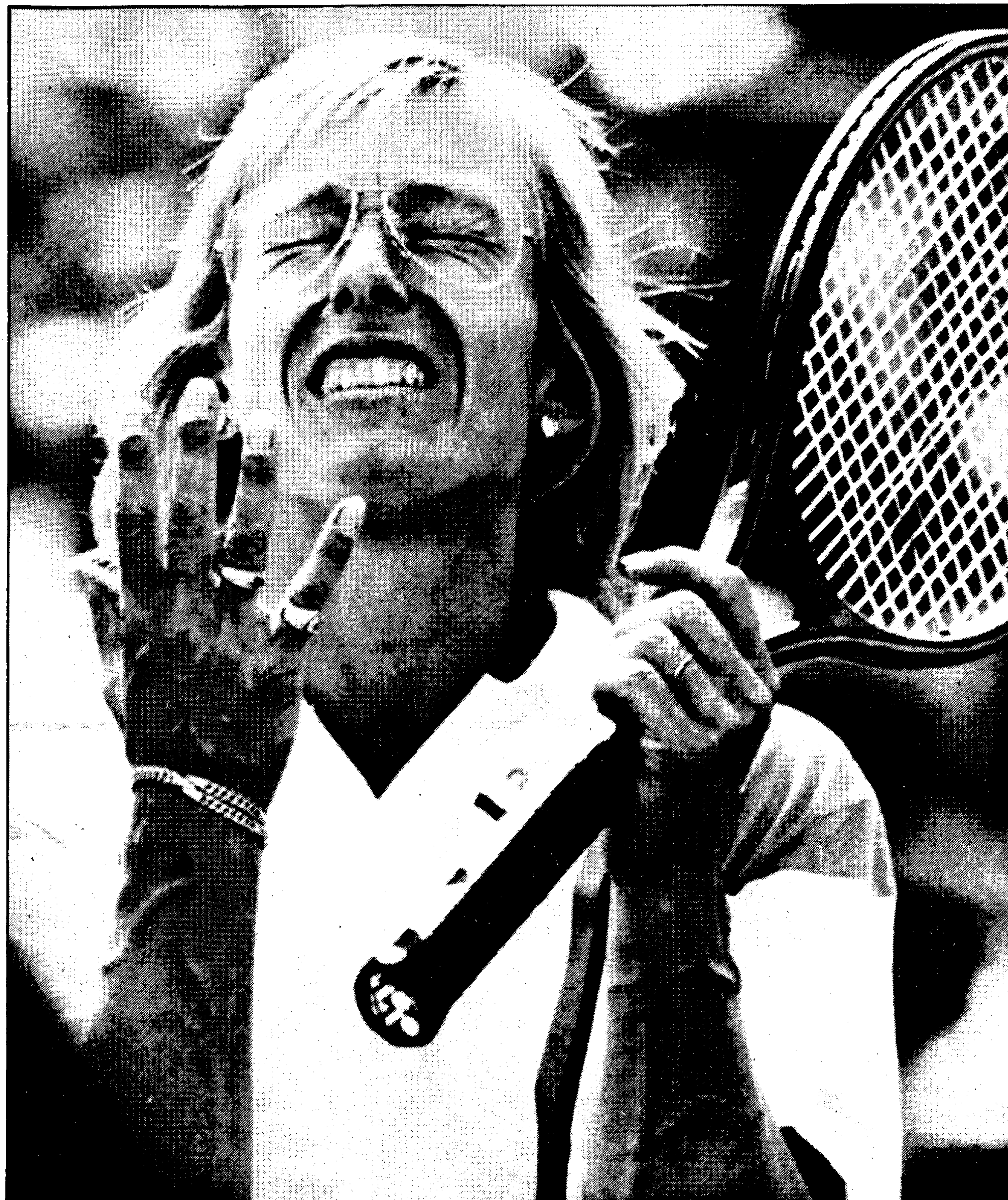

● *Martina Navratilova kan zich ook op haar 37ste nog steeds behoorlijk kwaad maken over een gemiste kans.* Foto: AP

Hoe beroemder men wordt, des te meer moet men zijn privacy prijsgeven. En hoe vaker die geweld wordt aangedaan. „Ik verwijt me zelf soms te eerlijk te zijn. Dat kan nadelig werken."

In 1985 lag het leven van Navratilova al eens eerder op straat. In boekvorm. Ze gaf zich bloot in een autobiografie. 'Being Myself'. Hierin beschreef ze openhartig haar relaties met vrouwen. „Spijt van het boek heb ik niet. Ik heb er wel van geleerd. Bijvoorbeeld dat het privéleven het enige is dat nog voor mezelf is. Daarom bescherm ik mijn priveleven nu beter dan een aantal jaren geleden."

Martina Navratilova resideert in het mondaine ski-oord Aspen in Colorado. Nog regelmatig gaan haar gedachten terug naar Tsjechoslowakije, waar haar (tennis) wieg stond. Nog steeds herinnert ze zich de dagen dat ze achter op de motorfiets van haar stiefvader Mirek zat, op weg naar de diverse toernooien in het land. De talenten van Navratilova werden opgemerkt tijdens een systematische speurtocht onder de schoolgaande jeugd. Ze kon kiezen. IJshockey of tennis. „Geen moeilijke keuze."

Wimbledon

In 1973 debuteerde ze als 16-jarige op Wimbledon. Ze haalde de derde ronde. Twee jaar later stond ze al in de kwartfinales.

Enkele maanden daarna nam ze de wijk naar de Verenigde Staten, waar ze na een wachttijd van ruim vijf jaar op 21 juli 1981 werd genaturaliseerd. Alles en iedereen had ze achter gelaten in Tsjechoslowakije. „Dat waren eenzame jaren."

Navratilova leed aan achtervolgingswaanzin. Op iedere hoek van de straat vermoedde ze een agent van de geheime dienst.

„Nu voel ik me vrij. Tsjechië en Slowakije zijn vrij. Dankzij de omwenteling." Waar Navratilova jaren werd doodgezwegen, wordt ze nu bejubeld. „Ik kom nog wel eens in mijn geboorteland. Bezoek familie en vroegere vrienden. De armoede is schrijnend. De nood is hoog. Daarom probeer ik de mensen vooral te helpen." Met geld en goederen. Met hart en ziel. Navratilova heeft een reputatie op het gebied van liefdadigheid, omdat ze al jaren een deel van haar vermogen spendeert aan allerlei instellingen en projecten.

Martina Navratilova hoeft zich echter niet meer te bewijzen. Op het sportieve noch op het persoonlijke vlak. Ze heeft het vrouwentennis een nieuwe dimensie gegeven. Niet in de laatste plaats door haar duels met Chris Evert. Ze heeft een revolutie ontketend. Het tennis is veranderd. Zowel binnen als buiten de lijnen. Navratilova heeft ervoor gezorgd dat het vrouwentennis volledig wordt geaccepteerd.

Grote Bruut

Moedig en aanvallend. Het service volley-spel van Navratilova is ongeëvenaard. „Mensen vinden het leuk dat ik op deze leeftijd nog steeds een rol van betekenis speel. Dat ik liefde en passie toon voor het spel. Ze willen die emotie. Er is ook meer waardering voor de spelstijl. Vroeger vonden ze mijn aanvallende spel bedreigend. Daar was het grote meisje uit het Oostblok, met die flinke spieren. Die versloeg Chris Evert. Het lievelingetje. Zij speelde damestennis en plotseling kwam die Grote Bruut naar het net. Dat vond men beangstigend."

Tijden zijn veranderd, maar de mens Martina Navratilova eigenlijk niet. Ze denkt ook nog niet aan stoppen. Ze put nog genoeg energie en vreugde uit het spelletje. „Tennis is nog steeds een obsessie." Ze reist graag. Veelal in het gezelschap van haar schoothondje. Een kleine fox terrier, genaamd K.D. Oftewel Killer Dog. Ze voert een eigen kledinglijn, 'Martina'. Maar zakendoen laat ze liever over aan managers. „Ik ben te eerlijk."

Ze werd al vaak afgeschreven. „Dat doen ze al sinds 1980, een van mijn minst succesvolle jaren. Ik bepaal echter zelf wanneer het moment is gekomen om afscheid te nemen."

Navratilova geniet nog steeds van het spel. Al kiest ze haar toernooien zorgvuldig uit en is de druk niet meer zo als vroeger. Ze gaat stug door. Het tennis houdt Martina Navratilova jong.

● *Ignacio Tuhuteru en Martijn Reuser hopen 'erbij' te zijn morgen.* Foto: GPD

Reuser en Tuhuteru: 'Telefoon stond roodgloeiend'

Ajax-talentjes blijven nuchter

Van onze sportredactie

AMSTERDAM – Ze baalden er een beetje van. Martijn Reuser en Ignacio Tuhuteru hadden er eigenlijk best wel zin, maar De Meer bleek onbespeelbaar en de competitiewedstrijd tegen Feyenoord 2 was afgelast. Hun spraakmakende debuut in de Europa Cup-wedstrijd tegen Besiktas hadden ze al naar de achtergrond verdrongen. Tijd om naast je schoenen te lopen is er in het profvoetbal, en zeker bij Ajax, niet.

Even wennen was het wel. Want de TV maakt van talentvolle voetballers bekende Nederlanders. „Er kwam vanmiddag in de tram opeens een kerel op me af", heeft Martijn Reuser al gemerkt. „En de telefoon stond roodgloeiend".

Niet alleen bekenden, maar ook de pers heeft het tweetal gevonden. Waarbij steevast het verband met de beroemde voetballende ooms worden gelegd. „Simon (Tahamata) heeft gebeld om me te feliciteren", legt Ignacio (of 'Iggy' zoals de Zaankanter uit Koog aan de Zaan wordt genoemd) geduldig uit. „Meer hebben we niet gesproken, het is zo snel gegaan, hè. Eigenlijk spreken we nooit zo over voetbal". Martijn is de parallel met oom Frans (oud-speler van Haarlem) en neef Edward Reuser (die enkele jaren bij AZ en Heracles speelde) een beetje beu. „We hebben eigenlijk niet zo veel contact". De blik in z'n ogen zegt meer.

Hun voetbalwijsheid doen beiden gewoon op in De Meer. Vooral de 20-jarige Tuhuteru weet inmiddels hoe betrekkelijk (top)voetbal kan zijn. „Vorige week zou ik aan De Graafschap worden uitgeleend, maar dat ketste op het laatste moment af. En nu speel ik Europacup tegen Besiktas in een vol Olympisch Stadion. Wij voetballers hebben eigenlijk maar een raar leven".

En het is lastig te combineren met een gewoon burgerleven weet Reuser. Toen Ajax de 18-jarige Purmerender maandag voor het trainingskamp van school haalde, was hij juist in gesprek met de schoolleiding over zijn tegenvallende studieresultaten. „Ik wilde eigenlijk stoppen met school, maar misschien is het beter om het toch af te maken. Edwin van der Sar heeft ook op deze school gezeten en die heeft wat kunnen regelen voor een aangepast rooster".

Tegen Feyenoord zijn beiden in ieder geval weer van de partij. maar of ze op de reservebank of de tribune mogen plaatsnemen weten ze nog niet. „Ik hoop dat we er weer bijzitten", bekent Tuhuteru.

Vult Reuser aan: „Zondag is Seedorf weer terug maar ik weet niet hoe het met zijn blessures is". En dan, nuchter, en ook sprekend voor zijn maatje: „Als we nu maar niet met ons hoofd in de wolken gaan lopen. Niet denken dat we er al zijn. Want de weg is nog heel lang".

John van Loen: 'Nog nooit verloren in het Olympisch Stadion'

Na de veldslag komt Ajax

Van onze sportredactie

ROTTERDAM – De Helderse affaire doolde door het achterhoofd van Henk Fräser tijdens de wild-west-wedstrijd FC Porto - Feyenoord. Waak voor herhaling. „Als de Helderse affaire niet had bestaan, was ik waarschijnlijk door het lint gegaan." De dag na de met 1-0 verloren voetbaloorlog gingen de nabeschouwingen vooral over vliegende tackles, heupzwaaien en worstelen vrije stijl. Maar in de kleedkamer, na afloop, was ook meteen gezegd: „Zondag, Ajax". De tegenstander die Feyenoord complexen bezorgt, die voetbaltechnische knock-outs heeft uitgedeeld.

De UEFA-waarnemer uit België (Delacour) had al in de rust gemompeld dat de belangen in het voetbal eigenlijk te groot zijn, waardoor wedstrijden makkelijker ontsporen. Het was overigens de UEFA zelf, onder druk van de grote clubs, die het toernooi oppompte door de instelling van de Champions League.

De beheersing bij Henk Fräser was opvallend. Vijf jaar geleden, toen Van Loen vogelvrij was in de ogen van de Vitoria Guimaraes-verdedigers, nam hij wraak als zijn collega werd aangepakt. Hoe anders reageerde hij in Estadio das Antas. Fräser was bijna een voorbeeld. De uit de hand gelopen wedstrijd bij de Helderse amateurs eind juli, waarin zijn aandeel een gerichte fluim was, heeft hem (tijdelijk?) tot inkeer gebracht. De rochel leverde vier duels schorsing op, waardoor hij onder meer de topper tegen Ajax mist.

„Iedereen let momenteel op mij, ik kan me niets permitteren. Maar het was moeilijk te verdragen dat ze Van Loen zo schopten. Normaal zou ik wel iets hebben teruggedaan. Een schorsing interesseert met in zo'n geval niets."

● *John van Loen juicht voor Feyenoord.* Foto: Archief LD

Asociaal

Van Loen zelf, de laatste jaren minder onbesuisd dan voorheen maar verre van een lieverdje, had wel een paar benamingen voor Ze Carlos en Fernando Couto. „Ze waren de hardste, gemeenste, meest asociale verdedigers die ik ooit ben tegengekomen." Van Loen prees zich gelukkig dat hij in het vliegtuig zat in plaats van in een ziekenhuis lag. Met Ajax was hij nog niet zo bezig. „Even bijkomen van de slag." Hij voelde overal pijn. Vooral in de bovenbenen, enkel, in een dijbeen. „En iemand is op mijn rug gaan staan."

Van Loen, die vorig jaar in de halve finale van de beker (0-5 tegen Ajax) de waarschijnlijk slechtste wedstrijd in zijn loopbaan speelde, ziet wel met vertrouwen uit naar de beurt bij de Amsterdammers. Ondanks vier recente afgangen, gelardeerd met de doelcijfers 2-17. Wat hem betreft, is morgen alles anders. Want hoe weinig Feyenoord woensdag ook aan voetballen, laat staan aanvallen toekwam, het geloof in succes is toch latent aanwezig.

Feyenoord heeft negen duels gespeeld, achttien punten. Ajax vijftien punten. Ajax moet eigenlijk winnen, iedereen houdt al rekening met een nederlaag van Feyenoord. De Rotterdammers zijn behoorlijk tevreden over hun veldspel in Porto. Van Loen, spits toch, kreeg weliswaar geen enkele kans maar vond het een van zijn beste duels in dienst van de kampioen. „Ze durfden me steeds aan te spelen, ik kwam steeds aan de beurt als we in balbezit waren."

Bovendien denkt Van Loen met plezier terug aan het Olympisch stadion, arena voor de topper. „Ik heb daar altijd goed gespeeld, nooit verloren als ik me goed herinner." Vlak nadat Beenhakker hem naar Ajax haalde (1991), werd hij op het Amsterdamtoernooi zelfs even populair bij de fijnproevers uit de hoofdstad. In een bekerwedstrijd tegen PSV maakte hij de beslissende treffer. Vorig jaar, toen Feyenoord met 2-5 onderuit ging in de betonmassa, ontbrak Van Loen.
Morgen doet hij mee en is hij verzekerd van één geruststelling: Frank de Boer, Silooy en Blind zijn veel aardiger verdedigers dan Ze Carlos en Fernando Couto.

Allah is groot en Baba is zijn voetballer

Ze noemen hem een vleermuis. Hij peilt de bal met de sonar en beheerst bovendien de vaardigheid om het ronde ding bij zich te houden. Puntje van de tong in de linkermondhoek, wapperende handjes, malende beentjes. Hij haalt op zijn dooie akkertje minimaal mach 1. De toeschouwers scanderen verrukt. 'Ba-ba, Ba-ba'. Heilzame pijniging van de trommelvellen. Als het stadion tot leven komt, laat hij 'automatisch een of twee dingetjes extra zien'. Zoals tegen Vitesse. De volgende dag kop over zes kolom in de krant. 'Babangida trekt Roda overeind'. Sneller dan het geluid, harder dan ebbehout. Kaalheide finaal ondersteboven. Het 'bah-bah' is vervlogen.

● *Tijjani Babangida. Hij voetbalt in Kerkrade, maar soms is zijn hart in Kaduna.*

● *Baba op het Miljoenenlijntje. Toeristische attractie in aantocht.*

Foto's: DRIES LINSSEN

door

HARRY MURÉ

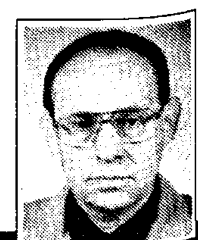

Zijn voornaam spelt hij met doelgerichte precisie. Tijjani. Hij heeft de blijmoedige lach die alles verhult, tot kunst verheven. Roda Uefacup, Baba met Nigeria naar het wereldkampioenschap, de haaien en aasgieren – al te directe speculaties pareert hij consequent kien met schaterende dijenkletsers. Alleen het gebit zit hem hoog. De sleutelbeenbreuk die een merkwaardige competitiefractuur bij Roda veroorzaakte, is naadloos geheeld, maar de tanden staan nog altijd te wiebelen. Kan niet door de beugel.

Broos

Laatste zondag augustus, daverende botsing met nota bene landgenoot Peter Rufai, debuterend doelman van de Eagles. Kerkrade schrok zich verrot. Paniek, het prille geluk broos als beschuit. „Peter heeft me twee dagen later gebeld. 'Sorry, Baba. Mistake'. Ongelukje, kan gebeuren." Dreun van jewelste. „Honderd procent fit begonnen aan het seizoen, ineens terug bij af." Kniezen over de kiezen op het appartementje in Chevremont. „Na twee weken was ik alweer present bij de groep." Arm op de borst gebonden, Carboonroute eenhandig gefietst.

Parking Roda. Guur weertje, kraag tot over de oren. Hij stapt uit, maakt brrr-geluidjes en kruipt met dezelfde vloeiende beweging onmiddellijk terug in de geborgenheid van de Nissan 100 NX die even wit is als het paarlemoer van zijn tanden. Dertigduizend kilometer op de teller, maar ook zo is zijn eerste, bloedeigen auto 'een geweldige vooruitgang'. In Venlo tufte hij rond op een snorfiets. Hartverwarmend gezicht, maar met dit klimaat... kippevel.

Hij is zó kwiek dat hij ontvliedt aan zijn eigen schaduw. Op het veld en op de weg. „Mijn ogen zijn nog beter dan de benen." Fluitje van een cent dus, dat internationale rijbewijs.

Lucky

Lichtvoetig, amper twintig, nestharen boven de lip, vrij van smetten in de rimboe van het voetbal. Hoelang dat blijft? Ontwapenend gegier, een 'lucky man', omdat 'zijn leven is uitgestippeld' in de koran. Praktizerend islamiet, 'doet wat hij doen moet', al loopt hij er niet mee te koop in – alweer – dit klimaat. Je moet er nadrukkelijk naar vragen. Dan verdwijnt de lach en staart hij stilletjes tot voorbij de equator.

Tijdens de training vormt hij een triootje met David Nascimento en Mark Luijpers. Caramboleren over drie hoofden. De kopgalg is aan hem niet besteed. Drie turven hoog. Hij prefereeert de schietoefeningen. Als hij te hoog mikt, gromt hij 'tjonge, tjonge'.

Bij VVV was hij aangever van goalgetter Maurice Graef. Op Kaalheide vermeit Peter Hofstede zich in de panklare pegels. Baba, rechts uit de flank, zoef naar de achterlijn, de bal met het eerste kootje van de dikke teen uit de lucht graaiend alsof hij vruchten plukt in de plantage.

De stap van eerste naar eredivisie was 'no problem', al ventileerde het voetbalvolk enige scepsis. Trainer Huub Stevens houdt ook nu nog een slag om de arm. „Hij laat zien dat hij het kan," de euforie in één adem temperend met: „Ik hoop dat hij er komt."

Gepingel

Nol Hendriks die volgens trainers de ballen verstand heeft van voetbal, hanteerde met Babangida de gouden schoenlepel. Dat zag je al bij VVV. Nol betaalde voor het geslepen saffiertje van de Niger Tornadoes honderdvijftigduizend dollar aan Clemens Westerhof. Vreemd gepingel, want Clemens – ooit bij MVV – is bondscoach van Nigeria en kennelijk begiftigd met presidentiële volmachten. In de wereld van de balstrelingen blijft er genoegzaam aan de strijkstok hangen.

Westerhof maakte van voetbal een nationaal exportartikel (Ajacied George Finidi, Feyenoorder Michael Obiku, Ben Iroha bij Vitesse), dirigeerde het land prinsheerlijk naar het wereldkampioenschap en ziet zijn noeste zelfwerkzaamheid gaarne beloond met enig gehaaid gewin.

Babangida is een ander verhaal. Het contract met Roda werd afgehandeld door ene Piet Borremans, Rotterdammer, verzeild geraakt in Lagos. Handelaar in cacao, katoen en allerlei zaden. Af en toe slipt een ontluikend voetbaltalent door het assortiment. Piet doet de jeugd, Clemens de internationals. Ze zitten beiden allesbehalve op zwart zaad.

Het gemorrel achter de palmbomen wordt breed uitgemeten in Voetbal International. Recentelijk betichtte Piet concurrent Clemens er van dat hij 'miljoenen verdiende aan Nigeriaanse voetballers'. Twee elkaar in de haren vliegende heren, moeilijk zat voor Baba, maar hij is een pienter ventje.

Amerika

Zorgvuldig laveert hij door het struweel richting Amerika. „Als ik de huidige lijn vasthoud, maak ik een kans." Dolgraag naar het WK, al beseft hij het hachelijke van zijn positie. „Borremans is *the man between*. Hij heeft het in Kerkrade namens mij geregeld. De selectie voor Amerika wordt" – vermoedt hij – „bepaald door Westerhof. Mijn relatie met hem is niet echt slecht." Diplomatiek: „Ik zeg ook nooit iets verkeerds over hem in de krant."

Zo'n vaart zal het niet lopen. Dit weekeinde beslist de Nigeriaanse voetbalbond over het aanblijven van Westerhof. Kan hij zich gelijk wenden tot... Clemens, de patroonheilige van hopeloze zaken.

Babangida – klemtoon explosief op de tweede lettergreep – zweert bij Allah en voetbal. „Omdat ik zo ben opgevoed in een gezin van tien kinderen. Niemand dwingt me." Hij gelooft in zijn religie. Onderworpen aan het lot. Geheel conform die filosofie taxeert hij de situatie van Roda. „Uefacup? Kan ik na tien wedstrijden echt nog niets concreets over melden."

Toekomst

Zijn persoonlijke bestemming is *'very bright'*. Schitterend. Zo zegt hij het letterlijk. Ajax en PSV hengelden naar hem. Tot en met volgend seizoen is hij kanjerkoning van Roda. Actueel geschatte waarde drie à vier miljoen. „Het hart is in Nigeria, mijn toekomst ligt in Nederland. Ik bedoel natuurlijk" – flitsende correctie – „in Europa." Perikelen met het gebit, maar hij is niet op zijn mondje gevallen.

Entree in de eredivisie met binnenkomertjes van de bovenste plank. In Breda liet hij de NAC-verdedigers Jan Desmit en Peter Remie alle hoeken van het terrein zien. Openingstreffer thuis tegen Volendam ('Moeilijke duels met Tom Sier'). Sensatie in Groningen. Wederom 0-1 en als klap op de vuurpijl 3-5. Kerkrade omarmt Roda en knuffelt Baba. Saaie bedoening verleden tijd.

In trance: „De pass geven of zelf scoren. Ik kom in de eredivisie beter tot mijn recht. Sterkere spelers. Daar neem je ook meer van over. In de eerste divisie was het boksen."

De crash met Rufai wierp Roda ver terug. Papa Baba die het akkefietje op de buis in Kaduna via Eurosport aanschouwde, pleegde subiet een telefoontje. 'Zoon, kom naar huis'. Hij weigerde, wilde het contact met het team niet verbreken.

Baba in burger, Roda op de glijbaan. Vier wedstrijden zonder doelpunten. Heerenveen, Willem II, Ajax (mag) en Sparta (mag niet). Tussendoor de 4-1 opkikker tegen MVV.

Zijn come-back, zes weken na dato, sloeg in als een bom. „In de tweede helft tegen Vitesse was ik helemaal leeg, fysiek en geestelijk. De populariteit is niet echt gemakkelijk. Iedereen verwacht grote prestaties." Ook de publiciteit is *'not easy'*. Met 'Baba alleen voetballen en slapen' laten de media zich niet meer afschepen.

Foto

Het produceren van de foto vereist de nodige omzichtigheid. Dat ligt hoofdzakelijk aan Huub Stevens die dapper roept: „Tien minuten, geen seconde langer." Baba heeft de symboliek van het kiekje op het Miljoenenlijntje in een mum geschoten. Toeristische attractie met stoomtractie in de maak. Roda zelf staat al op de rails.

Terug in het stadion kiest hij gewillig een plaats in het blikveld van de trainer. Volgens de cao geniet hij een vrije woensdag, maar Huub Stevens verordonneert representatieve aanwezigheid op de keepersdag. Een beetje coulante houding is nooit weg.

In december arriveert Babangida II in Kerkrade. Ibrahim, zeventienjarige broer, uitkomend voor landskampioen Stationary Stores. Speelde met het nationale jeugdteam WK-wedstrijden in Japan. „Rechterspits, net als ik." Baba hoopt dat hij hier een kans krijgt en dat het hem beter vergaat dan die andere Nigeriaan, Ajah Ogechukwu Wilson. Redt het nog steeds niet bij Roda. „Ajah hikt tegen de selectie aan, voelt zich niet op het gemak. Hij staat ernaast, dus heeft hij een probleem." Tikje bekommerd: „Je moet ook mentaal sterk zijn."

Op het oefenveld zetten de doelmannen zich schrap. John Waterreus worstelt en komt boven in het spervuur van honderd regionale keepertjes in de dop. Ook Bram Geilman doet mee. Bram heeft geen werk, is allang blij dat hij op de training een handje kan toesteken.

Zijn naam heeft hij laten veranderen in Gildeman. Klinkt beter, maar het verdoezelt ook de oude glorie. De beroemde goalie uit de ploeg van Nanninga, Advocaat en Van der Lem, het goeie Roda. Lange Dick rust op zijn lauweren. Grote Dick brengt Oranje naar Amerika. Gerard van der Lem heeft een vinger in de pap bij Ajax, maar Bram Gildeman, nooit van gehoord.

Respect

Baba, de man van de nieuwe generatie, passeert ze dagelijks, kijkt met respect naar de vergeelde, oude knarren aan de wand in de catacomben. „Wie is dat?" Jan Jongbloed. „Heb ik van gehoord. Het is ook niet zomaar een club." Waar hij zelf komt te hangen?

Hij tuurt naar het einde van de gang en stiefelt naar buiten. Daarna leunt hij op één been tegen de rode bakstenen muur van schoon metselwerk. In zijn uppie. Het kartonnen bekertje gloeiende koffie laat hij met subtiele schokjes ronddraaien in de palm van de hand, behoedzaam, om de vingers niet te branden.

Ploegje

„Please," vraagt hij. „send me the pictures." Foto's doen wonderen in Kaduna. Kleine man, big smile. Triomfantelijk trekt hij zijn hele register Nederlands open: „Tjonge, tjonge. Marco van Hoogdalem, Dirk-Jan Derksen, Barry van Galen, fijn ploegje." Over twee jaar in een nieuw stadion. Misschien maakt hij het nog mee. Dat Roda maar uitkijkt, anders is-ie zó geblazen.

Ballerino Babangida. Bij de mensen op Kaalheide heeft hij een wit voetje.

Gebit

KERKRADE – Roda JC zet vanavond de tanden in PSV. Dat is Tijjani Babangida stellig ook van plan, al is in zijn geval enige aanpassing vereist. Aan de botsing met doelman Peter Rufai van Go Ahead Eagles eind augustus hield hij naast een sleutelbeenbreuk ook een aantal rammelende tanden over. De door de smoelensmid aangebrachte bedrading bevorderde weliswaar het herstel, maar helemaal oké is het nog niet met de (s)tandvastigheid. Daarom voetbalt hij in Eindhoven met een gebitsprotector, net zo'n ding als Regilio Tuur indoet. Baba met gebit, vast en zeker.

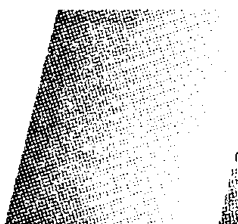

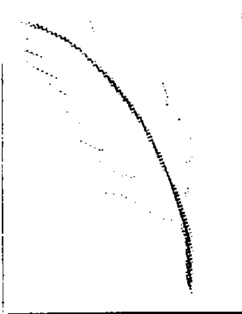

Wimanjaya Liotohe, medewerker van Poncke Princen:

Zijn grootvader was koning op een piepklein eilandje voor de kust van Noord-Celebes. Zijn vader was keeper van het plaatselijk voetbalelftal, vandaar dat de zoon die tijdens een gewonnen wedstrijd werd geboren, de namen Wim Keeper kreeg. Achternaam Liotohe. Hijzelf is nu kandidaat voor het vice-presidentschap van Indonesië – maar dan voor een partij die niet erkend is. En met het oog op verkiezingen die misschien wel nooit komen. Intussen gaat hij dapper voort met de strijd tegen politieke machtswellust en marteling. Wimanjaya K. Liotohe, 60 jaar, christelijk strijdmakker van de moslim Poncke Princen. Hij neemt geen blad voor de mond: 'Als je in ons land kiespijn hebt, moet je naar het buitenland gaan, daar kun je je mond tenminste open doen.'

● *Wimanjaya Keeper Liotohe: begrip voor Nederlands standpunt.*

Foto: FRANS RAD

De naam 'Wimanjaya' is de recente geschiedenis van Indonesië in een notedop, de Soendanese versie van de oerhollandse naam Wim. Soekarno vond dat Indonesiërs niet meer 'Marietje' of 'Pietje' moesten heten. Wimanjaya was toen en is nog altijd soekarnist, dus gehoorzaamde hij. Zijn Nederlands leerde hij op de sma (een soort hbs) in Malang en Poncke Princen ontmoette hij vijf jaar geleden op een congres over mensenrechten – het klikte meteen. Elke vrijdag vergadert hij nu met hem; dat fanatieke moslims in Indonesië kerken in brand steken, dat christenen en katholieken worden gemolesteerd voert niet tot echte problemen tussen hen. Daarvoor is de zaak van de mensenrechten in hun land te ernstig.

Gebroederlijk reisden de twee activisten voor de mensenrechten in Indonesië de afgelopen weken naar Genève, naar New York, naar Den Haag. Tot er een kink in de kabel kwam, Princen kwam niet verder dan de Duitse grens. Wimanjaya Liotohe wel.

Druk

Hoe komt het toch dat hij en zijn medestrijders zo gemakkelijk Indonesië in en uit komen?

„Alleen wij tweeën. Waarom dat gebeurt, weet ik niet. Ik weet wel dat de druk van de Amerikaanse regering, om tegen eind februari eens iets aan de mensenrechten te doen, een rol speelt. Naar buiten toe wil Suharto wel de schijn ophouden." Nederland zou ook wel eens wat minder toeschietelijk kunnen zijn tegenover het tanende regime in Djakarta. „Dat helpt echt."

We spreken elkaar in Hoensbroek, zijn verblijfplaats in Nederland houdt hij liever geheim, net als de datum van zijn terugkeer naar Indonesië. „Anders staan ze me misschien op te wachten." Losjesweg, als bijna steeds vrolijk lachend zegt hij er achteraan, als iets dat hij zich ineens herinnert: „Ze hebben de afgelopen maanden vier keer geprobeerd me te vergiftigen."

Hij schetst het beeld van een land waar een schrikbewind heerst, maar waar dat bewind niet erg accuraat te werk gaat. En dat het bovendien in de broek doet wegens de afbrokkelende macht van de zittende president. Aanwijzingen daarvoor: de vlucht van Chinees kapitaal, de niet meer zo blinde gehoorzaamheid van het leger, de oppositie die aan de oppervlakte komt. De chefstaf heeft dezer dagen gezegd: 'Wij willen niet meer de brandweer zijn, die alle branden van de regering blust.'

Schuld

De economische noodzaak dwingt Suharto de huik naar de Amerikaanse wind te hangen. Als het land na februari geen 'meest begunstigde natie' meer zou zijn, gaat dat op jaarbasis 700 miljoen dollar kosten. En het land heeft nog altijd een flinke schuld bij het buitenland – Liotohe heeft daar weer een typische Indonesische kwinkslag voor: 'om zoveel schulden te maken hebben we geen generaal nodig, dat kan een gewone betjak-kerel ook.'

Maar intussen groeit het dilemma waarvoor de regering staat: om de status quo te handhaven moet – in het geniep – steeds meer geweld worden gebruikt.

Liotohe's curriculum bevat een indrukwekkende lijst van functies, het is een opsomming die in elk ander land samen een indrukwekkende machtspositie zouden betekenen. Maar in Indonesië niet. „Ze hebben de afgelopen maanden vier keer geprobeerd me te vergiftigen." Ik vergeet te vragen of ze het ook al met *guna guna* hebben geprobeerd.

Stichtelijk

Hij is vertaler, heeft een vertaalbureau. Zelf vertaalde hij 800 boeken, veelal stichtelijke lectuur (hij is predikant bij de Pinkstergemeente) maar ook De Negerhut van Oom Tom en Een Brug te Ver. Hij is secretaris-generaal van de Vrije Vakbond voor het Beroepsgoederenvervoer SPSI, een nieuw verschijnsel aan de Indonesische horizon, waar tot nu toe alleen een officieel staatsvakverbond was toegelaten. Niet dat ze veel kunnen doen: als je wil dat een ledenvergadering wordt verhinderd moet je er vooral een vergunning voor aanvragen. De Intel, de geheime politie, is overal, laat zich trouwens onbeschaamd zien, zorgt ook voor het vergif waardoor Liotohe de laatste tijd tot viermaal toe flink buikpijn kreeg, hartkloppingen, een rauwe keel, moest braken en in zwijm viel na een lezing.

Hoewel: toen de chauffeurs het werk dreigden neer te leggen tegen een nieuwe Verkeerswet werd die opgeschort, maar je zult Liotohe niet horen zeggen dat de SPSI iets te maken had met al die opruiende affiches die in verband daarmee overal aangeplakt waren. Intel was daar ook zeer nieuwsgierig naar, maar deed niets.

Dorstlesser

De lezingen waar Wimanjaya soms een spectaculaire dorstlesser krijgt, houdt hij in zijn hoedanigheid als prediker. Hij spreekt daar, zegt hij, uitdrukkelijk niet over politiek, maar God hoort hem brommen, want zijn meeste activiteiten zijn heel politiek en heel gevaarlijk. Hij is ook uitvoerend lid van het Orgaan voor de Verdediging van de Mensenrechten (de club van Princen, zeg maar), voorzitter van de Indonesische afdeling van de in Parijs gevestigde Association Crétienne pour l'Abolition de la Torture (Acat), de Christelijke Indonesische Stichting voor de Opbouw van de Democratie en de Mensenrechten. De partij waarvan hij lid is bestaat eigenlijk niet: de Indonesische Democratische Partij. En hoe lakoniek hij het ook zegt: „Ze hebben de afgelopen maanden vier keer geprobeerd me te vergiftigen."

door SANTE BRUN

Veel soekarnisten zitten in Indonesië vast, samen met de laatste communisten. Liotohe bezoekt, als predikant, die politieke gevangenen. Die worden gemarteld, geteisterd door de gevangeniscensuur, het gevangenisregime. Liotohe weet dat te omzeilen, neemt boodschappen mee van gevangen Timorezen – die worden bij voorkeur vastgehouden in Djakarta, ver van huis, de enige manier om onbespied contact te houden, is die via de 'dominee'. „Hier kan ik dat rustig zeggen: in het buitenland kun je je mond open doen, en niet alleen voor de tandarts."

Voelen

Dezer dagen bezocht hij de Bijlmerbajes, een mens heeft zijn gewoonten. Dat was lachen: die lui konden telefoneren, de hele dag tekenen en schilderen, kregen een keuzemenu en vijf gulden per dag op de koop toe. „De hele bevolking van Indonesië zou op die manier wel in de gevangenis willen zitten."

Wimanjaya heeft wel begrip voor de houding van veel Nederlanders tegenover Poncke Princen. Maar de mensenrechten, zegt hij diplomatiek, zouden in Nederland misschien wat hoger gerespecteerd mogen worden dan politieke of zakelijke belangen.

Waarom is hij soekarnist? Soekarno was toch ook nauwelijks een toonbeeld van democratie? „Nee, maar onder Soekarno kon je de democratie nog vóelen." Liotohe heeft Soekarno nooit persoonlijk gesproken, wel vaak gezien, vooral toen hij als tiener door toeval herhaaldelijk deel uitmaakte van de erehaag in de nationale klederdracht van Noord-Celebes, op de trappen van het presidentieel paleis in Djakarta. Dat was in de mooie tijden toen Soekarno een kampioen was van de nietgebonden landen, en genoot van de bezoeken van Tito, van Ho Tsji Minh, van Boelganin en Chroesjtsjov.

Wimanjaya was van 1956 tot 1970 werkzaam als voorlichter op het ministerie van Luchtvaart, maar nu is hij fulltime bestrijder van onrecht en marteling. Hij verkneukelt zich over de nieuwste ontwikkeling: opgetogen vertelt hij dat Poncke Princen vorige maand, vrijwel direct na aankomst in Indonesië, een aanklacht wegens marteling van gevangenen heeft gedeponeerd bij het Openbaar Ministerie tegen Ali Said, de gepensioneerd generaal die door Suharto is gepromoveerd tot voorzitter van de Nationale commissie voor de Mensenrechten, omdat je toch wat moet, als je je export wilt veilig stellen. Said had Princen en zijn medestanders 'allemaal verraders' en van Princen excuses geëist. Die kreeg hij niet.

Aids

Liotohe's familie – echtgenote en zes kinderen – maakt zich zorgen om vaders activiteiten. „Ik zeg altijd: ik verspreid het aids-virus, en aids is dan de afkorting van Aku Injen Dobrah Suharto, ik wil Suharto doorbreken." Vandaar die pogingen tot vergiftiging, die ontvoering, die recente poging – nogal onhandig, als je moet afgaan op Liotohe's relaas – hem op het laatste moment te verhinderen naar Genève te gaan, de intimidatiepoging door een speciale afgezant bij de Verenigde Naties. Ze hebben hem al vijf keer zijn huis en grond afgenomen (en teruggegeven). „Ik voel me geroepen door God, juist door die ervaring: dat is toch uniek?" Nog twee andere aanleidingen zijn er voor zijn boek dat momenteel veel aftrek vindt in Indonesië, *Het Imperium van Suharto* , beide zijn ze soekarnistisch: toen Soekarno in 1933 gevangen zat ontmoette hij daar mensen van Sangihe, het eiland waar Wimanjaya werd geboren, die ook nationalist waren. Soekarno moet toen gezegd hebben dat je best een grote ziel kunt hebben, ook al kom je van een klein eiland. „Die profetische gedachte van Soekarno vervul ik," zegt Liotohe stellig.

Licht

De derde aanleiding is al helemaal wonderbaarlijk: toen Wimanjaya een tijdje geleden het graf van Soekarno bezocht en zich daar liet fotograferen, bleek later op de foto een beeld van Soekarno zichtbaar, en een licht boven de tombe dat nooit eerder gezien was. „Ik kreeg kippevel toen ik de foto zag. Op dat moment wist ik het zeker, dat ik door moest gaan." Zoals Soekarno zichzelf de Verlengde Tong van het Indonesische volk noemde, zo voelt Liotohe zich de Verlengde Stem van het Volk, die zo lang stom is gehouden door het huidige regime.

Wat je ook van dat verhaal moet denken, in ieder geval geeft het Wimanjaya de moed om door te gaan. Geestelijken van alle denominaties bedenken zich wel tweemaal iets ten ongunste van het regime te zeggen, ze beperken zich tot de godsdienst als zodanig. „Ik zeg als gelovige: het is onze taak niet bang te zijn te mensenrechten te verdedigen tegenover de regering."

Maar wat gebeurt er als Suharto valt? Indonesië valt uit elkaar, voor deze gebeurtenis maakt men zich al op, in Atjeh, op de Molukken, in Nieuw-Guinea, op Timor. Liotohe vreest een nieuw Joegoslavië, maar dat is al van meer landen gezegd. Van de verkiezingen waarvoor hij kandidaat-vice-president is komt voorlopig niks, dat is in ieder geval duidelijk.

Als Liotohe thuis komt, wat gaat hij dan doen? „Mijn toespraak tot de Verenigde Naties van februari voorbereiden. En als ik op het vliegveld doodgeschoten word, dan wordt mijn vrouw in ieder geval president..." Een wrange verwijzing naar de Philippijnen, waar Cory Aquino president werd nadat haar man bij aankomst uit ballingschap werd vermoord...

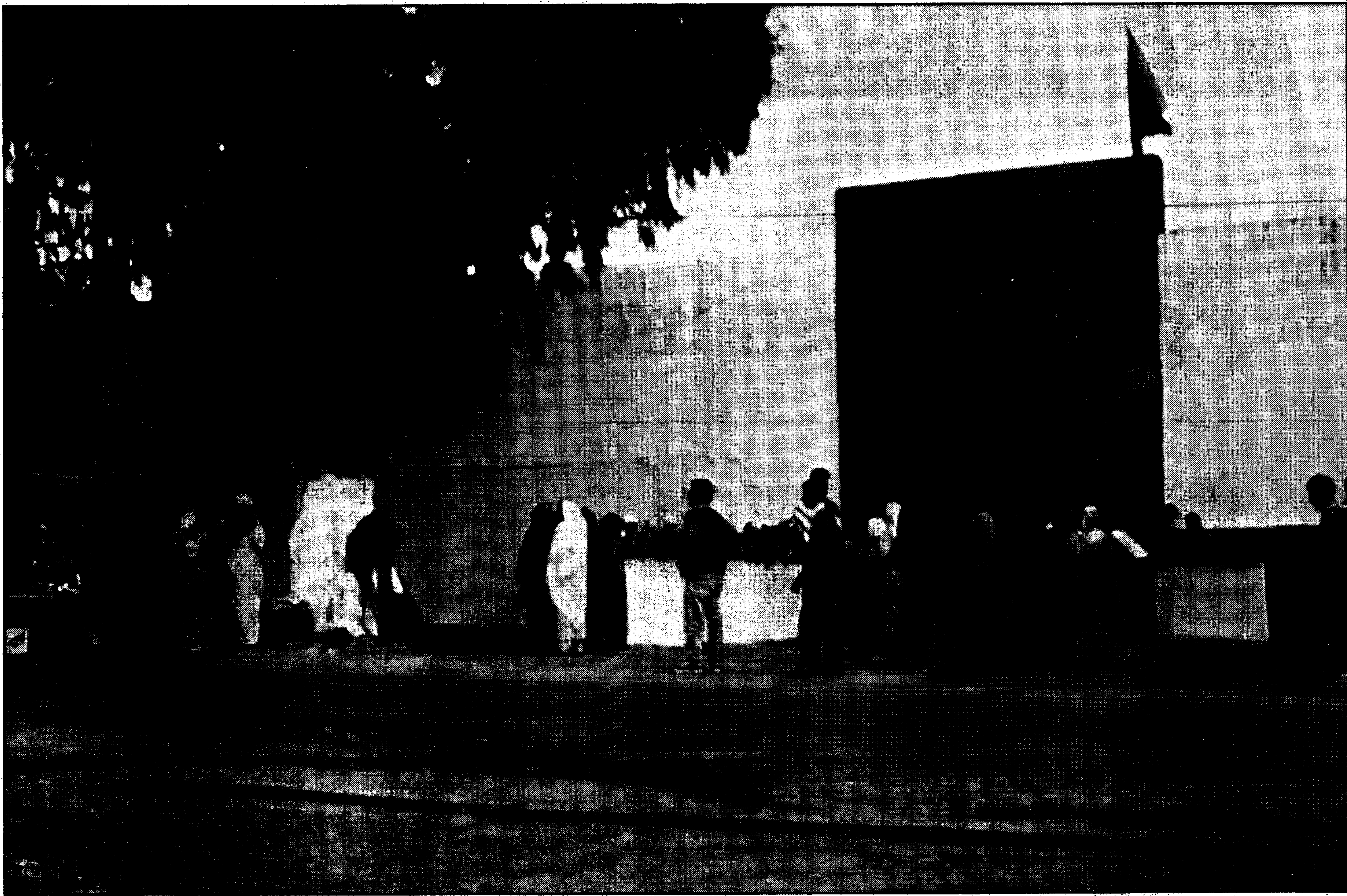

● De gepantserde ingang van de 'provinciale' gevangenis even buiten Tanger, de gevangenis waar Woedernaar Aart V. zijn straf uitzit. Foto: Foto: GPD.

Gehandicapte hasjsmokkelaar worstelt in Marokkaanse cel

De verleiding was te groot om nee te zeggen

In de overvolle Marokkaanse gevangenissen van Tanger en Rabat zitten vijftig Nederlandse hasjsmokkelaars hun vaak lange straf uit. Verstoken van alle comfort en rechtsbijstand. Alleen al dit jaar werden er 24 gesnapt. Onder hen de ernstig invalide Woerdenaar Aart de V. (32) en een 19-jarige plaatsgenote. De afgelopen zomer werden zij er ingeluisd door drie Marokkaanse drugsdealers uit Woerden, van wie er twee handig aan hun arrestatie ontsnapten.

Onze verslaggever Taco Slagter reisde naar Tanger en kreeg na vier dagen bureaucratische rimram bij hoge uitzondering toestemming van de procureur-generaal Aart te bezoeken in het zwaar bewaakte, naar urine en ontlasting stinkende complex.

DOOR TACO SLAGTER

Alsof het zijn zoon of broer betreft, duwt een ongeschoren bewaker de rolstoel met Aart voorzichtig door de nauwe deuropening van het gevangeniskantoortje. Nadat in de kleine ruimte tussen twee [illegible] een plekje is gevonden, strijkt de breedlachende cipier hem door het vette haar. Ter afsluiting van deze toch wel opvallende behandeling van een gevangene in Marokko brengt hij Aart een quasi-militaire groet. „A bientot," voegt hij eraan toe.

Tot gauw, dat zeker. Want de kleine Woerdenaar die sinds z'n vijfde jaar aan een van de ernstige vormen van reuma lijdt, geen milt meer heeft en talrijke keren aan de vergroeide gewrichten is geopereerd, heeft in deze getraliede en bij nacht ijskoude vergeetput nog ten minste drie maanden te gaan.

Een uur wachten voor de groene gepantserde poort van deze 'provinciale' gevangenis, even buiten de havenstad Tanger, is eraan vooraf gegaan. Samen met familieleden van Spanjaarden, Fransen en Duitsers moeten we wachten op de komst van 'monsieur le directeur'. Een botte, gedrongen man die mij er enkele dagen eerder liet uitgooien. Een poging om op de 'autorisation' van de Utrechtse gevangenispredikant J. Spoor van de stichting 'Epafras' in het cellencomplex te komen, was mislukt.

Tegen vier uur maandagmiddag is het zover. Nadat bewakers gehaast de poortdeuren hebben opengezwaaid voor de nerveus toeterende directeur is het nog een kwestie van minuten. Een tas met truien, ondergoed, schrijfwaar en een dikke Nederlandse zaterdagkrant is tegen de vergoeding van twee pakjes Amerikaanse sigaretten snel door de controle geloodst.

Van de overgebleven rookwaar doet Aart zich tijdens het twee uur durende gesprek meer dan te goed. Een bewaker in burger die ons moet afluisteren, houdt zich discreet afzijdig en verdwijnt na een kwartier. Wat zenuwachtig, maar dolblij dat er weer bezoek uit Nederland is, doet hij uiteindelijk op gedempte toon zijn verhaal. „Ik zal u alles vertellen," zegt hij resoluut. „Het is m'n eigen rotschuld en daarom heb ik ook hier tegenover de politie en de rechter de hele waarheid opgebiecht."

Geronseld

Nu pas wordt duidelijk dat Aart en de 19-jarige Astrid (op verzoek van haar familie is dit een gefingeerde naam) door drie in Woerden wonende Marokkaanse drugsdealers onder druk werden geronseld om hasj te smokkelen. Astrid was van huis weggelopen en woonde tijdelijk bij Aart in. Beiden gingen veel om met Marokkaanse jongeren uit de wijk Molenvliet.

De verkeerde vrienden, zo bleek achteraf, die op een dag met de drugsdealers Mohammed L., Mansour R. en een zekere Zaim kwamen aanzetten. „Eerst wilde ik ze niet in huis," zegt Aart. „Maar ze bleven op de deur en ramen bonken en sloopten de bel. Jammer genoeg gaf ik toe aan die intimidatie en liet ze erin. Ik was bang."

De drugsdealers maakten Aart en zijn vriendin wijs dat de invaliditeit van de Woerdenaar de steeds strenger controlerende douaniers in de haven van Tanger wel zouden misleiden. Voor elke kilo overgebrachte hasj was hun duizend gulden in het vooruitzicht gesteld. Aanvankelijk zou het om veertig kilo gaan; het werd achteneenhalf, tenminste dat was Aart en Astrid verteld.

Met geld van Mohammed L. huurde Aart een aangepaste auto in Woerden. Behalve smokkelaar was hij ook de chauffeur. Dan zou het nog minder opvallen. Mohammed en Mansour waren met een Mercedes (van Mohammed) vooruit gereden om de sluikhandel in Marokko voor te bereiden. Op 18 juli arriveerde de Woerdenaar in Tanger, samen met Astrid die voor hem zou zorgen, Zaim en een zekere Rashid, een Marokkaanse vriend van Aart die er wel van afwist maar hem bleef aanraden het niet te doen.

Acht dagen vertoefden het Nederlandse tweetal bij de ouders van Rashid. Meteen na aankomst op het logeeradres had drughandelaar Mansour de huurauto meegenomen onder het mom dat hij een uit Nederland meegebrachte tv bij een oom even buiten Tanger moest afleveren. Tot de dag van het vertrek zag de Woerdenaar de wagen niet meer terug.

Avontuur

Op vrijdagmorgen 30 juli reed Zaim de auto voor. Het riskante avontuur kon beginnen. Bepaald was dat Aart en Astrid het alleen zouden doen. Auto's met Marokkanen worden bij de grens sowieso binnenstebuiten gekeerd. Rashid en Zaim zouden een paar dagen later op kosten van de drugsdealers naar Nederland vliegen. Om er zeker van te zijn dat de Nederlanders het er daadwerkelijk ook op zouden wagen, reed Zaim mee naar de haven. Eenmaal in de file voor de veerboot naar Spanje stapte hij uit, wenste hen geluk en verdween. Een half uur later hadden Aart en Astrid de boeien om.

„We weten vrijwel zeker dat de zaak is verraden," zegt Aart opgewonden. De kleine handen trillen. Driftig zuigt hij aan een sigaret. Het magere lichaam schuift nerveus op de te grote rolstoel. „Nog voordat de paspoorten waren gecontroleerd," vertelt hij verder, „had een van de douaniers de hasj al gevonden. Een deel zat links voor in de drempel en de rest in het linker achterportier. Ze wisten precies waar ze moesten zoeken."

Het is een bekende truc in Marokko een onbeduidend hasjtransport vooraf te laten gaan aan bijvoorbeeld een vrachtwagen waarin duizenden kilo's zijn verborgen. De bedoeling is hiermee de douane af te leiden, vooral in de zomer wanneer toeristen en Marokkaanse gastarbeiders zich verdringen voor de veerboot naar de Europese vaste wal. Aarts veronderstelling dat Mohammed en Mansour om deze reden die paar kilo's hasj in zijn auto aan de grenswachten hebben verlinkt, hoeft niet ongegrond te zijn.

Nog dezelfde dag werden ook Zaim en Rashid in hun woningen in Tanger aangehouden. Voor de Marokkaanse justitie was Zaim geen onbekende. Hij zat al eerder voor hasjsmokkel vast. Maar ook Mohammed zou een notoire crimineel zijn. Door zijn toedoen, zo heeft de Woerdenaar in de gevangenis gehoord, eindigde voor 'jongens' uit Woerden vorig jaar een hasjtransport in een Spaanse cel. Niettemin wisten Mohammed en Mansour ook nu weer aan hun berechting te ontkomen. Enkele dagen voor het echec van Aart en Astrid waren ze per auto naar Nederland uitgeweken.

De rechtszaak voor het 'tribunale premier instance' – na het vonnis in eerste aanleg volgt automatisch het hoger beroep bij het 'court d'appèl' – leverde voor zowel Aart als Astrid een ongekend lage straf op van vijf maanden en zesduizend gulden boete. Zonder advocaat en een goede tolk, dat wel. Volgens de procureur-generaal is die extreem lichte straf wel verklaarbaar. Naar zijn zeggen heeft de zware handicap van de Woerdenaar het mededogen van de rechter opgewekt. En daar hebben de anderen eveneens van geprofiteerd. Behalve dezelfde geldstraf kregen Zaim en Rashid slechts een maand meer.

Propvolle cel

Hoe onloochenbaar de keiharde werkelijkheid is in een propvolle Marokkaanswe gevangenis, ervaren Aart en Astrid (zij weigerde met deze krant te praten) elke dag. Astrid zit in het vrouwengedeelte in een kale cel van ruim twintig vierkante meter met veertien andere gedetineerden. Iets meer dan een vierkante meter is beschikbaar om te kunnen slapen. Op de grond, zonder matras en met één deken. Tafels en stoelen ontbreken.

In de smalle openingen boven in de buitenmuur van het betonnen verblijf zitten geen ramen, alleen tralies. 's Nachts is het er in dit jaargetijde ijskoud, terwijl muggen van een centimeter groot de gedetineerden lek steken.

Voor Aart gaat het om andere problemen. Weliswaar is hij met veertien anderen in de kleine ziekenboeg geplaatst en moet de nacht worden doorgebracht op een krakkemikkig doorgezakt bed met een flinterdun matrasje, de ontberingen zijn er niet minder om. Aart kan zijn behoefte niet doen in een stinkend gat in de grond, waarop de 'gezonde' gevangenen in hun cellen zijn aangewezen. „In het weekeinde is die speciale WC ook voor mij verboden terrein," klaagt hij. „Bewakers zeggen doodleuk dat ik het maar tot maandag moet ophouden."

De kou speelt ook de reumatische Woerdenaar veel parten. Gretig trekt hij meteen een van de twee truien aan die Regina Pannekoek-Lairinie, de enige administratieve medewerkster van het Nederlands Consulaat in Tanger, voor hem heeft gekocht en aan mij heeft meegegeven. „Kou is voor mij funest," zegt Aart. Door gebrek aan warm water heeft hij zich weken nauwelijks fatsoenlijk kunnen wassen, maar sinds kort zorgt Mohammed, een langgestrafte die de dokter assisteert, elke dag voor een teil heerlijk warm water. „U weet niet wat een feest dat voor me is."

Droog brood

Bouwen we in Nederland 'hotels' voor gedetineerden met keuzemenu, de Marokkaanse autoriteiten sparen elke cent uit voor hun gevangenissysteem. Dat ligt opgesloten in de armoede die het land zelf kent en de cultureel en islamitisch bepaalde opvatting dat boeven geen menswaardige behandeling verdienen. Geen wonder dat het met het eten nog treuriger is gesteld dan met de accommodatie. De maaltijden bestaan uit water en droog brood als ontbijt en twee keer per dag een dun soepje met een aardappel en zo hier en daar kapot gekookte groente.

Om te kunnen overleven in een Marokkaanse gevangenis, is hulp van buitenaf een bittere noodzaak. Vandaar dat als dagelijks ritueel familieleden bij de gevangenispoort te hoop lopen om tot de rand gevulde tassen met eten en drinken aan bewakers af te geven. Het heeft geen zin daar luxe artikelen bij te doen, want die bereiken de gedetineerden nooit. Of een cipier moet het tegen een vergoeding door de vingers zien. Met name is dat nodig bij medicijnen. Die zijn vanwege de relatief hoge prijs zeer in trek bij het weinig verdienende gevangenispersoneel.

Alle Nederlanders zijn voor wat betreft vers fruit, blikgroente, geconserveerd vlees of vis en drinkbaar water in hoofdzaak aangewezen op de goedwillende mevrouw Lairinie van het Nederlands Consulaat. Hoewel ze slechts halve dagen werkt heeft ze er een dagtaak aan. Behalve de tijdrovende papieren rompslomp die iedere gedetineerde voor een ambassade of consulaat met zich meebrengt, moet Lairinie kas houden van het door familie in Nederland overgemaakte geld, is ze tientallen uren per maand aan vrije tijd kwijt met het verzamelen van de boodschappenlijstjes, de inkopen en het afleveren van de levensmiddelen in de nor.

Berucht

Voor de Nederlandse ambassade in Rabat doet dat probleem zich nog in heviger mate voor. Uiteindelijk komen alle buitenlanders na hun definitieve veroordeling in de beruchte El Salah gevangenis van de Marokkaanse hoofdstad terecht. De kanselarij kan echter de stroom Nederlandse mini-hasjsmokkelaars – bij het merendeel gaat het om wat kilo's – nauwelijks aan. Het aantal betrapte landgenoten steeg dit jaar bijna met honderd procent.

Met als gevolg dat zij zowel in Rabat als Tanger maar mondjesmaat bediend kunnen worden. Dat geldt vooral voor de controle van de rechtsgang, de aanvoer van voedsel en het geregeld bezoeken van de gedetineerden. Maar Buitenlandse Zaken in Den Haag biedt geen oplossing voor deze noodsituatie. Er is geen geld voor extra personeel. „Het dreigt hier uit de hand te lopen, als Den Haag niet snel maatregelen neemt," zei dominee Spoor vorige week na een bezoek aan de gevangenis van Rabat.

Voor Aart en Astrid is er het mogelijke lichtpuntje van hulp door het Nederlands Consulaat in Tanger. „Ik ben iedereen zeer dankbaar," stamelt Aart. „Ook al heb ik de straf verdiend, niets is erger dan je totaal verlaten te voelen."

Terwijl hij met luide uithalen in snikken uitbarst, wordt Aart de gevangenis weer in gereden. Zoals het er nu naar uitziet voor enkele eindeloze maanden van kou en ontbering.

ander-
zijds

Nuchte

DOOR PETER STIEKEMA

Leuk idee van die jongens
Veilig Verkeer Nederland, o
niet-dronken rijde
alcoholcontroles te belonen
dertig gulden; toch altijd goed
de aanschaf van een fles rede
whisky of twee flessen ber
namaakjenever en een dito
moet je maar de

Die actie van VVN
gesponsord do
frisdrank-industrie, kennelijk
het motto 'fris achter het
maak het rijden niet nodeloos
Die industrietak hoopt zo me
verkopen – dat moet ook wel,
desastreus verlopen zomer van
en wil bovendien bereiken d
regering de verbruiksbelas
afschaft, of in ieder geval dras
verl

Nuchtere slimmeriken, die sne
denken te worden door als
rondjes langs de politiecontr
maken, in de hoop zo
gehonoreerd te worden m
dertig piek, moeten we
teleurstellen: in totaal ku
slechts 1500 automobiliste
beloning innen. Dus wie het
maalt, het laatst baalt en het
wordt betaald, zal ik maar ze

Overigens, als ik van de
Brand, Bols, Heine
Hooghoudt was, liet ik het er ni
zitten. Ik zou die onee
concurrentie va
frisdrankjongens het hoofd bi
Jeneverstokers en bierbrou
dienen de handen ineen te s
alle automobilisten met een
slok op ogenblikkelijk van
juridische bijstand te voorzie
sowieso hun boetes te be
Dronken rijders zijn imme
ridders zonder vrees of blaam,
allen tijde pal staan vo
alcoholindustrie. Die moet je
houden, dat is duidelijk en die
honderd doden per jaar, ac
neem je gewoon op de koo
Waar gehakt worden valle
eenmaal spaanders en kost
kost dient voorkomen te worde
we een land van Buckler-dri
worden. Nou ja, Buckler,
alcoholvrije dranken bedo
want de merknaam Buck
binnenkort, dank zij het missie
van Youp van 't Hek, voorgoe
dit land verdwenen. Gelukkig

Toch stuiten we v
VVN-frisdrankactie o
merkwaardig fenomee
honoreren van wat, strikt geno
normaal, niet-crimineel gedra
Het plannetje van VV
frisboeren is niet eens nieuw in
soort. Enkele maanden gelede
kwamen de vroede vaderen in
Haag op het idee om jeug
vandalen, die zich vo
verandering gewoon gedroeg
nu eens niet een complete
sloopten of uit de rails lieten
gratis naar de Efteling te st

Waar moet dat in vredesnaam
toe, ben je geneigd je af te vra
Komen voetbal-hooligans, die
één dag fietsketti
honkbalknuppels en vlinderm
thuis laten, nu plotseli
aanmerking voor een gratis be
aan de VIP-boxen van hun favo
club? Als je je buurvrouw
verkracht, ik noem maar wat,
je dan de rest van je leven
bijzondere verbruiksbelasting
te bet

Wanneer je dergelijke id
accepteert dan is het nog maar
kleine stap tot het punt da
pyromanen lid van de brand
worden, elke inbreker politie-
en iedere pederast
kleuterleider. Zo hou je ze alle
rustig en tevreden, hoop je

Het lijkt erop of we in een
omgekeerde wereld leven.
deze week richtten minister
Ballin en advocaat-ge
Gonsalves een dramatische o
tot de bevolking. Burgers ove
de samenleving moeten alert zi
infiltratie van criminele organ
in de 'bovenwereld'. Want, zo
Gonsalves, bankemplo
notarissen, advocaten, make
wethouders en accountan
doorgaans onvoldoende
ernst van dit pro
doordrongen. Over het feno
politie werd niet eens meer ge

Of zou Gonsalves bedoelen da
voornoemde beroepsbeoefen
maar al te goed de weg weten
'grijze en zwarte circuits' en d
laatst overgebleven eer
burgers de rol van politie-age
infinitum krijgen toebedeeld
zou het, fris van de lever, dank
die frisdrank, haast gaan den

Roemenië is een van de weinige landen ter wereld waar homoseksualiteit nog steeds bij wet verboden is. In artikel 200 van het Wetboek van Strafrecht in Roemenië staat onomwonden dat seksueel verkeer tussen mensen van hetzelfde geslacht bestraft kan worden met één tot vijf jaar cel. Veel Roemenen hadden gehoopt dat na de revolutie van december 1989 dit soort bepalingen uit de wet zouden worden gehaald. Tevergeefs. Heel wat Roemeense homoseksuelen vragen in Nederland asiel. Maar of ze hier mogen blijven is de vraag. De Nederlandse overheid lijkt de boot te willen afhouden.

● *Simon (links) en Ioan, twee Roemeense vluchtelingen die in Heerlen wachten op uitsluitsel of ze in Nederland mogen blijven.* Foto: FRANS RADE

Asielzoeken martelgang voor Roemeense homoseksuelen

DOOR WIM DRAGSTRA

Ioan Colf (42 jaar) en zijn vriend Simon Apostol (29 jaar) vierden 8 oktober een feest. Een feest in pocket-formaat want de grootte van hun woonkamer staat niet toe dat er meer dan twee gasten worden uitgenodigd. De vriendelijkheid van de ontvangst gaat de omvang van de woonruimte vele malen te boven. Glazen staan klaar, een fles drank ernaast, en terwijl de glazen nog halfvol zijn, wordt er koffie geserveerd met een stuk taart. „Zo doen we dat in Roemenië, we zetten alles op tafel en dan pak je maar."

Ioan en Simon vieren dat ze een jaar in Heerlen wonen. Echt feest zal het voor hen echter pas worden als ze weten dat ze altijd in Heerlen mogen blijven. Ze willen graag Nederlanders worden, omdat ze in hun thuisland Roemenië niet kunnen leven zoals ze graag willen. Ioan en Simon zijn homoseksueel, sinds 1987 hebben ze een relatie. In Roemenië werd het hen onmogelijk gemaakt samen te leven, daarom weken ze in april 1992 uit naar Nederland.

Ioan trouwde, ondanks het feit dat hij homosexueel was. „Anders kreeg je geen baan, geen huis, niets. Ik heb een dochter. Ik werkte als politie-officier bij de politie in Arad. Rond mijn 25ste kwam ik er voor uit dat ik homoseksueel ben. Toen begonnen de problemen. Bij de politie kon ik niet blijven." Hij moest een brief ondertekenen waar in stond dat hij psychisch niet gezond genoeg was om politie-functionaris te zijn. Hij werd gedwongen te ondertekenen. Sindsdien was Ioan min of meer vogelvrij. Waar hij ging of stond achtervolgden de autoriteiten hem. Hij ging rechten studeren en kwam als jurist te werken op de staatsboerderij van Sinleani. „Maar altijd werd ik achtervolgd, werd ik in de gaten gehouden wat ik deed, met welke mensen ik omging, waar ik op bezoek ging."

Samen met nog 36 andere homoseksuelen werd Ioan in juli 1987 gearresteerd, tijdens een grote 'schoonmaakactie' in zijn woonplaats Arad. Zijn vroegere collega's zetten hem achter de tralies. „Ze konden nu hun minachting op mij botvieren. Terwijl ik vastgebonden zat met handboeien werd ik geschopt en geslagen. Ze gebruikten hun vuisten, maar ook stokken en gummiknuppels. Ik werd ook met handen en voeten vastgebonden aan een stang die tussen twee muren was bevestigd, de zogenoemde grill-methode. Ik hield daar blauwe plekken en veel kleinere verwondingen aan over, geen blijvend letsel. Veel erger was echter de geestelijke vernedering. Ik was politie-officier, ik werkte daar. Mijn eigen chef, mijn eigen collega's hebben me mishandeld, mensen die me goed kenden en met wie ik samenwerkte, veranderden totaal toen ze hoorden dat ik homofiel was. De minachting ten opzichte van homo's is erg groot."

Hij werd door de rechtbank veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf jaar. Tot uitvoerlegging daarvan kwam het niet, aangezien president Ceaucescu een algemene amnestie afkondigde. Op 26 oktober 1987 werd hij vrijgelaten op voorwaarde dat hij zich nooit meer schuldig zou maken aan overtreding van het anti-homo-artikel in de wet. Hij moest zijn proceskosten zelf betalen. „Vanaf dat moment werd ik en ook mijn vriend Simon, constant achtervolgd door de Securitate en de politie. Als er – weet ik waar – een jongetje werd aangerand, moest ik opdraven. In Boekarest waar Simon woonde en in mijn eigen stad Arad werden we in de gaten gehouden."

Ze konden dus niet bij elkaar wonen. „Het was heel normaal dat bijvoorbeeld om zes uur 's morgens bij een van ons de deurbel ging en vijf agenten binnenkwamen om het huis te doorzoeken of er misschien een andere man was. Er waren tijden dat we elkaar alleen maar in een stadsbus konden ontmoeten, omdat dat het minst opviel. Het was net als in een spionagefilm."

Revolutie

Toen de revolutie tegen Ceaucescu losbrandde was er een moment van hoop. Zou nu alles anders worden? „Nee hoor! In de nieuwe wetten werd het anti-homo-artikel toch weer opgenomen. De politie bleef ons achtervolgen," zegt Ioan. „Voor mij was dat een enorme teleurstelling. Ik had vijftien jaar lang gewacht op een verbetering van de situatie. Ik was inmiddels veertig jaar, moest ik nog eens zo lang wachten? Dan zou mijn leven goeddeels voorbij zijn..."

Ze besloten te vluchten, weg van huis en haard. Alles achterlaten, ouders, dochter, vrienden en kennissen. Hun papieren stuurden ze vooruit met een kennis die per auto naar Denemarken ging. Ze waren namelijk bang dat als ze aan de grens zouden worden aangehouden met al hun papieren op zak, ze het land niet uit mochten. Via Hongarije, Tsjechië en Duitsland reisden ze naar Denemarken om hun papieren op te halen. Van daar gingen ze rechtstreeks naar Amsterdam. „Naar het COC, maar daar konden ze ons niet helpen. Vervolgens kwamen we in Rotterdam terecht bij iemand met wie we gecorrespondeerd hadden. Hij zorgde ervoor dat we bij de vreemdelingenpolitie kwamen."

De procedure om asiel aan te vragen ging van start. Ze werden opgenomen in het asielzoekerscentrum Nijeveen. Heel hoopvol begon het tweetal aan allerhande cursussen waarmee asielzoekers worden zoet gehouden. Ze leerden fietsen (maar de fiets die ze kregen werd gestolen), Nederlands praten, met een computer omgaan, ze deden een cursus basiseducatie en nog steeds zijn ze bezig om te leren Nederlander te worden. „We kunnen nu in één huis wonen, in één kamer slapen, samen over straat lopen, samen naar de film gaan. Die vrijheid is het ons waard geweest uit ons vaderland weg te gaan."

Klap

Na de problemen in Roemenië, zitten ze nu midden in de problematische gang door de procedure om in Nederland de status van vluchteling te krijgen. Justitie wijst in eerste instantie hun aanvraag af. De chef van de directie Algemene Zaken van het ministerie van Buitenlandse Zaken schrijft op 26 januari 1993 aan de staatssecretaris van Justitie dat er sinds de revolutie van 1989 geen gevallen bekend zijn dat vervolging op grond van het anti-homo-artikel in Roemenë heeft plaatsgevonden. „Wij voelden dat als een klap in ons gezicht," zegt Ioan. „Terwijl in Roemenië de politie nu nog steeds bezig is naar ons te zoeken, er geregeld brieven op mijn adres in Arad aankomen met bevelen om me te melden op het politiebureau, terwijl mijn post vanuit Hongarije verstuurd moet worden anders worden de brieven opengemaakt, zegt Buitenlandse Zaken dat er niets aan de hand is."

Ook andere instanties komen met bewijzen van het tegendeel dan wat de mannen van Kooijmans beweren. Het Nederlandse bureau van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen (UNHCR) stelt Justitie in maart van dit jaar op de hoogte van een onderzoek in Roemenië dat heeft aangetoond dat er sinds 1992 wel degelijk homoseksuelen worden vervolgd en in het gevang gestopt. In 1992 en de eerste maanden van dit jaar waren dat er tussen de 40 en 70. Ook het Roemeense ministerie van Justitie zelf geeft toe dat er in juli vorig jaar 72 mannen gevangen zaten louter en alleen omdat vanwege hun homoseksueel zijn.
In het blad XL (uitgegeven door het COC) van mei van dit jaar wordt melding gemaakt van een onderzoek van de Engelse student Scott Long naar de situatie van homo's in Roemenië. Hij vond in de gevangenissen rond Boekarest de lijfelijke bewijzen dat artikel 200 nog spinglevend is. Van de negen gevangen homoseksuelen die Long sprak, bleken er vier te zijn mishandeld op een manier zoals dat ook met Ioan Colf gebeurde.

Dat er op dit moment nog steeds Roemenen wegvluchten uit hun land omdat ze als homoseksueel gevaar lopen opgepakt te worden, bewijst ook dat de bewering van Buitenlandse Zaken niet langer houdbaar is.

Op grond van deze tegengestelde berichten heeft het ministerie de ambassade in Boekarest om een nieuw onderzoek gevraagd. Er moet een nieuw ambtsbericht komen over de situatie van homoseksuelen. Buitenlandse Zaken wil inhoudelijk niet op dat onderzoek ingaan 'aangezien we daarmee vooruit zouden lopen op de asielaanvraag van homoseksuelen uit dat land', aldus een woordvoerder. Volgens hem verschilt de situatie per regio. „Bepaalde districtshoofden, zeg maar commissarissen van politie, voeren die wet wel uit, anderen niet. Ongetwijfeld is de situatie verbeterd maar of die ideaal is mag betwijfeld worden."

Ioan en Simon delen die mening niet. „In heel Roemenië worden homoseksuelen vervolgd. Het is gewoon een kwestie van mentaliteit. Ook al zou je de wet veranderen, dan nog verander je de mensen niet. De meeste Roemenen zien homoseksualiteit als een psychische ziekte, iets heel slechts dat uitgeroeid moet worden. Dat is ze jarenlang voorgehouden, ze kunnen niet anders denken."

De twee Roemenen willen niet meer terug en kunnen niet meer terug omdat ze zich negatief hebben uitgelaten over de regering. Ze willen integreren in de Nederlandse samenleving. „We willen werken voor ons geld, ons eigen brood verdienen. We willen Nederlanders worden en in alle rust en vrede hier leven. Het doet ons pijn te zien dat andere vluchtelingen wel de officiële status krijgen terwijl wij ons afvragen hoe dat mogelijk is. Ze willen geen Nederlands leren, ze doen niets om te integreren, er zijn zelfs officiële vluchtelingen die criminele achtergronden hebben. Wij hebben alles eerlijk aangepakt, we hebben ons paspoort niet weggegooid en we doen alles om aan het maatschappelijk leven hier in Nederland deel te nemen. Wat moeten we nog meer doen?"

Op dit moment kunnen ze niet meer dan afwachten, totdat er een nieuw ambtsbericht uit Boekarest komt op grond waarvan Justitie hun situatie opnieuw kan beoordelen. Ondanks die knagende onzekerheid blijven Ioan en Simon bezig Nederlanders te worden. 't Lukt aardig want ze ergeren zich bijvoorbeeld al aan bepaalde reclames voor wasmiddelen.

ONS SOORT MENSEN

denkwijzer

In 1978 werd ik door het Max Planck Instituut voor Psychiatrie in München uitgenodigd om twee lezingen te geven, een op vrijdagavond en een op zaterdagmorgen. Afgesproken was, dat ik de lezingen in het Engels zou houden. Ik was nog maar nauwelijks begonnen op vrijdagavond, of het bleek dat een aantal van de aanwezige wetenschappers onvoldoende Engels beheerste om mijn betoog goed te volgen. Of ik ook in het Duits kon spreken. Dat kon ik niet, of in ieder geval niet goed, was mijn antwoord. Of ik het dan alsjeblieft toch, ik was immers Nederlander, zou willen proberen.

Ik liet me door de groepsdruk overrompelen. Toen ik na twee uur 'Duits' tenslotte doodmoe op mijn hotelbed neerviel, was ik behoorlijk in de war. Er knaagde een vaag schuldgevoel, alsof ik naar de vijand was overgelopen. Ik vroeg me af wat mijn familie, met name mijn vader, er van gevonden zou hebben als ze me zo bezig hadden gezien, sprekend in die taal die met zoveel vreselijke herinneringen en emoties was verbonden.

Die hele nacht heb ik in mijn slaap Duits gepraat, een soort innerlijk talenpraktikum, maar vooral ook een soort reiniging van oude oordelen en weerstanden. Mijn lezing de volgende morgen hield ik het Duits alsof ik nog nooit iets anders had gedaan en ik doe sindsdien niet meer anders als ik in Duitsland moet spreken. Een effect van het spreken in hun 'moers'taal op mij is in ieder geval geweest het besef dat de Duitsers weliswaar anders zijn dan wij Hollanders, maar dat de verschillen veel kleiner zijn dan wij vaak denken en vooral wensen.

De vraag of de Duitsers anders zijn, houdt al zo'n vijftig jaar, in feite sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog, de gemoederen bezig. Ze is zelfs het vertrekpunt geweest voor een van de meest indrukwekkende serie psychologische onderzoekingen van deze eeuw. Aan het eind van de jaren vijftig verzon een groep onderzoekers aan de universiteit van Yale in de Verenigde Staten een onderzoeksopzet om de 'Germans are different' hypothese te toetsen. De redenering achter die veronderstelling was kort gezegd de volgende:

1. Hitler had zijn afgrijselijke plannen nooit kunnen uitvoeren zonder de medewerking van duizenden anderen; 2. de Duitsers hebben een fundamenteel karaktergebrek, namelijk de neiging om kritiekloos te gehoorzamen, ongeacht wat voor daden hun leider of autoriteit van hen vraagt, en het is deze bereidheid tot gehoorzaamheid die Hitler de medewerking leverde die hij nodig had.

De onderzoekers waren van plan om te proberen punt 2 van deze redenering te bewijzen door in Duitsland zelf een grote groep Duitsers aan een 'gehoorzaamheids'experiment te onderwerpen. De beoogde opzet van het experiment was ongeveer de volgende. Gewone Duitse mannen zouden via een advertentie als proefpersonen geworven worden voor een experiment over het effect van straf op leren in situaties, waarin een persoon de leraar en een andere persoon de leerling was. Aan het begin van het experiment zouden steeds twee proefpersonen aan elkaar voorgesteld worden, waarvan een in feite een medewerker van de onderzoekers was. Daarna zouden de proefpersonen lootjes trekken om te bepalen wie 'leraar' en wie 'leerling' zou zijn, maar de loting zou zo geregisseerd worden, dat de echte proefpersoon altijd de 'leraar' was.

Vervolgens zou de echte proefpersoon er getuige van zijn dat de 'leerling' in een soort van elektrische stoel werd vastgesnoerd om, zoals zou worden uitgelegd, 'te verhinderen dat hij teveel zou bewegen in geval hij tijdens het experiment een schok kreeg toegediend'. Verder zou er een elektrode aan de pols van de 'leerling' aangebracht worden met elektroden-pasta 'om blaren en brandwonden te voorkomen'. De elektrode, zo zou worden uitgelegd, was verbonden met een schok-generator in de aangrenzende kamer. De 'leraar' zou verzocht worden in die kamer, waar hij de 'leerling' niet zien maar wel horen kon, achter een console plaats te nemen waarop een rij van dertig schakelaars gemonteerd was, met daarbij vermeld het betreffende voltage: van 15 oplopend tot 450 volt. Boven de schakelaars zouden ook toelichtingen aangebracht worden variërend van 'lichte schok' via 'matige schok' en 'gevaarlijk: zware schok' tot, tenslotte, 'XXX'.

De opdracht aan de 'leraar' zou zijn om een rij van woordparen voor te lezen aan de 'leerling' en dan het eerste woord van een paar samen met vier andere woorden te noemen. De leerling moest dan in de aangrenzende kamer uit een van vier schakelaars kiezen, om aan te geven welke het woord was dat bij het eerste woord hoorde. Daarop zou boven de console van de 'leraar', afhankelijk van het gekozen woord, een van vier lichtbakken oplichten. De 'leraar' zou van de proefleider de opdracht krijgen om een schok toe te dienen als het antwoord fout was. Hoe meer fouten, hoe hoger het voltage van de schok.
Iedere keer als de leraar een schok zou geven, zou er een zoemer overgaan, zouden er lampen aanflitsen en een voltage-meter uitslaan. Gaandeweg het experiment zou de 'leraar' reacties van de 'leerling' te horen krijgen (op een band opgenomen, maar de 'leraar' wist dat niet). Bij 75 volt bijvoorbeeld, zou er een licht kermen zijn; bij 120 volt zou de 'leerling' roepen dat de schok pijnlijk werd; bij 150 volt zou hij gaan gillen dat hij weg wilde; bij 180 volt schreeuwen 'ik kan de pijn niet meer aan'; en vanaf 270 volt zouden er in toenemende mate wanhoopskreten komen; bij 300 volt zou de 'leerling' geen antwoord meer geven, maar de 'leraar' zou geïnstrueerd worden om geen antwoord ook fout te rekenen. Vanaf 330 volt zou de 'leerling' onheilspellend stil worden.

Mocht de 'leraar' (de echte proefpersoon/gewone Duitser) op een gegeven moment bezwaar maken tegen de gang van zaken en er bij de proefleider op aan dringen om te stoppen, dan zou deze steeds reageren met een aantal vaste uitspraken, bedoeld om de proefpersonen er toe te bewegen door te gaan, zoals: 'gaat u alstublieft door'; 'het onderzoek maakt het absoluut noodzakelijk dat u doorgaat'; 'u hebt geen andere keus, u moet doorgaan'.
Alvorens dit ingewikkelde experiment in Duitsland werkelijk te gaan uitvoeren, besloten de onderzoekers eerst in hun eigen woonplaats, New Haven, met Amerikaanse proefpersonen een try-out te doen. Het gevolg is geweest dat ze nooit meer aan Duitsers zijn toegekomen. De resultaten van de try-out waren ronduit schokkend.

Een van de waarnemers bij het experiment tekende bijvoorbeeld het volgende op: 'Ik zag een keurige, goed uitziende zakenman glimlachend en zelfverzekerd het laboratorium binnenstappen. Binnen twintig minuten was hij veranderd in een handenwringend, constant aan zijn oorlel trekkend zenuwwrak, dat op het punt van volledig instorten stond. Op een bepaald moment duwde hij zijn vuist tegen zijn voorhoofd en murmelde: O God, laten we er alsjeblieft mee ophouden. En toch volgde hij iedere instructie van de proefleider op, hij gehoorzaamde tot het einde.'

Zoals tweederde van de proefpersonen tot het einde (450 volt) doorging – ondanks hun toenemende angst dat de 'leerling' weleens overleden zou kunnen zijn. Stanly Milgram, de onderzoeksleider, schrijft in zijn verslag getiteld 'Obedience to Authority' (Gehoorzaamheid aan Autoriteit), dat als de try-out iets duidelijk had gemaakt, dan was het wel dat de 'German are different' hypothese verworpen moest worden. En toch, toen op 26 augustus van dit jaar de Duitse minister van binnenlandse zaken berichtte dat daar in krap een jaar tijd 2326 aanslagen op buitenlanders, in de vorm van brandstichting, geweldpleging en moord, waren gepleegd, reageerden veel Nederlanders, ook politici, dat zoiets bij ons niet denkbaar was. Tegen beter weten in help ik ze het hopen.

door RENÉ DIEKSTRA

De laatste Duitse keizer is nog altijd dé asielzoeker van de eeuw. Op 10 november is het 75 jaar geleden dat Wilhelm II von Hohenzollern in Eijsden aan de grens stond. Per hoftrein spoorde hij daags daarna naar Maarn, waar hij werd afgehaald door Godard graaf van Altenburg- Bentinck, die hem anderhalf jaar gastvrijheid bood op zijn kasteel in Amerongen. In mei 1920 vestigde de keizer zich op een landgoed in Doorn, waar hij in 1941 overleed. Zijn stoffelijke resten rusten in een mausoleum tussen de rodendendrons. 'Huis Doorn' is inmiddels een museum, dat de grandeur van het geslacht der Hohenzollerns levendig houdt. In Eijsden herinnert niets aan het gedenkwaardig bezoek. Een memorie van aandenken.

● *De laatste Duitse keizer op het station in Eijsden. Een foto met een wereldfaam; een foto ook met meer geestelijke vaders. Een toen 17-jarige HBS-student, Vic Sniekers, zoon van een belastingambtenaar in Eijsden, persisteerde tot aan zijn dood dat hij de fo[to] met een Ica-platencamera en twee glasplaten vanuit de visitatiekamer van het grensstation had gemaakt. Volgens nazaten van een chemicus op de nabijgelegen zinkwitfabriek, ir. Deschamps, had hun vader de foto genomen, vanaf het fabriekscomplex. Beroepshalve had hij vrije toegang tot het spoorwegemplacement. De mannen op de foto zijn van links naar rechts: de chauffeur van de Duitse keizer, Hauptmann Zeyss; de lijfarts dr. Von Niedener; vleugeladjudant-majoor Von Hirschfeld; keizer Wilhelm II von Hohenzollern; opperstalmeester Von Frankenberg; adjudant-generaal Von Plessen en vleugeladjudant-majoor Von Ilsemann.*
Foto: ARCHIEF SPAARNESTAD

door JAN VAN LIESHOUT

Laatste Duitse keizer 75 jaar geleden in Eijsden aan de grens

Pompeus werd, op 18 januari 1871, in de Spiegelzaal van het Paleis in Versailles het Duitse keizerrijk geproclameerd. Ook de Zuidduitse staten erkenden de koning van Pruisen, Wilhelm I von Hohenzollern, als keizer van Duitsland.

In 1888 regeerden drie keizers. Achtereenvolgens overleden keizer Wilhelm I en zijn zoon, keizer Friedrich III, die slechts 99 dagen aan de macht was geweest. Keizer Wilhelm II was 29, toen hij aantrad; gehuwd met Auguste Victoria von Schleswig-Holstein-Sonderburg-Augustenburg en vader van vijf kinderen. Er zouden nog twee kinderen bijkomen.

De Hohenzollerns stonden in hoog aanzien. Ze waren gelieerd aan de grote vorstenhuizen in Europa. In Engeland regeerde de grootmoeder van keizer Wilhelm II, koningin Victoria; in Rusland een neef, tsaar Nicolaas.

Oostenrijk-Hongarije verzekerde zich van de steun van Duitsland, toen het Servië de oorlog wilde verklaren. Twee revolverschoten hadden, op 28 juni 1914, een einde gemaakt aan het leven van de Oostenrijks-Hongaarse troonopvolger, aartshertog Franz Ferdinand von Habsburg en diens echtgenote. De dader, Gavrilo Princip, was lid van een van de Zuidslavische geheime genootschappen die de onafhankelijkheid van de Slavische volkeren nastreefden. Leider van die Slavische volkeren op de Balkan was Servië. Politieke en militaire kopstukken in Oostenrijk-Hongarije zagen in de moordaanslag een gerede aanleiding om eindelijk eens met Servië af te rekenen.

Indien Rusland tussenbeide zou komen, zou Duitsland Rusland de oorlog verklaren.

Op 28 juli 1914 verklaarde Oostenrijk-Hongarije Servië de oorlog. Twee dagen later mobiliseerde Rusland zijn troepen. Voor Duitsland reden om Rusland de oorlog te verklaren. Omdat Frankrijk weigerde neutraal te blijven, werd op 3 augustus 1914 ook Frankrijk de oorlog verklaard.

Doordat Duitsland rekening had gehouden met een revanche op de nederlaag die Frankrijk in 1870 had geleden, lag reeds een krijgsplan klaar. Het was in 1905 ontworpen door de toenmalige chef van de Duitse generale staf, Alfred Graf von Schlieffen. Met een 'hamerslag' van om Parijs trekkende Duitse troepen zouden de Franse legers op een in Elzas-Lotharingen te vormen 'aambeeld' moeten worden verpletterd. Ten behoeve van de uithaal werd de neutraliteit van België en Luxemburg geschonden. Voor Engeland reden om Duitsland de oorlog te verklaren.

Door inundatie van de vlakten vóór de IJzer werden de Duitsers tot staan gebracht. Aan beide zijden van de frontlijn, die van de Noordzee tot aan de Zwitserse grens liep, groeven de legers zich in. Beoogde bewegingsoorlog ('Blitzkrieg') werd een stellingenoorlog ('Sitzkrieg'). Zware verliezen leden Duitsers en Geallieerden rond Ieper en Verdun.

In het Oosten hadden de Duitsers meer succes. Met geld van keizer Wilhelm II waren in Rusland, eind 1917, de bolsjewisten aan de macht gekomen. Gedwee sloten zij een wapenstilstandsverdrag met Duitsland. Daardoor konden 33 Duitse divisies van het Oostfront naar Westfront worden overgeheveld.

Toch leidde ook de zogenoemde 'Kaiserschlacht' niet tot de eindoverwinning. Eind september 1918 gingen de Geallieerden, die inmiddels ook de steun van de Verenigde Staten van Amerika hadden gekregen, tot de tegenaanval over; de Fransen en Amerikanen vanuit Verdun, de Belgen en Britten vanuit Ieper.

De dolksteek gaf het Duitse thuisfront. In Kiel weigerden matrozen uit te varen. Zij vonden het zinloos om hun leven nog op het spel te zetten. Het oproer sloeg op andere garnizoenen over. Ook de verpauperde arbeiders roerden zich. Alom klonk de roep om revolutie.

● *Op het kasteel van Godard graaf van Aldenburg-Bentinck in Amerongen werd de afgetreden Duitse keizer, Wilhelm II von Hohenzollern, voortdurend belaagd door persfotografen. Met wandelstokken weerden vleugeladjudanten belagers af.* Foto: ARCHIEF SPAARNESTAD

● *De grensovergang bij Eijsden, waar de laatste Duitse keizer, Wilhelm II von Hohenzollern, op 10 november 1918 uit nacht en nevel het Koninkrijk der Nederlanden binnenkwam. Links de herberg, waarin de grenswachten waren ingekwartierd.*
Foto: STICHTING EIJSDENS VERLEDEN.

Op 9 november 1918 werd in Berlijn de republiek uitgeroepen. Het nieuws bereikte keizer Wilhelm II in het Belgische Spa. De Duitse legerleiding kon niet langer voor diens veiligheid instaan. Daarom besloot de keizer naar het neutrale Nederland uit te wijken.

Omstreeks vijf uur zondagmorgen, 10 november 1918, vertrok de hoftrein vanuit Spa. Veiligheidshalve stapte de keizer vóór Luik uit. De stad was reeds in handen van revolutionaire troepen. Per auto reisde hij met vleugeladjudanten en lijfarts verder.

Omstreeks zes uur zag Gilles Braeken uit Mesch het keizerlijk konvooi uit nacht en nevel komen. De 27-jarige Limburger behoorde tot het 48ste Landweerbataljon, dat de zuidgrenzen van Limburg bewaakte. Hij wekte zijn commandant, de sergeant Pierre Pinckaers uit Gronsveld, die in de nabijgelegen herberg was ingekwartierd.

„De Nederlandse regering is van onze komst op de hoogte," bezwoeren de Duitsers. „Wij moeten naar Maastricht om er door de garnizoenscommandant te worden geïnterneerd."

Sergeant Pinckaers had geen instructies om Duitsers door te laten. Omdat in het wachtlokaal geen telefoon was en geen van zijn ondergeschikten ooit had had getelefoneerd, sprong hij op zijn fiets om in de verderop gelegen zinkwitfabriek zijn bataljonscommandant in Maastricht te bellen. Deze, majoor G. van Dijl, stond toe dat sergeant Pinckaers de Duitsers op Nederlands grondgebied zou toelaten. Spaanse ruiters werden weggetrokken; auto's geïnspecteerd. Het ontging de grenswachten niet dat de voertuigen emblemen voerden, die met modder waren besmeurd. Eveneens viel het op dat de officier met de rode band om zijn pet een knevel had en zijn linkerhand in zijn jaszak hield. De Duitse keizer deed dat ook. Zijn linkerarm was korter dan de rechter. Aan de hand van een foto van een duitsgezinde douanier werd 'de generaal' geïdentificeerd als de Duitse keizer. Andermaal trapte sergeant Pinckaers naar de zinkwitfabriek om zijn commandant ervan te verwittigen dat de Duitse keizer aan de grens stond.

Het werd bevestigd door de attaché W.J.B. Verbrugge uit 's Gravendeel. Hij was gestuurd door de minister-resident in Brussel, mr. W.W.R. van Vollenhove. Deze op zijn beurt was door de Duitse gouverneur-generaal in België, Freiherr O. von der Lancken Wakenitz, 'onder strengste geheimhouding', over de vlucht van de keizer naar Nederland ingelicht.

Per auto reden Verbrugge, Van Dijl en diens adjudant, luitenant Brouwer, naar Eijsden. De keizer stelde zich onder zijn ware naam aan hen voor. Onmiddellijk werd de wacht in het geweer geroepen. De Duitsers op hun beurt groetten model terug. Te voet begaven zij zich naar het spoorwegstation van Eijsden. Onderwijl visiteerden douaniers de wit gecapitonneerde voertuigen. Parabellums en geweren werden in beslag genomen; auto's onder begeleiding van landstormplichtigen naar het station gereden.

Tegen wil en dank haalde de stationschef van Eijsden, Willem de Clercq, de hoftrein op, die tot Visé was opgestoomd. Militairen verwijderden versperringen. Om kwart over acht arriveerden de elf hofrijtuigen; een uur later de benzolwagen en de zes goederenwagons. Ze werden gerangeerd op het spoor dat toegang tot de zinkwitfabriek gaf en op zondag niet werd gebruikt. Nadat de jaloezieën in het restauratierijtuig waren neergelaten, begon de keizer aan zijn ontbijt.

Heel Eijsden liep uit. Omdat het cordon van spoorwegbeambten niet bestand was tegen de druk, riep Willem de Clercq de hulp van de Koninklijke Marechaussee in. Te meer daar het volk een vijandige houding aannam. Onder de nieuwsgierigen bevonden zich honderden Belgische vluchtelingen, die in Eijsden onderdak hadden gevonden. Zij waren niet vergeten hoe Duitsers in augustus 1914 brandschattend en plunderend, verkrachtend en moordend België waren binnengetrokken. 'A mort le Kaiser,' joelden jong en oud.

Tegen de middag namen marechaussees de wacht over. Omstreeks vier uur kreeg hun commandant, luitenant-kolonel G. Schreuder, bericht dat de keizer asiel was verleend. In spoedzitting was de regering 's morgens bijeengekomen. De minister-president, jonkheer mr. Charles J.M. Ruys de Beerenbrouck, was tot dan onwetend gehouden over de rol van de Nederlandse legatie in Brussel, concludeert dr. H.J. Scheffer in zijn boek 'November 1918: Journaal van een revolutie, die niet doorging'. Koningin Wilhelmina was, volgens de historicus, wèl op de hoogte, al laat zij het in haar autobiografie 'Eenzaam maar niet alleen' anders voorkomen.

Het aanbod van koningin Wilhelmina om de keizer in een van haar buitenverblijven te laten intrekken, wees de ministerraad van de hand. Wel stemde het kabinet in met het voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken, jonkheer mr. dr. Herman van Karnebeek, om Godard graaf van Aldenburg-Bentinck te vragen de keizer op diens landgoed in Amerongen gastvrijheid te verlenen. Als lid van de Johannieterorde, waarvan de keizer het hoofd was, achtte de graaf dat zijn plicht.

Namens de ministerraad begaven de secretaris-generaal van het ministerie van Binnenlandse Zaken, mr. J.B. Kan, en de kabinetschef van de minister van Buitenlandse Zaken, mr. W.J. Doude van Troostwijk, zich naar Maastricht, waar de commissaris van de koningin, mr. E.O.J.M. baron van Hövell tot Westerflier, zich bij hen voegde. Gedrieën brachten zij de Duitse keizer in Eijsden, kort na de middernacht, het bericht dat hij via Maastricht, Roermond, Venlo, Nijmegen en Arnhem naar Maarn kon doorreizen.

Om twintig over negen zette de trein zich in beweging. In Maastricht werden de Duitse locs vervangen door een zware Jumbo, bestuurd door een Nederlandse machinist. In Roermond had de trein twintig minuten oponthoud; in Venlo een kwartier. Al die tijd bleven stations hermetisch gesloten. Langs spoorbanen patrouilleerden marechaussees; op overwegen militaire wielrijders. Duizenden balden hun vuisten.

Op het stationnetje in Maarn werd de keizer verwelkomd door graaf Van Aldenburg-Bentinck. Op diens kasteel in Amerongen werd hem, op zijn eigen verzoek, een kop Engelse thee geserveerd.

Huilend hadden Duitse gevolmachtigden diezelfde morgen in een spoorrijtuig in het Bois de Compiègne hun handtekening gezet onder de capitulatiedocumenten, die een einde aan de Eerste Wereldoorlog maakten. Hij had tien miljoen mensenlevens geëist.

Duizenden Duitsers kwamen bij Maaseik de Maas over. Op de Nederlandse oever wierpen zij hun wapens af. Te voet trokken ze via Roosteren, Dieteren en Susteren naar de 'Heimat'. Anderen repatrieerden per spoor; van Hamont via Budel, Weert en Roermond naar Mönchengladbach. Deze vrije doortochten werden Nederland hoogst kwalijk genomen. De Duitsers hadden moeten worden geïnterneerd, oordeelden de geallieer[den].

Het gebeurde wèl met de Duitse kroonprins, die zich bij een gren[s]post in Maastricht had aangedie[nd]. De Nederlandse regering wees hem Wieringen als verblijfplaats toe, toen nog een eiland.

Kroonprins Wilhelm was er ook bij, toen zijn vader op 28 novem[ber] 1918 in Amerongen de officiële a[k]te van abdicatie tekende. Een ver[zoek] tot uitlevering legde Nederland naast zich neer.

Eerst op 15 mei 1920 vestigde de keizer zich met zijn gemalin op h[et] landgoed in Doorn, dat hij voor een half miljoen gulden van W.G. barones van Heemstra-de Beaufort, de grootmoeder van de latere filmster Audrey Hepburn, had gekocht. Met 59 wagons was de hu[is]raad aangevoerd, die het keizerli[jk] paar uit zijn paleizen in Duitsland had mogen ophalen.

In april 1921 overleed keizerin Auguste Victoria. De keizer begelei[d]de haar stoffelijke resten tot aan [de] Nederlands-Duitse grens. Ze we[r]den overeenkomstig haar laatste wilsbeschikking in Potsdam bij[ge]zet.

In 1922 hertrouwde de keizer m[et] prinses Hermine von Reuss, wed[u]we van prins Johann Georg Sch[ö]naich-Carolath. Met houthakken hield hij zich in conditie. De middag bracht hij door met lezen en schrijven. Vooral archeologie en theologie hadden zijn belangstelling.

Op 4 juni 1941 overleed de keizer. Ook Rijkscommissaris dr. Arthur Seyss-Inquart woonde de uitvaart bij, ofschoon hij niet was uitgenodigd. Met leedwezen had keizer Wilhelm II zijn keizerrijk een 'Führerstaat' zien worden. Overeenkomstig zijn laatste wil werd in h[et] park tussen de rodondendrons een mausoleum gebouwd, waarin sedertdien zijn stoffelijke resten rusten.

Na de Tweede Wereldoorlog werd 'Huis Doorn' geconfisqueerd om Duitse oorlogsschulden te dekken. Inmiddels is het een museum, dat de grandeur van het geslacht der Hohenzollerns levend houdt. Er liggen tapijten en er hangen gobelins, die tot de fraaiste van ons la[nd] behoren. Onder de curiosa een kostbare collectie 18de-eeuwse snuifdozen.

In het park markeren marmeren platen de graven van de honden die de keizer in Doorn koesterde. 'Die treue Senla' rust in het midden. Hij leefde van 1907 tot 1927, begeleidde de keizer tijdens de Eerste Wereldoorlog, zoals het grafopschrift vermeldt.

In Eijsden herinnert niets aan het keizerlijk bezoek, dat het dorpsleven, in 1918, een etmaal ontwrichte. Overwogen wordt om door middel van een plaquette alsnog de plek te duiden, waar de laatste Duitse keizer vijfenzeventig jaar geleden uit nacht en nevel het Koninkrijk der Nederlanden binnenkwam.

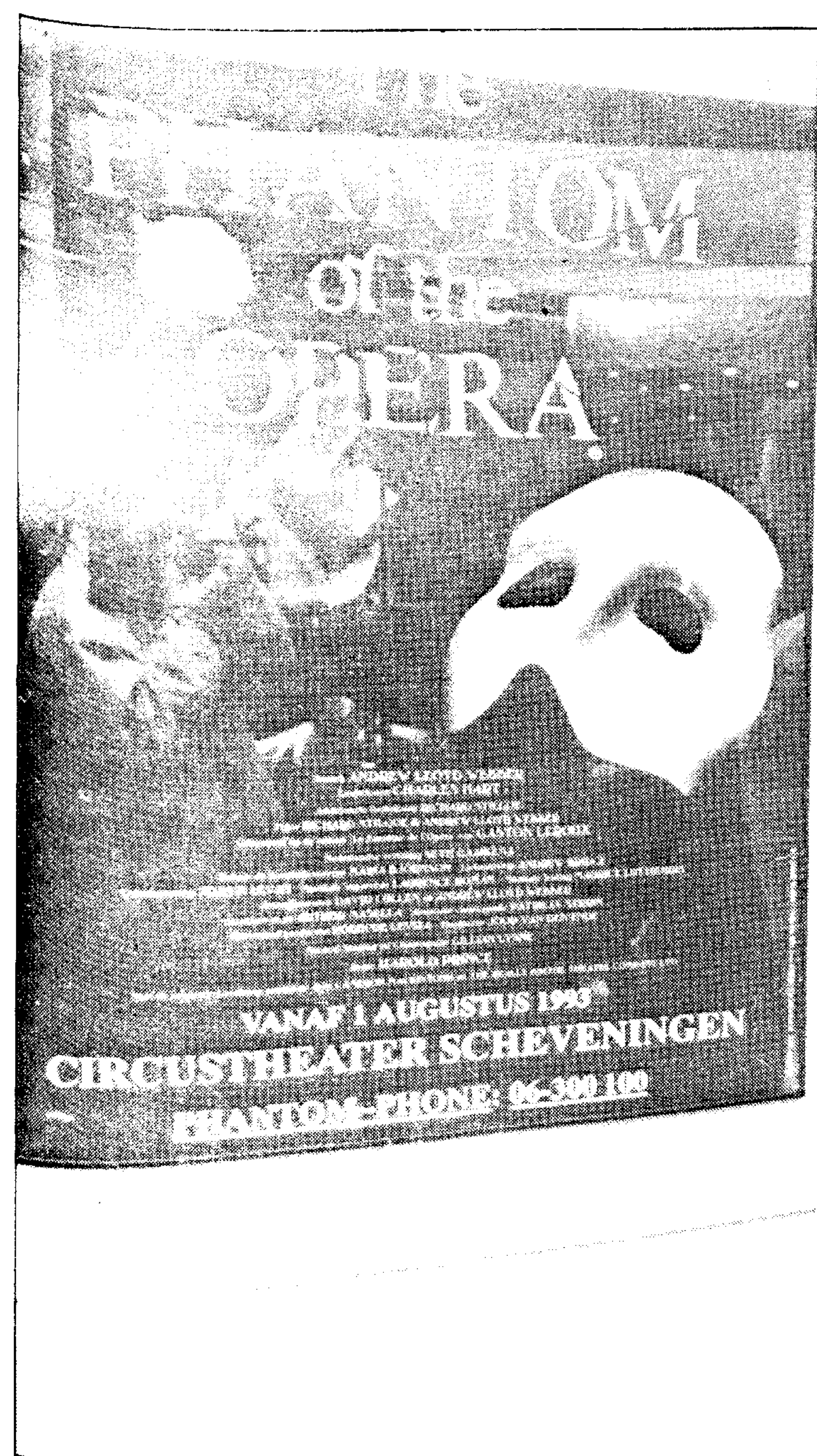

● *De 'Limbo's' voelen zich thuis in het Circustheater. V.l.n.r. Joost Meijs, Carolina Jaegers en Marc Hermans.* Foto: MARCEL TERLOUW

'Limbo's' bouwen in Circustheater aan carrière

De Drie van de Opera

„Alleen jammer dat ik nog niet heb mogen zingen," verzucht 'swing' Joost Meijs. „Je moet geduld hebben," vindt 'swing' en 'tweede understudy' Carolina Jaegers. „Jouw kans komt nog. En van 'blocking' leer je ontzettend veel." 'Ensemble' en 'tweede understudy' Marc Hermans knikt instemmend.

door **JOS FRUSCH**

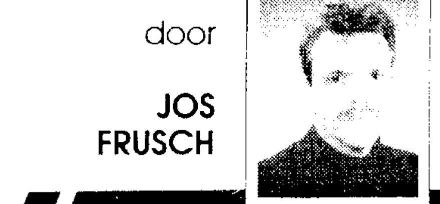

Een merkwaardig 'Limburgs' onderonsje, daar in de artiestenfoyer van het prachtig gerenoveerde Circustheater in Scheveningen. De Maastrichtse architect Arno Meijs heeft een 'terrific job' gedaan, om maar eens in stijl te blijven. Gelukkig had Roel Bolhuis, produktieleider van de musical Het Spook van de Opera al de nodige informatie verstrekt. Een 'understudy' is een vervanger van een grotere bijrol bij een musical. Als hij niet hoeft te vervangen, dan maakt hij deel uit van het ensemble, zeg maar het koortje. Een 'swing' doet allerlei kleinere speelrollen en vervangt de 'understudy' in het koor wanneer die moet vervangen. Hij weet pas op de dag van de voorstelling zelf wat hij 's avond te doen heeft. Soms is een 'swing' ook 'understudy', wat betekent dat hij alle voorkomende werkzaamheden – kleine speelrollen, koor, grotere bijrollen – moet verrichten. Een tamelijk ondoorzichtig hiërarchisch systeem voor de buitenstaander, maar Bolhuis verzekert dat het continuïteit en kwaliteit waarborgt. Breekt een zanger een been, is een vrouwelijke bijrol niet bij stem, blijkt een medewerker plotseling verhinderd, wil hij vakantie, of een baaldag? Geen nood, het ingenieus doorschuifsysteem treedt in werking. Want de show must go on. Zeven keer per week.

Limbo's

Terug naar de artiestenfoyer waar de drie Limbo's – zo worden de Limburgse zangers door de crew inmiddels 'collegiaal' genoemd – een warme hap verorberen. Goed eten, kosten f8,50 per menu. Joop van den Ende zorgt uitstekend voor zijn manschappen.

Even voorstellen:
Joost Meijs, 35, lyrische bariton. Wereldberoemd in Kerkrade en omstreken. Tot voor kort notoir lid van kozakkenkoor Cantus ex Corde en koldergroep Ummer d'r Naever. Studeerde solozang aan de conservatoria van Maastricht en Antwerpen. Houdt van muziek en lol trappen.
Carolina Jaegers, 27, sopraan, Roermondse. Bekend in Limburg als prima donna in de André Rieuproduktie 'Frühling in Wien'. Ook zij komt van het Maastrichtse muziekinstituut. Eet vegetarisch, praat als een waterval.
Marc Hermans, 30, uit Bunde. Tenor. Studeerde [illegible] Maastricht. Eerst slagwerk, daarna zang. Roerde een jaar de trom bij Cyrano, voordat hij tot de cast van Het Spook toetrad. Stil, maar dapper.

Alle drie hebben ze één ding gemeen: zij willen in Scheveningen carrière maken, in het spoor van de groten – Henk Poort, Joke de Kruijf, Peter De Smet – hun graantje meepikken. Want met 'Werkte bij Van den Ende mee aan Het Spook' in je curriculum kom je een stuk verder, zo verwachten de Limburgers.

Groentje

Op 7 juni reeds meldden Marc Hermans en Carolina Jaegers zich in Amsterdam voor de repetities van Het Spook, dat zo'n twee jaar lang in het Circustheater zal blijven ronddolen. In vergelijking met zijn collega's is Joost Meijs een groentje. Hij heeft zijn 'swing'-schap te danken aan een structurele onderbezetting. Vier 'swings' bleken te weinig. Vier weken geleden auditie gedaan, een week later het contract getekend, daarna repeteren, repeteren en nog eens repeteren. En meteen voor de leeuwen. In tegenstelling tot Carolina en Marc, die zich inmiddels in Scheveningen gevestigd hebben, pendelt hij nog steeds tussen Kerkrade en Den Haag. Of slaapt hij slecht op een bank bij een vriend. Maar de eigen kamer komt er aan. „Want dit is slopend."

Opstapje

'Swing' Carolina Jaegers, in het bezit van een riant appartement vlak bij haar werkplek, kan er uren over praten. „Heerlijk om te doen. Je moet zoveel rollen in je hoofd hebben. En bewegingen. Soms weet je op het toneel niet wie je bent. Heel spannend en je leert er ontzettend veel van." Zij zal haar eenjarig contract bij Van den Ende zeker verlengen. Joost Meijs luistert aandachtig. En sceptisch. Het Spook is voor hem een opstapje naar eventueel werk in de operahuizen van Keulen, Düsseldorf, Bonn of Aken. „Kerkrade is voor die theaters een ideale uitvalshaven." Meijs is een echte Kerkradenaar. Hij mist de sociale contacten. En zijn Kozakken. Marc Hermans heeft Limburg al een paar jaar geleden verruild voor de Randstad. Hij voelt zich prettig als ensemblelid, dat elke avond precies weet wat hem te doen staat: hetzelfde als de vorige avond.

Wat is daar nou zo prettig aan? Zeker als je bedenkt dat je als medewerker aan Het Spook hard moet werken: zes dagen per week zeven keer aan de bak, ook Kerstavond, Eerste en Tweede Kerstdag. Verder veel repeteren, lichaam en geest in conditie houden, rusten. Carolina drukt het ook nu weer het kernachtigst uit. „We zijn niet voor niets zanger geworden. En dan de waardering die je krijgt. Volle zalen, enthousiaste mensen. Heerlijk toch." Ook Joost heeft inmiddels ervaren dat 'dat wel prettig voelt.' En Marc merkt dagelijks dat hij als zanger bij Het Spook veel meer status heeft dan als slagwerker bij Cyrano.

Enthousiast

De drie Limburgse zangers reageren enthousiast als de kwaliteit van deze musicalproduktie ter sprake komt. „De techniek alleen al. Alles gaat hydraulisch. In no time is het toneel omgetoverd van operabühne in onderaards gewelf. Echt heel spectaculair. Als acteur moet je goed op je tellen passen. Precies weten wat je doet, waar je loopt. Anders krijg je een kandelaar op je hoofd of val je in een gat. En in de massascènes moet je ook nog met elkaar rekening houden. In die grote, ongemakkelijke kostuums valt dat niet altijd mee." Ook muzikaal zit Het Spook goed in elkaar, vindt het Limburgs trio. Voor Henk Poort en zijn 'alternate' Ben Cramer hebben ze grote bewondering. „Echte vakmensen. Het is niet misselijk wat van hen verwacht wordt."

's Avonds kan ik in het tot de laatste plaats gevulde theater zelf constateren dat de drie niets te veel hebben gezegd. Het Spook van de Opera is inderdaad een spectaculaire en muzikaal uitstekende musicalproduktie.
Carolina heeft vrij, zij gaat vroeg naar bed. Marc Hermans laat zich als ensemblelid van zijn beste kant horen. En Joost Meijs mag nog steeds niet zingen. Hij maakt zich die avond in diverse creaties onsterfelijk. Als poorter, als brandweerman, als spook, als Oosterse koopman.

Zijn mond blijft gesloten, maar hij speelt zijn rol met overgave en waardigheid.

Zoals het een echte 'swing' betaamt.

1001 Nacht: een monument, maar geef mij maar Rushdie

Niet veel mensen zullen letterlijk alle sprookjes uit 1001 Nacht gelezen hebben. Ja, Ali Baba en de Veertig Rovers en Sindbad de Zeeman. Zelf heb ik zeer genoten van de sprookjes zoals die in de jaren vijftig 'herschreven' werden door Paul Rodenko: studentikoos schunnige, maar wel amusante verhalen in de stijl van het 'origineel'.

De uitgaven van het 'echte' boek die tot nu toe in het Nederlands verkrijgbaar waren, behelsden allemaal bewerkingen uit 'tussentalen', bekortingen, kuisingen. Het enige dat je eigenlijk weet, is dat het gaat om een Arabische prinses die zich vrijwillig begeeft in het bed van haar koning – waarom ze dat doet wordt niet helemaal duidelijk – een koning die ongunstige ervaringen heeft met vrouwen. Ze zijn hem uiteindelijk toch maar ontrouw, en daarom heeft hij besloten elke dag een nieuwe vrouw in zijn bed te bevelen en haar in de ochtend ter dood te laten brengen.

De prinses waar het om gaat heeft een truc bedacht om de nachten met de koning te overleven: ze vertelt hem (en haar zuster) elke dag een verhaal, waarvan ze de clou tot de volgende nacht bewaart. Een *cliffhanger avant la lettre* dus. De koning, nieuwsgierig als hij is, laat haar elke nacht weer leven, om er achter te komen hoe het verhaal afloopt.

De prinses heette tot nu toe Sheherazade, maar nu er een Nederlandse vertaling is uit de Arabische grondtekst komt daar verandering in: ze heet voortaan Sjahrazaad. En zo zijn er meer eigenaardige, maar vermoedelijk volkomen verantwoorde nieuwe spellingen in de uitgave waar het hier om gaat.

Hoe het gaat aflopen met de prinses als de iets meer dan duizend nachten om zijn, daar moet de lezer nog even op wachten: deze herfst kwamen bij uitgeverij Bulaaq de eerste twee delen (in één band) uit, de overige twaalf delen zullen de komende zes jaar twee aan twee verschijnen, zodat nog net voor het aanbreken van het jaar 2000 bekend zal zijn hoe het verhaal afloopt.

Bij de lezing van de eerste twee delen moest ik steeds denken aan een oeroude verhalenbundel over een Ierse held, Cuchulain. Hij is voorwaar een held, want er wordt wat afgevochten, onbevreesd en wel, terwijl het bloed aan alle kanten onbelemmerd stroomt in elke gewenste hoeveelheid en zijn soldaten zich erin wentelen, en bijna geen tijd meer hebben voor het overwinningsfeest voor ze naar de volgende, uiteraard zeker te winnen, oorlog moeten.

Zo eentonig is 1001 Nacht niet, want behalve gevechten komt er flink veel seks in voor, en verder ook vele geesten en andere wezens uit andere dimensies die de hoogst onwaarschijnlijke verhalen een zekere interne logica moeten verschaffen. Let wel, daar is geen bezwaar tegen, de verhalen zijn natuurlijk ook een evocatie van middeleeuwse en nog vroegere vertelkunst, je moet ze vergelijken met oude Arabische handschriften, miniaturen, tapijten, wandschilderingen, inderdaad: arabesken.

Dat is ook niet zo wonderlijk: een groot deel van de verhalen ontstond – in de loop van meerdere eeuwen – in wat nu India heet, en [illegible] bische wereld.

[illegible]

door **SANTE BRUN**

1001 Nacht is [illegible] monument [illegible]

Niettemin is 1001 Nacht een [illegible] menselijke waarden [illegible] heid [illegible].

Uitgeverij Bulaaq [illegible] de boeken van Paul Rodenko [illegible]. Voor zover ik het kan beoordelen is de vertaling van Richard van Leeuwen heel goed [illegible] is de tekst [illegible] tatigheid.

De uitgave is [illegible] koop: bijna honderd gulden per stuk [illegible]. De paperbacks [illegible] stuk 39,90, bijna tachtig gulden voor de eerste twee.

Uitgeverij Bulaaq bestaat nog maar heel kort. Uit het [illegible] van het komend programma blijkt dat de uitgeverij zich speciaal [illegible] op werken uit en over de Arabische wereld.

Voettocht naar Gerardus

Henk Erinkveld, redemptorist en lid van het pastoraal team van Wittem, heeft een paar maanden vrijaf gehad. In die periode wandelde hij van Wittem, waar Gerardus vereerd wordt, naar de plaats waar hij ligt begraven: Caposele in Zuid-Italië. De voettocht door België, Duitsland, Frankrijk, Zwitserland en een groot deel van Italië was ruim tweeduizend kilometer lang. Erinkveld heeft de afgelopen maanden op deze plaats verslag gedaan van ontmoetingen en gebeurtenissen onderweg. Vandaag de laatste aflevering.

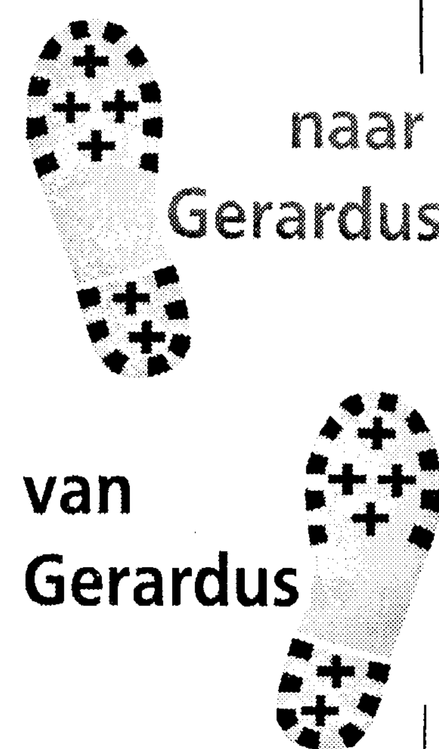

'Evviva San Gerardo!'

Oliveto is mijn laatste overnachtingsplaats op weg naar Caposele; het is een bergdorpje hoog boven het dal van de Sele. Zoals zovele dorpen in deze streek heeft het zwaar te lijden gehad onder de aardbeving van 23 november 1980. Vele tientallen mensen vonden er de dood; talloze huizen werden verwoest. Pas de laatste jaren is de wederopbouw op gang gekomen. Veelal flatgebouwen van vier- of vijfhoog, kennelijk vertrouwt men er op, dat zich niet zo gauw meer een 'terremoto' zal voordoen. Tussen de moderne huizen staan nog rijen noodbarakken; ook de ruïnes van ingestorte gebouwen maken nog altijd deel uit van het dorpsgezicht.

Later zag ik ook dorpen die volledig zijn herbouwd; hun modern, welvarend uiterlijk doet eerder denken aan dorpen in de Eifel dan aan Zuid-Italië. De aardbeving heeft zo twee maal het gezicht van de streek volkomen veranderd: eerst heeft het tien jaar in puin gelegen, en nu er eindelijk geld is los gekomen, van nationale en Europese fonden, hebben gretige projectontwikkelaars er hun stempel op gezet.

Oliveto heeft heeft ook een belangrijke rol gespeeld in het leven van Gerardus Majella. Op zijn tocht langs de dorpen in deze streek kwam hij hier eens doodziek aan, te ziek om nog naar het klooster Materdomini in Caposele terug te keren. Pas na veertien dagen kon hij daarheen worden overgebracht: zes weken later, op 16 oktober 1755, zou hij er op 29-jarige leeftijd sterven.

Als ik in Oliveto de rugzak op mijn schouders hijs voor de laatste 22 kilometer relaiseer ik me, dat ik dezelfde laatste etappe zal maken als Sint Gerardus: hij indertijd doodziek, ik kerngezond, want zo voel ik mij op die dertiende oktober, als ik over een stille bergweg en onder een stralende hemel koers zet naar Materdomini.

Als ik er enkele uren later aankom, is het er nog redelijk rustig. Het heiligdom daar heeft een modern uiterlijk; van de oude kerk is alleen nog de beschadigde voorgevel te vinden achter de grote nieuwe basiliek. Binnen valt het oog direct op een groot, eigentijds beeld van Christus Redemptor, de Verlosser dus; Gerardus zelf heeft een bescheiden plaats opzij – zo zou hij zelf het ook gewild hebben, denk ik.

De aanvankelijke rust wordt verbroken bij het aanbreken van 16 oktober. Om zes uur al word ik wakker van het lawaai van marktlui die hun stalletjes opzetten. Twee uur later rijden auto's en bussen bumper aan bumper de slingerweg omhoog; om half tien tel ik 96 bussen op het parkeerterrein. Materdomini is een mensenzee geworden.

Elk uur is er een eucharistieviering in de basiliek; twaalf carabinieri maken met hun tegenstrijdige aanwijzingen de chaos bij het in- en uitgaan alleen maar groter. Af en toe weet een groepje pelgrims de aandacht te trekken: een van hen torst een grote kaarsentoren op het hoofd, en met schelle stem zingen zij een Gerarduslied of roepen voortdurend: 'Evviva Gerardo!', Leve Gerardus. Vol ontzag maakt men ruimte voor hen, en zo weten zij door te dringen tot in de basiliek; tot wanhoop van de ceremoniemeester, want het communie-uitreiken dreigt nu helemaal onmogelijk te worden.

Het beeld van Sint Gerardus staat deze dagen in een zij-zaal, om iedereen de kans te geven het even aan te raken. Daarnaast is de biechtzaal, waar de veertien cabines constant bezet zijn. Er is ook een tetoonstelling over Gerardus' leven, en over de Gerardusverering elders in de wereld; het wordt tijd dat daar de vergeelde, vooroorlogse foto's uit Witytem vervangen worden. En dan zijn er natuurlijk ook de souvenirwinkeltjes, de speelgoedkraampjes, de boeren met hun groente en fruit en de bedelaars.

Het en der wordt gezongen, gedanst en muziek gemaakt op zelfgemaakte instrumenten. Ook jongeren zijn meegekomen, samen met hun ouders en grootouders of in groepjes van vrienden en vriendinnen.

Zestien oktober is een echt volksfeest van eenvoudige mensen uit de bergdorpen van Zuid-Italië. Ze zijn er trots op dat een eenvoudige jongen uit hun midden heilig is verklaard – het is een erkenning en waardering ook van hún bestaan.

Je zou wensen dat die waardering ook merkbaar wordt in de politiek en in kerkelijke bescheidenheid. Want de hoofdviering van die dag wordt toch weer beheerst door een stoet van bisschoppen en door een eindeloze preek door een van hen, die volstrekt over de hoofden van de mensen heen gaat.

Maar ik besef dat ik me daar meer [illegible] dan die samengestroomde mensen. Zij [illegible]ren, en leven gewoon verder. 'Maar het leven niet ingewikkelder dan het al is.' Misschien is dat wel de boodschap die ik van hen meekrijg, nu ik weer van San Gerardo terugkeer naar Sint Gerardus in Wittem.

DE LIMBURGSE m/v PERSONEELSGID

The NEOPLASTICA-GROUP, headed in Santo Tirso, Portugal, is a manufacturer of plastic films for the packaging industry with factories in Portugal and Spain. We are starting a Dutch plant, to be located in Kerkrade.

For the Dutch plant, we are looking for a

TECHNICAL ENGINEER

He will have total responsibility for all technical processing aspects of the new plant, this in close cooperation with the technical engineers of the parent-company.

A succesful candidate has to be very experienced in the same line of business, must be inventive and has to be educated on HBO-level.

Do you recognize yourself in the profile for this job, please write to **Het Limburgs Dagblad, Pb 2610, 6401 DC Heerlen, mentioning nr. HK 013.**

---

lintzen groep

Ter versterking van onze organisatie zoeken wij een

HOOFD PERSONEELSZAKEN M/V

Van deze funktionaris verwachten wij een professionele aanpak van personeelsvraagstukken, het verstrekken van beleidsadviezen en een aktieve en initiërende rol bij de verdere ontwikkeling van de personeelsinstrumenten.

In eerste aanleg betreft het een deeltijdfunktie; (uitgroei naar) full time-funktie behoort tot de mogelijkheden.

De voorkeur gaat uit naar vrouwelijke kandidaten in de leeftijd tot 40 jaar, met een opleidingnivo van min. HBO, ruime ervaring en een flexibele instelling.

[illegible] psychologisch onderzoek kan deel uitmaken van de selektieprocedure.

Schriftelijke reakties kunnen tot 6 november a.s. worden gericht aan:
Lintzen Holding BV,
Postbus 48, 6130 AA Sittard,
t.a.v. mr. L.J.H. Lintzen.

Hij/zij zocht

Receptionist m/v
Voor een relatie in Sittard zijn wij op zoek naar een receptionist met basisdiploma Beveiliging. Tevens bent u in het bezit van het EHBO-diploma en spreekt u de Duitse en Engelse taal. Het betreft een parttime baan op oproepbasis, voor lange tijd.
Informatie bij Zita Breukers, tel. 046-52 96 36, Sittard, Rosmolenstraat 15.

Hulp-elektromonteur m/v
Ben je in bezit van een afgeronde LTS E-opleiding en wil je op korte termijn aan de slag? Dan hebben wij een fulltime baan voor je in de utiliteitsbouw.
Informatie bij Marly Sanden, tel. 043-64 06 50, Meerssen, St. Josephstraat 1.

Loodgieter m/v
Voor een project in Maastricht zijn wij op zoek naar een ervaren loodgieter. U dient zelfstandig te kunnen werken. De opdracht is voor lange tijd.
Informatie bij Marly Sanden, tel. 043-64 06 50, Meerssen, St. Josephstraat 1.

Kelner/serveerster m/v
Bij een hotel in Valkenburg bieden wij u een parttime baan. Het betreft vnl. weekeinddiensten. U heeft ruime ervaring opgedaan bij gerenommeerde restaurants. Leeftijd: 20-30 jaar. Informatie bij Marly Sanden, tel. 043-64 06 50, Meerssen, St. Josephstraat 1.

De uitzend-CAO
In de CAO voor uitzendwerk zijn salaris, vakantie en sociale verzekeringen geregeld.

Ik vond

randstad uitzendbureau

Het kerkbestuur van de H. Familieparochie te Landgraaf, zoekt op korte termijn een:

organist (m/v)

voor het gemengd kerkelijk zangkoor.

Doel: het begeleiden van de repetities op dinsdagavond en het opluisteren van de eucharistieviering in het week-end.

Schriftelijke sollicitaties zenden aan voornoemd kerkbestuur t.n.v. **T. Hermans**, Arubastraat 8, 6371 BE Landgraaf.

Bungalowpark Simpelveld is een vakantiepark met 184 particuliere bungalows.

SIMPELVELD

In verband met uitbreiding van ons team, zijn wij op zoek naar:

1 RECEPTIONIST M/V (40 uur)

en

1 RECEPTIONIST M/V (20 uur).

Functie-eisen:
- MBO-opleiding (toeristisch recreatief is een pré);
- balie-ervaring is noodzakelijk;
- bereidheid om in wisseldiensten en weekeinden te werken;
- in bezit van rijbewijs B;
- leeftijd tot 30 jaar.

Schriftelijke sollicitaties kunnen uiterlijk tot 6 november gericht worden aan de hr. E.H.A. Heijenk, Kruinweg 1, 6369 TZ Simpelveld, tel. 045-441242.

ABN·AMRO B

Die ABN AMRO Bank (Deutschland) AG ist ein überregionales Kreditinstitut mit 12 Niederlassungen im gesamten Bundesgebiet und einem Bilanzvolumen von über 5 Mrd. DM. Als deutsche Tochter gehören wir zum internationalen Konzern der ABN AMRO Bank N. V., Amsterdam, die zu den 10 größten Banken Europas zählt.

Auf der Basis einer anspruchsvollen Kundenstruktur betreiben wir ein breitgefächertes Firmenkundengeschäft im In- und Ausland. Um uns weiter auf dem belgischen Markt profilieren zu können, suchen wir für unseren neu einzurichtenden Belgian Desk eine/n

Firmenkundenberater/

Ihre Aufgaben sind die Betreuung eines definierten Firmenkundenportefeuilles sowie die Entwicklung von neuen Geschäftsbeziehungen. Sie vertreten die breite Produktpalette einer internationalen Geschäftsbank. Schwerpunkt ist der internationale Zahlungsverkehr.

Sie bringen beste Voraussetzungen mit, wenn Sie neben einer qualifizierten Ausbildung und einschlägiger, mehrjähriger Berufspraxis im Bankgeschäft auch über Sprachkenntnisse in Deutsch, Niederländisch, Französisch und Englisch verfügen. Fachkompetenz, Verhandlungsgeschick im Umgang mit anspruchsvollen Kunden und akquisitorische Fähigkeiten qualifizieren Sie als unsere/n künftige/n Firmenkundenbetreuer/in.

Alles Weitere über die Aufgabe, die Anforderungen, die interessanten Vertragskonditionen, die Sicherheit und Entwicklungsperspektiven in einer internationalen Großbank möchten wir gerne mit engagierten Damen und Herren erörtern.

Für nähere Informationen steht Ihnen Herr Vaysseier, Leiter der Abteilung Firmenkundenbetreuung, unter der Tel.-Nr.09 49-241-47799-21 gerne zur Verfügung.

Zur Vorbereitung eines persönlichen Gespräches senden Sie bitte Ihre aussagefähigen Bewerbungsunterlagen an unsere Personalabteilung:

ABN AMRO Bank (Deutschland) AG, Gereonstraße 5 – 11, D-50670 Köln.

GEMEENTE SCHINNEN

Postbus 50
6365 ZH SCHINNEN
Scalahof 1
Telefoon 04493-9292
Fax 04493-9224

De gemeente Schinnen telt ca. 14.000 inwoners en vormt een onderdeel van de [illegible] het oostelijk mijngebied en de westelijke mijnstreek. Het is een aantrekkelijke woongemeente met goede voorzieningen en uitstekende verbindingen met de omliggende centra. Het ambtelijk apparaat is georganiseerd naar het sectorenmodel, met drie hoofdafdelingen en een stafafdeling Personeel & Organisatie. Iedere hoofdafdeling behartigt een geïntegreerd deel van de gemeentelijke taken, zowel naar beleidsadvisering als naar beleidsuitvoering.

In verband met het vertrek van de huidige funktionaris roepen burgemeester en wethouders kandidaten op voor de gewijzigde funktie van

STAFFUNKTIONARIS KABINET M/V (38 UUR)

Funktie-informatie:
De staffunktionaris funktioneert rechtstreeks onder de gemeentesecretaris en zal o.a. worden belast met:
- het ontwikkelen van beleid en het adviseren van het gemeentebestuur op het gebied van voorlichting en communicatie;
- het ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal (brochures, folders, gemeentegids e.d.);
- informatievoorziening aan de pers en het onderhouden van contacten tussen pers en gemeente;
- het geven van voorlichting aan burgers, instellingen en belangenverenigingen;
- het verzorgen van de gemeentelijke voorlichtingsrubriek;
- het schrijven en verzorgen van toespraken e.d. voor gemeentelijke bestuurders;
- het ontwikkelen van beleid en het adviseren van het gemeentebestuur op het gebied van openbare orde en veiligheid, (rampenbestrijding, politieaangelegenheden e.d.);
- kabinetswerkzaamheden; (recepties en ontvangsten, ere-burgerschap, koninklijke onderscheidingen, kabinet Burgemeester).

Funktie-eisen:
- uitstekende theoretische kennis van communicatie en voorlichting op HBO-niveau;
- bij voorkeur ervaring op het terrein van overheidsvoorlichting;
- goede contactuele eigenschappen alsmede goede mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid;
- gevoel voor bestuurlijke verhoudingen;
- hoge klant- en kwaliteitsgerichtheid en flexibel inzetbaar.

Salarisniveau:
Het salaris is afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring en bedraagt maximaal ƒ 5366,- bruto per maand (norm 1-4-1993) (funktiereng niveau 9).

Overige informatie:
- De gebruikelijke gemeentelijke arbeidsvoorwaarden zijn van toepassing. Een medische keuring zal en een psychologisch onderzoek kan deel uitmaken van de selektieprocedure.
- Het beleid van de gemeente is erop gericht, dat de samenstelling van het ambtenarenapparaat een afspiegeling is van de plaatselijke bevolking. Met name vrouwen zijn binnen onze organisatie ondervertegenwoordigd. Zij worden daarom nadrukkelijk uitgenodigd te solliciteren.
- Inlichtingen over deze funktie worden verstrekt door het hoofd van de stafafdeling Personeel & Organisatie, de heer H.J.P. Drummen, telefoonnummer 04493-9292.
- Uw sollicitatie richt u met vermelding van vacature "Kabinet" op de enveloppe binnen 10 dagen aan burgemeester en wethouders van Schinnen, postbus 50, 6365 ZH Schinnen.

Met ingang van 1993 is de nieuwe Vroedvrouwenschool in Kerkrade gehuisvest. Een opvallend gebouw dat wordt gekenmerkt door hotelmatige uitstraling en optimale omstandigheden voor zowel de [illegible] zorg als de opleiding tot verloskundige. Hier garanderen we "de beste zorg voor zwangere, moeder en kind". Dat was en blijft het parool voor de Vroedvrouwenschool.

De Vroedvrouwenschool biedt een compleet pakket van eerste- en tweedelijns verloskundige zorgverlening. De opleiding voor Verloskundige bevindt zich in een belangrijk ontwikkelingsproces.

In de Vroedvrouwenschool bestaat ten behoeve van het directie-secretariaat een part-time vacature voor een

VROED VROUWEN SCHOOL
Moederschapszorg
Opleiding
Voorlichting

Directie secretaresse
voor 20 uren per week

TAAK/FUNCTIE:
De aan te stellen directiesecretaresse legt verantwoording af aan de beleidsmedewerker. De functie omvat in hoofdzaak alle voorkomende secretariële werkzaamheden ter ondersteuning van de directie, de beleidsmedewerker, de staffunctionaris logistiek/planning, commissies en werkgroepen.

SELECTIE-EISEN:
Opleiding: M.E.A.O.-secretariële richting of een gelijkwaardige opleiding, aangevuld met een opleiding tekstverwerking (WP 5.1), notuleren en evt. management-assistente.
Ervaring: - ruime ervaring als directie-secretaresse
Persoon: - goede mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid;
- zelfstandig kunnen werken.

SALARIËRING:
Salariëring geschiedt conform F.W.G. salarisschaal functiegroep 35, waarbij ƒ 2.559,= het minimum en ƒ 3.763,= het maximum bruto per maand bedraagt bij een full-time dienstverband. De overige arbeidsvoorwaarden zijn conform de C.A.O. Ziekenhuiswezen.

INLICHTINGEN:
Inlichtingen over de functie kunt u inwinnen bij mevrouw A. Smeets, beleidsmedewerker, telefoon: 045-450859.

SOLLICITEREN:
Belangstellenden worden uitgenodigd binnen 10 dagen hun schriftelijke sollicitaties onder vermelding van referentienummer HD.93126 te richten aan:

Stichting Z.V.B.M.,
t.a.v. mevrouw H. Delsing,
personeelsconsulente van de dienst
Personeel & Organisatie,
Markt 52,
6461 ED KERKRADE.

De Vroedvrouwenschool ressorteert onder de R.K. Stichting Moederschapszorg. Dankzij het samenwerkingsverband met de Stichting ZVBM te Kerkrade verzorgt het St. Jozefziekenhuis een aantal (poli-)klinische ondersteunende diensten; ZVBM verricht onder meer de administratie, inkoop en personeelszaken.

VOORLICHTINGSBIJEENKO

WOENSDAG 27 OKTOBER A.S. AANVANG 14.00 UUR

VOOR SCHOLIEREN HAVO/VWO/MBO:

HBO-Verpleegkunde
(een vast programma)

VOOR WERKERS IN DE GEZONDHEIDSZORG:

Vrijstellingen HBO-Verpleegkunde
(voltijd/deeltijd)

Maatschappelijke Gezondheidszorg
(Verpleegkundige Wijk/Basisgezondheidsdienst, Sociaal Psychiatrisch Verpleegkundige)

Management Opleiding Gezondheidszorg
(Kaderopleiding Gezondheidszorg)

Opleiding voor Teamleidinggevende

Bezoekadres van de voorlichtingsbijeenkomst:
Gouverneur van Hövellstraat 2 te Sittard.

HOGESCHOOL SITTA

Informatie en aanmelding:
Telefoon (046) 591212

Maxwell is een gezonde en een van de snelst groeiende electro-winkelketens in Nederland. 60 jaar lage prijzen en een prima service hebben gezorgd voor een grote stam vaste klanten. Deze service willen we nog verder perfectioneren. Daarom zoeken wij voor onze electro-totaal-winkel in Heerlen een bekwame

TV-VIDEO-AUDIO MONTEUR M/V

Deze technicus zal met veel gevoel voor service en vriendelijkheid naar de klanten, onze nieuwe Quick-Service in de winkel gestalte gaan geven. (Voor 80% van de reparaties geldt: 's morgens gebracht, 's avonds klaar.) Gerugggesteund door een perfekte centrale technische dienst zal hij gaan funktioneren als een zaak in de zaak. Dat betekent een grote mate van zelfstandigheid in goede samenwerking met het winkelteam. De beloning zal dan ook passend hoog kunnen zijn voor de juiste persoon.

Als u dus liever werkt bij een goed bedrijf dat dicht bij zijn klanten staat, dan bij een grote T.D. of een kleine winkelier, reageer dan op deze oproep.

Graag schriftelijk, maar bellen kan ook.

Hoofdkantoor Maxwell B.V.
t.a.v. afdeling personeelszaken
postbus 7173
5980 AD panningen.
Tel. 04760-72455

MAXWELL

Jac. Hermans

De Hermans groep exploiteert ca. 140 moderne supermarkten [illegible] slijterijen. Assortiment, prijs en winkelsfeer zijn afgestemd op de [illegible] van de hedendaagse consument. Tot de Hermans Groep beho[illegible] Hermans, Kom en Koop en Jac. Hermans wijnpakhuizen. De H[illegible] Groep maakt deel uit van het Tengelmann-concern: een van de [illegible] levensmiddelen-bedrijven ter wereld.

Iets voor jou?

Voor ons filiaal te Schaesberg zoeken wij:

Verkoopmedewerkers slagerij-afdeling m/v

Je werkzaamheden zijn heel afwisselend. Onder leiding van de be[illegible] van de slagerij-afdeling draag je zorg voor een verkoopkrachtige presentatie van ons vlees-assortiment. In direct kontakt met onze k[illegible] ben je tevens aktief in de verkoop en geef je hen ook advies en vo[illegible] over ons assortiment. Ervaring c.q. studerende voor de SVO-oplei[illegible] niet noodzakelijk, maar wel welkom.

Enthousiaste kandidaten nodigen wij uit schriftelijk te solliciteren b[illegible] filiaalhouder slagerij Jac. Hermans Supermarkt, t.a.v. de heer W. H[illegible] Prinsenstraat 62, 6372 EX Schaesberg.

JAC. HERMANS GEEFT JE ALLE RUI

Het mirakel van Lede

Het Hemels advies is soms vol van aardse doeltreffendheid. Vorige maand bijvoorbeeld verspreidde de Heilige Maagd Maria nog via Marie-Jeanne de boodschap om met het oog op de naderende zware griep veel kruiden in huis te halen. Het is geen misplaatste tip aan de meer dan honderd gelovigen die deze donderdagochtend in de stromende regen gebeden prevelen. Doorweekt en rillend van de kou wachten ze op het moment waarop Marie-Jeanne Vanlonderzele in trance zal raken en neervalt. Dan, elke veertiende van de maand rond tien uur, verschijnt Onze Lieve Vrouwe van Lourdes in het Vlaamse dorpje Lede.

DOOR PETER DE VRIES

„De mensen hier voelen in hun hart dat het geen bedrog is," zegt een handelaar in ijzerwaren uit Kortrijk. „Marie-Jeanne is zo nederig, zo eenvoudig. Zij gaat er niet prat op dat ze de Heilige Maagd ziet, maar ze probeert de mensen te helpen," valt een vrouw hem bij. Ze spreekt vol ontzag over 'het zware kruis' dat de 60-jarige, moeder van 15 kinderen waarvan er nog vijf leven, moet dragen.

Genezing

Twee jaar geleden, toen haar man Prosper dodelijk ziek was, deed Marie-Jeanne niets anders dan bidden. Haar gebeden werden verhoord, zegt ze later op de bank in het met honderden kaarsen en beelden volgestopte huis: „Hij genas wonderbaarlijk en is nog lang heel goed geweest. Ach ja, vorige maand is hij overleden. Ze hadden hem boven nodig. Maar tijdens zijn genezing kreeg ik bezoek van Maria. Zij vroeg mij een kapel te bouwen, waar ze nu maandelijks, soms met de Lieve Heer, verschijnt om boodschappen door te geven."

De boodschappen zijn altijd eenvoudig, zegt de eenvoudig geklede en met twee kruisen behangen Marie-Jeanne: „Bidden, biechten, ter mis gaan. Maar Maria waarschuwt ook voor de slechte tijden die niet ver meer weg zijn: oorlog, aardbevingen, hongersnood, armoede en ziekte. Dat is het laatste oordeel dat komt, omdat de mensen elkaar niet meer verdragen en niet meer tevreden zijn. Daarom is Onze Lieve Heer niet meer tevreden over ons."

Het kapelletje staat in de voortuin, achter de coniferen die het huis scheiden van de rest van de Ledese volksbuurt. Samenscholende gelovigen getuigen van de oprechtheid en de authenticiteit van de verschijning: „De boom herkent u aan de vrucht. Als er veel rotte vruchten zijn, dan deugt de boom niet. Maar als de mensen lief zijn, niet liegen, nederig zijn en gelovig, dan is het goed. Er staat immers geschreven dat de Heer zich openbaart aan de kleinen en de armen, in plaats van aan de groten en de rijken. Het moet eenvoudig zijn, anders is het niet echt," weet zakenman Debels.

Duif

Sommigen ondernemen de maandelijkse gang naar Lede al meer dan een jaar, anderen zijn voor het eerst afgekomen op de kleine advertenties in streekkranten waarin van de wonderbaarlijke verschijning gewag wordt gemaakt. Uit alle streken van België, tot uit landen als Polen, komen ze naar het Oostvlaamse dorpje.

Weggestoken onder een woud van paraplus, de voeten diep in de modder en de handen devoot rond het paternoster gevouwen, prevelen de merendeels oude vrouwen en mannen twee uur lang monotoon tientallen 'Weesgegroetjes' in de diverse landstalen van België: „Je vous salue Marie, vol van genade. De Heer is met U, gezegend bent U onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van Uw schoot, Jezus."

● *'Er staat immers geschreven dat de Heer zich openbaart aan de kleinen en armen.'*

Foto: STEPHAN VANFLETEREN/ DE MORGEN

● *Mannen en vrouwen prevelen twee uur lang Weesgegroetjes.*

Eén aanwezige pakt een instantcamera onder haar mantel vandaan om een foto te maken de grijze lucht, nu Het Moment nadert. Sommigen hebben op foto's van de hemel immers opeens een witte duif of een gewijde kaars gezien. „Elk krijgt een teken," zegt Marie-Jeanne, al is zij de enige aan wie het wonder zich volledig openbaart.

Ze slaat de ogen omhoog, begint te zwaaien op haar benen, en raakt in extase. De aanwezigen prikken elkaar met de paraplu opzij om maar niets te missen wanneer Marie-Jeanne langzaam neer zijgt en volkomen in trance op de kletsnatte stoep wordt neergelegd. Na een paar minuten draagt haar zoon, een klerenkast van een knul, zijn moeder het huis in. De gelovigen slaan een kruis, en verdringen zich rond de tientallen flessen kraanwater, die nu automatisch gezegend zijn.

Buitenkerkelijk

„Natuurlijk kent U dat in Nederland nauwelijks. Waar geen gelovigheid is, verschijnt Maria niet. Ze past zich aan aan haar kinderkens," weet een man uit Poperinge. Op ongeveer honderd plaatsen over de hele wereld daalt de Heilige Maagd regelmatig neer, legt hij uit. „In een dorpje in Kroatië, niet ver van Mostar, is een bedevaartplaats waar ze als Fatima komt. Weet u wel dat dat de enige plaats is in dat land waar nog geen bom gevallen is? Eén keer hebben vliegtuigen geprobeerd het te bombarderen, maar opeens onttrok mist het dorp aan het oog."

„Ik ben honderd procent gelovig en ik mis niets in de kerk," zegt Debels. Maar toch, de buitenkerkelijke kant van het religieuze leven voorziet in België in een behoefte. Op tientallen plaatsen komen regelmatig gelovigen bijeen om te bidden: bij een lichtgevend kruis dat boven het bos aan de hemel verschijnt, bij verbrande beeldjes, of in kapelletjes waar op een schilderij van Jezus bloed druppelt.

Dat is 'klein bier' bij de vijf à zes echte verschijningen die het land telt. Vlak bij Namen baat een tante van de voormalig nationale doelman Christian Piot een frituur/restaurant annex bedevaartsoord uit. En een paar jaren geleden moest de burgemeester van Boitsfort een samenscholingsverbod afkondigen toen de belangstelling voor een man die Christus had gezien te groot werd. „Maar dat was vingerdik bedrog. Die vroeg er geld voor."

Geld

De geldzucht en de charlatans zijn voor de Kerk de belangrijkste aanleidingen mirakels als in Lede niet te erkennen. „Dat vergt vijftig jaar onderzoek, daar kunnen we niet op wachten," zegt een vrouw die gekomen is om te bidden voor haar zieke schoonmoeder.

Deken De Pelecijn van de lokale St.Martinus-parochie weigert ook maar één woord over de gebeurtenissen in de tuin van Marie-Jeanne te zeggen: „Te druk met verhuizen." Maar de schare zegt dat de deken, na aanvankelijk zeer vijandig te hebben gestaan tegenover het gebeuren, is bijgedraaid. Marie-Jeanne geeft hem immers speciale boodschappen van Maria door. Zo ook vandaag, al blijft de inhoud daarvan voorlopig geheim.

Geld weigert ze, zegt Marie-Jeanne, wanneer een vrouw haar 110 frank (zes gulden) probeert toe te stoppen; de drie biljetten van 1000 frank die in een boek zitten dat ze cadeau krijgt lijken haar te ontgaan. „OLV is er niet voor de rijken, maar voor de gewone mensen. Ik help mensen als Zij dat van mij verlangt, soms bij ziekte, soms bij klachten over een kind dat niet wil deugen of een familieprobleem. Al denk ik dat mensen met relatieproblemen beter naar een huwelijksbureau gaan. U bent immers niet altijd bij machte te doen wat U gevraagd wordt."

Jesse Jackson, een levend geworden politieke campagne

Als een van de weinigen hamerde Senator Jesse Jackson van Washington DC, vorig week op de successen die de VN-operatie in Somalië heeft geboekt. Hij stak Clinton daarmee een broodnodig hart onder de riem en werd vervolgens getipt als Clintons bemiddelaar in Somalië. Maar tegelijkertijd is hij een van de presidents heftigste critici. Als voorzitter van de Regenboog Coalitie reist hij stad en land af om het North American Free Trade Agreement (Nafta) – een soort EG van Mexico, de VS en Canada – paradepaardje van Clinton, te hekelen. Almar Latour sprak met Washingtons drukste senator, die in de Amerikaanse senaat niet mag stemmen.

'We hebben gewonnen in Somalië'

DOOR ALMA LATOUR

Na de golf van verontwaardiging die Amerika overspoelde naar aanleiding van het geweld en de ontvoeringen in Somalië, is president Clinton nog voorzichtiger met zijn buitenlands beleid dan voorheen. Humanitaire operaties als die van Somalië vinden veel steun in de opiniepeilingen, zolang er geen Amerikaanse slachtoffers vallen. Maar dat is, zoals in Somalië wordt bevestigd, niet altijd het geval. De angstaanjagende beelden van de lijken van Amerikaanse soldaten die door de straten van Mogadisjoe werden gesleept zetten het Amerikaanse congres in een mum van tijd op z'n kop. De successen die de Verenigde Naties (VN) en de Verenigde Staten (VS) in Somalië tot dan toe hadden geboekt waren snel vergeten.

Uitzondering onder de critici was senator Jesse Jackson, die zich tegen een deadline voor vertrek uit Somalië verzette. Niet dat dat iets had uitgemaakt als het op een stemming was aangekomen wat Somalië betreft: Jackson is een zogenaamde 'statehood'-senator die, ondanks zijn enorme aanhang, geen stemrecht heeft in de Amerikaanse senaat. Zijn electoraat woont in Washington DC, dat geen officiële staat is en daarom ook geen stemrecht heeft in het Congress. Dat heeft Jackson echter nooit in de weg gestaan wat betreft het beïnvloeden van het Amerikaanse volk. Geen enkele Amerikaanse politicus heeft zoveel handen geschud, protestmarsen gelopen en toespraken gehouden als hij. Jackson is een levend geworden politieke campagne. In zijn positie als voorzitter van de door hem opgerichte 'Rainbow Coalition' trekt hij dag na dag door de Verenigde Staten om te spreken over binnen- en buitenlandse crises.

Somalië en Haïti baren Jackson momenteel de meeste zorgen. Als voormalig bemiddelaar in onder andere Syrië en Irak heeft hij, in tegenstelling tot Clinton, een duidelijke visie met betrekking tot de twee brandhaarden.

„Het sturen van troepen naar Somalië was juist," zegt Jackson. „En Clintons beslissing om ze daar te houden was ook juist. De emoties die de afgelopen weken de VS overheersten zijn aangezet door de beelden van CNN en niet door de feiten. Namelijk, voordat de VN ingreep stierven er duizend mensen per dag in Somalië, door ondervoeding. Nu sterven er nauwelijks mensen van de honger. Voor het eerst in vijf jaar werken er weer boeren op het land, en voor het eerst in zeven jaar zijn de scholen weer open. We hebben gewonnen in Somalië."

● *Jesse Jackson tijdens zijn campagne tegen Nafta.* Foto: FOTO ALIBI

In de toekomst moet de operatie in Somalië volgens Jackson geleidelijk overvloeien van Amerikaanse naar Nigeriaanse 'peacekeeping'-troepen. „Meer Afrikaanse betrokkenheid bij de actie in Somalië is goed voor een oplossing van het conflict op lange termijn," zegt hij. „Bovendien moet het Westen de wapens terugkopen van Aidid, die het in de Koude Oorlog zelf aan hem heeft gegeven. Tijdens de Koude Oorlog was Aidid onze bondgenoot! We kunnen niet toleren dat we beschoten worden met onze eigen wapens. Tot noch toe was onze doelstelling in Afrika niet ontwikkelingswerk, maar het bevoorraden met wapens zodat Afrika kon dienen als slagveld voor de Koude Oorlog."

De VN, aldus Jackson, zouden er goed aan doen Nigeria een vergrote diplomatieke rol in het conflict te geven. Nigeria heeft zich al daartoe in staat getoond met het leveren van troepen in de Golf-oorlog, in Liberia en nu in Somalië. Nigeriaanse troepen kunnen de Amerikaanse langzamerhand vervangen. Tegelijkertijd kan Nigeria helpen bij het creëren van een interimregering en bij het bepalen van een datum voor democratische verkiezingen volgend jaar. Zichtbare Afrikaanse inzet heeft op lange duur meer effect dan de huidige Amerikaanse aanwezigheid."

Hoewel Jacksons mening over Somalië Clinton nog enigszins spaart, is dat bij Haïti niet zo. Jackson vindt dat Clinton de verkeerde les uit Somalië heeft getrokken en dat hij bovendien zichzelf tegenspreekt. Immers, zei Clinton niet dat hij zich uit Somalië niet kon terugtrekken omdat anders terroristen over heel de wereld zouden denken te weten op welke wijze de VS is klein te krijgen? Dat scenario lijkt waargeworden, aldus Jackson.

„Clinton had zich niet uit de haven van Port-au-Prince moeten terugtrekken. Haïti is onze bondgenoot en ligt in ons halfrond. Als de VS niet bang zijn voor 's werelds vierde grootste leger, dat van Saddam Hoessein, dan kunnen we nu niet terugschrikken voor een stelletje ambtenaren in Haïti die met geweren staan te zwaaien. In dat opzicht heeft Somalië ons enorm verzwakt." De maatregelen van de Veiligheidsraad van de VN staan volgens Jackson los van Clintons beslissing.

De senator zal naar eigen zeggen voorlopig geen bemiddelaar voor Clinton worden. In plaats daarvan wil hij zijn tijd besteden aan het voeren van een campagne tegen Nafta, dat volgens hem alleen maar banen uit de VS zal laten weglekken.

„Ik was onlangs in Japan," zegt Jackson. „Daar hebben ze een trein die 400 kilometer per uur gaat. Dan moeten we hier ook nodig een spoorweg dwars door de VS hebben. Dat zal pas banen creëren."

m/v DE LIMBURGSE PERSONEELSGIDS

In onze vestiging in Maastricht is bij de afdeling Technische Staf een functie vacant voor een

ENCI Nederland BV

Werktuigbouwkundig Projectleider (m/v)

De afdeling Technische Staf (circa 20 medewerkers) is belast met de bestudering en realisering van investeringen ten behoeve van nieuwbouw, vervanging en modernisering. Er wordt veelal met andere afdelingen samengewerkt in projectteams.

Taken
- Uitvoeren en begeleiden van investeringsprojecten, vanaf het vaststellen van de projectomvang tot en met de realisatie en oplevering van de installatie, inclusief budgetverantwoordelijkheid.
- Zelfstandig opzetten en uitwerken van werktuigbouwkundige alternatieven.

Profiel
- HTS-Werktuigbouwkunde met minimaal 5 jaar ervaring als constructeur/projectleider.
- Kennis van installaties voor de handling van bulkgoederen.
- Goede sociale en communicatieve vaardigheden.
- Zelfstandig en in teamverband kunnen functioneren.
- Leeftijd 30 à 35 jaar.
- Goede beheersing van de moderne talen is noodzakelijk.

De Eerste Nederlandse Cement Industrie (ENCI) N.V. is een belangrijke toeleverancier van de Nederlandse bouwmarkt. Kernactiviteiten van de ENCI-groep zijn de produktie en verkoop van respectievelijk cement en betonmortel. Daarnaast heeft de ENCI-groep een aantal deelnemingen in aanverwante activiteiten. Bij de ENCI-groep zijn in totaal bijna 1.500 mensen werkzaam.

De Activiteit Cement heeft in Nederland cementfabrieken in Rozenburg, IJmuiden en Maastricht. In de vestiging in Maastricht, die in internationaal verband tot de toonaangevende cementproducenten behoort, wordt momenteel een omvangrijk investeringsprogramma uitgevoerd.

Sollicitaties
Belangstellenden kunnen hun sollicitatie tot uiterlijk 15 november a.s. richten aan de heer P. Bergs, Sector Personeelchef, Postbus 1, 6200 AA Maastricht. Nadere inlichtingen over de vacature van Werktuigbouwkundig Projectleider zijn te verkrijgen bij de heer ir. J. Theulen, Chef Werktuigbouwkundige en Bouwkundige Afdeling van de Technische Staf, telefoon 043-297274. Tot de selectieprocedure behoren een psychologisch en een medisch onderzoek.

ENCI Nederland B.V., Maastricht

---

tempo-team uitzendbureau

TECHNIEK

Machinale verspaner conventioneel m/v
voor een bedrijf in de omgeving van Heerlen. Geheel zelfstandig verricht u verspanings-werkzaamheden aan de hand van werkkaarten, tekeningen en opspanschetsen. U stelt zelf de benodigde snij- en meetgereedschappen in en spant de onderdelen op. Naast ruime relevante werkervaring hebt u ook ervaring als center-draaier en/of carrousel-draaier. Deze baan is full-time en eventueel in 2-ploegendienst. Leeftijd: 25 tot 40 jaar. Informatie: 045 - 71 26 31, Claudia van der Burgt
Heerlen, Op de Nobel 1

HTS'ers Informatietechniek m/v
voor een ruimtevaart-project. Naast een diploma HTS-E richting Informatietechniek hebt u een brede interesse in elektronica, zowel op analoog als digitaal niveau. Hebt u interesse? Neem dan direct contact met ons op. Informatie: 046 - 51 42 22, José van Dijk
Sittard, Rosmolenstraat 4

---

fisser een Europees modebedrijf, heeft plaats voor een

MODELNAAISTER (m/v)

U heeft al meerdere jaren ervaring in de damesconfectie.
Bent u geïnteresseerd, schrijft u ons.
FISSER BV, t.a.v. mevrouw Payens, postbus 242, 6300 AE Valkenburg a/d Geul.

Gevraagd

Coupeuse/verkoopster

Thuisnaaister

Bruidshuis Pereboom
Oranje Nassaustr. 27, Heerlen, 045-712131

LACH MAAR
ZWIJG MAAR
vraag maar...
DE KINDERTELEFOON
Elke dag van 2 tot 8 uur
BEL 06-0402 *GRATIS

Bouwmaatschappij KEULEN BV

is een zelfstandige werkmaatschappij van IBC Bouwgroep Nederland b.v.. Het bedrijf is in Limburg actief in de sectoren utiliteitsbouw, woningbouw, renovatie en restauratie. De jaaromzet bedraagt circa 45 miljoen gulden.

Voor het project ENCI te Maastricht vragen wij per direct:

BEKISTINGSTIMMERLIEDEN

die bekend zijn met de Noë- en Peri-systemen.

BOUWVAKHELPERS

voor algemene werkzaamheden.

Telefonische informatie/sollicitatie bij de heer J. Bongers, telefoon 043-297695 (werk) of 04749-2468.

CURSUSSEN + OPLEIDING

OPEN DAG GEZONDHEIDSZOR

31 oktober 1993 van 11-16 uur op "de Wildenbroe

De Wildenbroeck, Centrale school gezondheidszorg oostelijk Zuid-Limburg, leidt je op

- **Ziekenverzorgende** voor de V.K.H., Schuttershof, Hambos- en Luckerheidekliniek.
- **A-Verpleegkundige** voor ziekenhuis De Wever & Gregorius.
- **B-Verpleegkundige** voor het Psychiatrisch Centrum Welterhof.

Tevens zullen de volgende onderwijsinstellingen informatie over diverse opleidingen verstrekken.

Hogeschool Heerlen - Economie en gezondheidszorg
- Regionale opleiding operatie-assistenten.
- Regionale opleiding radiodiagnostisch laborant.

MBGO Heerlen
- Verzorgende (VZ) lange en korte opleiding).
- Overige opleidingen gezondheidszorg.

Stercollege Maastricht - afdeling gezondheidszorg
- Verpleegende (VP).
- Overige opleidingen gezondheidszorg.

Ook in Schuttershof en de VKH kun je terecht vo[illegible] informatie!
Deze instellingen doen mee aan de open dag.

Ziekenhuis De Wever & Gregorius is met stands aanwezig in de Wenckebachzaal.

Op de open dag kun je terecht voor informatie! Wil je een informatiepakket, bel of schrijf naar: de Wildenbroeck, H. Dunantstraat 5, 6419 PC Heerlen. Tel. 045-766230.

Kom naar de open dag en maak kennis met [illegible] gezondheidszorg!

Je bent van harte welkom op de Henri Dunant[illegible] in Heerlen.
Doorlopend is er informatie over de gezondheid[illegible] met o.a. mini-lessen.

Mensen met Pit, kiezen voor Wit

R&M te heerlen is een bureau voor markt- en opinieonderzoek.

Voor het voeren van telefonische vraaggesprekken met mensen uit bedrijven en gezinnen (beslist géén verkoop) vanuit onze vestiging in de Honigmanstraat te Heerlen, zoeken wij op korte termijn:

[illegible]

die in de middag- en/of avonduren voor ons werkzaam willen zijn.

Wat verwachten wij van u?
- Woonachtig in Heerlen of directe omgeving
- Goede spreekvaardigheid
- Accurate werkwijze
- Flexibel inzetbaar
- Minimaal 15 à 20 uur per week beschikbaar

Voor aanmeldingen of nadere informatie kunt u zich tijdens kantooruren telefonisch wenden tot: Marie-José Spijkers van R&M, tel. 045-719122.

NEDERLANDSE KALENDERFABRIEK

PER DIREKT
Wegens uitbreiding zoeken wij een:

PLANO-SNIJDER

voor de bediening van Polar snij-apparatuur

BOEKDRUKKER

voor werkzaamheden aan HCA cylinderpersen

Telefonische reacties aan dhr. J. Reijnders, tel. 046-371451.

CURSUSSEN + OPLEIDINGEN

Als u SHIFT regelmatig *zonder* F uitspreekt, moet u toch eens een cursus bij ons volgen.

- PC-gebruikerscursussen voor standaard DOS en Windows applicaties.

[illegible]

TechTrain
Training - Translation - Technical writing
Hommerterweg 104, 6431 EX Hoensbroek
Tel. 045-221095
Fax: 045-215409

De Stichting St. Laurentius Ziekenhuis te Roermond beheert een algemeen ziekenhuis met een capaciteit van 429 bedden.

In het ziekenhuis zijn thans 63 specialisten en ruim 1000 medewerkers werkzaam.

In verband met de pensionering van een van de twee aanwezige pastores ontstaat in ons ziekenhuis een vacature voor een

R.K. ZIEKENHUISPASTOR

Voor deze functie denken wij aan een priester:
- die een goede pastorale begeleiding aan patiënten en hun familie kan geven;
- die meedenkt in medisch-ethische vraagstukken;
- die voorgaat in liturgische diensten en sacramentsbediening.

Het gevolgd hebben van de cursus klinisch-pastorale vorming strekt tot aanbeveling.

De benoeming zal geschieden in overleg met de Bisschop van Roermond.

Voor nadere informatie kunt U zich wenden tot rector J. Wolters, tel. (04750) 82222.

De salariëring en arbeidsvoorwaarden zijn conform de C.A.O. voor het Ziekenhuiswezen.

Sollicitaties, voorzien van curriculum vitae en referentie-adressen, kunnen worden gericht aan de Directeur zorgzaken, Dr G.J.A. Peulen.

ST. LAURENTIUS ZIEKENHUIS
Mgr. Driessenstraat 6
6043 CV Roermond

OPEN DAG

HEAO

Zaterdag
13 november 1993
van 10.00 - 14.00 uur
HEAO Limburg
Havikstraat 5,
6135 ED Sittard

Voor meer informatie:
bel 046-510641

Accountancy (ACC)
Bedrijfseconomie (BE)
Bedrijfskundige Informatica (BI)
Commercieel-Economische opleiding (CE)
Economisch-Linguïstische opleiding (EL)
International Business Administration (IBA)
Management, Economie en Recht (MER)

Elk uur start een nieuwe voorlichtingsronde

De duurste schroothoop op aarde ligt in Kazachstan. Op de ruimtevaartbasis Baikonoer in deze, sinds het uiteenvallen van de Sovjetunie, zelfstandige republiek staan de gigantische lanceerplatforms voor 's werelds krachtigste voortstuwingssysteem, de Energia-raket, weg te roesten.
Een kapitaalvernietiging van vele miljoenen roebels.

Russische ruimtevaart ontworstelt zich aan de roest

DOOR BERT VAN EIJCK

Twee keer werd het tientallen meters hoge complex gebruikt. Eén keer voor de vuurdoop van de superraket die honderd ton vracht per lancering de ruimte in kan brengen; de tweede maal voor de ruimtedoop van Boeran, het Russische ruimteveer naar Amerikaans model, dat een onbemande testvlucht maakte. Daarna was het afgelopen. Het prestigeproject, dat werd opgezet in de periode-Brezjnev en bedoeld was om de Amerikanen te overtroeven, lijkt voorgoed te zijn afgeschreven. De Energia-raket en de Boeran staan in afgelegen hallen opgeslagen, en zijn niet beschikbaar voor nieuwsgierige blikken van buitenstaanders. Laat staan buitenlanders. Zijn deze paradepaardjes voorgoed bijgezet in een mausoleum? Keren ze in de (nabije?) toekomst toch weer terug op de platforms? Niemand, die het weet.

Intussen doen het strenge landklimaat van Kazachstan (zomer plus 50 graden; winter 40 graden onder nul) en de zanderige steppenwind van Baikonoer hun vernietigend werk. „Wat een geldverspilling," is het oordeel van een groep Nederlandse ruimtevaartspecialisten, die deze maand op 'ruimtereis' in Rusland was en met eigen ogen op Baikonoer zag hoe roestvorming en gebrek aan onderhoud de lanceertorens slopen.
Toch lijkt de toekomst er hoopvol uit te zien voor de Russische ruimtevaart. Samenwerking is daarbij het sleutelwoord. Sinds het einde van de Koude Oorlog zoeken West en Oost ook op het terrein de geldverslindende ruimtevaart toenadering.
Zo zal nog dit jaar een Russische ruimtevaarder meevliegen in een Amerikaans ruimteveer, gevolgd door een gezamenlijke ruimtewandeling. Volgend jaar gaat een Amerikaanse astronaut mee naar het Russische ruimtestation Mir, een naam met twee betekenissen: wereld èn vrede. De Amerikaan is er negentig dagen te gast. Begin 1995 zal een spaceshuttle koppelen aan het Mirstation. Voorts komt er financiële steun van Amerika voor Russische robotverkenners naar Mars, gepland voor 1994 en 1996.

Inkomsten

Begin deze maand werd tussen Amerika en Rusland een belangrijk ruimteverdrag gesloten. Volgens dit akkoord krijgt Rusland toegang tot de commerciële lanceermarkt van raketten. Daarmee verzekert het land zich van een grote bron van inkomsten. Rusland heeft diverse krachtige raketten beschikbaar, waaronder het paradepaardje Proton. Deze 60 meter hoge raket kan 20 ton nuttige lading in de ruimte brengen. De Proton is al vijftig keer met succes gelanceerd, onder meer met als lading de tv-satelliet Horizont en diverse modules voor de Mir.
Een miljoen dollar betaalde het Amerikaanse ruimtevaartbureau Nasa inmiddels aan de Russen om te onderzoeken of de Soljoezruimteschepen kunnen worden gebruikt als 'reddingboot' voor het toekomstige internationale ruimtestation. De Amerikanen willen na Europa, Canada en Japan, ook de Russen bij de bouw van dit station betrekken. Het volgende Russische ruimtestation Mir 2 zou onderdeel van de 'buitenaardse stad' moeten worden. Nasa mikt daarmee op een forse besparing. De Russen krijgen in ruil voor hun bijdrage harde westerse valuta, waarmee ze hun bemande ruimtevaartprogramma kunnen betalen. Als de plannen allemaal doorgaan zal rond het jaar 2000 de samenwerking compleet zijn. Het ruimtestation Aarde zal dan rond zijn eigen planeet cirkelen.

Samenwerking hebben de Russen momenteel ook met Europa. Twee Europese ruimtevaarders zullen volgend jaar en in 1995 een vlucht maken naar en met de Mir 1. Dit station draait al sinds 1986, bijna permanent bemand, trouw zijn baantjes rond onze wereld.
Vier astronauten van de Europese Ruimtevaartorganisatie ESA zijn reeds in training in het Joeri Gagarin kosmonautencentrum in het vlak bij Moskou gelegen Sterrendorp. Het zijn Ulf Merbold, Thomas Reiter (beiden Duitser), Christer Fuglesang (Zweden) en Pedro Duque (Spanje).

Vorige maand is het viertal naar Rusland afgereisd voor een intensieve training. In complete kopie van de Mir worden de toekomstige ruimtevaarders vertrouwd gemaakt met het ruimtestation en al zijn apparatuur. Ook wordt geoefend met de Sojoezcapsule, die hen moet overbrengen. De omstandigheden in de ruimte worden nagebootst in een waterbassin, waarin de toekomstige kosmonauten in ruimtepakken, verzwaard met lood, gewichtloos worden. Zo'n situatie kan ook worden gesimuleerd tijdens paraboolvluchten met een speciaal vliegtuig. En op het programma staat ook het werken in de centrifuge. Eenmaal in de cabine van deze reusachtige ronddraaiende metalen arm worden krachten opgewekt waarmee ruimtevaarders bij de start van hun ruimteschip te maken krijgen. Zij leren de enorme drukken van vier tot achtmaal de normale zwaartekracht te weerstaan.

Zelfverzekerd

Voor Ulf Merbold is dit allemaal gesneden koek. Hij kreeg zijn astronautentraining al tien jaar eerder bij de Amerikanen. De inmiddels 52-jarige Duitser beleefde zijn ruimtedoop in 1983 met de Spacelab-missie van de Amerikaanse spaceshuttle. In 1992 ging hij opnieuw met Amerikanen de ruimte in.
De jongste van de vier Euronauten is de 30-jarige Spanjaard Pedro Duque. Volgens kenners maakt hij de meeste kans te worden uitverkoren voor een van de beide Euro-Mirmissies. „Ik vlieg hoe dan ook," zegt hij zelfverzekerd tijdens de thee in de kosmonautenbar van het trainingscentrum in Sterrendorp. „Is het niet de komende vlucht, dan later. Daar reken ik helemaal op."

Duques kansen worden niet alleen wegens zijn leeftijd hoog ingeschat, maar ook omdat hij de enige van de vier is, die weinig of geen moeite heeft met de Russische taal. Het onder de knie hebben van het Russisch, zowel gesproken als geschreven (en dat laatste is door het cyrillisch schrift niet eenvoudig) is voorwaarde. Russisch is de voertaal in het Mirstation en in de contacten met het vluchtleidingscentrum. Trouwens ook in het trainingscentrum wordt de godganse dag door iedereen Russisch gesproken.

In september 1994 is de eerste Euro-Mirvlucht, die dertig dagen zal duren. De tweede Europees-Russische missie is in augustus 1995 en duurt 135 dagen. Er zullen ook ruimtewandelingen worden gemaakt. Ongeveer acht weken vóór de lancering wordt bepaald wie de ruimte in mag. De laatste twee maanden zullen de gekozen Euronaut en zijn plaatsvervanger identieke programma's volgen. Een week vóór de vlucht wordt, na een laatste medische keuring, de definitieve bemanning aangewezen. Met de Europese ruimtevaarder gaan twee kosmonauten mee.

Haveloos

Een uitgebreide medische staf waakt over de kandidaat-ruimtevaarders in Sterrendorp. Niets wordt aan het toeval overgelaten. Bijna dagelijks hebben er uitgebreide proeven plaats om de lichamelijke en geestelijke conditie te testen. Verantwoordelijk hiervoor is het Instituut voor Medisch-Biologische Problemen (IMBP), gehuisvest in een haveloos gebouw in een buitenwijk van Moskou. Het instituut verzorgt de selectie en begeleiding van ruimtevaarders op aarde en in de ruimte. Het IMBP beschikt over centrifuges, druk- en warmtekamers en namaak-ruimtestations met gesloten ecologische systemen. Ter voorbereiding van langdurige ruimtevluchten worden proefpersonen soms een jaar lang in bed gehouden en onderzocht. Het instituut lanceerde ook een aantal bio-satellieten met uiteenlopende levende have, waaronder planten, ratten en aapjes, die gewoonlijk drie weken in de ruimte blijven. In 1958 al was het IMBP verantwoordelijk voor de ruimtevlucht van het hondje Laika in Spoetnik 2.

„Het is eigenlijk doktersvreemd wat we hier doen," vertelt prof. Edward Mamtsnev, plaatsvervangend directeur. „We werken niet met zieke, maar met gezonde mensen. En dat is voor artsen best even wennen." Overigens houden de artsen hun medische vaardigheden op peil door af en toe te werken in een nabijgelegen groot ziekenhuis.
Direct verantwoordelijk voor de uitverkiezing van ruimtevaarders is dr. Joeri I. Voronkov, hoofd van de afdeling kosmonautenselectie. Hij laat apparatuur zien waarmee kosmonauten in spé worden getest. Hieronder treft de leek ook enkele 'medische martelwerktuigen' aan, zoals een ongewone schommelbank en een draaistoel. De proefpersoon moet niet op, maar in de bank en wordt flink doorelkaar geschud, op en neer, van boven naar beneden enzovoort. De stoel varieert in snelheid en draait rond in een afgesloten cirkelvormig vertrek. Men tracht intussen de proefpersoon van de wijs te brengen door de projectie van een lijnenspel op de wanden van de kamer. Toen het groepje Nederlandse ruimtevaartdeskundigen een bezoek bracht aan het IMBP, werd André Kuipers uitgenodigd op de draaistoel. Hij doorstond de proef met glans. Verwonderlijk is dit niet, want deze Amsterdamse arts was tot vorig jaar kandidaat-ruimtevaarder voor ons land, en kent deze tests. Kuiper is nu wetenschappelijk onderzoeker bij Estec in Noordwijk.

Veel aandacht wordt in het IMBP, waar vijfhonderd wetenschappers en technici werken, besteed aan onderzoek van het gehoor van kosmonauten. Het lawaai aan boordapparatuur in het Mirstation levert constant 72 decibel geluid op. 's Nachts hebben de kosmonauten dan ook oordopjes in.
Met verfijnde computerapparatuur en een uitgebreid testprogramma wordt ook de persoonlijkheid van de ruimtevaarder onderzocht. Hoe zit hij in elkaar? Kan hij tegen stress? Houdt hij het wel maandenlang in een klein ruimtestation uit? Slaat de verveling of irritatie snel toe? Allemaal vragen waarop men bij IMBP haarfijn het antwoord wil weten. Dr. Voronkov erkent, dat er wel eens iets misgaat. Als voorbeeld noemt hij het geval van een kosmonaut, die eerder naar de Aarde terug moest dan gepland. De reden? De persoonlijkheid van de man was totaal veranderd door de andere leefwijze aan boord van het ruimtestation. „En dat kunnen we natuurlijk niet voorzien," aldus dr. Voronkov.

Via Nederland

Samenwerking staat ook in het woordenboek van het IMBP. Op dit moment lopen er twintig samenwerkingsprojecten met diverse landen. Daaronder valt onder meer Extremed, een joint venture met Italianen, die voor startkapitaal zorgen. Extremed staat voor medische aspecten in extreme situaties. De bij IMBP opgedane kennis en ervaring wil Extremed te gelde maken door de verkoop van produkten op de Westerse markt. Gedacht wordt aan stralingsmeters, compacte zuurstofapparatuur, opblaasbare eerste hulpposten en cardiografische instrumenten. De Russen willen deze produkten via Nederland verkopen. Hun plan is het hoofdkantoor van Extremed in Amsterdam te vestigen. Voor ons land is gekozen omdat het een stabiele, centrale positie in West-Europa inneemt, zegt het IMBP.

● *Het haveloze onderkomen van het Instituut voor Medisch-Biologische Problemen in Moskou.*

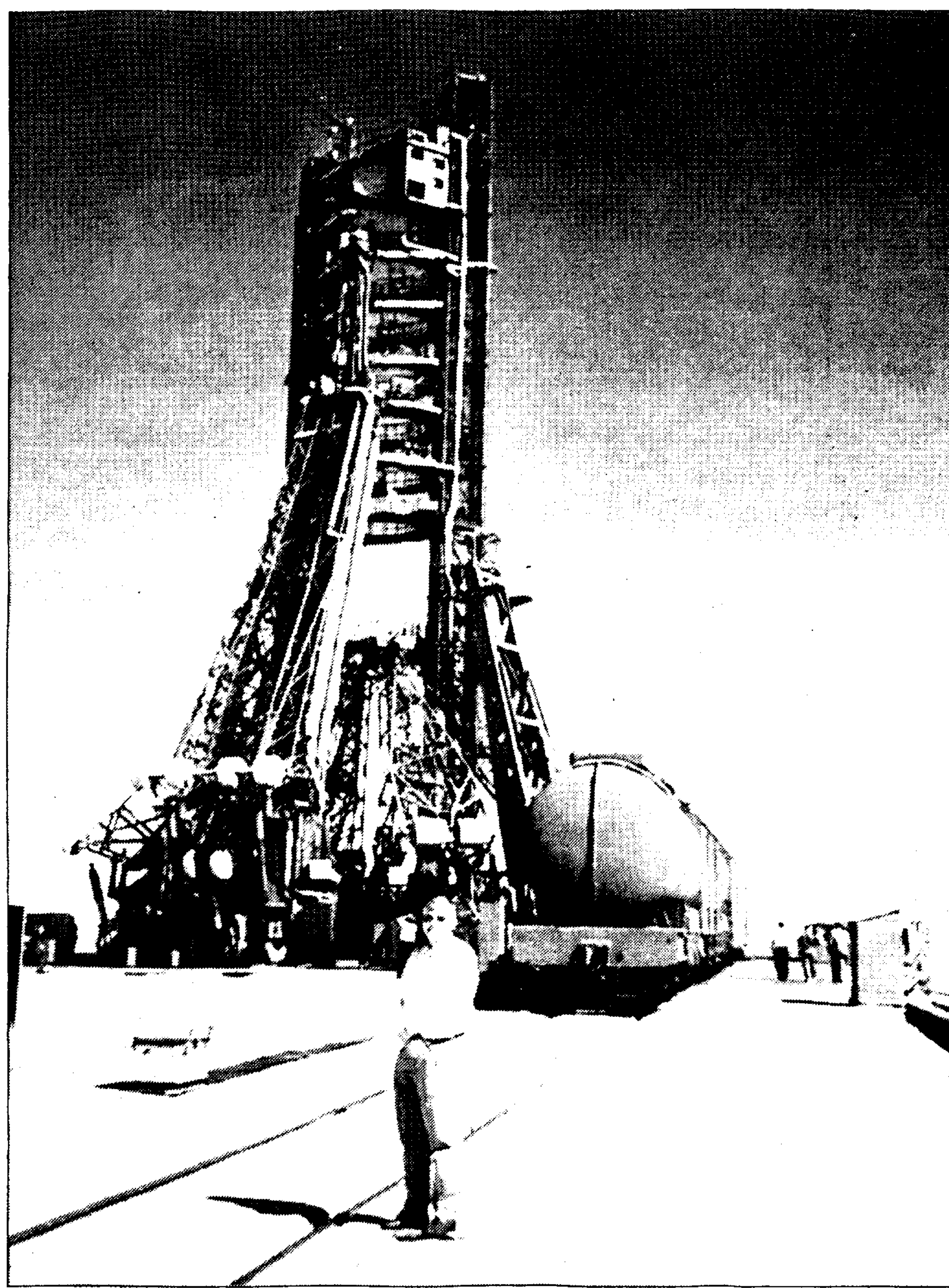

● *Onderdeel van de duurste schroothoop op aarde: de lanceertoren van de Sojoez-ruimteschepen.* Foto: GPD

Terug naar de ruimtevaartbasis Baikonoer in de steppenrepubliek Kazachstan. Het is de oudste en grootste basis op ruimtevaartgebied, aangelegd in de jaren vijftig, ter grootte van Nederland.

De basis is Russisch militair terrein, jarenlang supergeheim gebied, maar sinds kort kunnen buitenlanders er – tegen betaling van harde valuta, dat wel – terecht voor een rondleiding. Vanaf deze basis werd oktober 1957 Spoetnik 1 gelanceerd en ging Joeri Gagarin in april 1961 als eerste mens de ruimte in. Een historische plek dus, waar de Nederlandse groep vorige week dan ook graag vertoefde. Lanceerplatforms staan op tientallen kilometers afstand van elkaar. Daar zijn twee redenen voor. Uit veiligheid, om te voorkomen dat bij een explosie meer dan één installatie wordt vernietigd. Maar ook om spionage tegen te gaan. Zelfs vanuit de lucht moeten alleenstaande platforms in dit enorme gebied moeilijk te ontdekken zijn.
Hoewel niet de tipjes van alle sluiers worden opgelicht, is er toch opzienbarende openheid bij de Russen. In een montagehal staat de Sojoezcapsule, die in november met een nieuwe bemanning naar de Mir gaat, voor iedereen te pronken. Niks geheimzinnigheid, vragen worden voor zover mogelijk beslist beantwoord.

Spoorboekje

Een reusachtig lanceerplatform met meters diepe vuurputten, van waaruit tientallen zware raketten omhoog zijn geschoten, is niet alleen te bezichtigen, maar ook te beklimmen. Dit geldt ook voor andere platforms. Centrum van Baikonoer is de stad Leninsk, waar ongeveer tachtigduizend ingenieurs en technici wonen die allen werken voor de ruimtevaart. Afgezien van het Kosmonautenhotel (waar ruimtevaarders voor de lancering de nacht doorbrengen) en enkele monumenten, verschilt Leninsk in niets van een andere Russisch stadjes. De bevolking is vertrouwd met de lichtflitsen en het lanceergeweld, dat zich met de regelmaat van een spoorboekje doet zien en horen.

Betrekkelijk nieuw is een bord langs de enige weg tussen Baikonoer en Leninsk. Het toont de vlaggen van Rusland en Kazachstan met in het midden twee verstrengelde handen onder een startende raket. De bedoeling is duidelijk: vriendschap en samenwerking tussen beide landen. De werkelijkheid is barser. Kazachstan probeert als zelfstandige republiek een flinke boterham mee te eten uit de ruimtevaartpot van grote broer Rusland. Miljoenen roebels aan huur worden verlangd voor het gebruik van het Baikonoerterrein. Rusland voelt daar niets voor, en heeft bovendien het geld niet. Irritaties, ruzies, het schenden van afspraken en soms zelfs sabotage zijn het gevolg. Er zijn vage plannen om Baikonoer in de toekomst op te heffen en de bemande ruimtevaart te verplaatsen naar het noordelijk kosmodroom Plesetsk, waar nu alleen onbemande lanceringen plaatshebben. Maar het liefst blijft Rusland in Baikonoer. Dàt vlekje op de samenwerking met Kazachstan moet dus nog even worden weggewerkt.

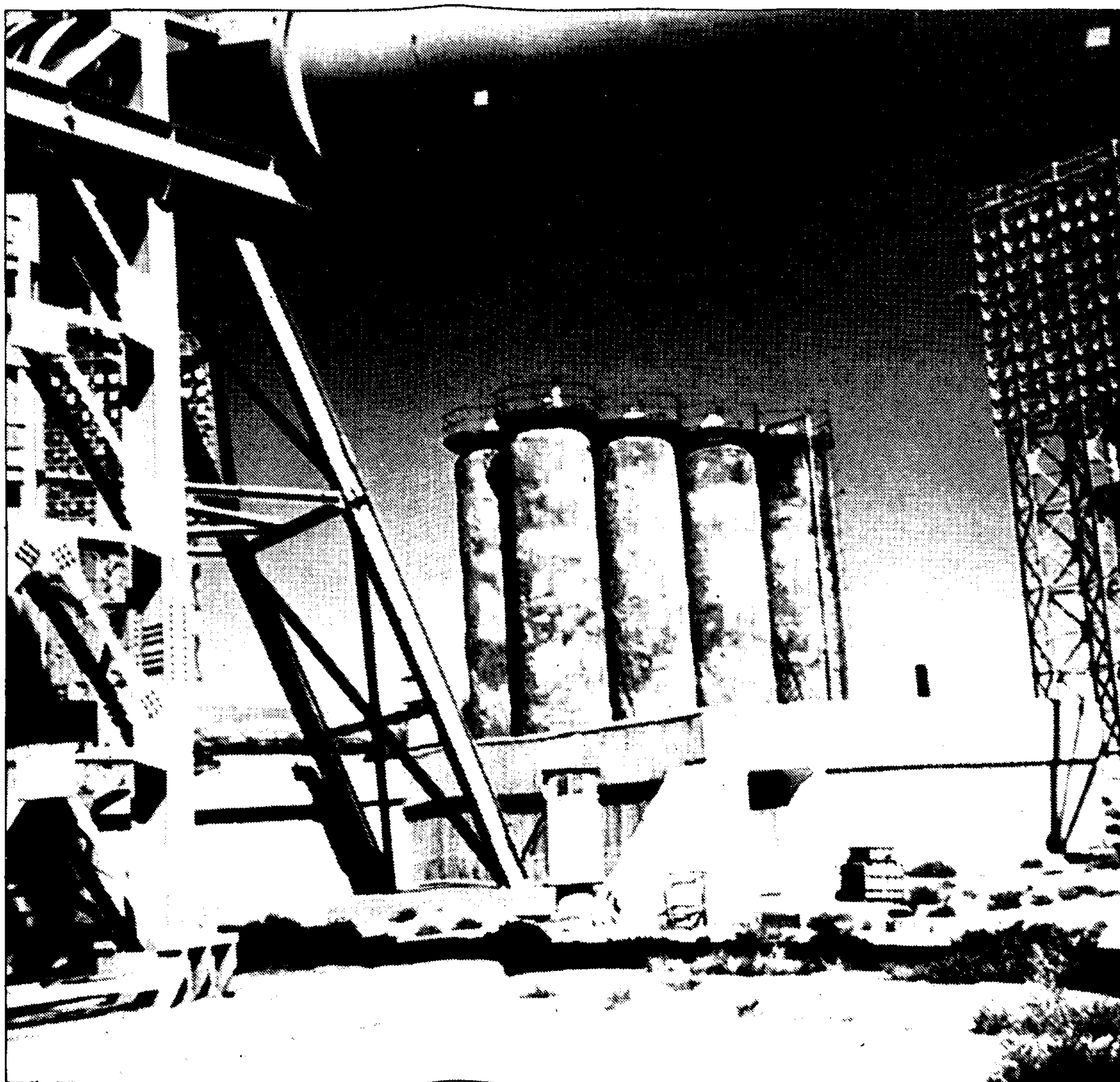

● *De wegroestende Energia-installatie in Bajkonoer.*

Milwaukee schaamt zich.
Niet voor zijn Schlitz, het bier waar Amerika graag mee proost. Ook niet voor zijn Brewers, de honkbalclub waarvan menige tegenstander van slag raakt.

Deze polka-stad aan het meer van Michigan schaamt zich voor Jeffrey Lionel Dahmer, een 'zachtaardige' vrijgezel die van 1987 tot juli 1991 ongestoord zestien tieners en jonge mannen heeft vermoord en soms opgepeuzeld.

Toegegeven, de Oxford Appartementen waar Dahmer achter voordeurnummer 213 het gros van zijn slachtoffers aan moten sneed, zijn sinds kort gesloopt. Seriemoordenaar Dahmer, nu 33, zit levenslang uit. Twee blanke politie-agenten zijn vanwege hun lamlendig optreden terecht ontslagen.

Maar toch is Milwaukee deze schaamte nog altijd niet voorbij.

Zwarte gemeenschap nog altijd woedend over aanpak politie van seriemoordenaar

door HANS TOONEN

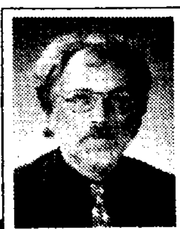

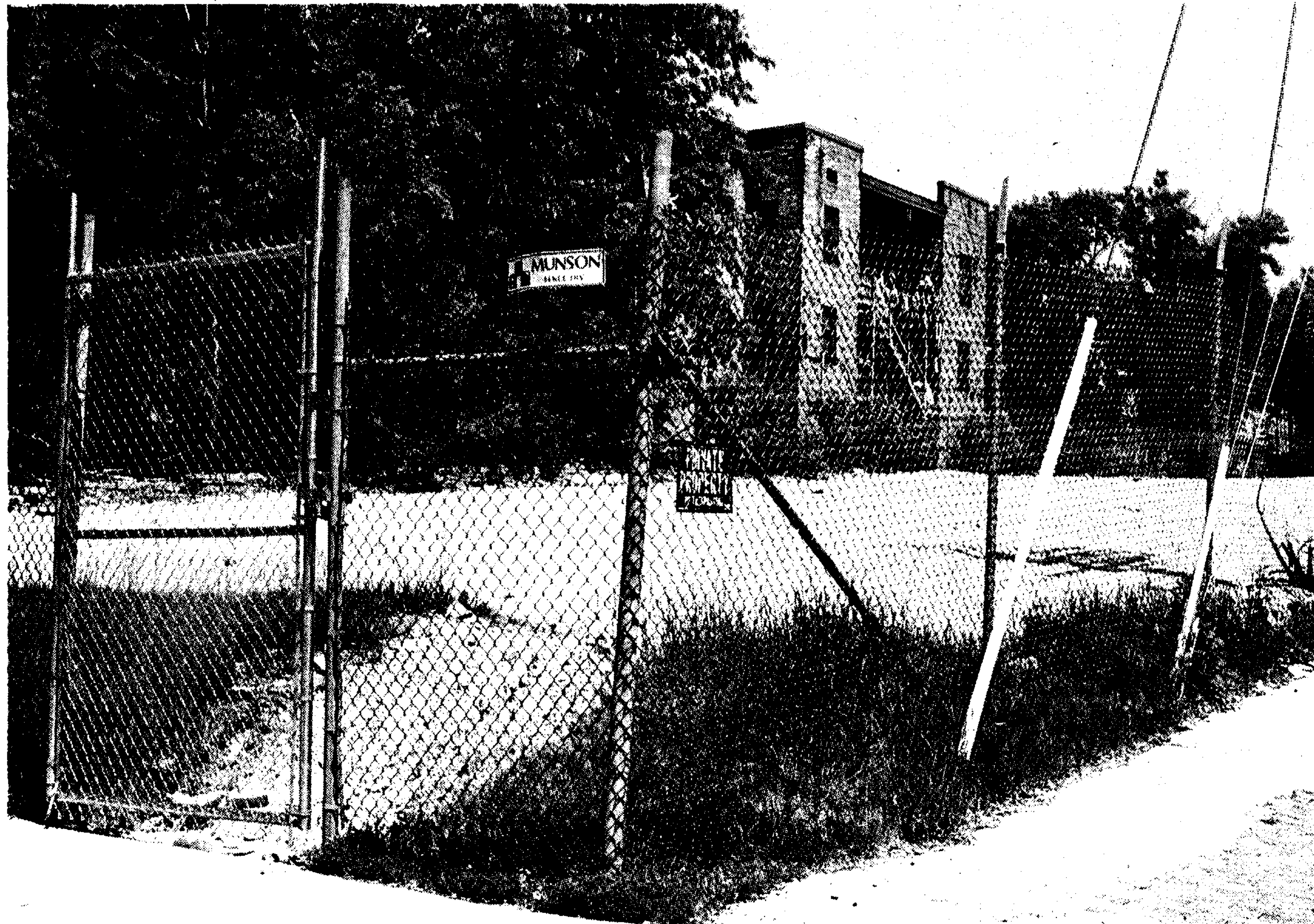

● *Op deze plek stond tot voor kort het Oxford-flatgebouw waar Jeffrey Dahmer ongestoord zijn 'slachthuis' had.*

Spiernaakt strompelt Konerak Sinthasomphone, 14 en doodsbang, die avond in mei 1991 door het westelijke, zwarte, dus armste stadsdeel van Milwaukee.

Om de hoek nadert een politie-auto met op de portieren het doortastende devies *to protect and to serve*. De centrale meldt zojuist een telefoontje van buurtbewoners over een blote boy op de 25ste Straat.
Versuft wuift de naakte knul naar de twee agenten, John Balcerzak en Joe Gabrish.

Dan ineens grijpt Jeffrey Dahmer, net terug van de slijter met een nieuwe voorraad bier, Koneraks arm. En grijnst tegen de twee wouten dat zijn wel degelijk meerderjarig vriendje, eenmaal dronken, vaker bloot over straat banjert.
Voor alle zekerheid lopen de agenten toch mee naar Oxford, het flatgebouw waar Dahmer op nummer 213 woont. Over zijn bleekblote vriendje hoeft de politie zich absoluut geen zorgen te maken.

Nauwelijks hebben Balcerzak en Gabrish hun rug gedraaid, of Dahmer wurgt de Laotiaanse emigrantenzoon. Bedrijft orale sex met het verse lijk. Schiet nog wat Polaroidkiekjes. Hakt het levenloze naakt in stukken.
En klipt voldaan nog een blikje bier open.

Onbeschoft

Daags daarop rinkelt de telefoon op het bureau van oom-agent Balcerzak.

Glenda A. Cleveland, een alleenwonende negerin uit de 25ste Straat, wil napraten over het naakt-incident. Die Dahmer is een viespeuk die zijn lange poten wel vaker uitsteekt naar tieners zoals die jonge knul van gisteravond. Eigenlijk maakt ze zich grote zorgen. Helemaal niet nodig, bast bromsnor. Die jongeman is zeker achttien. Oud genoeg om dronken en hitsig te zijn.
Als Glenda aandringt en bovendien de namen noemt van drie buurmeisjes die graag willen getuigen dat Konerac echt pas veertien is, poeiert Balcerzak haar onbeschoft af.

Ontsnapt

Twee maanden later, op 22 juli tegen half twaalf, rent Tracy

● *Seriemoordenaar Jeffrey Lionel Dahmer (midden), vlak nadat hij tot levenslang veroordeeld is.* · Archieffoto: AFP

Edwards, zwart en om zijn pols half afgebroken handboeien, de 25ste Straat op.

Schreeuwt tegen twee toevallig passerende politie-agenten dat hij net ontsnapt is uit een flat waar iemand in koelen bloede zijn hart eruit wil snijden. En staande opeten. Iemand met wie hij net daarvoor naar pornofilms had liggen kijken.

Even later bonken de agenten Robert Rauth en Rolf Mueller op voordeur 213. Met een beetje geluk is dit gedonder nog voor middernacht, einde dienst, opgehelderd.

Achter hen wrijft Tracy Edwards woedend over zijn gekneusde polsen. Hij beeft van vernedering. Vader van zes kinderen, gescheiden. En dan met zo'n vent te worden betrapt.

Jeffrey Dahmer maakt slaapdronken open.

Waarom hij zijn zuipmaatje in de handboeien heeft geslagen, vraagt agent Rauth.

Omdat hij net ontslagen is op de chocoladefabriek van Milwaukee en zich gewoon, samen met zomaar iemand, wilde bezatten, sust Dahmer. En hoopt dat ook deze 'cops' snel afnokken.

Schedel

Brigadier Mueller haalt zijn neus op voor de merkwaardige, weeïge geur in dit, hier en daar met naakte mannenposters behangen flatje. Goed, in de keuken walmt een vuile vaat van dagen.

Terwijl collega Rauth voor een mogelijk dossier over Dahmer alvast het hoofdbureau 'down town' belt, maakt Mueller een manshoge koelkast open.

En kijkt tegen de schedel van Konerak Sinthasomphone... en tegen die van Matt Turner... en die van Jeremiah Weinberger. In het vriesvak het hart van Oliver Lacy. De rest ligt weg te rotten in een vat van 180 liter bijtend zuur.

Agent Mueller snakt naar adem.

Voor Milwaukee begint de lange schaamte.

Profiel

Maar eerst overheerst woede. Niet over het toevoegen van Milwaukee aan de lange lijst van steden met een massamoordenaar. Ook niet over het profiel van de 'slachter van Milwaukee'.

Jeffrey Dahmer is het schoolvoorbeeld van een seriemoordenaar. Blank. Enig kind. Affectief verwaarloosd. Ouders gescheiden. Verlatingsangst. Aardig voor de buitenwacht. Sociaal geïsoleerd. Seksueel ongeremd. Slachtoffers willekeurig opgepikt, voornamelijk in de bijna tachtig homo-bars in het honderdvijftig kilometer verderop gelegen Chicago. Het lokkertje om voor goed geld naakt te poseren in zijn flat in Milwaukee.

Dahmer beweert dat hij zijn prooi doodt omdat hij uiteindelijk toch in de steek zal worden gelaten. De afgehakte hoofden koestert hij zoals een slager zijn oorkondes.

Van dit portret van een seriemoordenaar alleen raken de zeker 700.000 inwoners van Milwaukee - 15 procent Duits, 25 procent zwart, jaarlijks gemiddeld 165 moorden - niet van de kook.

De woede richt zich uitsluitend op het politiekorps. Racisten zijn het, die blanke dienders.

Omdat Glenda Cleveland zwart is, daarom is brigadier John Balcerzak te beroerd geweest serieus naar haar te luisteren, daags na het voorval met die Laotiaanse jongen. Die twee wouten geloven eerder Dahmer, dat misselijk makend monster, omdat hij, net als de agenten, blank is.

Aan hun handen kleeft dan ook het bloed van Konerak. En dat van de vier na hem vermoorde slachtoffers. Zo tandenknarst vooral zwart Milwaukee.

Kritiek

Tim Cuprisin, 35 en misdaadverslaggever van de *Milwaukee Sentinel*, sluit zich aan bij de zwarte kritiek op de politie.

„Als Balcerzak en zijn collega Gabrish dit incident professioneel hadden onderzocht dan was Konerak nooit Dahmers elfde slachtoffer geworden," beweert Cuprisin drie jaar na Milwaukees massacre.

Kom nog maar even mee terug naar die avond in mei 1991.

Terwijl het hoofd van slachtoffer tien nog amper bevroren in de vriezer is bijgezet, pikt Dahmer die avond de net van huis weggelopen Konerak op in het winkelcentrum. En lokt hij zijn elfde prooi mee naar zijn appartement voor het maken van wat naaktfoto's. Vijftig dollar, handje contantje.

Eenmaal in zijn flat schiet hij twee foto's. Zet alvast de videorecorder op scherp voor een hete mannenfilm.
Als opmaat naar de dood krijgt Konerac een pilsje met daarin een joekel van een slaappoeder. Even later snurkt de Aziatische stadszwerver als een os. Dahmer besluit nog even wat blikjes bier te halen in de bar op de hoek. Op weg naar zijn flat ziet hij zijn schandknaap naakt over straat strompelen.

Dankzij Dahmers lenige leugens komen de lui in hun uniform hangende agenten Balcerzak en Gabrish niet verder dan de poort van diens hel.

Van mei tot die bewuste avond in juli vult Dahmer zijn diepvries en vat met lichaamsdelen van nog vier andere jongemannen. Stuk voor stuk gekleurd. En makkelijk meegelokt voor naaktfoto's.

Lamlendig

Vanaf de eerste dag heeft verslaggever Tim Cuprisin bovenop dit schokkende wereldnieuws gezeten. Van de geur des doods in en rondom de Oxford Appartementen wordt hij nog af en toe zwetend wakker.

Van hem hoeven de mede-flatbewoners zich niet te schamen. In een flatgebouw met een doorsneehuur van 280 dollar moet iedereen zich met zijn eigen zaakjes bemoeien. Zo niet, dan kun je een knal voor je kop krijgen.

Dat de politie zich in het begin allerminst heeft geschaamd voor het lamlendig optreden van hun *iron men* Balcerzak en Gabrish, vindt Cuprisin wel begrijpelijk. „Agenten horen met elkaar op te trekken. Dekken elkaar ook tegen de boze buitenwereld. In eerste instantie werden die twee agenten dan ook in bescherming genomen. Pas nadat de bandopname van het onbeschofte telefoongesprek van Balcerzak met getuige Glenda Cleveland openbaar werd, brak het front in tweeën. Politiechef Arreola kreeg toen adhesie voor het op non-actief stellen van dit duo."

Moet Arreola ook wel, want zwart Milwaukee blijft zijn politiekorps uitmaken voor racistische varkens. Michael McGee, een van de weinige zwarte gemeenteraadsleden en zelf aanhanger van de militante Black-Panthersbeweging, kleurt Milwaukee als volgt in. „Wit wint hier altijd. Als je wit bent, heb je gelijk. Als je zwart bent, hou je dan gedeisd. Deze stad moet zich schamen voor haar zorg voor minderheden."

Op grond van vijftien bewezen blunders hebben Balcerzak en Gabrish beschaamd hun politiepenning moeten inleveren. Momenteel zitten ze thuis. En spellen de krant op baantjes.

Afgebroken

Of je nog een kijkje kunt nemen achter deur 213, de hellepoort van de Oxford Appartementen?
Niks daarvan.

Om een einde te maken aan het schaamteloze dagtoerisme naar deze flats aan de 25ste Straat heeft de Christian Civil Liberties Union deze steen des aanstoots onlangs gekocht en meteen afgebroken.

Toch weet mijn taxichauffeur die middag voor zeventien dollar de plek blind te vinden.

Zand, stenen en kniehoog onkruid, omheind door hoge hekken.

Nergens een gat in het roestige gaas.

Nergens een gedenksteen.

Milwaukee moest zich schamen.

De moeder

'Drie jaar wil hij Pietje achter de tralies...!'

De vrouw in het spuuglelijke joggingpak frommelt nerveus een sigaretje uit haar zak en ploft neer op een bankje.

Urenlang heeft zij op de hoek van de publieke tribune gehangen in de hoop een glimp van haar amper 18 jaar oude oogappel op te vangen.

De oogappel in kwestie heeft overigens een oma of tien op zijn geweten.

Met een even laf vriendje op een snelle brommer de nietsvermoedende dametjes van achteren benaderen en dan hup, de handtas weggrissen.

Pietje lacht wat stom als een rechter hem de Levieten leest.

'We hadden geld nodig,' mompelt hij stupide.

De oude dames zijn deels nog steeds niet over hun angst heen.

Er zijn er bij die gevallen zijn en lelijke breuken opliepen, maar het is vooral de angst, het gevoel van permamente onveiligheid dat pijn doet.

De moeder in het joggingpak wil er niet over praten.

Zij ziet alleen haar zoon, die straks jarenlang tussen echte criminelen mag doorbrengen.

'Het is geen kwaaie jongen, maar wie is dat wel. Ik kon hem nooit aan en hij deed precies waar hij zin in had,' mompelt ze voor zich heen.

Piet en zijn vriendje waren maandenlang goed voor een ware angstpsychose in de stad, want ze trokken zich nergens iets van aan.

Veel berovingen vonden op klaarlichte dag plaats, want voor gokautomaten en de kroegbaas heb je snel geld nodig.

Normbesef volledig afwezig; toekomstbeeld meer dan somber; enige alternatief zo lang mogelijk van de straat houden, zegt de reclassering.

Pietje's moeder ontgaat de portee van de dure woorden.

Ze schaamt zich wel voor het beroven van oude mensen door zoonlief, die schaapachtig luistert naar de stevige uitbrander van de Officier van Justitie.

Hij lijkt zich nauwelijks zorgen te maken om een wat langer verblijf in de bajes.

Zijn moeder wel, want zij heeft al een handvol andere zonen die ze af en toe mag bezoeken in her en der verspreide strafinrichtingen.

'Ze kregen het met de paplepel ingegoten thuis,' zegt de wat uitgebluste hulpverlener voor de zevende maal in een rapportage.

'Drie jaar, mijn God, drie jaar...' snikt moeder terwijl zij een nieuwe peuk uit de zak van het joggingpak vist.

Het zullen niet de laatste drie jaar zijn voor Piet.

Zijn toekomst staat vast.

Bořek Šípek wint prijs Prins Bernhardfonds

Praags sprookje aan Gulpense Rijksweg

DOOR MARIËTTE STUIJTS

ssen de bestaande bebouwing aan de Rijksweg in Gulpen emt sinds kort een nieuw puntig dak het luchtruim in. Een itte gevel, smal als een liftschacht, geflankeerd door twee enrode torens. Het fantasierijke bouwwerk komt uit de ko- van Bořek Šípek, een architect van Tsjechische oorsprong, donderdag de prijs van het Prins Bernhardfonds voor toe-paste kunst en bouwkunst (honderdduizend gulden) heeft kregen.

pand in Gulpen is het allereer-e complete nieuwbouwproject Šípek in Nederland. Tot nu toe hij hier alleen maar verbouwin-en interieurs (hoofdzakelijk in sterdam) op zijn naam staan. De chitect heeft de bouw van het pro- ook zelf geleid. In opdracht van graaf Leon Gulikers, die in het arte bouwwerk zijn nieuwe zaak gevestigd. Het gebouw vormt de doorgang van de Rijksweg het nieuwe winkelcentrum in lpen.

pek heeft in de hele wereld naam aakt met zijn design. De archi-, die in 1949 in Praag geboren en zich in 1983 in Amsterdam stigde, werkte zich de afgelopen op tot een van de meest gewil-ontwerpers ter wereld. Zijn won-aarlijke glaswerk en extrava-nte meubels zijn een begrip in de signwereld. Ze werden echter of meer uit gebrek aan op-chten geboren, van huis uit is de ech namelijk architect.

Sinds 1990 is Šípek als hoogleraar in de architectuur verbonden aan de Academie voor Toegepaste Kunsten in Praag. Vorig jaar benoemde president Vaclav Havel hem tot architect van de Burcht in Praag. Onder zijn leiding wordt de Burcht, een enorm middeleeuws ommuurd complex van paleizen, kerken, pleinen en hoftuinen, gerenoveerd en opnieuw ingericht. Sinds deze benoeming is de belangstelling voor de architectuur van Šípek toegenomen.

Verzameling

Fotograaf Leon Gulikers is al jaren weg van het werk van de Tsjech, voor wie veel fotografeert. Zijn woonhuis bevat een complete verzameling van werk, van stoelen tot vazen. Het was voor hem dan ook van begin af aan duidelijk dat Šípek zijn nieuwe zaak moest ontwerpen.

„Zijn werk dóet me wat. Dat fantasierijke en kleurrijke, gecombineerd met ambachtelijk vakmanschap. En in tegenstelling tot wat je zou denken is dit niet echt duurder dan normale bouw. Een goede architect bespaart je veel geld. Hij haalt het maximale uit een beperkt aantal vierkante meters, heeft een enorme materiaalkennis."

Samen Šípek kwam de fotograaf dan ook op het idee op zijn pand en de doorgang naar het winkelcentrum te combineren, door een soort poort te maken, waar boven gewoon verder gebouwd is.

In interviews heeft Šípek wel eens verteld dat hij niet kan werken zonder een verhaal. Een verhaal laat zijn losse fantasieën bij elkaar passen.

● *Ingeklemd tussen oude bebouwing ligt het ontwerp van Šípek.* Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

Het lijkt erop dat Šípek in Gulpen een sprookjesachtig verhaal in zijn hoofd had. Met zijn 'torentjes', compleet met kantelen en zijn puntig dak doet het pand aan een kasteel denken. Dat beeld wordt nog eens versterkt door het hek dat de passage 's avonds afsluit. Geen stalen rolluik, maar een grillig gevormd koperen hekwerk, dat als een ophaalbrug wordt omhooggehaald. Metalen rozen slingeren er zich omheen.

Het is voor Nederland blijbaar wel even wennen aan de stijl van de Tsjech. Nadat vier Limburgse metaalbedrijven de opdracht voor het hekwerk weigerden, is het in Tsjechoslowakije gemaakt. Waardoor het overigens inclusief transportkosten nog dertig procent goedkoper uitviel dan een normaal 'Hollands' hekwerk.

Ook binnenin herbergt het gebouw allerlei fantasierijke details. Een trap met een golvende vorm, een aparte roodkoperen deurknop, bovenaan de 'kantelen' ornamenten van gekleurd glas.

De 'toegangspoort' tot het nieuwe winkelcentrum bevat aan de ene kant etalages en aan de andere kant twee winkelruimten. De ene is, hoewel nog niet helemaal af, al in gebruik als fotozaak, in de andere komt een Hasselblad-fotovakzaak.

Boven de doorgang zijn een ruime fotostudio en kantoren. Aan de voorkant ligt op een van de 'torens', begrensd door het buurpand, een mooi terrasje.

Het gebouw is alles behalve koel en zakelijk. En daardoor vormt het een contrast met een moderne, strakke winkelcentrum dat er aan grenst. Wie vanuit de overdekte winkelgalerij Šípeks passage betreedt, komt in een rond, bijna intieme gangetje. Kleuren als citroengeel, gebroken wit en turquoise versterken dit effect.

Ook dit spruit voort uit een overtuiging van de Tsjech. Volgens Šípek mogen gebouwen mogen geen treurigheid uitdrukken, daarvoor is hun invloed te groot. Liefde, dat wil hij met zijn ontwerpen oproepen. „Alsof het gebouw je omarmt," vindt fotograaf Leon Gulikers.

Het nog maar net opgeleverde gebouw trekt inmiddels al volop de aandacht. Van verbaasde voorbijgangers tot architectuurliefhebbers.

Van een Tsjechische televisieploeg die deze week opnamen maakte van het pand. En van onverlaten die het niet konden nalaten om rozeblaadjes van het hek af te breken...

Veel inzendingen ontwerpwedstrijd

Voor de meubelontwerpwedstrijd die ter gelegenheid van de beurs Huis & Sfeer door het Mecc is georganiseerd, zijn bijna honderd inzendingen binnengekomen. Vrijwel alle meedingende ontwerpen zullen tijdens de beurs te zien zijn. Een vakjury, bestaand uit meubelontwerper Arnold Merckx, fotograaf Etienne van Sloun en grafisch ontwerper Evert Soons zullen op de laatste dag van Huis & Sfeer, zondag 21 november, prijzen toekennen in de categorie woonaccessoires/verlichting en de categorie meubels. Ook de bezoekers van de beurs hebben een stem, op een formulier kunnen zij hun favoriete ontwerper aanmelden voor de publieksprijs van 250 gulden.

Huis & Sfeer, herfstbeurs voor interieur en wooncomfort, wordt op woensdag 21 november geopend door Jan des Bouvrie. Vorig jaar trok deze beurs ruim 34000 bezoekers. In vergelijking met vorig jaar is het aantal exposanten verdubbeld. De beurs is dit jaar voor het eerst gecombineerd met 'Selected Hifi', een show van hifi-apparatuur.

Ook nieuw is het 'woonideëntheater', waarin zes lezingen per dag worden gehouden door een interieurarchitect, tuinarchitect en een stylist. Zij houden ook een apart 'spreekuur' voor de bezoekers van de beurs, waarop ze specifieke vragen beantwoorden. Huis & Sfeer vindt van 17 tot en met 21 november plaats in het Mecc in Maastricht en is op werkdagen van 13 tot 22 uur en zaterdag en zondag van 11 tot 18 uur geopend.

Stedebouwkundig hoogstandje 75 jaar geleden neergezet

De filosofie achter tuindorp Treebeek

DOOR JO REIJNDERS

Van het Brunssumse Bodemplein tot aan de Hoensbroekse Akerstraat. In mijntermen: vanaf de Hendrik tot aan de Emma. Ruim tweeëneenhalve kilometer lang is het stedebouwkundige en architectonische hoogstandje, dat rond 1918 als 'tuindorp Treebeek' werd neergezet om woonruimte te verschaffen aan vele honderden mijnwerkersgezinnen. Brein achter dit concept was de 'Hollandse' architect Willem Leliman, die uitgesproken ideeën had over de huisvesting van massa's mensen.

Volgens Leliman was het tuindorp de meest verkieslijke woonvorm, en wel uit hygiënisch oogpunt. Slechte woontoestanden leveren de mijn ook een slecht rendement op, stelde indertijd al directeur Van Iterson van Staatsmijnen. En hij kon het weten. „Goede woningen geven den mijnontginner de beschikking over de keurtroepen der mijnwerkers. Wie genoeg woningen bezit, heeft nooit tekort aan arbeidskrachten. Mijnen die het meest aan woningbouw ten koste leggen, renderen het beste," had van Iterson geleerd van Duitse statistieken.

Er was een groot tekort aan woningen toen in oostelijk Zuid-Limburg de staatsmijnen Hendrik en Emma werden opgestart. Elke dag moesten honderden arbeiders per spoor uit Maastricht worden aangevoerd. Om drie uur 's nachts opstaan, reizen, werken, reizen en laat weer thuis. Van Iterson toen: „Wat komt er op die wijze van den 8-urigen werkdag terecht? U weet hoe overbevolkt en onhygiënisch de kazernewoningen en krotten in Maastricht nog zijn. Bij het lossen van pek en steenkool en dergelijke werkzaamheden in de briketfabriek van staatsmijn Wilhelmina is de lichamelijke minderwaardigheid van het door slechte behuizing en ondervoeding verzwakte geslacht van Maastrichtse arbeiders tegenover de uit den landbouwstand gerecruteerde werklieden onomstootelijk vastgesteld. De Maastrichtse pottenbakkers zijn de zwakste werklieden, hun werk wordt het duurst betaald." Een hele mond vol, maar Van Iterson gaf daarmee duidelijk aan dat er aan de huisvesting van de mijnwerkers niets mocht schorten.

Meer geld dan gemiddeld investeren in goede woonvoorzieningen was dus geenszins verloren geld. Staatsmijnen pakten het huisvestingsprobleem aan samen met de roomskatholieke bouwvereniging Ons Limburg en de socialistische tegenpool Glück Auf. Maar zelfs duizend woningen slaagden er niet in, de woningnood op te heffen. In een gereedgekomen complex van 75 woningen telde men 75 huurders met 695 gezinsleden. Die hadden nog eens 25 gezinshoofden met 132 gezinsleden opgenomen. En alsof dat nog niet genoeg was zaten her en der ook nog 132 kostgangers. Dat waren 1046 bewoners in 75 kleine woningen, ofwel 14 per huis.

Eerst wilde men al die woningzoekende mijnwerkersgezinnen huisvesten in kleine groepjes woningen, verspreid over het Zuidlimburgse land. Maar er werd inmiddels in zulke grote getallen gerekend, dat de geplande 1200 woningen voor Hendrik en Emma tenslotte terechtkwamen in een aaneengesloten, langgerekt gebied tussen de twee mijnen, het huidige Treebeek.

Willem Leliman stond geheel achter de tuindorpgedachte, een afgeronde en complete nederzetting. Met kerken, scholen, winkels, openbare diensten, gelegenheden voor lichamelijke en geestelijke ontspanning. Volgens Leliman zou hier een geslacht van andere opvatting worden getogen. De geest kon zich vrijer, en het lichaam kloeker ontwikkelen in voortdurende aanraking met de natuur. Geen stoffige straten of troosteloze bouwblokken zoals in de stad.

„Elk huis heeft iets eigens," stelde Leliman, toen het tuindorp praktisch klaar was. Inderdaad. het oorspronkelijke Treebeek heeft een ruime opzet, zonder dat er van grondverspilling sprake is. Gelegen tussen twee hoofdwegen (Heerlen-Sittard en Heerlen-Brunssum) werd indertijd al rekening gehouden met de toekomstige verkeersontwikkelingen in de kolonie.

De langgerekte strook, die de kolonie Treebeek beslaat, was voor Leliman geen makkie. Immers, er zaten vooral bij de Haansberg nogal wat hoogteverschillen. Die problemen heeft Leliman opgelost door een bochtige hoofdstraat met kleine zijstraatjes te ontwerpen. Hij gebruikte in het plan een vrije ongedwongen groepering van woningen, waarin enkele hoofdtypen herhaaldelijk terugkeren. Met een schilderachtige en landschappelijke uitstraling.

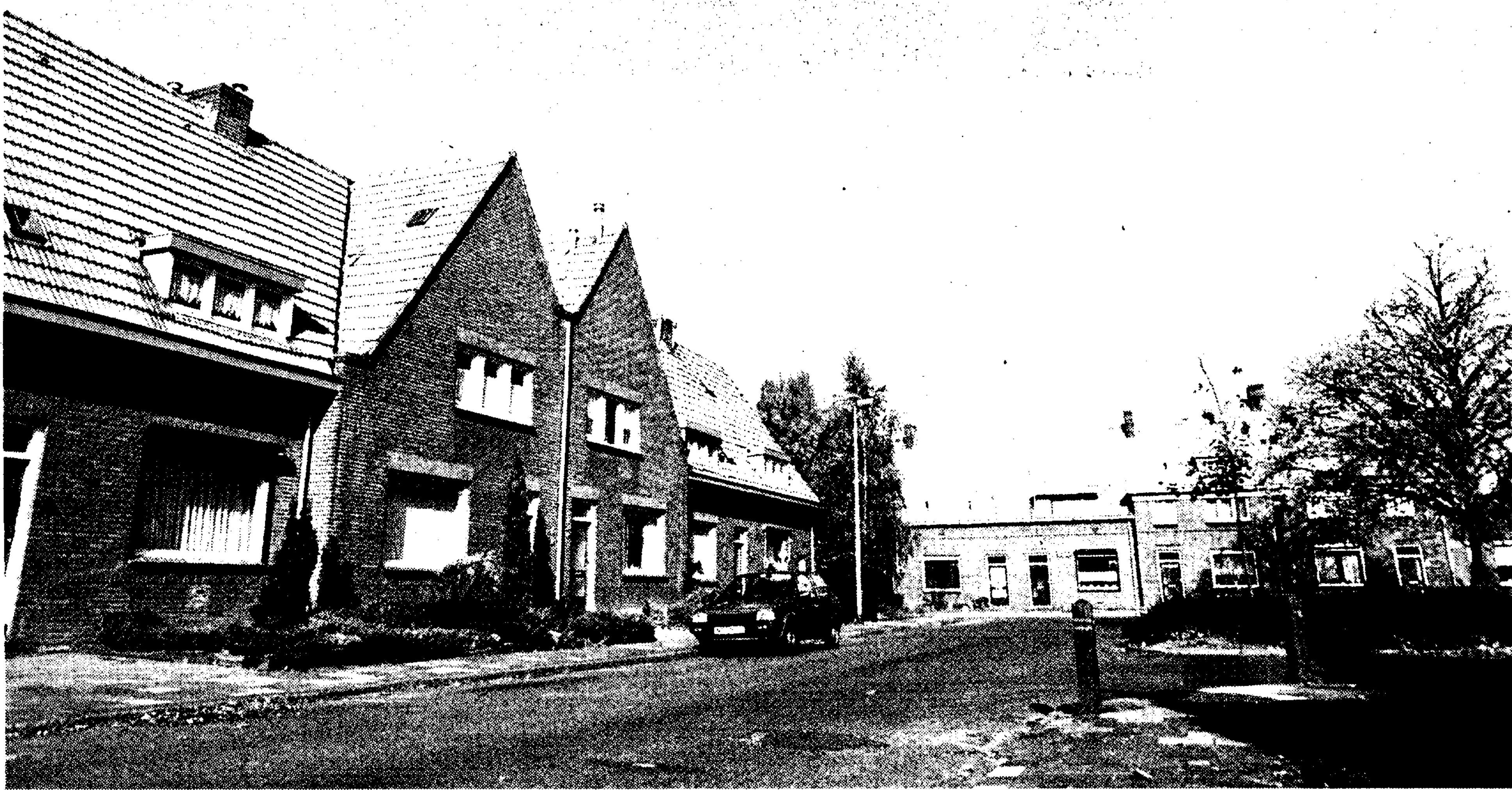

● *Het tuindorp Treebeek ziet er ook op de hoek Maanstraat-Sterrenstraat lieflijk en schilderachtig uit.* Foto: FRANS RADE

Hoewel grote delen van de kolonie Treebeek in de loop der jaren zijn afgebroken of gerenoveerd, zijn er toch genoeg pareltjes uit het snoer van Leliman overgebleven. Goed, het karakteristieke Treebeekplein is nu omzoomd met flats, en ook uit andere straten zijn hele rijen huizen verdwenen. De nieuwe N 276 van Brunssum richting Sittard hakt de kolonie zelfs in twee stukken. Maar het tuindorp staat er toch nog echt. Twee, zes, acht of negen huizen onder een kap sieren de straten. Elke eenheid toont zijn eigen afwisselingen in dak en gevels. En telkens komen van die kleine versierinkjes terug. Nu eens een boog rond de voordeur, dan diezelfde boog boven het woonkamerraam. Of kleine ornamenten, aangebracht in de puntgevels. Zoals een op zijn punt staand vierkantje, liefst nog met een geelkleurige steen in het rode bakstenen geheel. Jammer trouwens dat dat gele kleurtje hier en daar door het werk van de gevelreiniger is verdwenen.

Bij het horen van de naam Treebeek worden stedbouwkundigen helemaal lyrisch. Zoals Chris Smeenk, medewerker aan de Bibliotheek Bouwkunde van de Technische Universiteit Delft. Hij verricht onderzoek naar het werk van Leliman en is ook helemaal weg van Treebeek. „Jammer dat door afbraak en renovatie veel karakteristieke elementen zijn verdwenen. Maar er zijn genoeg dingen overgebleven om van deze wijk te genieten. Treebeek is geen monument, maar zou het misschien wel moeten worden," zegt Smeenk.

Treebeek, een pareltje van stedebouw. Dat mensen er zich thuis voelen bewijzen bewijzen Albert en Maria van Geenen. Zeventig jaar zijn ze getrouwd. En al 65 jaar wonen ze in hun huis aan de Pleinstraat. Leliman heeft dus gelijk gekregen.

Onroerend goed te huur aangeboden

Voor HUUR en VERHUUR van
Gemeubileerde woonhuizen en appartementen
rent Service og 043-254771

Voor HUUR en VERHUUR in de hogere prijsklasse van
Woonhuizen Appartementen Zakenpanden
in Zuid-Limburg en grensgebied.
rent Service og 043-254771

Hoensbroek
Bij station gelegen kantoorruimte te huur met een nettovloeropp. van 110 m2. Aanv. i.o. Huurprijs ƒ 1.075,- per maand excl. Inl.: Meyers Makelaars Tel. 046-515050.

Te huur gemeub. RECR.BUNGALOW te Klimmen, voor 3-6 mnd. Huurpr. ƒ 850,- excl. g. en el.
Meijer Vastgoed 043-258977.

APPARTEMENT, Steenweg 209, Rekem (B) gelijkvl., 2 slaapk., ƒ 860,-. 09-32. 899715562.

Te h. APP. te Geleen met 2 slaapk., kale huur ƒ 843,- p. mnd. Tel. 046-742946.

Te huur nabij Epen 1-pers. gemeubileerd APPARTEMENT. Inl. ☎ 045-440059.

Te huur VALKENBURG appartement. Inl. telef. 04406-13178.

Te huur te Heerlen KELDERRUIMTE plm. 35 m2 voor atelier of opslag. Telef. 045-310570.

Te h.: appartement, grote living, inger. keuken, 2 slaapk., badk., wc, kelder en garage. Adres: Koning Albertlaan 46, MAASEIK. Vrij: vanaf 16 okt. 1993. Inl.: zakenkantoor Guy Cuppens, Scholtisplein 24, 3680 Neeroeteren, 09-32.89865748 of 09-32.11210365.

Te huur evt. tijdelijk, authentieke VAKWERKWONING rand natuurgebied omg. Valkenburg, per 1-12-'93. Br.o.nr. B-04756, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

3-Kamer appart., gr. keuken, tuin, HEERLEN-Nrd. 09-49. 263126236 of 045-218842.

Te huur per 1-12-'93 drive-inn WONING te Heerlen-Zuid met tuin, garage, ƒ 900,- p.mnd. excl. Br.o.nr. B-04766, L.D., Postb. 2610, 6401 DC Heerlen.

Te huur gevraagd

Voor Afcentmedewerker woonhuis tot ƒ 1.700,- huur per mnd. te huur gevraagd, liefst met 4 slpks. Makelaardij HONINGS. ☎ 045-460444.

Moeder met kind zoeken woonruimte in MAASTRICHT, huurpr. max. ƒ 600,-. ☎ 04458-3062.

Tijdelijk gemeubileerde WOONRUIMTE gezocht. Telef. 045-322168.

HELP!! Ik zoek 3-kamer won. m. balkon en bad of huis, p.mnd. ƒ 850,-. 045-459439, omg. Kerkrade/Eygelshoven.

Gevr. in M'tricht of omg. KAMER, etage of flat met eigen keuken en douche/ruimte, max. huurpr. ƒ 850,- incl. Telefoon 03494-59238.

Onroerend goed te koop aangeb./gevr.

BRUNSSUM
v. Goyenstr. 18. Halfvrijst. woonh. met grote hobbyruimte/ opslagruimte, geh. onderkelderd in goede staat van onderh. Ind.: L-kamer. Keuken met app., overd. terras, 3 slpks., badk. en zolder. Prijs op aanvraag. Inlichtingen:
Hamers Assurantiën / Onr. Goed.
Telefoon 045-255872 ook voor uw hypotheek.

Direct en zeker uw huis verkocht!!!
Wij kopen uw woonhuis direkt zelf aan. 100% zekerheid en geen makelaarskosten. Denis Vastgoed. Telefoon 040-518428.

Wilt u uw huis verkopen in de regio Zuid-Oost Limburg?
Dan vindt Makelaardij HONINGS het volgende voor u belangrijk:
* Uit sociaal en financieel oogpunt dienen huizenzoekers aan beide zijden van de grens benaderd te worden. Uit sociaal oogpunt omdat iedere huizenzoeker een eerlijke kans dient te krijgen. Uit financieel oogpunt omdat een groter marktgebied meer kandidaten voor uw huis oplevert en dus een grotere kans geeft op een hogere opbrengst.
* Aangezien het huizenbestand van Makelaardij HONINGS wegens de snelle verkopen eenvoudigweg niet kan groeien betekent dit voor u altijd optimale inzet bij de verkoop van uw huis.
* Geen verkoop geen kosten en nooit advertentiekosten.
* De verkoop wordt PERSOONLIJK verricht door een ECHTE makelaar.

Vind u dit ook belangrijk? BEL ONS EVEN! 045-460444.

Sittard, Karolingenstraat
Nieuw modern en luxe uitgevoerd vrijstaand landhuis met garage, zeer ruime living, met open haard, 3 slp.kmrs., mooi gelegen op ruim perceel. Dit pand voldoet aan de hoogste eisen die men aan vormgeving en wooncomfort kan stellen. Vr.pr. ƒ 445.000,- k.k.

Brunssum, Koolhofstr. 29, 29a
Centraal gelegen gebouwencomplex, bestaande uit: halfvrijstaand woonhuis, een halfvrijstaand kantoorgebouw, (ook geschikt te maken voor bewoning), en bedrijfsgedeelte bestaande uit diverse opstallen. Vr.pr. voor het geheel ƒ 495.000,- k.k. eventueel ook gesplitst te verkopen.

Ubach o. Worms.
In rustige buurt gelegen woonhuis met carport en buitenberging, bouwj. 1978. Woonk. met parketvloer, z. luxe keuken, 3 slpkms., badk. met o.a. ligbad en 2e toilet. Vaste trap naar 2e verd. met mogelijkheid voor 4e slp.km. Overdekt terras en fraai aangelegde onderhoudsarme tuin. Dit pand is voorzien van vele extra's en moet echt van binnen gezien worden. Nadere informatie ontvangt u bij de bezichtiging. Bel ons voor een afspraak.

Hoensbroek Oranjestr. 40
Rustig gelegen appartement op 2e verdieping Z-vormige living ca. 45 m2, 2 slp.kmrs, garage, bouwj. '84. Vr.pr. ƒ 139.000,- k.k. Spoedig te aanvaarden.
BRUNSSUM, VAN RUYSDAELSTR. 21 IS VERKOCHT!!
☎ 045-460444.

MAKELAARDIJ HONINGS

Woonhuis verkopen???
Wij kopen uw woonhuis direkt zelf aan. 100% zekerheid - geen makelaarskosten. DEROY VASTGOED LIMBURG B.V. 045-727173.

Snel en goed Uw huis verkopen?
Jos Storms O.G. Past. Vonckenstr. 44 Geleen 046-742550
Geen Verkoop! Geen kosten

Beleggingspand in C-Heerlen
Te k. tussenliggend woonhuis, gerenoveerd, best. uit 5 wooneenheden. Huuropbrengst ƒ 27.480,- p.jr. (bruto). Prijs ƒ 165.000,- k.k. Voor info: 045-720667.

****** Leuk huis gezien ??******
Eerst laten taxeren, dan pas kopen!!
VAN DE PAS MAKELAARDIJ HYPOTHEEKCENTRUM LIMBURG
Burg. de Hesselleplein 13, Heerlen
Telefoon: 045 - 741616
NVM
Van de Pas. de makelaar van de koper!

Bouwkavels in bedrijvenpark
Geschikt voor kantoor c.q. loods eventueel
met woning
Kavels zijn gelegen in Susteren. Prijzen vanaf ƒ 36.000,- (excl. BTW)
Voor inlichtingen: Grouwels/Daelmans. Tel. 043-254565.

Bouwgrond en Huizen gezocht!
Voor onze klanten zijn wij voortdurend op zoek naar geschikte objecten in het gebied aan de grens. Maak gebruik van onze deskundigheid en ervaring bij de verkoop van onroerende goederen in het grensgebied!
Wij geven u raad bij:
* de reële prijsstelling
* de afwikkeling zonder problemen
* en snelle verkoop van uw huis.
Overtuig u van onze betrouwbaarheid!!!
Overleg vrijblijvend met onze deskundige, internationaal ervaren raadgevers.
Profiteer van onze ervaring want bij APPEL telt: "Een goede raad spaart veel geld"
250 DM BELONING
betalen we aan diegene, die ons helpt aan iemand die zijn huis verkoopt. Bel voor meer informatie!!!

HAUSVERMITTLUNG & FINANZIERUNG **APPEL**
0949-241-27715 • 9.30-13.30

IMMO-TREND
Der Immobilien Partner
Voor onze klanten zoeken wij dringend huizen. Wilt u uw huis verkopen, of weet u iemand die voornemens is het huis te verkopen.
Belt u ons:
09-49.24072037 of 045-316070.
Als beloning ontvangt u voor uw bemiddeling bij het passeren van de koopakte ƒ 250,- en een presentje.

***** Hypotheekrente v.a. 6,5%!! *****
Met tienduizenden guldens voordeel;
VAN DE PAS MAKELAARDIJ HYPOTHEEKCENTRUM LIMBURG
Burg. de Hesselleplein 13, Heerlen
Telefoon: 045 - 741616
NVM
Van de Pas. de makelaar van de koper!

Immobilien van Lier-Radermacher GmbH

Een betrouwbare naam
met groot verkoopsucces en een nog betere uitgebreide service.
Wij zoeken voor meer dan 100 geïnteresseerden, woonhuizen in KERKRADE, LANDGRAAF, VAALS, HEERLEN, BOCHOLTZ EN SIMPELVELD
Wilt u ook uw huis via het grootste Duitse Makelaarskantoor voor Nederlandse O.G. verkopen? Bel ons.
Ook als uzelf niet wilt verkopen maar een huis weet dat te koop is, belt u ons.
U ontvangt dan na de notariële transportakte voor uw bemiddeling ƒ 250,-.
Meer dan 1000 tevreden klanten kunnen zich niet vergissen. Wilt u uw huis verkopen, probeer het dan via ons. Onder alle verkopers verloten wij elk jaar op 30 november fantastische prijzen.
Eerste prijs: 2 dagen Euro-Disney Parijs voor 4 pers.
Tweede prijs: 1 dag Euro-Disney Parijs voor 4 pers.
Derde prijs: 1 dag Phantasialand Köln / Brühl voor 4 pers. en nog veel meer mooie prijzen.
☎ 09-4924073017 / 045-451291

Düsterwald
Immobilien - Baufinanzierungen
Wegens grote vraag en snelle verkoop zijn wij voor onze klanten dringend op zoek naar alle soorten woonhuizen in het grensgebied, Landgraaf en Heerlen.
Belt U ons ☎ 09-492406.93306
☎ 045-351254.
geen verkoop - geen kosten.
In sommige gevallen kopen wij Uw object zelf.

OVERSLUITEN IS NU INTERESSANT MET LAGE
Hypotheekrente!!
2 jaar bedenktijd 6,9%, 15 jaar 7,3%, 20 en 25 jaar 7,5%, 30 jaar 7,6%
voor alle hypotheekvormen en combinaties.
Ook voor belastingvrij bouwsparen!
Parmentierstr. 35, Heerlen-Zd. ☎ 045-428500.

Kisters vof **Assurantiën**
verzekeringen
leningen-hypotheken
spaarrekeningen etc.
fax-service

Heden open huis 16.00 - 17.00 uur !!
Grevenbicht, Beekstr. 14
Schitterend vrij gelegen, knus, sfeervol en luxe afgewerkt halfvrijstaand woonhuis met c.v. en garage. Dit object moet u beslist van binnen zien!!
Koopprijs ƒ 109.500,- k.k.
netto maandlast ca.* ƒ 549,-
Denis Vastgoed ☎ 040-518428

HEERLEN-Z. Op gunstige locatie, ruim vrijst. ouder herenhuis. Ind.: vestibule, gang, kelder en gesl. keuk., woonk. plm. 40 m2 m. parket open haard en erker. 1e verd.: badk. m. douche, ligb. en w.c., 2 gr. en 1 kl. slpk. 2e verd.: gr. zolder (vaste trap) m. ruime slpk. Leuke tuin en oprit. Overal rolluiken. Prijs ƒ 280.000,- k.k. Tel. 045-418662.

Brunssum, Dr. Wietenstr. 19
Schitterend vrij en centraal gelegen uitgebouwd woonhuis met c.v., mooie ruime achtertuin met garage en achterom. Ind.: entree, zeer grote woonkamer, grote eetkeuken, toilet. 1e Verd.: 3 slaapkamers, badkamer v.v. douche. 2e Verd.: grote geïsoleerde bergzolder.
Koopprijs ƒ 129.500,- k.k.
Denis Vastgoed, ☎ 040-518428.

SITTARD, Pepijnstraat 23
Heden openhuis van 13-15 uur.
Keurig onderh. jong woonh. (1984) met mooie tuin, vrije achterom, carport, 3 slpkmrs., zolder, ƒ 158.000,-k.k. Kom vandaag vrijbl. kijken. ☎ 046-742550 Jos Storms O.G.

Te koop
Amstenrade - Hoofdstraat 56
Vrijstaand woonhuis met grote tuin (750m2), indeling: entree/hal, toilet, woonkamer (parket), keuken, terras, geheel onderkelderd met gr. garage, badkamer met nieuw sanitair, 5 slpkrs. In uitst. staat, o.a. kunststof kozijnen.
Vraagprijs ƒ 330.000,- k.k.
Inlichtingen of bezichtigingen via:
V&H VASTGOED
OIRSBEEK Hulterweg 28, 6438 AJ ☎ 04492-1620.
MAASTRICHT Hertogsingel 68. 6214 AE ☎ 043-255070.

Te koop te Valkenburg gebouw Trianon
3 appartementen met garage of eigen parkeergelegenheid.
1. Hal, toilet, woonkamer met balkon / open keuken, 2 slaapkamers, badkamer en berging. Eigen parkeerplaats op voorterrein. Vraagprijs ƒ 154.000,- k.k.
2. Ruim 2-verdiepingen appartement: hal, toilet, woonkamer met balkon / open keuken, studeerkamer, 3 slaapkamers, badkamer met 2e toilet. Garage. Vraagprijs ƒ 214.500,- k.k.
3. Hal, toilet, Z-vormige woonkamer met balkon / open keuken, 2 slaapkamers, badkamer en berging. Eigen parkeer plaats op voorterrein. Vraagprijs ƒ 165.000,- k.k.
Aanvaarding op korte termijn mogelijk.
Inlichtingen bij : van Oost Assurantiën v.o.f., Juliana Bernhardlaan 8, 6432 GW Hoensbroek.
☎ 045-224241 b.g.g. 045-218062.

Spaubeek
Van Goghstr. 9
OPEN DAG zat. 23 oktober van 15.30-18.00 uur.
Keurig halfvr. woonh., 1987 met gar. en tuin, mooie witte keuken, 3 grote slp.kms., waarvan 1 op de 2e verd. via vaste trap. Perfect pand, moet gezien worden.
Vr.pr. ƒ 189.000,- k.k.
OFFERMANS EN BORGER
Telef. 046-740535/752193

Uw huis verkopen met behulp van de
echte makelaar
Bel de onroerend goed lijn
046 - 750 000 !
Peters & Partners Geleen
Geen verkoop - Geen kosten

Villagrond
uitstekende ligging in villawijk te 's-Gravenwezel (België).
Straatgevel: ca 80 m
oppervl. 63 are.
Info. tussen 9.00-10.00 uur.
☎ BELGIË: 09-32.16811533.

Brunssum
Karakteristiek herenhuis in centrum gelegen met tuin (privacy). Ind.: beg.gr.: ruime hal, kantoor, keukentje, toilet, hobbyruimte. Kelder. Verd.: ruime overloop, woonkamer, geïnstalleerde eetkeuken, badkamer, ruime slaapkamer, vaste trap naar zolderverdieping, alwaar 2 slaapkamers en zolder, c.v., ged. rolluiken. Vraagprijs ƒ 210.000,- k.k.

LIVAC BV
Akerstraat Nrd 11, Brunssum
Telef. 045-220550.

Brunssum-Nrd
halfvrijst. woonhuis m. garage, tuin, grote ruime woonk. m. open haard, keuken en veranda, 4 slp.kms., badk., ligbad, bergzolder en hobbykamer. Pr. ƒ 220.000,-. Telefoon 045-253660.

Voerendaal
Henri Jonasstr. 20
Vrijstaande woning (bwj. 1987) met garage geschakeld, mooie woonomg., fraaie tuin, L-vorm. woonk., keuken met compl. aanbouwk., garage met vliering. 3 slaapk., luxe badk., vaste trap zolder (4e slaapk.), prijs ƒ 248.000,- k.k. Inl. Paul Crombag O.G. ☎ 046-580087.

Bocholtz
Min. Ruysstr. 62
Ruim café-pand met zaal/ kegelbanen, achteringang/ garages, bovenwoning, voor vele doeleinden geschikt. Prijs ƒ 155.000,- k.k. Inl. Paul Crombag O.G. ☎ 046-580087.

Bunde
Vrijst. woonhuis met balkon, rondom zonnige tuin, oprit naar vrij van het huis staande garage, grondopp. ca. 360 m2. Ind.: lichte woonk., compl. inger. eiken keuken met app. 1e Verd.: 3 slpks., badk. met ligbad en toilet. 2e Verd.: vliering. Vraagprijs ƒ 259.000,- k.k. Bezichtigen na tel. afspr. 043-640218.

Susteren
Feurthstraat 14
Sfeervolle woning in dorpskern, fraai gerenoveerd, met ruime garage (100 m2), patiotuin, woonk. met marmervloer, eetkeuken met luxe aanbouwk., 3-4-slaapk., zeer luxe badk., perfecte staat, prijs ƒ 300.000,- k.k. Inl. Paul Crombag O.G., ☎ 046-580087.

Heerlen Tarwehof 60
Goed onderhouden tussengel. woonhuis met tuin. Perceelopp. 135 m2, bwj. '89. Ind.: woonk. 32 m2 met laminaatvloer, half open keuken, berging, 3 slpks. 6 / 9 en 14 m2, badk. met douche, zolder met vaste trap. Vr.pr. ƒ 169.000,- k.k.

VIJGEN
Onroerend Goed * Bedrijfsonroerend Goed * Aankoop * Verkoop * Verhuur * Bemiddeling Hypotheken

Exclusieve landhuizen
2x vrijst. eengezinswoning, mooie buurt in Kerkrade-Bosberg: 100/305 m2, gar., open haard
ƒ 314.000,-
eengezinswoning 140/240 m2, garage
ƒ 318.500,-
Vrijst. eengezinswoning met 8500 m2 grondopp., 120 m2 woonruimte
ƒ 319.000,-
In Kerkrade-West: vrijst. eengezinswoning 220/600 m2, dubb. garage
ƒ 326.000,-
Excl. halfvrijst. eengezinswoning, mooie buurt Heerlen: 140/520 m2
ƒ 350.000,-
Vrijst. eengezinswoning 130/ 320 m2, rust. buurt in Kerkrade
ƒ 360.000,-
2 tophuizen in Schaesberg: 180/1200 m2, dubb. gar.
ƒ 476.000,
250/1125 m2, dubb. gar.
ƒ 640.000,-
Immobiliën van Lier-Radermacher GmbH
☎ 09-49.24073017 van 9.00 t/m 19.00 uur.

CADIER EN KEER, deel monum. carré boerderij, zeer sfeervol, woonk. m. o.h. en vide, eetkeuken m. inb. app., 3-4 slpkms., hobbyk., badk. m. 2e w.c., douche en bad. Tuin op zuiden. Opp. 485 m2. ƒ 375.000,- k.k. Telef. 04407-1993.

LANDGRAAF, Hereweg 174. Halfvrijst. woonh. met gar. en gesloten tuin op zuiden, c.v., rolluiken en isoglas. Woonk. en open eik. inb. keuk., wc, 3 slaapk., badk. met douche, v.w. en wc, bwj. '90, pr. ƒ 188.000,- k.k. Telef. 045-327490 tot 19 uur.

SIMPELVELD te koop royaal woonhuis met c.v., tuin, woonkamer, keuken, 3 slpkrs., badkamer, kelder en zolder. Vraagpr. ƒ 250.000,- k.k. Telef. 045-441977.

SITTARD, Deken Tijssenstraat 3 III. In centrum van de stad, rustig gelegen appartement. Ind.: entree/hal, toilet, badkamer met zitbad, keuken met standaard aanrecht en balcon, 2 slaapkamers, woonkamer met mooi uitzicht en balcon, vraagprijs ƒ 125.000,-k.k. Ruber Makelaar & taxateur OG BV. Telef. 04498-51900.

Te koop gevr. ouder WOONHUIS met tuin (opknappen geen bezwaar). Tel. 046-753367.

Vooroorlogs WOONHUIS met spoed te koop gevraagd. Opknappen geen bezwaar. Telefoon: 040-520558.

Met spoed te koop gevraagd groot HERENHUIS, achterstallig onderhoud geen bezwaar. ☎ 040-518428.

Wegens werkverandering met spoed te koop gevraagd liefst OUDER huis tot ca. ƒ 150.000,- achterstallig onderhoud geen bezwaar. Telefoon 040-128897.

Te koop ruim appartement te VALKENBURG op goede stand, nabij bosrijke omgeving. Prijs ƒ 159.000,- k.k. Telef. 04405-1503.

Te koop ruim halfvrijst. woonhuis te SPAUBEEK, nieuwe keuken, nieuwe c.v., etc. garage met smeerput, Vraagprijs ƒ 225.000,- k.k. Telef. 04493-5187.

HEERLEN-Promenade, luxe app., woonk. 33 m2, parketvl., balkon, 3 slpk., gesl. keuken, douche, kelder, ƒ 179.000,- k.k 045-742550.

Te koop landelijk gelegen vrijstaande souterrain-BUNGALOW, panoramisch uitzicht, hogere prijsklasse. Telef. 04406-42764.

Te k. gevr. door 50+ paar, kl. WONING met tuintje omg. Brunssum/Sittard, opknappen g. bezw. 045-251557.

Te koop APPARTEMENT Markt Hoensbroek. Ind.: hal, keuken, douche, 1 slpk., woonk., event. 2e slpk. mog., vraagprijs ƒ 79.000,- k.k. ☎ 045-227002.

Te koop van part. in BERG a/d MAAS, halfvrijst. woonh. met gar. en tuin. Woonk. (l-vorm.) met luxe tuind., keuken, 3 slaapk., royale badk. (wit/grijs), vaste trap zolder, 4e slaapk., was/hobbyruimte, ged. rolluiken. Vraagpr. ƒ 179.500,- k.k. Telef. 046-336882.

BRUNSSUM-Treebeek, Schildstr. 24C: app. op begane grond met tuin, 2 slp. kmrs., ƒ 110.000,-. Bij 100% financ. ca. ƒ 535,- per mnd. Wijman & Partners. Telef.: 045-728671/274700.

BOUWGROND te koop van part., ca. 800 m2, frontbr. 22 m, gel. in gem. Brunssum. Info 045-273803.

Te koop APPARTEMENT, Kouvenderstr. Centrum Hoensbroek. Ind.: keuken, douche, 1 slpk., woonkamer, vraagprijs ƒ 62.500,- k.k. ☎ 045-227002.

BRUNSSUM, Muezeberg 4, ouderwets hoekhuis met tuin, mog. geschikt voor dubb. bewoning, 4 slpkmrs., badkamer met 2e toilet en bad. Inruil bestaande woning bespreekbaar. ƒ 179.000,- k.k. Wijman & Partners. ☎ 045-728671/045-274700.

Te k. luxe gemod. halfvrijst. BOERENWOONHUIS zeer luxe afgewerkt. Grote tuin met vijver, zwembad en grote L-vorm. Garage pand is geschikt voor diverse doeleinden, vr.pr. ƒ 385.000,-k.k. Tel. 045-272878.

Te koop zeer luxe, goed onderhouden vrijst. woning te NEERBEEK. 5 slaapkamers, opp. 2.495 m2, div. bijgebouwen, vijvers en volières. Hogere prijsklasse. Te bevragen ☎ 046-377378.

BOUWGROND. Nog enkele bouwkavels te koop in tuin van voormalig klooster Aalbeek te Hulsberg, gem. Nuth, oppervlakte 1100 m2 en 1500 m2. Koopprijs va. ƒ 175.000,- v.o.n. Tel. 046-746956.

Te k. kantoor- of WINKELPAND, winkel plm. 60m2, 13 kamers in centrum-Heerlen. Dir. te aanv. ☎ 045-724690

BOUWGROND Landgraaf, opp. plm. 600 m2, gelegen Moltbos, voor landhuis of bungalow. Pr.n.o.t.k. Telef.: 045-321600.

BRUNSSUM, Goudenregenstr. 12: hoekhuis met garage, tuin, grotendeels gerenoveerd, 3 slaapkamers., ƒ 149.000,-. Bij 100% financ. ca. ƒ 780,-. per mnd. Wijman & Partners. Telef.: 045-728671/274700.

Kamers aangeboden/gevraagd

Te huur kamer in SITTARD. Inl. 04498-54002.

Kamers te huur in SCHIMMERT voor nette werkende personen. Telef. 04404-1425 na 18.00 uur.

MEDEBEWONER gezocht voor gemeubileerd luxe appartement, 3e verdieping, 2½ slpk., Brunssum, ƒ 500,- all in. Tel.045-225194.

Te h. in BEEK 2 kamers voor alleenst. vrouwen bij oudere vrouw. 045-245823.

Kamers te huur met kost voor rustige personen, hartje HOENSBROEK. Tel. na 12.00 uur 045-224509.

Nette j. vrouw, 30 jr. zoekt z.s.m. kamer of etage, met gebr. van keuken en douche, in HEERLEN, huurpr. +/- ƒ 450,- p.mnd. 045-215589.

Kamer te huur in centrum HEERLEN per 1-11-'93 voor zeer nette studente. Telefoon 045-311336.

Te huur gevraagd 1 pers. WOONRUIMTE in Sittard of Maastricht. ☎ 045-270265.

Gem. zolderkamer HEERLEN-C voor keurig rustig ouder persoon. ☎ 045-741519.

KAMERS te huur, met volpension, enkel voor alleenst. heren. Tel. 045-214804.

Bedrijfsruimte

Te huur kantoorruimte in het centrum van
Heerlen
Bruto opp. ca. 140 m2. Huurpr. ƒ 30.000,- per jaar. Aanvaarding direct. Inl. J.W. Offermans Makelaardij O.G. BV, ☎ 04405-3333.

KERKRADE. Te huur bedrijfspand, 70 m2 met 450 m2 terrein, ƒ 1.350,-. Eventueel met woonhuis. Telefoon 04459-2277.

Voordelig te huur LOODS 450 m2. Opslagruimte, ƒ 37,50 per m2 per jaar. Amstenrade, Heiberg 40. Telefoon: 045-222468.

Te huur mooi MAGAZIJN 920 m2, 3 verdiep., gel. Grand Boulevard in centrum Luik, 3 etalages, gev. 13 m, gr. parking, goederenlift. Br. o.nr. B-04760, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

KLIMMEN te huur kantoor-/praktijkruimte. Telef. tijdens kantooruren 04405-3000.

Te huur WINKELRUIMTE plm. 50 m2 evt. met loods. St. Pieterstraat, Kerkrade. Telefoon 04451-2587.

Te h. bedrijfs-, KANTOORRUIMTEN, randcentr. Geleen, 1x 55 m2, 1x 25 m2, met voorz. Tel. 046-740493.

Bouwmaterialen & Machines

Te koop:
palletstelling in prima staat 100 en 130 cm diep: legbalken 350 cm lang, hoogte tot maximaal 680 cm, staanders van 340 cm, ƒ 87,50 per stuk; legbalken 350 cm ƒ 37,50 per stuk; stalen of houten legbordstelling incl. 5 platen v.a. ƒ 120,- per meter in diepte's van 30 / 40 / 50 / 60 / 80 cm, hoogte 200 tot 300 cm.
Rockmart, Kissel 46 A
Heerlen. ☎ 045-723142.

Div. soorten lichtbeschad. nieuwe binnen-ruit DEUREN v.a. ƒ 40,- t/m ƒ 100,-. Div. soorten dakleer ƒ 10,- t/m ƒ 60,- p. rol; laminaat parket v.a. ƒ 25,- t/m ƒ 40,- p.m2 2 keus laminaat MDF platen 3 m2 ƒ 20,- p.pl. Rennemigerveldwg. 72, Hrl. 045-727742/723076.

Weg. bedr. beëindiging te k. buro's, poederblussers 7 kg., electromotoren, ventilatoren, 4w. transp. wagentjes op luchtb. 1.000 kg., draagv., draadmanden, grote heteluchtkachel met 1.000 l. tank, houtdraadslot en tapbouten, rest. DHZ art., latten, lijsten, alum.profielen enz. enz. Nu alles tegen afbraakprijzen. Kruisberstraat 96, Brunssum. Tel. 045-252405.

Te k. eiken boeren PARKET 22 mm, groothandelsprijzen. Tel. inl. 04754-86745.

Te k. oude VAKWERKSPANTEN, diverse speeltuin-attributen; tevens diverse 2e-handse bouwmaterialen. Telef. 043-632433.

KUNSTSTOF vensters, deuren, puien en serres. Zéér interessante prijzen, 10 jaar garantie. Vraag vrijblijvend prijsopgave. Firma Keram. Tel. 045-275275.

Bouwen/Verbouwen

Verkoop, reparatie, onderhoud en verhuur van vorkheftrucks
Frissen b.v. bellen 04406-40338
Vroenhof 92, Valkenburg
Officiële KOMATSU dealer

Kachels/Verwarming

KACHELSPECIAALZAAK Reker. Kluis 28, Geleen. Telef. 046-740785.

BARBAS Open Haarden, gas-inzets, houtkachels. Jac. Köhlen, Rijksweg N. 104, Sittard. Tel. 046-513228/514862.

Te koop gevraagd HETELUCHTKANON op diesel. Telef. 045-271017.

KACHELSMID, Walem 21, Klimmen. Telef. 04459-1638. De beste en goedkoopste.

Te koop 2 ALLESBRANDERS en 2 Gashaarden, 1 Buderus verwarmingsketel. Tel. 045-241144.

OPENHAARDHOUT te koop ƒ 30,- en ƒ 55,- per m3, gratis bezorgd. Telef. 04459-1675.

Wonen Totaal

Eiken-meubelgroothandel t.o.h. reüniegebouw Geleen
30% goedkoper dan elders
Groenseykerstraat 41B. Tel. 046-747446.
Open ma. v. 13.00-18.00 uur; dinsdag-vrijdag v. 09.00-18.00 uur; zaterdag v. 10.00-17.00 uur.

Nog enkele mooie luxe showroomkeukens met zeer
Hoge korting bij Vossen Keukens
Modern: Glaspaleis, Kerkplein 45. Klassiek: Eikenderweg 77, Hrln. ☎ 045-717555.

INBOUW-APPARATUUR: grote keus in topmerken, scherpe prijzen en vakkundig advies. Vossen-Keukens: Glaspaleis, Kerkplein 45, Heerlen en Eikenderweg 77. Telef.: 045-717555.

KEUKEN-RENOVATIE: Workbladen, spoelbakken, inb.app. en montage met gar. Vossen-Keukens, Eikenderweg 77 en Glaspaleis, Kerkplein, Heerlen. Telef.: 045-717555.

Te koop zeer mooie antieke KAST, Biedermeier bank en kleingoed. Moderne eethoek, 8-hoekige tafel met glasplaat. Tel. 045-721352.

Te k. compl. zwarte SLAAPKAMER met spiegels; slaapbank. ☎ 045-259723.

Te koop BADGEISER. Voor inlichtingen 045-325620.

In- en verkoop 2e hands MEUBELEN en antiek. Iedere dag geopend tot 18.00 uur. Voskuilenweg 91, Heerlen. ☎ 045-741708.

Te koop weg. overcompl. zeer mooie, functionele bruine WOONKAMERKAST met veel laden en glazen deurtjes, ƒ 750,-; zwarte tafel met 6 stoelen, ƒ 200,-. Na 18 uur 04493-4397.

Te koop eiken KAST, ƒ 250,-. 045-427954.

Te koop Leolux leren STEL, Bora Bora, zits, fauteuil (glijde hocker. Nw.pr. vr.pr. ƒ 6.500,-, kleur: taupe Sa 04493-3226 (na 17

Nog voor de kerst bels opnieuw Bel snel voor Meubelatelier AL foon 046-529849.

Te k. mooie witte KAST, z.g.a.n., hoekbank ƒ 350,-. 045-223918.

Te koop 2-zits B bed, gr. plantenbak den planten. ☎ 04498

Voor mooie gebruikte BELS. Ook antiek. derstr. 208 Hoensbroek

Te k. AANBOUW 2.20 mtr. ☎ 045-2155

Weg. omst. te k. ei STEL; eik. eethoek ƒ 300,-. ☎ 045-31493

Te koop mooie TV mnd. oud, blank 90x130 cm (br.xh. 045-210587.

Bruine/beige SLA met ombouw en ƒ 600,-. ☎ 045-27099

Te k. INRUILME kasten, bankstellen hoeken, slaapkamer Bel 045-252670. zoek aan ons Woninginrichting, Brunssummerstraat Schinveld.

In en om de tuin

Voor al uw tuin en parkmachines o.a. kettingzagen maaiers, zitmaaiers, tuinfrezen, gazonmaaiers, gers, etc. ruime keuze uit maar liefst 500 verschillende chines. Vele gerenommeerde merken zoals Yamaha, Kärcher, Goldoni, Kubota, Iseki etc. Voor en service
Collé Sittard
Machinehandel b.v., Nusterweg 90, tel. 046-5199

Onder hoge druk geïmpregneerd TUINHOUT, palen en tuinschermen tegen groothandelsprijzen. Tuinhout, fijn bezaagd 1,6 x 14,5 ƒ 1,90 p.m. en 1,8 x 14,5 geschaafd en afgerond ƒ 2,50 p.m. Tuinschermen v.a. ƒ 79,-. Deze kunnen ook door ons geplaatst worden. Kero b.v., Groenseykerstr. 26b, Geleen. 046-757476.

Geïmpregneerd TUINHOUT op maat! Ook hardhout! Schermen, palen, planken, balken, bielzen, blokhutten enz. Bezorgen mog. Impreg Tuinhout BV, In de Cramer 18, Heerlen. ☎ 045-717733.

Geïmpregneerde PLANKEN, palen derplanken. Houthandel Kuijpers, Holstraat graten. Telef. 04458-1

KINDERKOPPEN ten, goedkoper dan Zutendaal 09-32.89.61

Diverse soorten NIFEREN, 0.80 tot v.a ƒ 5,50 tot ƒ 12 huisstr. 29, Hulsb 04405-2101.

DOMPELPOMPEN kelders en vijvers, per uur, 220 V, ƒ Knops, Rijksweg Sittard. Tel. 046-5127

KRUIJEN
INTERMEDIAIR IN HET BETERE ONROEREND GOED

SITTARD (Kollenberg)
Ruim landhuis (vrij uitzicht). Living 65 m^2, 3 slaapkamers, zeer luxe keuken (Poggenpohl), garage 2 auto's, kantoor/recreatieruimte 65 m^2, verwarmd tenzwembad, prima staat.
Vraagprijs ƒ 495.000,- k.k.

SITTARD (centrum)
Penthouse/dakvilla (ca. 250 m^2) voorzien van alle luxe, comfort, privacy en beveiliging, die het leven op hoog niveau aangenaam maakt. Living ca. 90 m^2 met open haard, ouderslaapkamer met luxe badkamer, geerkamer met douche, studeerkamer, fraai terras zonzijde.
Vraagprijs ƒ 598.000,- k.k.

Voor onze relaties zoeken wij op korte termijn BUNGALOWS, LANDHUIZEN etc.

SUSTEREN (Bungalowwijk)
Fraai vrijstaand landhuis (1978) Living ca. 45 m^2 keuken 4 à 5 slaapkamers, hobbyruimte, garage. pervlakte ca. 800 m^2.
Vraagprijs ƒ 379.000,- k.k.

ECHT (centrum)
Fraaie vrijstaand landhuis met garage, ruime living keuken, 3 slaapkamers, kelder, oppervlakte ca. m^2.
Prijs ƒ 310.000,- k.k.

GELEEN (uniek object)
Bijzondere villa van grootse alure, met separaat house c.q. praktijk/kantoor en garages. Salon ca. m^2, 5 slaapkamers, 3 badkamers, buitenzwembad etc. Oppervlakte ca. 2760 m^2. Veel extra's. Hogere prijsklasse.

SCHAESBERG (villa)
Fraai vrijstaand woonhuis (1955) met rieten dak, nige tuin met tuinserre en verlengde garage (3 auto's) Kamer-ensuite ca. 4.50 x 8.60, 3 slaapk. (meer mogelijk). Prima staat. Tuin 636 m^2.
Vraagprijs ƒ 359.000,- k.k.

ZATERDAG VAN 10-13 UUR
KAPELLERWEG SITTARD
TEL. (046) 52 92 7
MAKELAAR EN BEËDIGD TAXATEUR ONROEREND GOED

VERKOCHT
Heidetuin bij uw huis? Tennisbanen om de Blijvend vrij uitzicht? Marmeren keuken Café op loopafstand? Tweepersoons badk Zet 't groot in de krant, want:
Je huis in de krant brengt mensen over de vloer
En de makelaar weet van wanten en krant

Van eigentijdse staaldraad tot klassieke kwast

Fournituren houden gordijn in vorm

● *Fraai geplooide gordijnen vragen om passende fournituren. Die zijn er in eigentijdse en klassieke uitvoering.*

...zien er uit alsof ze achte...s in elkaar gedraaid zijn. ...woon, even een stofje rond... een gordijnstok plooien. ...ar een rechte lap stof wordt ...et zomaar een fraai geplooid ...rdijn of een sierlijke drape... Het zit hem vaak in hulp...ukken achter de schermen. ...urnituren brengen de stof ...vorm.

...der fournituren verstaan we alles ...t te maken heeft met het ophan...n en plooien van gordijnen. Dat ...n rails zijn, runners, gordijnha...n, gordijnband of loodveter, maar ... optreksystemen, roedes, trek...orden en drapeerhaken. Al die ...hnische accessoires maken van ...n simpel gordijn opeens 'raamde...atie'.

...t maken van echt ingewikkelde ...perieën zoas sierbogen en sluier...rdijnen is een vak apart. Er zijn ...corateurs die zich hierin gespe...aliseerd hebben. Het snijden en ...rwerken van de stof gebeurt ...eestal in speciale ateliers. Hun ...aperieën worden 'in de plooi' ge...uden door band en stiksels en ...tgezet aan een lat of een gordijn...of. Laat zo'n draperie niet vast...tten met nietjes maar met klitte...nd, dan is de stof gemakkelijk ...eembaar en kan zo naar de sto...erij.

...nder ingewikkelde draperieën ...rden meestal in vorm gehouden ...t speciale drapeerhaken. De stof ...rdt er overheen gehangen en met ...n steekje vastgezet. Wie wil kan ... haken nog extra versieren met ...rozetten.

...oede

...k met de klassieke gordijnroede ... speelse effecten te bereiken. Je ...t er niet alleen de stof losjes ... draperen, maar ook met be...van ringen, lusjes of stikken ...ele gordijn aan ophangen. ...oede is een populair alternatief ... de strakke gordijnrails. Hou...oedes in een landelijk interieur, ...ing voor klassiekere interieurs ...aal voor moderne woontrends.

...des kunnen in het kozijn of ... het kozijn worden gehangen. ...at laatste geval worden ze afge...t met eindknoppen. Ook die in ...an stijlen verkrijgbaar: van het ... klassieke denne-appeltje tot ...et avantgardistische vormpjes.

...aslijn'

...uw en uitemate geschikt voor ... modern interieur zijn span...dsystemen. Een sterke staalka...wordt met twee spanners tussen ...e zijmuren of tussen beugels ...onnen. Bovenin het gordijn worden zeilogen geslagen waarmee het aan de staaldraad wordt geregen. Een andere oplossing zijn kleine knijpertjes of clips waarmee de losse lap als het ware 'aan de waslijn' wordt gehangen.

Houdt er wel rekening mee dat de staaldraad iets kan gaan doorhangen, de stof mag niet te zwaar zijn.

Klassiek

Met name klassiek geplooide gordijnen vragen om een passende afwerking. Om een gordijn in een sierlijke boog te laten hangen zijn embrasses of opneemkoorden onmisbaar. Embrasses zijn kant en klaar te koop in de vorm van koorden of vlechtbanden, meestal aan het eind voorzien van een kwast. Daarnaast worden er ook embrasses van stof gemaakt.

De afwerking is in beide gevallen hetzelfde: de embrasse wordt om een gordijn geslagen en vastgezet aan een embrassehaakje.

overzicht hypotheekrente

Hypotheekrente per 19 oktober 1993.

Ondanks de - nog altijd - dalende rente op de kapitaalmarkt, is de ruimte (nog) niet benut om de hypotheekrentetarieven te verlagen. Er zijn deze week dan ook geen wijzigingen doorgevoerd.

Naam bank		rente vast gedur.	afsl. prov. in pct.	rentepercentages: opgave bank	nwr bij fisc. besparing van constant 35,1%	50%
ABN.AMRO	spaarhyp.	5 jaar	1,00	7,20	3,83	2,50
ABN.AMRO	spaarhyp.	10 jaar	1,00	7,40	3,96	2,61
ABN.AMRO	spaarhyp.	15 jaar	1,00	7,70	4,16	2,76
ABN.AMRO	ann. hyp.	variabel	1,00	7,50	4,91	3,99
ABN.AMRO	ann. hyp.	5 jaar	1,00	7,00	4,59	3,73
ABP	spaarhyp.	5 jaar	1,00	6,90	3,66	2,37
ABP	spaarhyp.	10 jaar	1,00	7,10	3,79	2,48
ABP	spaarhyp.	15 jaar	1,00	7,40	3,98	2,63
ABP	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,70	4,39	3,57
ABP	ann. hyp.	10 jaar	1,00	6,90	4,52	3,67
AEGON	spaarhyp.	5/10 jr.	1,00	7,20	3,88	2,56
AEGON	spaarhyp.	15/20 jr.	1,00	7,70	4,21	2,82
Bouwf. Limb. Gem.	spaarvasth.	5 jaar	1,00	6,80	3,62	2,35
Bouwf. Limb. Gem.	spaarvasth.	10 jaar	1,00	6,90	3,68	2,40
Bouwf. Limb. Gem.	spaarvasth.	15 jaar	1,00	7,30	3,94	2,60
Bouwf. Limb. Gem.	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,60	4,33	3,52
Bouwf. Limb. Gem.	ann. hyp.	10 jaar	1,00	6,70	4,39	3,57
GWK-bank	spaarhyp.	5 jaar	1,00	7,20	3,88	2,55
GWK-bank	spaarhyp.	10 jaar	1,00	7,40	4,01	2,66
GWK-bank	ann. hyp.	1 jaar	1,00	6,90	4,52	3,67
GWK-bank	ann. hyp.	5 jaar	1,00	7,00	4,59	3,73
Centrale Volksbank	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,80	4,46	3,62
Direktbank	besp-dir.h.	5 jaar	1,00	7,20	3,88	2,56
Nationale Ned.	spaarhyp.	5/10 jr	1,00	7,20	3,88	2,55
Nationale Ned.	spaarhyp.	15/20 jr	1,00	7,70	4,20	2,81
ING BANK	spaarhyp.	5 jaar	1,00	7,20	3,83	2,51
ING BANK	spaarhyp.	10 jaar	1,00	7,40	3,96	2,61
ING BANK	ann. hyp.	1 jaar	1,00	7,00	4,59	3,73
ING BANK	ann. hyp.	5 jaar	1,00	7,00	4,59	3,73
Postbank	spaarhyp.	5 jaar	1,00	7,10	3,80	2,49
Postbank	spaarhyp.	7 jaar	1,00	7,40	3,99	2,65
Postbank	spaarhyp.	12 jaar	1,00	7,70	4,19	2,80
Postbank	ann. hyp.	2 jaar	1,00	6,90	4,43	3,59
Postbank	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,90	4,43	3,59
RABO hypotheekbank	spaar opt.h.	3 jaar	1,00	7,10	3,78	2,46
RABO hypotheekbank	spaar opt.h.	10 jaar	1,00	7,40	3,97	2,62
RABO hypotheekbank	spaar opt.h.	stabiel	1,00	7,80	4,23	2,83
RABO (adviesrente)	ann. hyp.	variabel	1,00	7,50	4,91	3,99
RABO (adviesrente)	ann. hyp.	5 jaar	1,00	7,00	4,59	3,73
SNS Bank	spaarhyp.	5 jaar	1,00	7,20	3,77	2,44
SNS Bank	spaarhyp.	7 jaar	1,00	7,50	3,96	2,59
SNS Bank	ann. hyp.	1 jaar	1,00	7,20	4,72	3,83
SNS Bank	ann. hyp.	5 jaar	1,00	7,00	4,59	3,73
Westland Utrecht	lage last h.	7 jr*QL	1,00	7,00	3,75	2,45
Zwolsche Algemene	zA-hyp plan	5 jaar	1,00	7,00	3,71	2,41
Zwolsche Algemene	zA-hyp plan	10 jaar	1,00	7,20	3,84	2,52
SNS Bank	spaarhyp.	5 jaar	1,00	7,20	3,77	2,44
Bouwf. Hoevelaken	sp.vasthyp.	5 jaar	1,00	6,90	3,68	2,40
Bouwf. Hoevelaken	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,70	4,39	3,57

De vermelde tarieven hebben betrekking op hypotheken met gemeentegarantie.
De netto werkelijke rente (nwr) is gebaseerd op de netto lasten van de hypotheek.
De vermelde nwr-percentages gelden voor een man van 30-jarige leeftijd en een hypotheek ad. ƒ 150.000,–.
Voor vrouwen en/of bij andere leeftijden kunnen andere nwr-percentages gelden.
Bij andere hypotheekbedragen wijkt de nwr bij een aantal instellingen enigszins af.

Expositie 'Het echte vuur'

In het Bouwcentrum Expo, Weena 760 in Rotterdam is tot en met 8 januari een expositie te zien over open haarden en houtkachels, onder de titel 'Het echte vuur'. De expositie gaat vergezeld van documentatiemateriaal van de meer dan 20 deelnemende fabrikanten/importeurs en van een speciaal voor deze tentoonstelling gemaakte brochure om belangstellenden wegwijs te maken in deze vurige materie. De laatste is te koop voor 5 gulden. U kunt zich aan 'Het echte vuur' verwarmen van maandag t/m vrijdag van 8.30 tot 17 uur en op zaterdagen van 10 tot 16 uur.

Gemakkelijke planten voor mensen met weinig tijd

DOOR FRANS WEGMAN

Er zijn heel wat mensen die door hun drukke beslommeringen weinig tijd hebben om hun kamerplanten regelmatig de verzorging te geven die nodig is om ze er goed te laten uitzien of zelfs te bloeien.

Vooral in de komende wintermaanden zal het hen moeilijk vallen het huis met planten te 'stofferen'. Er zijn echter verscheiden zogeheten 'makkelijke' kamerplanten waarvan een aantal zelfs in de donkere wintermaanden wil bloeien.

Heel inschikkelijk bijvoorbeeld is het kaaps viooltje, dat in allerlei kleuren te koop is en zelfs in minivorm. Zet een aantal van die plantjes op een rond dienblad met opstaande rand. Zorg ervoor dat er steeds wat water in het dienblad blijft staan en je hebt er geen omkijken meer naar. Let er wel op dat het gietwater op kamertemperatuur is. Daarmee kan dan ook over de blaadjes worden gegoten.

IJzersterk en onverwoestbaar zijn de Sansevieria-soorten. Heel bekend zijn de vrouwentongen (S.trifasciata 'Laurentii') die met pottenvol in (vooral Belgische) vensterbanken prijken. Dat is zo gek nog niet, want gebleken is dat Sansevieria's de huiskamerlucht zuiveren. Stoffen als nicotine, benzeen en carbon dioxyde worden door deze planten tijdens het voedingsproces (foto-synthese) opgenomen.

Kerstster

In de kerstshows die de grote tuincentra nu al aan het opzetten zijn spelen de kersttsterren natuurlijk een belangrijke rol als leverancier van de combinatie groen-met-rood, de traditionele kerstkleuren. Maar er zijn ook kersttsterren waarvan de topbladeren wit, rose of gemarmerd zijn. Ze doen het prima op een vensterbank op het oosten of noorden. Ze stellen weinig eisen. Houd de potkluit matig vochtig, anders worden de bladeren geel. En gebruik kalkvrij (regen)water.

Wel heel gemakkelijk is de christusdoorn die tot dezelfde familie behoort als de kerstster: de wolfsmelkachtigen. Tot in oktober krijgt de christusdoorn (Euphorbia milii) nog mest. Blijf daarna spaarzaam water geven. Krijgt de plant te veel vocht, dan laat ze haar blaadjes vallen.

De bloemen worden gevormd als de daglengte minder dan twaalf uur wordt, of als je de temperatuur constant op 15 graden weet te houden. Staat de plant binnen de lichtcirkel van een straatlantaarn dan loop je de kans dat dit teveel aan licht voorkomt dat de plant gaat bloeien! En die bloei is natuurlijk best leuk. Normaal gebeurt dat van februari tot in mei, met oranje, rode, witte of gele bloempjes.

Euphorbia-familie

De Euphorbia-familie levert nogal wat succulentachtige kamerplanten op, zoals de bekende Crassula, die er als een echte cactus uitziet. Er zijn diverse soorten en maten die tamelijk koel kunnen overwinteren. Een heel nieuw vetplantje is de decoratieve Deonium arboreum, waarvan een andere soort D.canariense heet. Het zijn geen snelle groeiers, maar op een lichte plek blijven ze mooi. In een fraaie pot geven ze aan het interieur een bijzonder accent. Ze vergen een minimum aan verzorging. Te veel water kan echter wortelrot veroorzaken. De groene pruik ligt dan los op de te natte grond. Door haar snel in een goed doorlatend grondmengsel met wat klei en zand over te potten kan de plant worden gered.

Peperomia

Sterke kamerplantjes in vele bladvormen brengt het geslacht Peperomia voort. Er zijn er met groene bladeren en met bont blad. De laatste vragen een lichtere standplaats dan de groene. Staan ze te donker, dan verdwijnen de lichte banen en worden de bladeren helemaal groen.

Op donkere plekken kunnen P. rotundifolia en P.pereskiifolia het goed doen. Sommige soorten kunnen bij een goede verzorging zelfs aardig gaan bloeien, zoals P.resedaeflora, die witte bloeiaren op rode stelen boven de bladeren uitsteekt. Besproei bloeiende planten niet omdat daardoor de bloeiaren kunnen wegrotten.

Alle Peperomia's kunnen tegen een betrekkelijk lage luchtvochtigheid (ca 60 procent), zodat ze voor onze vaak te warm en te droog gestookte huiskamers heel geschikt zijn.

● *Peperomia-soorten zijn ijzersterk.* Foto: GPD

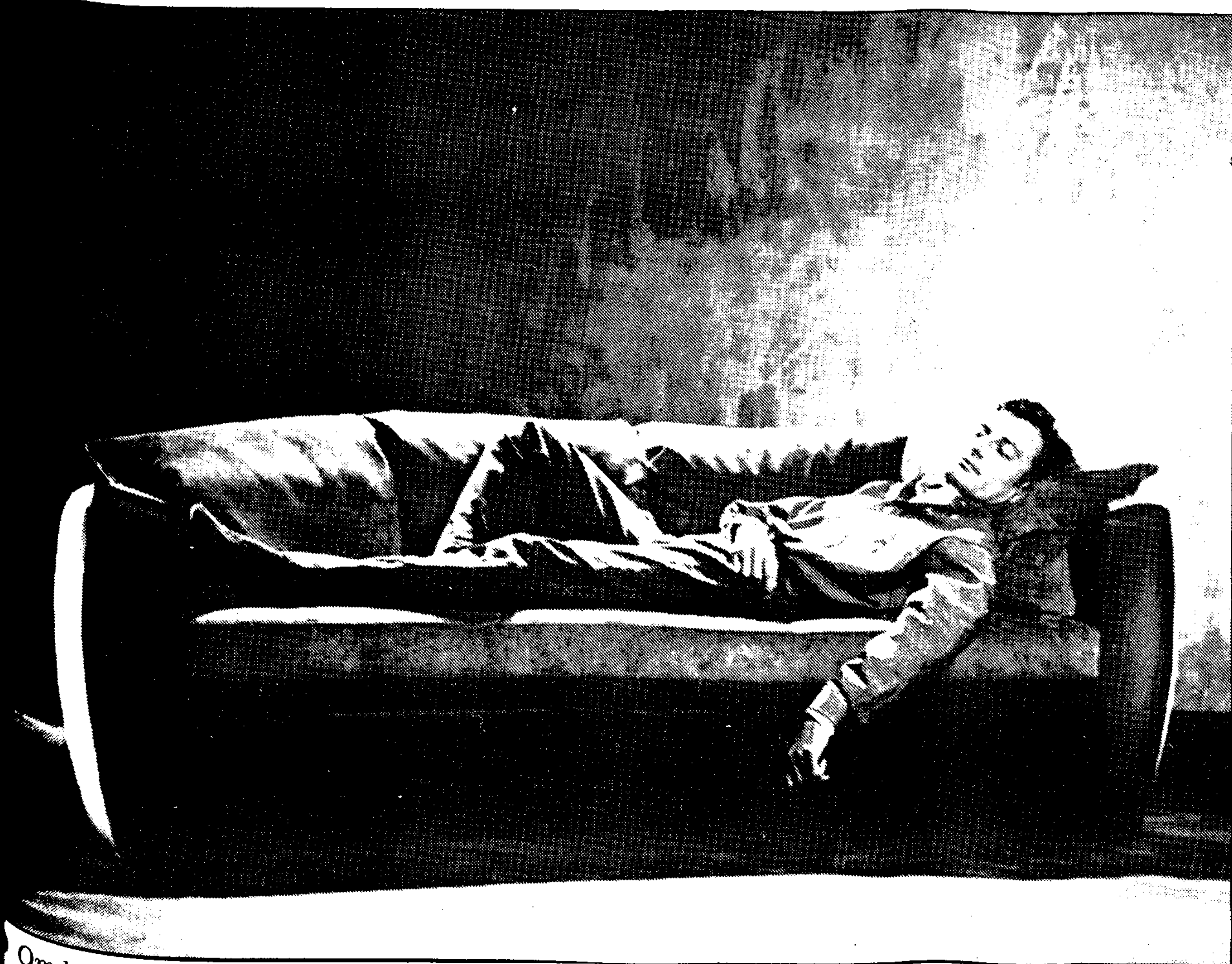

Om lekker lui te kunnen liggen schuif je de kussens wat op. Foto: GPD

...ank voor allerlei houdingen

...t de Vinja 933 heeft designer Hu... de Ruiter een bank voor multi...nctioneel gebruik ontworpen, ...schikt voor verschillende mensen ... verschillende houdingen.

Door ...vaag-ronde vorm van de rugleu...g en de rugkussens heeft deze ...nk iets uitgesproken geborgens, ... je heerlijk in te nestelen. Je ...nt in een van de hoeken gaan zit...n als je vrij korte benen hebt; daar ...de zitting korter. Langere mensen ...ten misschien liever in het mid...n of, om nog wat comfortabeler te worden gesteund, enigszins schuin in de hoek.

De rugkussens zijn twee aan twee gekoppeld en door middel van een geraffineerd bevestigingssysteem (waarop patent is aangevraagd) gemakkelijk verplaatsbaar zonder kans op wegglijden. Wil je lekker languit liggen, dan even schuiven met de kussens en je kunt je hoofd daarop neervlijen, zonder dat de armleuning je een stijve nek bezorgt. De kussens voelen lekker zacht aan en ze vormen in alle standen een harmonisch geheel met zitting en frame.

Je kunt met de kussens veel kanten op, maar altijd en esthetische. Voor wie fors van lengte is en bij het proefzitten merkt dat de bank toch nog wat aan de lage kant is (zodat je niet ontspannen zit en wat moeilijk omhoog komt) kunnen de standaard-voetjes van 1,5 cm worden vervangen door andere van 3 cm. En dat maakt toch nog een aardig verschil. De bank wordt geproduceerd door Leolux.

Droge smeermethode met teflonspray

DOOR MAR GROEN

In en rond het huis valt er regelmatig wel iets te smeren. 'Oliën' werd dat vroeger genoemd, want toen gebeurde dat vrijwel altijd met het bekende navulbare oliespuitje, met zo'n plat reservoirtje waarop je moest drukken. Olie wordt overigens nog steeds gebruikt, maar in veel gevallen pakken we dan toch graag het spuitbusje met kruipolie, een produkt dat bovendien vochtverdrijvend werkt.

Olie, zelfs kaarsvet, wordt ook wel gebruikt voor een eigenlijk ietwat ander doel dan 'smeren': alles wat stroef loopt of niet meer glijdt zoals het hoort krijg je vaak weer aan de gang door een van de glijvlakken, of allebei, met een beetje olie in te smeren. Een bekend, of liever berucht voorbeeld daarvan vormen de klemmende laden en dat soort dingen.

Het middel is echter veelal erger dan de kwaal. Olie en andere vetsubstanties trekken stof aan en er ontstaat dus op den duur een vettige koek. De la loopt dan na verloop van tijd nog stroever dan vóór de behandeling, of dreigt voorgoed te blijven steken.

Bij het smeren van knarsende of onwillige sloten kan iets soortgelijks gebeuren, zelfs als daarvoor de toch vriendelijke kruipolie wordt gebruikt. Vandaar dat voor het smeren van sloten grafietpoeder wordt geadviseerd. Uit een knijpflaconnetje laat je een wolkje van dat poeder in het sleutelgat spuiten, en de sleutel krijgt het slotmechanisme weer aan de praat. Bij grafietpoeder is sprake van een droge smeertechniek.

Een moderner en praktischer methode is het 'droog smeren' met Teflon. In de huishoudelijke en dhz-praktijk is dit nog weinig bekend, omdat het daarvoor geschikte produkt tot dusver nauwelijks verkrijgbaar was voor de gewone consument.

Onlangs is daarin verandering gekomen door de verschijning van Teflon Spray. Teflon, bij het publiek welbekend als de anti-aanbaklaag in pannen, is het wereldwijd gepatenteerde handelsmerk van Dupont voor een kunststof die voluit polyfluortetraethyleen (PTFE) heet.

Veelzijdig

Teflon Spray is een op basis van dit produkt samengesteld smeer- en glijmiddel dat in het programma van CFS is opgenomen. Het is een bijzonder veelzijdig en handig middel om vrijwel alles wat gesmeerd moet worden weer soepel draaiend, lopend of draaiend te krijgen. De scharnieren, de sloten, de mechanische klok, ook de klemmende laden. Wie zo'n busje in huis heeft ontdekt gaandeweg wel tientallen andere, vaak verrassende toepassingen. Zoals bijvoorbeeld de sjoelbak, waarin de schijven dan wel lijken te zweven.

Teflon Spray moet dun en gelijkmatig worden opgespoten (de nog vloeibare stof mag geen 'zakkers' vormen) en het laagje is in een oogwenk droog en hard. Het te behandelen oppervlak moet natuurlijk wel goed schoon en droog zijn. De uitgeharde laag is hard, superglad en antistatisch. De slijtvastheid is groot, zodat de noodzaak van een volgende smeerbeurt zich pas veel later zal aandienen.

Het produkt is verkrijgbaar in dhz-zaken en bouwmarkten. Een busje van 300 ml kost rond de zestien gulden.

RECYPIPE®
P.V.C. AFVOERBUIZEN
63% KORTING

Diam. mm uitw. x wandd.	Prijs p/meter bruto	Prijs p/meter netto
32 x 1.8	2.50	0.93
32 x 3.2	3.45	1.28
40 x 1.8	3.00	1.11
40 x 3.2	4.35	1.61
50 x 1.8	4.10	1.52
50 x 3.2	5.65	2.09
75 x 1.8	6.35	2.35
75 x 3.2	8.50	3.15
90 x 1.8	7.10	2.63
90 x 3.2	11.00	4.07
110 x 2.2	9.35	3.46
110 x 3.2	13.35	4.94
125 x 2.5	11.70	4.33
125 x 3.2	15.20	5.62
160 x 3.2	19.65	7.27
160 x 4.0	23.50	8.70
200 x 3.1	22.40	8.29
200 x 4.0	28.65	10.60
250 x 3.8	34.10	12.62
250 x 5.0	44.25	16.37
315 x 4.8	53.65	19.85
315 x 6.2	68.85	25.47
400 x 7.8	127.75	47.27
500 x 11.05	215.00	79.55

Compleet assortiment hulpstukken in voorraad.
Standaardlengte 5 (6) meter
Franco vanaf f 300,-
Genoemde prijzen zijn excl. BTW.
Bel voor gratis catalogus
de wildkamp B.V.
KUNSTSTOFLEIDINGSYSTEMEN
Susteren 04499-2760
Beringe 04760-72296
Luttén 05231-2099
(hoofdkantoor)

VALKENBURG: nabij centrum gelegen goed onderhouden object, bestaande uit ruime garage met mooie bovenwoning: hal, woonk. met open keuken, badk., 1 slk., ruime zolder, c.v. Sp. te aanv. (eigen parkeergelegenheid). **Prijs f 185.000,- k.k.**

PUTH-SCHINNEN: goed gelegen halfvrst. woonhuis met o.a. hal, toilet, woonk., keuken, overdekt terras, garage met hobbyruimte en wasruimte (totaal 17 m diep), tuin op zuiden met vijver. Op de verd.: 3 slk., badk., zolder. C.v. Perceel 344 m². Inhoud ± 460 m³. Aanv. in overl. **Prijs op aanvraag.**

BRUNSSUM: Vijverlaan, riant herenhuis met inpandige garage en praktijkruimte, hal, toilet, woonk. (48 m²), keuken, badk., in totaal 5 slk., c.v., royaal perceel tuin (1615 m². Terst. te aanv. **Prijs f 395.000,- k.k.**

KERKHOFFS
MAKELAARDIJ o.g.
046-373427
geopend van 10.00-13.00 uur
Kleingenhouterstraat 50 Beek
NVM

ONDERWIJS GEEFT WERK
VOOR MEER INFORMATIE:
terre des hommes
TEL. 070-363 79 40
Doe ook mee!
GIRO 646900

Boosten Parket Hoensbroek

Weustenraedtstraat 45: vanaf Akerstraat, Kouvenderstraat in, 1e weg rechts, dan 1e weg links.

- Alle soorten parket en reparaties.
- Brede eiken planken geborsteld.
- Overschuren of borstelen van bestaande vloeren.
- Leveringsvoorwaarden van de Consumentenbond.

MET 5 JAAR GARANTIE.

045-214395 Showroom open van 10-18 uur. Donderdag koopavond. Dinsdag gesloten.

Te huur in het centrum van Heerlen

luxe drie-kamerappartementen:

Woonkamer met halfopen keuken, inpandige berging met wasmachine-aansluiting, separaat toilet, badkamer met ligbad, 2 slaapkamers, ruim inpandig balkon. Tevens berging in het souterrain. Parkeergelegenheid aanwezig. Het complex is op loopafstand van openbaar vervoer en het winkelcentrum.
Huurprijzen v.a. f 716,- (excl. f 95,- servicekosten).

Bel voor informatie:
ABC **Vastgoedbeheer Heerlen**
Akerstraat 23 Heerlen, 045-712040

TE HUUR ● TE HUUR ● TE HUUR ● TE HUUR
- Kamers / Studentenkamers
- Appartementen
- Opslag- / bedrijfs- / kantoorruimten

Rödiger Register Goederen B.V.
Stationstraat 59, Nuth - Tel. 045-244547 en/of 045-244777

NOTARIS A.L.J.M. Muris
te KERKRADE

zal op donderdag 25 november 1993 om 14.00 uur in café E jen Bouwerwei te Kerkrade aan de Franciscanerstraat 44, op verzoek van zijn opdrachtgever ex artikel 3:268 van het Burgerlijk Wetboek in eén zitting bij opbod en afslag in het openbaar verkopen.

Woonhuis
met garage, ondergrond, tuin en verdere aanhorigheden, staande en gelegen te 6462 HT Kerkrade, Finefrau 108, kadastraal bekend als gemeente Kerkrade, sectie E nummer 5281, groot 1,95 are.

Het pand bevat:
begane grond: hal, berging, woonkamer en keuken; 1e verdieping: 3 slaapkamers, badkamer; 2e verdieping: zolderruimte.
Aanvaarding:
Koper kan na betaling van de koopsom met de grosse der akte van veiling, ontruiming van het gekochte bewerkstelligen.
Betaling:
de koopsom dient te worden voldaan uiterlijk op 14 januari 1994.
Bezichtiging:
in overleg met genoemd notariskantoor.
Op deze veiling zijn van toepassing de Algemene Veilingvoorwaarden voor Executie Veilingen 1993 (AVVE) van de Koninklijke Notariële Broederschap.
Belanghebbenden kunnen tot uiterlijk 11 november 1993 middels een aan het notariskantoor gericht schrijven een bod op het pand uitbrengen.
Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij genoemd notariskantoor, Grupellostraat 6 te Kerkrade, tel: 045-457251.

CHALET-FLAT TE HEERLEN TE HUU

In ons complex aan de Oude Molenweg te Heerlen zijn enkele luxe 3-kamerappartementen vrij.

HUURPRIJZEN v.a. **f 835,55** t/m **f 957,80** per maand, inclusief servicekosten, w.o. stookkosten.
HUISMEESTER aanwezig.
HUURSUBSIDIE mogelijk.

Deze appartementen zijn voorzien van isolerende beglazing, luxe keuke kookplaat, zonwering en hebben een **prachtig** uitzicht.

Er zijn grote parkeerplaatsen beschikbaar voor autobezitters. De apparte ten zijn makkelijk bereikbaar per openbaar vervoer.
In de nabije omgeving is een winkelcentrum, wandel- en sportpark, ker aanwezig.

Belangstellenden kunnen kontakt opnemen met onze huismeester de G.B.J.M. Kool, tel.no's: 045-421517; 045-418516.
Ook zijn de appartementen te bezichtigen, volgens afspraak met de Kool.

Informatie: S.B.B.N., postbus 37, 3830 AA LEUSDEN
Tel.no.: 033-940094, tijdens kantooruren.

● BESTAANDE BOUW ● BESTAANDE BOUW ● BESTAANDE BOUW ● BESTAANDE BOUW ●

Beter wonen begint met Stienstra

Stienstra heeft een zeer uitgebreid huizenaanbod in elke prijsklasse in heel Zuid-Limburg. In deze aanbieding is slechts een beperkt aantal genoemd. Vindt u het huis van uw keuze niet of zoekt u in een andere regio? Maak uw wensen aan ons kenbaar.

HEERLEN H
In rustige villawijk "Douve Weien" gel. villa. Het gemak van een vrijwel gelijkvloerse indeling in comb. met ruimte en comfort kenmerkt deze villa. Part.: Woonk. met sfeervolle open haardpartij en eetk. tot. ca. 73 m². Study. Keuken met luxe install. in modern design. Rondom aangelegde tuin. Slaapvleugel: 4 slaapk. Badk. I met douche. Badk. II met ligb. en toilet. Sout.: Slaapk. Waskeuken met kleine install. Wijnkelder. Dubb. gar. Goed onderhouden. Opp. ca. 880 m².
[illegible]5.000,-- k.k. 7415

BOCHOLTZ H
Woonhuis met tuin ca. 21 m. diep. Woonk. Gesl. keuken. Bijkeuken. 3 slaapk. Badk. met douche. Vliering. Grotendeels alum. koz. en dubb. begl.
Prijs f 179.200,-- k.k. 7470

BRUNSSUM H
Royale souterrainwoning met tuin. Inpand. gar. Grote hob- [illegible] woonk. en eetkeuken met luxe, eiken aanbouwcomb. incl. app., tot. ca. 40 m². 4 slaapk. Badk. met zitb./douche en 2e toilet. Bergzolder.
Prijs f 175.000,-- k.k. 7477

BRUNSSUM H
Royaal woonhuis met tuin. Inpand. gar. Geh. onderkelderd. L-vorm. living met parketvl., open haardpartij en eetk. met gesl. open keuken, tot. ca. 55 m². 3 slaapk. 2 badk. met ligb., douche en 2e toilet. Vliering. Deels kunstst. koz. en dubb. begl. Bwjr. 1958.
Prijs f 249.000,-- k.k. 7387

BRUNSSUM H
Rustig gel. halfvrijst. modern woonhuis met tuin. Inpand. grote gar. L-vorm. woonk. Open keuken met kunstst. aanrechtcomb. Bijkeuken. 3 ruime slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. Goede isol. Bwjr. 1989.
Prijs f 187.500,-- k.k. 7596

HEERLEN H
Zeswegen. Ruim woonhuis met tuin. Gar./berging. Ruime L-vorm. woonk. Halfopen keuken met luxe install. 3 slaapk. Bergkast. Grote badk. Bergzolder.
Prijs f 155.500,-- k.k. 7592

HEERLEN H
Kronenzig. Halfvrijst. woonhuis met gar. Tuin. Woonk. met bergkast. Halfopen keuken. 3 slaapk. Ruime badk. Vaste trap naar zolder met mogelijkh. voor 4e slaapk.
Prijs f 172.500,-- k.k. 7593

HEERLEN H
Eikenderveld. Type bovenwoning met grote gar. Berging. Woonk. ca. 28 m². Ged. open keuken. 2 slaapk. Badk. Dakterras. Opt. isol. Bwjr. 1984.
Prijs f 127.500,-- k.k. 7396

HEERLEN H
Goed, op een hoek gel. semi-patiobungalow met gar. Sout.: Ruime hobbykelder. Was- en provisiekelder. 4e slaapk. Part.: Ruime salon ca. 35 m². Ged. open keuken. Eetk. Slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. 1e verd.: 2 slaapk. Badk. met douche en toilet.
Prijs f 392.500,-- k.k. 7467

HEERLEN H
Centrum. Appartement gel. op 4e verd. met lift. Parkeerpl. Berging. Woonk. ca. 25 m². Balkon. Keuken met luxe aanbouwcomb. 2 slaapk. Inpand. berging. Ruime badk. Dubb. begl. Bwjr. 1982.
Prijs f 189.000,-- k.k. 7333

HEERLEN H
De Erk. Uitst. gel. woonhuis met gar. Mooie tuin. Sout.: 2 hobbyk. Provisiekelder. Part.: Woon-/eetk. ca. 60 m² met tuincontact. Eetkeuken. 1e verd.: 5 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. Goed onderhouden. Opp. ca. 820 m². Bwjr. 1972.
Prijs f 445.000,-- k.k. 7465

HEERLEN H
Ruim woonhuis met tuin. Buitenberging. Provisiekelder. Ruime L-vorm. woonk. met open haard. Keuken met app. 3 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. Vaste trap naar ruime bergzolder.
Prijs f 159.000,-- k.k. 7407

HEERLEN H
Centrum, Centraal, in Oranje-Residentie gel. luxe appartement op 3e verd. Kelderberging. Woonk. met balkon. Semi-open keuken met luxe install. 2 slaapk. Badk. met ligb. Berging. Uitst. onderhouden. Bwjr. 1990.
Prijs f 195.000,-- k.k. 7531

HOENSBROEK H
Halfvrijst. woonhuis met tuin ca. 10 m. diep. Fietsenberging. Doorzonwoonk. en open keuken met eenvoudige install., tot. ca. 31 m². Bergkast. 3 slaapk. Badk. met douche en toilet. Bergzolder.
Prijs f 155.000,-- k.k. 7505

HOENSBROEK H
West. Halfvrijst. woonhuis met gar. Goed aangelegde tuin. Z-vorm. woonk. Ged. open keuken. 3 slaapk. Badk. met douche. Vaste trap naar zolder.
Prijs f 179.000,-- k.k. 7336

HOENSBROEK H
Woonhuis met gar. Tuin. Buitenberging. T-vorm. woonk. ca. 33 m² met tegelvl. en allesbrander. Keuken met install. 3 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. 2e verd.: 4e slaapk. Bergzolder.
Prijs f 229.000,-- k.k. 7463

KERKRADE H
Bleijerheide. Halfvrijst. woonhuis met gar. Stadstuin. Grotendeels onderkelderd. Royale hal. Doorzonwoonk. Gesl. keuken. 3 slaapk. Badk. met douchecabine en 2e toilet. Vaste trap naar zolder met zolderk. met dakkapel. Dak vernieuwd in 1985. Geh. dubb. begl. Ged. roll.
Prijs f 210.000,-- k.k. 7608

KERKRADE H
Terwinselen. Perfect onderhouden woonhuis met dubb. gar. Tuin ca. 25 m. diep. Voorraadkelder. Living ca. 40 m² met lamelvl. en schuifpui naar tuin. Luxe keuken met app. 3 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. Dak in 1992 vernieuwd.
Prijs f 285.000,-- k.k. 7371

KERKRADE H
Terwinselen. Uitst. onderhouden woonhuis met gar. Tuin. 3 royale voorraadkelders. Part.: Living ca. 30 m². Gesl. keuken met compl. install. 1e verd.: 3 royale slaapk. Balkon. Badk. met ligb. en 2e toilet. Ged. dubb. begl. en roll.
Prijs f 229.000,-- k.k. 7523

KERKRADE H
Terwinselen. Uitst. onderhouden vrijst. herenhuis met gar. Tuin ca. 31 m. diep. Dubb. voorraadkelder. Living ca. 48 m² met erker en open haard. Gesl. keuken met witte install. 1e verd.: 4 slaapk. Luxe badk. met ligb., douche en 2e toilet. 2e verd.: 5e slaapk. Royale hobby- c.q. atelierruimte. Bwjr.1934.
Prijs f 395.000,-- k.k. 7279

KERKRADE H
West. Woonhuis met tuin. Berging. Woonk. Open keuken. 3 slaapk. Badk. met douche en 2e toilet. Roll. Dubb. begl.
Prijs f 169.000,-- k.k. 7125

KERKRADE H
Haanrade. Uitst. onderhouden split-level bungalow met gar. Ruime tuin met opt. privacy. Sout.: Voorraadkelder. Part.: Royale hal. Living ca. 32 m². Tuink. Gesl. keuken met luxe install. incl. app. 2 royale slaapk. Luxe badk. met ligb. Geh. kunstst. koz., dubb. begl. en roll.
Prijs f 270.000,-- k.k. 7400

KERKRADE H
Holz. Uitst. onderhouden woonhuis met tuin ca. 20 m. diep. Berging Voorraadkelder. Living ca. 34 m². Keuken met luxe, witte install. Luxe badk. met ligb., douche en toilet. 1e verd.: 3 slaapk. 2e verd.: Royale hobbyruimte ca. 32 m². Geh. hardh. koz. en dubb. begl.
Prijs f 195.000,-- k.k. 7327

NIEUWENHAGEN H
Gesch. vrijst. woonhuis in aanbouw met gar. Tuin. Living ca. 30 m². Semi-open keuken. 4 slaapk. Badk. met ligb. en toilet. Zolder. Geh. kunstst. koz. en dubb. begl. Uitst. afwerkstaat van woning ter inzage op ons kantoor aanwezig.
Prijs f 214.000,-- k.k. 7566

NIEUWENHAGEN H
In kindervriendelijke omgeving gel. landhuis met gar. Tuin. Berging. Royale hal. Grote living met luxe parketvl. Half open keuken met luxe, eiken install. incl. app. Bijkeuken. Slaapk. Luxe badk. met ligb. en toilet. Bet. patio met open haard. 1e verd.: 2 slaapk. 2e luxe badk. Ruime bergzolder. Geh. hardh. koz. en dubb. begl.
Prijs f 409.000,-- k.k. 7428

SCHAESBERG H
Nabij centrum gel. vrijst. woonhuis met gar. Tuin. Kelder. Woonk. ca. 33 m² met parketvl., study c.q. hobbyruimte tot. ca. 42 m². Half open keuken met install. 3 slaapk. Badk. met ligb. en douche. Ged. dubb. begl. en roll.
Prijs f 259.000,-- k.k. 7426

SCHAESBERG H
Centrum. Goed onderhouden appartement, bestaande uit 2 verd., met balkon. Berging. Carport. Woonk. ca. 25 m². Gesl., ruime keuken met install. 3 slaapk. Badk. met douche.
Prijs f 125.000,-- k.k. 7114

VALKENBURG M
Centrum. Uitst. gel. representatieve stadsvilla. Stadstuin ca. 17 m. diep. Geh. onderkelderd, o.a. was- en provisie-/wijnkelder. Woonk. ca. 42 m² met 2 marmeren schouwpartijen en parketvl. Eetkeuken met licht eiken aanbouwkeuken met app. 3 royale slaapk., 1 met dakterras. Badk. met ligb. en 2e toilet. Grote zolder, mogelijkh. voor atelier of extra slaapk. Uitst. onderhouden, div. authentieke details. Opp. ca. 209 m². Bwjr. ca. 1910.
Prijs f 309.000,-- k.k. 7563

EYGELSHOVEN H
Woonhuis met gar. Tuin. Gezellige woonk. en half open keuken met moderne install., tot. ca. 40 m². 3 slaapk. Badk. met douche en 2e toilet. Bergzolder. Mogelijkh. voor vaste trap en 4e slaapk. Ged. dubb. begl.
Prijs f 214.500,-- k.k. 7392

UBACH OVER WORMS H
Halfvrijst. monumentale boerderij met fraaie tuin. Royale carport. Kelder. Woonk. ca. 45 m² met parketvl. Ruime eetkeuken met install. 3 royale slaapk. Badk. met ligb., douche, dubb. v.w. en 2e toilet. Royale zolder met mogelijkh. voor div. kamers.
Prijs f 349.000,-- k.k. 7417

VALKENBURG M
Uitst., nabij natuur-/wandelgebied gel. appartement op 1e verd. met prachtig uitzicht. Parkeerpl. Fietsenberging. Woonk. met open keuken, erker en toegang tot loggia, tot. ca. 31 m². Slaapk. Badk. met ligb.
Prijs f 129.000,-- k.k. 7452

VOERENDAAL H
Ruim, ouder woonhuis met grote gar./werkpl. ca. 50 m². Tuin. Part.: Waskeuken. 1e verd.: L-vorm. woonk. ca. 46 m² met dakterras. Ruime eetkeuken. 2e verd.: 3 slaapk. Luxe badk. Grotendeels alum. koz. en dubb. begl.
Prijs f 259.000,-- k.k. 6840

SIMPELVELD H
Goed gel. semi-bungalow met tuin. Dubb. gar. Sout.: 2 slaapk. Badk. met douche en toilet. Waskeuken. Part.: Overdekte entree. Royale hal. L-vorm. woonk. Open keuken. 3 slaapk. Groot terras/balkon. Badk. met ligb. en douche.
Prijs f 449.000,-- k.k. 7432

STIENSTRA
MAKELAARDIJ B.V.

Maandag t/m vrijdag geopend van 9.00-21.00 uur.
Zaterdag van 9.00-18.00 uur.
Aken: maandag t/m vrijdag van 9.00-13.00 en 14.00-18.00 uur.
Zaterdag van 9.00-14.00 uur.

Voor inlichtingen

H: kantoor Heerlen, Tel.: 045-712255*
Kruisstraat 56, 6411 BW Heerlen.

M: kantoor Maastricht, Tel.: 043-616263*
Aubeldomein 17, 6229 EB Maastricht.

Kantoor Aken, Tel.: 0949-241-407540*
Jesuitenstraße 2, 52062 Aken.

BON
Gaarne vrijblijvend informatie over woning nr. ....
Naam: ....
Straat: ....
Postcode/plaats: ....
Telefoon: ....

In ongefrankeerde enveloppe zenden aan:
Stienstra Makelaardij BV,
Antwoordnummer 40, 6400 VB Heerlen.

LD 23/10 866B

infour

I.v.m. snelle verkoop
TE KOOP GEVRAAGD
woningen in Brunssum en omgeving

Brunssum **Hazelaar 5,** vrijst. landhuis 1988, gr. kelder met CV, aanb.keuken, woonk. met parket, 3 sl.k., garage. f 325.000,- k.k.
Heerlen **Dulkerstraat 17,** semi-bungalow met 2 gr. sl.k., keuken met aanbouw, woonk., badkamer met ligbad. Vr.pr. f 205.000,-
Brunssum **Essenstraat 18,** mooi vrijst. woonhuis met garage, geh. onderkelderd, aanbouwkeuken, L-vorm woonk., 3 sl.k., dou en ligb[illegible] r.pr. f 320.000,- k.k.
Brunssum **Poststraat 4,** halfvr. woonhuis met garage, 2 kelders, gr. woonk., keuken, 3 gr. sl.k., badkamer, ligbad, douche. Vr.pr. f 154.000,- k.k.

SPAARHYPOTHEEK 10-12 jr. vast, rente 7,3% (eff. 7,6%)
2 jaar rentebedenktijd.

AVO ***assurantie-, financierings- en adviesburo van Oppen***
Lindeplein 5, 6444 AT Brunssum
tel. (045) 254545 - fax (045) 257128

!!! NET EVEN BETER !

HOENSBROEK
Vraagprijs f 177.500,- k.k.
Perfect onderhouden drive-in-woning met garage en tuin in een kindervriendelijke goede buurt.
INDELING:
Beg. gr.: hal/entree, garage (evt. 2 auto's), berging, wasmachineruimte, c.v.-ruimte met waterontharder. **1e verd.:** overloop, toilet, grote woonkamer met kurkvloer, ½ open luxe keuken, terras, berging, fraaie tuin. **2e verd.:** overloop, 3 ruime slaapkamers, badkamer met douche en vaste wastafel. **Algemeen:** uitstekende staat van onderhoud, c.v.-gas, dakisolatie, dubbel glas (woonniveau). ZIEN IS KOPEN.

HOENSBROEK
Vraagprijs f 180.000,- k.k.
Halfvrijstaand woonhuis met ruime berging en tuin in een goede buurt van Hoensbroek.
INDELING:
Beg. gr.: hal/entree, toilet, ruime woonkamer met parket en mog. voor open haard, ½ open keuken met aanbouw, terras, leuke tuin, ruime berging. **1e verd.:** overloop, 3 slaapkamers, badkamer v.v. ligbad, vaste wastafel en 2e toilet. **2e verd.:** d.m.v. een vaste trap bereikbare zolder waar een 4e slaapkamer realiseerbaar is, gescheiden c.v.-ruimte. **Algemeen:** goede staat, uitstekende buurt (veel groen), loopafstand van het centrum.

HOENSBROEK
Vraagprijs f 189.000,- k.k.
Goed onderhouden halfvrijstaand woonhuis met garage, berging en tuin.
INDELING:
Sout.: prov.ruimte, berging, wasmach.ruimte, garage, tuin. **Beg.gr.:** hal/entree, toilet, L-vorm. woonk., woonkeuken, balkon. **1e verd.:** overl., 3 slaapkamers, badkamer met ligbad en vaste wastafel. **2e verd.:** d.m.v. een vliezo-trap bereikbare zolder. **Algemeen:** dubbel glas (woonniveau), aanv. direct, aardig woonhuis met mogelijkheden, goede buurt.

NUTH
Vraagprijs f 279.000,- k.k.
Perfec derho halfvr staan woon met g carpo fraai legde INDE
Sout.: dub. kelder. **Beg. gr.:** entr., ga toilet, woonkamer (42 m²) met open luxe keuken v.v. moderne app., ga aansl. wasmach., carport afsluitba electr. rolpoort. Onder architectuur de tuin met vijverpartij. **1e verd.:** ov met douche, ligbad, 2e toilet, d wastafel, 2 slaapk. **2e verd.:** ov slaapk. **3e verd.:** vliering. **Algemeen:** kende staat van onderhoud, gas-c dakisolatie, kunststof kozijnen m glas, fraaie tuin. Aanvaarding in overl IS KOPEN. HUIS MET DIV. EXTRA'S.

BRUNSSUM
Vraagprijs f 159.000,- k.k.
Uitst onde den huis tuin, goe derv lijke INDE Beg.
entr, bergk., ½ bet. toil., wasm.r. ruimte (2x), slaapkamer. **1e verd./p** entr., ruime woonk., keuken, terras. **2e** c.v.-ruimte, badkamer, 2 slaapkamers goede ligging, bouwjr. '77, kindervrie buurt.

TE HUUR
In het centrum van Hoensbroek te h etagewoning (bouwjaar 1988). **INDE** hal, woonk., open keuk., 2 slaapk., ba douche, toilet, bergingen (verd. e balk. **Algemeen:** gas-c.v., dub. begl. vent., geschikt voor ouder echtpaar staande. Aanv. 1 nov. 1993. H f 820,39 per mnd., servicek. f 25,- inschrijvingen via ons kantoor.

Steens / De la Haye / Wald / Dogge
ASSURANTIE-ADVISEURS - MAKELAARDIJ ONROEREND G
NUTH: NUINHOFSTRAAT 78, 6361 BD NUTH
HOENSBROEK: HOOFDSTRAAT 86, HOENSBROEK
TELEFOON 045-225434
NVM

AKANTIE & RECREATIE

combinatie van 41 Nederlandse Regionale Dagbladen. Voor informatie en reserveringen RDP postbus 2 1800 AA Alkmaar tel. 072-196314/206/292 fax 072-113295

Skiën in Italië
Goedkoper dan ooit
t Solmar Skitalia, de specialist van de Italiaanse sneeuw

grootste keuze: de grootste en mooiste skigebieden in Italië met oneindig veel heid.

beste prijs en kwaliteit ... Solmar Reizen biedt hotels en appartementen voor get, op basis van meer dan 25 jaar ervaring. Dat betekent een absolute garantie gebied van luxe en comfort én de allergunstigste prijs-/kwaliteitverhouding, ook gunstige koers van de Italiaanse lire.

Dat is Skitalia 1993/1994

beeld: FAI DELLA PAGANELLA 1034-2124 m, 1 week halfpension al vanaf

voorbeelden van onze vele kerstaanbiedingen:

en Val Di Fiemme, vertrek 18-12, 150 skipiste/ook langlaufen, Park Hotel Re- 3 sterren, met overdekt zwembad, sauna, solarium enz. Eigen vervoer f 599,- sis van halfpension, incl. ann. + bijstandsverzekering.

gen Falcade, vertrek 18-12, 100 km skipiste, schitterend zeer luxe 4-sterrenho- met een uitstekende gastronomie, gel. t/o liften f 1040,- op basis van halfpen- eigen vervoer.

vervoer per skibus vanuit diverse vertrekplaatsen in Zuid-Limburg. Vraag speciale katalogus.

Solmar Skitalia

ngraaf 20, B-3630 Maasmechelen
09.32.89/760901, Fax 09.32.89/765346

AUTO'S

Opel

Opel Kadett GSi 2.0 16V

ABS, el. ramen, el. spiegels, verstelb. stuur, centr. vergr., stuurbekr., alu velg., verlaagd, el. schuifd., 1e eig., bwj. '90.
Opel Kadett 1.3 Club '87 wit radio/cass.
Autosport Brouns BV, Schelsberg 175, Hrl. ☎ 045-725507.

Autovaria biedt aan: Opels

Kadett E 1600 GT rood access. 5-bak	1985	f	7.250,-
Kadett E 1300 blauw 5-bak	1986	f	6.950,-
Ascona 1600 SR Recaro interieur	1982	f	3.250,-
Ascona 1600 S bruin	1982	f	2.250,-
Rekord Caravan 2.0 S i.z.g.st.	1979	f	1.350,-

ZONDER INRUIL, KORTING!
☎ 04498-54319.

Vectra 1.8i GLS automaat.
38.000 km, 04-'91, sunroof, als nieuw. ☎ 045-413840.

Te koop Opel ASCONA 1.8E, bwj. '83, met lm velgen. Telef. 045-461985.

Te k. Opel CORSA 1.9, met zonnedak, centrale vergr., verlaagd, sportvelgen, nieuwe banden en spoiler, APK 4-'94, prijs f 1.650,-. Telef. 045-460071.

Te koop Opel KADETT, bwj. '85, kl. blauw, i.z.g.st., pr. f 8.500,-. Tel. 045-221032.

Te k. KADETT 1.8 GSi bwj. nov. '85, wit, i.z.g.st. Brunssummerweg 114, Landgraaf.

Te k. Opel REKORD 2.2i GLS, bwj. 10-'85, met APK, in perfecte staat, vr.pr. f 5.950,-. Tel. 045-451914.

D-KADETT 1.3 SR bwj. '82, vr.pr. f 2.900,-. Tel. 045-425879.

Te k. Opel ASCONA hatchbak 1.6GLS, 5-deurs, bwj. '85, grijsmetallic, getint glas etc., in perfecte staat, 1e eig., pr.n.o.t.k. Achter 't Klooster 68, Landgraaf na 18.00 uur.

Te k. Opel ASCONA hatchbak 1.6GLS, 5-deurs, bwj. '85, grijsmetallic, getint glas etc., in perfecte staat, 1e eig., pr.n.o.t.k. Achter 't Klooster 68, Landgraaf na 18.00 uur.

Te koop KADETT GSi 2.0i topcond., 95 Kw, bwj. 8-'88, zw.met., verl., alarm, nw. banden en lm-velgen, enz. Tel. 045-257152.

Opel MANTA 2.0 S, bwj. '80, kl. bruinmet. i.g.st., orig. 45.000 km. ☎ 045-428500.

Te koop Opel KADETT 1200 S, i.z.g.st., bwj. nov. '82, pr. f 2.300,-. ☎ 045-250765.

Opel KADETT 1.7 Diesel, 5-drs., bwj. '89, grijsmetallic, i.z.g.st., f 10.750,-. ☎ 046-528336 b.g.g. 519291.

Opel OMEGA 2 liter automaat, stuurbekr., bwj. '90, beigemetallic, vaste pr. f 14.750,-. ☎ 046-528336 b.g.g. 519291.

OPEL type Kadett City 12 S, '79, nwe. APK, f 600,-. Herlongstr. 43, Heerlen.

Corsa type 12 S HB '86, f 5.950,-, Corsa type 12 S HB '88 evt. 15 inch f 7.950,-, Kadett 12 SC HB mod. '86 f 4.950,-. ☎ 045-424128.

Te koop Opel ASCONA 1.6 S, automaat, bwj. '83, APK 10-'94, i.z.g.st., vraagpr. f 4.250,-. Tel. 04454-62092.

Te koop Opel KADETT 1.6i, 5-deurs, bwj. augustus '88, grijsmetallic, 91.000 km, zeer mooi! ☎ 045-464251.

Mooie Opel KADETT, bwj. '82, APK 7-'94, i.z.g.st., pr. f 1.850,-. ☎ 045-225913.

Exclusieve MERCURY Sable 3.0 V6 autom., perfecte staat van onderhoud, vele extra's, o.a. airco, alarm, stereo, electr. stoelen en spiegels, electr. ramen, centrale deurvergrend., tiptoetsen codeslot enz. Kl. 2 tone metallicgrijs, bwj. 6-'87, moet weg wegens omstandigheden. Pr. f 12.500,-. Tel. 046-755061.

Te k. Opel VECTRA 1.6i, LPG, bwj. '91, vr.pr. f 18.750,-. 045-451891.

Te koop Opel ASCONA 1.6 S, 900 pk, km.st. 125.000, APK 29-12-'93, bwj. 8-'82. Telef. 045-353912.

Te koop Opel KADETT C coupé, bwj. '79, f 1.650,-. ☎ 045-257898 of 258080.

Te koop ASCONA 2.0 S, bwj. '80, prijs f 1.000,-. Telefoon: 045-321814.

Opel KADETT Stationcar 1.6 D, bwj. eind '87, APK '94. Telefoon 045-319640.

Te koop Opel KADETT, bwj. '86, 3-drs., grijsmet., i.z.g.st., f 7.950,-. ☎ 04493-2903.

Te koop Opel KADETT 1.3 S LS, bwj. '87, 1e eig., div. extra's. Heerenweg 295, Heerlen. ☎ 045-211628.

Opel KADETT City bwj. '79, APK '94. Telef. 045-245099.

Te koop Opel ASCONA 18 E met motorschade, bwj. '83, vr.pr. f 1.250,-. Tel. 045-216280.

Te koop Opel ASCONA, bwj. '83, APK, pr. n.o.t.k. Telefoon 045-251300.

Opel OMEGA 2.0 i GL uitv., c.v., w.w.-glas, Power-steering, alarm, blauw/zwartmet., 5-'90, pr. f 17.750,-. ☎ 046-372443.

Te koop zeer mooie CORSA 1.3 S, 3-drs., 5-versn., bwj. '84, nwe. APK f 4.600,-. ☎ 045-258174.

Opel CORSA 1.3 blauw 1987. Autobedr. Smeets Schimmert, Bekerbaan 15.

Opel CORSA 1.4i Strada 17.000 km, '91. Autobedr. Smeets Schimmert, Bekerbaan 15.

Opel KADETT 1.3 LS '86. Autobedr. Smeets Schimmert, Bekerbaan 15.

Te koop Opel KADETT 1.3 S autom., bwj. '85, pr. f 4.950,-. ☎ 045-316940.

Van 1e eig. KADETT 1800 S GT, Sedan, '89, als nieuw, gunstige prijs. ☎ 046-518251.

KADETT 1.3 LS, '87, antraciet, 78.000 km, zijschade, f 5.250,-. ☎ 045-312044.

Opel MANTA HB, bwj. '79, km.st. 83.000, APK '94, i.z.g. st., f 1.350,-. 045-210062.

KADETT 1.3 Club '89; Kadett Sedan 1.3 S '87; Kadett 1.3 S '86 / '85; Kadett 1.2 '82; Corsa 1.2 S Sport '86; Corsa 1.0 S 5-drs. '86; Escort 1.3 CL '87; Fiësta 1.1 '83. Denneman Automobielbedr., Raadhuisstr. 107, Hulsberg.

Opel WELLING biedt aan: Calibra 2.0i '90; Astra Cabrio '93; Suzuki 1.6 Sedan 16V '91; Vectra 5-drs. 1.6i '89/'91; Vectra 4-drs. '90/'93; Astra Sedan 1.4 SE GT '93; Astra 1.4i '91; Opel Kadett 4-drs. Beauty 1.6 i '91; Ford Escort 1.6 '87; Kadett '85/'91; Suzuki Swift 1.3 GS 3-drs. '92; Corsa's '83/'90; Opel Ascona 1.8 S '88 en nog veel meer! Diverse goedkope inruilers. Welling Opel, Haefland 2, Brunssum. Telefoon 045-257700.

Weg. omst.heden te koop Opel VECTRA 1.6i GL, bwj. '90, rood, 84.000 km, i.z.g. st., moet weg! Interessante prijs! ☎ 04498-56295.

Peugeot

Te k. PEUGEOT 205 XE 1.1, rood, 1986, vr.pr. f 7.080,-. Telef.: 045-243209.

Te k. zeer mooie PEUGEOT 205GT, bwj. '85, met veel extra's. Telef. 04409-3500.

Te koop PEUGEOT 205XLD Excellent, bwj. '87, kleur rood. Telefoon 045-314950.

Te koop PEUGEOT 205 XE 1.4, i.z.g.st., bwj. '87, 86.000 km., f 8.500,-. ☎ 04492-5282.

Te koop PEUGEOT 505 '82, i.z.g.st., f 1.900,-. Heikamp 9, Heerlerheide, na 12 uur.

PEUGEOT 205 GTI 1.9, kl. antraciet, electr. ramen, c.v., origin. schuifd., sportuitl., '88, 133.000 km, vaste pr. f 16.500,-. 046-514503.

PEUGEOT 505 Turbo Inj., '84, alle optie's, als nieuw, vr. pr. f 7.250,-. ☎ 046-584017.

PEUGEOT 309 GR 1.6, 5-drs., i.z.g.st., bwj. '86, beige, f 6.000,-. ☎ 046-582618.

309 GTi, bwj. '89, km.st. 93.000, radio/cassette, f 15.900,-. ☎ 043-610426.

Pontiac

PONTIAC Transport SE 3.8 automaat, alle extra's, 7-pers., groenmetallic, 18.000 km, '93, Inr. en financ. mog. ☎ 045-750531.

Porsche

Te koop PORSCHE 928S, airco en lederen bekleding, bwj. '83, f 28.500,-. Telef. 045-317602.

Te koop PORSCHE 924, i.z.g.st., f6.750,-. Telef. 045-741708.

Renault

RENAULT
DEALER
Auto Bex Sittard
Tunnelstraat 2A
Tel. 046-51 96 64.

Autobedrijf Kerres
Kerkrade. Tel. 045-45 24 24.
Heerlen. Tel. 045-23 89 99.

Te koop RENAULT 25 TX direktie-auto, bwj. '90, 140.000 km, metallic groen, alu.velgen, alarm-installatie, i.z.g.st. Inl. tijdens kantooruren telef. 043-640130.

Te koop RENAULT 19, 5-drs., bwj. nov. '92, zeer mooi, f 7.000,- onder nieuwprijs. Tel. 045-458250.

Te koop RENAULT 5 TL, bwj. '82, APK-gek. 11-'94, f 1.750,-. ☎ 04406-15719.

Te koop RENAULT 5 GT turbo 1986, in perfecte staat, f 8.800,-. ☎ 04990-76312.

Koopje RENAULT 5, '84, APK 3-'94, sportvlgn. voor- en achtersp. ☎ 045-214273.

RENAULT Clio 12 RL semi-cabriolet, rood, 16.000 km, nieuw '91. Inr. en financ. ☎ 045-750531.

Rover

ROVER
DEALER
Autobedrijf Balt BV
Kasteellaan 1, Heerlen.
Tel. 045-72 15 41.

Te k. ROVER 216 SE EFI, bwj. okt. '88, APK oct. '94, electr. ramen, leren bekl., sunroof, 1e eigen., get. glas, radio-cassette, alarm, vr.pr. f 10.000,-. Tel. 043-617160.

Saab

Te koop SAAB 900 GLS, f 1.475,-. Telefoon 045-318742.

Te k. SAAB 90, bwj. '85, in nieuwe staat, 73.000 km., vr. pr. f 7.500,-. 045-426154.

SAAB 9000i 16 V alle opties, van Bovagbedrijf, f 14.750,-. 045-244947.

Seat

SEAT
Volkswagen Groep
DEALER
Ton Schuyren Landgraaf
Rötscherweg 60
Tel. 045 - 31 35 88.

Autosport Brouns BV
Schelsberg 175, Heerlen
Tel. 045-72 55 07.

Te koop Seat IBIZA 1.2, bwj. 1986, f 4.090,-. Telef. 045-225795.

Te koop Seat MARBELLA XL, bwj. '89, i.z.g.st. ☎ 045-257898 of 258080.

Seat FURA bwj. '84, APK '94, zeer mooi en zuinig f 2.250,-. ☎ 04492-5833.

Weg. omst. Seat MARBELLA, i.z.g.st., '87, APK '94, vr. pr. f 6.500,-. 045-422370.

Skoda

Prachtige SKODA, juni '9. 36.000 km, verbr. 1:16 m. onderh.boekjes, f 3.500,-. 045-230187 of 210190.

Suzuki

SUZUKI
DEALER
Suzuki HLM officieel dealer
Rijksweg Zuid 212A, Sittard
Tel. 046-52 12 15.

Voor Piccolo's zie verder pagina 38

VAKANTIE & RECREATIE

ertentiecombinatie van 42 Regionale Dagbladen. Voor informatie en reserveringen: RDP, postbus 2, 1800 AA Alkmaar, tel.: 072-196596 fax: 072-196484

WADDENEILANDEN

De Koog, ***HOTEL BOSCHRAND, 4-dgs. arr. luxe + tv, HP f 229,- Incl. 1x subtropisch zwembad ennis of squash + 1x fiets. Idem 5 dgs. arr. incl. oot + unieke rondvlucht, f 349,- Inl. 02220-17281.

GRONINGEN

PARK WEDDERMEER ontdek het nu ook. Velen u reeds voor en waren allen bijz. enthousiast dit stukje bos en waterrijk Oost-Groningen. pers. villa's met of zonder eigen sauna en nel, direct a.h. uitstekende viswater, overdekt bad, meer met zandstrand, tennisbanen, aren, fietsen, kinderboerderij, speeltuintjes, urant, bar, terras enz. enz. Heerlijk even er voor een week, weekend of een midweek. Om de stemming te raken, sturen wij u graag onze evt. ook over meerdere lokaties in Nederland. nboom Recreatie Tel: 02977-45797 Fax: 41309

DRENTHE

EN, bij Borger: Gezellig FAMILIEPENSION TE". Voor huiselijke sfeer. In bosrijk fiets- en gebied. Kamers v.v. do/wc. Zeer geschikt voor lies (tot 20 pers.) Inl. en reserv. Tel:05998-12491

OR DE STILTE" galowpark Lanka -rust-Ruimte der: 05281-1321.

Voor nog meer wintersport aanbiedingen! 30 okt. spec. pagina WINTERVAKANTIE.

OVERIJSSEL

Restaurant „'T WAPEN VAN OOTMARSUM" persoonlijke ervaring in huiselijke sfeer. 05419-91500. Spec. nov. en dec. arr. folder.

HOTEL TUBBERGEN *** in Tubbergen * * * FIETSARR. v.a. f 190,-, 5 DAAGSARR. f 310,-. v. 25% reductie. Onze kerst folder ligt voor u . Voor info en reserveringen tel. 05493-1480.

LET OP, SPECIALE AANBIEDING !
1993 voor f 165,- p.w., weekend of midweek, te vrijstaande bungalows met alle comfort incl. kleurentelevisie, rest. speeltuin enz. Vraag der. Vak. oord De Lindenberg Borkeldsweg 57, Holten. Kerst op aanvraag. Tel. 05483-61364.

2-10 p. bos bung's Midw./(week)end atie 05291-52926.

Bung.park BAVELDS DENNEN. T.h. 6 p. luxe vrij gelegen op 900 m² incl. overd. zwembad, baan, midgetgolf. Vraag vrijblijvend info: Tel: 05413-52393.

GELDERLAND

sen "De Bosrand" Luxe APPARTEMENTEN erpl. o.a. overd. verw. zwemb. 05788-1343.

EVEN D'R UIT!

dgs. arr. (3 nachten) v.a. f 175,- p.p. HP g van 25/10 tot 25/3/'94 excl. feestdagen. is sauna, tennis, midgetgolf. Bij sneeuw LAUFEN Hotel Bosoord Loenen, Veluwe. Info. Tel. 05765-1264.

ZUID-HOLLAND

Speciaal erstarrangement op * Duinrell * *

achtingen in een luxe 4-6 pers. Duingalow incl. komstontbijt en -diner. Gratis Tikibad en o.a. 2 tsen. Diverse activiteiten als de Kinderclub en ilms. Tevens korting bij Ski-school Duinrell en op attrakties en musea in de omgeving. Telefoon: 01751-19314/Fax:12339.
Duinrell. Daar kikker je van op.

NOORD-HOLLAND

ROTE VOS, ST. MAARTENSZEE 02246-1580 lows aan duin 1-2-3-4 slpk. 2-4-6-8-10 pers. f 200-800. Herfst-/Kerstvac. f 600-1300 p.w.

PENSION OPPERDOES
3 km v.a. het IJsselmeer
L/O f 35 p.p. 02274-5082.

ZEELAND

NOORDZEEPARK
OUDDORP AAN ZEE T.h. 5*** Bung's ± 500 m. van zee
Speciaal arrangement in de oktober-maand.
Info + folder: 01878-3099 of 3211.

Herfstvakantie? Aquadelta!
Nu zijn er nog enkele grote appartementen en gezellige bungalows vrij op het zonnige Schouwen-Duiveland. Profiteer daarvan:
Midweek 25/10 4 pers. ...... f 347,- all-in!
Weekend 29/10 6 pers. ...... f 368,- all-in!
BEL 01113-1940 AQUADELTA RECREATIE, BRUINISSE.

LIMBURG

HUIZE HEERKUIL St. Geertruid vlakbij Maastricht T.h. aangeb. 3 gez. fam. appartementen max. 5 p. 04408-2968

SCHIN OP GEUL. Hotel De Kroon. Herfstvakantie tussen de heuvels. Nog enkele kmrs vrij. Boek nu !!! 04459-1518.

Arcen en Velden. Familiehotel (geheel verbouwd). Tal van arrangementen, 3 dagen, 2 overnachtingen, 2 luxe diners, 2 x ontbijt vanaf f 155,- p.p. Folders op aanvraag. Hotel-Restaurant Van den Hombergh. Tel. 04702-1291.

Slenaken, Hotel LA BONNE AUBERGE in het mooie Zuid-Limburgse heuvelland. Kamers met bad/douche, toilet, tv, radio, mini-bar, lift. SPECIALE november midweek-arr. met ●● 30% KORTING ●●. Tevens nog enkele kamers vrij voor de herfstvakantie. Bel snel 04457-3541.

JONGEREN-VAKANTIES

Het leukste PONYKAMP van Nederland herfst-kerstvak. enz. N-Brab. Boschhoeve: 04959-2356.

BELGIË / LUXEMBURG

T.h.: Z-België. Voll. inger. appartementen en een villa 09.32.86211692 (Ned.spr.)

DUITSLAND

Hotel Grossfeld
Droomvakantie in 't bergstadje net over de grens
Het gezellige familiehotel in Bad Bentheim met zijn heuvelachtige, bosrijke omgeving. Kamers met ligbad, toilet, KTV, mini-bar en telefoon. Zwembad (30°), sauna, solarium, bowling, bar en Konditorei.
Luxe 4-daags arrangement (3 n.) DM 285,- p.p.
Incl. elke dag gevarieerd ontbijtbuffet en culinair diner.
Tevens aantrekkelijke weekend- en midweekse arrangementen.
Hotel Grossfeld, Schloßstraße 6, 48455 Bad Bentheim, Duitsland.
Fax 09-4959224349.
Bel 053-353346 (NL) of 09-495922828 (D) voor prospectus.

Water, bergen en bossen! Ned. pension, Hochsauerland. Tel. 09-49-2991-200.

WAARHEEN MET KERST!!!

NEDERLANDS HOTEL in het mooie Sauerland ZUM HESBORNER KUCKUCK (18 km van Winterberg). Comf. inger., ANWB AA-erk. hotel beschikt over: 53 k., lift, gr. verw. zwembad, sauna, sol., kegelb., bilj. Uniek gel. a.d. voet v.d. Bollerberg (758), midden i. d. bergen en bossen van HOCH-SAUERLAND. Nodigen wij ook u uit een plezierige ontspannende vakantie bij ons door te brengen! 5 dgn. v.a. DM 310,- HP incl. keuzemenu, ontb.-saladebuffet. Hoge kind.kort. Oelfestr. 22 D59969 Hallenberg/Hesborn. Tel.: 09-49.2984.475. Ned. gespr. Fax 573. VRAAG NAAR ONS SPECIAAL KERSTARRANGEMENT.

Bad Bentheim net over de grens! — **Gastvrij, sfeervol en... dichtbij**
HOTEL AM BERGHANG
Schitterend op de zuidhelling gelegen familiehotel. De royale kamers en suites, alle met douche of ligbad, toilet, kabel-tv, mini-bar en telefoon, het binnen-bad (29°C) en het relaxcenter, de bar, lounge en het restaurant (met meesterlijke kokd) garanderen u een zorgeloos verblijf.
Er even heerlijk tussenuit!!
Herfst-arrangement (4 nachten) DM 319,- p.p.
Incl. voortreffelijk ontbijtbuffet en dagelijks verfijnde keuzemenu's.
Nieuw: ons Happy-Weekend (2 nachten) DM 184,- p.p. of Luxe-Mini-Vakantie (3 nachten) DM 249,- p.p.
Uw gastvrouw en gastheer: Tina en Dieter Toffolo.
Hotel Am Berghang, Postbus 1412, D-48445 Bad Bentheim
Gratis brochure?
Bel 09-49-5922-2047, fax 09-49-5922-4867.

NAJAARSAANBIEDING van 25-10 tot 19-12: 3 nachten slapen: 2 betalen; 5 nachten slapen, 3 betalen! HOTEL WALSBACHTAL te Züschen/Winterberg. Kamers do/t. Ned. pers., mooie ligging. Info: 09-49-2981-1780.

OOSTENRIJK

SALZKAMMMERGUT, zeer sneeuwz. skigeb. (Tauplitz-alm) t.h. bung's, vak.won., hotels en pens. 085-617431

De meest complete en goedkope wintersportreizen all-in 10 dgs busreis, HP, 7 dgn skipas, 6 dgn skiles, 7 dgn skiuitrusting v.a. f 805,-. Dolomite Skisafari, 10 dgse busreis, HP, 7 dgn skipas, 6 dgn skibegeleiding, 7 dgn skiuitrusting v.a. f 925,-. Langlaufsafari, 10 dgse busreis, HP, 3 + 1/2 dag L.L.-les, 7 dgse L.L.-uitrusting, 3 L.L. excursies v.a. f 635,-. Groeps-korting v.a. 10 pers. Alle reizen ook per eigen auto mogelijk. Bel voor gratis gids Reisburo Joy Tours 070-3633939 lid SGR/ANVR.

WINTERSPORT

WINTERSPORT
OOSTENRIJK
SÖLDEN 1 WEEK V.A. f 282,- P.P. EIGEN VERVOER.
LOGIES & ONTBIJT. PER BUS V.A. f 425,-
PER TREIN V.A. f 464,-
USA
VAIL/BEAVER CREEK 1 WEEK V.A.
f 1255,- P.P. INKL. VLUCHT, TRANSFER,
LOGIES & ONTBIJT.
SKIGEBIED NR. 1 IN DE USA
NBBS REIZEN
Haal de Wintersportbrochure bij de NBBS Reiswinkels of NBBS Reisagenten of bel 071 - 221414.
GEWOON OP VAKANTIE KAN ALTIJD NOG

Skiën in ANDORRA, nog betaalbare en sneeuwzekere wintersport! Hotels en appartementen per trein, bus en auto. Folder? Sunski Tours 05470-60050 SGR.

SKIEN Frankrijk, Oostenrijk, Tsjechië en v.a. f 349,- incl. bus, app., skipas. GoGo Tours 020-6142599 ANVR/SGR

WINTERSPORT, Kerst en Silvester in Tsjechië en Oostenrijk. ***8 Dgn. v.a. f 496,-*** Vraag naar onze gratis brochure, MCeT tel: 04406-14142.

+ + DE SNEEUWSPECIALIST + +
Razendvoordelig skiën in O'rijk, Italië en F'rijk; bus, HP/app., skipas al v.a. f 439,-. Vr. de gratis brochure aan
BIZZ TRAVEL 050-144255 (lid SGR).

DE FRANSE ALPEN, app. in chalets en boerderijtjes. Vert & Blanc 08819-77793.

Onze supergrote WINTERSPORTGIDS is er weer, boordevol fantastische zeer voordelige wintersport vakanties, per luxe bus of eigen auto! B.v. 10 dgn hotel/Niederau, incl. HP al v.a. f 351,-. REKRO-REIZEN, tel. 010-4142233 tot 22.00 uur. Lid SGR.

SKIEN IN POLEN 10 dgn, incl. hotel VP, skiles, skilift en vervoer v.a. f 390,- p.p. Inl. Euro 90 077-548884.

SPANJE

f 299,- VP BENIDORM winterzon, incl. GRATIS ontb. & diner, in zeer luxe bus. Div. htls in centrum vlak aan zee, vertr. iedere vrijdag van 29 okt. t/m 29 apr. 10/17 dg. VP(!) al v.a. f 329/499. Vertr. 1 jan. '94 = f 299,- REKRO REIZEN 010-4142233 tot 22.00 uur SGR.

LAST MINUTE
043-649922.

ANDORRA

JONGEREN-Wintersport Andorra/Tsjechië. Folder? Break Away 033-618600.

TSJECHIË / SLOWAKIJE

PRAAG pension B.o.B L/O v.a. f 30,- 02290-39762.

PRAAG is onze specialiteit. Wekelijks vertrek iedere woensdag en zaterdag met touringcar. AANBIEDING: 6 dgn v.a. f 265,-; 7 dgn v.a. f 320,- incl. excursies, Royal Class en CONCERT. Sfeervolle Kerst- en Silvesterreis Praag. Vraag de uitgebreide gratis brochure bij MCeT, 04406-14142.

Goedkoop skiën in de mooiste gebieden van Tsjechië en Slowakije. Halfpension v.a. f 195,- p.p. Info: GEBO REIZEN 030-544968 lid ANVR/SGR.

DENEMARKEN

VOORDELIG - RECHTSTREEKS RESERVEREN BIJ D.F.B. ONBETWIST DE DENEMARKEN SPECIALIST
VRAAG NU HET INFOPAKKET
SGR
* Keuze uit 25.000 VAKANTIEWONINGEN
* Meer dan 100 HOTELS
* U kunt nu reeds reserveren voor 1994
Wij reserveren gratis - Zonder administratiekosten
DANSK FERIEHUS BOOKINGBURO
Hoofdweg 99 - 9681 AC MIDWOLDA
Telefoon 05975-1416

DENEMARKEN OOK IN HET NAJAAR dichterbij dan u denkt
-Weekend-aanbiedingen Kopenhagen (v.a. f 255,- p.p).
-Hotelrondreizen/weekenden in herfstkleuren (**tot****)
-Luxe vakantiewoningen en appartementen voor een aantrekkelijke prijs (v.a. f 355,- p.w.)
Bel voor informatie: 050-143200 INFO SKANDIC / Groningen (ANVR/SGR-1323)

POLEN

Met PERFECT naar POLEN! Wekelijkse luxe busreizen naar 13 steden. Let op! Nu seizoenskorting. 03403-77996.

MALTA

ZONNIG Malta 1 wk f 755,- en duiken. AEROTRAVEL ANVR/SGR 043-646440.

EGYPTE

Avontuurlijke rondreis EGYPTE 15-22 dgn. v.a. f 1495,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Kerstreis 15 dgn. vertrek 24-12 en 26-12. Alle Egypte reizen nu f 100,- korting! Folder? DJOSER 071-126400 SGR.

MIDDEN-OOSTEN

Avontuurlijke rondreis Jemen 27 dgn. f 2895 incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata v.a. 16-3. Extra reis 23 dgn. vertr. 8-12. Folder? Djoser 071-126400. SGR.

GR. BRITTANNIE / IERLAND

MET Z'N TWEETJES NAAR LONDEN VOOR HALF GELD!
Dat kan met de Olau treinspecial. Dit meerdaagse retour vanaf elk NS-station in Nederland naar Londen inclusief overtocht met de 5 sterren-schepen van Olau en kost slechts f 216,- voor twee personen. Deze aanbieding is tijdelijk geldig, dus wacht niet te lang!
Vraag uw ANVR-reisbureau of bel
OLAU: 01184-88000 DOEOEN!

L O N D O N I S
FABULOUS
Zeker als je het bruisende uitgaansleven ontdekt tijdens ons voordelige "Traveller"-hotelarrangement. Inklusief gratis Londen-voordeelboek en Thames-boottocht. Je reist via de route Hoek van Holland-Harwich. Maar ook daarna regelen wij alles voor je. Van tickets voor een musical tot exkursies. En zelf bepaal je hoe lang je gaat. Haal de brochure bij je reisagent. Of bel 01747-86412.
f 179,-
BIG BEN TOURS
THUIS IN LONDEN

INDONESIË

JAVA - BALI 30 dagen, rondreis f 3950,-, kl. groepen. Indiv. Reizen. Ned. reisl. 31-10 en 6-12 nog enkele plaatsen vrij. Ver. SMARAGD REIZEN Inl. 02280-12231.

KIES VOOR ONZE VERZORGDE OVERWINTERING OP BALI
Elk park met eigen groepsbegeleider. Arts en tolken gaan weer mee. Gratis Indon. les. Inl. D. v.d. Linde, Cultureel Centrum Vledder. Tel/fax: 05212-1966

Avontuurlijke RONDREIZEN Sumatra, Java, Bali, Sunda-eilanden en Sulawesi 22-34 dgn. v.a. f 2.895,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Alle reizen in oktober en november f 100,- korting. Folder? DJOSER 071-126400 Lid SGR.

MIDDEN-AMERIKA

Aktieve rondreis MEXICO/Guatemala 21 dgn. f 3.795,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Folder? DJOSER 071-126400 Lid SGR.

LATIJNS AMERIKA

VOORDELIGE tickets/reizen Bel: 020-66 333 79
Cuba/Mex. v.a. f 965,-; 9 dgn. Caribbean v.a. f 1185,-
Latijns Amerika Specialist "ACA TRAVEL" lid SGR

CRUISES

******MS. ASTRA******
vaart v. 22 dec. t/m 16 apr. haar bekende
DROOMCRUISES
8 dgn. inkl. volpension en vlucht naar de
CANARISCHE EILANDEN, MADEIRA en MAROKKO
V.A. f 1090
voor info en folder, ook za/zo: 043-251999
*****EUROCRUISES*****

SUPERVOORDELIGE CRUISE AANBIEDINGEN
alle prijzen p.p. in 2 p. hut volpension
*WORLD RENAISSANCE 28 nov. 18 dgn van Genua naar Casablanca, Tenerife en de CARIBBEAN: Guadeloupe, St.Barths, St. Maarten, Puerto Rico, Dom. Rep., Puerto Plata en Florida
INKL. VLIEGREIZEN V.A. f 1995,-
*PALLAS ATHENA 4 nov. 12 dgn van Athene naar Napels, Nice, Barcelona, Palma de Mallorca, Malta en Piraeus
INKL. VLIEGREIS V.A. f 1395,-
*MS KONSTANTIN SIMONOV 10 nov. 11 dgn. van Amsterdam naar San Sebastian, Lissabon, Casablanca en Las Palmas op Gran Canaria
INKL. VLIEGREIS V.A. f 1395,-
*EUGENIO COSTA op 3 dec. 16 dgn. van Genua naar Malaga, Casablanca, Tenerife, Senegal, Recife, Salvador de Bahia en Rio de Janeiro
INKL. VLIEGREIZEN v.a. f 2795,-
*COSTA ALLEGRA op 3 dec. 16 dgn. van Genua naar Barcelona, Madeira, Barbados, Martinique, St. John's, Antigua, St Thomas, Bahama's en Florida
INKL. VLIEGREIZEN v.a. f 2549,-
Info over deze en alle andere cruises tegen de laagste prijzen bij UW CRUISESPECIALIST
CRUISE TRAVEL 03418-60700*
ook vaak weekend/'savonds bereikbaar ANVR/SGR.

DIV. BUITENLAND

50+ VAK. WONINGRUIL Europa, Canada, USA. SVI-brochure 055-426599.

Bericht aan onze adverteerders
Denk aan de speciale
RDP-pagina WINTER-VAKANTIE
op zaterdag 30 oktober a.s.
Sluittijd woensdag 27 oktober 16.00 uur
Reserveer tijdig!
Tel. 072-196596
Fax 072-196484

SOLLY AUTO'S

Suzuki

Suzuki Vitara grijs kenteken '91; Suzuki Alto automaat 3 en 5-deurs '83 '85 '86 '89; Suzuki Alto 3-deurs '88 '90; Opel Kadett 5-deurs automaat '83; Volvo 340 LPG '86; Renault 5 '83. Div. inruilers v.a. ƒ 750,-. Autobedrijf BODELIER. ☎ 045-441721.

Te koop SUZUKI SJ 410 Q, bwj. '83, plm. 90 PK, i.z.g.st. Telef. 045-314529 tussen 18.00-20.00 uur.

Suzuki VITARA, bwj. '92. Metal top, grijs kent., km. stand 8.000, 1e eigenaar, wit met striping, vr.pr. ƒ 25.250,-. ☎ 046-528336 b.g.g. 581841.

Te koop SUZUKI Jeep SJ 413 cabr., 77.000 km, zeer mooi, vele extra's, zien is kopen. Tel. 045-753570.

SUZUKI gesloten busje, 1987, gerev. motor en nwe banden. 045-752383.

Subaru

Autobedrijf Eussen

SUBARU

Ransdalerstr. 43, 6311 AW Ransdaal. Telef. 04459-1677.
Vivio, Justy, Impreza, Legacy
Zoekt u een betrouwbare auto?
Breng een vrijblijvend bezoek aan onze showroom!

Toyota

TOYOTA
DEALER

Mengelers BV Klasse Occasions

Cirsbeek tel. 04492-1814
Schaesberg tel. 045-318888
Sittard tel. 046-521000

Swentibold Officieel agent

Oude Rijksweg Noord 54.
Susteren. Tel. 04499-3300.

Van part. TOYOTA lite ace busje, bwj. '91, km.st. 31.000, grijs kenteken, 1e eigenaar, in nw.st., pr.n.o.t.k. Telefoon 045-259809.

Te koop TOYOTA Corolla, 3-drs, m. '86, rood, zeer mooi, ƒ 6.750,-. ☎ 045-423750.

Te k. TOYOTA Hi-Luxe Turbo, bwj. '89, alle extra's, i.nw. st., 5-pers., grijs kent., 80.000 km. Tel. 045-323993.

Volkswagen

VW

Passat 1.8 CL zwartm. '90;
Golf GTi ABS schuifd., sportvlg., mod. '90; Golf Turbo D sportvlg. '89; Golf D sportvlg., dikke bumpers '88; Golf 1.6 Memphis '87; Golf 1.3 CL 2x '84

Auto Ruyl

Stationsstr. 85, Elsloo, 046-371766.

Te koop POLO, i.g.st., bwj. '81, APK-gekeurd tot 6-'94, ƒ 1.250,-. ☎ 045-454088.

Te k. GOLF GTi, rood, 1984, velgen, 15" velgen, dikke bumpers, schuifdak, Jetta-front, alarm, RDW-gekeurd, vr.pr. ƒ 9.800,-. Tel. 04499-2927, woensdag/vrijdag na 17.00 u., zaterdag hele dag.

Te k. VW GOLF GTD, bwj. '84, model '88, electr. ruiten, centr. deurvergr., alarm-inst., spoiler-set, schuifd., GTi-uitg., voor en achter ..., CD-wisselaar ..., ƒ 8.750,-. 046-535281.

Te k. VW GOLF C 1.3, bwj. 8-'85, prijs ƒ 7.250,-. Telef. 045-444471/443753.

Te koop VW GOLF TD '87, grijs kenteken, APK t/m 8-'94. Telef. 043-256851.

Te koop van part. VW JETTA D, bwj. '81, APK-gek. 6-'94, radio, trekh., 4 goede banden, ƒ 1.100,-. Telef. 045-321629 na 17.00 uur.

Te koop VW JETTA diesel, bwj. '82, APK-gekeurd tot 7-'94, ƒ 1.950,-. Pr.Beatrixstr. 84, Brunssum.

Te koop GOLF GTI 16V, leren bekleding, nieuwe motor, 42.000 km, verlaagd, sportvelgen 6J 205, diamantzwart. Telefoon 045-458491.

Te koop VW GOLF, bwj. '83, alle extra's, tax. rap. aanw. 045-724863 na 18.00 uur.

Te k. VW KEVER Speedster, bwj. '72; 1302 bwj. '71 plus div. onderdelen, vr.pr. ƒ 9.500,-. ☎ 045-215189.

VW SCIROCCO 1800, bwj. '84, 5-bak, div. accessoires, pr.n.o.t.k. ☎ 045-724993.

Te k. VW Scirocco bwj. '85, lichte frontsch., alle access., vr.pr. ƒ 4.250,-. Telef. 045-224320 na 13.00 uur.

VW KEVER, bwj. '73, i.z.g. st., sunroof, radio, t.e.a.b. ☎ 045-222995.

Te koop GOLF Madison 1.3i, grijsmet., bwj. '90, 40.000 km. ☎ 045-463281/453251.

Te koop GOLF diesel, bwj. '83, APK-gek. tot juni '94, pr. n.o.t.k. ☎ 04451-1509.

Te koop VW KEVER bwj. '72, met las- en spuitwerk plus div. onderdelen, vr.pr. ƒ 1.250,-. ☎ 04450-3697.

Te k. VW PASSAT 1.8 CL, nieuw model, bwj. '88, veel extra's, zien is kopen, vraagprijs ƒ 15.750,-. ☎ 045-421306. Moet weg!

Te k. GOLF GTD, bwj. '86, i. z.g.st., donkergrijsmetallic, schuifdak, 15" sportwielen, alarm, prijs ƒ 11.500,-. Telefoon 046-527862.

VW GOLF diesel, 130.000 km, bwj. '87, ƒ 8.750,-, van Dongen/..., 045-...

Te k. VW GOLF GTi, 16 V, metallictak donker groen, bwj. '87, vr.pr. ƒ 17.000,-, event. inr. mog. 045-754373.

Te k. VW KEVER, 1973, APK mei '94, pr. ƒ 3.500,-, met oldt. verz. 045-751853.

Te k. VW Taro 2.4D, nov. '89, dubb. cabine en container, km.stand 79.000, prijs ƒ 17.800,-. ☎ 045-719378.

Te koop VW GOLF GTi 1.8 bwj. '84, vele accessoires, ATS 15", alarm enz., vr.pr. ƒ 7.750,-. Erensteinerstr. 5, Kerkrade.

VW SANTANA, '84, sportw., stereo, trekh., LPG, perf. st., vr.pr. ƒ 4.000,-. 045-725447.

VW GOLF D Madison 1990, orig. 118.000 km, 1e eig. ƒ 13.800,-. ☎ 04990-76312.

KOOPJE! Golf bwj. '80, APK 10-'94, i.z.g.st. ☎ 045-227573.

Te koop VW KEVER, bwj. '69, ƒ 3.250,-. Telefoon 045-723227.

VW GOLF GTD, bwj. bijna '87, antraciet, schuifdak, vr. pr. ƒ 10.750,-, inruil mogelijk. ☎ 045-320088.

Te k. VW GOLF, 9-'80, als nieuw, APK, div. extra's, ƒ 1.650,-. ☎ 046-750612.

VW JETTA 4-drs. 1600, roodmetallic, zeer mooi, '88, inr. en financ. ☎ 045-750531.

VW GOLF 1800 blauwmetallic, zeer mooi, '88. Inr. en financ. ☎ 045-750531.

GOLF GTi, '81, alu-velgen, RDW gek., zwart, mooi. Kissel 42 Heerlen.

POLO Coupé 1.3i '90, Jetonuitv., 40.000 km, l.voorschade, ƒ 6.250,-. ☎ 045-312044.

Te koop GOLF 1300, bwj. '88. Telefoon 045-232101 na 14.00 uur.

Volvo

VOLVO
DEALER

Autobedrijf Volvo Klijn

De Koumen 7, Heerlen.
Tel. 045-22 00 55.

Te k. v.h. part. VOLVO 740 GLE, april '90, autom., schuifd., trekh., RDS radio/cass., alarm, ABS, cruise control, 123.000 km., Vlg. ... onderhouden. Info 04405-1482 (zaterdag)

Te k. VOLVO 360, kleur grijs, bwj. '88, km.stand 115.000, prijs ƒ 6.000,-. ☎ 045-440122.

Te koop VOLVO 340, bwj. '85, wit, i.g.st., vr.pr. ƒ 3.750,-. ☎ 045-425711.

VOLVO 66 '81 Variom, in orde, kl. defect, ƒ 750,-. ☎ 045-421726.

VOLVO 340 variomatic, bwj. '88, 77.000 km, zeer mooi, APK 10-'94, pr. ƒ 2.150,-. ☎ 04492-3659 of 4493.

Te koop type VOLVO 440 GL bwj. '89, 15.000 km, zilvermet. Tel. 04493-1415.

VOLVO 480 ES, bwj. 9-'90, van ... medewerker. ☎ 04754-85986.

Te koop VOLVO 440 GLi 2.0, bwj. 11-'92, km.st. plm. 7.500, ƒ 8.000,- onder nieuwprijs. Tel. 046-521126.

Diversen

SUZUKI Vitara JLX alle extra's, bwj. '88, vr.pr. ƒ 18.500,-; Audi Coupé '81, 5 cyl., nw.st., APK 9-'94, vr. pr. ƒ 5.750,-; Escort XR3i zwart '83 nw.st., ƒ 5.900,-; XR3 bwj. '82 i.g.st., vr.pr. ƒ 3.900,-; Kever ƒ 1.000,-. Johan Jetten, 04749-4212.

Ink. verk. met gar., goede gebr. AUTOBANDEN, alle maten voorradig. Passartweg 39, Hrl. ☎ 045-222675.

Passat 1.8 CL Variant, wit, 1991

Alfa 33 1.5 IE zwart	1991
Golf CL automaat 1600 zilver	1988
Golf CL 1600 wit	1987
Passat CL Sedan GT-uitv. blauwmet.	1990
Escort 1100 CL wit	1987
Jetta Pacific 1600 4-drs. roodmet.	1990
Fiat Panda 1000 IE zwart	1990
Audi 80 20 E zwartmet.	1992
Audi 80 18 S blauw	1990
Golf CL 1600 blauwmet.	1990
Subaru Justy 12 GL 5-drs. wit	1990
Polo Fox 1300 zilver	1989
Polo Bel Ami 1300 rood	1989
Volvo 340 DL automaat zilver	1987
Passat CL Sedan 75 pk blauwmet.	1989
Polo Jeton 1300i blauwmet.	1990
Kadett stationcar 16 S groen	1987
Golf CL 1300i rood	1989
Golf 1600 Madison wit	1989
Golf 1300 Manhattan grijsmet.	1990
Ford Orion 1600 CL blauwmet.	1985
Audi 80 18 S wit	1989
Mazda 1300 CC 323 LX grijsmet.	1988

Auto Vencken

Leyenbroekerweg 27, Sittard. Tel. 046-515777.

Automobielbedrijf Kompier

biedt aan:
Saab 9000 5-drs. 2.3-16 rood lm-velgen RDS radio 1991; Saab 9000 i 5-drs. 2.0-16 Oeloardogrijsmet. 1987; Saab 900 3-drs. 2.1-16 beigemet. lm-velgen spoiler LPG 1991; Saab 900 3-drs. 2.0i grijsmet. lm-velgen 1988; Saab 900 4-drs. 2.0 C blauwmet. LPG 1987; Saab 90 2-drs. 2.0 C rose quartsmet. 1985; Saab 90 2-drs. 2.0 C rose quartsmet. 1986; Lancia Thema 2.0 IE beigemet. airco radio 1988; Lancia Dedra 1.6 IE bordeaux elektr. ramen 1991; Lancia Prisma 1.5 d.blauw getint glas 1986; Lancia Dedra 1.6 IE blauwmet. stuurbekr. 1992; Volvo 440 GLTi wit lm-velgen, getint glas spoiler 1990; Volvo 760 GLE grijsmet. automaat airco radio etc. 1990; Mercedes Benz 500 SEL blauwmet. automaat airco leder electr. stoelen lm-velgen etc. 1985; Opel Omega 1.8 LS antracietmet. erg mooi 1987; Opel Rekord 2.0 S antracietmet. automaat 1985.
KOMPIER HEERLEN, HEERLERBAAN 66. ☎ 045-428840.

Göttgens Sittard

Haspelsestr. 20.
☎ 046-516565
Citroën BX '87
Fiat Uno 45 '86
Ford Escort '86 '87 '90
Ford Fiësta '88 '90 '91
Lada Samara '87
Mazda 626 '86
Opel Ascona '81 '82 '86
Opel Astra '81 '82
Opel Astra stationwagen '92
Opel Astra automaat '83
Opel Corsa '84 t/m '93
Opel Kadett '86 t/m '91
Opel Omega '87 '92
Opel Omega stationw. '92
Opel Vectra '90 t/m '93
Peugeot 309 '91
Peugeot 505 '87
Renault R 19 GTR '91
Renault R 21 TS '86
Volvo 440 '89
Volvo 460 Turbo '90

Daihatsu Quadflieg

Terreinauto's

Daihatsu Feroza DX '91
Suzuki Vitara JLX '90
Daih. Rocky turbo interc. '85

Stationcars

Omega 2.4i combi '89
Opel Kadett combi '89

Automatics

Fiat Uno Matic 60 '87
Ford Orion Matic '86
Toyota Tercel aut. '84
Audi 100 2.3E nw.type '91

Camper/bestel

Ford Transit camper
Toyota Hi-ace lang en verhoogd '88

Diesels

Daih. Charade turbo D '90
Daih. Charade turbo D '87
BMW 524TD 147.000km '89
Mazda 626 1.8 LX LPG '90

ANWB gekeurde auto's

Audi 100 2.3E nw. type '91
Alfa 164 Twinspaak '92
Alfa 33 1.3 '87
BMW 316 sportv. '86
BMW 316 rood '85
Daih. Cuore TS '90
Daihatsu TS '86
Daih. Charade TS '91
Ford Escort 1.4 CL '86
Ford Siërra 1.6 GL 5-drs. '84
Ford Orion 1.6 GL '88
Fiat Panda 45 '85
Fiat Panda 34 '85
Honda Civic 13 S '89
Lada 2105 1500 '90
Mazda 323 1300 LX '86
Citroën 1.4 BX '85
Citroën AX Sport '87
Nissan Sunny coupé 1.6 '87
Nissan Sunny 1.6 SLX '89
Nissan Primera 1.6LX '91
Mini 1000 XE '88
Vectra 16i '89
Opel Kadett 12 S '87
Opel Kadett 12 S '86
Opel Kadett 13 S '86
Kadett 12 S sport.uitv. '85
Opel Kadett 12 S wit '85
Opel Ascona 16 GT '86
Opel Corsa 12 S '85
Opel Corsa 13 S '88
Opel GTI '89
Suzuki Alto GL '90
VW Passat 1.8 CL '89
VW Golf 1.8i '88
VW Polo coupé '89
VW Jetta 13 S 4-drs '89
Volvo 360i '87
Div. inruilers v.a. ƒ 500,-.
Reeweg 112, Landgraaf
Telef. 045-321810.

SWALMCARS biedt aan leuke auto's voor mooie prijs: Porsche 924 '80; Opel GSI '87 div. extra's; Opel Kadett GT rood '87; Opel Kadett D '79 t/m '83; Opel Ascona '81/'82; Opel Ascona 2.0 E SR '80; Kadett stationcar '82; Panda '82/'86; Ritmo '83/'86; Peugeot 305 LPG '83; BMW 316/318 '79/'84; Renault Fuego '83; VW Kever '73; Opel Manta '77 in '91 gerestaureerd; Opknapper Triumph TR700; Mazda 626 coupé 2.0 autom. bwj. '83, div. extra's, alu. wielen; Ford Granada V6 goud. '83. Heerlerbaan 74-76, Heerlen 045-413588. Inruil en financiering mogelijk.

Math. KOENEN biedt te k. aan 50 tot 100 auto's, v.a. ƒ 750,- tot ƒ 7.500,-, alles APK, inr. en fin. mog. Div. auto's autom. ☎ 04499-5204.

RENAULT 11 diesel '83; Mazda 323 '82; Kadett 1.2 '80. Autoservices GOOIKER, Apollolaan 154, Heerlen. ☎ 045-740041 b.g.g. 751632.

Verhuisd let op nieuw adres. Autobedr. JOHN KOULLEN biedt aan ANWB gekeurde auto's met Bovag-garantie en nationale autopas. Mitsubishi Pajero turbo interc. diesel 7-pers. nw. model '91; Chrysler Voyager 2.5i grijs kent. autom. airbag enz. wit '91; Audi 80 Quattro z.v. extra's parelmoerwit '88; Audi 80 1.6i wit '90; Audi 80 1.8 S rood, nw.st., 79.000 km '88; BMW 520i 24V zwartmet div.acc. '90; BMW 520i felrood met schuifd. '89; BMW 325i blauwmet. nw.st. 83.000 km dec. '87; BMW 316 1.8D; Hyundai Lantra 16V inj. rood '92; Ford Orion 1.6 CLX rood 32.000 km '92; Ford Scorpio 2.4i '89; Fiat Uno 1.5 SX IE felrood v. acc. 23.000 km '91; Fiat Uno 1.4 d.blauw 52.000 km '90; Hyundai Pony 1.5 GL Hatchb. rood 34.000 km '88; Opel Vectra 2.0i GT grijsmet. 51.000 km '90; Opel Omega 1.8i GL automaat grijsmet. nw.st. '87; Opel Ascona 1.8 LS Traveller 5-drs. zilvermet. '87; Opel Kadett 1.7 D 3-drs. d.blauw '90; Peugeot 205 1.1 inj. zwart 42.000 km '90; Peugeot 309 GL Profil 59.000 km wit '90; Peugeot 405 GR grijsmet. schuifd. 85.000 km '88; Citroën BX 1.4 Sport wit '88; Renault 19 Chamade TR grijsmet. 55.000 km '91; Seat Malaga 1.5i 52.000 km blauwmet. '90; Renault 25 GTS Monaco bruinmet. '87; Renault 5 GTL grijsmet. '87; Toyota Carina 2 1.6 XLi 16V roodmet. '89; Volvo 440 GL 1.7 d. blauw 65.000 km '90; VW Passat 1.8i GL rood '88; Mercedes 230 E W124 wit '86. Sportauto's: Mercedes 280 SL zilvermet. 83.000 km excel. cond. '84; Porsche 944 z.v. acc. roodmet. nw.st. '85. Diesels: Opel Kadett 1.7 D 3-drs. blauw '90; Mitsubishi Galant Turbo D bruinmet. '86. Stationcars/Bestellers: Renault 21 Nevada 1.7 TL blauwmet. '89; Opel Kadett 1.6 D 5-drs. wit '87; Opel Kadett Station LS 5-drs. blauw '85; Renault Express benz. grijs kent. blauw '86; Renault 18 GTL Station grijsmet. '85; Opel Corsa Van grijs kent. '85. 4X4: Mitsubishi Pajero Turbo interc. diesel 7-pers. nw. model wit '91; Nissan Patrol 3.3 D geel kent. rood '87; Mitsubishi Pajero 2.5 Turbo D geel kent. '86; Daihatsu Rocky 2.0 benz. cabrio top grijs kent. rood div. '87-'86.Cabriolet: VW Golf GLi cabrio leer int. alle acc. wit '85; VW Golf 1.8 cabriolet stuurbekr. wit '87; Mercedes 280 SL zilvermet. 83.000 km '84. Campers: Mercedes Camper 406 diesel kompleet ingericht klein rijbewijs. Inruilers: Mitsubishi Galant GL 1.6 grijsmet. '86 ƒ 5.950,-; Citroën BX 1.4 RE rood '83; Renault Fuego 2.0 TX zilvermet. '81 ƒ 2.950,-; FSO Polonez 1.5 SLE '89-'88 div. v.a. ƒ 3.900,-; Mini ... ƒ 3.950,-; Opel Kadett City 1.2 bruinmet. '79 ƒ 1.500,-; Ford Taunus 1.6 Ghia '82-'80 v.a. ƒ 1.500,-; Renault 5 TS rood div. acc. '84 ƒ 3.950,-; Renault 9 C 4-drs. wit '83 ƒ 2.950,-. Volledige Bovaggarantie en gratis afleveringsbeurt. * Alle auto's met ANWB rapport * Discrete financiering * Inruil auto/motor mog. * Financiering 100% mog. * Alle auto's met autopas * Eigen werkplaats. Autobedrijf John Koullen, Beitel 114, Heerlen. Telef. 045-426995/424268 (200 mtr. naast disco Peppermill).

Te koop gevr. AUTO'S en bedrijfsauto's, schade/defect geen bezwaar. 045-720200.

BMW 320i bwj. '84 ƒ 9.750,-; Golf bwj. '84 ƒ 4.900,-; Escort XR3i bwj. '84 ƒ 5.900,-; Jetta bwj. '86 ƒ 6.900,-; Siërra bwj. '84/'85/'86 ƒ 4.900,-; Escort XR3i bwj. '83 ƒ 3.700,-; Seat Fura bwj. '85 ƒ 3.900,-; Fiësta bwj. '83 ƒ 2.900,-; Kadett bwj. '81 ƒ 1.850,-; Kadett '83 ƒ 2.900; Escort XR3 bwj. '82 ƒ 3.750,-; Escort bwj. '83 ƒ 3.500,-; BMW 316 bwj. '84 ƒ 5.700,-; Volvo 340 DL Sedan '84 ƒ 3.000,-; Lada '87 ƒ 2.900,-; Triumph TR7 ƒ 3.900.-. Autohandel de ANJELIER, Anjelierstraat 123A, Heerlerheide. Telef. 045-231446.

Autobedrijf P. van DIJK & Zn. Opel Astra 1.4, 5-drs., schuifdak, 0 km, nieuw ƒ 28.900,-; Opel Astra 1.4, 5-drs., 0 km nieuw ƒ 27.900,-; Opel kadett cabrio div. access. '92 ƒ 29.750,-; Toyota Celica 1.6 STi 37.000 km div. access. '91; Mitsubishi Galant 1.8i Limited div. access. '91 ƒ 22.750,-; Lancia Dedra 1.8 IE div. access. '91 ƒ 22.750,-; Ford Fiësta 1.3 Courier 5.000 km grijs kent. '92 ƒ 14.750,-; Peugeot 405 Mi 16 rood '90 ƒ 26.750,-; Peugeot 205 Look '92 ƒ 15.900,-; VW Jetta Pacific 1.3i 11.000 km '91 ƒ 22.750,-; Opel Omega 2.0i LS '91 ƒ 26.750,-; Ford Siërra 2.0 CL Sedan '92 ƒ 26.750,-; Ford Siërra 2.0i Sedan '90 ƒ 17.750,-; Ford Siërra 2.0i GL 5-drs. '90 ƒ 17.750,-; Ford Siërra 2.0 3-drs '88 ƒ 11.750,-; Ford Siërra 1.8 3-drs '86 ƒ 6.750,-; Ford Orion 1.6 CLX '92 ƒ 21.750,-; Ford Escort 1.3 CL '92 ƒ 21.750,-; Ford Escort 1.6 GT '90 ƒ 17.750,-; Ford Scorpio 2.0i CL automaat '88 ƒ 18.750,-; Opel Vectra 1.8 GL '89 ƒ 19.750,-; Citroën BX 1.4 '91 ƒ 17.500,-; Renault 25 TX 2.2i 40.000 km '91 ƒ 26.750,-; Renault 21 TL 5-drs '90 ƒ 15.750,-; Mazda 626 1.8 LX Sedan '89 ƒ 15.750,-; Mazda 626 2.0i LX Sedan '90 ƒ 16.750,-; Nissan Sunny sport '86 ƒ 9.500,-; Fiat Panda 750L '89 ƒ 6.750,-; Opel Kadett 1.2 '86 ƒ 8.250,-; Inruil, financiering. Bovag-garantiebewijs. Autobedrijf en APK keuringsstation P. van Dijk & Zn., Hompertsweg 33, Landgraaf. ☎ 045-311729.

AUTOBEDRIJF G.G. heeft voor u in voorraad met een A.N.W.B. Techno overzicht, nationale autopas en garantie tot 2 jaar: Gewoon goed aanbieding van deze maand: Opel Omega 2.0i stationcar automaat 1988; Opel Kadett stationcar 1.7 diesel 1989; Opel Corsa 1.3S bwj. 1989; Opel Kadett div. uitvoeringen bwj. 1988, 1987, 1986; Lada Samara 3-drs 1990 slechts 23.000 km; Citroën BX speciale uitvoering Palmares 1989; Honda Accord Sedan 2.0 met stuurbekrachtiging 1986; Nissan Sunny 1.6 hatchback zeer mooi 1987; Hyundai Pony 1.5 GLX met extra's 1988; Toyota Corolla nw. model 1.8 diesel 1988; Mazda 323 HB 1.5 GLX bwj. 1986; Daihatsu Cuore 3-drs zeer mooi 1986 en 1987; Mitsubishi Colt 1.2 GL HB 1987; Peugeot 205 Accent mooie auto 1986; Ford Fiësta Luxe 1988, schakel en automaat; Fiat Uno speciale uitvoering 1987; Fiat Ritmo 60L 1986. Diverse inruilers in de goedkopere prijsklassen. Alle auto's voorzien van prijs en gegevens dus u kunt rustig rond kijken. Autobedrijf G.G. Heerenweg 284/286 Heerlen. Telef. 045-224172 (grote weg Heerlen-Brunssum ???? ?????Tot ziens????????

Autohandel O.K. CARS. Opel Kadett 13 S '86; Corsa TR 1.2 '84; Ford Siërra 1.6 '86; Siërra 2.0 CL '87; Honda Prelude 1.8 EX '83; Mini Cooper '84; Fiësta '84; Fiat Panda 45 S '83; Toyota Corolla 1.6 HB '84; Volvo 340 DL '88; Honda Civic 1.3 L '84; Nissan Sunny 1.5 '85; Fiat Ritmo '85; VW Golf Caddy D '86; Jeep Daihatsu Taft '84; Jeep Suzuki LJ 80 '81. Verlengde Lindelaan 23, Oirsbeek. ☎ 04492-5782.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

Suzuki Vitara JLX Cabrio met zomer- en winterkap bwj. '91 ƒ 26.000,-; Mercedes 190D bwj. '87 ƒ 27.500,-; Fiat Ibiza Del Sol bwj. '86 ƒ 7.000,-; VW Jetta LX met schuifdak als nw. ƒ 7.000,-; Skoda 4-drs. bwj. '88 35.000 km ƒ 4.000,-; Lada 1200 S bwj. '86 15.000 km ƒ 2.500,-; Volvo 340 3-drs. bwj. '87 ƒ 7.000,-; Volvo 340 GL autom. 4-drs. bwj. '88 ƒ 9.000,-; Talbot Samba 14 cabrio ƒ 9.000,-; Toyota Celica 2.0 GTi 16V airco ABS bwj. '91 ƒ 42.500,-; Opel Vectra 1600 i GL bwj. '91 ƒ 24.750,-; Nissan Sunny 1600 SLX bwj.nov. '87 ƒ 10.500,-; Fiat Panda 750 GL bwj. '86 ƒ 4.000,-. Automobielbedrijf HAVE, Industriestr. 31, Sittard. Tel. 046-515195.

Te k. gevr. AUTO'S/bedrijfsauto's, schade/defect geen bezw. 045-727742/723076.

F. v. OPHUIZEN autohandel biedt aan: Volvo 360 GLS '85; Opel Kadett combo 1.3 1e eig. 10-'86; Volvo 340 '84; Mazda 323 1.5 GT '82; Toyota Celica 1.6 liftb. '82; Renault 5 aut. '82; Nissan Sunny 17D '84; Ford Siërra 2.0 L 5-bak. '84; Toyota Corolla 1.6 DX 10-'83; BMW 315 '82; Ford Fiësta 1.1 L '83; BMW 316 '84; Mitsubishi Colt 1.2 GL '82; Peugeot 104 GR '82; Citroën Visa Chrono '83; VW Golf '80; Opel Kadett 1.3 N '82; VW Passat LS Variant 1e eig. '81; Zastava 65 GTL '88; Renault 5 TS '81; Opel Kadett 12S '79; Daf 66 '74 ƒ 950,-. Inkoop, verkoop, financiering. Diverse inruilers. Akerstr. Nrd. 52C, Hoensbroek. ☎ 045-224425. Geopend van 10.00-18.00 uur, zat. 10.00-17.00 uur.

Te koop gevraagd AUTO'S '79 t/m '86. Ook met schade en reparaties. Tevens bedrijfsauto's. Incl. wettelijk geldig vrijwaringsbewijs. Bel 046-338509. Ook 's avonds.

Te k. gevraagd JAPANSE auto's van '79 t/m '85, incl. wet. geldig vrijw. bew., ook met schade of reparatie. ☎ 046-338509, ook 's avonds.

INKOOP goede auto's, cont. geld. Joosten, Scharnerweg 3, Maastricht. 043-634978.

Auto KALDEBORN. Wij betalen de hoogste prijs voor uw auto!! 045-411572.

AUTO'S! U belt wij kopen!! Ook zondags, met vrijwaringsbewijs. 045-427671.

Te k. GEVR. alle merken auto's. Bet. de hoogste prijs!! ☎ 045-416239 tot 21 uur open.

Sloopauto's

RAPIE vraagt loop- sloop- en schadeauto's, met vrijwaringsbewijs. Locht 70, Kerkrade. ☎ 045-423423.

Te k. gevr. SCHADE- sloop- en loopauto's, en verkoop gebr. auto-onderdelen. Joep Wolters. Telef. 045-411480.

Te koop gevr: schade- en oude sloopauto's. Tev. onderd. Autosloperij K. KÖRFER, 045-227377, Industriestr. 7, Hoensbroek.

Te koop gevraagd sloop- en SCHADE-AUTO'S. Autosloperij Marxer. ☎045-720418.

Te koop gevr. SLOOP- en schade auto's, tev. in- en verkoop gebr. auto-onderd. A. Körfer. ☎ 045-229045.

Te koop gevr. loop-, sloop- en SCHADE-AUTO'S de hoogste prijs van Limburg. ☎ 046-512924/046-519637

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Bedrijfswagens

Iveco 35.10 gesloten bak 4.25 x 2.00 x 2.20	1990
Iveco 30.8 bestel lang	1987
Iveco 35.10 gesl. bak 4.10 x 2.00 x 2.00 klep	1991
Iveco 35.8 gesl. bak 4.10 x 2.00 x 2.00 klep	1992
Iveco 35.12 chassis VW 360	1991
Mercedes 310 D bestel lang	1992
Mercedes 609 D open bak	1988
Mercedes 207 D bestel	1982
Toyota Lite-ace bestel Diesel	1987
Dodge 4 x 4 Pick-up	

Sebregts & Co.

Lindenlaufergewande 8, Voerendaal. ☎ 045-752888

"Bedrijfswagencentrum Echt"

Keuze uit 100 bestelbussen, personenbussen en Pick-Up's. Inkoop-verkoop-export.
Garantie 3 mnd. tot 1 jaar. Inruil mogelijk.
Ampèreweg 2, Echt. Telef.: 04754-87455 of 87933.
"Industrie De Berk"

VERBOOM B.V.

Bedrijfswagens

VW LT 45 Diesel Turbo verh. en verl.	1989
VW LT 40 Diesel Turbo verh. en verl.	1989
VW LT 28 Diesel gesloten	1986
VW Transporter Diesel gesloten 2x	1988
VW Pick-up dubb. cabine Diesel	1988 1987/1982
VW Kleinbus 9 pers. Benz. en gas	1987
VW Caddy Diesel open bak	1988
VW LT 35 3 zijdige kipper Benz	1979
Mercedes MB 100 Diesel verl.	1988
Mercedes 207 diesel verl.	1985
Mercedes 1114 gesloten met laadklep	1986
Mitsubishi L 300 Diesel	1990/1987
Toyota Lite-Ace Benz.	1989
Daihatsu 5-persoons bus benzine	1982

Financiering-Leasing-Inruil.
Wijngaardsweg 62a, 6412 PJ Heerlen-Hoensbroek.
Telefoon 045-222455 of 720654.
Afd. Aanhangwagens verhuist naar Wijngaardsweg 54A.

Te koop Peugeot BUSJE J7 PZ60, bouwjr. '79, diesel, grijs kenteken, met iets werk, ƒ 1.200,-. Tel. 045-442687.

MERCEDES bestelbus, type 207 diesel, bwj. '85. Da Costastr. 2, Heerlen. Telefoon 045-410726.

FORD Courier '84, wit nw. gespoten, RDW gek. Ford Transit 100D, chas.cab. '84 nw. gesp., ideaal voor camperopb.; Daihatsu Charade D '85 gr.kent. Kissel 42 Heerlen. ☎ 045-725667.

Te koop OPEL Kadett Combo 1700 diesel, bwj. '92, 1ste eig., grijs kenteken, prijs ƒ 10.750,- incl. Telef.: 046-512543.

Onderdelen/acc.

APK-keuringen, laswerk met prijsopg., reparatie remmen en koppelingen. Garage de KISSEL. ☎ 045-725667.

Te k. 4 SPORTVELGEN voor Golf en Opel, 7 x 15 met banden 195 x 15. Telef. 045-425737.

In- en verkoop schade-auto's

Autodemontage Deumens

Verkoop gebruikte en nieuwe onderdelen van alle recente merken auto's. Tevens nieuwe trekhaken.
Haefland 20 (industrieterrein) Brunssum, 045-254482.
Geopend dag. v. 9.00-18.00 uur, zaterdags 9.00-15.00 uur.

Te k. 15" RH SPORTVELGEN 195-50-15 compl. met banden, 3000 km gereden, ƒ 1.250,-. ☎ 045-226869.

Te k. 4 WINTERBANDEN, Uni-Royal MS +3, 185/60 R 14, met velgen, vraagprijs ƒ 600,-; ski-imperial, ƒ 120,-. Tel. 045-354046.

4 LM-VELGEN voor Mercedes 190, ƒ 450,-. Plus div. onderdelen. ☎ 04405-3453.

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Te koop BMW 2.3i MOTER, gereviseerd, lopend te horen, ƒ 1.950,-. Tel. 045-445162.

Te huur moderne spuit en MOFFELCABINE. D.h.z. Garage de Kissel. Geopend donderdag t/m zaterdag. Kissel 42, Heerlen. Telefoon: 045-725667

Te koop BMW 316 MOTORBLOK en versnellingsbak, ƒ 350,-. Tel. 045-227287.

AUTOMAAT versnellingsbak defect??? Garage de Kissel. ☎ 045-725667.

EXCLUSIEVE KOMBINATIES IN EXCLUSIEVE MATEN

Kunt u helemaal niet of maar moeilijk slagen in de gangbare konfektiematen en wilt u toch modieus gekleed gaan? Breng dan eens een bezoek aan Vanja.

Vanja is volledig gespecialiseerd in maten die u in geen enkele normale herenmodezaak aantreft. Alles is er perfekt op elkaar afgestemd, zodat ook in uw maat exclusieve kombinaties mogelijk zijn.

Wij zijn u graag van dienst.

Vanja HERENKLEDING
VOOR DIKKE, KORTE & LANGE MANNEN

Venloseweg 6, 6041 BX Roermond. Telefoon 04750-33108
's Maandags geopend van 13.00-18.00 uur.
Donderdag koopavond. Voldoende parkeerplaats in de buurt.

Aanhangwagens

* FABRIEKSVERKOOP * van tandemassers nw. v.a. ƒ 2.400,-; enkelassers nw. v.a. ƒ 1.250,-. Autotransporters nw. v.a. ƒ 4.395,-. Alle prijzen zijn excl. BTW. Met garantie, gratis thuisbezorgd. Ook reparatie, onderdelen en onderhoud. Solide, 078-180408.

Te koop AANHANGWAGEN, i.z.g.st. Telef. 04492-2808.

AANHANGWAGENS en alle losse onderdelen. Jo Knops, Rijksweg-Zuid 195, Sittard. Tel. 046-512718.

Te koop AANHANGWAGEN, 1.90x1.20x0.35 mtr., in nieuwstaat. ☎ 045-251304.

Te koop AANHANGWAGEN afm. 2.40m x 1.30m, i.z.g.st. vaste pr. ƒ 800,-. Telef. 04498-55954.

Motoren en scooters

Motorverzekering??

Vroom en Dreesmann verzekeringen!!
Bel voor gratis premievergelijking
045-717263 of 043-290580 of 046-582721.

Verbouwings-opruiming

Kortingen van 10% tot 50% op helmen en kleding in onze kledingshop. Ook op de Shoei en Arai modellen !!!!
Zaterdag van 9.00 tot 17.00 uur.
Rekers Motoren Heerlen. ☎ 045-215375.

Aanbieding

Nog 5 stuks Yamaha XV 750, nieuw 1993 voor de oude prijs voor U ingekocht. Koop vóór de prijsstijging!!!
Rekers-motoren, Heerlen 045-215375.

Kawasaki

LTD 454 Shopper
Kleur zwart
24.000 miles
Bouwjaar 1986.
Te bevr.: Auto Vencken BV, Sittard, ☎ 046-515777, S. Janssen.

Nieuw MOTORBANDEN. Alle maten en merken, tegen laagste prijs. Bandenspecialist Abel, Reeweg 143, Landgraaf 045-314027.

Te k. KAWASAKI KX 250 crossmotor, in prima staat, bwj. '87 prijs ƒ 1.750,-. Tel. 04492-4746 na 19.00 uur.

Te k. HARLEY Davidson Electra Glide FLH 1340, bwj. '80, kl. blauw/wit, i.z.g.st., antique style, rek. ter inzage, s.v.p. ser. reacties, prijsind. ƒ 25.000,-. 045-315547.

Te k. HONDA CBR 1000 F, bwj. 8-'90, plm. 22.000 km, i. z.g.st. vraagprijs ƒ 15.900,-. Telefoon 046-379407.

Te k. HONDA 700 V-Twin, zwart, zeer mooi, veel chroom, diverse extra's. Zien is kopen! ☎ 045-754093.

Te koop SUZUKI GS 500 E, bwj. '93, 6000 km, halfjaar fabrieksgarantie, prijs ƒ 7.500,-. Tel. 046-335281.

Te k. Honda SHADOW VT 1100, i.g.st., bwj. '91, vr.pr. ƒ 17.000,-. ☎ 045-323373.

Te koop MONTESA Trial Cota 310, bouwjaar '90. Telefoon 045-258860.

Te koop HONDA V65 Magna 1100 cc, bwj. '86, in nw. st., plm. 20.000 km, pr. ƒ 11.500,-. ☎ 04499-4932.

Te koop HONDA XR 600R, bouwjaar '90, i.z.g.st. Telefoon 043-613041.

HONDA Off the road XL 600 R met kenteken en defect motorblok bwj. '83. Telef. 046-330173.

Te koop INTRUDER VS 750 bwj. '87, pr.n.o.t.k., inr. auto mog. Tel. 045-728638.

Te k. SUZUKI X7, 250cc., 2-takt, bwj. '79, 100% in orde, ƒ 1.250,-. ☎ 045-230315.

Te k. YAMAHA XJ-900F, bwj. '93, met accessoires, Telefoon 04492-4019.

Te koop HONDA XR 600 R, model '90, met kent. Tel. 046-370601.

Stuntaanbieding: DNEPR - Type 11 - 4000,-; type 16 - 6000,-. Groen, rood, wit. Nieuw rijklaar prijs ALL-INN. Dnepr Import Nederland. Telef. 045-354747 tst. 225.

KAWASAKI KLX 650 A Enduro, bwj. '93, 4 tak, met kenteken, prijs ƒ 12.500,-. ☎ 04404-1734.

Te koop SUZUKI GS 550L, Chopper model, bwj. '82, ƒ 4.500,-. ☎ 045-440806.

Te koop HONDA XL 500 R, bwj. '82, ƒ 2.500,-. Telefoon 045-458180.

Te koop SUZUKI GS 750, bwj. '77, i.z.g.st., nieuwe banden en ketting. Net grote beurt gehad. Prijs ƒ 2.900,-. Tel. 045-460516.

Te koop HONDA 750 Super Magna, 7.500 mijl, bwj. '88, in nw.st., pr. ƒ 11.850,- evt. inr. auto mog. ☎ 045-463285.

Te koop YAMAHA Virago XV 920, Amerikaanse uitvoering, bwj. '82, kenteken '93, vr.pr. ƒ 4.500,-. Nieuwenhagerheidestraat 34, Landgraaf.

Te koop ZUNDAPP KS 600, plus zijspan, ƒ 6.500,-; Harley bwj. 1942, ƒ 8.950,-; BSA kopklepper 1947, ƒ 3.500,-; motor plus zijspan 750 cc, bwj. 1950, ƒ 2.650,-. Telef. 013-349984.

SUZUKI GS 550, bwj. '83, i. g.st., div. extra's, ƒ 3.950,-. ☎ 045-455622.

Te k. HONDA MT 5, i.z.g.st., met verzekering tot mei '94. ☎ 045-729646 na 18.00 uur.

Te koop BMW R 100-7, opknapper, bwj. '79, vr.pr. ƒ 4.500,-. ☎ 045-413147.

Koop CHOPPERS: Honda Magna 700, pr. ƒ 5.950,-; Honda Nighthawk 650, pr. ƒ 4.250,-; Yamaha XS 400, pr. ƒ 2.750,-, inruil mogelijk. Telefoon 045-222384.

HONDA CB 900 F Bol d'Or, bwj. '82, kl. rood, i.z.g.st., ƒ 3.950,-. Tel. 045-317396.

Te koop 2 RACE-KARTS 100 cc, Tecno-Rotex vanaf ƒ 2.500,-. Te bevragen: Overhoven 69, Sittard.

Te koop CBR 1000F, bwj. 5-'93, 5.500 km, schadevrij, 1e eig. met extra's, ƒ 17.000,-. Telef. 04405-3744.

Bromfietsen

VERBOUWINGSOPRUIMING van rijwielen. 10%, 20%, 30% korting. Fin. mog. v.a. ƒ 40,- p. mnd. Rens Janssen, Ganzeweide 54, Heerlen. 045-211486.

Zeer mooie gebr. BROMSCOOTERS op voorr. o.a. Svera Quarts-watercooling. Rens Janssen, Ganzeweide 54, Heerlen. 045-211486.

Meer dan 100 verschillende merk fietsen o.a BATAVUS, inruil en betaling in 4x mogelijk. Speciale aanbieding Look pedalen 40% korting. Tweewielerspeciaalzaak Simon Olthof, Marisstr. 14-16, Geleen-Zuid. ☎ 046-749237.

Koga-MIYATA, 7 v. remnaaf, model 1994, ƒ 1.995,-; oude modellen speciale prijs. Bert Rekers, Willemstr. 85, Heerlen, telef. 045-726840.

KORTING 10 tot 30% op overjarige rijwielen; Aanbieding: Honda Met-In. Bromscooter alle kleuren uit voorraad leverbaar en diverse andere merken scooters. Financiering mogelijk, zonder aanbetaling. Tweewielers Jan Rekers, Hoensbroek. Telef. 045-212537.

Te koop ATB herenmodel fiets, Simavo 18 versn., pr.n. o.t.k. Tel. 04493-4516, na 13.00 uur.

Te koop Vespa GILERA snorfiets, bwj. '91, pr. ƒ 950,-. Tel. 045-750393

Te koop PUCH Maxi met sterwielen, verzekering, helm en slot. Vr.pr. ƒ 600,-. Telef. 045-230320.

Te koop Vespa CIAO, met sterwielen en verzekering, ƒ 650,-. Zeswegenlaan 132, Heerlen.

Te k. Vespa CIAO, bwj. '92, rood/wit, sterwielen en extra's, vr.pr. ƒ 1.150,-, i.z.g.st. Telefoon 045-255493.

Te k. GEVRAAGD Vespa, Puch snorbrommer en bromscooter. ☎ 045-422115.

PUCH Maxi met sterw. en verz., kl. rood, i.z.g.st., ƒ 450,-. Tel. 045-322920.

Te koop VESPA Ciao met sterwielen, in prima staat. ƒ 495,-; Yamaha DT 50 MX, in uitstekende staat. Pannenberg 61, Hoensbroek.

Te k. ATB Panasonic MC5500, afg. en Shimano Diore LX-groep, maat 48, pr. ƒ 1.150,-; RACEFIETS Colnago, maat 50, afg. Campagnolo Chorus-groep met Ergo-power handvat, pr. ƒ 2.400,-. Meendaal 200, Maastricht, tel. 043-610363.

Sport & Spel

Te k. WEDSTRIJD tafeltennistafel, i.z.g.st., demontabel, ƒ 150,-. ☎ 045-310922.

Vakantie

Zeilen/Boten

Te koop aangeboden diverse zeiljachten en motorkruisers, in verschillende prijsklassen. Tevens nog verhuur van aanlegplaatsen. Inl. 043-671814.

Jachtbem. Pietersplas

Optimist JEUGDZEILBOOT polyester, onzinkbaar, l. 2.30m, nieuw zeil, ƒ 650,-. Telef. 045-324837.

Caravans/tenten

Chateau Homecar

Verkoop, verhuur, reparatie, taxatie van alle merken caravans. De 94 modellen zijn in voorraad.
Raion, Brommelen, 58A, Geulle. Tel. 043-645079.

Caravanshow

Modellen 94
Hebt u al de nieuwe Knaus Sudwind 94 gezien???
De mooiste
De beste
De compleetste
Voor een normale prijs

Hobby caravans

modellen 94
Europa's meest verkochte.
Nu bestellen voorjaar 94 leveren

Burstner caravans

modellen 94
Duitse kwaliteit voor een normale prijs.
Aanbieding in overjarige Caravan Import FEIJTS.
Hoofdstraat 84, Amstenrade.

Te koop Bürstner 350 Club met acc., kopkeuken, toiletr., vr.pr. ƒ 7.600,-, wegens omst. Telef. 045-351844.

Te k. STACARAVANS met 2 slpks en w.c. zonder plaats. Telefoon 045-457326.

HOBBY caravans 486 '89, 420 '90, 470 '91, 460 '93. ...restraat 45, Nieuw... Telefoon 04498-54664.

CARAVANSTALLING huur in Heerlen, ƒ 450,-, buiten ƒ ... 09-32.89722307 ... 216476.

CARAVAN- en ... aangeb.: Gronsveld ... Stationsstr. 44. ☎ 0440...

Duizenden gulden... wegens VERBOUWINGS-OPRUIMING op ... Caravaning, Dealer ... Cavalier, Sprite, Münsterland, Eifelland ... vans. Bartels ... Hommerterweg 25... Amstenrade/Hoensbroek ... 04492-1870.

Atlas STACARAVAN modellen '94, div. ... '93, ƒ 3.500,- onder ... Import/verkoop High Chaparral, 20, Oirsbeek. ... Bezoek showmodel... open op zondag.

Ingeruild op DE... Caravans div. merk... ƒ 1.500,-. Nu met ... ting. Tillemans ... Haefland 19, Brunssum...

Aanbieding! JAMES... wagens, 1994 v.a. ... Bij bestelling vóór ... ber 1993 nu tot ... voordeel! Hans ... Hoensbroek, Heisterweg... ☎ 045-224200.

TOURCARAVAN Holiday 4300 TN, 4... wit/grijs, luifel, toilet, ... gebruikt. ... Camping High ... Oirsbeek. Ook zond...

OPRUIMING ca... tenten resta... showmodellen. ... centrum Theo ... Eindhoven: 040-4829...

BRANDSCHADE. Caravan helpt u ... de schaderegeling ... verzekering. Hom... 256, Amstenrade... 04492-1870.

De OLDE Caravan... ler voor Beyerland... Vitesse-Quartz-Award... caravans en Rad... wagens. Tevens ... caravans en vo... Een uitgebreide ... en accessoires... huur, onderhoud ... tie. voor service ... is uw adres: Dr. ... 141, ind.park. N... telef. 046-513634.

OLDTIMER Yvonne... tard lantaarnbak, ... 660 kg, i.z.g.st. Te... Oirsbeek.

CARAVANSTALLING verdekt, geheel o... bewaakt. Telef. 046-3...

Te k. WILK De Luxe bwj. '88, als nieuw ƒ 12.900,-. Tel. 045-...

Te koop BÜRSTNER TL, bwj. '87, voor... kast, kachel, i.nw... ƒ 8.500,-. Stegelstr. ...

Te koop compleet STACARAVAN op ... m2 grond. Met ve... op camping Mooi ... Pr.n.o.t.k. Inlicht... 647080/436655.

Te k. grote STAC... pers. en kl. 4 pers. ... behoor, samen in ... pr.n.o.t.k. Tel. 045-...

Te k. Caravan Kip ... bwj. '92 nog 2 j... diverse extra's ... toilet, combi rolloo... ƒ 17.900,-, inr. Ki... mogelijk. ☎ 04492-...

Caravans HOBBY '90; 470 '90; 460 ... '91/'92; 370 ... 400 eindk. ... 4800 TN. Tel. 04498...

HOBBY 460 de L... '88, 4-pers., met ... voortent. Hoofd... Hoensbroek. ☎ 045-...

Te k. CARAVAN ... de Luxe, 4.70 l. in... bwj. '77, m. ijsk., ... nieuwe voortent, ... weg 336, Heerlen.

Te koop TOURCARAVAN ... persoons, Adria. 045-250544.

Luxemburg

LUXEMBURG pra... vak. woningen te... Wilwerwiltz. Inl. 045-...

Voor Piccolo's zie verder pag...

Campers

...2.6 diesel, bwj. ...'81, 92.500 km, ...4.000,-. Telefoon ...

...CAMPER Renault ...enz., 2 à 3 pers., va... f 8.900,-. Telef. ...52.

...LAIKA (Camper ...Ing. 5.8 m, 6-pers., ...fietsdrager, zon... 2½ jr., 63.000 km, ...000,-. Info 09-49. ...4.

...BEDFORD camper ...pr. f 7.500,-. ☎ 045- ...b.g.g. 04405-1358.

...PICCOLO in het ...Dagblad raakt u ...spulletjes 't snelst ...Piccolo's doen vaak ...... Probeer maar! ...719966.

België

Te koop prachtig buitenverblijf met stacaravan van 10 mtr bij 3 mtr te ZUTENDAAL. Oppervlakte grond 17 are met omheining. Pr.n.o.t.k. Telef. 09-32.11312351.

Duitsland

MONSCHAU-Eifel. Groot gezellig vakantiehuis (10-pers.)voor niet-rokers. Van 16-12 tot 29-12-'93 en in 1994 nog vrij. Tel. 09-49. 24065442.

Gr.Brit./Ierland

London CHRISTMAS SHOPPING. Stuntprijs f 129,-. 26/11 en 10/12. Gratis: lichttour, lunchpakket en consumpties. Alle kantoren van Hulst en van Hulst Montemar. Tel. 040-122363.

Griekenland/Cyprus

Speciale aanbieding
Cyprus

vertrek iedere vrijdag
15 dagen
4 sterren hotel Amalthia Beach
in kamer en ontbijt
lijnvluchten
transferten per private taxi en
GRATIS 3-DAAGSE CRUISE NAAR ISRAEL
(cruise in vol-pension)

superprijs: f 1.240,-

In de prijs inbegrepen:
...vluchten Brussel-Paphos/Larnaca H/T met CYPRUS AIRWAYS in economy class
...Transferten van luchthaven Paphos naar hotel ...LTHIA BEACH H/T per private taxi. (min. 2 pers.)
...verblijf op basis van kamer met buffetontbijt in hotel Amalthia Beach te Paphos
...s cruise naar het Heilig Land "ISRAEL". Volpension
...e bezoeken in Israel o.a. Jerusalem en Bethlehem.
Extra's:
...slag halfpension voor het volledig verblijf f 194,-
...slag volpension voor het volledig verblijf f 404,-
...slag éénpersoonskamer per nacht in hotel f 23,- (x 12 nachten)
...slag transferten vanuit luchthaven Larnaca f 97,50
Extra dag verlenging in hotel:
...sis van tweepersoonskamer in K.O. f 23,- per nacht/persoon.

Solmar bv

Pauwengraaf 20, B-3630 Maasmechelen.
☎ 09-32.89760901

Div. Vakantie/Rekreatie

...t/nieuwjaar
...n. met Kerst of ...ieuw naar het Zwit... ...Montreux vanaf ... 8 Dgn. Wenen met ...90,-. 13 Dgn. Kerst ...en Nieuw naar het ...Gandia f 895,- 8 ...ersport, Zuid-Tirol, ...Kronplatz f 795,- ...per luxe-touringcar ...div. extra's. Bel ...zien: 073-131491.

Gezocht: REISPARTNER. Wanneer: 1994. Waarheen: Het Verre Oosten. Met wie: 30-jarige sportieve meid. Br. o.nr. B-04753, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Met een PICCOLO in het Limburgs Dagblad raakt u uw oude spulletjes 't snelst kwijt. Piccolo's doen vaak wonderen... Probeer maar! Tel. 045-719966.

[Dieren]

...KENNEL ... jonge ... 60 ... Watsonlin ... 09-3211644489 ...

Te koop ... VOGELS ... vend kijken. Roosterbergstr. ...

...Maltezer ... Walem 11 A. ... ☎ 04459-1237.

YORKSHIRE-TERRIER-TJES te koop. Dierenspeciaalzaak Cobbenhagen, Grasbroekerweg 42, Heerlen. ☎ 045-725260.

Te koop KEESJES en Boomerpups. ☎ 045-214859.

Te koop spierwitte DWERG-POEDELPUPS, ouders van Engelse en Poolse kampioenafstamming. Wij zijn lid van de rasver. Kennel van klein Nulland. ☎ 045-421767.

Goed tehuis gezocht voor BOUVIER met stamboom. Na 13.00 uur Oude Schoolstr. 37, Ubachsberg.

Te k. NEWFOUNDLANDER-PUPS, kl. zwart en bruin, met stamboom, ingeënt, ontwormd. Tel. 04752-1115.

Ruime keus rashonden vindt u in Kennel "De LUSTHOF" o.a. Pekinees, West-Highland- Shotse- en Yorkshire terriers, Teckels, Husky's, Chow Chow, Duitse Herder, Bouvier, Rottweiler, Dobermann, Mastino, Franse-Engelse Bulldogs, Spaniels, Bassets, Staffordshires, Boxers, Shelties, Maltezers, Shi Tzu's, Duitse Staanders, Boemers en leuke kruisinghondjes met garantie. ☎ 09-32.1467.9708.

Te koop mooie Siberische HUSKY reu, met stamboom. Telef. 045-323795.

Weg. omst. te koop 2 Eng. BULLDOG reuen, 13 weken, stamb., zeer mooi, beide ouders aanwezig. ☎ 04254-2922.

Te koop BOXERPUP, reu, 8 wk, met stamb., geënt. Telef. 045-241786. P.s. a dog is for life not just for Christmas.

Te koop 2½ jr. RIJPAARD merrie Emilion x Plon x Nimmerdor. ☎ 045-411480.

...mooie Ierse SET...ter, reu, pr.n.o.t.k. ...94 Heerlen.

...Mech. HER... jaar oud, zeer ...en. 045-243439.

...BOUVIERPUPS, ...ontw., ingeënt, ...boom. Te bevr.

...HONDE... 2 x damwand ...met deur, f 300,- ...520.

...siamese POES, ...150,-. Tel. 045- ...

...LABRADOR- ...chocoladebruin, pri... ...boom, HD-vrij, ...04738-75668.

...YORKSHIRE- ...kennel ...04404-1527.

...part. zwarte BOU... ingeënt, ontw., ...04257-9200.

...ROTTWEILER, 5 ...pr. n.o.t.k. ...425673.

...mooie Bearded ...geb. 8-9- ...ingeënt en goede ...met garantie. Al... ...liefhebbers. ...25 of 3348.

...mooie BOOMER- ...West High... ...terrier met York- ...045-222413.

...van MALTE... ...honden, spa... ...leuke bastaard- ...Telefoon 04958- ...op zondag.

...echte BOEREN- ...weken, f 125,- ...

...witte pauw... f 20,- per ...725260.

[Computers]

CPC Kerkrade, COMPUTERS nieuw en gebruikt. Niersprinkstr. 61. Tel. 045-351588.

PHILIPS Laptop PC/AT VGA LCD 4 Mb/1.44/80 modem f 1.200,-; Apple II met veel HW/SW/Docum. f 150,-; Tape-streamer 60 Mb compleet, f 200,-. ☎ 04492-4026.

Te koop Computer TULIP PC Extend met mono scherm MS DOS 3.1 plus windows 1.03, f 300,-. Telef. 045-416487.

NINTENDO gebruikers opgelet! 700 spellen op 1 cassette f 199,-; 260 spellen op 1 cassette f 169,-; Gameboy 70 spellen op 1 cassette f 199,-; Gameboy 50 spellen op 1 cassette f 149,-. Bel nu: Power Games telef. 06-52716093.

Van maandag t/m vrijdag van 8.30 tot 17.00 uur, kunt u uw PICCOLO telefonisch opgeven. Tel. 045-719966.

Opleidingen

„Peggy"
MANNEQUIN INSTITUUT
Opleiding
Mannequin/ Dressman
Houdingverbetering
Voor inl. op afspraak
PEGGY HUNTER
☎ 045-310256

ANWB & Bovag erkende Verkeersschool WISCHMANN & ZN voor al uw rijbewijzen en chauffeursdiploma's. Europaweg Zuid 340, Landgraaf, telefoon 045-321721. Rij-opleiding kan in 8 dagen of in 9 weken.

Cursussen WordPerf., Exact. Vraag brochure. INFO VISION, 045-237374.

Cursus SPAANS voor iedereen, door native speaker. Tel. 045-752688.

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Rijles

ANWB Autorijleskampen
met speciale off-season korting!

De ANWB organiseert een unieke rij-opleiding.
Afhankelijk van de test, duurt de opleiding tussen de 8 en 14 dagen inclusief het CBR-examen.
Meer weten bel nu de ANWB: 06-8991161.

Haal uw rijbewijs in 2-4-8 weken bij verkeersschool Theo van BENTUM in Heerlen, Geleen en Maastricht. 17 jaar? Begin dan nu met het theorie-certificaat!! Dat is de beste start. Auto, motor, vrachtwagen, bus, C.C.V.-B. Nieuwstr. 86, Hoensbroek. ANWB en Bovag erkend. 045-217487. Bel nu!!

Met een PICCOLO in het Limburgs Dagblad raakt u uw oude spulletjes 't snelst kwijt. Piccolo's doen vaak wonderen... Probeer maar! Tel. 045-719966.

Een PICCOLO in het Limburgs Dagblad helpt u op weg naar snel succes. Bel: 045-719966.

Huwelijk/Kennismaking

Chalet Treebeek

Iedere zat. en zond. gezellige dans- en contactavond in de kelderbar La Chalet. Donderdag alleenstaandenbal in de bovenzaal, dj. Richard. Aanvang 21.00 uur.
Toegang boven 30 jaar. Zaal open vanaf 20.00 uur.
Komeetstr. 25a, Treebeek. Telef. 045-211375.

Zoek(t) u/jij een vriend(in)? Word(t) lid van de CHRISTELIJKE Korrespondentie Klub. Voor info: Postbus 392, 2130 AJ Hoofddorp.

MEVROUW afspraak gemeentehuis Brunssum kon niet doorgaan, brief te laat ontvangen, graag nieuwe afspraak a.s. zondag 5 uur zelfde plaats. "Op goed geluk".

J. man 36 jr. ongehuwd en vast werk z.k.m. nette jonge VROUW, 1 kind geen bezwaar. Br.m. foto.o.nr. B-04755, Limb. Dagbl., Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Nette j.man, 40 jr., gescheiden, zkt. ser. relatie m. VROUW, 30-45 jr. Br.o.nr. B-04759, L.D., Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Alleenst. man, wedn. 58 jr. zonder kind. met eigen huis en auto z.k.m. alleenst. DAME 52-58 jr. uit goed milieu voor ser. relatie. Liefst weduwvr. Br.o.nr. B-04761, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Als u ons voor 12 uur 's morgens belt, staat uw PICCOLO de volgende dag al in het Limburgs Dagblad. Tel. 045-719966.

WEDUWNAAR 72 jaar is het alleen zijn moe. Rookt en drinkt niet, i.b.v. auto z.k. m. slanke dame tot 68 jr., om samen 'n duurzame relatie op te bouwen. Voor gezelligheid en leuke dingen te ondernemen. Br.o.nr. B-04762, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Goeduitz. gezell. man, 46 jr. 1.80, volsl., brild., geen bart., niet-roker, m. goede baan, omg. Hoensbroek, wil van het nutteloze alleenst. leven af. Houd van warmte, genegenh. en gezell. samen zijn. Zou graag in contact komen met 'n nette eerlijke VROUW van plm. 40 jr., lfst. zonder thuisw. kind. om een eerlijke vaste relatie op te bouwen, geen lat-rel. Om samen nog wat fijns van het leven te maken. Om samen leuke dingen te doen, zoals fietsen, wandelen enz. Spreekt jou dit aan en ben je in de leeft. schrijf dan. lfst. m. foto Br.o. nr. B-04765, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Man, 38 jaar, z.k.m. nette VROUW, van ca. dezelfde lft. Br.o.nr. B-04767, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Huwelijksbureaus

Juist nu

zijn er vijf goede redenen voor een inschrijving bij MENS EN RELATIE.
ERICA 51 jr. Verzorgde vrouw, positief denkend, heeft veel voor anderen over, 1.75 m., modevakschool, gesch., zoekt man vanaf 1.75 die ondern. is.
TOM 44 jr. Sprekend uitziende man, attent en prettig in omgang, 1.70 m, gesch., MBO, vaste baan, zkt. vlotte vrouw die van kinderen houdt.
JOS 67 jr. Symp., eerlijke man, actief en creatief, wedn., 1.75 m, heeft interesse in vogels en tochtjes maken, zkt. lieve vrouw met opgewekt karakter.
KAREL 46 jr. Aardige, nette man, huiselijk en creatief, 1.69 m, gesch., 1 zoon inw., MBO, constr. bankwerker, houdt van dieren, zoekt spontante, hartelijke vr. tot 1.68.
TINIE 45 jr. Gastvrije, rustige vrouw, die weet wat ze wil, warme persoonlijkh., 1.80 m, HBO, houdt o.a. van schilderen en uitgaan, zkt. betrouwb. man met gevoel voor humor.
Voor reacties of meer informatie over onze werkwijze bel:
Heerlen e.o.:..... 045-726539..... mevr. Luchtman
Roermond e.o.:.... 04750-15534.... mevr. Nabarro
Maastricht e.o.:.. 043-210126..... mevr. Tuin
Hoofdkantoor: .....077-520353..... Fax 077-521700
Gratis brochure: Pb 525, 6040 AM Roermond. Pb 2909, 6201 NA Maastricht of Pb 5050, 6401 GB Heerlen.

Mens en Relatie

Erkens AVR met vertrouwen van WVCI.
"Gaat u mee wandelen langse de zuiderzee?"

MARJA SCHIKS
Partner Consult

Adviesbureau voor partnerkeuze in Zuid-Nederland, voor het Acad., HBO en goed MBO-niveau.
U hebt het druk, vrienden en hobby's, maar niet die ene partner. Gebaseerd op uw wensen en mijn ervaring, mijn uitgebreide kennis over mijn cliënten, houd ik een persoonlijke zoektocht, namens u, naar een passende partner.
Informatie: 043-255448, Postb. 272, 6200 AG Maastricht
Erkend Alg. Ver. Relatiebureaus.

Als u ons voor 12 uur 's morgens belt, staat uw PICCOLO de volgende dag al in het Limburgs Dagblad. Tel. 045-719966.

Bel de Vakman

STOELMATTERIJ. ver nieuwd rieten- en biezen stoelen m. gar., 045-418820.

NEW LOOK BV Schaesberg. Gevelreiniging, uitkappen, voegen, steigerverhuur. Tel. 045-312154 of 045-312709.

Hans LIPS voor timmer-, dak en zinkwerk met garantie. Vraag vrijbl. advies/offerte. Bel 045-453818.

Riet- en BIEZENSTOELEN vernieuwen f 50,- p. st. met garantie. Tel. 043-435761 b.g.g. 646919.

SCHOORSTEEN VEGEN?? Bel nu 045-225309. Stubbe Boy Hoen. Erkend door rijk en brandweer.

Voor al uw STUCADOORS-WERKZAAMHEDEN ... sierpleisters. ☎ 045-217[illegible]

Kleine ZELFSTANDIGE kan nog stucadoor- en tegelwerk aannemen. Tevens plaatsen scheidingswanden. ☎ 045-220929.

Ervaren vakman biedt zich aan voor straatwerk o.a. opritten, sierbestrating. Ook voor uw gehele tuinaanleg. zeer SCHERPE prijzen. Gratis offerte: 045-323178.

LOODGIETER voor badkamer, keuken, riolering, C.V. Vrijbl. prijsopg. 045-352044.

Kunst en Antiek

In- en verkoop antieke grammofoons en SPEELDOZEN. Tel. 043-649494.

De mooiste grenen en eiken kasten volgens VT-wonen en Ariadne vindt u bij INTER-ART antiek Simpelveld, Irmstraat 64. 045-448161 eigen restauratie en logerij. Ma. gesl./do. koopav.

Te k. compl. antieke eiken SLAAPKAMER in Luikse stijl, bestaande uit: bed 195 x 140 cm., 2-deurs kast, commode met marmeren blad en klapbare spiegel, 2 nachtkastjes. Alles in uitstekende staat, incl. nieuwe spiraal en matras. Telef. 043-251559/043-217034.

1000 antieke klokken
2000 schilderijen

19e-18e-17e eeuws met garantie-certificaat.
Grote keuze in prijsklasse f 500,- tot f 5.000,-.

Carpe Diem, Markt 26 Meerssen

Tel. 043-642173 / 641408 / 648278.
Zaterdag geopend van 10.00 uur tot 17.00 uur, andere dagen op afspraak. 150 staande klokken w.o. 20 Luiks/Limburgse aan gunstige prijzen.
1 november geopend van 13.00 uur tot 17.00 uur.

ROMANTISCH-WONEN speciaalzaak in "antiek en nieuw" geloogd grenen meubelen, voor 'n sfeervol interieur! Rijksweg Noord 4, Geleen. Telef. 046-753006.

WIJSHOFF Antiques, Amstenraderweg 9, Hoensbroek-Centrum. Het adres voor mooie antieke eethoeken, vitrinekasten, hal en dichte kasten, secretaires, klokken en kachels etc. op 2000 m2. Geopend: dond., vrijd., zaterd. ☎ 045-211976.

Te k. moderne (abstracte) SCHILDERIJEN v.a. f 50,- incl. lijst. Tel. 045-222152.

Uw portret in OLIEVERF nageschilderd van foto. Tel. 045-327011.

Komt U eens vrijblijvend kijken naar onze enorme collectie ANTIEK o.a.: kasten, tafels, stoelen, klokken, brons, koper, tin enz. Wim Scheepers, Panheelderweg 28, Heel. Tel. 04747-1593. Iedere dag geopend.

Antiek SIMONS gespecialiseerd in noten, grenen, eiken antieke meubelen, lampen, klokken enz. Dorpstraat 45A, Nuth (in het centrum t.o. kerk). ☎ 045-243437. Een begrip voor de regio!

Te k. 53 cm h. J.F.Kennedy HOOFD uit graniet gebeeldhouwd, door bekende beeldhouwer. 045-228422.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

Huishoudelijke artikelen

Massale magazijnverkoop van duizenden apparaten

koelen, vriezen, wassen, hifi, stereo, kleuren-tv, video's etc.

WITTE HAL
SITTARD, HEERLEN, MAASTRICHT EN VENLO

Waar nieuwe, licht-beschadigde of overjarige apparaten uit de Horn-winkels worden verzameld en verkocht tot liefst

60% korting

Elke dag nieuwe aanvoer
Elke dag superlage aanbiedingen
OP = OP, SLECHTS ENKELE STUKS
Hier enkele voorbeelden uit onze duizenden koopjes:

Luxe condens-droogautomaat
Geen afvoer nodig, 5 kg. inhoud.
Geen f 1.249,- of f 999,- maar
f 798,-

Bauknecht dubbeldeurs koelkast
KVC 2433, 240 liter, aparte diepvries, automatische ontdooiing.
Geen f 999,- of f 848,- maar
f 698,-

Philips videorecorder
VR 422, 4 koppen, turbo drive, met afstandsbediening.
Geen f 1.299,- of f 1.098,- maar
f 798,-

Hifi digitale tuner
Kompleet met voorkeuzezenders.
Geen f 149,- of f 98,- maar
f 78,-

Witte hal
Sittard
Bergerweg 51-53. Industrieterrein Bergerweg.
Tel. 046-5[illegible]162.
Maas[tricht]
[illegible]
Heerlen
Heerlerbaan 273, naast Horn keukensuper.
Tel. 045-426842.
Venlo
Sloterbeekstraat 10. Tel. 077-522525.

IJSK., gasf. f 95,-, wasautom. f 175,-, diepvr. f 175,-, wasdr. f 175,-. 045-725595.

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Muziek

Uitnodiging:

Grandioze Korg-demonstratieavond met medewerking van Bert Smorenburg en SPECIAAL OPTREDEN VAN ZANGERES KAREN LEVIN!
Informatieve en luchtige uitleg van de 05R/W - X3 - i3 keyboard.
Dinsdag 26 okt. om 19.30 uur in onze zaak.
Het is raadzaam telefonisch te reserveren. VOL = VOL.

STALMEIER MUSIC
de muziekspecialist
HOOFDSTRAAT 32 TEL 045-214253 HOENSBROEK
Donderdag koopavond

Te koop antieke PIANO, plm. 100 jr. oud, vr.pr. f 800,-. Telefoon 045-258633.

SHOWVERLICHTING voor discotheken, drive in shows of bands. Limburgs goedkoopste adres. Bezoek onze showroom. Highlite International, Huls 14, Simpelveld. Tel. 045-444907.

Te k. PIANO merk Grotrian Steinway, laag model in donker notenhout, 3 jaar oud, met garantie. Pr. f 10.000,-. Telef. 043-643066.

TOETSENISTE, 41 jaar zoekt gitarist (zanger) om duo te vormen, muziek jaren 70. Telef. 045-708241.

ACCORDEON, vakkundig stemmen en repareren van alle merken. ☎ 077-730171.

PIANO te koop gevraagd. Telefoon 045-410043 of 418373.

Te koop PIANO merk Van Lieshout, zeer mooie klank, f 3.250,-. ☎ 045-317319.

Te koop EMINENT 2000 OR-T. orig. Hammond 1 box synt. Korg Poly 61, dr.comp. Yamaha RX15 en RX21.L. Tel. 045-410676.

Te koop: GSL L5000 f 1.695,-; WARWICK Streamer Stage II 5-str. f 3.995,-; SWR Redhead f 3.995,-; H&K Bassbase 250 f 2.695,-. Bij basgitaarspeciaalzaak Bassics, Sch. v.d. Portenstr. 20, Roermond. ☎ 04750-22997.

Te koop Sony-K DISKMAN, vraagprijs f 320,-, videorecorder VHS, vraagprijs f 120,-. Tel. 045-354046.

Gezocht voor Jazzband/Combo ZANGERES. Tel. 045-753632.

Gezocht BASSIST voor Top 100 Band. Telefoon: 045-520035.

Te koop electronisch DRUMSTEL, merk Roland, i. z.g.st. Tel. 045-752259.

Te koop ROLAND GP 16 git. effectenspr. + FC 100. GR50 git. synth. + GK2 U110 model + 6 cards. 045-324651.

Braderieën/Markten

Snuffelmarkt Gronsveld

In veilinghal op 13 en 14 november van 10.00-17.00 uur, 200 staanplaatsen. Info: 04408-1908.

Te koop gevr.

Wij betalen de hoogste prijs voor al uw oude METALEN. Gebr. Swinkels, Beitel 74, Heerlen. 045-422025.

Dringend te koop gevraagd: postzegels, MUNTEN en goud. Stamps & Coins Kastealaan 102, Meezenbroek (Heerlen). ☎ 045-726789.

Te koop gevraagd HOME-TRAINER. Tel. 045-413694.

Diversen

Te k. 2 kaartjes WHITNEY HOUSTON, 23-10, Maastricht. Tel. 04492-5588.

Te k. compl. inbraakalarm-INSTALLATIE met infrar.str. en sirene binnen, infrar.str. over 50 mtr. met sir. en zwaailicht buiten en centrale, t.e.a.b. Kruisbergstr. 96, Brunssum. ☎ 045-252405.

EHBO-demonstratie met lotus-slachtoffer. Vandaag ieder heel uur. Salviusstr. 30, Limbricht.

Oproep!

Gevraagd worden personen die mee willen doen aan een onderzoek in het "De Wever Ziekenhuis" te Heerlen. Hiervoor zijn personen nodig tussen de 60 en 80 jaar oud met een bloeddruk waarvan de bovendruk meer dan 160 en de onderdruk van minder dan 90 is! Verder moeten ze gezond zijn. Voor verdere informatie kunt U telefonisch kontakt opnemen van maandag 25 t/m vrijdag 29 oktober tussen 8.30 en 12.30 uur. (043-881334).

Kärcher Specialist
Alles schoon

Met Kärcher veegmachines geschikt voor het schoonhouden op een makkelijke en snelle manier van uw inrit, terras en/of garage.
Prijs vanaf f 238,- excl. BTW.

KERP B.V.
In de Cramer 31, Heerlen.
Telef 045-716951.

Te koop donk. eik. 2-3 zits BANK, d.bruin lederlook, licht beschad., pr. f 225,-; 2 allesbranders f 275,- p.st. Tel. 045-324616.

MAGIËR/heilpraktiker biedt cursus/opleiding mediumschap aan jongedames. Tevens gevr. assistente (alg. dienst). Inl. 046-757595.

Te k. wegens overl. electronisch ORGEL JVC Victrom, i. z.g.st., f 5.000,-. Tevens klassiek bankstel, 3 weken oud, donker eiken met donker leer, pr.n.o.t.k. ☎ 045-274607 b.g.g. 046-581065 van 18.00 en 19.00 u.

Te koop Franse WIJNEN jaren '40, '50, '60, Tel. 045-442687.

Te k. AANHANGWAGEN m. deksel 140x110z50; nw. Biral circulatiepomp, max. 720 W (380) 1400 l. p.min. 2.0 a K.S.B: centrifugaalpomp type 65.200 km. Verm. plm. 45 m3/H. compl. met motor + voet (380). 2x 04493-4403.

Te koop weg. sterfgeval electrische ROLSTOEL Meyra, typenr. 3.420, i.z.g.st. ☎ 04454-61277.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

Nieuwe DEEGMACHINE te koop, inhoud 48 kg., vr.pr. f 6.500,-. Tel. 045-422281.

Te k. BILJART (Wilhelmina) afm. 255 x 140 cm, z.g.a.nw., f 5.500,-. ☎ 046-371237.

POPPEN - EN BERENBEURS
Zondag 24 oktober
„Centrum Cocarde" Valkenburg

Aanvang: 10.30 tot 16.30 uur
Entree volwassenen f 2,50
Kinderen en 65+ f 1,00

Doctorandus Hond?

Steun de studiefinanciering van déze hond bij het Koninklijk Nederlands Geleidehonden Fonds. Word donateur en stort minimaal f 10,– op gironummer 27 54 00, onder vermelding van 'nieuwe vriend'. Dan kan déze binnenkort 'cum laude' afstuderen.

Koninklijk Nederlands Geleidehonden Fonds, Antwoordnummer 578, 1180 WB Amstelveen. KNGF

Verzekeringen Aktueel

BRANDVEILIGHEID IN DE WONING

Met een beangstigende regelmaat duiken ze iedere herfst weer op: de krantenberichten over dodelijke slachtoffers van brand of giftige dampen, veroorzaakt door kachels, waterverwarmers en bijverwarmingstoestellen ...
Nog te veel mensen realiseren zich niet dat ieder verwarmingstoestel dat op fossiele brandstof werkt (aardgas, kolen, petroleum) de zuurstof in de kamer verbruikt én giftige verbrandingsgassen produceert. In een afgesloten, tochtvrije ruimte is deze combinatie dodelijk! Dit pleit, als er geen schoorsteen aanwezig is, voor het gebruik van de veel veiliger electrische bijverwarming.
En dit dan nog op voorwaarde dat uw electrische installatie en de bedrading hierop berekend zijn.
Ook in de woningen die voorzien zijn van centrale verwarming dienen ieder jaar de nodige voorzorgen genomen te worden om de winter veilig en gezond door te komen. Zo zijn het jaarlijks vegen van de schoorsteen en het schoonmaken en afstellen van de brander door een erkend installateur, aan te bevelen.
In voorkomende gevallen kan u dit veel narigheid besparen.
Tenslotte, profiteer van de langere avonden om uw polissen eens rustig na te lezen. Indien uw risico's verhoogd zijn (door verbouwing of uitbreiding), of de verzekerde waarde niet meer in overeen-stemming is met de werkelijke waarde, neem dan contact op met uw LLTB assurantieadviseur om de nodige aanpassingen in uw polis te laten uitvoeren.

BoerenBond lltb
BETER VERZEKERD DOOR IEMAND VAN BIJ ONS!

SMEETS

De enige officiële Mercedes-Benz-dealer voor Zuid-Limburg

(G) Mercedes 190E 1.8	1-'92
(M) Mercedes 190	12-'88
(M) Mercedes 190E	9-'86
(H) Mercedes 190D	7-'90
(G) Mercedes 190D	[illegible]
(G) Mercedes 200	[illegible]
(G) Mercedes 200E	[illegible]
(M) Mercedes 230CE	[illegible]
(G) Mercedes 300CE	1-'90
(G) Mercedes 280SE	[illegible]
(M) Mercedes 300SE	[illegible]
(G) Alfa 75 Indy	[illegible]
(G) Audi 80 1.8S	[illegible]
(G) BMW 316	[illegible]
(M) BMW 518i	[illegible]
(M) Chrysler Voyager	1-'90
(M) Daimler 4.0	1-'91
(G) Ford Sierra	1-'91
(G) Ford Scorpio sedan	1-'91
(G) Opel Kadett 1.4i	11-'89
(G) Opel Vectra 2.0GLS	1-'90
(G) Peugeot 405 SRi	[illegible]
(G) Renault 19GTS sedan	[illegible]
(M) Suzuki Samurai	[illegible]
(G) VW Passat CL 1.6	[illegible]
(M) VW Passat GL 1.8	[illegible]

[illegible]
(M) Maastricht, [illegible] tel. 043-613200
[illegible]

M. Manstetten
Aken-Vetschau
[illegible]
09-49.241 [illegible]

BORG VOOR GOEDE ZORG

VKH
CENTRUM VOOR REACTIVERING EN VERPLEGING

Zondag 31 oktober
van 13.00 tot 17.00 uur

OPEN DAG

Wij nodigen u graag uit om een kijkje te komen nemen in ons verpleeghuis. Het is dan mogelijk om verschillende afdelingen te bezoeken. Tevens zullen er een aantal stands aanwezig zijn, waar u informatie kunt krijgen over:

- de kliniek en haar toekomstige nevenactiviteiten;
- de verschillende beroepen binnen onze instelling;
- de opleiding ziekenverzorging;
- het vrijwilligerswerk.

U bent van harte welkom.

telefax (045) 71[illegible]

AMSTENRADE, Parallelweg 10a. OPEN HUIS!! OPEN HUIS!!
Vrijst. woonh., c.v., beh. prachtig aangel. tuin. Ged. dubb. glas. Opp. 314 m², kelder, woonk., eetkeuk., bijkeuk., 4 slk., zolder/berging, vliezotrap. Koopprijs ƒ 220.000,-. **Deze woning kunt u vandaag, za. 23/10 tussen 14.00 en 18.00 uur vrijblijvend bezichtigen!!! Doe u zelf een plezier en kijk!!**

AMSTENRADE, Achter den Hof 108
Vrijst. woonh., c.v., garage, tuin. Vraagprijs ƒ 269.500,-.

INDELINGEN EN OVERIGE GEGEVENS VAN AL DEZE OBJECTEN OP AANVRAAG!!!

GELEEN, Wilhelminastraat 10
Woonh., c.v., tuin, nabij centrum. Vraagprijs ƒ 139.000,-.

GELEEN, Norbertynenstraat 76
Halfvrijst. woonh., c.v., gr. tuin. Vraagprijs ƒ 179.000,-.

GELEEN, Marisstraat 43
Courant gel. woonh., c.v. Vraagprijs ƒ 159.000,-.

MERKELBEEK, Willemweg 31b
Geïsol. halfvrijst. landh., c.v. Bwj. '80!! Vraagprijs ƒ 379.000,-.

SITTARD, G. van Hovelstraat 16
Halfvrijst. herenh., c.v., garage, nabij hartje centrum. Vraagprijs ƒ 350.000,-.

SITTARD, Battastraat 9
Halfvrijst. woonh., c.v., garage, tuin. Vraagprijs ƒ 220.000,-.

GELEEN, Odasingel 108
Nabij centrum gel. halfvrijst. woonh., c.v., garage, tuin. Vraagprijs ƒ 265.000,-.

SITTARD, Gr. van Prinstererstraat 19
Maisonette, beg. grond, tuin. Vraagprijs ƒ 125.000,-.

SWEIKHUIZEN, Kerkstraat 35
Uitermate degel. landh., c.v., garage. Vraagprijs ƒ 445.000,-.

UITERAARD SCHREEUWEN WIJ NIET GEEN VERKOOP, GEEN KOSTEN. INTEGENDEEL WIJ VERKOPEN UW PAND!!!

N.M.W. QUADEN & ZN.
Makelaardij onr. goed
Gelrestraat 4, Munstergeleen, *Lid NVM*
046-519644 ('s zaterdags geopend van 10.00-13.00 u.)

TE KOOP

bij de makelaar van Limburgse huize....

Epen, Heerstraat 2 **ƒ 340.000,- k.k.**
Zeer mooi gelegen vrijstaand landhuis. Ind. soust.: garage en 3 kelders. Beg. gr.: ruime hal, woonk. (10×4), keuken en bijkeuken, 3 slpk. (2 met balkon) en badkamer. Opp. 527 m².

Limbricht, Grootveldstraat 18 **ƒ 250.000,- k.k.**
Perfect onderhouden halfvrijst. woonhuis met fraaie zonnige tuin. Ind.: gar., woonk. m. parketvl. en open haard, half-open keuken. 1e verd.: 4 slkps., badk., bergz. 2e verd.: gr. zolder. Perc.opp. 354 m².

Maastricht, Hoograamstraat 129 **ƒ 195.000,- k.k.**
Fraai gelegen appartement met 'n royale indeling, o.a. op 3e verd.: hal, woonk. en open keuken. Op de 4e verd. 2 slaapkamers en badkamer. Op de 5e verd. (via vaste trap) zeer ruime mansardekamer c.q. hobbykamer..

Margraten, Pres. Kennedystraat 31 **ƒ 325.000,- k.k.**
Woonhuis met winkelruimte ca. 300 m², magazijn, eigen parkeerplaats. Voor diverse doeleinden geschikt.

Simpelveld, Stampstraat 63 **ƒ 215.000,- k.k.**
Winkel/woonhuis (voorm. café-bedrijf). Ind.: 2 kelders. Beg. gr.: ca. 70 m². 1e verd.: 3 kamers (9, 19 en 22 m²), badk. 2e verd.: 3 kamers (9, 19 en 10 m²). Zeer geschikt als kantoorpand/woonhuis.

Wijlre, Kapolder 15-17 **ƒ 315.000,- k.k.**
Vrijstaand pand met daarin 3 ruime appartmenten waarvan er per 01-11-'93 2 leeg komen. Perc. opp. 600 m². Geschikt voor gezinsbewoning en/of beleggingsobject.

Ons kantoor is zaterdag geopend van 10.00 tot 13.00 uur.

VONCKEN MERTENS
MAKELAARDIJ OG/ VERZEKERINGEN EN GELDZAKEN
Rijksweg 9 6271 AB Gulpen
tel.: 04450 -1724/1754 fax.: 04450 -1780

HEERLEN DOUVE WEIEN

Douve Weien is een jonge wijk aan de zuidkant van Heerlen, met uitstekende verbindingen naar het centrum als ook met de doorgaande verkeersroutes.
In deze wijk heeft het Abp een project van 295 flatwoningen, speciaal geschikt voor de kleinere huishoudens gebouwd. In dit project komen regelmatig woningen voor verhuur beschikbaar. Komfortabele appartementen met 2 slaapkamers, ruime woonkamer met open keuken, berging en een badkamer met ligbad of douche, en een balkon. De woningen hebben een aparte berging in het souterrain of op de begane grond. Daarnaast zijn er 72 garages beschikbaar.
De woningen zijn prima geïsoleerd en van een degelijk afwerkingsniveau door o.a. gebruikmaking van hardhout.

Huurprijzen vanaf ƒ 709,30 per maand (excl. servicekosten).

NEDU
Valkenburgerweg 25 A
6411 BM Heerlen.
Telefoon 045-710909.
Van ma.-vrij. van 08.30 - 17.00 uur.

TE HUUR

C.nr. 468

Publikatie ABP Algemeen burgerlijk pensioenfonds

Buitenkans op royale binnenruimte

Vrieheide ligt vrij en ruim, met alle voorzieningen in de buurt. En letterlijk nabij de heide. Want deze moderne en vriendelijke wijk grenst aan de Brunssummerheide. Een uniek natuurgebied, waar u echt op adem komt. Ervaar de ruimte en proef hoe dat woont. Wanneer het u maar uitkomt. Op werkdagen of in het weekend. Wij maken tijd voor u.

222 — 211 — 415 — KEUKEN — OVERLOOP — WOONKAMER — 572 — EERSTE VERDIEPING

333 — 382 — SLAAPKAMER — SLAAPKAMER — 393 — 310 — BALKON — BAD KAMER — OVERLOOP — SLAAPKAMER — 171 — 253 — 193 — 349 — 320 — TWEEDE VERDIEPING

•3 Verdiepingen eigen woonruimte.
Op de begane grond een hal, berging en een ruime werkkamer. Fijne woonkamer, flinke keuken, 3 slaapkamers en badkamer. Deels geïsoleerd en voorzien van dubbele beglazing. En óók nog een behoorlijke tuin en 2 balkons.

Voor maar ƒ 775,00 per maand!
(exclusief servicekosten)

U wrijft uw ogen uit als u onze compleet ingerichte modelwoning ziet.
In Vrieheide-de Stack, gemeente Heerlen.
Vul de bon vandaag nog in of bel voor een afspraak.

JA,

Naam:
Adres:
Postcode:
Plaats:
Telefoon:

ABC Vastgoedbeheer
Akerstraat 23, 6411 GW Heerlen.

Pickée, van huis uit aktief !

BRUNSSUM: Halfvrijst. woonh. m c.v.-gas, gar. en tuin. Rustig en goed gelegen. Goed onderh. Muren en dak geïsol.; ged. dub. begl. ged. rolluiken. **Ind.:** o.a. woonk. m plav. vloer (vloer-verwarming) keuken, 3 slaapks., badkamer.
Prijs: ƒ 209.000,- k.k.

HEERLEN: Ruim vooroorlogs herenhuis gel. aan rand centr. (Akerstraat) m c.v.-gas, gar. en tuin. Goed onderh. **Ind.** o.a.: div. kelderruimten, royale hal, woonk. ensuite (ca. 63 m²) met parket, eetkeuken m install. en app., bijkeuken. **1e Verd.:** 3 grote slpks., 2 badks. **2e Verd.:** 4 kamers en berging.
Prijs: ƒ 425.000,- k.k.

HEERLEN - AARVELD: Ruime woning met c.v.-gas, inp. gar. en tuin gel. in een rustige goed gesitueerde woonomg. aan de rand van het centrum. Goed onderh.: dak geïsol., ged. dub. begl. **Ind.:** o.a. L-vormige woonk. (ca 50 m²), met schuifpui naar terras en tuin, dichte keuken met moderne keukeninstal., 4 slpk., moderne badk. Was- en provisieruimte, werkk..
Een woning die u beslist van binnen moet zien.
Prijs: ƒ 267.000,- k.k.

HEERLEN - NABIJ CENTRUM: Goed onderh. woonh. m c.v.-gas, berging en tuin. Voorzien van kunststof koz. met dub. begl. **Ind.:** o.a. woonk., keuken m keukeninstal., 3 slpks. Bet. badk. met ligb. en v.w. Zolderruimte.
Prijs: ƒ 129.000,- k.k.

HEERLEN: Vrijst. woonh. met c.v.-gas, gar. en tuin. Rustig en blijvend goed gel. Ged. geïsol. **Ind.:** o.a.: Ruime L-vormige woonk. ca. 45 m² met niveauverschil, open keuken. Keuken met app. Bijkeuken. 3 Slpks. Badk. met o.a. ligbad en douche. Gesch. toilet-ruimte.
Prijs: ƒ 315.000,- k.k.

HOENSBROEK - nabij centrum: Appartement gelegen op de 1e verd. met lift, c.v.-gas en berging. Goed onderhouden. **Ind.:** o.a.: woonkamer, open verbinding met de keuken met kunststof keukenblok, bet. badkamer met douche, toilet en vaste wastafel, bergkasten, slaapkamer.
Prijs: ƒ 85.000,- k.k.

KERKRADE - CENTRUM: Ruime ouder voor-oorlogse woning met c.v.-gas, berging en tuin. Ged. dub. begl. Rolluiken. **Ind.:** o.a.: 2 kelderruimten, woonk. ensuite, eetkeuken, bijkeuken-berging. 3 Slpks. **2e Verd.:** Vaste trap naar grote zolder. 2 Mansardekamers.
Prijs: ƒ 195.000,- k.k.

LANDGRAAF-NIEUWENHAGEN: Ruim vrijst. woonh. m c.v.-gas, grote gar. en tuin. Muren en dak geïsol., dub. begl. rolluiken. Degelijk afwerkingsnivo. **Ind.: Sout.:** was- en c.v.-ruimte, grote hobbyruimte met parket. Prov. kelder. **Beg. gr.:** royale hal, ruime L-vorm. woonk. (ca. 46 m²) m openhaard en parket. Ruime eetkeuken m compl. instal. en app. Studeerk. **1e Verd.:** 4 slpks m parket, badk. m o.a. ligbad en douche.
Prijs: ƒ 325.000,- k.k.

U WILT TOCH DE MAXIMALE PRIJS VOOR UW WONING?
Wegens onze snelle verkoop zoeken wij woningen in de prijsklasse tussen ƒ 100.000,- en ƒ 425.000,-.

SCHAESBERG: Halfvrijst. woonh. met c.v.-gas, grote garage met zolder, mooie tuin (tot. 420 m²). Rustig en blijvend goed gel. nabij Draf- en Renbaan. Geh. geïsol., dub. begl., ged. roll., goed onderh. **Ind.:** o.a. woonk., keuken. 3 slpks, badk., vaste trap naar zolder, grote slpk of studeerk., zolderberging.
Koopprijs: ƒ 199.500,- k.k.

HEERLEN - Centrum - 3e verdieping: Appartement te huur. Woonkamer, keuken, 2 slpks., badk., 2 balkons. Bruto-vloeropp. ca. 95 m².
Huurprijs: ƒ 1.060,- per maand incl. service-kosten.

NVM
Taxaties, makelaardij o.g., NVM Hypotheekshop
Heerlenseweg 22, 6371 HS Landgraaf
045 - 326767
Maandag t/m vrijdag van 8.30 tot 17.30 uur, 's Zaterdags van 9.00 tot 15.00 uur. (Verder volgens afspraak)

Pickée
makelaardij bv

PARKET KURK KUNSTSTOF
Kurk vanaf FL 19,-
Kunststof vanaf FL 49,-
Parket 22 mm vanaf FL 59,-
NPS Vloeren Studio
Willemstr. 72
Heerlen
045-720010

Kans voor een Kind
unicef
06-300121
(40 cent per minuut)

KERKRADE
ƒ 225.000,- k.k.
Ind.: hal, woonkamer ca. 32 m²; half open keuken met apparatuur, terras en tuin; garage. 1e verd.: 3 slaapkamers en badkamer met ligbad, vaste wastafel en 2e toilet. 2e verd.: 1 slaapkamer en zolder te bereiken via vaste trap. Aanvaarding in overleg.

BEDRIJFSPANDEN

HEERLEN TE HUUR

Kantoorruimte
hoek Groene Boord-Gasthuisstraat
* totale oppervlakte 440 m²
* units vanaf 92 m²
* huurprijs vanaf ƒ 200,- per m² ex. BTW
* parkeren op eigen terrein ca. 30 plaatsen
* het gebouw wordt geheel gerenoveerd
* oplevering begin 1994

HEERLEN TE HUUR
Winkelruimte ƒ 910,- per mnd. excl. BTW in de wijk Meezenbroek met o.a. supermarkt, bank, bloemisterij en bakkerij. De winkel heeft een opp. van ca. 68 m² en is vrijwel direkt te aanvaarden. Front ca. 5.00 mtr. Zeer geschikt voor videotheek, afhaalrestaurant, dienstverlening, modezaak en schoenenzaak.

• Makelaar o.g. • Taxaties
• Bedrijfsobjecten • Hypotheken
• Woningen • Verzekeringen

Wie weet wat hij wil, beslist om z'n eigen makelaar mee te nemen.

makelaardij ERNENS
NVM
Hoolstraat 42, Voerendaal
Tel.: 045-752142
Met een NVM-makelaar koop je zonder zorgen.

COMMERCIEEL VASTGOED

Te huur
KERKRADE, Marktstraat 44
Te huur 425 m2 winkelruimte gelegen tussen schoenenzaak en supermarkt. Goed afwerkingsnivo, gemeenschapp. entree en P-terrein voor de deur. Zeer geschikt voor o.a. vers-totaal, drogist, R.T.V., mode, sport/v.t., verlichting, etc.

RUIJTERS
Ruijters Commercieel Vastgoed B.V.
6131 AS sittard - stationsplein 1 - tel 046 – 523344
buiten kantooruren:
046-519882 / 04492-6046

Gemeente Heerlen

Notarissen J.L.Th. Oostwegel en mr. P.W.H.A. Ritzen te **Kerkrade-West** zullen op vrijdag 26 november 1993 om 15.00 uur in café Bijsmans, Akerstraat 7 te Heerlen in het openbaar ex artikel 3:267 Burgerlijk Wetboek bij opbod en afslag in een zitting verkopen:

Gemeente Heerlen:
magazijn met werkplaats, erf en verdere aanhorigheden, staande en gelegen te Heerlen, Eurenderweg 50, kadastraal bekend als Gemeente Heerlen, sectie H, nummer 2150, groot twaalf aren en drie en zeventig centiaren.

Bezichtiging:
in nader overleg met voornoemd notariskantoor.
Aanvaarding:
terstond in eigen gebruik bij betaling van de koopprijs.
Betaling van de koopprijs:
uiterlijk 15 januari 1994.
Van toepassing zijn de Algemene Veilingvoorwaarden voor executieveilingen 1993 met inachtneming van de wijzigingen daarop zoals opgenomen in de akte van veiling.
Schriftelijke biedingen:
kunnen tot 14 dagen voor de datum van veiling worden uitgebracht bij genoemd notariskantoor.
Nadere informaties:
ten kantore van voornoemde notarissen, Willem Sophiaplein 10 te Kerkrade-West, gemeente Kerkrade, tel. 045-411945.

PAUL SIMONS
MAKELAARDIJ B.V.
ASSURANTIËN - TAXATIES
HYPOTHEKEN - FINANCIËN
EUROPAWEG ZUID 214, UBACH OVER WORMS

Heerlen-Noord
Aan doorgaande weg gel. goed onderh. kantoorpand met bovenwon. Kantoor is voorzien van o.a. c.v., kleine keuk., spreekruimte, alarminstall. Object is te gebruiken als winkel of kantoor. Aanvaarding begin 1994. Vr.pr. ƒ 159.500,- k.k.
Nieuwenhagen
Hoekwoning met gar., c.v. en tuin. Ind. o.a.: hal, woonk. met parket, keuk. met eiken keukenblok plus ingeb. appar., 3 slaapk., badk. en zolder. Prijs: ƒ 158.000,- k.k.
Ubach over Worms
Ruim ouder woonh. met keld., zold., 2 gar. en overdekte binnenhof. Pand moet enigszins aangepast worden (ex-winkelfunctie).
Vr.pr. ƒ 158.000,- k.k.
Op zaterdag zijn wij geopend van 10.00 tot 13.00 uur.
NVM
045-318182

NEDU
MAKELAARDIJ
"De makelaar in tevredenh

BEHEER/VERHUUR O.G. • MAKELAARD
• TAXATIES • HYPOTHEKEN • ASSURANT

TE KOO

MUNSTERGELEEN:
U zoekt een ruime woning waarin u alléén nog uw meubels moet neerzetten?"
Perfect verzorgde ruime woning. Ind. hal, woonk. (9 diep), dichte keuken m. prachtige, luxe inr., berging 4 slaapk., badk. m. douche, 2e toilet en v.w., zolder. Achtertuin op zonkant. In 1988 voll. gerenoveerd o. nieuwe keuken, badk. enz. Ged. dubb. begl. Vrijw wanden in sierpleister/struktuurwerk. Aanv. in over Vraagprijs incl. stoff. **Vraagpr. f. 179.000**

LANDGRAAF:
"Zeer ruime vrijstaande woning met garage vo meerdere auto's!"
Ind. kelder, hal, L-vormige woonk. (50 m²), keuken alle app., gar. in spouw, berging, 3 slaapk. + hobby speelk., zolder. Alle ramen/kozijnen hardh. m. dubb begl. Geïsoleerd, c.v. ketel 1990. Geh. beg. grond noorse leisteen. Achtertuin op zonkant en geen bebouwing achter. Het geheel verkeert in perfecte Aanv. in overleg. **Vraagpr. f. 319.000,-**

URMOND:
"Vrijstaand sfeervol herenhuis met grote achte grenzend a. h. kanaal!"
Ind. div. kelders, hal, woonk., dichte keuken, tuink (7.00 x 2.50) garage in spouw, 4 slpk's, badk. zold Ged. dubb. begl. Achtertuin ± 26 m diep. Perc. opp. 770 m². Aanv. desgewenst op korte ter **Kooppr. f. 295.000,-**

BRUNSSUM:
"Ruim sfeervol halfvrijstaand woonhuis op fijne lokatie!"
Ind. Sout: gar. (7.50 x 3.70) waskelder, prov. kelder hobby-kelder; hal, L-vormige woonk. (35 m²), woon eetkeuken, [illegible] badk. m. ligb. v.w. en 2e toilet zolder. Geh. kunststof ramen/kozijnen m. dubb. be ged. roll. Achtertuin ± 18 m diep. Aanv. desgewenst korte termijn. **Vraagpr. f. 205.000,-**

VERKOCHT

BEEK:
"Perfect onderhouden vrijstaand woonhuis met garage en carport!"
Ind. hal, L-vormige woonk. (± 40 m²) semi-open ke m. zeer luxe, lichte inr., bijkeuken eveneens m. vol overdekt terras, verwarmde gar., 3 mooie slaapk., b m. ligb. douche 2e toilet en v.w., zolder via vaste t bereikb. Geh. pand geïsoleerd en dubb. begl. Geh. beg. grondvloer Noorse leisteen. Bwjr. 1989. Aanv. in overl. **Vraagpr. f. 269.000,-**

BRUNSSUM:
"Perfect onderhouden ruim beleggingspand!"
Ind. 2 kelders, 10 kamers, 3 badk. div. toiletten, du begl. Voll. inventaris. Bruto huuropbrengst f. 58.000 Aanv. direct. **Vraagpr. f. 385.000,-**

BRUNSSUM:
"Het ideale pand voor de liefhebber van ruimte"
Ind. kelder, hal, woonk. (± 45 m²) woon/eetkeuken serre, 5 zeer ruime slaapk. badk. m. ligb. v.w. en 2e toilet. Flinke achtertuin. Het geheel verkeert in pe staat. Aanv. in overl. **Vraagpr. f. 248.000,-**

KLIMMEN/RANSDAAL:
"Uniek liefhebbers-object op 4055 m² grond!"
Voll. geren. boerderij en aparte woning. Ind. boerd kelder, hal, woonk., grote keuken. 3 slpk., badk., k zolder; Woning: L-vormige woonk., keuken, wasru berging atelier ± 55 m². Geen bebouwing a.d. achterzijde. Ged. opgetrokken in z.g. "Kunrader ste en uitstekend gerenoveerd met oorspronkelijke materialen. Zeer geschikt voor dubb. bewoning. Aanv. in overleg. **Vraagpr. f. 550.000,-**

EMMAPLEIN 12, HEERLEN TEL. 045-711500
Maandag t/m vrijdag van 9.00-17.30 uur, kantoor op zaterdag geopend van 9.00-13.0

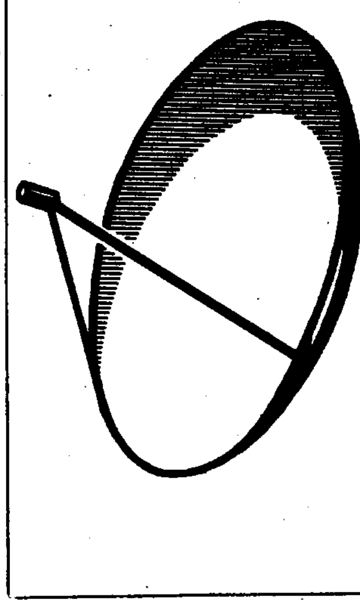

Nederland 1

Avro/NOS
10.59 Alles kits. Gevarieerd kinderprogramma.
Peter.
Het elfde uur. Herh.
Fifty fifty. Herh.
(TT) Journaal.
(TT) In voor- en tegenspoed.
Twee voor twaalf. Herh.
Museumschatten. Herh.
(TT) Lingo. Herh.
(TT) Midas. Herh.
Kindermenu. Herh.
(TT) Journaal.
■ Pot o' gold. Amerikaanse musical uit 1941 van George Marshall. Met: James Stewart, Paulette Goddard, Horace Heidt e.a. Jimmy wil niets liever dan de hele dag muziek maken, maar zijn oom heeft hele andere plannen met hem.
Poezie-clip. Afl.: De wereld gaat door.
Boggie. Woordspel.
KRO's Tekenfilmfestival.
Sesamstraat. Kinderprogramma. Afl.: Kamperen/logeren.
(TT) Jeugdjournaal.
Brief aan de koningin. Briefmagazine voor de jeugd. Slot.
(TT) De kleine ijsbeer. Tekenfilmserie. Afl.7. Slot.
Thunderbirds. Engelse poppenserie. Afl.: Pit of peril.
Tv-film. Magazine over speelfilms, tv-drama's, comedy en film- en tv-sterren. Presentatie: Jessica Broekhuis en Theo Kingman.
(TT) Journaal.
De geld maakt gelukkig show?! Spelshow rond de Europese loterij. Presentatie: Angela Visser.
Thunderball. Engelse speelfilm uit 1966 van Terence Young. Met: Sean Connery, Claudine Auger, Adolfo Celi e.a. Geheim-agent James Bond krijgt de opdracht twee gestolen atoombommen op te sporen.
Karel. Talkshow. Presentatie: Karel van de Graaf.
Spy. Amerikaanse tv-film uit ... van Philip F. Messina.
...-01.49 Journaal.

Nederland 2

EO/VOO/Tros/NOS
13.00-13.05 Nieuws voor doven en slechthorenden.
15.45 Nieuws voor doven en slechthorenden.
15.55 Ceddie. Tekenfilmserie. Afl.8. Afl.: Echte vrienden. Herh.
16.23 (TT) Het zevende venster. Kindermagazine. Presentatie: Willy Nap.
16.49 Danger Bay. Canadese jeugdserie. Afl.: De jacht op de zalm. Goede vrienden van de familie Roberts worden gearresteerd op verdenking van illegaal vissen op zalm. Grant Roberts kan niet geloven dat ze schuldig zijn en gaat op zoek naar de echte daders. Herh.
17.21 Ik weet het beter. Quiz. Presentatie: Bert van Leeuwen.
17.46 Peter. Korte sketch op straat.
18.00 Journaal.
18.15 2 vandaag. Actualiteiten. Presentatie: Janny Fijnvandraat.
18.38 Studio sportjournaal.
18.48 De wekelijkse lottotrekking.
19.00 Het kleine huis. Amerikaanse serie. Afl.: Erfgoed. Een jong echtpaar koopt een antieke tafel die gemerkt is met de initialen C.I. van Charles Ingalls.
19.52 Liefde heelt alle wonden. Reportage over de gezondheidszorg op het platteland van Bangladesh.
20.13 (TT) De natuur van het Iberia-moeras. Natuurdocumentaire.
21.06 Het kinderziekenhuis. Documentaireserie.
21.35 I'll fly away. Amerikaanse serie. Met: Sam Waterston, Regina Taylor, Jeremy London e.a. Afl.7. Lily Harper denkt dat haar vader psychische problemen heeft. Forrest Bedford gaat op verkiezingscampagne, maar ontmoet onbegrip en tegenstand bij veel blanke kiezers. Paul Slocum wint een worstelpartij tegen de zwarte nieuwe-ling Robert Evans.
22.24 Overal en nergens: Salto Mortale. Portret van dr. Henri Nouwen, een briljant wetenschapper.
22.52 Multiple choice. Quiz.
23.17 Fifty-fifty. Praatprogramma over geluk, geloof en gevoel.
00.02 Slotlied.
00.12-00.17 Journaal.

Nederland 3

Vara/NOS
08.53-09.00 Nieuws voor doven en slechthorenden.
10.30 (TT) Effectief besturen. Afl.4.
11.00 PC privé. Afl.4.
11.30-12.00 Kwaliteitsmanagement. Afl.4.
17.30 Kinderen voor kinderen. Afl.1. Presentatie: Coen Flink en Emmeline Bal.
18.00 Journaal.
18.16 Kassa! Consumentenmagazine. Presentatie: Felix Meurders.
18.50 (TT) Lingo. Spelprogramma. Presentatie: François Boulangé.
19.17 (TT) Oppassen!!! Nederlandse comedyserie. Afl.: Opa gaat vreemd. Als Rik thuiskomt treft hij een vreemde dame aan, gekleed in de kamerjas van Opa Henry.
19.47 (TT) Twaalf steden, dertien ongelukken. Serie verhalen naar aanleiding van waargebeurde ongelukken. Afl.4: Naar bed, naar bed. Zakenman Vincent heeft een druk leven, daarom heeft hij een auto met chauffeur die hem heen en weer rijdt tussen de diverse meetings. Maar hierdoor heeft ook de chauffeur een druk leven, soms te druk.
20.17 De schreeuw van de Leeuw. Show met Paul de Leeuw.
21.09 Sonja op zaterdag. Praatprogramma. Presentatie: Sonja Barend.
22.00 (TT) Journaal.
22.15 Studio sport.
22.50 Nova. Actualiteitenprogramma. Presentatie: Paul Witteman.
23.20 Trekking dagelijkse lotto.
23.26 Natural lies. 3-delige Engelse thriller van Ben Bolt. Met: Bob Peck, Denis Lawson, Sharon Duce e.a. Afl.1. Op kerstavond krijgt Andrew Fell te horen dat zijn ex-vriendin zelfmoord heeft gepleegd. Andrew kan het niet geloven en gaat op onderzoek uit, waarbij hij en zijn familie in levensgevaar komen.
00.25 Museumschatten. Prof. Henk van Os geeft achtergronden bij voorwerpen uit Nederlandse musea. Afl.: Willem Roelofs, een aanhanger van Barbizon.
00.35-00.40 Nieuws voor doven en slechthorenden.

RTL4

06.00 Hei elei kuck elei. Luxemburgs programma.
06.30 RTL 4 text.
07.00 Telekids. Kinderprogramma.
12.00 Prijzenslag. Spelprogramma.
12.55 Surprise show. Herh.
14.25 Make mine music. Amerikaanse Disney-classic uit 1946.
15.50 RTL Shop.
16.00 Disney Festival. Jeugdprogramma.
17.00 Eigen huis & tuin.
18.00 Zes uur nieuws.
18.10 Tineke's wereld. Tineke gaat met Gré en de gebedsgenezeres Jomanda naar Polen om twee kinderen te genezen.
19.30 Avondnieuws.
19.50 Weer.
20.00 Roh's honeymoon quiz. Spelprogramma waarin drie pasgetrouwde stellen strijden om de hoofdprijs. Verder een country- en westernact waaraan diverse artiesten zullen deelnemen.
21.30 Showtime. Presentatie: Albert Verlinde en Paulien Huizinga.
22.05 Best friends. Amerikaanse komedie uit 1982 van Norman Jewison met Burt Reynolds en Goldie Hawn.
00.10 Laatste nieuws.
00.25 Star man. Amerikaanse sf-film uit 1984 van John Carpenter. Met: Jeff Bridges, Karen Allen, Charles Martin Smith, Richard Jaeckel e.a. Het buitenaardse wezen Starman komt op aarde en neemt de vorm aan van de pas overleden echtgenoot van Jenny Hayden. Hij weet Jenny ervan te overtuigen dat hij binnen drie dagen in Arizona moet zijn. Als hij daar namelijk niet opgepikt wordt door het moederschip zal hij sterven. Tijdens de reis naar Arizona ontdekt Starman de aardse passionele gevoelens en beleven hij en Jenny een universele liefde.
02.25 De thuiswinkel. Winkelen vanuit uw luie stoel.
02.55 Nachtprogramma.
04.30-06.45 RTL Sport. Een rechtstreeks verslag van de Grand Prix Formule 1 in Suzuka, Japan. Presentatie: Jur Raatjes. Commentaar: Olav Mol.

RTL5

17.00 FilmNet info.
17.10 De Rabo Top 40. Overzicht van de veertig best verkochte singles, gebaseerd op de gegevens van de Stichting Nederlandse Top 40.
18.00 RTL Zes uur nieuws.
18.15 RTL Sport: Bundesliga. Aandacht voor de wedstrijden uit de Duitse voetbalcompetitie. Presentatie: Jur Raatjes.
18.40 The streets of San Francisco. Amerikaanse politieserie.
19.35 Herman's head. Amerikaanse comedyserie. Herman helpt Bracken te stoppen met roken. Zelf laat Herman daarvoor zijn favoriete snoepjes staan, terwijl Heddy afstand doet van haar obsessie: mannen.
20.00 Casanova. Italiaanse miniserie. Met: Richard Chamberlain, Faye Dunaway, Ornella Muti, Hanna Schygulla, Sophie Ward e.a. Over het leven en de liefdes van de wereldberoemde verleider Giacomo Casanova. Afl.1+2. Afl. 3 en 4 (slot) volgen op zaterdag 30-10-1993.
21.50 Sylvania Waters. Australische reality-soap. Paul laat zijn hond het zware werk doen. Hij staat zelf op een skateboard en laat zich voorttrekken door het dier. Michael komt weer thuis na zijn rugbytour. Paul en Dione gaan naar het ziekenhuis voor de bevalling van hun eerste kind.
22.20 Twin Peaks. Amerikaanse soap-noir. FBI-agent Dale Cooper verbaast de sheriff door zijn ongebruikelijke dedeuctiemethoden tijdens het onderzoek. Benjamin en zijn broer trekken er op uit en Donna en James toosten op hun liefde. Herh.
23.15 Twilight zone. Amerikaanse dramaserie over de wereld tussen en werkelijkheid. Afl.1: Een arrogante voedseldeskundige krijgt een toepasselijk dessert als hij een Chinees restaurant verlaat. Afl.2: De ambassadeur van een organisatie van vreemde wezens, neemt een besluit.
23.45 M.A.S.H.. Amerikaanse comedyserie. Afl.: The longjohn flap. De hele legereenheid lijdt kou.
00.15-00.45 Hei elei, kuck elei aktuell. Luxemburgs programma.

BBC 1

07.00 Lassie. (herh.). 07.25 Nieuws en weerbericht. 07.30 Working together. 07.40 Felix the cat. 07.55 (TT) Peter Pan and the pirates. (herh.). 08.15 Marlene Marlowe investigates. 08.35 (TT) Tom and Jerry's greatest hits. 09.00 Live and kicking. 12.12 Weerbericht. 12.15 Grandstand. 17.15 (TT) Nieuws en weerbericht. 17.25 Regionaal nieuws en weerbericht. 17.30 (TT) Happy families. 18.15 (TT) Dad's army. (herh.). 18.45 Noël's house party. 19.40 (TT) Big break. 20.10 (TT) Casualty. 21.00 (TT) Harry. 21.50 (TT) Nieuws, sport en weerbericht. 22.10 Match of the day. 23.10 Danny Baker after all. 00.00 International Golf. 00.40 ■ The monster that challenged the world. 02.05 Weerbericht.

België/RTBF 1

10.40 Cursus Engels. 11.10 Cursus Nederlands. 11.40 Interwallonie: Hasret. 12.10 Gourmandises. 12.25 Objectif Europe. 12.55 Weerbericht. 13.00 Nieuws. 13.20 Dynam'hit. 14.05 Le lys des champs. Amerikaanse komedie uit 1963. 15.35 Sortie en boite. 15.50 Le meilleur de La Une: Autant savoir. 16.10 Le meilleur de la Une: Strip-tease. 17.15 Coup de film. 17.30 Luna park. 18.00 Renegade. Amerikaanse misdaadserie. 18.45 Génies en herbe. 19.15 Joker- en lotto-trekking. 19.30 Nieuws en weerbericht. 20.10 Le jardin extraordinaire. 20.55 Les habitudes de la victime. 22.35 Contacts. 22.45 Match 1. 23.45 Weerbericht en laatste nieuws. 00.05 Sortie en boite. 00.15 Trekking Europese loterij.

BBC 2

08.15 Open University. 10.25 Dhoop Kinarey. 11.05 Network East. 11.35 Chanakya. 12.15 Battle hymn. 14.00 Holiday outings. (herh.). 14.10 (TT) Civilisation. (herh.). 15.00 Interlude. 16.25 Snooker. 18.30 International tennis. 19.10 Scrutiny. 19.40 (TT) Nieuws, weer en weerbericht. 19.55 Snooker. 20.25 After Margaret season: In at number ten. 20.55 Snooker. 21.40 (TT) Animated arias from opera imaginaire. 21.50 (TT) Mr Wroe's virgins. 23.20 Video diaries. 00.20 Snooker.

België/Télé 21

20.11 Autosport. 20.55 Renseignements généreux. 22.35 Contacts. 22.45 Match 1. 23.40 Act. 00.00 Sortie en boîte. 00.15-00.35 Europese loterij.

Eurosport

08.30 Aerobics. 09.00 Autosport. 10.00 International autosport. 11.00 Action. 11.30 Olympisch magazine. 12.00 Boksen. 13.00 Zaterdag live. 14.00 Atletiek. 15.00 Judo. 17.00 Schermen. 19.00 Golf. 21.00 Wielrennen. 23.00 Judo. 00.00 Schermen. 00.30 Autosport. 01.00 Boksen.

TV 5

06.00 Les bruleres d l'histoire. 07.00 Médiasud. 07.15 Corps accord. 07.30 Nieuwsflits. 07.35 Cursus Frans. 08.00 Nieuwsflits en weerbericht. 08.05 Canadees nieuws. 08.30 Nieuwsflits. 08.35 Bibi et ses amis. 09.30 Magazine économique. 09.45 Le club de l'enjeu. 10.20 A bon entendeur. 10.50 Questions d'argent. 11.05 Objectif Europe. 11.30 Autant savoir. 11.55 Nieuwsflits. 12.00 Montagne. 12.35 Weerbericht. 12.40 Nieuws. 13.05 Magazine économique. 13.25 Horizon 93. 13.55 Reflets: Images d'ailleurs. 14.30 Jamais sans mon livre. 15.45 Correspondance. 16.00 Nieuws en weerbericht. 16.10 Cursus Frans. 16.40 Génies en herbes. Quiz voor scholieren. 17.05 Les débrouillards. 17.35 Clip postal. 18.05 Questions pour un champion. Spelprogramma. 18.30 Nieuws en weerbericht. 19.00 Le magazine olympique. 19.30 Nieuws. 20.00 Géopolis. Magazine. 21.00 Nieuws en internationaal weerbericht. 21.40 Lance et compte. 22.30 Palais royal. Kastelentocht. 23.30 Nieuws en weerbericht. 23.55 Scoubidou. Serie portretten van zangers en zangeressen. 00.45 Roméo et Juliette. Opera van Berlioz. 02.25 Jamais sans mon livre. 03.25 Horizon 93. 03.55 Le club de l'enjeu. 04.25 A bon entendeur. 04.40 Question d'argent. 05.10 Objectif Europe. 05.40 Autant savoir.

Super Channel

05.30 Videogenerator. 06.30 Hello Austria, hello Vienna. 07.00 Super shop. 07.30 CNBC Business weekly. 08.00 ITN World news. 08.30 Financial Times reports. 09.00 Super shop. 11.00 Hello Austria, hello Vienna. 11.30 Europa journal. 12.00 Videomix. 13.00 Talkin' jazz. 14.00 Iron man super series. 15.00 Basketball challenge. 16.00 Scandinavian Touring Car Championships. 17.00 World sports special. 17.30 Eco record. 18.00 Videofashion. 18.30 Golden age of rock 'n' roll. 19.35 ■ My man Godfrey. 21.30 Film Europe. 22.00 ITN World news. 22.30 The scene. 23.00 The image. 23.30 Cultured club. 00.00 Videogenerator. 02.00 China news Europe. 05.00 Videogenerator.

Duitsland 1

Tagesschau.
Käpt'n Blaubär Club. Kinderprogramma.
Die Trickfilmschau. Kinderprogramma.
Tagesschau.
Ping Pong. Spelprogramma.
Tagesschau.
Herzklopfen zu Dritt. (herh.).
Umschau.
Presseschau.
Tagesschau.
Europamagazin.
...der der Welt. (herh.).
Schotte auf Brautschau. ...komedie uit 1959 van Frank ...
ARD-Ratgeber: Reise. Vakantiemagazine.
Tagesschau.
Disney Club. Kindermagazine.
Sportschau.
Heute abend im Ersten.
Tagesschau-Telegramm.
Reclame.
Wochenend-Wetter. Weekendbericht.
●● Kinderquatsch mit Michael. Kindertalkshow.
Rudis Tiershow. Dierenprogramma.
Tagesschau-Telegramm.
Sportschau. Bundesliga-voetbal.
●● Ziehung der Lottozahlen. Lottotrekking.
(TT) Tagesschau.
Der Etappenhase. Klucht van ... Bunje. Met: Willy Millowitsch, ... J. Bong, Karl-Heinz Hillebrand ...
Tagesthemen.
(TT) Das Wort zum Sonntag.
(TT) Hass kennt kein Erbarmen. Amerikaanse thriller uit 1992 van Fred Walton. Met: Anthony John ...son, Stephen Meadows, Loni ...son e.a. Lacey Stewart heeft ... zoontje Artie gekregen als gevolg van een verkrachting door Keith ...
Tagesschau.
Der Schakal. Engelse thriller uit ... van Fred Zinnemann.
...-02.25 Zuschauen - Entspannen - Nachdenken. Kunst in ostdeutschen Museen.

Duitsland 2

08.00 Nachbarn in Europa.
09.00 Tageschau.
09.03 Nachbarn. (herh.).
09.45 ●● Tele-Gym.
10.00 Tageschau.
10.03 Die Reportage.
10.35 ARD-Ratgeber: Reise.
11.00 Tageschau.
11.03 Kinderstudio. Kinderprogramma.
12.45 Pingu. Poppenserie.
12.55 Presseschau.
13.00 Tageschau.
13.05 Diese Woche. Weekoverzicht.
13.20 Regenwald. Danstheater van Joachim von der Heiden.
14.25 Reiselust. Vakantiemagazine.
14.55 Tapetenwechsel. Duitse komedie uit 1983 van Gabriela Zerhau.
16.15 Die Pyramide. Spelprogramma met Dieter Thomas Heck.
16.58 Anders fernsehen 3sat.
17.00 heute.
17.05 Länderspiegel.
17.55 moment mal. ZDF-nieuws.
18.05 Die fliegenden Ärzte. Australische (AUS) dokterserie.
19.00 heute.
19.20 Weerbericht.
19.25 Alles aus Liebe. Drie korte verhalen. Met: Liselotte Pulver, Gracia-Maria, Klaus, Jörg Pleva e.a.
20.15 ●● Wetten dass... Spelprogramma.
22.00 heute-journal.
22.15 Das aktuelle Sport-Studio. Sportmagazine.
23.35 ■ Der Kommissar. Duitse politieserie. (herh.).
00.35 heute.
00.40-02.15 Boulevard des Todes. Amerikaanse speelfilm uit 1979 van Michael Pressman. Met: Richard Yiguez, Danny De La Paz, Marta Du Bois e.a. In de Mexicaanse wijk van Los Angeles leveren straatbendes strijd met elkaar. Raymond Avila doet daar niet meer aan mee, heeft een baan en wil binnenkort met zijn vriendin Shady trouwen. Zijn broertje Chuco is nog wel bendelid, maar ondanks Raymonds pogingen wil Chuco geen afstand van dit leven doen. Wanneer Chuco's moeder op Raymonds bruiloft door een rivaliserende bende wordt vermoord, slaat Chuco helemaal door.

Duitsland 3 West

09.00 (TT) Sehen statt hören. 09.30 Gespräch über Grenzen. 10.00 Cursus Frans. 10.30 Cursus Engels. 11.00 Das Märchen vom Däumling. Tsjechoslowaakse sprookjesfilm. 12.30 Und Du bildest Dir ein, frei zu sein. 13.15 Cursus Duits. 13.45 Cursus wiskunde. 14.15 Es grünt so grün. (herh.). 14.30 Märchenland Sikkim. (herh.). 15.00 Vermisst. (herh.). 15.15 Beatclub. 16.00 Sport 3 extra. 17.00 Sport im Westen. 17.26 Das Wochenende in West 3. 17.30 Markt. (herh.). 17.45 Hier und Heute unterwegs. 18.15 (TT) Gott und die Welt. 18.45 Aktuelle Stunde. 19.20 Das war's - diese Woche. 19.40 West 3 aktuell. 19.45 Tiere suchen ein Zuhause. 20.15 Geliebter einer Ehefrau. Amerikaanse tv-film van Richard Lang. 21.50 West 3 aktuell. 22.00 Das Reich des russischen Bären, natuurfilmserie. 22.45 Hexenkessel. 23.30 Monty Python's Flying Circus. 00.00 Schach dem Weltmeister. 00.30 Nachrichten.

Duitsland 3 SWF

12.00 Cursus Engels. 12.30 Sehen statt Hören. 13.00 Türkei: Land, Leute und Sprache. (herh.). 13.30 Cursus Duits. 14.00 Cursus wiskunde. 14.30 Cursus Engels. 14.59 Heute abend in Südwest 3. 15.00 Sport 3 extra. 17.00 Das Beste aus der Hobbythek. 17.30 Alles Alltag... 18.00 Samstag um 6. 18.30 Glaskasten. 19.00 Nur Mut. 19.30 Harte Zeiten für wilde Herzen. 19.59 Heute abend in Südwest 3. 20.00 Tagesschau. 20.15 Der Aufstieg Europas. 21.00 Nachrichten. 21.15 Debüt im Dritten: Unter Kollegen. Duitse tv-film van Claus-Michael Rohne. 22.25 Die St. Ingberter Pfanne. Reportage over de uitreiking van de Saarlandse kleinkunstprijs 1993. (herh.). 22.55 Ohne Filter extra. Muziekprogramma. Vandaag: John Miles. Presentatie: Fritz Egner. 23.55 Die 50 Besten. Duitse videokunstprijs 1993 met korte video's. 00.10 Schachweltmeisterschaft '93. Verslag van de WK-schaakmatches. 00.40 Schlussnachrichten. 00.55 Non-Stop-Fernsehen.

RTL Television

06.00 Tekenfilmserie. (herh.). 08.00 Maus reiss aus. 08.20 Pinocchio. 08.50 Camp Candy. 09.20 Dink, der kleine Saurier. 09.45 T-Rex. 10.15 Captain Planet. (herh.). 10.45 Speed racer. 11.15 Teenage mutant hero turtles. (herh.). 11.45 Katts and Dog - Ein Herz und eine Schnauze. 12.15 Harry und die Hendersons. 12.45 Full House. 13.15 Der Prinz von Bel-Air. 13.40 Major dad. (herh.). 14.10 Ottifanten. 14.45 Knight Rider. (herh.). 15.45 Das A-Team. (herh.). 16.45 21, Jump Street-Tatort Klassenzimmer. 17.45 The Heights. (herh.). 18.45 RTL aktuell. 19.15 Beverly Hills, 90210. (herh.). 20.15 Berta, die Glücksau. 22.00 Chucky 2: Die Mörderpuppe ist wieder da. 23.30 Heisse Bräute auf der Schulbank. Duitse softsexfilm uit 1981. 00.55 Männermagazin 'M'. 01.20 Tausend Risse in der Nacht. 01.50 Nocturna - Der ... Vampir. (herh.). 03.15 21, Jump Street - Tatort Klassenzimmer. (herh.). 04.05 Katts and Dog - Ein Herz und eine Schnauze. (herh.). 04.30 Formel I - Report. 05.00 Formel I - Rennen.

SAT 1

05.15 ran. Voetbalmagazine. (herh.). 06.15 Auf den Spuren der Allmächtigen. (herh.). 06.45 Mein kleines Pony. 07.15 Silverhawks - Die Retter des Universums. 07.45 Zorro - Der schwarze Rächer. 08.15 Superboy. 08.45 Die Astro-Dinos. 09.15 DROPS! 09.50 Glücksrad. (herh.). 10.30 Wirtschaftsforum. 11.00 Jahreszeiten einer Ehe. 12.45 Sie nannten ihn Panther. 14.40 ■ Die phantastischen Abenteuer des Raumschiffs Orion. 15.45 Cluedo - Das Mörderspiel. 16.40 Punkt, Punkt, Punkt. 17.15 Geh aufs Ganze! 17.55 Das Millionenspiel. 18.00 ran. 19.20 Sat.1 News. 19.30 Glücksrad. 20.15 Chiemgauer Volkstheater: Ein Blitz aus heiterem Himmel. 22.00 Jux & Dallerei. Talkshow. 23.00 Schulmädchen-Report I: Was Eltern nicht für möglich halten. 00.30 Das ausschweifende Leben des Marquis de Sade. (herh.). 02.00 (herh.). 03.30 Sie nannten ihn Panther. (herh.). Aansl.: Programma-overzicht.

België/TV 1

10.00 Het slimme kanaal.
12.00 Couleur locale. Magazine over mensen die kleur geven aan Vlaanderen.
12.30-12.50 Affiche. Cultureel magazine.
14.50 Les cracks. Franse komedie uit 1968 van Alex Joffe.
16.30 Première film & video. Filmmagazine.
17.00 Knetterget. Australische jeugdserie.
17.25 System 93. Spelprogramma.
17.50 Musti. Tekenfilmserie.
17.55 Tik tak. Animatieserie.
18.00 Journaal.
18.10 1000 seconden. Herwig Van Hove maakt binnen 1000 seconden een warme maaltijd klaar.
18.35 Kom op tegen kanker.
18.40 Vlaanderen vakantieland. Toeristische portretten uit binnen- en buitenland.
19.20 Joker- en lottotrekking, paardenkoersen, mededelingen en programma-overzicht.
19.30 Journaal en sport.
20.00 FC De Kampioenen. Belgische comedyserie.
20.30 Tartufo. Spelprogramma.
21.45 Flodder. Nederlandse comedyserie.
22.15 Vandaag.
22.40 Sport op zaterdag.
23.20 Trekking Europese loterij vanuit Hilversum.
23.35 Nacht van de film '93. Verslag van de feestelijke afsluiting van het Internationaal Filmfestival.
00.20-01.55 ■ Een dame verdwijnt. Amerikaanse thriller uit 1938.

België/TV 2

20.30 Tijd voor Koen. Licht klassiek programma.
21.00 De onwerkelijke wereld van Alfred Schnittke. Portret van de Russische componist Schnittke.
22.00 Festival van Vlaanderen - Tongeren. Klassieke muziek van Swinnen en Brahms.
23.00-23.50 Belga Jazz. Verslag van de openingsavond van het 8e Belga Jazz-festival op 11 oktober jl.

MTV

08.00 Pet Shop Boys weekend. 10.30 Pet Shop Boys popumentary. 11.00 The big picture. 11.30 Yo! Raps. 13.30 First look. 14.00 Pet Shop Boys weekend. 16.30 Pet Shop Boys popumentary. 17.00 Dance with Simone. 18.00 The big picture. 18.30 News weekend edition. 19.00 European top 20. 21.00 Saturday night live vintage. 21.30 The Cure unplugged. 22.00 The soul of MTV. 23.00 First look. 23.30 MTV's Pet Shop Boys popumentary. 00.00 Pet Shop Boys weekend. 02.00 Marijne van der Vlugt. 03.00 Night videos.

RAI UNO

06.00 Ieri e oggi. 07.20 Per solo e orchestra. 07.50 Questa donna e'mia. 09.30 L'assassinio di Mary Phagan. 12.25 Che tempo fa. 12.30 TG1 Flash. 12.35 L'assassinio di Mary Phagan. 13.25 Estrazioni del Lotto. 13.30 Telegiornale. 13.55 TG 1 Tre minuti di... 14.00 TG1 Sabato sport. 14.00 Pistoia. 14.45 Pallacanestro: campionato italiano. 16.20 Sette giorni Parlamento. 16.50 Dall'Antoniano di Bologna I giorni dell'infanzia. 18.00 TG1. 18.10 Estrazioni del Lotto. 18.15 Big box. 19.25 Parola e vita: Il vangelo della domenica. 19.40 Almanacco del giorno dopo. 19.50 Che tempo fa. 20.00 Telegiornale. 20.30 TG 1 Sport. 23.10 TG1. 23.15 Speciale TG1. 00.10 TG1 - notte. 00.40 Appuntamento al cinema. 00.45 SENZO. 02.40 TG1. 02.45 Il difetti di essere moglie. 04.20 Tg1. Replica. 04.25 Pronto emergenza. 04.55 Divertimenti.

CNN

06.30 Moneyline. 07.30 Earth matters. 08.00 World business this week. 08.30 Diplomatic licence. 09.00 Inside business. 10.00 Larry King. 11.30 International correspondents. 12.00 Travel guide. 13.00 The big story. 13.30 Real news for kids. 14.00 Healthworks. 14.30 Moneyweek. 15.00 Science and technology. 15.30 Style. 16.00 Showbiz this week. 16.30 Diplomatic licence. 17.00 Earth matters. 18.00 World business this week. 18.30 Newsmaker saturday. 19.00 Healthworks. 19.30 Style. 20.00 Your money. 20.30 International correspondents. 21.30 Futurewatch. 22.30 Newsmaker saturday. 23.30 Managing with Lou Dobbs. 00.00 Pinnacle. 00.30 On the menu. 01.00 The big story. 01.30 Showbiz this week. 02.00 Larry King Weekend. 03.00 World news. 04.00 Capital Gang. 05.00 Diplomatic Licence. 05.30 Earth matters.

TV FILMS VIDEO

België/TV 1
14.50 Les cracks (Frankrijk-Italië, 1968). Komedie van Alex Joffé. ... heeft snelle fiets ontworpen. Bij toeval belandt hij daarmee in wielrenwedstrijd. Met André Bourvil en Robert Hirsch.

Duitsland 2
14.55 Tapetenwechsel (Duitsland, 1984). Komedie van Gabriela Zerhau. Studente in München wordt ... woning gezet en gaat op ... naar een nieuw huis. Met ... Demarels en Rolf Zacher.

Nederland 1
... Pot O'Gold (USA,1941). Musicalfilm van George Marshall. Jongen slaagt erin zijn favoriete muziekband in het radioprogramma van zijn oom te krijgen. Volgens hoofdspeler James Stewart een ... matige film.

Nederland 1
... Thunderball (GB,1965). James Bondfilm van Terence Young. ... achter een misdaadsyndicaat dat twee steden met geroofde atoombommen dreigt te bombarderen. Met Sean Connery en Claudine Auger. Niet de beste Bond-film, maar zeer zeker het kijken waard.

RTL4
22.04 Best Friends (USA,1982). Middelmatige komedie van Norman Jewison. Man en vrouw schrijven samen filmscenario's. Als ze verliefd op elkaar worden en besluiten te trouwen, worden ze met elkaars familieleden geconfronteerd. Met Burt Reynolds en Goldie Hawn. Niet echt geweldig.

Duitsland 1
00.05 The Day of the Jackal (GB-Frankrijk,1973). Degelijke thriller van Fred Zinneman. Huurmoordenaar krijgt uit extreme rechtse kringen de opdracht de Franse president De Gaulle te vermoorden. Gebaseerd op het boek van Frederick Forsyth. Met Edward Fox en Alan Badel.

● *Margaret Lockwood en Michael Redgrave in 'The lady vanishes'. (België/TV 1 - 00.15 uur)*

België/TV 1
00.20 The Lady Vanishes (GB,1938). Prachtige thriller van Alfred Hitchcock. Gedurende een treinreis deelt een jonge vrouw een coupé met een Britse gouvernante die opeens verdwijnt. Met Margaret Lockwood en Michael Redgrave. Sterk acteerwerk.

RTL4
00.25 Starman (USA,1984). Science-fictionkomedie van John Carpenter. Buitenaardswezen neemt de gedaante aan van de overleden echtgenoot van de vrouw die hem naar een afspraak moet brengen. Ze wordt verliefd op hem. Met Jeff Bridges en Karen Allen.

Duitsland 2
00.40 Boulevard Nights (USA,1979). Sociaal drama van Michael Presman. Jongen in Los Angeles, van Mexicaanse afkomst, probeert zijn broertje van de straat te houden. Met Richard Yniguez en Marthe Du Bois.

RTL Television
01.50 Noctura (USA,1978). Horrorfilm van Harry Tampa. Graaf Dracula begint een nachtclub. Met John Carradine en Yvonne De Carlo.

radio

Radio 1
Elk heel uur en om 7.30, 8.30, 12.30, 13.30, 16.30 en 17.30 Nieuws. 07.07 TROS Nieuwsshow. 11.05 TROS Kamerbreed. 12.07 TROS Aktua. 14.05 Langs de lijn, sport en muziek. 17.07 Tijdsein. Elk heel uur en om 18.30 en 6.30 Nieuws. 18.10 Echo. 19.04 Het gesprek. 20.04 Langs de lijn, sport en muziek. 23.07 Met het oog op morgen. 00.04 Easy listening. 2.02 AVRO Nachtdienst. 6.02-7.00 Vannacht naar morgen.

Radio 2
7.04 Intro. 9.04 De tweede ronde. 12.04 Spijkers met koppen. 14.04 Uitgelicht. 16.04 Terug naar de toekomst. 17.04 Ophef en vertier. Vervolg Ophef en vertier. 19.04 Voor wie niet kijken wil. 22.04 Popmuziek. 23.04-24.00 The bands.

Radio 3
6.02 Ook goedemorgen. 8.04 Goud van oud. 10.04 D'Rob of d'ronder. 12.04 Evers in het wild. 14.04 De Nederlandse Top 40. 17.04 Rinkeldekinkel. 18.04 De avondspits. 19.04 Rave radio. 20.04 Leidsekade live. 22.04 Twee meter de avond in. 0.04 Shock radio. 2.02-6.00 Oh, wat een nacht.

Radio 4
Om 7.00, 8.00 en 13.00 Nieuws. 7.02 Wakker worden... 8.04 Flori musicali. 9.00 Pick-up. 10.00 Concert. 11.00 Kurhausconcert. 12.00 Platenzaak. 14.00 Het middagconcert: Ensemble Scaramouche met mezzosopraan. 16.00 De Nederlandse muziek. Orgelia Kwartet. 17.02 Het witte doek. 18.00 en 20.00 Nieuws. 18.04 Leo Boudewijns' Langspeelplaats. 19.00 Folio 1. 20.02 Het avondconcert. Flammen, muzikale tragikomedie van Schulhoff. 0.00-1.00 Vier na middernacht.

Radio 5
Elk heel uur t/m 17.00 Nieuws. 6.45-6.50 Mededelingenrubriek met uitgebreid weerbericht en scheepvaartberichten. 7.05 Opdoro. 8.08 Zeggus. 8.32 Rondom magazine. 8.55 Waterstanden. 9.02 Vrouw-zijn. 10.02 De muzikale fruitmand. 11.02 Piet interview. 12.02 Meer dan een lied alleen...! 12.44 EO-Metterdaad hulpverlening. 12.45 Vragen naar de weg. 13.11 De vierraadsels. 13.56 EO-Metterdaad hulpverlening. 14.02 Start. 14.30 NOS Taal. 15.02 De schrijftafel. 16.02 Faros. 17.10 Radio UIT. 17.45 Postbus 51 op 5. 18.00 Nieuws in het Turks. 19.40 Nieuws in het Marokkaans. 19.50 Nieuws in het Chinees. 20.02 Jubilate. 20.30 Laat ons de rustdag wijden. 21.14 EO-Metterdaad hulpverlening. 21.15 Reflector. 21.35 Deze week. 22.00 Een ontmoeting. 23.07-24.00 Met het oog op morgen.

Omroep Limburg
Elk heel uur ANP-nieuws. 09.00 Postbus 94, verzoekplaten. Met Ria van Grinsven. 10.00 Het Ei van St. Joost, dialect en volkscultuur met Lei Meisen. 11.00 De Onderstroom, kunstprogramma. 12.00 Omroep Limburg Klassiek. 13.00 (Inter)nationale actualiteiten. 13.30 Musica Sacra. 14.00 Limburg Express, jongerenprogramma. 14.30 De Agenda. 15.00 Walkie Talkie met Tom Doesborg. 15.40 Concert: live! 16.00 Hubert on the Air. 17.05 Regionaal nieuws. 17.08-18.00 Limburgs popmagazine Vrij Spel.

BRTN/Radio 2
6.00 Nieuws. 6.05 Vroege vogels (6.30, 7.00, 7.30 nieuws). 8.00 Nieuws. 8.10 Ochtendkuren. 10.00 Nieuws. 10.03 De zoete inval, radiokwis met Luc Appermont. 11.30 Vlaamse top tien. 12.00 Radio twee top dertig met Guy de Vynck (om 13.00 nieuws). 14.00 Radio Rijswijck. 17.00 Nieuws. 17.05 De ketting, telefoonspel met Martin de Jonghe (18.00 nieuws). 20.00 Hartelijk. Bart Peeters ontvangt gasten en draait verzoekjes (22.00 nieuws en lotto). 23.30 Nachtradio (vanaf 24.00 elk heel uur nieuws).

België/BRF
Nieuws t/m 17.00 op elk heel uur (behalve om 13.00) en om 6.30, 12.30, 18.30 en 20.00. 6.05 Radiofrühstück (6.15 Wort in den Tag; 7.15 Veranstaltungstips). 9.05 Oldie-Show. 12.05 Musik à la carte (12.30 BRF Aktuell). 13.05 Internationale Hitparade. 16.05 Musikexpress. 18.05 BRF-Aktuell (Aktuelles vom Tage). 18.40 Podium - Forum der Musik. 20.05 Freie Tribüne. 20.15-20.30 Philosophie und Ethik.

Happy RTL Radio
Nieuws op elk heel uur. 07.00 RTL Nightshift. 08.03 Het waldere weekend, Jan de Boer. 10.03 Koffiekringen, Bart van Gogh. 12.03 Goeiemiddag Nederland, Tom Blom. 14.03 Album Top 30, Bart van Leeuwen. 16.03 Vrijheid-Blijheid, Martin Volder. 19.00 Seven o'clock rock. 22.00 RTL Megahits. 01.00 RTL Nightshift.

WDR 4
4.05 Radiowecker. 6.00 Nieuws. 6.05 Morgenmelodie. 8.00 Nieuws. 8.05 Zum Tage. 8.07 Ie unserem Alter. 8.55 Evergreens. 9.00 Nieuws. 9.05 Der Musikpavillon (10.00 nieuws). 12.00 Nieuws. 12.05 Pop Report met een overzicht van de Duitse hitparade (om 14.00 Nieuws en economisch praatje). 15.00 Bonbon, aansl. Café Carlton (16.00 nieuws). 17.00 Der Tag um fünf, aansl. Fünf Uhr Tee (18.00 Nieuws). 19.00 Auf ein Wort, aansl. Abendmelodie (19.30 voor de kinderen). 20.00 Nieuws. 20.05 Samstagabendkonzert. 22.00 Nieuws. 22.05 Musik zum träumen. 22.30-04.05 ARD-Nachtexpress.

Nederland 1

Ikon/Avro
11.25 **Eucharistieviering.** Vanuit de kerk van de H. Antonius van Padua te Kortenhoef.
12.30 **Herontdekt.** Documentaire over jongeren die hun geloof hebben herontdekt.
Grensgangers. Serie portretten van mensen die zich inzetten voor arme en zieke medemensen in Zuid-Amerika en Zuidoost-Azië. Afl.: Bedelaars in het paradijs.
(TT) **Journaal.**
(TT) **Dovendienst.** Kerkdienst voor doven en slechthorenden vanuit de Gereformeerde Kerk te Vroomshoop.
Wilde ganzen.
(TT) **Parabels:** Meneer Oskar heeft niet. Verbeelding van Jezus' gelijkenis over de vergeving. (herh.).
Jonge mensen 25 jaar. Compilatie van het klassieke muziekprogramma voor jonge mensen op het concertpodium.
Motorlife. Magazine voor de recreatieve motorrijder.
Sesamstraat. Kinderprogramma. Afl.: Avontuur/reizen.
1 for U. Jongerenmagazine.
Dieren in het wild. Natuurfilmserie. Afl.: Landgoed-safari.
(TT) **Waku waku.** Dierenspelprogramma.
(TT) **Journaal.**
Ook dat nog! Satirisch consumentenmagazine.
Brandpunt. Actualiteiten.
(TT) **Vreemde praktijken.** Nederlandse comedyserie. Afl.: Onverklaarbaar bewoond. (herh.).
Kruispunt. Actuele achtergronden over kerk en samenleving.
Inspector Morse. Engelse politieserie. Afl.: De dag van de duivel. Morse en Lewis moeten John Barrie opsporen die uit een psychiatrische inrichting is ontsnapt.
Gewetensgevangenen. Serie portretten van politieke gevangenen geadopteerd door Amnesty International. Afl.2 : Maria Rumalda Camey.
Journaal.
-00.09 **Nieuws voor doven.**

Nederland 2

Veronica/TROS
11.23 **Nieuws voor doven.**
11.30 **TV Sport.** Sportprogramma.
12.00 **Journaal.**
12.10 **TV Sport.** Vervolg.
13.00 **Omrop Fryslân:** Fryslan Boppe. Praatprogramma. Met Nederlandse ondertiteling.
13.30 **Islam in Nederland,** 8-delige documentaireserie over het islamitisch geloof in Nederland. Afl.3 : Islam en het gezin.
14.00 **Meer op zondag.** Actueel familiemagazine voor oude en nieuwe Nederlanders. Met o.a. een portret van sportcommentator Hugo Walker, die zondag commentaar levert bij de wedstrijd Ajax-Feijenoord en een terugblik op de wedstrijd Ajax-Besiktas van jl. woensdag.
16.00 **(TT) Journaal.**
16.05 **Urineverlies, u kunt er iets aan doen.** Afl.4.
16.35 **Samson.** Belgisch kinderprogramma.
17.15 **Veronica sunday music presents:** The Beatles. Muziekspecial over de Beatles. Afl.2.
17.44 **(TT) Knoop in je zakdoek.** Thema: Gezond en lekker eten. (herh.).
17.59 **Tv dokter.**
18.00 **Journaal.**
18.10 **Sprekend over de Islam en de moderne tijd.** Voorlichtingsprogram.
18.15 **Ontdek de psychologie.** Afl.4.
18.45 **Strip- en cartoontekenen.** Afl.8.
19.15 **Exotisch koken met kruiden.** Afl.1.
19.50 **Space age.** Magazine over het heelal. Afl.6. Afl.: Waar is de hemel voor? Presentatie: Wubbo Ockels.
20.45 **(TT) Postcode bingo.** Spelshow rond de postcode-loterij.
22.00 **(TT) Studio sport.** Samenvattingen van wedstrijden Torino-Sampdoria, Barcelona-Oviedo, Valencia-Atletico Bilbao.
22.50 **Levend verleden.** Afl.7.
23.50 **(TT) Consument en milieu.** Afl.4.
00.05-00.10 **Journaal.**

Nederland 3

Vpro/Vara/RVU
08.53 **Nieuws voor doven.**
09.00 **Villa achterwerk.** Kinderprogramma.
11.00 **Reiziger in muziek.** Muziekprogramma.
12.00 **Journaal.**
12.10 **Het Capitool.** Actueel discussieprogr. waarin een gesprek over de rol die advocaten, notarissen en accountants kunnen spelen bij het bestrijden van de georganiseerde criminaliteit.
13.00-14.35 **De VARA Matinee.** Vier letzte Lieder van Strauss en de Vierde symfonie van Mahler. Uitgevoerd door het Radio Filharmonisch Orkest onder leiding van Edo de Waart. (herh.).
17.08 **Nieuws voor doven en slechthorenden.**
17.15 **World series honkbal.** Samenvatting van de zesde wedstrijd in de World Series honkbal tussen de toronto Blue Jays en de Philadelphia Phillies ('best of seven') Uitzending onder voorbehoud!
18.00 **Journaal.**
18.05 **Het cateringbedrijf.** Serie Werken-aan-werk-films over de horeca. Afl.4.
18.35 **Socutera.** Vrouwen op de vlucht, film van de Stichting Vluchteling.
18.45 **(TT) Studio sport.** Aandacht voor betaald voetbal met o.a. een uitgebreid verslag van de wedstrijd Ajax-Feijenoord, een samenvatting van het Europese Kamp. judo voor landenteams in Frankfurt, beelden van de veldkorfbal-interland Nederland-België en een samenvatting van de World Series honkbal tussen de Toronto Blue Jays en de Philadelphia Phillies ('best of seven').
20.15 **Lopende zaken.** Magazine over zaken die het bestaan beroeren.
20.51 **Absolutely fabulous.** Engelse comedyserie.
21.24 **Diogenes.** Documentaires.
22.30-00.28 **VPRO cinema primeur:** De erfenis (Dedictví aneb kurvahosigutntag). Tsjechische speelfilm uit 1992 van Vera Chytilová.

RTL4

06.45 **RTL4 text.**
07.00 **Telekids presenteert de cartoon express.** Kinderprogramma.
10.00 **Teleteens.** Jeugdprogramma.
12.00 **Cartoon.**
12.05 **Love boat.** Amerikaanse serie. (herh.).
13.00 **RTL Sport:** Autosport.
15.00 **En effeuillant la Marguerite.** Franse speelfilm uit 1956 van Marc Allégret. Met: Brigitte Bardot, Daniel Gelin, Robert Hirsch, Darry Cowl e.a. Agnès, een degelijke generaalsdochter, heeft een schandaalroman geschreven en haar vader is woedend. Zij vlucht naar Parijs, waar twee journalisten haar onder hun hoede nemen. Toch komt ze in de problemen en uit financiële nood doet ze mee aan een striptease concours.
16.30 **Ouders van nu.** Presentatie: Romilde Appel.
17.00 **Gezondheid.** Presentatie: Myrna Goossen.
17.30 **Koken met sterren.** Kooktalkshow.
18.00 **Zes uur nieuws.**
18.10 **Jacques Cousteau.** Franse natuurdocumentaire. 'De betoverde rivier'.
19.00 **Blossom.** Amerikaanse comedyserie.
19.30 **Avondnieuws.**
20.00 **Now or never.** Presentatie: Rolf Wouters.
21.00 **Life goes on.** Amerikaanse serie.
21.55 **Great crimes and trials.** Documentaireserie.
22.25 **Jake and the fatman.** Amerikaanse serie. (herh.).
23.20 **You bet your life.** Amerikaanse quiz. Presentatie: Bill Cosby.
23.45 **Laatste nieuws.**
00.00 **The Oprah Winfrey show.** Amerikaanse talkshow. (herh.).
00.45 **As the world turns.** Amerikaanse soapserie. (herh.).
01.30 **General Hospital.** Amerikaanse soapserie. (herh.).
02.15 **De thuiswinkel.**
02.45 **Nachtprogramma.**

RTL5

10.00 **The hour of power.** Amerikaans religieus programma.
11.00-11.30 **Lumen 2000.** Internationaal.
17.00 **Felix the cat.** Tekenfilmserie.
17.05 **WK Voetbal '94.**
17.30 **Auto info.** Automagazine.
18.00 **RTL Zes uur nieuws.**
18.15 **RTL Sport:** Engelse voetbalcompetitie: samenvattingen van Everton-Mancester United en Leeds United-Blackburn Rovers.
18.40 **The streets of San Francisco.** Amerikaanse politieserie.
19.35 **Studs.** Amer. datingshow.
20.00 **I witness video.** Tv-serie.
20.50 **Week 42/week 43.** Nieuws- en sportprogramma.
21.40 **No man's land.** Amerikaanse film uit 1988. Benjy Taylor is een jonge agent in Los Angeles met een grote passie voor fraaie, krachtige sportauto's. Playboy Ted Varrick is al even gek op auto's en beschikt over het dubieuze talent om er op oneigenlijke wijze aan te komen. Een collega van Taylor, die meer duidelijkheid probeerde te krijgen over de praktijken van Varrick werd vermoord teruggevonden. Taylor krijgt vervolgens de opdracht de zaak grondig aan te pakken en uit te zoeken of Ted echt de politieman heeft vermoord.
23.30 **Twilight zone.** Dramaserie.
00.00 **M.A.S.H.** Comedyserie. (herh.).
00.30-01.00 **Hei elei, kuck elei aktuell.**

• *Scène uit 'No man's land'. (RTL 5 - 21.40 uur).*

show. 19.10 nws. 19.25 Songs of praise. 20.00 Last of the summer wine, comedyserie. 20.30 Lovejoy, misdaadserie. 21.20 Birds of a feather. Afl.: Mind over matter. 21.50 nws. 22.05 Screen one: The bullion boys. Tv-spel. 23.40 Heart of the matter. 00.15 Int. tennis. 01.00 Int. golf. Finale.

BBC 2

08.25 Poddington peas. (herh.). 08.30 Playdays. 08.50 The all new Popeye show. 09.10 Blue Peter omnibus. 10.00 Albert the 5th musketeer. 10.20 Jonny Briggs. Serie. 10.40 TimeBusters. Serie. 11.05 Rugrats. 11.30 Grange Hill. 11.55 Growing up wild. 12.20 Futurecooks. 12.45 The O-zone. Vandaag o.a. Right Said Fred en Bitty McLean. 13.00 Autosport. Grand Prix voor Formule-1. 14.40 The living soap. Serie. 15.00 Reg. progr. 15.30 Golf en snooker. 18.10 Rugby special. 19.10 Topfokkers strijden samen met hun herdershonden om de BBC Int. Trophy. 20.00 The money programme. 20.40 Autosport. Met de Grand Prix van Japan. 21.15 After Margaret season: Without her. 22.05 After Margaret season: Thatcherworld. 22.45 Open Space special: Rotten to the core - a murder mystery. 23.35 Filmrubriek. 23.45 Annie Hall. Amer. speelfilm uit 1977 van Woody Allen. 01.15 WK schaken. 01.45-02.50 Snooker.

België/RTBF 1

10.30 Agrarisch magazine. 11.00 Eucharistieviering. 12.00 Politiek magazine. 12.55 Weerbericht. 13.00 Nieuws. 13.20 Actueel magazine. 14.00 Homefront, 24-delige Amerikaanse serie. Afl.21. 14.50 Long road home. Amerikaans tv-film. 16.25 Tekenfilms. 17.05 Nostalgisch muziekprogr. Vandaag: 1963. 18.00 Automagazine. 18.30 Sportprogramma. 19.30 Nieuws. 20.10 Tour de chance. Amusementsprogramma. 21.10 Silent motive. Amerikaanse tv-film. 22.40 Cultureel magazine. 23.15-23.35 Laatste nieuws.

België/Télé 21

05.00-07.00 Autosport. Grand Prix van Japan voor Formule 1-wagens. 09.30-12.00 Autosportmagazine met o.a. Grand Prix van Japan, herh. 16.00 Autosportmagazine met o.a. Grand Prix van Japan, herh. 18.30 Zie België/RTBF 1. 19.30 Nieuws (tevens in gebarentaal) en weerbericht. 20.11 Zie België/RTBF 1. 22.00-22.35 Nieuws.

TV 5

06.00 Ochtendprogr. 11.55 Nieuwsflits. 12.00 Référence. Interview. 12.35 Weerbericht. 12.40 Zwitsers nieuws 13.05 L'école des fans. Amusementsprogr. 13.55 Dierenmagazine. 14.50 Faut pas rever. Gev. magazine. (herh.). 15.45 Correspondance. 16.00 Nieuws. 16.10 Le monde est à vous. 17.40 Automagazine. 18.00 Bon-weekend. Amusementsprogr. 18.30 Nieuws. 19.00 Trente millions d'amis. 19.30 Nieuws. 20.00 Sept sur sept. Actualiteitenmagazine. 21.00 Nieuws en intern. weerbericht. 21.40 Le jeune homme vert. Afl.3. 22.40 Thalassa. Magazine. 23.35 Nieuws en weerbericht. 00.00 Divan. Serie gesprekken. Vandaag: Henri Chapier in gesprek met Jean-Claude Gaudin. 00.25 L'heure de vérité. Politiek magazine. 01.20 Face à la presse. Discussieprogr. waarin een Zwitserse persoonlijkheid in debat gaat met drie journalisten. 02.00 Jardin des betes. (herh.). 02.55 Envoyé spécial. (herh.). 04.30 Musicales. (herh.).

Eurosport

05.00 Autosport. Grand Prix van Japan Live. Om ca. 7.00 herhaling van deze race. 08.30 Aerobics. 09.00 Autosport. Grand Prix van Japan. 11.00 Zondag live, met: 13.00 Schermen. EK. Aansl.: Autosport. Grand Prix van Japan. 15.00 Judo. EK voor teams. Vandaag finales mannen. 17.00 Wielrennen. Nations Open. Live. 19.00 Golf. World Match Play. 21.00 Atletiek. Moderne vijfkamp. 22.00 Autosport. Grand Prix van Japan. Hoogtepunten. 23.00 Judo. EK. Vandaag finales mannen. 00.00 Schermen. EK. 00.30-01.30 Boksen.

Super Channel

05.30 Videoclips. 06.30 Super shop. 08.00 ITN World news. 08.30 John Osteen ministries. 09.00 Key of David. 09.30 Experience the power. 10.00 Videogenerator. 10.30 Super shop. 11.00 Hour of power. Kerkdienst. 12.00 Super shop. 13.00 Charisma TV. 13.30 E.R.F. 14.00 Videogenerator. 15.00 Int. motorsports. 16.00 Pro Superbikes. 17.00 Golden age of rock 'n' roll. 18.00 Modemagazine. 18.30 The Scene. 19.00 Cultured club. 19.30 Rights and wrongs. 20.00 European magazines. 20.30 Special Olympics. 21.00 Business Forum. Gesprekken met leiders uit de zakenwereld. 21.30 Financial Times Reports. 22.00 ITN World news. 22.30 West of Moscow. 23.00 Eur. magazines. 23.30 Videogenerator. 02.00 China news Europe. Met om 2.00 Prime time news in het Engels, 3.00 Econ. nieuws in het Engels en vanaf 3.30 Herhalingen in het Mandarijn en Cantonees. 05.00-05.30 Videogenerator.

MTV

08.00 Pet Shop Boys weekend. 10.00 Pet Shop Boys Popumentary. 10.30 News weekend edition. 11.00 The big picture. 11.30 European top 20. 13.30 First look. 14.00 Sports. 14.30 The real world II. 15.00 Pet Shop Boys weekend. 18.00 Pet Shop Boys popumentary. 18.30 News weekend edition. 19.00 US Top 20 video countdown. 21.00 120 minutes. 23.00 Beavis and Butthead. Tekenfilm. 23.30 Headbanger's ball. 02.00 Marijne van der Vlugt. 03.00-07.00 Night videos.

CNN

06.00 Moneyweek. 06.30 Healthworks. 07.00 Showbiz. 07.30 Science and technology. 08.30 The big story. 09.00 Pinnacle. 09.30 World business this week. 10.00 Larry King weekend. 11.00 Showbiz. 11.30 Style. 12.00 Earth matters. 12.30 Inside business. 13.00 World report. 15.00 Your money. 15.30 Newsmaker sunday. 16.00 Travel guide. 17.00 World business this week. 17.30 Intern. correspondents. 18.00 Futurewatch. 18.30 Moneyweek. 19.00 The week in review. 20.00 World report. 02.00 Special reports.

Duitsland 1

Disney Club. Kindermagazine.
Hundert Meisterwerke. Serie Kunstbeschouwingen.
•• **Musik-Fest Hamburg 1993.**
Sonntagsmagazin. Cultureel.
(TT) **Die Sendung mit der Maus.** Informatief kinderprogramma.
•• **Presseclub.**
Tagesschau. Met Wochenspiegel.
Katja und die Gespenster, 6-delige Duitse kinderserie. Afl.3.
Moskito - nichts sticht besser. Magazine. Thema: Versieren.
Kopfball.
Tagesschau.
■ **Friedemann Bach.** Duitse speelfilm uit 1941.
Film aktuell.
ARD-Ratgeber: Geld. Financiële tips.
Gott und die Welt: Reportage over esoterische geneeswijzen.
Tagesschau.
Einblick.
Sportschau.
(TT) **Lindenstrasse.** Duitse serie. Afl. 412: Sirenen.
Die Goldene 1. Bekendmaking winnaars van de ARD tv-loterij.
Weltspiegel. Reportages van buitenlandcorrespondenten.
Sportschau-Telegramm.
Heute abend im Ersten.
(TT) **Tagesschau.**
(TT) **Tatort.** Duitse politieserie. Afl.: Walzer.
Tagesthemen-Telegramm.
Kriminalpolizei rät. Tips ter voorkoming van misdrijven.
Kulturreport. Vandaag uit Hamburg.
Tagesthemen.
Bowieso. Showprogramma.
Das war die DDR, 7-delige documentaireserie over de voormalige DDR. Afl.4 : In Fürsorge für das Volk. Sociaal-economische politiek van de SED.
Die Römerin, 2-delige Italiaanse film van Giuseppe Patroni Griffi. Afl.1: Bron: Naar een roman van Alberto Moravia. (herh.).
Tagesschau.
-01.25 **Zuschauen - Entspannen - Nachdenken.** Kunst in ostdeutsche Museen.

Duitsland 2

08.45 •• **Musik-Zeit.** Karajan-cyclus: Metamorphosen van R. Strauss.
09.15 **Zur Zeit.** Religieus magazine.
09.30 **Eucharistieviering.**
10.15 **Das Taschenmesser.** Afl.1.
10.35 **Achterbahn.** Kinderserie.
11.05 **Siebenstein.** Poppenserie.
11.30 **halb 12.** Weekoverzicht.
12.00 •• **Das Sonntagskonzert.**
12.45 **Heute.**
12.47 **Blickpunkt.** Magazine.
13.15 **Damals.** Afl.: Vor 40 Jahren.
13.30 **Summer madness /Summertime.** Engels-Amer. speelfilm uit 1955.
15.05 **Der Zahnarzt von Nepal.** Reportage over een tandarts.
15.50 **Aktion 240.** Balans.
15.55 **Heute.**
16.00 **Weltreisen auf Papier.**
16.30 **ZDF Sport extra.** Met onder andere damesvoetbal, EK-kwalifikatie: Zwitserland - Duitsland. (Ca. 17.00 Heute).
18.15 **ML Mona Lisa.** Vandaag over open en verborgen aggressie.
18.57 **Guten Abend.**
19.00 **Heute.** Met weerbericht.
19.10 **Bonn direkt.** Magazine.
19.30 **(TT) Wunderbare Welt.** Afl.2 : Das Reich der Maya. Tot voor kort beschouwde de wetenschap de Maya's als een vredelievend, vriendelijk volk. Uit de laatste opgravingen komt echter een steeds gewelddadiger beeld van hun rijk naar voren.
20.15 **Gusti Bayrhammer in Weissblaue Geschichten.** Drie korte verhalen. Met om:
20.15 **Der Schlaumeier.** (herh.). Aansl.: Der Tandler. (herh.). Aansl.: Das Gspusi. (herh.).
20.55 **Das Heimweh des Walerjan Wrobel.** Duitse tv-film uit 1990/1991.
22.30 **Heute.**
22.40 **Sport am Sonntag.** Met o.a. Bundesliga-voetbal: Werder Bremen - Hamburger SV.
22.50 **(TT) Die schwarze Jungfrau,** 5-delige tv-film. Afl.3.
23.40 •• **Die grossen Primadonnen.** Serie portretten van belcanto-zangeressen. Afl.: La Stupenda.
00.40 **Heute.**
00.45-02.20 ■ **Frauenarzt Dr. Sibelius.** Duitse speelfilm uit 1962 van Rudolf Jugert. Met: Senta Berger e.a.

Duitsland 3 West

08.15 Cursus natuurkunde. 08.45 Cursus bedrijfseconomie. 09.15 Telekolleg aktuell. 09.45 Cursus Engels. 10.15 Cursus Engels voor kinderen. 10.30 Familienszenen, Afl.2. 11.00 Babylon - spricht viele Sprachen. 12.00 Länder - Menschen - Abenteuer. Reportage over het belang van vliegroutes naar afgelegen landen als Nepal. 12.45 Sonntagsgespräch. 13.00 Eur. magazine. 13.30 Literair magazine. 14.15 Sport im Westen extra. 15.15 Boulevards dieser Welt. 15.30 ■ Flight to Hongkong. Amer. speelfilm uit 1956. 16.55 Düsseldorf. Stadportret. 17.00 Hit Clip Spezial: David Bowie. 17.45 Dinosaurs. Amer. comedyserie. Aansl.: Käpt'n Blaubär. 18.15 Tiere suchen ein Zuhause. 18.45 Reg. magazine met sport. 19.40 West 3 aktuell. 19.45 Reportage over het eiland Sumatra. 20.15 Le passager de la pluie. Frans-Ital. speelfilm uit 1969. 22.10 West 3 aktuell. 22.20 Schmidteinander. 23.20 Reportage over de geschiedenis van Graaf Dracula. 00.05 ■ Photoromane, Afl.12. 00.20 Nachrichten.

Duitsland 3 SWF

08.10 Denkanstösse. 08.15 Cursus natuurkunde. 08.45 Cursus bedrijfseconomie. 09.15 Telekolleg aktuell. 09.45 Flussfahrt mit Huhn. Duitse avonturenfilm. 11.30 Tele-Akademie. 12.15 Mit Kreuz und Schwert. Documentaire. 13.00 Babylon. 14.00 Eisenbahnromantik. 14.30 Käpt'n Blaubär Club. 15.10 Literarische Moderne. 16.00 Omnibus: Das Rätsel Mensch. 17.00 Documentaire over de Westwall. 17.45 Kultur pur. Vandaag een kijkje in het 900 jaar oude Benediktijner klooster Maria Laach in de Eifel. 18.45 Ich trage einen grossen Namen. 19.15 Volksmusikprogr. 20.00 Tagesschau. 20.15 Inseln. Afl.: Bornholm. 21.00 Südwest aktuell. 21.05 Abenteuer Wissenschaft. Vandaag o.a. over de vraag of chronische pijnen te genezen zijn. 21.50 Sportprogr. 22.45 Wortwechsel. 23.30 Die 50 Besten. Duitse videokunstprijs 1993. 23.50 Idi i smorti. Russische anti-oorlogsfilm. 02.10 Non-Stop-Fernsehen.

RTL Television

06.45 Tekenfilm. 07.00 Turbo Teens, tekenfilmserie. 07.30 Li-La-Launebär. Kinderprogr. 08.00 Li-La-Launebär. Kinderprogr. 08.30 The Flintstone frolics. 08.55 Hanna Barbera Party. 09.25 Pirates of dark water. 09.55 Kunst und Botschaft. 10.00 Wonder Woman. Amer. fantasy-serie. 11.00 Quantum leap, sf-serie. 12.00 Out of this world. Amer. serie. Afl.: Zwei verabredungen zuviel. 12.30 Formel I - Highlight. Grand Prix van Japan. 13.00 Tut er's oder tut er es nicht. Spelshow met Peter Jan Rens. 14.30 Disney Filmparade: Ceetah. Amer. avonturenfilm uit 1989. 16.25 Continuavano a chiamarlo trinita. Ital. westernkomedie uit 1971. 18.45 RTL aktuell. Nieuws en sport. 19.10 Aber Hallo! 20.15 Die 100.000 Mark Show. 21.55 Spiegel TV. Nieuwsmagazine. 22.40 Prime Time - Spätausgabe. 23.00 Happy Playboy Hour. Met: Eden, Amer. Erotische soapserie. 23.30 Playboy late night. 00.00 Kanal 4 - Wort am Sonntag. Vandaag over pausen en politiek in de 20e eeuw. 00.10-01.00 Kanal 4 - Kabarett. 01.40 Married... with children. 02.10 Who's the boss?. (herh.). 02.45 Ilona Christen. (herh.). 03.45 Hans Meiser. (herh.). 04.40 Ironside, misdaadserie. 05.30 The bold and the beautiful, soap.

SAT 1

05.30 Voetbalmagazine. 06.40 Zorro - der schwarze Rächer. 07.10 Grisu, der kleine Drache. 07.40 Die Astro-Dinos. 08.10 Jahreszeiten einer Ehe. Amer. komedie uit 1980. 10.00 Bergsportmagazine. 10.30 Sportprogr. Met o.a.: basketball. 11.40 ■ Die phantastischen Abenteuer des Raumschiffs Orion, sf-serie. 13.00 Gezondheidsmagazine. 13.30 The adventures of the Black Stallion. 14.00 Oregon Passage. Amer. western uit 1958. 15.20 Red Line 7000. Amer. actiefilm uit 1965. 17.30 Baywatch. 18.20 Glücksrad. 19.05 News. 19.15 Voetbalmagazine met voetbal uit de 1e en 2e Bundesliga en Ital. competitie. 20.15 The burning shore. Amer. TopNEWS. 22.10 Talk im Turm. 23.35 24 Stunden. 00.00 So gesehen. 00.15 Red line 7000. 02.20-05.15 Teletekst.

België/TV 1

09.00 **Samson.** Dolle avonturen bij Samson en Gert. Met tekenfilms.
10.00 **Protestantse kerkdienst.** Vanuit Maria Horebeke.
11.00 **De zevende dag.** Nieuwsmagazine. Met o.a. politiek, media, cultuur, kort nieuws, weer, de beelden en de cartoon van de week.
12.30 **Sportmiddag.** Sportmagazine.
13.30 **Fabian van Fallada,** 13-delige jeugdserie. Afl.8 : Het dobbelspel.
13.30 **Trillertrine.** Duitse jeugdfilm uit 1991 van Karl Heinz Lotz.
15.00 **De Zondagsvriend.** Gevarieerd magazine met Michel Follet. Afl.4.
16.00 **TV 1 - Top 30.** Muziekprogram.
16.25 **1 voor iedereen.** Gevarieerd zondagnamiddagmagazine.
17.30 **Mijn idee.** Serie verhalen voor kinderen, gebaseerd op door kinderen geschreven scripts. Afl.5 : Is mijn buurvrouw een heks?
17.55 **Tik tak.** Animatieserie. Afl.297.
18.00 **Journaal.**
18.10 **Gered door de bel** (Saved by the bell). Amerikaanse serie. Afl.34 : The fabulous Belding boys.
18.35 **Niveau 4: Om de tuin.** Tuiniermagazine. Vandaag o.a. het aanleggen van een tuinpad en terras alsmede het voorbereiden van de tuinvijver op het winterseizoen.
19.00 **De Cosby Show.** Amerikaanse comedyserie. Afl.: Particles in motion.
19.25 **Paardenkoersen,** mededelingen en programma-overzicht.
19.30 **Journaal en sport.**
19.45 **Sportweekend.**
20.30 **Morgen maandag.** Talkshow.
21.05 **N.V. De wereld.** Magazine met verhalen over mensen en emoties.
21.40 **Pleidooi,** 11-delige Nederlandse serie. Afl.4.
22.30 **Vandaag en sport.**
22.55-23.35 **Ziggurat.** Kunstmagazine. Vandaag: Feest van de dood, een kennismaking met de Mexicaanse cultuur en de plaats die de dood daarin inneemt.

België/TV 2

13.00-14.45 **Sport extra.** Autosport: Integraal verslag van de Grand Prix van Japan voor Formule 1-wagens.

RAI UNO

06.00 12.15 Linea verde. 13.00 I giorno del cambiamento. 13.30 Telegiornale. 13.50 Toto tv radio corriere. 14.00 Domenica in. 15.20 TGS Cambio di campo. 15.30 Domenica in. 16.20 TGS Solo per i finali. 16.30 Domenica in. 18.00 TG1. 18.10 90. minuto. 19.00 Domenica in. 19.50 Che tempo fa. 20.00 Telegiornale. 20.30 TG1 sport. 20.40 Alexandra. 22.25 La domenica sportiva. 23.25 TG1. 23.30 D.S. Tempi supplementari. 00.10 TG1 - Notte. Che tempo fa. 00.40 Il Furto e l'anima del commercio. Film, 1971. 02.20 Margherita Gauthier. Film, 1936. 05.04 Pronto emergenza. 04.35 Divertimenti.

BBC 1

08.25 The high chaparral, westernserie. 09.15 Actueel ochtendmagazine. Met om 9.15 en 10.00 nws. 10.15 Faith to faith. Serie. 10.30 This is the day. 11.00 See hear! Vandaag: Vanaf morgen zijn er ondertitels en een doventolk (op BBC 2) te zien tijdens de Breakfast news-progr.'s. 11.30 Int. Golf. World Matchplay. 13.00 Natuurfilmserie over geneeskrachtige kruiden. 13.30 CountryFile. 13.55 Week: 14.00 nws. Aansl.: On the record. 15.00 EastEnders, soapserie. 16.00 Silent running, sf-film uit 1971. 17.25 The London Motor Show 1993. 18.20 Reportage over de Children in need-actie, die over vijf weken van start gaat. 18.30 The clothes

TV VIDEO

Duitsland 2
13.30 Summertime (GB-USA, 1955). Romantisch drama van David Lean. Oudere, alleenstaande vrouw wordt tijdens haar vakantie in Venetië verliefd op een getrouwde man. Met Katherine Hepburn en Rossano Brazzi. Aardig.

RTL 4
15.00 En effeuillant la marguérite (Frankrijk, 1956). Komedie van Marc Allégret. Generaalsdochter vlucht naar Parijs en belandt daar in de problemen. Met Brigitte Bardot en Dániel Gélin. Legendarische striptease-scène is hoogtepunt in deze matige film.

Duitsland 1
Friedemann Bach (Duitsland, 1941). Biografische film van Traugott Müller over het leven van de zoon van componist Johann Sebastian Bach. Hij was net zo getalenteerd als zijn vader, maar kon daar niet wel vaker gaat, niet in diens schaduw staan. Met Gustav Gründgens en Eugen Klöpfer.

• *Woody Allen en Diane Keaton in de prachtige Amerikaanse comedie 'Annie Hall'. Woody kreeg hiervoor vier Oscars. (BBC 2 - 23.45 uur).*

Duitsland 3 West
15.30 Flight to Hong Kong (USA,1956). Misdaadfilm van Joseph Newman. Gangster in het Verre Oosten heeft meer oog voor zijn vriendin dan voor zijn zaken. Dat brengt hem uiteraard in de problemen. Met Rory Calhoun en Barbara Rush.

Duitsland 3 West
20.15 Le passager de la pluie (Frankrijk-Italië,1969). Boeiende thriller van René Clément. Vrouw vermoordt haar aanrander. Ze besluit dit te verzwijgen en begraaft zijn lijk. Dan duikt een geheimzinnige Amerikaan op. Met Charles Bronson en Marlène Jobert.

Duitsland 2
20.55 Das Heimweh des Walerjan Wrobel (Duitsland,1990). Aangrijpend oorlogsdrama van Rolf Schübel. Als Poolse jongen uit een werkkamp probeert te ontsnappen wordt hij door de Gestapo in een concentratiekamp ondergebracht. Met Artur Pontek en Michael Gwisdek.

Nederland 3
22.30 Dedictvi aneb kurvahosigutntag (Tjechië,1993). Geslaagde satire van Vera Chytilova. Nietsnut erft opeens een enorm vermogen. Hij gaat met zijn vrienden de bloemetjes buitenzetten en wordt verliefd op een hoertje. Parodie op de nouveaux riches-mentaliteit die de jonge miljonairs in het voormalige Oostblok erop na houden. Met Bolek Polivka en Miroslav Donutil.

BBC 2
23.45 Annie Hall (USA,1977). Prachtige komedie van Woody Allen waarmee hij vier Oscars won. Typisch Allen-verhaal: succesvol komiek in New York wordt verliefd op mooie, neurotische vrouw. Met Woody Allen en Diane Keaton.

Duitsland 2
00.45 Frauenarzt dr. Sibelius (Duitsland,1962). Nogal gedateerd drama van Rudolf Jugert. Klassiek thema: vrouwenarts komt in de problemen omdat zijn patiëntes verliefd op hem worden. Met Lex Barker en Senta Berger.

radio

Radio 1
Elk heel uur en om 7.30, 8.30, 12.30, 13.30, 17.30, 18.30 en 6.30 Nieuws. 7.07 De andere wereld van zondagmorgen. 8.10 Vroege vogels. 10.05 O.V.T. 12.07 AVRO Radiojournaal. 14.05 Langs de lijn, sport en muziek. 18.10 Aktuele zaken. 19.04 Onder woorden: 06-300078. 20.04 Appels en peren. 21.04 30, drie generaties in debat. 22.04 Het hek van de dam. 23.07 Met het oog op morgen. 0.04 Volgspot. 1.02-7.00 Tussen gisteren en morgen.

Radio 2
7.04 Dag en dauw. 10.04 Muziekmozaïek. 11.04 Andermans veren. 12.04 VPRO a/d Amstel, met om 12.04 VPRO's Music-Hall;13.04 Liekens en Kuitenbrouwer. 14.04 Zaal op zondag. 17.04 Van 0 tot 80. 18.04 Archief Hilversum, met om 18.04 Het concert; 18.30 De persoonlijke keus van... 19.04 Country time. 20.04 Razz-ma-tazz. 21.04 Ararat. 23.04-24.00 Levenslief en levenslied.

Radio 3
6.02 TROS 3-draai (je nog maar eens om). 9.04 TROS Gouden uren. 12.04 TROS Sömer-tijd. 15.04 De TROS presenteert de Mega Top 50. 19.04 TROS Dancetrax. 21.04 De c.d.-show. 23.04 TROS Nachtwacht. 2.02 Mol of Mark. AKN: 4.02-6.00 Pyjama-FM.

Radio 4
Om 7.00, 8.00, 13.00, 18.00 en 20.00 Nieuws. 7.02 Ochtendstemming. 9.00 Muziek voor miljoenen. 11.04 Het ochtendconcert. 13.02 Diskotabel. 14.15 Het middagconcert: Cello, viool en piano. 16.10 De Nederlanden. 17.00 Corspel 4: Het laboratorium, hoorsp. 18.04 Muziek uit duizenden. 19.00 Contiuo klassiek. 20.02 Specialiteiten à la carte. 22.00 VPRO Jazz op Vier. 0.00-1.00 Vier na middernacht.

Radio 5
Elk heel uur t/m 18.00 en 20.00 Nieuws (behalve om 10.00, 11.00 en 17.00). 6.45-6.50 Meditatie. Geïnformeerd muziek met uitgebreid weerbericht en scheepvaartberichten. 7.05 Praise op zondag. 8.08 Groot nieuws. 8.55 Waterstanden. 9.02 Woord op zondag. 9.30 Te deum laudamus. 10.00 Het verhaal. 10.10 Kerkdienst. 10.58 Wilde ganzen. 11.02 Eucharistieviering. 12.02 Na de zegen. 12.50 In gesprek met de bisschop. 13.10 De andere wereld van zondagmiddag. 14.02 Ratjetoe. 14.20 Het bestaan. 15.02 Medelanders Nederlanders. 16.02 Zorg en hoop. 17.00 Kerkdienst. 17.58 Wilde ganzen. 18.10 Drieluik. 19.00 Tambu. 19.30 Suara Maluku. 20.02 De muzikale fruitmand. 20.44 EO-Metterdaad hulpverlening. 20.45 Ik zou wel eens willen weten. 21.15 Populaire orgelbespeling. 21.40 De bijbel open. 22.00 Argument. 22.45 Nachtwacht. 23.07-24.00 Met het oog op morgen.

Omroep Limburg
Elk heel uur ANP-nieuws. 9.00 Postbus 94, met Ria van Grinsven. 10.00 Postbus 94 Klassiek. 11.00 Trefpunt. Praatprogramma rechtstreeks vanuit De Perroen in Maastricht. Luisteraars kunnen reageren op actuele thema's. 12.00 Omroep Limburg Klassiek. 13.00 (inter)nationale actualiteiten. 13.30-18.00 Sport, internationale, nationale en regionale sport en uitslagen. Eindredactie en presentatie: Alf Poell. 18.00-23.00 Extra uitzending: Concours Limburgse Bond van Muziekgezelschappen vanuit Roebal Kerkrade.

BRTN/Radio 2
6.00 Nieuws. 6.05 Goede morgen, morgen. Een opgewekte muzikale ochtendgroet. (6.30, 7.00, 7.30 nieuws). 8.00 Nieuws en Lotto-uitslagen. 8.12 Relax. Non-stop retromuziek. 9.00 Visum. Toeristisch programma. 10.00 Nieuws. 10.03 De pré-historie met Guy de Pré. 11.00 Bengels. Kindvriendelijk programma met Julien Put. 13.00 Nieuws. 13.10 Hit of flop met Conny Neefs. 14.00 Fiestag, muzikaal familieprogramma met Ro Burms en Johan Verstreken. 17.00 Nieuws. 17.05 Afgeflоten. Sportmagazine. 18.00 Nieuws. 18.10 Funiculi Funicula. Muziek à la carte. 19.00 Vragen staat vrij, groot verzoekplatenprogramma van de zondagavond. (22.00 Nieuws). 23.30-6.00 Nachtradio (vanaf 24.00 elk heel uur nieuws).

België/BRF
Nieuws elk heel uur. 6.05 Radiofrühstück (6.45 Hörergrüssen). 7.05 Veranstaltungstips. 7.30 Evangelium in unserer Zeit). 8.30 Glaube und Kirche. 9.05 Mundartsendung. 10.05 Treffpunkt Frischauf mit Charles Dosquet. 12.05 Schlagersouvenirs. 14.05 Die deutsche Schlagerparade. 16.05 Sporttreff. 18.40 Seniorenfunk. 19.20-20.05 Volkstümliches Schlagerkarussell mit Charles Dosquet.

Happy RTL Radio
Elk heel uur nieuws. 8.03 Het wakkere weekeinde, Mark Berendsen. 10.03 Koffiekringen, Bart van Gogh. 12.03 Goeiemiddag Nederland, Tom Blom. 14.03 Rock Ballads Bart van Leeuwen. 16.03 Vrijheid Blijheid, Martin Volder. 19.00 Seven o'clock rock. 20.00 Top 40 Nonstop. 22.00 RTL Megahits. 01.00 RTL Nightshift.

WDR 4
4.05 Radiowecker. 6.00 Nachrichten. 6.05 Morgenmelodie. 8.00 Nachrichten. 8.05 Volkstümliche Matinee. 10.00 Nachrichten. 10.05 Operette nach Wunsch. 12.00 Nachrichten. 12.05 Musik ist Trumpf. 13.00 Heimatmelodie. Folklore rund um die Welt. 14.00 Nachrichten. 14.05 Was darf es sein? Verzoekplaten. 17.00 Der Tag um fünf. Aansl. Chöre der Völker. 18.00 Nachrichten und Wetter. 18.05 Schellack-Schätzchen. 19.00 Auf ein Wort. Abendmelodie (19.30 Ohrenbär). 20.00 Nachrichten. 20.05 Erinnerung. Melodien von gestern und vorgestern. 22.00 Nachrichten. 22.05 Alt träumen. 22.30-4.05 ARD-nachtexpress.

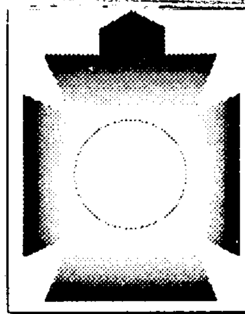

Zangeres en zakenvrouw in het geweer tegen racisme

Beppie Kraft voelt zich echt 'zoondags-keend'

DOOR MARIËTTE STUIJTS

'De nách is nog zoe láánk, kom in mien erreme.' Van Venlo tot aan Vaals deinen ze op feesten en in cafés mee met deze Maastrichtse kraker. Het is het nummer dat Beppie Kraft in Limburg definitief tot een ster maakte. En nog steeds is een optreden voor haar publiek niet compleet zonder deze meezinger. En Beppie brengt hem met plezier. Als ze ook maar naar haar andere liedjes luisteren. Bijvoorbeeld naar 'iech huur 't weer', een nummer dat waarschuwt tegen racisme. Het allereerste liedje van Beppie met een boodschap.

„Dat onderwerp is heel bewust gekozen," vertelt de 47-jarige artieste. Haar open, vrolijke blik krijgt ineens iets bezorgds. „Mijn kinderen hebben het onderwerp aangekaart, begonnen over het opruikende racisme. Toen hebben we in ons gezin afgesproken dat we niet meer willen zwijgen. Als iemand met een vooroordeel aankomt, zeggen we er wat van. Een liedje over dit onderwerp was een logische volgende stap."

Iech huur 't weer, ich huur 't weer
't stampe van de stievele
't roope um de nuijen held
dee orde weer op zake stèld
Iech huur 't weer, ich huur 't weer
't knechte en 't kneevele
Meh wee noe zweig en liet begoon
dee heet in feite mètgedoon

In tegenstelling tot wat veel mensen denken, schrijft Beppie Kraft haar liedjes niet zelf. Bovenstaand nummer is bijvoorbeeld van Herman Veugeleers en Ben Erkens. Vaste schrijvers, onder wie haar vader Jean Kraft, maken de teksten op door haar uitgekozen (vaak bestaande) melodieën.

● *Beppie zoals de meeste fans haar niet kennen; achter haar bureau als mede-directrice van Marlstone Recording.* Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

Ze bekijkt de geleverde teksten wel heel kritisch. „Daar ben ik heel precies in. Ze moeten me op het lijf geschreven zijn; om mensen te kunnen bereiken moet ik me kunnen inleven, het moet zijn alsof ik het zelf heb meegemaakt."

Dat ze daarin slaagt, blijkt uit reacties van haar fans. Naar aanleiding van de smartlap over haar man die haar verlaten heeft, belde een vrouw op om haar te troosten met de volgende levenswijsheid: nu lijkt het erg, maar het verdriet gaat over *keend.*

„Heel veel mensen denken dat ik alles waar ik over zing zelf heb meegemaakt. Ik moet er niet aan denken dat dat waar zou zijn. Dan zat ik hier niet! Maar het publiek kent alleen maar Beppie op de bühne."

In haar kantoor in Bunde zetelt een heel andere Beppie. Beppie Knubben, (haar mans naam), mede-directrice van Marlstone Recording, een platenmaatschappij die jaarlijks talloze cd's het levenslicht doet zien. Een zakenvrouw, die afspraken maakt voor studio-opnamen en kritisch de nieuwe hoes voor een cd bekijkt.

Om verwarring tussen haar diverse hoedanigheden te voorkomen meldt ze zich aan de telefoon met 'Beppie', zodat de beller alle kanten met haar uit kan.

Behalve zangeres en zakenvrouw is Beppie Kraft ook nog de helft van 'Gradus en Berb', een komisch duo dat met name in carnavalstijd het werk niet aan kan. „Dat is voor mij pure ontspanning," vertelt ze van achter haar bureau. „Dat kan ik blijven doen tot mijn tachtigste."

Dat geldt zeker niet voor haar solo-optredens. Juist nu Beppie Kraft overal wordt gevraagd, doet ze het wat rustiger aan. Ze treedt 'maar' twee keer per avond op en houdt per weekeinde een avond vrij. „Zingen is topsport," zegt de zangeres die het publiek ogenschijnlijk moeiteloos om haar vinger windt. „Ik doe het graag, maar het is wel heel hard werken. Ik word altijd ingehuurd om de stemming te maken."

Ze krijgt in heel Limburg zalen plat. Buiten de provinciegrenzen gaat ze niet, hoewel er ook uit Brabant vragen komen voor optredens. „Ik heb een keer in Den Bosch gezongen. Daar vonden ze het hartstikke leuk, maar het was niet te vergelijken een optreden in Limburg. Hier zit meteen vanaf de eerste noot de stemming er in."

Ook verzoeken om 'Nederlandse versies' van haar nummers te maken, wijst ze resoluut van de hand. „Als ik twintig jaar jonger was, zou ik het misschien wel doen. Je kunt niet alleen een cd uitbrengen, je moet hem ook promoten, optredens maken. Dan word je geleefd, en daar heb ik geen zin in." Haar gezinsleden beschouwen haar toch al als een workaholic. Late optredens op de bühne, lange dagen op kantoor.

Van haar nieuwe cd werden in twee weken tijd 5000 exemplaren verkocht. Voldoende voor een notering in de top-100, als ze – in de functie van mede-directrice van de platenmaatschappij – tenminste de cijfers door zou geven. „Dat doe ik expres niet. Dat betekent alleen maar extra werk, extra aanvragen. En wat moeten ze in Groningen nu met een cd van Beppie Kraft?"

Dialect

Ze heeft het dialect lief. Behalve haar eigen cd's brengt Marlstone Recording, waar zij de administratieve en zakelijke dingen regelt en haar compagnon Connie Peters de muzikale, allerlei andere Limburgse opnamen uit. Van de groep Carboon bijvoorbeeld, die nu een cd gaat maken over de Bokkerijders. „Ik vind het heel prettig dat wij op deze manier wat kunnen doen aan het behoud van de Limburgse cultuur. Een tijd geleden leek het erop dat veel van de specifiek Limburgse dingen verloren zouden gaan. Maar nu is er volgens mij weer een opleving. Ineens is er heel veel belangstelling voor dialect bijvoorbeeld."

Hoewel Beppie al vanaf haar vijftiende op de planken staat, kwam het grote succes buiten Maastricht een jaar of vijf geleden, met de cd 'Beppie Beppie'. Vervolgens verschenen Beppie Aanders, Beppie Karneval '91 en Beppie Kerst.

'Zoondagskeend' is de naam van haar vijfde en pas uitgekomen cd. Om zich in deze titel in te leven hoeft ze geen moeite te doen. Die is haar écht op het lijf geschreven. „Ik voel me echt een zondagskind," Ze prijst zichzelf gelukkig. „Met mijn man, mijn kinderen, mijn compagnon, mijn erkenning als artieste... Soms maakt het me wel eens bang, zoveel geluk."

Benny Neyman wil net als Orpheus wereld betoveren

'Mijn carrière is één grote try out'

DOOR JOS FRUSCH

Wie Benny Neyman ooit na afloop van een concert heeft ontmoet, weet dat 'Ik wilde als Orpheus zingen' meer is dan louter een succesnummer. Het is zijn autobiografie. Net als eens de Griekse zanger wil de Maastrichtenaar mensen, dieren, bomen en rotsen betoveren. '... Dit verhaal is beïnvloed door wijn/ en mijn stem door de rook./ Mag mijn naam dan niet Orpheus zijn/ mijn naam bevalt mij ook.' Zijn donkere, hese stem, dolende blik en geheimzinnige glimlach passen evenzeer bij zijn imago van dromer en denker als de onafscheidelijke sigaret en het glaasje cherry.

'Dichter bij jou'. Hoe poëtisch en dromerig klinkt de naam van het nieuwste theaterconcert, waarmee Neyman vanaf maandag door het land toert. „Maar het is niet alleen wat de titel doet vermoeden," filosofeert de zanger. „Natuurlijk, ik sta graag dicht bij mijn publiek. Ik heb de intimiteit van het theater nodig, in grote sporthallen ben ik niet op mijn plaats. Vandaar die titel. Maar het programma is heel divers, een combinatie van oude nummers en nieuw repertoire, niet alleen in het Nederlands, ook in het Duits en het Frans."

Naar die oude nummers laat zich niet lang raden. 'Vrijgezel' natuurlijk, 'Ode aan Maastricht' en 'Waarom fluister ik je naam nog'. Het grote publiek eist die liedjes. Benny Neyman heeft er geen problemen mee. „Integendeel, ik ben er blij mee als mensen steeds weer naar die succesnummers vragen. Mijn grote voorbeeld Yves Montand zong ook steeds Les fueilles mortes. Dat lied is uit 1952. En zou Frank Sinatra ooit een concert gegeven hebben zonder New York New York te zingen?"

● *Benny Neyman: „Ik zing wat ik denk en voel."* Foto: 3-POOT

Sinds 1985 presenteert Benny Neyman met groeiend succes zijn theatershow in Nederland. Ballads – „mijn sterke kant" – nemen nog steeds een belangrijke plaats in in het programma.

Voor een melancholicus als Neyman niet onbegrijpelijk. En zijn stem is er uitermate geschikt voor. Maar de Maastrichtse zanger, een Einzelgänger pur sang, wil meer: verbindende teksten tussen de liederen („een mengvorm tussen conference en cabaret"), maatschappijkritische stukken, luistermuziek, meezingers. „Ik probeer commerciële, minder moeilijke liedjes te combineren met een aantal stukken die niet bedoeld zijn voor de hitmarkt."

En de grote hit? „Echte krakers zijn als de lotto. Daar moet je geluk mee hebben. Maar ik ben niet meer zo echt gericht op de hitsingel. Ik heb de laatste jaren een album-publiek opgebouwd, zoals dat zo mooi heet. De mensen willen alle kanten van je persoonlijkheid leren kennen. Niet voor niets heb ik onlangs voor mijn laatste cd een gouden plaat gekregen."

Benny Neyman is een gevoelige, integere zanger, sympathiek en charmant, voortdurend op zoek naar begrip en aandacht. Dat blijkt uit zijn teksten, uit de manier waarop hij praat en zich presenteert. Een vraagje naar zijn jeugdjaren kan leiden tot nostalgische beelden van vroeger. Van zijn ouderlijk huis waar altijd de radio aanstond, van die sinterklaasavond waarop hij zijn eerste gitaar kreeg, van zijn eerste 'officiële' optreden in Maastricht.

„Ik zat het liefst thuis in mijn kamer, speelde gitaar, maakte mijn eerste liedjes. Als Mulo-scholier zong ik in popgroepjes, maar toen al wilde ik het liefst alleen optreden."

Na de Mavo in Maastricht volgde de Academie voor Kleinkunst in Amsterdam. „Zonder die school zou mijn carrière onmogelijk zijn geweest. Mijn persoonlijkheid is daar gevormd, ze hebben me er bewust gemaakt van mijn lichaam. En ik heb er geleerd in het Nederlands te zingen. Daardoor kon ik mijn eigen gedachten en gevoelens opschrijven.

Dat doe ik nog steeds. Ik hoef niet te acteren, want ik zing wat ik denk en voel."

Van de nieuwe show, die maandag in Hoofddorp in première gaat, staan in totaal 34 optredens gepland. „Ik heb geen try out, dat vind ik niet nodig", aldus Neyman. „Mijn hele carrière is eigenlijk één grote try out. Ik probeer me steeds weer te overtreffen. Elke voorstelling groeit, elk seizoen groeit. Dat probeer ik zo vast te houden."

Benny Neymans nieuwe show is vijf keer in Limburg te bewonderen: in het Munttheater van Weert (18/11), De Maaspoort van Venlo (29/11), het Theater aan het Vrijthof in Maastricht (16/12), het cultureel centrum De Beejekurf in Venray (3/2) en de Stadsschouwburg van Sittard (26/3), terwijl de Maastrichtse zanger op 25 november cultureel centrum De Kimpel in Bilzen aandoet.

Wie niet wachten wil, kan vanaf volgende week donderdag terecht in de platenzaak. Vanaf die datum ligt de nieuwste cd van Benny Neyman in de rekken, met de nieuwe nummers die hij ook in zijn theatershow zingt. Op deze cd, die ook de titel 'Dichter bij jou' heeft meegekregen, ook een nummer in het Limburgs dialect: Mie Mestreech, een meezinger die Benny Neyman compleet met een Limburgs ad-hoc koor én een bekende Maastrichtse zangeres – jawel Beppie Kraft – heeft opgenomen. Voor de liefhebbers.

onder redactie van Harrie Cremers

Comeback van Mireille

Het belangrijkste muzikale nieuws uit 'Germany' is deze week ongetwijfeld de terugkeer van *Mireille Mathieu.* Der Spatz aus Avignon maakt haar comeback in Duitsland met de cd Unter dem Himmel von Paris, bedoeld als een hommage aan de vermaarde *Edith Piaf. Mireille (47),* heeft veel van haar successen te danken aan componist en musicus *Christian Bruhn.* Die zorgde in Duitsland in 1969 voor haar definitieve doorbraak met nummers als Hinter den Kulissen von Paris, An einem Sonntag in Avignon, Martin, Ganz Paris ist ein Theater en Akropolis Adieu. Na de dood van haar manager en vriend *Johnny Stark* werd het stil rond *Mireille.* We zagen haar weliswaar nog wel een paar keertjes op het scherm, maar de laatste Duitstalige single (Tu' es aus Liebe) dateert uit 1983.

Het is overigens geen toeval dat de in Avignon geboren zangeres, die in haar woonplaats ooit aan de lopende band stond, een muzikale ode aan *Edith Giovanna Giasson* (de ware naam van *Edith Piaf*) brengt. Die overleed precies dertig jaar geleden. *Piaf,* bekend van nummers als La vie en rose was toen 47 en had twee slechte huwelijken met acteur en chansonnier *Jacques Pills* en *Theo Sarapo* achter de rug. *Mireille Mathieu* heeft er nooit een geheim van gemaakt dat *Piaf* haar grote voorbeeld was en haar stem lijkt trouwens ook op die van de grote chansonnière.

Op deze cd Unter dem Himmel von Paris (Ariola 211 6937 2) zingt zij onder andere Schau mich bitte nicht so an, de Duitse versie van La vie en rose. Dat nummer, ook uitgekoppeld als cd-single, zingt zij onder andere tijdens het tv-programma Meine-Show op donderdag 28 oktober (Duitsland 1 om 21.03 uur).

● *Mireille Mathieu viert haar comeback in Duitsland.*

Bläck Fööss

De Keulse formatie *De Bläck Fööss* zet er na carnaval 1994 definitief een punt achter. Na ruim twintig jaar willen enkele leden van de groep terug naar hun familiekring. Ze willen niet meer avond aan avond optreden. Jammer, jammer voor de vele fans, die de liedjes van *De Bläck Fööss* in hun onvervalste Keuls dialect hogelijk weten te waarderen. En dan denken we aan Et Spanienleed, Mer losse der Dom in Kölle, Dat Wasser von Kölle, Frankreich Frankreich en Männer. En dat is slechts een bescheiden greep uit hun repertoire. Eén kleine troost is er voor de fans van *De Bläck Fööss* (in hun beginjaren actief onder de naam Sandwich) in Limburg. Zaterdag 6 november is deze groep voor de laatste maal in ons land met een avondvullende show in de Rodahal van Kerkrade. Ruim 2400 kaarten gingen inmiddels vlot van de hand via de kantoren van het Limburgs Dagblad. Voor die laatste (kleine honderd) entreebewijzen moet je er dus als de kippen bij zijn.

● *De trotse ouders Hilde (63) en Peter Alexander (67) feliciteren hun dochter Susi (35 tijdens de opening van de schilderijen-expositie.*

Susi Alexander

In zijn vrije tijd wil *Peter Alexander (67)* graag een hengeltje uitgooien als sportvisser. *'Peter der Grosse'*, die ook wel de Frank Sinatra van de Duitstalige landen wordt genoemd, legt de laatste hand aan zijn nieuwe show, die het ZDF op Eerste Kerstdag op het scherm brengt. *Peter Alexander Neumeyer* hoeft na ruim veertig jaar zijn talent niet meer te bewijzen. Anders ligt dat bij *dochter Susi (35).* Die schildert graag. Voor haar was dat aanvankelijk een hobby, maar nu *Susi* inmiddels negentien schilderijen op haar naam heeft staan is het tijd voor een expositie. Haar werk is in Wenen te bewonderen. De prijs van de pronkstukken varieert van 1200 tot 3000 DM. De eerste bezoekers waren – dat laat zich bijna raden – een trotse *'Pappi' Peter* en *moeder Hilde Alexander (63).*

Claudia Jung

Zangeres *Claudia Jung* is na zeven jaar dan toch in het huwelijksbootje gestapt met haar vriend en manager *Jürgen Evers.* In het raadhuis van Waldniel gaven zij elkaar hun 'ja-woord'. Na een vrijgezellenavond op de Schimmershof in Ratingen met zo'n tweehonderd gasten uit het métier, gaven *Claudia* en *Jürgen* er de voorkeur aan hun huwelijksfeest in familiekring te vieren. Met de ouders van beiden, *Gertrud en Josef Evers* en *Brigitte en Peter Jung,* broers, zussen en andere familie en kennissen werd de huwelijksdag doorgebracht in Strandhaus Elbers in Nettetal. De feestdis bestond uit: sla met rauwe vis, rundvleessoep, kalfs- en varkensstukjes met aardappelschijfjes, groente en (als dessert) vanille-ijs. De zangeres van hits als *Atemlos, Stumme Signale, Fang mich auf, Du ich lieb dich, Schmetterlinge* en (recentelijk) *Lass mich doch nochmal,* moet met *'haar Jürgen'* overigens nog op huwelijksreis. Die wittebroodsweken brengen ze in januari door in Melbourne, waar in deze periode tevens de Australische tenniskampioenschappen worden gehouden. Het fanclubadres van Claudia Jung in de Benelux is dat van Peter Tetz, Terbaansweg 83, 6044 VV Roermond.

● *Claudia Jung: na zeven jaar in het huwelijksbootje.*

Reacties en correspondentie op en over Made in Germany met Harrie Cremers kun je kwijt op het vertrouwde adres: redactie rtv/showpagina Limburgs Dagblad, postbus 3100, 6401 DP Heerlen.

Limburgs Dagblad 75

Vandaag bestaat het Limburgs Dagblad 75 jaar.
Dit is de speciale uitgave bij het jubileum.

Als je in de krant komt, is er iets met je aan de hand. Gewone mensen die een gewoon leven leiden, trekken doorgaans zelden de aandacht van de journalistiek. Nieuws is nu eenmaal vaker slecht dan goed: geen tijding, goede tijding.

Toch heeft die stand van zaken ook negatieve kanten. In de 75 jaar van zijn bestaan heeft het Limburgs Dagblad er ongewild aan bijgedragen dat Limburg voor velen een land is van achtergebleven katholicisme, van bierdrinkers en vlavreters, van gesjoemel en geschutter op alle niveaus.

En natuurlijk is dat ook zo, wie heeft ooit de krant op onwaarheid kunnen betrappen?

Maar waarheid en werkelijkheid zijn nooit helemaal aan elkaar gelijk. En dus kan het zo geschapen beeld best enige bijstelling verdragen. De redactie wil het 75-jarig jubileum aangrijpen om daar een poging toe te doen.

Uit de bevolking van de regio waar het Limburgs Dagblad verschijnt, vonden we achttien mensen bereid, ons een kijkje te verschaffen in hun ' gewone' leven. In de pagina's van dit katern knabbelen we dus een beetje aan het door onszelf geschapen vooroordeel.

Waarbij het toch mogelijk bleek de ongewone aspecten van elk gewoon leven te ontdekken.

Want het journalistiek bloed kruipt waar het niet gaan kan.

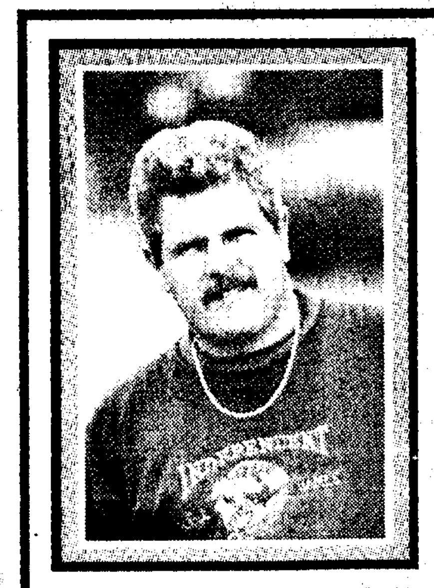

Limburgs Dagblad 75 jaar
Jubileumuitgave

Deze extra krant wordt verspreid op vrijdag 22 en zaterdag 23 oktober 1993

Naar een idee en onder eindredactie van Sante Brun

Vormgeving:
Albert Backer Leegstra en Hanno Uittenbogaard

Interviews:
Benti Banach, Han Brinkman, Sante Brun, Jos van de Camp, Geertjan Claessens, Rik van Druten, Jos Frusch, Chantal Hamers, Jan Hensels, Jan van Lieshout, Harry Muré, Monique Parren, Joos Philippens, Catharien Romijn, Hans Rooijakkers, Laurens Schellen, Frank Seuntjens, Mariëtte Stuijts, Hans Toonen, Maurice Ubags, Step Vaessen, Math Wijnands

Historie Limburgs Dagblad:
Drs. Hans Goossen en drs. René Vlems

Columns:
Sante Brun, Wim Dragstra, Pierre Rousseau, Peter Stiekema, Hans Toonen, Wiel Verheesen

Research:
Herman Vermeulen

Tekeningen:
Karel Gerrits

Fotografie:
Foto Dijkstra, Dries Linssen, Frans Rade, Peter Roozen, Klaus Tummers, Frits Widdershoven, Fotodienst Limburgs Dagblad

Cartoons:
Ru de Vries

Lithografie:
Litho Zuid

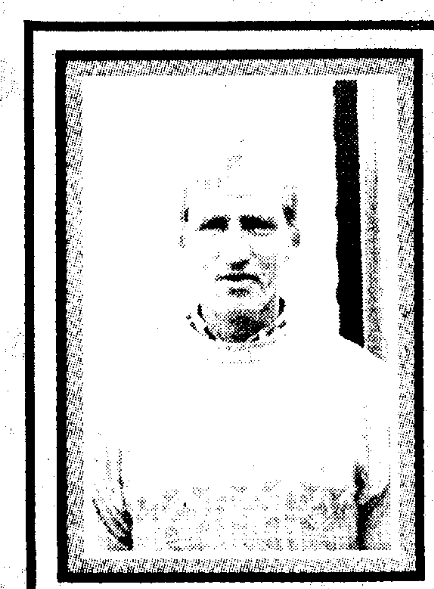

Proficiat

75 Limburgs Dagblad Jaar

DE PR-FUNCTIONARIS

'Pure schoonheid komt van binnenuit'

„Dit is mijn bureautje," zegt ze bescheiden. Alice van der Linden (29), Maastrichtse, guitig gezicht en twinkelende oogjes, wijst om zich heen. Ze is te bescheiden. Er staat één bureau maar er is wel ruimte voor vier stuks. Het interieur laat onmiskenbaar zien wat haar werk behelst. Affiches met mooie vrouwen, vier etalagekasten met cosmetica, een rond tafeltje gedekt met een bont laken en een vaas met namaakbloemen, een paar rieten stoelen met gebloemde kussens.

door

HAN BRINKMAN

Ze werkt in de branche die veel vrouwen zonder meer aantrekkelijk vinden. Want zeg eens eerlijk, wat is er nou leuker dan het verkopen van parfums en crèmes. Andere vrouwen reageren altijd met een vleugje jaloezie als Alice hen vertelt welk werk ze doet.

Ze heeft er zelf ook lang genoeg op moeten wachten. Na de detailhandelsopleiding bij het Mergelland College kon ze geen vast werk vinden. Ze deed mee aan een schoolverlatersproject, struinde de losse baantjes bij uitzendbureaus af en liep uiteindelijk maar een soort stage bij Keser zelf: als uitzendconsulente.

Toen Alice van school kwam, tien jaar geleden, was het net zo moeilijk als nu om aan de bak te komen. De werkloosheid in Zuid-Limburg was beduidend hoger dan in de rest van het land. Niet alleen in de Oostelijke Mijnstreek, maar ook de regio Maastricht had te kampen met een schrikbarend tekort aan banen.

Er zat voor Alice niets anders op dan alles aanpakken wat er maar voor het grijpen lag. „Het was een moeilijke tijd. Ik was, zeg maar, nog niet droog achter de oren. Maar het schoolverlatersproject heeft toch heel wat mensen aan een baan kunnen helpen."

Was het zoeken naar werk al moeilijk, het vinden van een passende baan was eerder een utopie dan een ideaal. Alice ging bij zichzelf na welke eigenschappen ze had en welk werk daarbij moest horen. „Praten gaat bij mij als van een leien dakje. Mijn opa heeft een eigen zaak gehad, in parketvloeren, en mijn vader was woningstoffeerder. Hij ging later bij V&D werken, waar mijn moeder ook is begonnen."

Werken in een winkel, leek haar wel wat. Maar het moest meer zijn dan dat. Ze zocht het in de richting van *marketing* en bedacht dat ze misschien de heao als vervolgopleiding moest doen. Ze begon er ook aan, maar haakte af omdat de school haar niet beviel.

Mode-ontwerpster was het ideale alternatief. „Ik heb nog gedacht aan hts-textiel in Enschede. Maar ik ben allergisch voor het verwerken van stof, wegens bronchitis."

Uiteindelijk viel haar oog op een combinatie van opleidingen *public relation* en marketing. Ze deed de basiscursussen NGPR en Nima, naast de parttime baantjes via uitzendbureaus. De extra studie leverde aanvankelijk nog weinig op: ze volgde haar vader en moeder in de gang naar V&D. Ze solliciteerde vervolgens op een baan bij een zonweringsbedrijf, ook in Maastricht, als commercieel medewerkster. Het was niet de uitdaging van haar leven, maar ze had in ieder geval werk in de richting die ze wilde. Ook al trok haar het produkt niet bepaald aan. Maar voor een vlot van de tong gesneden type als Alice maakte dat op dat moment niet zoveel uit, als ze maar in de verkoopbranche zat.

Lang duurde het niet. Bij een reorganisatie van het bedrijf kon ze haar biezen weer pakken.

Een vacature als telefonisch verkoopster bij Beauty Service, ook in Maastricht, bood uitkomst. Dat was vier jaar geleden en daar zit ze nog steeds. Tot volle tevredenheid van zichzelf.

„Cosmetica, daar kon ik me iets meer bij voorstellen dan zonweringen," vertelt ze. Een werkdag met haar meelopen wordt geregeld onderbroken door telefoontjes van klanten. Dat zijn niet de consumenten, maar dat zijn degenen die de cosmetica-artikelen daadwerkelijk moeten verkopen: drogisterijen, schoonheidssalons.

Beauty Service is een groothandel en importeur voor heel Nederland van het merk Sans Soucis. Zelfs ingewijde vrouwen denken dat het een Frans produkt is, maar dat is het niet. Sans Soucis is op en top Duits fabrikaat. De naam is afgeleid van het slot Sans Souci in Berlijn, waar grondlegger Walter Friedmann in 1939 een schoonheidssalon uitbaatte.

Alice is in haar nopjes met haar werk. Ze beweegt door het kantoor als een vis in het water. Ze vindt haar baan hartstikke leuk, ook al speelt die zich in hoofdzaak tussen vier raamloze muren af. En ook al is haar hoofdtaak het aannemen van de telefoon, meestal voor het geven van produktinformatie.

Ze duidt op één vitrine in haar kantoor die ze omschrijft als haar klein museumpje. De kast toont een overzicht van de produkten die Sans Soucis sinds de oprichting op de markt heeft gebracht. Vooral de oudste flesjes parfum of lotion vallen op door de bolle vormen, tegenover de strak gelijnde verpakkingen van nu.

Als nieuwe produkten op de markt komen is Alice ook belast met de informatiecursussen voor de afnemers. Dat wil niet zeggen dat ze de cursussen zelf geeft, maar dat ze die regelt.

Een goed inzicht in de cosmetica-artikelen vindt ze uiterst belangrijk. Vlijtig heeft ze een uitvoerig gedocumenteerd naslagwerk samengesteld. „Er was heel veel produktinformatie op papier, maar er zat geen lijn in. Ik heb er een half jaar aan gewerkt en dit is het resultaat." Trots laat ze de klapper zien, waarin alle wetenswaardigheden over de schoonheidsartikelen gemakkelijk is terug te vinden.

Het boek staat vol deugdelijke informatie, tot en met de herkomst van de schoonheidsmiddelen, legt Alice uit. Want hoe veelbelovend de reclamespotjes op televisie ook zijn, de cosmetica-gebruikers mogen geen wonderen verwachten. „Je moet ook kunnen waarmaken, wat er geschreven staat."

Inmiddels rinkelt opnieuw de telefoon. Een afnemer vraagt uitleg over een nota die hij heeft gekregen. Alice maakt een notitie en zegt toe dat ze meteen terugbelt als de collega binnen is die ze moet raadplegen. „Dan is ze tenminste gerust," vertrouwt ze de verslaggever toe. Even later kan ze tot tevredenheid van de klant melden dat er een foutje is gemaakt dat snel hersteld wordt.

Met de klapper over de produktinformatie in de hand, geeft Alice spontaan toe dat ze zelf eigenlijk weinig ervaring met het schrijven van stukjes heeft. De documentatiegids mag ze dan zelf hebben gemaakt, het opstellen van persberichten laat ze over aan een ingehuurd PR-bureau, dat de branche kent. Dat schrijft de persberichten als nieuwe produkten op de markt komen of wanneer Beauty Service wil inhaken op een actueel onderwerp.

„Ik heb regelmatig contact met journalisten van de *beauty-redacties*. We zijn continu op zoek naar publiciteit, want we moeten zorgen dat we *in the picture* blijven," vertelt Alice. Als er één zorg is die vrouwen hebben, dan zijn dat wel de rimpeltjes. Of beter gezegd: het voorkomen ervan. En dat mag dan al van oudsher zo zijn, toch kan Alice uitleggen dat er een actueel tintje aan zit: de cosmetica-wereld is er heilig van overtuigd dat de milieuvervuiling slecht is voor de huid. „Die veroudert daardoor sneller," stelt de PR-vrouw. „Er is nu een hele *hausse* in fruit-zuren."

Anti-rimpelmiddelen staan dus in het brandpunt van de belangstelling. Juist in september heeft Sans Soucis een nieuw produkt op de markt gebracht. Het kan rimpeltjes niet voorkomen, maar wel vervagen. Dat dit thema vrouwen al eeuwen bezig houdt, licht Alice toe: „Er is eigenlijk sprake van een herontdekking. Het is bekend dat Cleopatra baadde in ezelinnenmelk, ook om de huid gaaf te houden."

Tussen de vrouwenbladen als Nouveau liggen op Alice's kantoor ook folders van de Nederlandse kankerbestrijding. Nog zo'n actueel thema: de gevolgen van het zonnebaden voor de huid. Een waarschuwing is op zijn plaats, maar we hoeven niet echt bang te zijn. Het gebruik van de juiste zonnecrèmes – met UV-filter – beschermt tegen een vroegtijdige veroudering van de huid.

Maar wie niet gebruikt, hoort van de vriendelijke Alice geen kwaad woord. Ze huldigt óók de stelling dat de echte schoonheid van binnenuit komt.

DE BOEKHANDELAAR

De boekhandel als sociotoop

Randstellingen-op-een-dagje-Maastricht steken er het Vrijthof voor over. 'Zo'n leuke boekhandel ontdekt in Maastricht,' roepen ze dan na thuiskomst. Ook onder gearriveerde en debuterende schrijvers begint de faam van Arcadia zich te verspreiden. 'O, is dat die boekhandel aan het Vrijthof,' reageren ze vaak op een verzoek om een bijdrage aan een zondagse matinee. Gesprek met een boekhandelaar die 's nachts maquettes bouwt van de boekhandel van de 21ste eeuw.

door

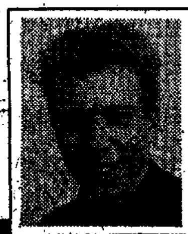

RIK VAN DRUTEN

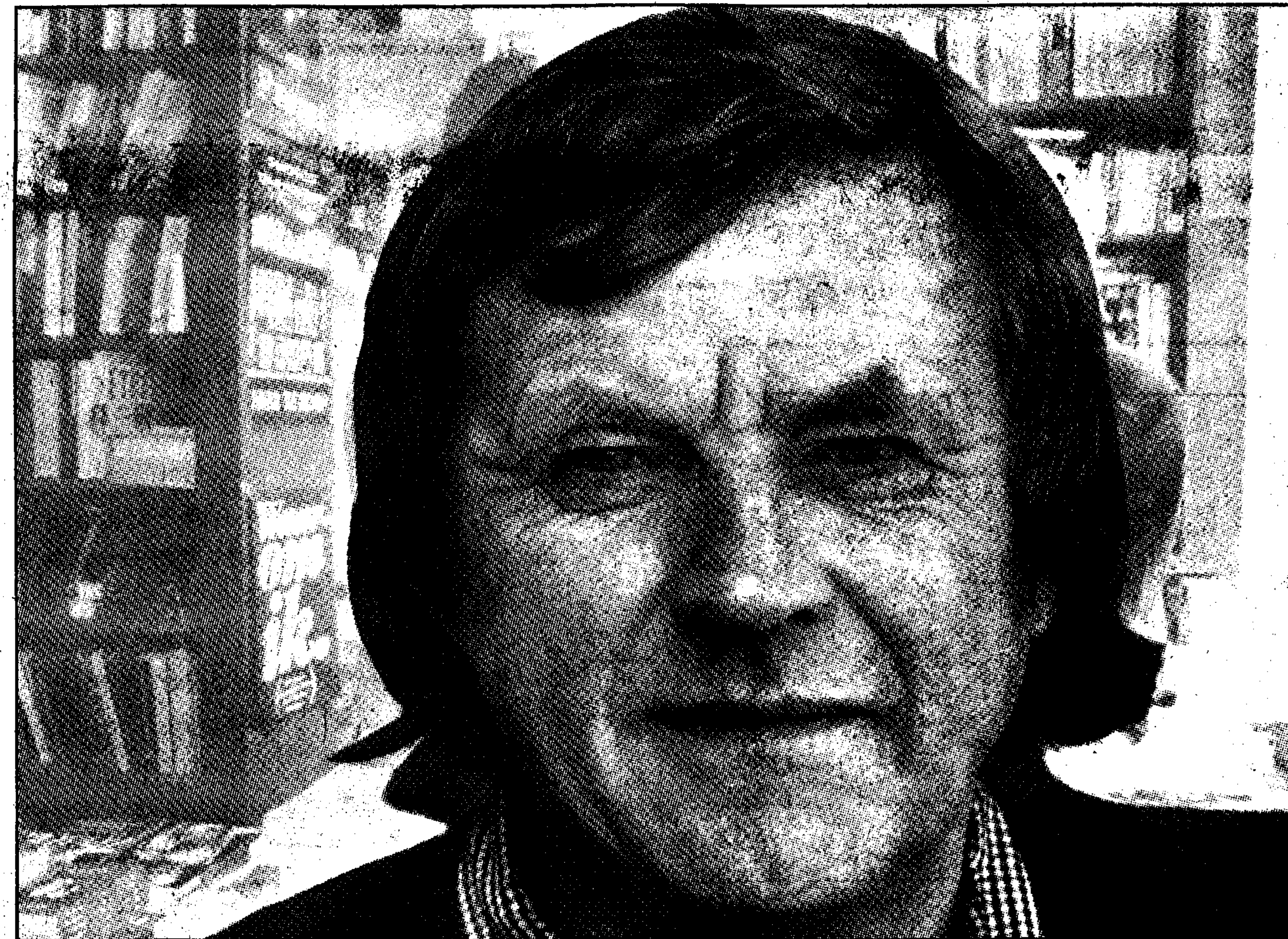

Jan Datema (51) is boekverslaafd. „Het is eigenlijk een verkeerde instelling om een boekhandel mee te beginnen," verzucht hij grijnzend. „Elke week neem ik minstens tien boeken mee naar huis om ze zelf te lezen. Dat red je dus niet, met als gevolg dat mijn slaapkamer soms net een omgevallen boekenkast lijkt."

Maar zonder de liefde voor het boek red je het evenmin, weet Datema. „Het is de pest aan de ene kant, maar tegelijk een noodzakelijk voorwaarde om een boekhandel te kunnen drijven zoals ik vind dat een boekhandel gedreven moet worden."

Ruim twintig jaar geleden, in 1971, zat de uit het Westland afkomstige Datema met zijn vrouw Marion (43) op een terras aan het Vrijthof. „Goh, ik zou hier best willen wonen," merkte Marion op, waarop Jan spontaan vanuit het café belde met de Atheneum-boekhandel aan de overkant, toen gevestigd in het huidige Arcadia-pand. Nog dezelfde middag stak hij het plein over voor een sollicitatiegesprek.

„Ik kwam precies op het juiste moment," herinnert Jan zich. „Atheneum wilde een 'nieuwscentrum' beginnen, ook op het Vrijthof, daar waar nu café Des Artistes zit. Drie maanden later woonden we in Maastricht, hier boven de winkel. Die étage was trouwens aanvankelijk door Atheneum beloofd aan Gerard Reve, maar diens behoefte om in Maastricht te komen was kennelijk toch niet zo groot."

Na diverse omzwervingen door het boekhandelbedrijf openden Jan en Marion Datema drie jaar geleden Arcadia. Tegen de muren van de pijpela staan de boeken hoog opgetast. Op de vloer staan her en der haastig geopende dozen.

„Normaal is het hier niet zo'n puinhoop," zegt Marion verontschuldigend. „Het is nu de tijd waarin we de studieboeken moeten afleveren en dan is het echt een gekkenhuis." Met een verbluffende trefzekerheid helpt ze horden scholieren aan de gewenste boeken. Het noemen van school en leerjaar is voor haar meestal voldoende om te weten om welke boeken het gaat. „Ach, het is net zoiets als de caissières bij Albert Heijn. Die weten ook altijd precies wat elk artikel kost."

Maar de schoolboekentijd is niet de leukste tijd in de boekhandel, vinden Jan en Marion: niet de leukste boeken. „Maar wel een belangrijke tijd," weet Marion, die zich het meest met de dagelijkse gang van zaken bezighoudt. „Wat carnaval is voor de kroegen, is de studieboekentijd voor de boekhandel. Toen ik vorig jaar één opleiding kwijtraakte, scheelde dat meteen vijftig mille aan omzet. Gelukkig zijn ze dit jaar weer bij ons teruggekomen."

Maar het hart van de Datema's ligt bij de literatuur, de kunst en de architectuur. Marion: „De mensen die dat kopen, dat is het publiek waarop wij ons richten, dat zijn onze vaste klanten. Normaal praat ik graag met hen over de boeken die ze kopen, maar daar kom ik nu gewoon niet aan toe."

Van de ouderwetse, plechtstatige en vooral doodstille boekhandel waar De Literatuur het leven van alledag nadrukkelijk buitensluit, moeten Jan en Marion niets hebben.

Jan: „Laatst liep ik in Brussel nog zo'n boekhandel binnen. Meteen overviel me zo'n beklemming, de angst om een boek op te pakken. Of nog erger: dat je niet zonder boek het pand weer durft te verlaten!"

Geen loodzware stilte daarom in Arcadia, maar beschaafd-klassieke muziek. Net iets harder dan akoestisch behang, maar zacht genoeg om een conversatie op normale sterkte niet te overstemmen. En een grote tafel middenin de winkel, waar klanten gerust mogen neerstrijken voor een praatje bij een kop koffie.

„Als boekhandelaar kun je niet meer zo passief zijn als vroeger," zegt Jan. „Mensen gaan tegenwoordig anders met boeken om dan vroeger. Vaak lezen ze de recensies van de boekentop-10 en besluiten daarvan dan iets te kopen. Als je niets doet, dan is het van kopen, inpakken en wegwezen. Ik wil ze graag in de boekensfeer houden. Je moet je boekwinkel daarop aanpassen, *dynamiseren*. Het kan niet meer zo plechtstatig. Onze boekhandel moet een plaats zijn waar mensen samenkomen, een *sociotoop*."

Datema's paradepaardje is de literair-culturele matinee op zondagmiddag, meestal drie keer per maand. Succesvolle auteurs als Kees van Kooten en Conny Palmen deden Arcadia al aan, evenals bekende politici als de fractievoorzitters Frits Bolkestein (VVD) en Thijs Wöltgens (PvdA).

Een eenvoudige, oude preekstoel ('ik had er nog liever een gehad op een statief en met een baldakijn') dient als lessenaar, onder het raam staat een piano. Jan: „Meestal zet ik naast een bekende naam een debutant. Een trekker en een nog onbekend talent. En er is altijd live muziek."

Marion, die tussen de stroom studieboeken-klanten door er even bij is komen zitten, vult aan: „We stoppen liever geld in de matinees dan in advertenties." Jan: „En het werkt ook, we zien de bezoekers van de matinees later vaak terug in de winkel."

Meteen relativeert Datema de commerciële spin-off van de matinees. „Kijk, als Kees van Kooten zijn nieuwe boek Verplaatsingen presenteert, dan zit de zaak afgeladen vol. Dan zijn er wel tweehonderd mensen hier, van wie de helft dat boekje koopt. Maar een matinee over poëzie trekt veel minder bezoekers. Ik verkoop dan misschien twee boeken, terwijl de kosten van die matinee even hoog zijn als een middag met Van Kooten."

Maar de matinees zijn Datema nog niet genoeg. Een boekhandel gecombineerd met een grand café en een podium voor kleinkunst, daar streeft hij naar. „En dan regelmatig discussies over literatuur, kunst en politiek. Zoiets als het programma De Zevende Dag op de Belgische tv."

Datema zou graag de tuin achter het monumentale Arcadia-pand daarvoor willen gebruiken, maar de gemeente Maastricht ligt dwars. Jan: „Wegens de historische waarde van dit huis mag ik de tuin niet overdekken, terwijl café De Perroen, hiernaast, hetzelfde zonder problemen wél mocht. En een horeca-vergunning ligt ook moeilijk: daarvoor zou ik allerlei maatregelen moeten nemen om de geluidsoverlast te beperken, terwijl ik helemaal geen lawaai wil gaan maken."

„Misschien is Maastricht ook een maatje te klein," peinst Jan. „Ik heb niets tegen Maastricht hoor, maar in een grotere stad kan je meer van je persoonlijke dynamiek kwijt." Die grotere stad, dat zou Antwerpen moeten zijn. „Daar heb ik iets mee, een heerlijke stad. Wat anderen ook beweren, het echte Bourgondische leven vind je niet in Maastricht, maar in Vlaanderen, Antwerpen in het bijzonder. En er wonen zeshonderdduizend mensen. Da's toch zes keer zoveel als in Maastricht."

Hoe het eruit zou moeten zien, heeft Jan Datema al lang bedacht. 's Nachts lijmt hij er met engelengeduld maquettes van in elkaar. „Een multifunctioneel centrum waar zo'n driehonderd mensen in kunnen. Overdag boekhandel en grand café, 's avonds discussies, lezingen, muziek en cabaret. En in het gebouw een radiostudio, zodat je daar vandaan rechtstreeks programma's kunt uitzenden."

Nee, hij wil niet klagen. „De matinees zijn aan Maastricht wel besteed, de belangstelling is groot genoeg. Maar af en toe kriebelt het toch, dan bruist het me nog niet genoeg."

75 manieren om het Limburgs Dagblad te gebruiken

(pagina 3 t/m 45)

Bedrijf in de kijker

Voor topmode moet u absoluut de country in

Roggel, Panningen, Horst en Boxtel zijn leuke kleine plaatsen, waar u niet meteen modecentra op niveau verwacht. De klanten van Mode Centrum Frans Theelen weten wel beter. Juist in deze plaatsen heeft Theelen vier fantastische modepaleizen gerealiseerd, waarop in totaal 7.000 m²+ een assortiment wordt gepresenteerd dat zelfs in onze hoofdstad niet misstaat. Perfectie voor iedereen Dat is precies wat Mode Centrum Frans Theelen nastreeft. De collectie dames-, heren-, tiener- en kindermode is zo veelzijdig, dat elke bezoeker een geslaagde keuze kan maken. Zeker als men de rijke aanvulling van accessoires, lingerie, sportkleding, lederwaren en schoenen bekijkt. Compleet en overzichtelijk Natuurlijk zijn de bekende merken in ruime mate aanwezig, maar ook minder bekende, alles onder het kwaliteitslabel van Theelen. De smaakvolle collecties zijn zo samengesteld dat iedereen op zijn wenken bediend kan worden. Het assortiment damesmode is samengesteld uit nagenoeg alle bekende nationale en internationale merken. U treft er: Ara, Basler, Betty Barclay, Gill Brett, Chock, Anne Christine, Frankenwalder, Gardeur, Mexx, Olsen, Public, Quiset, Roberto Sarto, Weber en nog vele anderen aan. Bij de herenkleding vindt u gecombineerde mode, jonge herenmode, klassieke herenmode en de heren bodyfashion, maar ook kwaliteitsschoenen van o.m. Bladolli, Van Bommel, Clarks, Colly, Mephisto en Picardi. Speciaal voor wie echt sportief wil gaan zijn er legio combinatiemogelijkheden met kleding van: Levis, Mustang, Love, Tom Tailor enz. Ook de tiener- en kindermode is breed vertegenwoordigd met merken als: Barbara Farber, Getsmart, Joy for Kids, Klipfsk, Mexx, Papagayo, Pointer en Tested. Zelfs een speciale afdeling voor sportkleding en -schoenen voor de je[ugd] ontbreekt niet. Theelen Sportwear voert een vee[lom]vattend assortiment sportmode en -schoenen waa[rbij] een groot aantal bekende merken zijn vertegenwo[or]digd. Namen als: Agu, Cru[yff] Sport, Lotto, Rucan[or], Saucony en Sport Point sp[re]ken voor zich. Koffieshop[/] lunchcafé Winkelen zon[der] een kopje koffie is natuu[rlijk] niet gezellig. In alle vestig[in]gen treft u dan ook [een] koffieshop aan en in Mozaiek Gallery in Ro[ggel] zelfs een heus lunchcafé ziet, bij Mode Centrum F[rans] Theelen is aan werkelijk al[les]

gedacht. Voor topmode die de nieuwe lifestyle u[it]draagt, moet u absoluut de country in. Dan heeft u o[ok] de zekerheid dat niets wordt nagelaten om het u na[ar] de zin te maken. En u slaagt gegarandeerd. En, als u o[ok] wenst, wordt u geadviseerd door vriendelijk en v[ak]bekwaam personeel. De collecties van Mode Centr[um] Frans Theelen zijn eigentijds en bijzonder origi[neel] met geraffineerde combinatiemogelijkheden. Mo[de] Centrum Frans Theelen, een verrassend aangena[me] ontdekking die dichterbij is dan u denkt.

DE KLOOSTERZUSTER

'Hier leeft zeker geen combinatie van heiligen'

De stemmen van de zusters Augustinessen klinken ijl. Op melodieuze toon bidden zij in hun 19de eeuwse kapel aan de Maastrichtse Lenculenstraat tijdens de metten psalmen en gebeden voor. Sereen en vol overtuiging stijgen de woorden omhoog. 'Nu volgen wij dezelfde paden naar 't Augustinus leefpatroon. Dat stamt uit het eerste christendom in navolging van de mensenzoon.' In de schaduw van een reusachtig doek van de Heilige Maagd, geschilderd door de zeventiende eeuwse kunstenaar Gerard Maes, komen de zusters hier vijf keer per dag samen.

door **CATHARIEN ROMIJN**

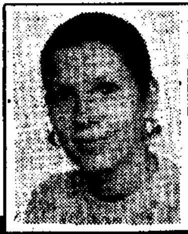

Daarvoor zijn wij tezamen gekomen. Om te leven naar de Regel van Augustinus. Die regel behelst eensgezind in het klooster wonen en daar één van ziel en één van hart naar God te leven. Maar dat klinkt eenvoudiger dan het is." Priorin Laurentin van Berkum grinnikt. Een rijzige vrouw met heldere ogen achter brilleglazen. Een vriendelijk gezicht. Maar iets in haar uitstraling waarschuwt. Hier staat een krachtige persoonlijkheid. Zuster van Berkum werkt al zeventien jaar in Limburg. Eerst in de Sittardse wijk Sanderbout en later, toen dat klooster werd opgeheven, in Maastricht. Zij waakt sinds vijfeneenhalf jaar over de saamhorigheid onder de dertien zusters en die hier in het voormalig weeshuis wonen en werken. Net als hun priorin is het merendeel grijs en boven de vijftig. De meesten zijn bovendien afkomstig 'van boven de rivieren'.

Daar, in Utrecht, liggen ook de wortels van hun gemeenschap de Augustinessen van St.-Monica.
Een kloostergemeenschap die zich, sinds de stichting in 1934 door pater Sebastiaan van Nuenen, met de leer van Augustinus als leidraad inzet voor dakloze vrouwen, meisjes en kinderen. Na Utrecht, Hilversum, Amsterdam en Sittard vestigden de Augustinessen zich in 1962 in het hartje van Maastricht. Inmiddels is het aantal kloosters met tehuizen in Hilversum en Arnouville-lès-Gonesse in Frankrijk uitgegroeid tot zes. In totaal bieden zo 125 Augustinessen een liefdevol onderdak aan de zwakken en kwetsbaren.

Zuster Van Berkum laat er geen misverstand over ontstaan. Het kloosterleven kent zijn ups and downs. „Aan de organisatie van het gemeenschappelijke, harmonische samen wonen, werken en leven heb ik mijn handen vol. Hier leeft zeker geen combinatie van heiligen. Wij hebben elkaar niet uitgezocht en karakters kunnen botsen. Iedere keer weer moet je erop toezien dat belang van de anderen voor je eigen belang gaat. Soms eist dat heel wat zelfdiscipline en met dat streven ben je druk tot je oude dag." Voor de zusters Augustinessen geen televisie op de kamer, geen vakanties naar Spanje en geen 'gekke luxe dingen'. „Wij hebben een gelofte van armoede afgelegd en daar hoort een sober leven bij, een leven in gemeenschap van goederen. Maar denk niet dat wij voor ons verdriet in het klooster zijn. Het leven in een groep, de vriendschap met elkaar maakt ons leven heerlijk," vertelt priorin Van Berkum. Ook heeft iedereen zijn privacy. Eén eigen kamer, een wekelijkse vrije middag en de jaarlijkse vakantie in Hilversum, de thuishaven van de Augustinessen.

Toen ze op 24-jarige leeftijd intrad heette de priorin eigenlijk Johanna Maria. Maar zoals dat in het noviciaat gebruikelijk is, nam zij de naam van een heilige aan. Van Sint Laurentius omdat ze dat een mooi voorbeeld vindt. Ze komt uit een gezin van elf kinderen uit Alphen aan de Rijn. Van die periode herinnert ze zich eigenlijk alleen gezelligheid, geborgenheid. Ook was zo'n groot gezin een goede leerschool.

Een blik op haar horloge maakt een einde aan het onderonsje. De plicht roept. De correspondentie ligt te wachten, besprekingen moeten worden voorbereid. De priorin snelt weg en belooft over een uur terug te komen. Voor het middagmaal.
Na gebed en het opscheppen van een naar balkenbrij riekende saus – gemaakt van gemalen vleeswaren die de zusters cadeau hebben gekregen van een gulle slager – zet ze het gesprek voort.

Genoeg over zichzelf. Nu over hun wereldse taak. Want de Augustinessen zijn actief, niet los van de wereld rondom maar met open oog en hart voor de noden van de mensen om hen heen.

Afgelopen weekeinde heeft een moeder met vier kinderen 's avonds volkomen ontredderd aangeklopt. Dat betekent deze week een volle bak. Dertien vrouwen in huis. De meesten met kind. Om hun privacy te beschermen wil zuster Van Berkum niet ingaan op de details. Maar zo langzamerhand is de Augustinessen niets meer vreemd. Vrouwen op de vlucht voor de illegale vrouwenhandel, voor hun echtgenoot en kinderen die door problemen onmogelijk langer thuis kunnen blijven. Ze kunnen allemaal in het pand aan de Lenculenstraat terecht. Ruime kamers, eetzalen, speelruimten voor de kinderen, een tuin met zandbak èn zelfs een heus konijn bieden royaal onderdak en vertier. Uitzicht op de stadswallen uit de twaalfde eeuw, een zachtjes kabbelende Jeker creëren de juiste sfeer waarin moeder en kind tijdelijk tot rust kunnen komen.
Meer dan vijftien volwassen kunnen de zusters echter niet aan. „Wij worden ook een dagje ouder. Drie van onze zusters zijn boven de zeventig. Dat betekent dat deze zware taken op de schouders van tien vrouwen rusten. Gelukkig hebben wij de steun van zeven jonge assistenten die hier een jaar meehelpen en levenservaring opdoen. En ook de gasten moeten de handen uit de mouwen steken. Maar al met al moet er gewassen, gekookt en gezorgd worden voor 35 vrouwen en kinderen." Opmerkelijk is dat het huishouden van de Augustinessen draait zonder subsidie. Een principe van de stichter dat door de zusters hoog in het vaandel wordt gehouden. Weldoeners, vrijwilligers en de jaarlijkse loterij 'Meisjesstad' houden de zaak financieel draaiende.

Bij alle dagelijkse rompslomp moet vooral het contemplatieve karakter van de congregatie niet uit het oog worden verloren. De zusters moeten tijd hebben voor persoonlijk- en koorgebed, meditatie en studie. Om aan al die taken toe te komen is elke dag strak ingedeeld. Een programma waar iedere zuster zich aan dient te houden.

Ondertussen babbelen de Augustinessen, over drie tafels verdeeld, er lustig op los. Ze complimenteren de zuster van keuken voor het maal. Eten een peer of appel afkomstig uit de mooi opgemaakte fruitschaal die zondag was vervaardigd voor het feestmaal van een zuster die 40 jaar geleden haar gelofte deed. Bespreken het fenomeen Teunisbloem en helpen elkaar herinneren aan de komst van de zwervers die maandag en vrijdag een warme maaltijd krijgen. Schertsend worden ze 'de bankdirecteuren' genoemd. Dan pakt zuster van Berkum de werken van Augustinus, monnik en bisschop erbij. Het is onmiddellijk stil. Vandaag gaat de lezing over materieel bezit. 'Weinig nodig hebben is beter dan veel hebben,' zegt de heilig man. Sterker nog, bezit staat geluk alleen maar in de weg. Strenge, ware woorden. Een gevoel van schaamte komt boven. De benauwde blik gaat niet onopgemerkt voorbij. De priorin moet lachen. „Dit is alleen voor kloosterlingen bedoeld," stelt ze gerust.
Dan snellen de zusters naar hun werk. Om te wassen, het eten te verzorgen, de gasten te verzorgen en hun sociale verplichtingen te vervullen. In de namiddag komen ze weer samen. Voor het recreatieve uurtje. Een kaartje leggen – de zusters spelen 'bonken' – borduren en een wat kletsen. Ter ere van de verslaggeefster wordt er thee gedronken. Vervolgens worden de witte koormantels omgeslagen en trekt een stille stoet naar de kapel. Eerst voor de vespers, dan na het nieuws van zes uur en de boterham voor de metten. Voor bezinning, ter ere van God. Zacht gezang dat de ziel roert. In de schemer knarst het grind als de zusters via de tuin teruglopen om zich terug te trekken op hun kamer. Nog één keer bezoeken zij hun kapel voor het slapen gaan. Om half elf is de dag ten einde en gaat het licht uit. Alleen de zuster die dienst heeft, houdt wacht. Om geheel in de geest van Augustinus op elk uur van de dag ontheemde vrouwen en kinderen liefdevol onderdak te kunnen bieden.

DE GEDETINEERDE

Elke dag ruiken aan de vrijheid

Bob Moonen is één van de twintig bewoners van open gevangenis Te Roer in Roermond die iedere dag mogen ruiken aan de vrijheid. Elke werkdag verlaat hij zijn cel om (onbetaald) te gaan werken in het trefcentrum 'De Linde' in de Geleense wijk Lindenheuvel. Zo kan hij wennen aan de maatschappij, waar hij twee jaar buiten stond. Moonen is 25 jaar oud en afkomstig uit de omgeving van Heerlen, waarheen hij straks ook wil terugkeren. Hij is twee jaar geleden opgepakt met enkele kilo's drugs. De laatste vijf maanden van zijn straf zit hij uit in 'Te Roer'. Een dag op pad met een (bijna) vrije vogel.

door **GEERTJAN CLAESSENS**

De maandag is niet zijn favoriete dag van de week. Bob Moonen heeft zich bijna verslapen. Als hij om half negen beneden is, heeft hij nog net tijd voor een kopje koffie, een sigaret en een nonchalante groet aan de bewaker, die hier meer de functie van gastheer of kamerverhuurder vervult.
Hij is een van de laatste. De vroegste vogel is hier al om half zes 's morgens vertrokken. De sfeer in Te Roer heeft meer weg van een studentenhuis dan van een gevangenis. Het enige verschil is dat de bewoners hier hun sleutels inleveren als ze wegggaan, en dat tijden van vertrek en binnenkomst worden genoteerd.
Bang voor ontsnappingen is de bewaking niet. De jongens zouden wel heel dom zijn om dat te doen. Als ze dat flikken, volgt overplaatsing naar een gesloten of op zijn gunstigst half-open inrichting. Met minder vrijheden dus. Bovendien hebben de gevangenen hier meestal nog hooguit enkele maanden voor de boeg. Ze willen dus nog wel even geduld oefenen. Het komt dan ook zelden voor dat iemand niet terugkeert van weekendverlof. In dat geval weet men de 'loper' meestal snel weer terug te vinden. Die wordt dan consequent op een voor hem ongunstig tijdstip opgepakt. Heel vervelend allemaal, dat weet hier iedereen.

Moonen is een stille. Niet stug, zeker niet onvriendelijk, maar wel kortaf. Net als hun cipiers lijken gevangenen niet erg veel behoefte te hebben aan gekletst, of niet bedreven in de kunst van de conversatie. Ze hebben aan een halve zin genoeg. In de trein die hem van Roermond naar Geleen-Lutterade vervoert, overheerst het zwijgen, maar dat kan ook aan de maandagochtend liggen. Af en toe brandt een vraag op zijn lippen, hij wil weten wat de verslaggever eigenlijk precies van hem wil.
In Geleen is de eerste gang naar het bureau van de stichting stedelijk sociaal cultureel werk, waar trefcentrum De Linde onder valt. Beroepskracht Hans Arets geeft Bob zijn sleutels ('enne, heb je d'r zin in?' 'Nee, rustig aan vandaag') en brengt hem naar De Linde. Daar ligt een lijstje met werkzaamheden voor hem klaar.

'Bob Moonen' heet eigenlijk anders. Hij wilde ook niet herkenbaar op de foto.

Maar natuurlijk is er eerst tijd voor koffie, sigaretten en een praatje met de weinige mensen die het trefcentrum op dit moment bevolken. Voor zijn start heeft Moonen als 'ontbijt' alleen vier bakken koffie en vijf sigaretten op. Dan begint hij met het werk voor vandaag: het opruimen van het rommelhok naast de jeugdsoos. Het gereedschap moet op zijn plek, het hout gesorteerd, de niet te gebruiken spullen naar de prullebak en bussen verfresten en aanverwante artikelen naar de chemocar.

Met 'frisse tegenzin' begint Bob aan het leegruimen van het materiaalhok, dat hij daarna helemaal uitmest. Een van de eerste dingen die hij tegenkomt is een verkeersbord met de tekst *no coke*. Hij kan er wel om lachen. „Daar moeten we een mooi plaatsje voor zoeken."

Nog bruikbaar ogende stukken hout worden netjes bij elkaar gezet, gereedschap netjes op een rij gehangen, waarna hij de verslaggever uitnodigt voor een warme hap. Bij de dichtbijgelegen supermarkt haalt hij iedere dag iets voor in de oven, en een fles frisdrank. Vandaag staat er friet en hachee op het menu.

Het trefcentrum heeft aan Bob een handig manusje-van-alles. Hij heeft met name in het jeugdhonk deuren en muren geverfd, fotolijsten gemaakt en de 'tent' op andere manieren opgeknapt.

Intussen weten de meeste medewerkers wel dat hij 'zit', maar omdat hij zich al een plaatsje in de ploeg heeft verworven is dat geen probleem. Hij wordt geaccepteerd.

Dat is ook het beleid van de stichting sociaal-cultureel werk, die vaker met gedetineerden van de open inrichting ('klanten van de reclassering') werkt. „Als je vindt dat gevangenen ook moeten kunnen terugkeren naar de maatschappij, moet je daar ook aan meewerken," vindt Arets. „We vertellen niet meteen bij iemands binnenkomst dat het een gedetineerde is, want dan heeft-ie al meteen een stempel. Maar zoiets hou je natuurlijk niet geheim, dat doet al gauw de ronde. Het voordeel is dat als bekend wordt dat iemand vastzit, hij zich al een plaatsje heeft verworven binnen het team, zodat hij sterker staat."
Moonen is al meegeweest op een survivaltocht en een uitstapje van het vrijwilligersteam. De activiteiten buiten het jeugdhonk interesseren hem schijnbaar minder. Hij weet dat er iedere ochtend een kindercrèche in het gebouw is, en iedere week een knutselgroepje en een Marokkaanse vrouwengroep.

Bob werkt het liefst alleen, op zichzelf. Dan kan hij zijn eigen tempo bepalen en hoeft met niemand rekening te houden. Dat er vandaag bijna niemand in het gebouw is vindt hij niet erg. „Het stoort me niet, ik heb er geen last van."
Terwijl Bob doorwerkt verdrijft de radio de stilte. Aanvankelijk schalt Studio Brussel door het gebouw maar als daar wat teveel gekletst wordt gaat het knopje om naar Radio 3, waar het geleuter overigens ook niet van de lucht is. Terwijl hij voortgaat met de 'grote opruiming', maakt Bob duidelijk dat hij zich echt niet zo lekker voelt vandaag. Even twijfelt hij nog of hij alvast aan het volgende karwei, de binnenplaats onkruidvrij maken, zal beginnen. Daar ziet hij dan toch maar vanaf.

Rond vier uur belt hij maar eens naar de 'baas', of hij vandaag wat eerder weg mag. Dat mag, even later komt Hans Arets hem ophalen met de 'limousine', waarmee Bob op station Lutterade wordt afgeleverd.

Ook op de terugweg overheerst de stilte. 'Thuis' staat voor na het eten fitness op het programma. Bob doet er graag aan mee. Dinsdagavond kan hij gaan zwemmen, woensdag is er om de twee weken een uitje naar de bioscoop en donderdagavond is er weer fitness. Vrijdagavond zijn de meeste 'jongens' naar huis.

De meesten doen niet mee aan de avondactiviteiten. Het gros blijft liever op de kamer tv-kijken of in het gebouw, waar naast een biljart en een tafelvoetbalspel ook een tv-kamer is. Maar dat vindt Bob niks. De open inrichting vindt hij 'wel goed zo. Niet dan?' Wat hij na zijn straftijd gaat doen weet hij nog niet. Werk zoeken, zoveel is duidelijk. Maar wat voor werk weet hij nog niet. Hij heeft zijn toekomstige werkgever geen diploma te bieden. Een lts-opleiding heeft hij afgebroken ('eerst een jaar houtbewerken, maar dat lag me niet, toen ben ik overgestapt naar metaal, maar daarna kapte ik ermee'). Wel heeft hij een brede ervaring in allerlei baantjes. „Ik kan best veel."

DE ONDERNEMER

'Ik ben gehuurd om te verdienen, niet om uit te geven'

Eindeloze dagen, geen weekeinde, korte vakantie, gevechten met personeel en instanties: is ondernemen wel leuk? De meeste doen het voor het geld, dat stom is, en recht maakt wat krom is; want het verdient vaak goed. En misschien ook een beetje voor de status: de dure auto, de gereserveerde parkeerplaats, de macht.
Een enkeling doet het om het 'anders' te doen. Het is voor hem een ingewikkeld spel, de voldoening zit hem in het slagen van de 'truc'.

door

SANTE BRUN

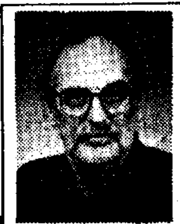

Een doorsnee ondernemer is Theo Boshuisen in Landgraaf vast niet. Wel wat betreft werklust en expansiedrift, maar status zegt hem niks. Alleen de kantinebaas, die nog wel eens wat zwaars te tillen heeft, beschikt over een gereserveerde parkeerplaats bij PL Automotives op het Kerkraadse industrieterrein Dentgenbach. Boshuisen is hoogstens twee dagen in de week op het bedrijf. Maandag is hij buitengewoon hoogleraar aan de TU Eindhoven, dinsdag is hij in Kerkrade, woensdag is hij directeur van Indiana in Roosendaal, op donderdag doet hij 'verschillende andere dingen', vrijdag vaak weer in Kerkrade. Typen kan hij zelf, zodat de directiesecretaresse tijd heeft voor andere dingen: bijvoorbeeld bankafschriften invoeren, kantoormaterialen inkopen. Hij rijdt in een 'tweedehands' Volvo, bij een van de genoemde bedrijven 'overgebleven' nadat een functionaris daar was weggereorganiseerd. „Ik schrok me dood. Weet je wat dat per maand aan leasing kost?" Boshuisen is oprecht verbaasd door het bedrag.

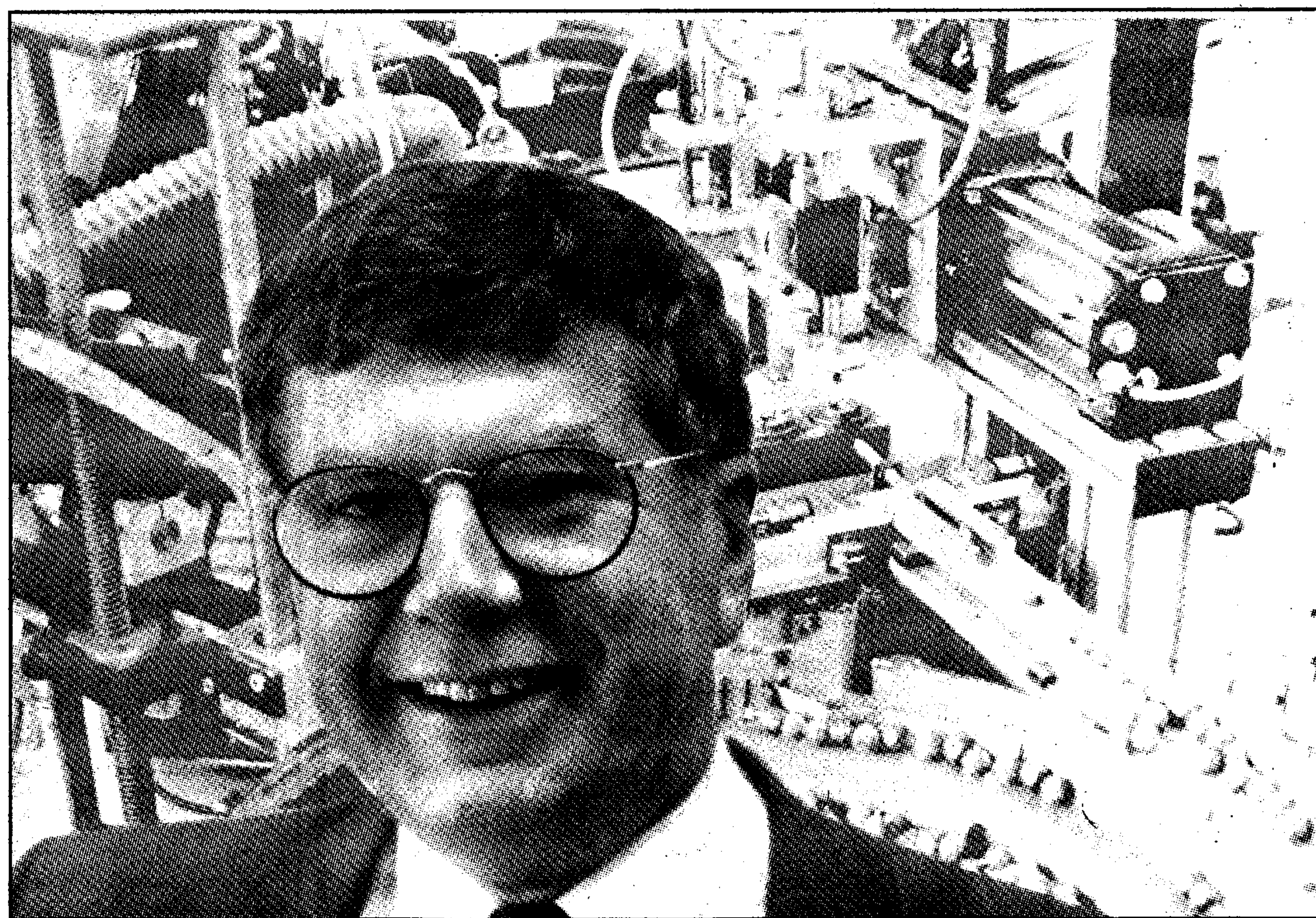

Als je binnenkomt in het bedrijf word je ontvangen door... een telefoontoestel. Als de bezoeker het nummer draait dat er boven staat is hij al snel bij degene met wie hij een afspraak heeft. Geen telefoniste, geen receptioniste, niet nodig.
Boshuisen noemt dat 'een platte organisatie', met zo weinig mogelijk overhead. In Kerkrade werken 160 man, hij en zijn collega Ger Ummelen runnen dat samen, Ummelen fulltime, Boshuisen dus een of twee dagen in de week. Toen hij enkele jaren geleden het bedrijf overnam, zat er nog een vijfkoppige directie. Boshuisen heeft een hekel aan het scheppen van nieuwe afdelingen. „Taken worden functies, functies worden functionarissen, functionarissen vormen afdelingen en voor je het weet zijn hele afdelingen bezig met kopiëren, klappers vullen, klappers in de kast zetten. Die enorme overhead zoekt steeds nieuwe dingen om zijn bestaan te rechtvaardigen, vandaar 'logistiek', 'just-in-time', 'kwaliteit'. 'We moeten alleen nog maar doen waar we goed in zijn,' heet dat dan. „Waar wij alleen nog maar goed in zijn is het elkaar bezig houden, en dat noemen we dan high tech." Bij PL Automotives wordt weinig vergaderd, geen notulen gemaakt, iedereen is verantwoordelijk voor de eigen actielijst.

Boshuisen noemt als voorbeeld van creatie van nóg meer overhead: de verplaatsing van produktie naar een lage-lonenland, bijvoorbeeld Indonesië. „Op het moment dat je produktie gaat wegbrengen, moet je controleren, vervoeren en administreren – dat verhoogt dus weer de overhead." Tot ieders verbijstering gaat Boshuisen de produktie van rubbermatten terughalen uit Indonesië, en weer opstarten bij Indiana in Roosendaal. „Dat bedrijf moest, vonden wij, ook weer gewoon zolen en hakken maken. We zijn toen naar de schoenmakersbeurs gegaan, en daar hebben we gezegd dat we niks wisten. Iedereen was bereid ons de kneepjes van het vak te leren. We weten nu veel meer."

Bij een rondleiding valt je gaandeweg op, dat bij dit bedrijf menigeen werkzaamheden combineert, die elders strikt gescheiden blijven: zoals ontwerpen van gereedschappen gecombineerd met de inkoop van de nodige materialen en de bijbehorende administratie. Grondstoffen staan zo dicht mogelijk bij de machines. De mensen die ze verwerken hebben direct zicht op de voorraad. „Het zijn eigenlijk allemaal kleine ondernemers." „Iedereen moet net iets meer doen dan hij of zij eigenlijk kan. Als je twee handen koopt, krijg je er een hoofd bij, en omgekeerd."

Bijna verontschuldigend staat Boshuisen op enkele produktie-afdelingen, waar betrekkelijk eentonig werk wordt gedaan aan de vele water- en olie-keerringen die hier worden gemaakt, onder andere voor Volkswagen en Volvo. „Ze hebben het hier wel gezellig, ze kunnen zelf hun werkzaamheden regelen. En nu het slechter gaat in de automobielindustrie is iedereen bereid om mee te denken over de vraag, op welke manier de kosten nog verder omlaag kunnen. Dan merk je dat het een groot voordeel is, met zo weinig mogelijk mensen, en zo laag mogelijke overhead te werken; al word je natuurlijk wel veel kwetsbaarder. Als er iemand ziek wordt, is het improviseren geblazen."

Boshuisen ('ik ben een gewone Amsterdamse straatjongen, ik word niet zo gauw belazerd') begon ooit in een heel andere hoek te studeren: werktuigbouwkunde aan de toenmalige hts in Amsterdam. Daarna studeerde hij alsnog wis- en natuurkunde aan de toenmalige TH Twente, en kreeg van een werkgever de kans in Harvard te gaan studeren. Hij kwam terug met een uniek samengestelde geestelijke bagage.

Het interview op het bedrijf duurt viereneenhalfuur, heel wat voor deze doener. Toch is hij al die tijd volkomen op zijn gemak. Bijna ongemerkt handelt hij tussendoor een aantal zaken af, die niettemin essentieel zijn voor het bedrijf, zoals de controle op een aantal uitgaven. „Iedereen mag hier bestellen, maar je kunt alleen een bestelformulier uit de computer krijgen als je iets bestelt voor een goedgekeurd project." De computer maakt daar een lijst van, en die lijst verschaft hem in iets meer dan een oogopslag inzicht in het gevoerde beleid. Trouwens, de meeste mensen in het bedrijf weten 'hoe het zit'. „Als je dat weet word je zuinig." Daarom vliegt iedereen die moet vliegen toeristenklasse, met vertrek in het weekeinde: zo goedkoop mogelijk dus.

Bij de overname van Indiana is daar direct een platte organisatie ingevoerd. Doordat de administratie gestandariseerd is, kan Boshuisen vanuit zijn notebook-pc daar rechtstreeks in kijken.
De stelregel is simpel: je moet geld verdienen, 'voor het maken van kosten ben ik niet ingehuurd'. „Daarom zit daar ook geen directeur meer. Het zou toch ook wel onpraktisch zijn, als daar een directeur de hele dag drie mensen zou gaan zitten managen."

Ook met klanten probeert Boshuisen een 'aparte' relatie op te bouwen. „Contracten zijn leuk, goede betrekkingen zijn beter. Ik heb bij meningsverschillen met klanten wel eens gezegd: we kunnen een paar juristen rijk maken, maar we kunnen ook proberen er samen uit te komen."
Tijdens het gesprek die ochtend filosofeert Boshuisen op een gegeven moment hardop. „Een goed lopend bedrijf heeft eigenlijk geen directeur nodig... Eigenlijk ben ik te duur voor dit bedrijf, maar ik vind het jammer om het los te laten. Daarom zoek ik er steeds iets bij. Ummelen en ik spelen wel eens met de gedachte om ons gewoon per uur als directie te verhuren, de meeste bedrijven kunnen echt toe met een paar uur directie per week."

Boshuisen lijkt wel steeds op zoek naar 'iets erbij' waar hij zijn concept op los kan laten. „Je moet toch wat te doen hebben." Het is de eerste keer dat hij een understatement oppert dat een beetje onecht klinkt.

Een onderneming leiden, voor menigeen ook een middel tot het bereiken van status, is voor hem een spel, een ingewikkeld soort computerspel waar hij heel goed in is. Het is ook een soort verslaving met dat spel een zo hoog mogelijk aantal punten te scoren. Er gaan toch veel uren in zitten, al vindt Boshuisen dat hij toch heel wat tijd besteedt aan echtgenote en kinderen in het geheel eigenhandig verbouwde huis in Landgraaf, en op de boot die in Kampen ligt.

Je ziet maar weinig verschil tussen Boshuisen die rustig de tijd neemt om zijn ondernemersfilosofie uiteen te zetten in het kantoor van zijn bedrijf, en de Boshuisen die een jong borreltje drinkt bij de open haard en daarbij een pijpje smoort en naar sentimentele oudhollandse smartlappen luistert of naar rock'n-roll uit de jaren vijftig. Ook daar gaat de discussie door, studentikoos, jongensachtig, over het werk, de politiek, de economie. Hij is bijna altijd rusteloos bezig uit te zoeken waar de essentiële fout zit in een produktieproces, in een procedure, in een organisatie.

Al is zijn recept voor de Nederlandse economie, in het verlengde van zijn recept voor de onderneming, wat al te simpel: verlaag de loonsom en de prijzen met tien procent en je kunt moeiteloos concurreren en dus banen scheppen. In Boshuisens universum volkomen logisch, maar niet in dat van de politiek en het vakbondswezen, die wèl een boodschap hebben aan lange tenen, oud zeer en heilige huizen...

DE HUISVROUW

'Ik vind het heerlijk dat ik niet hoef te gaan werken'

Na twintig jaar Limburg is er nog geen vleugje zangerigheid in haar stem te bespeuren. Gedecideerd instrueert ze de verwarmingsmonteur, draagt haar zoons op om hun spullen op te ruimen. Wil Kouwenhoven, 57 jaar geleden geboren in Voorburg, is huisvrouw. Geen 'gemiddelde', dat geeft ze onomwonden toe. Haar man is chirurg, en daardoor kan mevrouw Kouwenhoven full-time huisvrouw zijn. „Ik vind het heerlijk dat ik niet buitenshuis hoef te werken." In de villa op de Sittardse Kolleberg verbaast ze zich hoofdsteunend over vrouwen die carrière willen maken. „Ze raken een groot goed kwijt, hun vrijheid. Weten ze wel hoe fijn het is om eigen baas te zijn?"

door

MARIËTTE STUIJTS

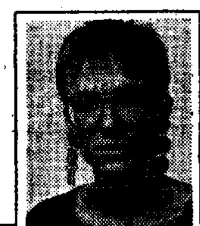

In het tijdloze interieur staat een grote zithoek centraal. Ook aan de eettafel kunnen heel wat mensen aanschuiven. Een riante thuisbasis voor een gezin met vijf kinderen, van wie er sinds kort nog maar één in huis is. De sfeer is ontspannen, rustig. Zilveren theelepeltjes rinkelen in porseleinen kopjes, uit de stereo-installatie klinkt zacht gezongen klassieke muziek.
„Ik beschouw het als een groot voorrecht om zoveel tijd voor mezelf te hebben. Vervelen doe ik me nooit, ik kom tijd te kort. Er liggen nog zoveel boeken, platen en handwerken op me te wachten, er zijn nog zoveel wandelingen die ik wil maken."
Vroeger heeft mevrouw wel gewerkt, als lerares landbouwkunde, als verpleegster en als kraamverzorgster. Maar toen ze met haar man een flat betrok, gaf ze haar baan op. Toen de kinderen kwamen, had ze haar handen vol aan luiers wassen, pleisters plakken en het aanhoren van verhalen.

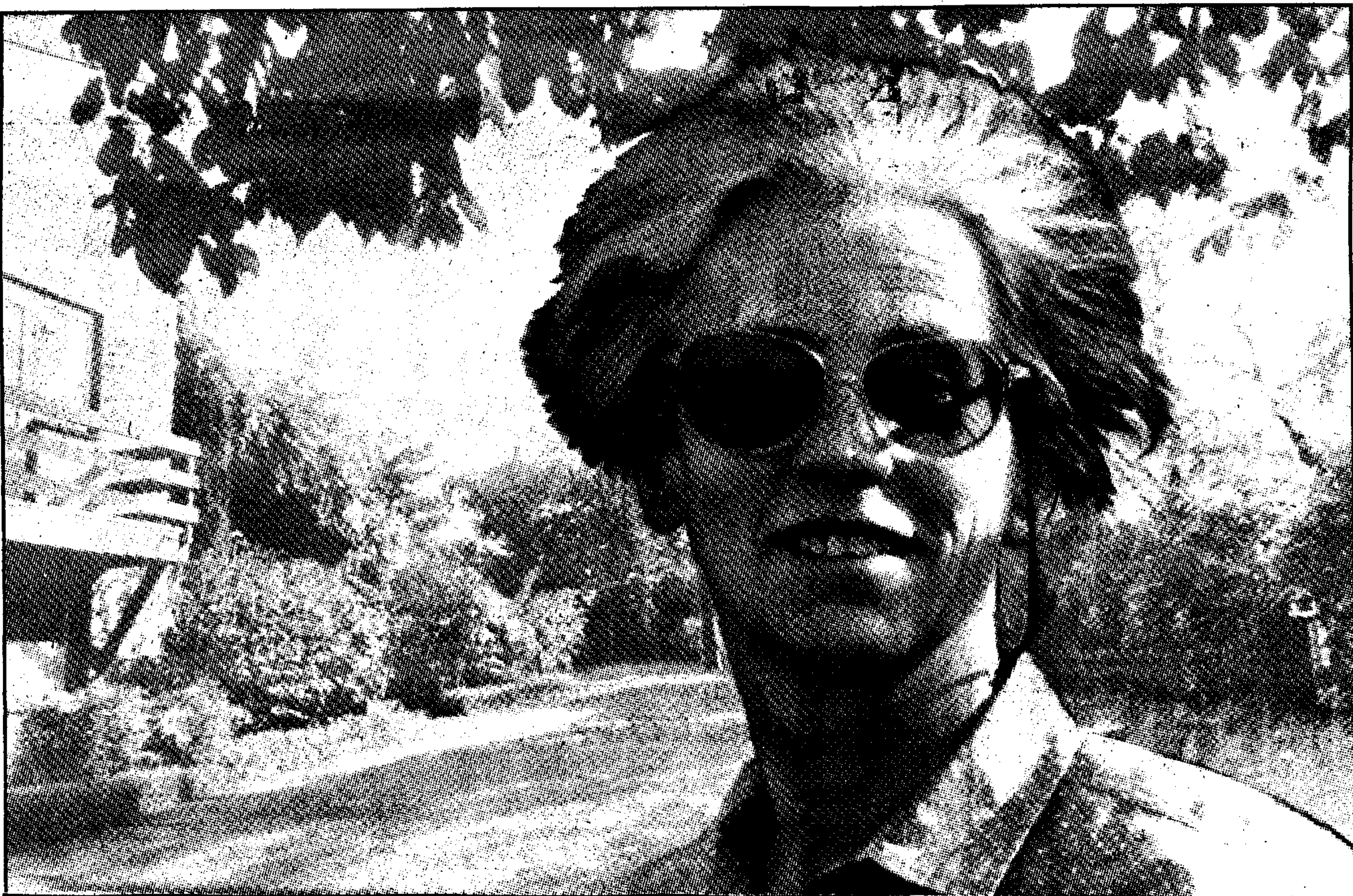

En ook nu nog, met alleen een 'nakomertje' van vijftien in huis, heeft ze genoeg om handen. In een rode indiajurk op een regenachtige morgen noten rapen in de tuin bijvoorbeeld. De bedden zijn dan al opgemaakt, de vaat is gedaan. De noten verdwijnen voordat ze op de verwarming te drogen worden gelegd, in een sopje. „Dat doe ik met een kleine tweeduizend noten per jaar, moet je nagaan. Ik geef de meeste weg, je kunt er zoveel mensen een plezier mee doen. Voor dat soort dingen heb ik tijd."

Mevrouw Kouwenhoven is een verzamelaar, zoals ze zelf zegt. Steeds noten aan het rapen, takken aan het snijden en bloemen aan het drogen. Ze heeft een hele verzameling banden met vocale kerkmuziek.

Eén van haar lievelingsplekjes in huis is een kamer in het souterrain. Gevuld met oude meubels, tegen de wanden staan rijen boeken. Oude reisverhalen verzamelt ze en boeken over het koningshuis, dat ze 'een groot goed' noemt voor ons land. „Op een donkere dag vind ik het prettig om me hier terug te trekken. Dan maak ik een houtvuur en kan ik urenlang lezen." Ook schrijft ze graag brieven, in een zorgvuldig handschrift, aan ver weg wonende familieleden en 'pleegkinderen' in Brazilië, die ze financieel ondersteunt.
Ook in de garage bij het huis zijn bewijzen van haar verzameldrift te vinden. Tegen de muren staan stapels vuilniszakken met oude kleren. Die zamelt ze in voor Mensen in Nood. „Toen ik pas in deze buurt woonde, zag ik mensen kleding bij het vuilnis zetten. Zó zonde, dus heb ik gezegd: kom maar hier."
Want mevrouw Kouwenhoven mag dan meer geld tot haar beschikking hebben dan de gemiddelde huisvrouw, aan verspilling heeft ze een hekel. De keuken in de villa is bijvoorbeeld ronduit sober. Eenvoudige witte Bruynzeelkasten in plaats van 'het liefst een Siematic', een twintig jaar oud Ataggasfornuis in plaats van ingebouwde halogeen-kookplaten. „O, vind je dit eenvoudig," zegt ze verwonderd. „Het is toch een goede keuken?"
Alleen spullen die kapot zijn, worden afgedankt. Maar eten weggooien is er bijvoorbeeld in huize Kouwenhoven ook niet bij. „Dat is toch zonde. Het zal wel komen doordat ik de oorlog heb meegemaakt." En dus wordt oud brood geroosterd en een overgebleven stuk kaas vermalen.

Woensdag is de vaste boodschappendag van mevrouw. Gewapend met een boodschappenlijst en reclamefolders van diverse winkels gaat ze in haar witte Dodge op pad. Van Nettorama (waar zeeppoeder in de reclame is) via Albert Heijn (voordelige mosselen) naar Aldi (lekkere tompoucen en goedkoop brood). Bij alle stops speurt ze naar een gratis parkeerplaatsje of een parkeermeter waar nog geld in zit.

„Iemand die werkt, kan dit natuurlijk niet doen. Volgens mij gaat het tweede inkomen in een gezin grotendeels op aan extra uitgaven. Duurdere boodschappen, de crèche en huishoudelijke hulp. En 's avonds zijn ze bek af omdat het zo moeilijk te combineren is, werk en een gezin. Nou, dan ben je volgens mij stom bezig."
Ze houdt haar dochters, die overigens beiden 'een goede opleiding' hebben, voor dat ze moeten kiezen: een baan òf kinderen.

Of een man die thuis blijft om voor de kinderen te zorgen, dat mag van haar ook.
Afhankelijk van haar man heeft mevrouw Kouwenhoven zich zonder eigen inkomen en carrière nooit gevoeld. „De bijdrage die vrouwen thuis leveren, is niet te betalen. We zijn hulp, secretaresse, kinderopvoedster, minnares en strijkster. Zonder ons zouden mannen niet zo ver komen."

Dat ze in haar rol van steun en toeverlaat in haar element is, laat ze ongewild zien tijdens het boodschappen doen. Bij de VVV zoekt ze met zorg prijsjes uit voor het tennistoernooi dat haar man organiseert voor het personeel van de O.K. „Iets in het kader van 750 jaar Sittard, dat lijkt me wel leuk. Wat denk je, zou een theelepeltje een leuke poedelprijs zijn?" Met voor de drie winnaars een boek, sweater en paraplu gaat ze in de stad nog op zoek naar een passende poedelprijs. „Een frisbee, zou dat wat zijn? Ach, daar moet ik mijn gedachten nog maar even over laten gaan."

Met kwieke tred beent mevrouw door de stad. Naar het kantoor van een huis-aan-huis-blad om een advertentie op te geven. 'Te koop, garagepoort met deur, 100 gulden'. De poort moet wijken omdat een stuk van de garage wordt verbouwd tot sauna.
In een boekhandel koopt ze het nieuwe nummer van Ons Vorstenhuis, twee kaartenboekjes en een roman die flink is afgeprijsd. „Wat ben ik koperig vandaag," constateert ze vrolijk.
Nog even naar de stadsschouwburg voor het nieuwe abonnement, overwegend opera-voorstellingen. Het meisje aan de kassa geeft tien gulden wisselgeld te weinig. „De jeugd kan tegenwoordig toch zo slecht rekenen," verzucht ze en vraagt zich af wat ze tegenwoordig nog leren op school.
Voldaan over de welbestede ochtend stuurt ze de witte Dodge naar huis. Tijd voor de lunch. „Ik drink nooit koffie onderweg, dat duurt me te lang." Aan de bar in de keuken eet ze snel een paar boterhammen. Alleen, zoals gewoonlijk. Haar man is die morgen al om half acht vertrokken en komt zeker niet voor achten thuis. „Ik zeg wel eens tegen hem dat hij voor mij niet zo hard hoeft te werken. Dan gaan we gewoon in een flat in het Limbrichterveld wonen. Maar zijn werk is zijn lust en zijn leven."

Niet dat het wonen in de Kolleberg haar slecht bevalt. Integendeel. Vooral van de grote tuin heeft ze veel plezier. Een groene oase met in het midden een fontein en een witte schommelbank. „Daar kan ik uren zitten en genieten. Van de rust, vormen en kleuren."
Maar voor dat urenlang zitten heeft ook mevrouw lang niet altijd tijd. Op deze dag bijvoorbeeld wachten de boodschappen in de auto om uitgepakt te worden en heeft het terras een schrobbeurt nodig. Dan is het tijd om te gaan koken. Naast huishoudelijke beslommeringen en talrijke liefhebberijen zijn er nog haar sociale activiteiten. Dingen regelen voor de sportclub van haar zoon, contact onderhouden met oude eenzame familieleden. „Ik vind het belangrijk om er te zijn voor anderen. Er zijn al genoeg mensen die geen tijd hebben. Ik doe er zoveel dingen 'even' bij. Zoals dit interview bijvoorbeeld. Zeg nou zelf. Als ik werkte zou ik hier geen tijd voor hebben en had jij geen verhaal."

Gefeliciteerd

Limburgs Dagblad 75 Jaar

DE POLITIEMAN

'Als ik iemand een bon geef, ben ik voor hem Jan de lul'

Het is iets na achten als Jos Vroomen, hoofdagent te Kerkrade, samen met collega Leon Curfs naar de politie-Volvo stapt. „Rij jij, rij ik?" Curfs neemt plaats achter het stuur en draait de contactsleutel een kwartslag. Vroomen grijpt de microfoon, die aan het dashboard bengelt. „De 21-06 is op weg. Sluiten," geeft hij door aan de meldkamer, waarna de Volvo soepel het terrein verlaat.

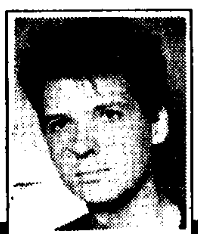

door BENTI BANACH

Vroomen en Curfs hebben vroege dienst, van zeven tot drie. Ze verwachten een rustige dag: „Criminelen staan pas om een uur of twaalf op." De Volvo stuurt richting tankstation. Terwijl Curfs de slurf met LPG aan de auto koppelt, steekt Vroomen van wal. Hij is veertig, getrouwd en heeft twee kinderen, woont in Landgraaf en werkt negentien jaar bij de politie. Eerst bij de rijkspolitie in Simpelveld, de laatste drie jaar in Kerkrade.

Hij geniet nog dagelijks van zijn beroepskeuze. „Ik ga altijd met plezier naar mijn werk, vind ik een goed teken. Je kunt natuurlijk zeggen dat het leuk is omdat je veel verschillende mensen ontmoet. Maar dat is zo stereotype. Bovendien, het harmonieert vaak niet tussen ons en de mensen die we tegenkomen." Of minder verbloemd: de omgang met junks, het gajes, de penose en het tinnef is niet altijd even prettig.

Hij heeft van alles geprobeerd. „Verkeerspolitie, recherche, narcotica. Je kunt zelf bepalen wat je het liefst doet. Het is zeer afwisselend, altijd anders. Nee, dit werk verveelt nooit." De afdeling verdovende middelen bevalt hem het best. „Soms is het uren wachten in een auto, voordat je in actie kunt komen. Maar na verloop van tijd, een of twee weken, zie je resultaat. Zeker voor de Kerkradenaren is dat zeer nuttig werk."

Curfs heeft afgerekend bij de pomphouder en 21-06 vervolgt zijn weg. „Er is een aanrijding zonder gewonden op de Veldhofstraat," klinkt het door de mobilofoon. Vroomen geeft gehoor aan de oproep en de Volvo glijdt in een opvallend rustig tempo richting Eygelshoven. „Snel rijden doen we alleen als er een collega in de problemen zit. Dan zijn we binnen vier minuten ter plaatse."

Half negen. De botsing in de Eygelshovense ochtendspits wordt haast fluitend afgehandeld. Vroomen en Curfs nemen persoonsgegevens van de twee bestuurders op en inspecteren de voertuigen. „Nee mevrouw, ik kan u geen toestemming geven om met de auto door te rijden. Kijk maar, de chassisbalk is beschadigd." Ze keren om en rijden verder. „Veel mensen menen dat we een vaste route hebben. Als we voorbij zijn, denken ze 'ze zijn weg, we kunnen weer'. Nee hoor, we rijden waar we willen. En altijd via een andere route."

Een stad als Kerkrade (de vierde in Limburg qua inwoneraantal) kent natuurlijk zijn *black spots*, waar de dienders zich frequenter tonen. Grofweg zijn dat de plekken waar de drugshandel floreert. Daar zal de stressbestendigheid van de agenten wel op de proef worden gesteld. „Stress? Iedere junk heeft tegenwoordig wel een mes op zak, daar hou je rekening mee. Dat zou je als een vorm van stress kunnen zien. En voor sommige aanhoudingen zou ik liever rechtsomkeert maken. Maar als politieagent kun je dat natuurlijk niet maken," meent Vroomen.

De twee agenten brengen het gesprek zelf op Brunssum, waar twee collega's deze zomer zijn beschoten. Vroomen: „Je staat er toch wel bij stil als zoiets gebeurt. Hoe vaak hou je zelf niet iemand staande, midden in de nacht? De eerste weken na 'Brunssum' waren we iets voorzichtiger. Maar nu is het weer routinewerk geworden. Jah, zo werkt de mens nu eenmaal."

De twee rijden verder. Minuten, kwartieren, bijna een uur gaat voorbij. Onverstoorbaar schuift duo Vroomen-Curfs in de Volvo-opgas door straten, buurten en wijken van Kerkrade, soms een bekende groetend en met de teller nooit boven de vijftig. Doelloos, in het wilde weg en brandstof verspillend, zo lijkt het. Daar willen de twee niets van weten. „Je rijdt nooit doelloos rond. Want de mensen zien dat je er bent en dat werkt preventief."

Wat zouden deze Kerkraadse Grijpstra en De Gier vandaag het liefst voor hun kiezen krijgen? „Een leuke aanhouding, of zo," heet het. Leuk? „Nou, de laatste tijd worden op Spekholzerheide vaak oude dames door twee jongens overvallen. Stel, je krijgt de melding dat die twee jongens zijn gesignaleerd en je krijgt ze inderdaad te pakken, ja, dat geeft wel voldoening."

Tien voor tien. Uit de intercom pruttelt iets over een ruzie in de Feldbiss, met een gebroken voordeurruit. Een buurman laat Vroomen en Curfs binnen. Beneden in het trappenhuis is geschreeuw te horen. Het geüniformeerde stel stapt manhaftig naar boven. Ze weten al: „Een bekende van ons. Let maar op." De twee stappen over een hoop glasscherven het huis binnen, waar de 'bekende' en zijn vriendin elkaar in het Papiamento staan uit te schelden. Koelbloedig sust Vroomen de ruzie. Als de ruziemakers beloven het hoofd koel te houden, verlaten de agenten het pand.

„De 21-06 rijdt weer." Welke eigenschappen moet je als agent hebben? Natuurlijk zelfstandigheid, improvisatievermogen. Verder? „Je moet rustig kunnen blijven, even nadenken. Maar sommigen zijn juist te rustig. Sterk hoef je niet echt te zijn, het is voornamelijk trekken en duwen bij de politie. En krachttraining krijgen we niet," zegt Vroomen. Curfs: „Als je beleefd bent, bereik je heel veel. Vroeger traden we veel autoritairder op." En karakteristiek politiejargon als *'Heren, wat is de bedoeling?'* of *'Waar gaan wij naartoe?'*, wanneer er een fietsertje zonder licht voorbij rijdt? „Ja, dat wordt nog wel eens gezegd. Ach, sommigen kunnen dat wel waarderen. Duidelijk is wel dat je iedereen anders moet benaderen."

De reorganisatie wordt aangesneden. Vraag een agent dezer dagen waarom de politie iets niet meer doet of juist wel, en hij zal je antwoorden met 'De Reorganisatie'. Dat is is toch de politie dichter bij de burger brengen? „Zo brengen ze het inderdaad naar buiten toe, maar de belangrijkste reden is bezuinigen," weten de twee. „Elke agent gaat minder verdienen, omdat hij minder nachtdiensten zal draaien. Dat scheelt al gauw 150 gulden netto in de maand. Op zich verdienen we niet slecht, maar gezien de onregelmatigheid mocht het meer zijn. En als ik zie dat Pietje bij DSM met dezelfde opleiding evenveel krijgt..."

Vijf voor twaalf. In het centrum van Kerkrade parkeert een man zijn auto fout. Het raampje gaat omlaag. „Zeg, zet die auto even in dat parkeervak," klinkt het vanuit de 21-06. De bestuurder gehoorzaamt. „Als agent kun je zelf bepalen 'die bekeur ik en die niet'. Iedere politieman is eigenlijk een klein rechtertje," zegt Curfs. „Ja, maar tussen politie en justitie blijft het altijd moeilijk. Soms houd je iemand aan en later hoor je dat die maar één week straf heeft gekregen. Inmiddels hebben we afgeleerd om over het vervolg van de aanhoudingen na te denken," aldus Vroomen.

Waar het terrein van justitie begint, daar eindigt de macht van de agent. Want macht heeft hij, met zijn boeien, pistool en uniform. „Prettig? Dat is niet het juiste woord; het is makkelijk en noodzakelijk," vindt Vroomen. Maar het valt anno 1993 niet mee om als agent op je strepen te gaan staan. „Het ontzag dat ik als jonge jongen voor de politie had is nu helemaal weg. Nu roepen jongens van dertien al 'kutwoute', als ze ons zien."

Vijf voor half een. „De 21-06 is ter plekke." In een supermarkt blijkt een vrouw voor de vijfde maal betrapt op winkeldiefstal. De agenten stappen het kantoortje in de winkel binnen. Op tafel staat het *corpus delicti*, een mooie fles vermouth. De dader, een vrouw van in de vijftig, is sprakeloos en zit neurotisch met haar handen te draaien. Als de Volvo haar naar het bureau transporteert, schiet haar paniekerig te binnen: „Mijn fiets staat daar nog." „Tja mevrouw, dat zijn van die dingen." Vroomens dooddoener kan haar onmogelijk bevredigen.

Op het hoofdbureau ontspint zich moeizaam een tête à tête tussen Vroomen en de dievegge. Het houdt het midden tussen een kruisverhoor en een intake-gesprek voor het Riagg.

– „Het is altijd drank, hè?"
 De vrouw knikt.
– „Bent u verslaafd?"
– Beslist: „Neu, neu."
– „Waarom steelt u altijd drank?"

Zwijgt.

– Dan: „Kom ik nu voor het gerecht?"
– „Dat weet ik nog niet, dat hangt ervan af."
– Bevend: „Mijn man mag hier niks van weten."
– „Waarom niet?"
– „Dan kent-ie zijn eigen niet meer."
– „Slaat hij?"

Ze knikt en wringt overspannen haar handen.

Is Vroomen een goede agent? Curfs: „Ja, hij is een goeie agent." Vroomen: „Kijk, als ik iemand een proces-verbaal geef, dan ben ik Jan de lul. Ik kan niet verwachten dat iemand dank je wel zegt, als ik hem honderd gulden uit de zak klop."

Aan het eind van de dag rukt de Reorganisatie Vroomen uit de Volvo. Hij moet vergaderen. „Zoiets brengt altijd problemen met zich mee. Maar voor de burger verandert er niets. Het gewone werk blijft, aanrijding, overlast, burenruzies, zeg maar de brandweerfunctie van de politie."

DE ACTRICE

De magie van het toneelspel

Ze heeft Fries en Zeeuws bloed in haar aderen, maar haar wieg stond in Spekholzerheide. Mieneke Bakker, 37 jaar, moeder van een bijna 1 jaar oude dochter die luistert naar de naam Rosa. Opgegroeid in Kerkrade, middelbare school in Heerlen (Grotiuscollege), vakopleiding in Den Haag en Maastricht. Al jaren wonend en werkend in de provinciehoofdstad, eerst als studente, daarna als actrice bij theatergroep Het Vervolg. Levenspartner van Guido Wevers, de artistiek leider van theaterwerkplaats Het Kruis van Bourgondië.

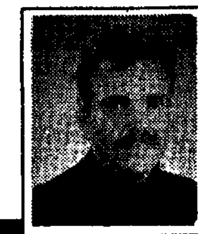

door JOS FRUSCH

Kijk eens wat een mooi doorkijkje." Mieneke Bakker geniet van het landschap rondom Biesland. 'Brand-Bier-Limburg-plaatjes' noemt ze de uitgestrekte akkers, de glooiende heuvels en de maisgroene weilanden, waar de Jeker zich als een bovenmaatse glimworm doorheen slingert. Als ze even tijd heeft, is ze te vinden in dit prachtige heuvelland tussen Maastricht en Kanne. Of in haar weelderige tuin achter haar huis aan de Cannerweg, die ze helemaal zelf heeft aangelegd. Een ideaal plekje voor haar: buiten, maar wel met de stad in de buurt.

Ze houdt van de natuur, van de rust vooral. Van kinds af aan. De zondagse wandelingen met het gezin waren een feest voor het meisje dat in het Spekholzerheide van de jaren vijftig haar draai maar moeilijk kon vinden. „Ik was een dochter van de directeur van de Willem Sophia, sprak 'Hollands', was protestant. Ik was dus anders. Ik kan me het versje nog herinneren dat de kinderen uit het dorp zongen. 'Protestante apen, zitten maar te gapen, geloven niet in God, zitten op de piespot.' Als kind vond je dat verschrikkelijk, wilde je ook katholiek zijn. Thuis kroop ik met mijn broers en zussen voor het eten stiekem onder tafel om een kruis te slaan."

Nieuw decor: de zaal van Het Vervolg in het Generaalshuis op het Vrijthof.

Mieneke Bakker is Mieneke Bakker niet meer. Mieneke Bakker is Mie, de snibbige huishoudster uit Heijermans' toneelstuk 'De meid'. Ze loopt als Mie, ze praat als Mie, ze gaat tekeer als Mie. Ze ìs Mie.

Spel en werkelijkheid gaan naadloos in elkaar over: ze haalt in stroperig dialect het bloed onder de nagels uit van de chique tante van haar bazin, neemt even later vriendelijk de telefoon op, gaat vervolgens in discussie met de regisseur en grijpt daarna haar madame vol overtuiging naar de keel. Nooit geweten dat acteurs zo goed toneel kunnen spelen.

Na afloop van de repetitie fladdert Mieneke Bakker rond. De inspanning is haar duidelijk aan te zien, de adrenaline werkt nog volop. 'Speedy' noemt ze die toestand van opwinding na afloop van een repetitie of uitvoering. Energie en concentratie in één uur samengebald; dat moet er uit.

Handig toch, zo toneel te kunnen spelen? De actrice, aan wie haar Zeeuws/Friese afkomst qua uiterlijk en voorkomen duidelijk is af te zien – blond, blos op de wangen, zelfverzekerd, fier – denkt even na. Er volgt een aarzelend 'ja'. „Door mijn werk ben ik als mens minder bang voor grotere emoties, omdat ik er beter mee heb leren omgaan. Als acteur leer je bijvoorbeeld kwaadheid spelen, zonder dat je het bent. Maar het is niet zo dat je in het dagelijks leven altijd toneel speelt. Gevoelens van verdriet, blijdschap of onmacht zijn waarachtig. Je kunt hooguit je gedrag aanpassen, maar de emoties blijven. Bij acteren is het juist andersom. Daar gebruik je een techniek om emoties op te roepen. Ik heb een tijdje les gegeven op een middelbare school. Een collega deed heel afstandelijk tegen me. Op een feestje vertelde hij waarom. 'Je bent toch nooit jezelf', zei hij. Dat is natuurlijk niet waar, je zou daar heel verdrietig van worden. Wel ben je door je vak extra alert op gedrag, ook op dat van jezelf."

Een voorbeeld van het gebruik van haar acteertalent om iets gedaan te krijgen wil de actrice pas geven nadat ik haar heb beloofd het niet op te schrijven. Als zielige, zwangere vrouw moet ze toen in elk geval heel overtuigend zijn overgekomen...

Mieneke Bakker groeide op onder de rook van de mijnen. Haar vader was mijningenieur, net als haar opa. Haar moeder kwam uit een Zeeuws boerengezin. Geen artistiek milieu. „Die omgeving was niet echt inspirerend, maar mijn ouders lieten me wel helemaal vrij in het kiezen van een opleiding. Waarom ik nu juist voor toneelspelen heb gekozen, weet ik eigenlijk niet. Als kind speelde ik poppenkast en op de middelbare school heb ik eens een muziek- en declamatiewedstrijd gepresenteerd. Wel gingen we met het gezin naar het theater en ook een keertje naar het circus. Ik kan me nog herinneren dat de magie me erg aansprak. Nu nog heeft dat magische van het theater een enorme aantrekkingskracht op me."

Na een voorbereidende opleiding in Den Haag belandde Mieneke Bakker op de Toneelacademie in Maastricht. Een moeilijke keuze. „Naar Amsterdam durfde ik niet, ik voelde me veel te onzeker voor die grote, enge stad. Maar Maastricht deed me denken aan de Oostelijke Mijnstreek en dat was ook geen prettige gedachte. Gelukkig viel dat erg mee, ik heb me in Maastricht altijd op mijn gemak gevoeld."

Maar wat was er dan zo akelig aan de Oostelijke Mijnstreek? „Ik zal een voorbeeld geven. Enkele jaren geleden speelden we met Het Vervolg ergens in Landgraaf. We waren de hele dag bezig met opbouwen, maar de mensen negeerden ons volkomen. Alsof we niet bestonden. 's Avonds voor de voorstelling moest ik dringend naar het toilet. Op verschillende plaatsen aangebeld, overal hetzelfde antwoord, met de deur op een kier of het raampje half open: 'Daar beginnen we niet aan.' Die reactie was zo herkenbaar voor me. Het heeft zoiets beklemmends."

Op de spontane, ongedwongen jonge vrouw had de joyeuze sfeer van Maastricht een weldadige werking. Hier ontwikkelde zij zich tot een zelfverzekerde en veelzijdige actrice, die in Guido Wevers een gelijkgestemde partner vond en in Het Vervolg een vertrouwde en inspirerende werkplek. „Ik voelde mij meteen beschut bij de groep. Ik was nog erg jong en heel gauw onder de indruk van mensen die je met veel bravoure wegduwden. Bovendien was ik een perfectioniste, dacht te veel na. Bij Het Vervolg heb ik geleerd meer vanuit mijn gevoel te doen. Nu begin ik gewoon, doe maar wat, zie wel wat de anderen ervan vinden. Daardoor voel je je vrij genoeg om iets origineels te vinden. Ik ben nog wel eens onzeker, maar ik kan er nu beter mee omgaan. Nu zeg ik: 'Het is me nog nooit gelukt om dat goed te spelen'. Vroeger zei ik: 'Dat kan ik niet'."

Met haar partner Guido praat ze veel over haar vak, vooral over toneel in het algemeen. „Ik zal hem bijna nooit om advies vragen. Dat werkt gewoon niet bij ons. Ook met elkaar werken is geen succes. Ik denk: Wat doet hij raar? en hij denkt: Waarom doet ze niet zoals ik het vraag?"

Een ander dagelijks onderwerp van gesprek is sinds bijna een jaar dochtertje Rosa, die overdag bij een oppasmoeder verblijft maar van wie ook dan speeltjes, de box en een levensgrote foto de aanwezigheid verraden.

Als Mieneke over Rosa praat, dan komen er flonkeringen in haar ogen en klinkt enthousiasme in haar stem. Ze doet voor hoe Rosa wakker wordt, welke geluidjes ze maakt, hoe ze in de kamer op verkenningstocht gaat. Dan spreekt Mieneke, de trotse moeder, voor wie haar dochtertje heel veel betekent. „De blijdschap van zo'n kind is elke dag opnieuw een cadeau voor me, maar ik laat niet mijn hele leven door haar overhoop gooien. Ik zou het vreselijk vinden om alleen met mijn dochtertje bezig te moeten zijn. Dat is niet goed voor mij, daarvoor heb ik te lang gewerkt. En ik vind mijn vak steeds leuker worden."

Dat leuke is voor Mieneke Bakker vooral het constant bezig zijn met wat ze als actrice te vertellen heeft. „Je eigen inbreng is erg belangrijk. Pas dan kun je het publiek echt raken. Laten lachen of laten huilen. Of in verwarring brengen. Dat is het intrigerende van toneel. Het theater moet wel zijn magie blijven behouden. Het is geen werkelijkheid, het is toneel. De fantasie kan trouwens veel werkelijker dan de werkelijkheid. Je moet het publiek voor je personage proberen te interesseren. Dat doe je in het dagelijks leven ook."

Toneel en werkelijkheid. Vaak vloeien ze bij Mieneke Bakker in elkaar over. Niet zozeer dat ze in het dagelijks leven iemand anders speelt dan ze in werkelijkheid is. „Want je kunt jezelf niet verloochenen." Maar wel dat ze persoonlijke ervaringen omzet in haar werk. „Je bent als actrice echt overtuigend, als je er veel van jezelf in stopt."

Vandaar dat het zo spannend is Mieneke Bakker toneel te zien spelen.

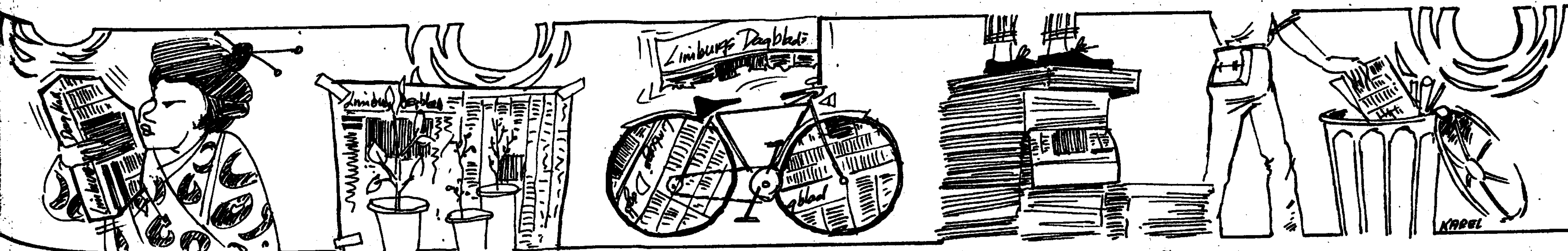

DE STEWARDESS

'Eigenlijk ben ik best een huismusje hoor'

„Soms kunnen passagiers heel vervelend zijn. Sommigen hebben het echt hoog in de bol en denken dat ze alléén in het vliegtuig zijn. Terwijl er nog 148 zitten voor wie je ook aandacht moet hebben en die óók op tijd koffie willen," zegt Lianne van der Veeken bijna verontwaardigd. Op haar eenentwintigste schreef ze in een jolige bui een sollicitatiebrief naar Transavia. Het resultaat is dat ze nu al bijna vijf jaar stewardess is bij deze luchtvaartmaatschappij. En nog steeds met een grijns van oor tot oor.

door

CHANTAL HAMERS

Wil jij nummer twee zijn?" is de vraag van de purser aan Lianne. Hij heeft tijdens de vlucht de leiding over in dit geval drie stewardessen. Dat is best. Ze hoeft als nummer twee niet bij de slurf te staan om instapkaarten te innen voordat de passagiers aan boord gaan. Dat doet Marian. Zij is het ook die later tijdens het taxiën demonstreert waár mensen het toestel kunnen verlaten in noodgevallen, bij de uitleg van een stem.

In het kort geeft de purser gegevens over de vlucht, het aantal passagiers en bijzondere gevallen als gehandicapten aan boord en vegetarische maaltijden. Reisdoel vandaag is Londen Gatwick, amper vijftig minuten vliegen. Transavia voert deze lijnvlucht zes keer per dag uit. In Liannes agenda staan vandaag twee trips naar de Engelse hoofdstad.

„Mensen die met een chartervlucht meegaan, hebben vaak goeie zin. Ze vinden het leuk om te vliegen en laten alles over zich heen komen. Ze slaan ook niks af, alle eten nemen ze aan. Terwijl iemand die wekelijks een lijnvlucht heeft, wel eens zegt 'Doe mij maar geen maaltijd, alleen koffie is goed.' Weet je wat wel vreselijk is?" vraagt Lianne grijnzend. „Dat je veiligheidsinstructies geeft op een charter – je voelt je toch al ongemakkelijk – en dan gaan ze dat zitten filmen. Dan voel je je helemáál opgelaten," weet ze uit ervaring.

Buitenstaanders hebben volgens haar een scheef beeld van een stewardess. „Ze denken dat we serveersters in de lucht zijn," sputtert ze. Tussen alle koffie, thee en maaltijden door is het dan ook niet eenvoudig om stil te staan bij de gedachte dat de dames en heren in de eerste plaats aan boord zijn voor de veiligheid. De service is daar later bij gekomen.

„Enge gevallen als hartinfarcten heb ik gelukkig nog nooit meegemaakt. Wel hartpatiënten en mensen met een rolstoel die je extra aandacht geeft. En ik heb meegemaakt dat iemand onderweg een epilepsieaanval kreeg. Je hebt wel geleerd wat je moet doen maar ik schrok me toch te pletter," weet Lianne nog, die het slachtoffer uiteraard geholpen heeft. „Dan zit je daar in de lucht en regel het maar."

„Maar meestal vliegt de tijd hoor. De onderlinge verstandhouding is ook heel belangrijk. Als er eentje met een lang gezicht bij loopt, merken de passagiers dat ook. En de rest van de *crew* natuurlijk ook. We moeten samen proberen het de mensen naar de zin te maken."

Tot nu toe heeft de Geleense dat zeker. Lianne heeft een vierjarig contract waarvan nu de helft er op zit. Of ze daarna kan blijven, is niet bekend. „Ik zou het graag willen hoor. Als het niet kan? In ieder geval probeer ik een regelmatige kantoorbaan te vermijden. Hostess zijn of in een hotel werken lijkt me wel wat."

Tot haar achttiende woonde Lianne bij haar ouders in Geleen. Vervolgens verhuisde ze naar Tilburg waar ze een secretaresse-opleiding volgde.

Sinds twee maanden woont Lianne in Zoetermeer. Voorwaarde voor haar werk is namelijk dat ze binnen een uur op Schiphol kan zijn.

Als antwoord op haar brief kreeg ze een uitnodiging voor een gesprek en daarna een cursus. „Daar leer je het vliegtuig van binnen en buiten kennen, werksystemen van de bemanning, veiligheid, eerste hulp en make-up." Ze reageert op mijn gefronste wenkbrauwen. „Ja, je krijgt adviezen hoe je je gezicht moet opmaken en hoe je met make-up kunt camoufleren. Door het licht in de kabine zie je er namelijk snel vermoeid uit," legt Lianne uit. Make-up is dus verplichte kost.

De bemanning betreedt een half uur eerder dan de passagiers het vliegtuig voor een laatste inspectie. Maaltijden tellen, kijken of de schoonmaakploeg alle hoeken en kieren heeft gehad. Daarna kan een van de stewardessen naar de deur om de instapkaarten te controleren. *Ready for boarding!*

Lianne wacht bij het keukentje tot iedereen zit. „Klapt u het tafeltje even in?" vraagt ze een passagier. Later checkt ze of dat inderdaad gebeurd is. Ze controleert ook of mensen hun veiligheidsgordel om hebben. Dan stevent het toestel af op de zogenoemde runway, de startbaan. Weinig seconden en veel decibellen later, komt de Boeing los van het beton. Achter de passagiers klinkt het onverstoorbaar geklets van Lianne en haar collega. Terwijl het vliegtuig nog stijgt en schuin omhoog hangt, klimt het tweetal naar de tassen op de achterste stoelenrij. Eenmaal in de lucht mogen de stewardessen andere schoenen dragen, „want deze zijn toch vrij hoog." De groene jasjes gaan uit, het werk kan doorgaan.

Op een korte vlucht als deze mag Lianne blij zijn als ze de reizigers van koffie, thee en van een plateautje eetwaar kan voorzien. Snel dooreten is een must, zodat het afval is opgeborgen voor het vliegtuig begint te dalen. Als het toestel zich boven Brits grondgebied begeeft, wordt het direct in dreigende, donkergrijze wolken gehuld. Het zou hier eens niet regenen, klinkt het eenduidig uit de monden van de bemanning. Het vliegtuig zet de landing in. Dat gaat met veel horten en stoten: turbulentie.

Met een brede lach komt Lianne met nog twee lege glazen door het nauwe gangpad gestommeld. Ze doet moeite om haar evenwicht te bewaren en wankelt het piepkleine keukentje achterin het vliegtuig in.

Nog geen kwartier later heeft de laatste passagier 'de kist' verlaten en benen drie mannen met stofzuiger en vuilniszakken naar binnen om de herinneringen van de vorige reizigers uit te wissen. Het toestel blijft hier een uurtje aan de grond.

„Even kijken of er nog maaltijden over zijn," meldt Lianne. Net genoeg, want een piloot hoeft niets te eten. Gezeten in de net opgeruimde business-class (vóór het gordijn), werkt de bemanning de arbeidsvitaminen naar binnen. Vervolgens opent Lianne een fles champagne, zo dadelijk een welkomstdrankje voor mensen aan de voorkant van het gordijn. Dat gaat mis. De stewardess holt achter de schuimende fles richting slurf om de vloerbedekking droog te houden.

Op de terugweg is een oud, moeilijk lopend Engels vrouwtje de eerste passagier die het vliegtuig betreedt. „Om het gegaap van medereizigers te voorkomen, laten we zo iemand eerder instappen. Zo'n mensje kan dan lekker de tijd nemen om haar jas uit te trekken en te zich te nestelen." Een Britse luchthavenmedewerker en Lianne helpen de dame naar haar plaats. Haar kruk en jas verdwijnen in de bagageruimte boven de stoelen. Kort daarna volgen haar medepassagiers.

Op deze vlucht van Londen terug naar Schiphol is Lianne aan de beurt voor de veiligheidsinstructies. Routineus staat ze in het gangpad met haar armen te zwaaien naar de uitgangen. Niet haar favoriete onderdeel van het werk. De reizigers bekijken haar met een half oog. Hun krant verliezen ze amper een moment uit het oog. Vlot loopt daarna ze naar achteren om even later een trolly vol verpakt eten naar voren te duwen en de klanten hun natje en droogje aan te reiken. Iets dat ze merkbaar met meer overtuiging doet, getuige de gulle lach die ze voor iedereen in petto heeft.

Kort nadat ze het karretje vol afval weer richting keuken beweegt, lichten de lampjes *'Fasten seatbelt'* op. Tijdens de landing zijn Lianne en haar collega onzichtbaar voor de reizigers. Ze zitten vastgesnoerd op een bankje naast het toilet en het keukentje. Maar hun vlot gebabbel verraadt wederom hun aanwezigheid.

Hoe haar werkweek er uitziet? „Een beetje luxe wel, deze week," geeft ze zelf al aan. Gisteren op en neer naar Las Palmas, vandaag twee keer heen en weer naar Londen Gatwick, morgen en overmorgen vrij, even naar Londen staat voor zondag op de agenda en de dag daarna naar Heraklion en weer terug. Doorgaans vliegt ze vier dagen in de week. In principe gaat de bemanning hoogstens een half uurtje van boord en slaapt Lianne iedere nacht in haar eigen bed. De langste vluchten van Transavia zijn naar de Canarische Eilanden en Noord-Afrika en die duren zo'n vijf uur.

Jaloers op collega's die de hele wereld rondvliegen, is ze stellig niet. „Ach, het is wel leuk om de hele wereld te zien, maar dat doe ik in vakanties wel. En die vluchten zijn zo lang. Dan ben je net gewend aan het tijdsverschil en dan moet je weer terug. Vliegen is eigenlijk heel vermoeiend, ik ben eerder moe dan een ander en ik heb ook minder weerstand. Het pleegt een aanslag op je leven als je het lang doet. Eten schiet er vaak bij in. Ook maak je bij landingen veel temperatuurverschillen mee en zit de hele dag in de airconditioning. En als je voor de honderdste keer in New York bent, heb je het ook wel gezien," denkt Lianne.

„Ik hoef trouwens niet zo lang van huis. Voor mij is geen week hetzelfde," meldt ze tevreden. „En eigenlijk ben ik best wel een huismusje hoor."

DE KASTELEIN

Een dorp in het klein en Jan is kastelein

Van die toeristen van boven de rivieren die dan 's nachts om half twee een kopje thee vragen. 'Nee, dat doe ik niet, dan bestellen ze maar iets anders. Dat is me te lastig, dan moet ik naar boven. Het café zit dan vol klanten, je moet toch overzicht houden.' Aan het woord kastelein Jan Kuiper van het Schinveldse café Im weißen Rössl. een kastelein is er voor de klanten. Hij past zich aan. Maar: „Ben jezelf. Dat moet wel, want het café is mijn huiskamer, daar moet ik mezelf ook op mijn gemak voelen."

door

JAN HENSELS

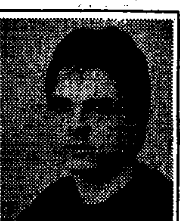

Hij weet ook dat hij voor de vele stamgasten geen show hoeft op te voeren. Die zien aan hem meteen wat er aan de hand is. „Als ik even van tevoren ruzie met mijn vrouw heb gehad en ze zien me vijf minuten later lachend achter de tap staan zeggen ze: 'Wat sta jij daar te grijnzen?' Iedereen op straat kan het horen als ik een woordenwisseling met mijn vrouw heb."

Im weissen Rössl is zo'n typisch dorpscafé. Een keurig gewit hoekhuis aan de Broekstraat in het hartje van Sjilvend. De stromende regen houdt vanochtend de stamgasten nog binnenshuis. Traditiegetrouw draait Jan of zijn vrouw Annie om half elf 's ochtends de sleutel om. Een dagcafé noemt Jan zijn uitspanning. Fijn voor de mensen dat ze zo vroeg al ergens terecht kunnen en ook financieel niet slecht voor de kastelein.

Als je Jan bezig ziet zou je haast vergeten dat hij achter de bar staat voor zijn boterham. Drinkt een pilsje op zijn tijd, rookt een sigaret, kortom onderscheidt zich op het oog niet van zijn klanten, behalve dan dat hij aan de andere kant van de bar zit. Een karakteristieke houding: zittend op de barkruk, zijn aandacht beurtelings verplaatsend van zijn klanten naar datgene wat zich op straat afspeelt. Staat op om de kegelbaan in orde te maken en de zaal in gereedheid te brengen voor de volksdansclub. Controleert de vaten bier van duizend liter. Houdt als een boekhouder stilzwijgend bij wat iedereen nuttigt. Trekt de hendel van de tapkraan voor de zoveelste keer omlaag en permitteert zich met ondeugende blik een dito opmerking.

Hij is een man van de one-liners en veelbetekenende blikken. Geen zwetskous. Op een doorsnee werkdag wisselt hij met stamgasten heel wat veelbetekenende blikken. Net als in een huwelijk. Partners die elkaar door en door kennen, hebben aan een enkele blik genoeg om te weten wat de ander wil zeggen. Jan is met het café getrouwd.

De grijzende Schinveldenaar (46) zwaait sinds vier jaar de scepter over café Im weissen Rössl, ofwel In het witte paard. En niet de witte slurf zoals sommigen abusievelijk veronderstellen. Een vorige eigenaar die van operettemuziek hield, schonk Im weissen Rössl zijn naam. Die naam ook maar niet veranderd. Verandering is de doodssteek voor een dorpscafé. Ook de muziek is tijdloos: accordeondeuntjes en smartlappen vullen het vertrek.

Het interieur ziet er ouderwets gezellig uit. Tafeltjes met sprei en een bloemetje. Kasten met glimmende trofeeën van verenigingen zoals het Trommel- en Fluitercorps Wilhelmina. Een biljart wacht smachtend op de spelers die fraaie figuren op het laken tevoorschijn toveren. En natuurlijk aan de muur leuk bedoelde spreuken die je alleen in cafés aantreft. 'Je hoeft niet gek te zijn om hier te werken, maar het helpt wel.'

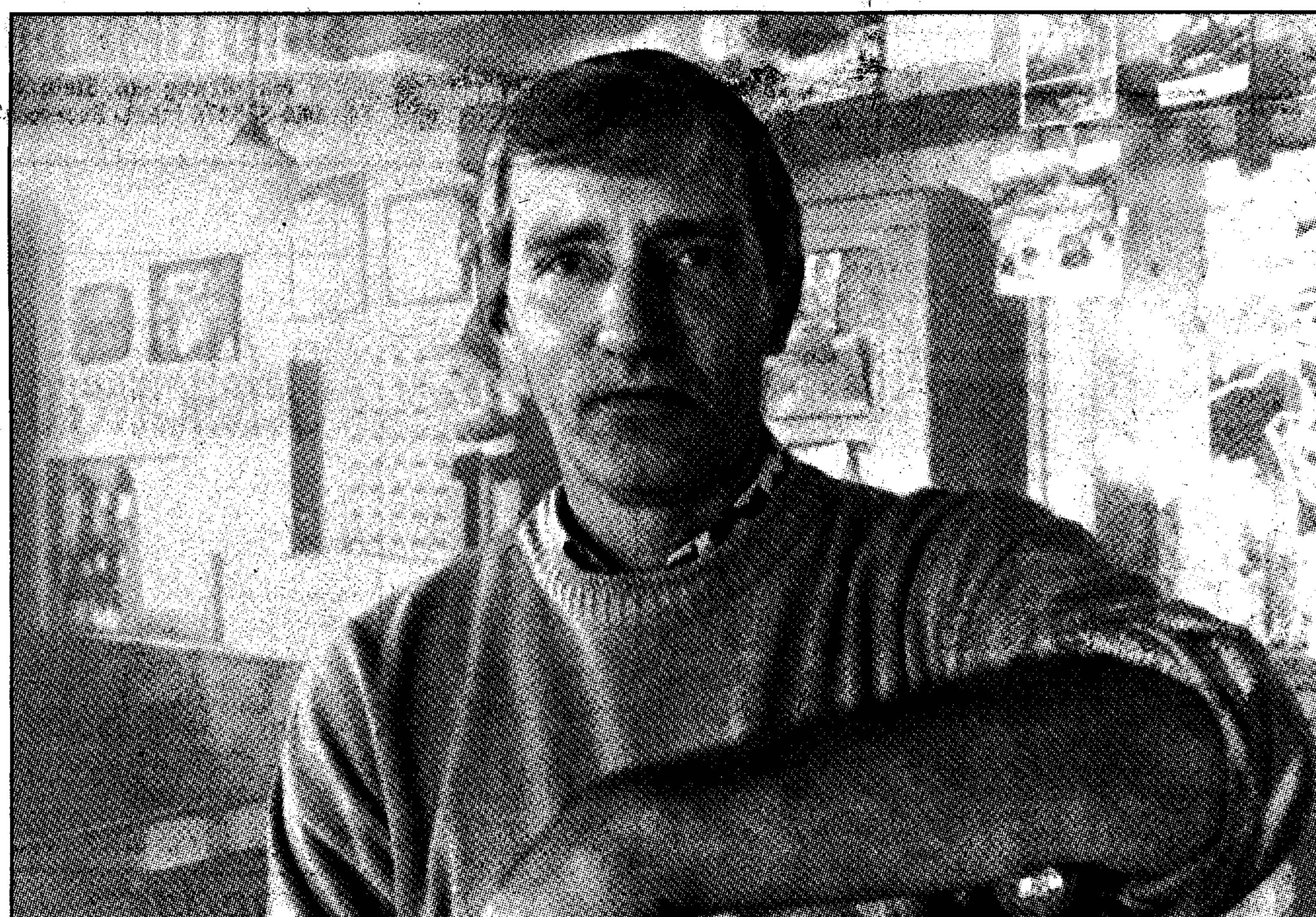

Het is geen negen-tot-vijfbaan. Geen baan die je ergens gemakkelijk kunt leren. Een baan met heel wat valkuilen. „Ik drink wel een pilsje, maar dronken word ik nooit, ook niet op mijn vrije avond." Maar ook een job waarin heel wat wordt afgelachen.

Maar wel druk en weinig tijd voor het gezin. Dat Jan en Annie elke dag gezellig achter de bar staan en alles lekker samen doen, dat is er niet bij. Eten doen ze nooit samen. Als de vrouw gekookt heeft, eet zij eerst haar potje. Dan komt zij naar beneden en gaat achter de tap staan zodat hij een hapje kan eten. Dan gaat Jan een uurtje liggen, zodat hij er de rest van de avond weer tegenaan kan.

Hooguit tien dagen per jaar vakantie. De klant pikt het niet dat hun café langer dan een weekeinde dicht is, vinden ze niet leuk. Wat vinden ze dan wel leuk. Waarom mag het kasteleinsechtpaar niet vaker en langer weg? Zelfs burgemeester Hub Meijers van Onderbanken mag langer op vakantie. Vervult een kastelein dan een belangrijkere taak dan een burgemeester? Gewaagde vragen waarop geen eenduidig antwoord te vinden is.

De kastelein, en in het geval van Jan Kuiper gaat dat zeker op, staat dicht bij het volk. Zo dicht zelfs dat een ongetrainde kastelein het er benauwd van zou krijgen. „Je moet enige afstand houden," zegt de niet kwaad te krijgen Schinveldenaar. Een understatement, anders kunnen binnen de kortste keren mannen met witte jassen gedirigeerd worden naar Im weissen Rössl.

Als het allemaal even te erg wordt, pakt hij zijn hengel en vertrekt naar de waterkant. Dinsdag- en vrijdagavond is zijn vrije avond. Zijn tijdverdrijf: Naar het café aan de overkant en biljarten met kameraden in zijn eigen café.

Gezever en gezever, daarmee wordt een kastelein ongevraagd lastig gevallen. Afgekeurde en zieke mensen die hun leven lang geploeterd hebben halen herinneringen op aan hun werk en aan vroeger. De tijd dat mensen voor derde-wereldlandlonen ploeterden voor een baas die hen als een vod behandelde. De tijd dat zij achter de vrouwen aanzaten en sterk en jong waren. Gekanker over gemiste kansen. Mensen en de dingen die voorbijgaan.

„Ja, dan heeft iemand problemen op zijn werk of met zijn vrouw. Dan komen ze even hier naar toe. Om te praten of gewoon om even de zorgen te vergeten. In het begin had ik de neiging om zo iemand dan van alles te vragen. Vaak wil iemand met problemen alleen maar even een pilsje drinken, even alleen zijn en voor zich uitkijken. Nu ik dat weet, laat ik de mensen met rust."

Gekscherend zegt hij: „Heel wat huwelijken heb ik gered." Zou het echt? Ik kan me daar moeilijk iets bij voorstellen. Wat met cursussen en legers therapeuten niet lukt zou een kastelein in een dorpscafé dat wel lukken? Hij relativeert: „Je kent iedereen hier van haver tot gort. Je weet wat er speelt. Je kunt dan wel eens aanwijzingen geven."

Een beeld doemt op. Een baobabboom in een Sahelland. Daaronder halfnaakte mannen die op luidruchtige toon de problemen in het dorp bespreken. Een dorpsoudste zet de lijnen uit, geeft raad aan mensen in nood. Zo iemand is de kastelein ook. Alleen hebben ze in Schinveld geen baobab, want het regent hier in deze gematigde noordelijke landen om de haverklap en het is nog frisjes ook.

Om tien over elf stapt dan de eerste dorstige klant de drempel over. Een Duitser uit Wehr, die dagelijks na zijn werk een pilsje achterover slaat. Later op de ochtend voegen zich daar nog mannen bij, allemaal bekenden van elkaar. De bakker bijvoorbeeld, die en passant tussen het vertellen van een mop en het wegspoelen van het gerstenat nog enkele bestellingen opneemt. Jan ligt dan nog in bed, want het is elke dag op zijn vroegst twee, drie uur voordat hij het bed ziet. Een slopend bestaan.

Vandaag ziet Jan er vermoeid uit. „Een beetje grieperig," zo verontschuldigt hij zich. Het gerochel wat eerder die ochtend vanachter de schermen weerklonk deed al zoiets vermoeden. Ieder ander mens had zich ziek gemeld en was in bed gekropen. Jan niet, die drinkt na het ontbijt enkele pilsjes met vaste klanten en mengt zich af en toe in het gesprek, onderwijl trekkend aan de zoveelste Caballero. „Ik hoef niet het gesprek gaande te houden, maar af en toe meng je je er in. Een kastelein moet nooit brutaal zijn. Maar als iemand mij dekselt, zeg ik wel iets terug. En als discussies wat al te heftig worden grijp ik in."

Rode pilletjes in een strip moeten het griepvirus bang maken. Of ze ook de gewenste uitwerking hebben in combinatie met het gerstenat is de vraag. Een uit de kluiten gewassen Afcenter die samen met zijn al even zwaarlijvige echtgenote inmiddels ook tot het interieur behoort, dacht dat de pillen bestemd waren voor de hond, om wormen tegen te gaan. Gelach. Ja, er wordt wat afgelachen. Op zo'n momenten zie je aan de voormalige bouwvakker dat hij er geen spijt van heeft dat hij vier jaar geleden Im weissen Rössl heeft overgenomen. Soms gaat het hem wat minder vlot af. Dan sjokt hij door de zaak, ondergaat lijdzaam de rol van geplaagd echtgenoot en zwaar belast werknemer.

Tijdens de spaarzame uren dat Jan in bed ligt te dromen moet er heel wat door zijn kop spoken. Dames op leeftijd die met een uitgestreken gezicht vragen of zij vandaag thee kunnen krijgen. Diarree heeft toegeslagen, vandaar. Jan vertelt het relaas in geuren en kleuren. Samen met stamgasten voegt hij weer een anekdote toe aan het repertoire van Im weissen Rössl.

Een dorp in het klein, en Jan is er burgemeester. Al zal hij dat met een kwinkslag bestrijden: „De vrouw is de baas."

Aquaduck staat garant voor comfort en kwaliteit. Maar ook nog voor 15 jaar gegarandeerde zekerheid!

AQUADUCK WATERBEDDEN

Lindelaan 13 Valkenburg a/d Geul, tel. 04406-16975

't Gehele jaar door iedere zondag geopend van 13.00-17.00 uur.

Dagelijks van 10.00-17.30 uur. Maandagmorgen gesloten.

AQUADUCK is aangesloten bij de NVWS en Interieurwaarborg.

auto limburg biedt aan:

BOVAG

AUDI:

80 1.8S blauwmet., stuurb., c.v.	'91	29.500,-
80 1.8i vuurrood, stuurb., a.spoiler, c.v.	'90	24.500,-
VW Passat 1.8i blauwmet., get. gl.	'90	22.750,-
Jetta 1.8 GTX rood get. glas sportv. enz.	'85	8.750,-

RENAULT:

R 25 TXE autom., radio, Renault-comfortpakket	'90	24.500,-
R 25 TX schuifdak, sportv., Radio-Renault	m. '89	14.750,-
R 25 GTS radio, Renault-schuifd.	'84	5.750,-
R 21 GTL HB blauwmet. en rood	'90	16.750,-
R 21 TL Sedan wit, get. glas	'90	15.750,-
R 19 GTS HB blauwmet., 5-bak	'89	14.950,-
R 5 TR d.grijsmet., 5-bak	'88	9.750,-
R 5 GTL wit 5-bak	'85	6.750,-

CITROËN:

BX 1.9 TZI grijsmet. airco enz.	'90	18.750,-
BX 1.6 Montreux blauwmet., get. glas, sportv.	'89	14.900,-
BX 1.9 D elec. schuifd., d.grijsmet.	'89	13.500,-
BX 1.9 D blauw, 5-bak	'88	9.750,-
BX 1.4 paars .... blauw	'86	6.900,-

HONDA:

Accord 2.0 EX 16V d.grijsmet., stuurbek.	'90	22.750,-
Accord 2.0 16V grijsmet., get. gl., stuurbek.	'90	21.750,-
Civic 1.3 wit, 3-drs.	'87	10.750,-

ALFA ROMEO:

Alfa 75 1.8 IE wit, get. gl., schuifd. enz.	'90	20.750,-
Alfa 75 1.8 felrood, get. glas	'88	14.500,-

FORD:

Scorpio 2.0i sedan, get. gl., stuurbek.	'90	20.750,-
Scorpio 2.0i HB zwartmet., schuifd.	'90	19.750,-
Scorpio 2.0i GL automaat, div. extra's	m. '90	19.750,-
Sierra 2.0i sedan, grijsmet., schuifd.	m. '91	19.750,-
Sierra 2.0i CLX HB wit en d.grijsmet.	'90 v.a.	18.750,-
Sierra 2.0i bordeauxrood get.glas	'90	15.500,-
Sierra 2.0 HB blauwmet., sportv.	'86	8.750,-
Orion 1.6 CL Bravo, schuifd., wit en rood	'89 v.a.	14.750,-
Escort 1.3 L blauwmet.	'84-'85 v.a.	5.950,-

NISSAN:

300 ZX Turbo Targa rood, nw.st.	'86	26.500,-
Primera 2.01 SLX stuurbekr. roodmet.	'91	23.500
Bluebird 2.0 LX d.grijsmet., elec. schuifd.	'90	15.750,-
Sunny 1.3 SLX d.grijsmet., get. gl.	'86	10.750,-
Stanza 1.6 GL HB blauwmet., get. gl.	'83	3.900,-

BMW

5201 zwartmet get. glas sportv. enz.	'89	29.500,-
324 Diesel rood 4-drs sportv.	'87	14.750,-

MAZDA:

626 HB 1.8 GLX 12V stuurbek., d.grijsmet.	'90	20.750,-
626 HB 1.8 GLX 12V wit, get. gl.	'90	19.750,-
626 HB 1.8 GLX wit, get., gl.	'88	16.750,-
626 HB 1.8 LX rood get. glas	'88	14.750,-
626 HB 2.0 LX grijsmet. get. gl. stuurbekr.	'87	9.750,-
626 coupé 2.0 GLX 12V vuurrood, get. gl.	'89	16.700,-
626 Sedan 1.8 LX d.blauwmet., get. gl.	'89	15.750,-
626 Sedan 2.00 rookzilvermet., get. gl.	'88	13.500,-
323 HB 1.6i nw. model, wit	m. '90	18.750,-

DAIHATSU:

Feroza DX Softtop, rood, grijs kent.	'89	19.750,-
Charade 1.3i TX HB felrood Shiga-uitv.	'91	16.500,-

OPEL:

Omega 2.4i GLS grijsmet., veel extra's	'91	28.500,-
Vectra 1.6i zwartmet., get. gl.	'91	24.750,-
Vectra 1.8i grijsmet., get. gl.	m. '91	22.500,-
Vectra 1.8i HB get. glas	'89	18.750,-
Ascona 1.6S bronsmet., nw.st.	'85	5.500,-
Kadett 1.8 S „Club" antracietmet.	'88	13.900,-

TOYOTA:

Celica 1.6 ST Liftback, rood, sportv.	'86	13.500,-
Camry 2.0 GLi roodmet., stuurbek.	'89	18.750,-
Carina 1.6 XLi sedan, blauwmet., 5-bak	'90	17.750,-
Carina 1.6 XL HB beigemet., get. gl.	'89	17.750,-
Corolla 1.6 XL Liftback, blauwmet., sportv.	'88	14.900,-
Corolla 1.3 DX 12V HB wit	'89	13.750,-

MITSUBISHI:

Galant 1.8 GL HB roodmet., stuurbekr.	'90	20.750,-
Galant 2.0 GL HB groenmet., stuurbek.	'90	18.750,-
Galant 1.8 GL HB grijsmet. get. gl.	'89	15.750,-
Galant 1.8 GL Sedan groenmet. get. gl.	'89	14.750,-
Galant 1.6 GL Royal d.grijsmet., get. gl.	'88	11.750,-
Galant 2.0 GLS autom., grijsmet.	'85	7.250,-
Galant 1.6 GL groenmet., 5-bak	'85	5.500,-

VOLVO:

240 GL 2.3i zeegroenmet., stuurbek.	'89	18.750,-
240 Sedan wit, get. gl., 4 hfdst.	'89	17.750,-
440 GLE d.grijsmet., elec. schuifd., stuurbek.	'89	19.750,-
440 GL antracietmet., 5-bak, a.spoiler	'89	17.750,-
340 HB 1.7 wit, get. gl., 5-drs.	'86	5.750,-

PEUGEOT:

405 1.9 SR beigemet., get. gl., stuurbekr.	'89	18.750,-
405 1.9 GRI wit, 5-bak	'89	16.750,-
405 1.6 SR beigemet., get. gl., stuurbek.	'88	16.750,-

FIAT:

Uno IE SX d.blauw, get. gl., 5-bak	'91	13.900,-
Ritmo 60L wit	'87	3.950,-

HYUNDAI:

Sonata 2.0i GLS grijsmet., get. gl., nw.st.	'89	14.750,-

FSO:

FSO Prima 1.5 SLX wit, 5-drs.	'89	4.900,-

COMBIES:

Mazda 626 GLX 1.8 grijsmet.	'89-'91 v.a.	20.750,-
Ford Sierra 2.0i blauwmet., get. gl., schuifd.	'90	21.500,-
Renault 21 GTS Nevada 1.7 rood, get. gl.	'90	19.750,-
Toyota Corolla combi, wit, 5-drs.	'90	15.900,-
Mercedes MB 100 diesel, bus, wit	'89	17.500,- incl.

AL 10 JAAR UW VERTROUWD ADRES

AUTO LIMBURG
Mauritsweg 126, Stein
Tel. 046-338474 (naast Superconfex)

INRUIL EN DISCRETE FINANCIERING TOT 100% MOGELIJK

SWAROVSKI SILVER CRYSTAL

Er Zit Muziek

In Kristal

COLLARIS

Chevremont - Kerkrade
St. Pieterstraat 6, tel. 045-452309

caravan en vouwwagen show

VOOR Beyerland - Sprinter - Vitesse - Quartz en Beyerland-Award tourcaravans, Raclet vouwwagens, een uitgebreide onderdelen- en accessoiresshop, Deense Larsen voortenten, onderhoud en reparatie, is uw adres:

DE OLDE CARAVAN BV
Dr. Nolenslaan 141
ind.park Nrd. Sittard
telefoon: 046-513634

Europcar

Autoverhuur
Zelfverhuizers in diverse maten
v.a. f 65,- excl. BTW
incl. 100 km
Bel nu: 045-725666

H404013

HOE VERTELT U UW AUTO DAT ER EEN ANDER IS.

Waarschijnlijk hoeft u het uw auto niet eens te vertellen. Auto's voelen zoiets lang voordat u het zelf in de gaten hebt.

Al was het alleen maar omdat u bij die ander zo heerlijk uzelf kunt zijn. U hoeft immers niets meer te zeggen over uw auto, de nieuwe Saab 900 zegt alles over u. De praktijk heeft uitgewezen dat u uw auto het minst kwetst als u hem meeneemt naar de dealer en hem naast de nieuwe Sa[ab] zet. Dan begrijpt hij het wel. [...] is de kans het grootst dat u en u[w ...] elk geval vrienden blijven.

DE NIEUWE SAAB [...] STRIKT PERSOON[...]

SAAB SCANIA **SAAB**

KOMPIER

AUTOMOBIELBEDRIJVEN B[V]

Heerlerbaan 66 Heerlen
Tel. 045 - 428840

Hier heeft u onbewust op gewacht. Een zwevende overkapping voor uw auto, terras of voordeur. Zonder ontsierende staanders, dus zonder gegraaf snel te plaatsen. En toch ijzersterk (u kunt er desnoods een auto op parkeren). Gemaakt van lichtdoorlatende en onderhoudsvrije kunststof, met 5 jaar garantie op de complete constructie. En dat voor een prijs die iedere huiseigenaar zich kan permitteren (je hebt bijv. al een Canopy-Carport geplaatst en wel v.a. f 3.995,-).

CANOPIES HOLLAND BV

Canopy-Carport van 488 cm x 244 cm f 3.995,-

Nieuw. Nu ook buitenshuis een dak boven je hoofd.

BON VOOR 'N BETER BUITENLEVEN.
Zo'n Canopy-dak lijkt me 'n uitkomst. Stuur mij omgaand de brochure met mogelijkheden en prijzen.

Naam: ....
Adres: ....
Postcode: .... Plaats: ....
Telefoon: ....

in een envelop naar Canopy-dealer
Bakker Ramen
Viaductweg 27 - Maastricht
Tel. 043-635688, Fax 043-633311

Terras-Canopy van 325 cm x 244 cm f 2.295,-

Door-Canopy f 995,-

Gefeliciteerd

75 Limburgs Dagblad Jaar

EEN LEUK STEL!

Geschikt voor o.a. Audi, BMW (3-serie), Opel, VW

Kom nu kennis met ze maken

nu f 365,-

Origineel Centra wiel type 3D (7x15) met Power 2000 band (195-50-VR15)

nu f 380,-

HOFKA BANDEN VESTIGINGEN IN NEDERLAND

[illegible] 142 Almelo: [illegible] 1a Amsterdam West: Basisweg 65 Amsterdam Z.O.: Kollenbergweg 76 Apeldoorn: Gentiaanstraat 3 Beverwijk: Lijndenweg 21 [illegible] Den Helder: [illegible]weg 2 Dordrecht: Nijverheidstraat 31 Eindhoven: Lucas Gasselstraat 1 Elburg: Industriestraat 21 Enschede: Broekheurnerweg 55 [illegible] 2 Helmond: Torenstraat 46 Oude Tonge: Stationsweg 2 Purmerend: Flevostraat 70 Roermond: Mijnheerkensweg 3 Roosendaal: Borchwerf 16 [illegible] 52 Sittard: Rijksweg Zuid 214 Spijkenisse: Edisonweg 5 Tilburg: Rijnstraat 4 Tilburg: Ringbaan Noord 193a Utrecht: Nevadadreef 8 Utrecht: [illegible] 10 Veghel: Vanderlandelaan 1b Waddinxveen: Coenecoop 79 Weert: Roermondseweg 121 Zaandam: Sluispolderweg 4g

Centrale administratie: Moerlaken 3, Breda. Tel. 076-716716 Fax. 076-717070.

Hofka Banden STINNES
DAAR DRAAIT HET OM

NIZET B.V. SITTARD

AL MEER DAN 45 JAAR CITROËN-DEALER

Citroën CX 22 TRS	1988	roodm.
Fiat Uno 1.4 autom.	1992	zwart
Peugeot 106 XR	1991	groenm.
Peugeot 205 XL	1991	zilverm.
VW Golf 1.6 CL	1990	groenm.
Seat Ibiza 1.2	1990	zwart
Austin Metro 1.3	1989	grijsm.
Ford Escort 1.3 CL	1988	wit
Ford Escort 1.4 CL	1987	grijsm.
Fiat Uno 45	1987	rood
Fiat Uno 60 S	1987	wit
Mitsubishi Colt 1.2 EL	1987	wit
Mitsubishi Colt 1.2 GL	1985	grijsm.
Nissan Cherry 1.3 L	1984	grijsm.
Volvo 340 DL	1984	blauw
Citroën AX 11TGE	1992	rood
Citroën AX First	1991	blauw
Citroën AX Image-5	1991	grijsm.
Citroën AX Bijou	1989	zwart
Citroën AX Spirit	1989	wit
Citroën AX 11TRE-5	1988	blauwm.
Citroën AX 10E	1988	wit
Citroën AX 11RE	1988	wit
Citroën Visa Club	1987	rood
Citroën ZX 1.4 Avant	1992	wit
Citroën BX 1.4i	1992	blauwm.
Citroën BX 1.4i	1990	grijsm.
Citroën BX 1.4i RE	1989	wit
Citroën BX 14 LPG	1989	grijsm.
Citroën BX 16 TRi	1987	diversen
Citroën BX 16 TRi	1988	diversen
Citroën BX 19 TZi	1991	groenm.
Citroën BX 19 TRS autom.	1989	rood
Peugeot 405 GRi Break	1991	grijsm.
Citroën BX 19 TRS Break	1988	blauwm.

AUTOBEDRIJF NIZET B.V.
Industriestraat 14, Sittard, tel. 046-511051
AL MEER DAN 45 JAAR CITROËN-DEALER

CHARADIE

CHARADIE MODE

staat je perfect!

Damesmode, o.a.
- Yarell
- Joye + Fun
- Separa
- [illegible]
- Cartoon
- Basler

ELSSTRAAT 33, BEEK (L), TEL 046-372487

Parkeerruimte voor de zaak aanwezig.
's Dinsdags gesloten.

DE BOER

Boeren in een 'aards paradijs'

In Zuid-Limburg is boer zijn nog een idylle, denkt menigeen die van niets weet. Glooiende akkers en weilanden; vakwerkhuizen; stilte die slechts door het verre geloei van koeien wordt doorbroken. Emile Vanderheijden (55) weet beter. In zijn leven vielen woorden als 'schaalvergroting', 'productieverhoging', 'specialisatie', 'mechanisatie', 'Holstein-Frisians','melkquotum', 'mestboekhouding', 'beheers- en reservaatsgebieden'. Desondanks blijft Schweiberg voor hem een 'aards paradijs'.

door

JAN VAN LIESHOUT

De bloeiende berg' noemde het dorp het gehucht. In het voorjaar zag Schweiberg wit van de kersenbloesems. Onder de hoogstambomen graasden de koeien; zwartbonten. Zwartwit zijn ook de vakwerkboerderijtjes.

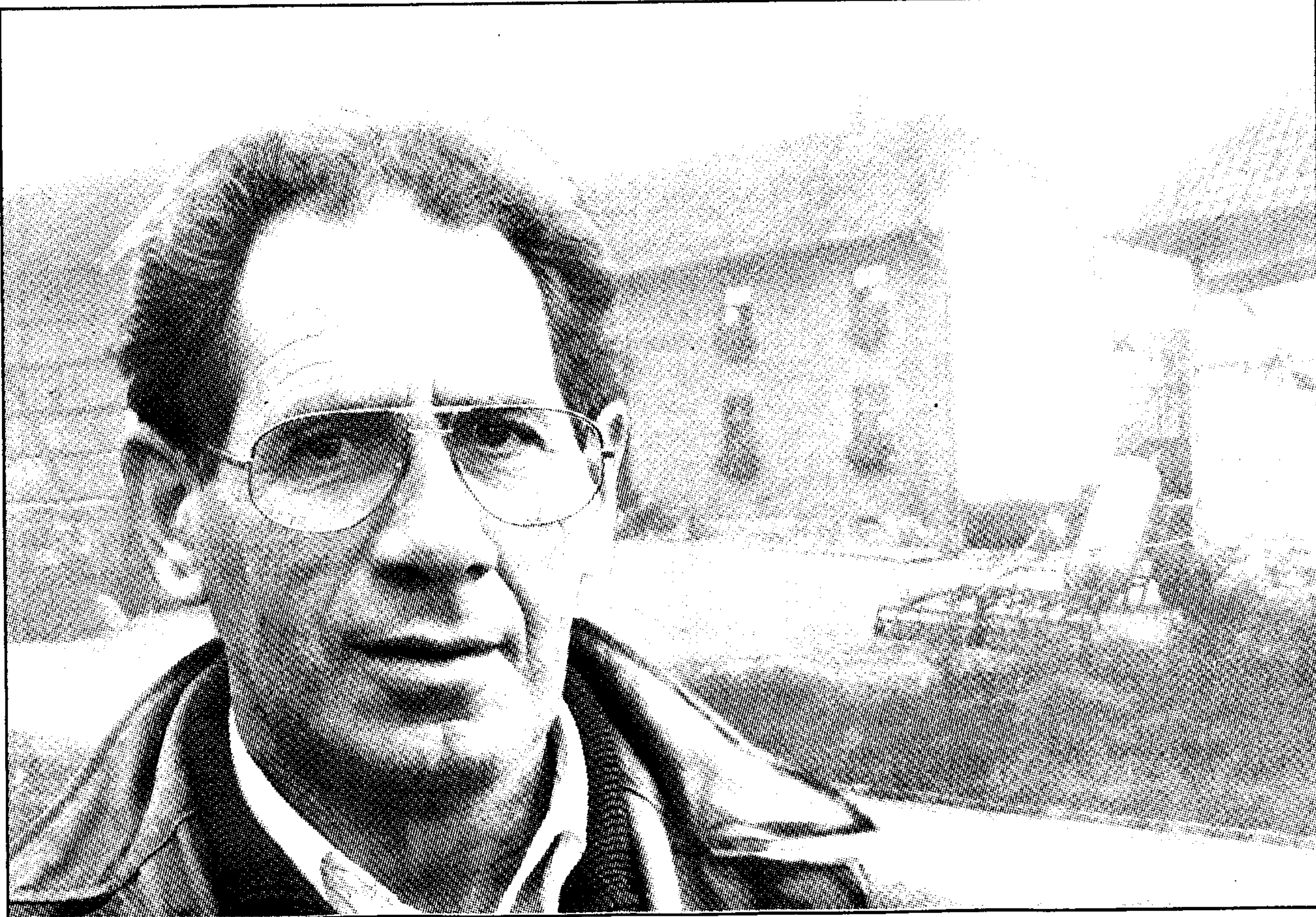

In 1918 was Schweiberg in zware rouw gedompeld. De Spaanse griep had de 18-jarige Joseph Vanderheijden plots kostwinner van vier wezen gemaakt. Behalve zijn ouders verloor hij vijf broers en zussen. In de jaren dertig begon hij voor zichzelf. Hij erfde halverwege de berg een vakwerkboerderijtje, dat hij met het oog op de jaarlijkse gezinsuitbreiding met een ander vakwerkboerderijtje samentrok. Tien kinderen waren geen beletsel om tijdens de Tweede Wereldoorlog nog een aantal onderduikers in huis te nemen.

In september 1944 werd Schweiberg bevrijd. Boeren lieten hun koeien weer dekken door de stier van Joseph Vanderheijden. Op het einde van de jaren vijftig kwam de klad in de stierhouderij. Koeien werden voortaan kunstmatig geïnsemineerd.

In 1961 overleed Joseph Vanderheijden. Zijn ongetrouwde zonen zetten het bedrijf voort. Bekwaamste was Emile, die in 1938 werd geboren. Een aardje naar zijn vaartje. Reeds op jeugdige leeftijd won hij een veebeoordelingswedstrijd.

In 1963 nam hij het ouderlijk bedrijf over. Hij rooide de hoogstambomen, nog voordat daartoe rooipremies werden uitgeloofd. Hij kreeg de ladders niet meer bemand. Ook kostte het teveel tijd om de sterappelen te bleken. Na de pluk plachten zij op stro te worden uitgelegd en gekeerd totdat het vruchtvlees rood was doortrokken. In zakken gingen ze naar de veiling in Wijlre, waar ze vijf tot zes cent de kilo opbrachten.

In 1966 trouwde Emile Vanderheijden met Elly Bessems, dochter van een hotelhouder in Epen. Het was voor haar 'een hele overgang'. „Alhoewel, op koeien kon je nog eens vloeken. Tegenover hotelgasten moest je altijd vriendelijk zijn. Toch miste ik de mensen. Pas na een jaar ging het heimwee liggen."

Schaalvergroting. Productieverhoging. Specialisatie. Mechanisatie. Dé sleutelwoorden in de tweede helft van de jaren zestig. Ook Emile Vanderheijden breidde zijn veestapel uit en diende een aanvrage in voor de bouw van een ligboxenstal.

Inmiddels was Vanderheijdens vakwerkboerderij een Rijksmonument geworden. „De consequentie hiervan is dat je voor iedere ingreep de goedkeuring van Monumentenzorg nodig hebt. Telkens moesten tekeningen worden aangepast. Ik heb op het punt gestaan om te verkassen. Mijn vrouw heeft me tegengehouden. Na vijf jaar kwam de vergunning af. Inmiddels waren de bouwkosten verdubbeld."

De nieuwe stal was nog niet klaar, toen in de oude stal de rode haan kraaide. De kalender wees februari 1976. „Het vroor vijftien graden. Met lampen moesten pasgeboren kalfjes worden bijverwarmd. Het hooi moet vlam hebben gevat. Een deel van de stal brandde af. Tien koeien moesten worden afgemaakt."

In mei 1976 ging de vlag op de ligboxenstal, vanwege de twee aangepaste nokken een bezienswaardigheid.

„Ook de melkput was een uitkomst. Er hoefden geen bussen meer langs de weg te worden gezet. De melk werd voortaan met een tankwagen opgehaald."

Emile Vanderheijden kreeg meer tijd om vee te jureren. Hij werd gevraagd in de nok van Nederland zowel als in Bretagne, ofschoon hij geen Frans sprak. Een tolk vertaalde. Ook werd hij voorzitter van de commissie, die de stieren voor de KI-vereniging aankocht. In 1979 vloog hij naar Amerika om er Holstein-Frisians te bekijken – een melkras dat Amerikanen uit het Friesland-Holland- en het Sleeswijk-Holsteinras hadden ontwikkeld.

„Toen ik terugkwam, was ik er honderd procent van overtuigd dat het niet anders meer kon; dat we zo snel mogelijk moesten omschakelen. Om de weg te bekorten kochten we in Duitsland de eerste Holstein-Frisianstieren."

Een van hen was Valentin. Zelfs Friezen vroegen zijn sperma. Met een helicopter werd het van Limburg naar Friesland gevlogen. De stier bracht een vermogen in het laatje.

Met sprongen ging de melkproductie omhoog. Toch werd onvoldoende acht op markt en milieu gegeven. Om van de boterbergen af te komen en het milieu niet zwaarder te belasten werden melk en mest gequoteerd.

Toenemende administratie rechtvaardigde de aanschaf van een pc. Vanderheijden volgde een cursus bij Landbouwbelang. Behalve de verplichte mestboekhouding hield hij ook een mineralenboekhouding bij. „Want daar gaat het naar toe. Wat je in een koe stopt komt er ook uit. Door nauwkeurige boekhouding kon de stikstofgift reeds met een kwart worden verlaagd."

Met twee collega's diende Vanderheijden de aanvrage voor de bouw van een mestsilo in. „Van 1 oktober tot 1 maart mag geen mest worden uitgereden. Met een silo van 2.400 m3 meenden we te kunnen volstaan. Omwonenden maakten bezwaren. Pas na drie jaar gaf de Raad van State groen licht."

„Uitbreiden kun je vergeten. Te minder daar plateaus, hellingen en dalen in en rond Schweiberg als beheers- en reservaatsgebieden zijn aangewezen." (In beheersgebieden worden agrariërs – overigens op vrijwillige basis en tegen een vergoeding – beperkingen in de bedrijfsvoering opgelegd; opdat de natuur er zich kan ontwikkelen. In reservaatsgebieden worden gronden aan agrarische bedrijven onttrokken ten einde ze weer in natuurlijke staat te kunnen terugbrengen.)

„Het bracht menigeen in de verleiding om zijn melkquotum te verkopen. Kopers waren voornamelijk niet-Limburgers. Zij zitten beter bij kas. Door de slechte verkaveling zijn melkveehouders in Zuid-Limburg gemiddeld 530 gulden per ha duurder uit dan collega's elders."

Een negatief effect van deze quotumtransacties is het scheuren van weilanden. Het veroorzaakt erosie, beaamt ook Vanderheijden. Hij scheurde vijf ha weiland om er snijmaïs op te kunnen telen. Hij is daardoor zelfvoorzienend geworden. Met 58 koeien melkt hij zijn quotum van 450.000 kg vol. Doordat productierechten te gelde kunnen worden gemaakt, wordt de bedrijfsovername onbetaalbaar. „Alleen al aan rente van de op te nemen hypotheek ben je een kapitaal kwijt. Wie een bedrijf aan zuivere marktwaarde moet overnemen, kan het vergeten. Daarom zijn wij op tijd met de kinderen aan tafel gaan zitten. Allen bleken in overname geïnteresseerd. Met ieders instemming ben ik op 1 januari met Emile een maatschap aangegaan. Daardoor kan hij een kapitaal opbouwen om het bedrijf straks aan agrarische waarde te kunnen overnemen."

De oudste zoon, Raymond, is terreinbeheerder bij het Limburgs Landschap. De jongste zoon, Frans, die nog op de MAS zit, opteert eveneens voor een baan in de groenvoorziening. Edward heeft een kostwinning in de mechanisatie. Dochter Jolanda volgt een hogere beroepsopleiding in de sociaal-pedagogische hulpverlening.

Emile de Jongere staat achter de toekomstvisie van Emile de Oudere. „Wil je in de melkveehouderij overleven, dan zul je een melkquotum van minimaal 500.000 liter melk moeten hebben; 70 tot 80 koeien op een huiskavel van 25 ha. Overigen zouden in de productie van natuur en in het beheer van het landschap kunnen worden ingeschakeld. Tegen een reële vergoeding. Mogelijkheden biedt ook het kamperen op de boerderij. Als ik er de accommodatie voor had, zou ik aanstonds kampeerders ontvangen. Ik vind het prettig om met vacantiegangers een praatje te maken. In het seizoen hoor je ze wel honderd keer per dag zeggen: Wat is het hier mooi."

Dat realiseerde Emile Vanderheijden zelf pas, toen hij met Elly op vacantie op Tenerife was. „Op het strand liggen is niks voor mij. Godmiljaar! Na een week was ik het zat. Ik wilde koeien zien. Voor wandelingen in de natuur hoef ik niet naar het buitenland. Schweiberg heeft alles. Plateaus. Hellingbossen. Graslanden. Beekdalen. Het is een aards paradijs. Ik hoop er nog lang te mogen wonen en werken."

DE MEEWERKEND VOORWERKSTER

Altijd aan 't werk voor de caravan in Zeeland

Alleen 's middags kun je bij haar terecht. Dan is ze thuis. Een kwestie van planning. Voor de rest van de dag werkt ze. Geen bureaubaan. Maar écht werken. Handen uit de mouwen.
Ans Bastiaens-Gilissen is 47 jaar oud en voorwerkster in dienst van het schoonmaakbedrijf Hago. „Meewerkende voorwerkster, alstublieft!"

door

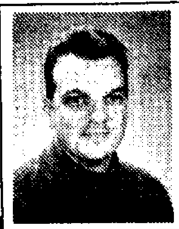

JOS VAN DEN CAMP

Ze werkt 's morgens van kwart over acht tot kwart over twaalf in het bejaardenhuis Molenhof in Maastricht. 's Avonds werkt ze nog eens van vijf tot half zeven in haar eentje als schoonmaakster op het instituut voor gezondheidsethiek. Ook in Maastricht. Op de Molenhof is ze een paar jaar geleden een stapje hoger gekomen op het trapje. Figuurlijk natuurlijk. De twaalf vrouwen en die ene man aan wie ze leiding geeft, zeggen desondanks allemaal 'Ans'. En toch is ze niet 'jij'. Maar 'u'.

Als je gewoon doet, dan luisteren mensen ook eerder naar je, weet ze uit ervaring. Het gaat om het respect. En dat dwingt ze wel af, vermoedt ze. Ans werkt namelijk zelf mee. Dat moet ook wel, want in de Molenhof is genoeg werk aan de winkel.

Iedere schoonmaakster moet in de ochtenduren vijf kamertjes schoonmaken. Voor ieder kamertje staat drie kwartier. Langer niet. Dat is nou eenmaal zo geregeld in het contract. Onderling hebben ze het wel gezellig. Om half elf hebben de schoonmaaksters (m/v) een kwartiertje pauze. Dan is er een stukje vlaai en een sigaretje. Soms twee. En een keer per maand stopt iedereen vijf gulden in het spaarpotje. Eens per jaar gaan ze dan bowlen. Nou al jaren achtereen. „Eigenlijk wordt het tijd voor wat anders."

„U poetst goed," zeggen de bewoners van de Molenhof meer dan eens. „Meestal willen ze dan een praatje maken. Soms krijg je een bonbon. Veel oudere mensen zijn eenzaam. Echt eenzaam. Dat merken wij. Het lijkt er wel eens op dat een schoonmaakster alleen maar met iemand zit te praten. Maar het werk moet toch gedaan worden."

„Weet je wat wel grappig is? Mijn zus Riny werkt ook bij Hago. Maar dat is nog niet alles. Ze is mijn baas. Zij is objectleidster en ik ben voorwerkster. Als ik verlof wil hebben, dan moet ik daarvoor bij mijn zus zijn.

Ze is jonger dan ik. Ze zegt wel eens: 'Nu moet jij naar mij luisteren'. Maar dat is een grapje. We hebben onderling nooit problemen. Met haar heb ik het meeste contact."

De zeven andere broers en zussen ziet ze minder, al zou dat praktisch geen probleem zijn. Op eentje na wonen ze allemaal in Maastricht. Die ene is 'de wijde wereld in getrokken'. Naar Schinnen verhuisd.

In het weekeinde hoef je ook niet bij Ans en haar man aan de Meutestraat in Maastricht aan te bellen. Nu al jaren achtereen vertrekken ze 's vrijdags even na de avondspits naar Kamperland in Zeeland. In 1988 kochten ze op camping De Roompot een stacaravan. Eerst hadden ze een gewone caravan willen kopen, maar haar man kreeg een hersenbloeding. Een caravan achter de auto zou alleen maar ongelukken brengen. De camping ligt aan zee en de caravan is zo'n zeseneenhalve meter lang. Lekker ruim. Een beetje hetzelfde ingericht als thuis op de flat in Maastricht. Veel eiken, gezellige lampjes en vooral netjes.

De kust vinden ze heerlijk. Haar man zegt vaker: 'de zee is altijd anders'. Ze lopen er veel langs de vloedlijn. Met Pukkie. Het zes jaar oude hondje waar iets van een teckel in terug te vinden is. Kinderen hebben ze niet. Nu in de herfst wordt het wat kouder en klammer in de caravan. In plaats van een wollen deken hebben ze nu een elektrische deken. Pas geleden gekocht. „Heerlijk." En met het gure weer gaat het propaankacheltje aan; dan wordt het zelfs in het keukentje in de voortent nog aangenaam. 's Winters gaan ze wel eens zwemmen in zo'n subtropisch zwembad in de buurt. 's Zomers barbecuen ze vaak buiten in het tuintje voor de caravan van tien bij vier. „In Zeeland is het altijd het mooiste weer. Veel mensen weten dat niet. Maar dat is gewoon zo."

Maar nóg mooier weer is nóg beter. Ze heeft bijvoorbeeld nog een wens. Een keertje naar Aruba. Dat lijkt haar het einde. „Een schoonmaakster uit mijn ploeg is er geweest. Die mensen, de natuur."

„We zijn heel tevreden. We hebben alles. En ik moet toegeven dat we al die vakanties en die weekends in Zeeland niet zouden kunnen betalen als ik niet zou werken."

Veel Spaanse Costa's hebben ze al gehad. En de afgelopen zomers zijn ze vaker naar Tunesië geweest. Naar Sousse. Een grote toeristenplaats met veel vriendelijke lui en een lekker klimaat. De caravan in Zeeland verhuren ze dan aan kennissen uit Maastricht.

Uitgaan doen ze daar niet. Hooguit op een terrasje. „Ik ben so wie so niet zo'n uitgaanstype. Nooit geweest. Vroeger zeiden ze: 'Onze Ans, die komt nooit aan een man. Die komt namelijk nooit de deur uit'."

Zesentwintig jaar geleden trouwde ze met een goeie vriend van haar broer. Die vriend kwam veel bij hen over de vloer. Vandaar.

DE ALLOCHTOON

Geen tijd om er van te genieten

Elke middag verwisselt hij zijn joggingbroek voor een zwart kostuum. Onberispelijk, alleen de vetspatten op zijn mouwen verraden dat hij met eten werkt. 'Nederlanders zijn ontzettende knoeipotten.' Tim-sau Mok, sinds 13 jaar, samen met twee broers, eigenaar van de Golden Peacock, Chinees restaurant in Heerlen.

door STEP VAESSEN

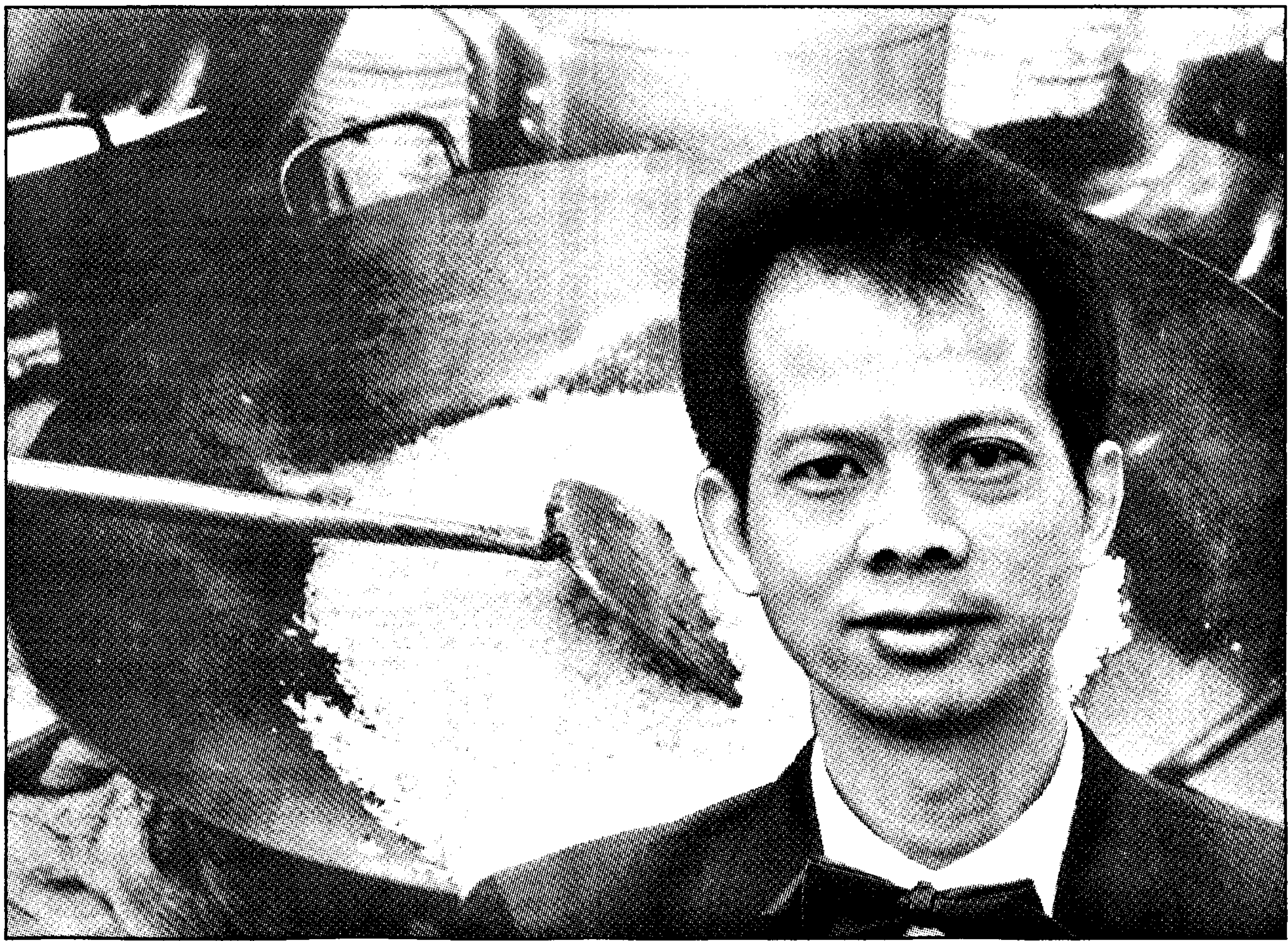

Vanaf de vensterbank lacht een dikke boeddha je toe. Een vleugje China in een strakke moderne inrichting. Op het eerste oog heeft de kleine man uit Hongkong zijn afkomst zo ver mogelijk weggestopt. „Ik heb geen tijd meer om kaarsjes te branden of boeddhistische feesten te vieren. Werken, werken en nog eens werken, dat is mijn leven."

Maar voor de 39-jarige bruisende Chinees valt steeds minder te zwoegen. Als hij om klokslag twaalf uur de deur van zijn restaurant opendraait, blijft het een paar uur akelig stil. Rond twee uur druppelen mondjesmaat mensen binnen om met een plastic tas vol Babi Pangang of Foe Yong Hai huiswaarts te keren. „Sambal erbij, meneer?"

Mok zit net aan zijn middagmaal. „Het is alsof ze het ruiken, maar altijd als ik zit te eten, komen klanten binnen," lacht hij. De Chinees rent heen en weer, zijn bord rijst koelt in hoog tempo af.

„Tegenwoordig gaan mensen naar dat grote hamburgerrestaurant, hier even verderop. Hoe heet 't ook alweer. Macdonalds, lekker ongezond," klaagt Mok als de rust in de Peacock is weergekeerd. „Uitgebreid lunchen is er niet meer bij. Mensen krijgen van hun baas niet eens de tijd om fatsoenlijk te eten. Laat staan dat ze genoeg verdienen om vaak uit te eten te gaan. Het is echt crisis hier," meent de op en top zakenman. „In Hongkong eten mensen altijd buiten de deur."

Maar Mok laat de moed niet zakken. Als een trotse pauw paradeert hij door zijn pas verbouwde tempel. Een computer uit Taiwan geeft de gerechten in het Chinees aan, voor de koks, die bijna geen Nederlands spreken. Boven in de keuken borrelt al vanaf half elf de kroepoek in een wok vol olie. Moks broer – net zo klein en vliegensvlug – snijdt inktvissen in kleine reepjes. Pasgebraden kippetjes verspreiden een aroma dat doet watertanden.

Mok trekt de deur van een enorme koelcel open. Overal wacht versgesneden voedsel op een hongerige maag. Vooral de stapel babi pangangvlees is indrukwekkend. „Hier in Limburg willen ze altijd babi pangang," moppert Mok. „Ik probeer ze steeds wat anders aan te smeren maar na één gewaagde overstap keren ze stuk voor stuk terug naar de oude vertrouwde babi pangang." Zelf eet de Chinees altijd rijst met vis en groenten, een gerecht dat niet op de menukaart van Peacock voorkomt. „Wij serveren bijna geen Chinees eten omdat we vooral Nederlandse klanten hebben en die zijn gewend aan de Indonesische keuken. Daarom zijn we gedwongen stapels kroepoek te bakken en babi pangang in huis te halen, terwijl dat in China of Hongkong niet gegeten wordt."

Wat daar wel op de menukaart van exclusieve restaurants staat, is hondevlees, vertelt Mok om maar meteen een oud fabeltje aan te snijden. „Maar mensen die denken dat wij dat hier ook door het eten doen, snappen er niets van. Het is bij ons juist een specialiteit waar je veel voor betaalt. Mensen denken dat dat vlees bepaalde krachten geeft." Zelf moet Mok niets hebben van dit culinaire hoogstandje.

„Tradities waren in onze familie nooit zo belangrijk," vertelt hij nuchter. Mok kwam op zijn negentiende naar Nederland. Het grootste deel van zijn familie woonde hier al. Alleen zijn jongste broer en zijn moeder zijn achtergebleven in de kroonkolonie. Het avontuur lokte en Mok dacht hier een gouden toekomst tegemoet te gaan. Die droom is deels uitgekomen. De Chinees heeft drie kinderen en twee huizen, een in Landgraaf en een in Hongkong. Het enige waar het hem aan ontbreekt is tijd om ervan te genieten.

Een paar jaar na zijn aankomst in Landgraaf werd hij uitgehuwelijkt aan een vrouw in Hongkong. „Er waren toen bijna geen Chinese meisjes in Nederland en ik sprak nauwelijks Nederlands." De sterren werden geraadpleegd en het huwelijk was een feit. Een heuglijk feit, omdat de gok van beider ouders gelukkig goed is uitgevallen.

Maar hoe hard Mok zijn best heeft gedaan om in Nederland zijn weg te vinden, het bloed dat door zijn aderen stroomt is onmiskenbaar Chinees.

Licht hij overdag een tipje van de oosterse sluier op, in bijzijn van zijn klanten is hij vooral die keurige Chinese ober die op de achtergrond figureert. Met af en toe een vette knipoog voor de oplettende toeschouwer.

Als rond etenstijd de Peacock volstroomt, tovert Mok een tevreden glimlach rond zijn lippen. „Wat mag het zijn, mevrouw, meneer? Iets te drinken erbij?" Hij zal nooit laten merken dat hij een hekel heeft aan een klant. Zelfs tegen sommige studenten, die naar zijn zeggen met eten gooien en er een enorme rotzooi van maken, is hij vriendelijk. Alleen junkies wijst hij resoluut de deur.

Ook als de vrouwelijke serveerster door een dronken man wordt vastgepakt en onder dwang een kus moet uitdelen, glimlacht Mok. „Och, dat zijn allemaal spelletjes, dat houdt de boel een beetje levendig."

Het restaurant is een goed geoliede machine. Mok en de serveerster nemen de bestellingen op, twee vrouwen achter de bar schenken geroutineerd de drankjes in. Boven spuwt de printer de ene na de andere bestelling uit. Vier Chinezen op slippers toveren in een handomdraai de maaltijden tevoorschijn. De woks draaien overuren tijdens de spits.

„Een goeie Chinese kok is tegenwoordig moeilijk te krijgen. Mensen uit China of Hongkong krijgen geen verblijfsvergunning meer. We moeten zelf maar mensen opleiden, zegt het arbeidsbureau. Maar dan worden ze weer te duur." Nederlands personeel kan Mok bijna niet krijgen voor zijn restaurant. „Je hebt bijna nooit vrij. Er moet elke dag gewerkt worden en dat willen de meeste Nederlanders niet."

Zelf heeft hij alleen woensdagmiddag vrij om met zijn kinderen te winkelen. Dat is dan ook de enige mogelijkheid om zijn kroost te zien, behalve in het weekeinde tussen tien en half elf 's ochtends. Dat is de tijd tussen het opstaan en het vertrek naar zijn werk. Mok haalt daar vertwijfeld zijn schouders over op. „Zo is mijn leven nu eenmaal."

Na een werkdag van twaalf uur komt Mok rond middernacht thuis. Meestal bekijkt hij dan nog een Chinese speelfilm die elke week bij hem thuis wordt bezorgd. Om twee uur rolt hij uitgeput het bed in. Elke dag hetzelfde ritueel. „Vroeger, toen het beter ging, kon ik nog wel eens op vakantie. Maar het is alweer vijf jaar geleden dat ik in Hongkong ben geweest. Mijn vrouw is drie jaar geleden alleen met de kinderen gegaan. Die vinden het prachtig. Hongkong is levendig en bruisend, in tegenstelling tot het stille Heerlen," mijmert hij.

Als het rustig is in het restaurant pluist de bedrijfsleider de vier Chinese kranten uit waarop hij geabonneerd is. Daarin staan behalve het wereldnieuws advertenties voor overname van zaken of personeel. „Kijk," zegt hij wijzend op de mysterieuze tekens, „Chinezen openen tegenwoordig ook fotozaken of kledingwinkels."

Zelf is hij eigenlijk als vanzelfsprekend in de restaurantbusiness terecht gekomen. „Dat deed iedere Chinees in die tijd. Bovendien sprak ik te slecht Nederlands om iets anders te doen."

„Maar," lacht Mok, „tegenwoordig is in ieder dorp bijna een Chinees restaurant, zelfs tot aan Spanje en Portugal toe."

Hongkong lokt nog steeds. Enigszins droevig constateert hij echter dat zijn kinderen hun toekomst hier in Nederland moeten opbouwen. „Ze kunnen niet eens Chinees schrijven, dat is veel te moeilijk voor hen," verzucht hij.

„Ach," relativeert hij snel. „In Hongkong is een gewapende maffia actief. Daar hebben we in ieder geval in Heerlen geen last van."

Geduldig pakt Mok het eten in voor klanten die het niet opkrijgen. „Och, sommige oude mensen eten daar nog een paar dagen van. Dat is toch prima."

DE CONDUCTRICE

Een conductrice met zeebenen

Spiegelei, tas, reisschema. Het formele, blauwe uniform opgevrolijkt met een geel sjaaltje. Frivool bijna. Miranda Peters laveert op de treinen als een kapitein op zijn schip. Zeebenen houden haar overeind bij een snelheid van 140 kilometer per uur. Het kenmerkende dopje is voorgoed van de bruine krullen verdwenen. Een treinconductrice is ook maar een mens.

door MONIQUE PARREN

Nog geen hond op straat, 's morgens om tien voor zes. Lege wegen. Ruim baan voor de auto. Alleen in de buurt van het station ontwaakt Heerlen. Een paar daklozen zitten ineengedoken op een bankje. Verkiezen de omgeving van altijd-op-weg boven een plekje tussen het groen van het Aambos.

Net zoals in het kinderliedje staan de eerste, gele treinen keurig op een rijtje in de ochtendnevel. Nog geen hakke-hakke-pufpuf. Machinisten en conducteurs zitten in de kantine. Ook Miranda Peters doet daar energie op voor de eerste rit van 06.20 uur: Heerlen-Maastricht.
Slierten rook kringelen langzaam omhoog. Een gewaagde combinatie met de geur van sterke koffie. Broodnodig, die melange om tegen het krieken van de dag de ogen open te krijgen. En te houden.

De 24-jarige conductrice geeft het gezelschap *rouwdouwers* iets extra's. Opgewekt, goedlachs, open gezicht. Heeft als – tweede – vrouw in Heerlen geknokt voor haar eigen plekje tussen al die kerels. Niet onverdienstelijk. Gelach gaat op als ze licht blozend vertelt dat *de krant* haar vandaag op de voet volgt. „Och, je hebt me d'r eentje uitgezocht," roepen haar collega's tegen de verslaggeefster. Maar een goed verstaander heeft maar een half woord nodig. Waardering gaat niet uitsluitend gepaard met schouderklopjes.

Op de treinen laveert de Limburgse als een kapitein op zijn schip. De twee professies hebben ook de zeebenen gemeen. En wie geen geldig plaatsbewijs kan laten zien, wordt ook door de conductrice vakkundig gekielhaald.

Wanbetalers en reizigers met een grote bek, daaraan heeft de Heerlense een grondige hekel. Quasi boos: „Ik ben hier de baas en geen gerotzooi."

Ze is potig genoeg om ook de grootste raddraaiers aan te kunnen, maar het gezond verstand regeert. Een 'ongeluk' zit – zeker in het huidige tijdsgewricht – in een klein hoekje, weet ze.

Deze zomer werd de Heerlense nog eens met de neus op de feiten gedrukt toen een mannelijke collega werd gemolesteerd op station Geleen-Oost. Zijn tijdelijk adres in een regionaal ziekenhuis hangt nog op het prikbord in Heerlen. „Zoiets zet je wel aan het denken," zegt de treinconductrice. „Dit is een heel leuk baantje, maar als er problemen zijn, dan komt het er op aan." Een waarheid als een koe.

Kan Peters zich wel verdedigen? „Een collega-conducteur met een sportschool geeft speciale cursussen. De ruimte om je te weren is in een trein maar beperkt, dat vereist een speciale techniek."

Echte lastpakken zijn haar sinds de start bij het spoor, nu vier jaar geleden, bespaard gebleven. Zelfs de voetbalsupporters van Willem II die ze een tijdje terug vervoerde, waren 'best aardig'. Maar er zijn wel nare ervaringen. „Het is me ooit eens mislukt om iemand uit de trein te zetten," vertelt ze frank en vrij. „Inmiddels weet ik ook dat dwingen geen oplossing is. Sterker nog, dat lokt alleen agressie uit."

Wie Miranda tijdens haar werk gadeslaat, kan moeilijk geloven dat ze het slechtste in iemand naar boven haalt. Haar visitekaartje: een vriendelijk knikje, een warme glimlach. „Is deze rol snoep van u? Geen moeite hoor."

De trein raast met een snelheid van nog nét geen 140 kilometer over de rails. Een dodelijke snelheid, soms. Gemiddeld springt er een keer in de vierentwintig uur iemand voor zo'n geel gevaarte. In de cao zijn standaard verlofdagen opgenomen, voor elke keer dat NS-ers dit meemaken. „Als je het hebt over minder leuke kanten van mijn beroep, dan is dat wel de minst fraaie. Die mensen weten niet wat ze het treinpersoneel aandoen. Gelukkig heb ik het zelf nog nooit meegemaakt, maar het is echt gruwelijk, weet ik van collega's."

De conductrice gaat er vanuit dat alle reizigers over een geldig plaatsbewijs beschikken. Tijdens de tweede rit met de *Intercity* van Maastricht naar Utrecht Centraal Station zit ze dan ook – voor de leek – opvallend rustig te kletsen met een vrouwelijke collega. Maar geen passagier ontsnapt aan haar aandacht. Bij de stops (Sittard, Roermond, Weert, Eindhoven, Den Bosch) is Miranda paraat. Het plaatsbewijs wordt met een metalen tang 'geknipt', elk gezicht in het geheugen opgenomen. Niemand hoeft twee keer zijn kaartje te tonen.

„Je kunt echt niet continu rondlopen. In het begin doe je dat wel, maar daar word je zelf zenuwachtig van, om nog maar te zwijgen van de reizigers." En die moeten vooral het gevoel hebben een gewaardeerde gast te zijn van de Nederlandse Spoorwegen.

Miranda is een Limburgse ten voeten uit, zo zeggen de conducteurs van boven de rivieren stellig tijdens de warme hap op *Centraal* in Utrecht. Wars van pretenties of een ochtendhumeur.

Ook die kantine in Utrecht kan de vergelijking met het clubhome van een willekeurige vereniging gemakkelijk doorstaan: ons kent ons. Of eenheidsworst? „Iedereen is hier gelijk, dat scheelt," geeft Peters toe. „Omdat we er uit zien als één grote familie hoor je er automatisch bij." Maar wat vindt zij ervan om letterlijk en figuurlijk in een keurslijf te lopen? „Ik vind dat uniform wel prettig. Je bent zo klaar en je hebt minder eigen kleding nodig

Intimi herkennen trouwens wel de functies aan de uitmonstering van collega's. „Een rode schouderband aan de zwarte, vierkante tas bijvoorbeeld, vertelt je dat je te maken hebt met de chef van die trein. Voor conducteurs is er een gewone zwarte band," legt Miranda bereidwillig uit. „Wie een gele pet draagt, is zowat een lopend spoorboekje. Hij of zij voorziet reizigers van alle mogelijke informatie, de drager van een rode pet daarentegen is de perronopzichter." En dan zijn er nog verschillende jasjes: rood voor de machinist en het bekende blauw voor conducteurs.

Maar geen uniform is natuurlijk compleet zonder het fluitje, het spiegelei en de sleutel. Voor vertrek van rit nummer drie Utrecht-Amsterdam, mag de verslaggeefster met het rood-met-witte bordje het sein veilig geven aan de machinist. Voorwaar geen onbelangrijke taak, want ik zie meteen het belangrijkste over het hoofd: een passagier die nog op het laatste nippertje in wil stappen. „Hier komt toch meer bij kijken dan kaartjes knippen alleen," roept de *professional* van een afstand.

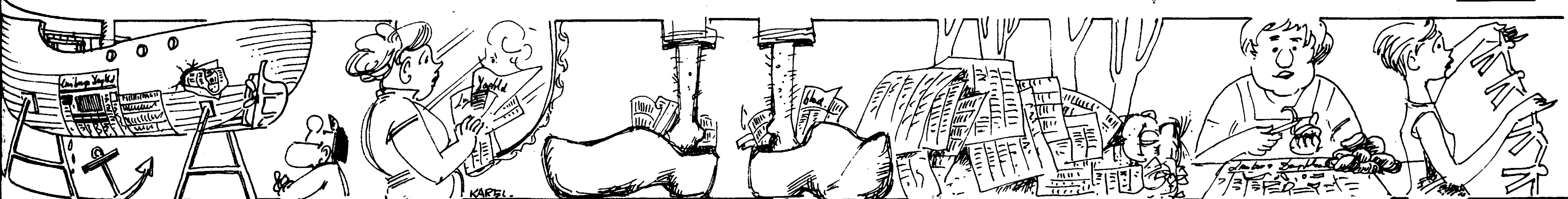

Gefeliciteerd

Limburgs Dagblad 75 Jaar

DE SRV-MAN

Service tot aan de voordeur

Als de zeven meter lange rijdende SRV-winkel (Samen Rationeel Verkopen) ook maar tien minuten te laat in de straat verschijnt, is er al lichte paniek bij menige Nuthenaar. Want Vic Janssen (47), van huis uit melkboer, is een man van de klok. Al 25 jaar. Slechts één dag in zijn hele loopbaan als venter is hij niet bij de mensen aan de deur kunnen komen. Dat was op 7 oktober van het vorig jaar. In de nacht daaraan voorafgaand 'parkeerde' een in slaap gevallen chauffeur zijn vrachtwagen tegen de gevel van zijn huis aan de Aalbekerweg in Aalbeek. De schade was enorm. Pas toen zijn vrouw Judith hem vermanend aankeek, wist hij dat zijn 'werkrecord' aan diggelen was.

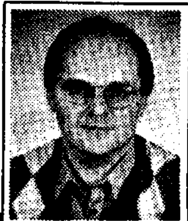

door HANS ROOIJAKKERS

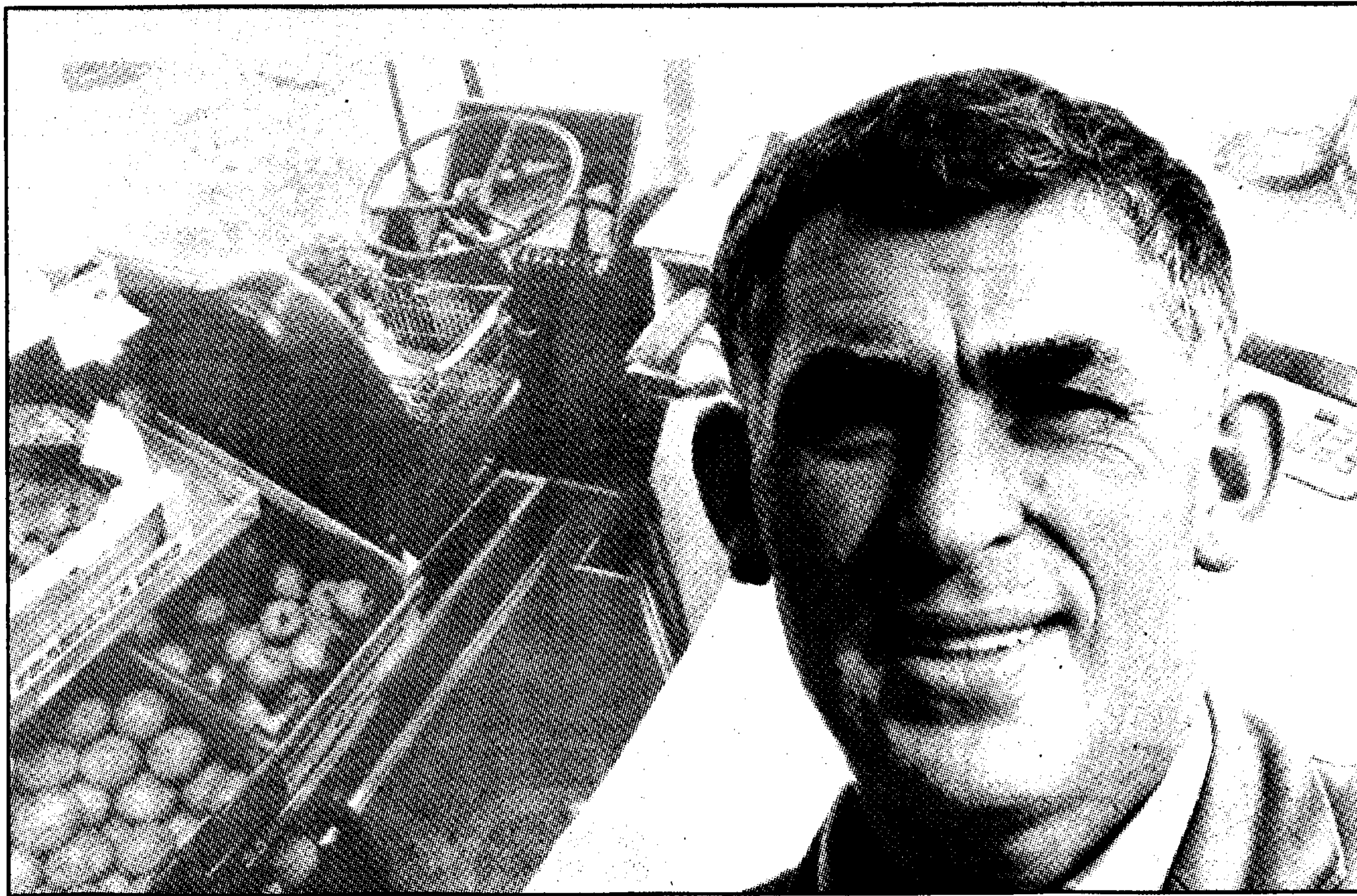

Het is dinsdagochtend zes uur. De wekker in huize Janssen hoeft die ochtend zijn werk niet te doen. Vic is al wakker. „Ik heb vannacht heel slecht geslapen. Vandaag is het precies een jaar geleden dat die vrachtwagen hier naar binnen reed. Je wilt die klap uit je hoofd zetten, maar helaas."
Tijd om er lang bij stil te staan is er niet. Hij trekt een oude broek aan, knoopt de blauwe stofjas dicht en bladert snel even door de krant. Want als man-van-de-weg moet hij op z'n minst de grote koppen en het provinciale nieuws gezien hebben. Eten doet hij pas als er werk is verricht. „Eerst de wagen volladen met dagverse produkten, alle schappen nalopen en eventueel bijvullen."

De wit-blauwe SRV-wagen wordt naar buiten gereden. Naar de koelcel, die op honderd meter afstand van zijn woon huis ligt. Melk, chocomel, rijstepap, karnemelk en yoghurt in vele smaakjes worden keurig op de plaats gezet. Met enige trots wijst hij naar het assortiment fruit. Hagelwitte bloemkolen, halfzoete druiven, appels en peren 'zojuist' geplukt door zijn neef en overbuurman, fruitteler van beroep.

Inmiddels is het acht uur. De trek in een lekker kopje koffie neemt toe, maar eerst moet Vic de dagproduktie van zijn vierhonderd kippen rapen en sorteren op dikte. De stofjas en de broek worden verruild voor de 'kippekledij'. Bovendien trekt hij een aparte muts over zijn langzaam grijs wordende haardos. „De stank in het kippehok trekt in de kleren. En dat vinden de klanten niet/ prettig..."
Zo'n driehonderd eieren raapt hij die ochtend.

Zonder op zijn horloge te kijken, zegt hij: „Zo, het is nu ongeveer half negen. Even de zuurkool afwegen en inpakken in zakjes van een pond." Het is op dat moment inderdaad half negen. Zijn zoon Richard van veertien heeft hij inmiddels een prettige schooldag toegewenst. De jongste van zijn drie kinderen stapt op de fiets en vertrekt richting Heerlen.
Opnieuw gaat Vic – gedeeltelijk – uit de kleren. Een gewassen en gestreken stofjas ligt al gereed. Ook de boterhammen met stroop ('hie is dat sjroeëp') en het voorgeklopte, gebakken eitje staan al gereed voor zijn vaste plek aan tafel. Tien minuten later reikt Judith hem de beurs met wisselgeld aan. Nog even de bestellijsten invullen die zijn vrouw tegen het middaguur moet doorbellen naar de melkcentrale. Prima teamwork.

Nadat Vic Janssen de vloer van de SRV-wagen nog even heeft schoongeveegd en gedweild, worden alle schappen met inderdaad ruim driehonderd verschillende produkten aan een laatste inspectie onderworpen. Een kaaskruimel en wat bloemkoolrestjes verdwijnen in het afvalbakje.

Exact negen uur. De Aalbeekenaar begint aan een van zijn drie routes, die hij wekelijks twee maal rijdt. Van maandag tot en met zaterdag bezoekt hij zo'n 175 klanten. Een van de eerste klanten is mevrouw Hamers. Zij woont op 'Lui', een straatje grenzend aan Reijmersbeek. Janssen duwt op de bel, maar niemand maakt open. „Dan wordt het vaste recept klaargemaakt," merkt de SRV-man op.
Twee flessen melk, een fles sinas, een pakje margarine, een pakje bakboter, een flesje koffiemelk en een zak aardappelen worden op een vertrouwde plaats achter het huis neergezet.
Het teruggeven van (ongewenste) afgeleverde artikelen behoort tot de vaste afspraken. „De mensen pakken toch al van alles te veel. Van de andere kant wil je dat je klanten niets te kort komen en dat ze voor één artikeltje naar de supermarkt twee kilometer verderop moeten rijden."

In het algemeen klaagt niemand over produkten die Vic Janssen ongevraagd heeft achtergelaten. Zij waarderen zijn verkooptechniek. Het bespaart de klant immers een weg naar de supermarkt, de slager of de groenteman. Want, eerlijk is eerlijk, de klanten van een 'rijdende winkel', zien vooral iets in het gemak. Waarom zou je ook sjouwen met volle flessen, als de SRV-man de waar aflevert tot aan de voordeur?

De vraag 'Welke artikelen lopen nu het best in een rijdende winkel?' is halverwege de rit nog niet te beantwoorden. Op het eind van de route, Vic is dan inmiddels veertien uur in de weer, blijft het antwoord op die vraag nog steeds uit. Aantje heeft trek in druiven en voor de warme hap wordt zuurkool met rookworst in het mandje gelegd; Ria stapt de winkel binnen met een kommetje en heeft graag zes eieren; Jantje eet vandaag frites van dikke aardappelen; een klant die juist van de supermarkt komt, heeft een pakje vermicelli vergeten. Ook dat heeft Vic 'op de wagen'; Fina koopt een kilo peren en na een verkooppraatje van de baas verdwijnt ook een kilo druiven in haar boodschappentas; Jantje-van-de-dikke-aardappelen meldt zich opnieuw: de mayonaise is op en dat hoort nu eenmaal bij patat; Marleen zit dringend verlegen om een pakje filtersigaretten en manlief Jan is door zijn voorraad shag heen; Jeanne past even op haar kleindochter. Zij heeft van haar dochter geen bestellijst gekregen, maar zij neemt toch een fles melk. „Blijft toch lang goed," voegt Vic Janssen er aan toe.

Oma Keerens is 96 jaar. Woont alleen in een knus huisje. Zij weet dat Vic op een vast tijdstip aanklopt. „Alleen een fles melk," roept de hoogbejaarde vrouw. Een gulden en vijf en tachtig cent liggen keurig op de ijskast. „Misschien nog een trosje druiven, oma?" vraagt Vic. „Probeer je mij toch weer wat aan te smeren? Dat lukt je vandaag niet. Wegwezen," zegt oma Keerens op lachende toon.

Maar er wordt niet alleen gelachen. Het leed van alle dag is ook te beluisteren in de 'winkel op wielen'. Gesprek van de dag is het overlijden van een 32-jarige man uit Wijnandsrade, die rijdend op zijn fiets volledig werd verrast door een van een wagen vallende bouwkeet. Bij familieleden van de vader van twee kleine kinderen – toevallig het laatste huis op zijn route – stapt Vic Janssen even naar binnen, condoleert alle aanwezigen en wenst hen sterkte. „Ook dat hoort er vanzelfsprekend bij," merkt Vic op weg naar huis geëmotioneerd op. Hij kende het slachtoffer persoonlijk.

Het is inmiddels half zeven 's avonds. De SRV-wagen wordt weer voor de koelcel gestald. Alle 'vers' wordt daarin terug geplaatst. Zuivelprodukten waarvan de houdbaarheidsdatum is verstreken, worden uit de kratten gehaald. Vervolgens worden alle bijprodukten – zelfs peper, dweilen, maggi, hondevoer, azijn, toiletpapier, schoenveters en babyvoeding – bijgevuld. Dan gaat tegen acht uur de knip op een aantal sloten. De maag van Vic Janssen knort al een tijdje. Niet vreemd na een ontbijt van twee broodjes met belegen kaas, een appel en een liter chocoladepudding onderweg. Met volle teugen geniet hij dan ook van de rundvleessoep, aardappelen met spitskool en varkensfricandeau. Welk toetje de vroege(re) melkventer eet, is niet zo moeilijk: pudding natuurlijk, uit eigen winkel. De laatste hap vanillevla is amper doorgeslikt als hij de bestellijst voor de grossier nog eens gaat napluizen. Tegen half tien zakt Vic eindelijk eens onderuit op de bank voor de televisie. Zijn vrouw Judith drinkt een borreltje, Vic houdt vast aan zijn kopje koffie met een stuk vla. Wat zich daarna afspeelt op de tv krijgt het werkpaard niet meer mee. Vijfentwintig jaar, zes dagen per week op pad, knaagt aan ieder mens. Vic Janssen niet uitgezonderd.

DE VRACHTWAGENCHAUFFEUR

'Niks mooier dan kilometers vreten'

Als kind was hij doodsbang voor vrachtwagens. Hij vond ze zo groot en ze maakten zoveel lawaai. Maar het kan raar lopen in een mensenleven. De angst sloeg om in liefde. Sinds zijn negentiende verdient Ron Rutten (35) de kost als internationaal vrachtwagenchauffeur. Vijf dagen per week is zijn truck zijn huis. Zijn vrouw ziet hij alleen in het weekeinde. „Dat is lang genoeg om ruzie te maken,'' grapt hij. Een portret van een kilometervreter in hart en nieren. „Een baan tussen vier muren? Ik moet er niet aan denken. Als ik op de weg zit, kijkt niemand me op de vingers. Kan boeren en scheten laten wanneer ik dat wil. Hoef me nooit te verontschuldigen. Dat is toch prachtig...''

door FRANK SEUNTJENS

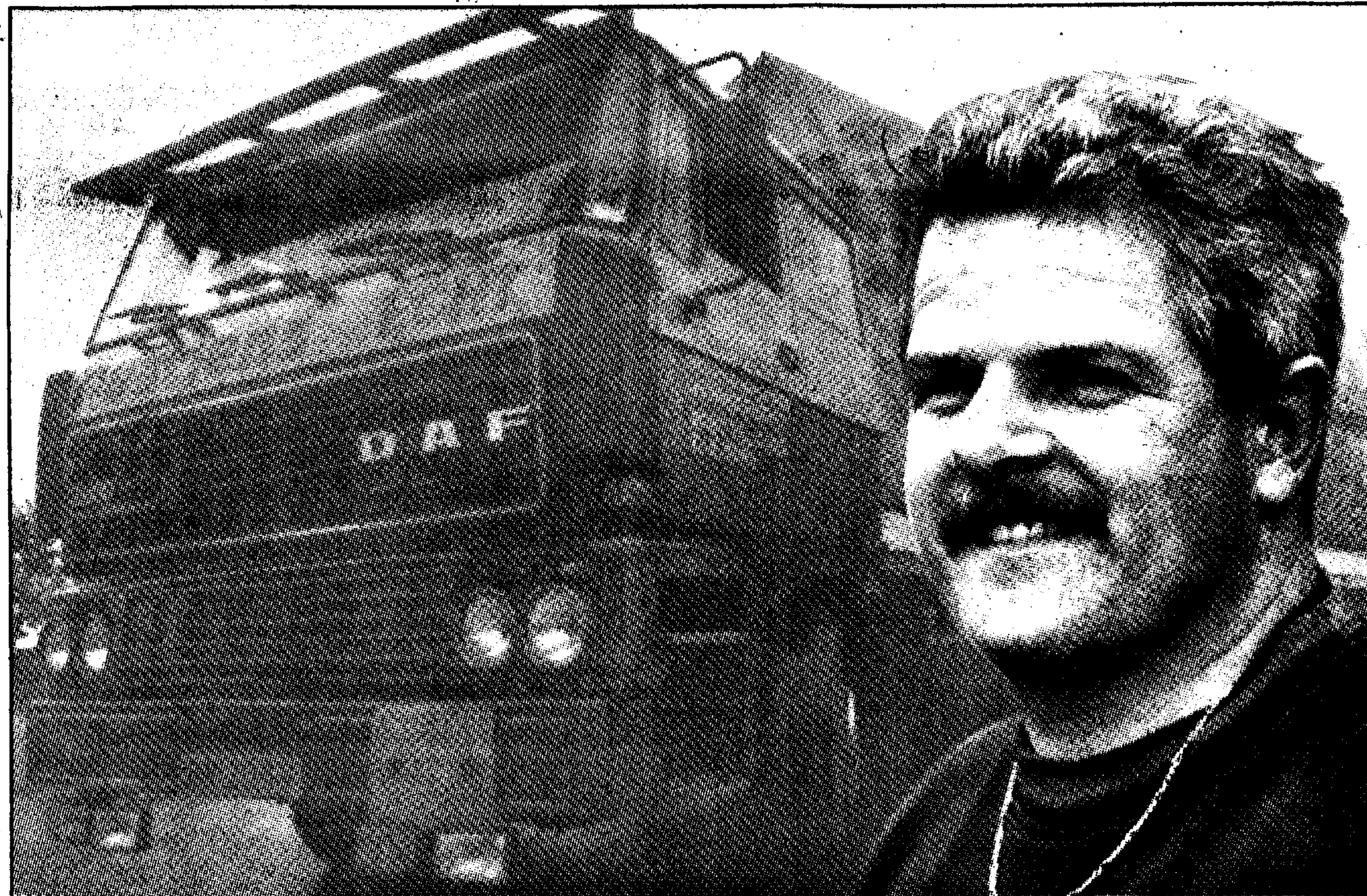

Het is kwart voor een in de nacht van zondag op maandag. Op de parkeerplaats voor zijn flatje in de Roermondse binnenstad steekt Ron Rutten de sleutel in het contact van zijn Daf 2800 Turbo Intercooler. De hele buurt kan ervan meegenieten hoe de dieselmotor dreunend warmdraait. Ondertussen zet Rutten een pluche aapje op het dashboard, legt een nieuwe schijf in de tachometer en inspecteert wat zijn vrouw allemaal in zijn tas heeft gestopt. Een thermoskan koffie, een dik pak boterhammen, twee flessen cola, schoon ondergoed en kleren. Hij is tevreden met wat hij ziet. „De kip heeft weer goed voor me gezorgd."

Hij zwaait naar zijn vrouw Els die in peignoir op het balkon kou staat te lijden en geeft gas. We gaan op weg naar Venlo waar Rutten op een industrieterrein een oplegger met computers aan moet koppelen. De bestemming is Frankfurt am Main. Ondanks het onchristelijke uur, heeft Rutten een uitstekend humeur. Hij praat honderduit. „Ik heb een fijn weekeinde achter de rug. Lekker met de vrouw uit eten geweest en daarna nog op stap. Voor mij is het weekeinde heilig. Als dat leuk is geweest, kan de week niet meer kapot. Maar ik heb natuurlijk ook wel eens ruzie met Els en als dat niet is uitgepraat, neem je de problemen mee de weg op. Dan heb ik een vervelende week."

De nachtportier van Tradeport in Venlo overhandigt Rutten een stapeltje vrachtbrieven. Op het immense expeditieterrein is het even zoeken naar de bewuste oplegger. Eenmaal gevonden, steekt Rutten handig zijn truck achteruit. Een paar minuten later hangt de oplegger erachter. De reis kan beginnen. Voorbij de grens zet Rutten de radio ('mijn beste vriend') aan. Hij stemt af op een Duitse zender. Rutten zingt mee op de muziek. Hij bedenkt zijn eigen teksten, ongeschikt voor publikatie. „Ik lach me soms rot om mezelf. Dat krijg je als je alleen bent. Dan moet je jezelf amuseren." Rutten zegt dat hij in zijn cabine ook vaak hardop praat. Meestal is dat schelden op andere weggebruikers. De Duitse nieuwslezer maakt melding van de zoveelste politieke ontwikkeling in Rusland. „Wat een rotzooitje is het daar, hè," zegt Rutten. „Maar die Jeltsin lijkt me wel een goeie, die zal toch wel winnen." Het nieuwsbulletin wordt afgesloten met verkeersinformatie. Er staat een *Stau* als gevolg van een *Unfall*. „Daar komen we straks voorbij," zegt Rutten. „Gelukkig is het in tegenovergestelde richting."

Een kwartiertje verderop baadt de Autobahn in een zee van licht. Overal staan schijnwerpers. Twee vrachtwagens zijn achterop elkaar gebotst. De cabine van de laatste truck is als een harmonica in elkaar geschoven. „Nondedju," vloekt Rutten zachtjes, „die vent moeten ze er met een plamuurmes uithalen." Als vrachtwagenchauffeur is hij vaak getuige van ongelukken. Rutten heeft al heel wat leed gezien. Maar dat wil allerminst zeggen dat het hem koud laat. Hij vertelt over een ongeluk dat nog op zijn netvlies is gebrand. „Dat was in de buurt van Hamburg. Daar waren ook twee vrachtwagens achterop elkaar geknald. De chauffeur van de achterste truck had zijn dochtertje bij zich, een kind van een jaar of zes. Dat meisje lag in het bed in de cabine te slapen. Door de klap was ze door de voorruit geslingerd. Toen ik zag hoe dat lijkkistje werd weggedragen, heb ik wel een paar keer moeten slikken. Dat vergeet ik dus nooit meer." Zelf bleven de brokken die Rutten maakte beperkt tot blikschade. „Afkloppen."

Rutten houdt zich over het algemeen keurig aan de snelheid en de rijtijden. Harder dan negentig rijdt hij nooit en hij zet de vrachtwagen regelmatig aan de kant om even de ogen te sluiten. Maar er zijn truckers die het niet zo nauw nemen, geeft hij toe. „Vooral die jongens die met groente, fruit of bloemen onderweg zijn. Dat spul moet op tijd worden geleverd, anders willen de klanten het niet meer. Vaak zijn het jonge chauffeurs die zich door hun baas gek laten maken. Vroeger heb ik ook wel gejakkerd, bang dat ik te laat zou komen. Maar in de loop der jaren ben ik een stuk rustiger geworden, dat gejaagde is ervan af. Ze willen nu snelheidsbegrenzers in vrachtwagens gaan monteren. Op zich ben ik daar niet tegen, al vraag ik me af wat het gaat worden als iedereen even hard rijdt."

Het is zes uur in de morgen. Rutten draait zijn truck met oplegger de losplaats op. Het terrein is uitgestorven. We zijn anderhalf uur te vroeg. In een kiosk om de hoek koopt hij de Bildzeitung. „Die lees ik graag, er staat altijd leuk nieuws in." Hij heeft de krant net uit en de koffie op als we gezelschap krijgen van een andere chauffeur, een collega van Rutten. Portierraampjes worden opengedraaid. De begroeting is allerhartelijkst. „Ha, ouwe rukker," klinkt het uit twee monden tegelijk, waarna de chauffeurs elkaar uitvoerig verslag doen van hun belevenissen in het weekeinde.

Om klokslag half acht worden met kletterend geraas de rolluiken boven het laadperron omhoog getrokken. Een broodmagere magazijnbediende met piekhaar verschijnt in de deuropening. Aangezien zijn stofjas kennelijk in de was is, draagt hij een militair uniform. Met het bijbehorende geblaf beveelt de man de chauffeurs hun opleggers als de wiedeweerga tegen het perron te parkeren omdat hij niet de hele dag de tijd heeft. De toon is gezet. De magazijnbediende wordt met onmiddellijke ingang bevorderd tot 'Obersturmbannführer', al zijn de chauffeurs wel zo slim hem niet persoonlijk van zijn promotie op de hoogte te stellen. Hij moet per slot van rekening hun vrachtwagens lossen. De magazijnbediende blijft grauwen en snauwen, maar Rutten haalt slechts zijn schouders op. „Je moest eens weten hoe we soms behandeld worden. Alsof we het grootste uitschot zijn. Je went eraan, hoewel mijn handen af en toe wel eens jeuken."

Een telefoontje met zijn baas leert Rutten dat hij 's middags in Fulda wordt verwacht. Bij cosmeticafabrikant Wella moet hij dertig pallets met shampoo en haarlak laden. Rutten kijkt op de kaart. „Een uurtje of drie rijden," schat hij. Het blijkt vrijwel op de minuut te kloppen. Om iets over half twaalf brengt hij zijn truck sissend tot stilstand. Negenentwintig pallets worden in een handomdraai de laadruimte binnengereden. Maar de dertigste is en blijft zoek. Het magazijn van Wella is geautomatiseerd en zolang de computer doet wat hij moet doen, schijnt dat best handig te zijn. Vandaag is het apparaat helaas van slag. Het ene na het andere gondeltje met pallets zweeft voorbij, maar die van ons zit er niet bij. Om gillend gek van te worden. Wella, voor grijze haren. Rutten zelf beschikt over een engelengeduld. „Dit heb ik al zo vaak meegemaakt. Daar kan ik me wel over op staan winden, maar daar schiet ik niks mee op. Wachten hoort er nu eenmaal bij. Meestal ga ik dan slapen. Dat kan ik op elk moment van de dag."

Eindelijk is de vermiste pallet terecht. We leven inmiddels vier uur verder. Voor Rutten zit de dag er bijna op. Hij heeft honger en is vooral moe. Veertig kilometer verderop weet hij een goed chauffeursrestaurant. Niet te duur en grote porties. Zijn keuze valt op goulashsoep, een kotelet met champignons en friet. Traditionele chauffeurskost die wordt weggespoeld met een colaatje.

Als hij zijn mond heeft afgeveegd, oordeelt Rutten dat het echt de hoogste tijd is om te gaan slapen. In de cabine klapt hij een stapelbedje uit. Een boekenkast biedt meer bewegingsvrijheid. De verhalen over erotische escapades van truckers moeten van A tot Z verzonnen zijn. „Ja," lacht Rutten, „je kunt hooguit wat met je zelf spelen. Maar ik spaar het liever op tot het weekeinde. Heeft Els er ook nog wat aan." Hij draait aan een keukenwekkertje en zet het op twee uur. Geeuwend kruipt hij in zijn slaapzak.

Ik probeer me te herinneren wanneer ik voor het laatst nuchter om zeven uur 's avonds in bed lag.

Boven me hoor ik Rutten al snurken.

Zijn waarschuwing dat hij van champignons winderig wordt, blijkt helaas niet overdreven.

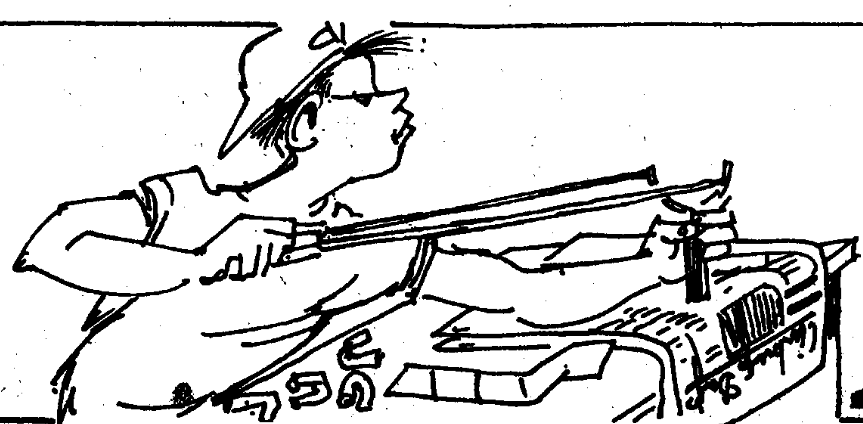

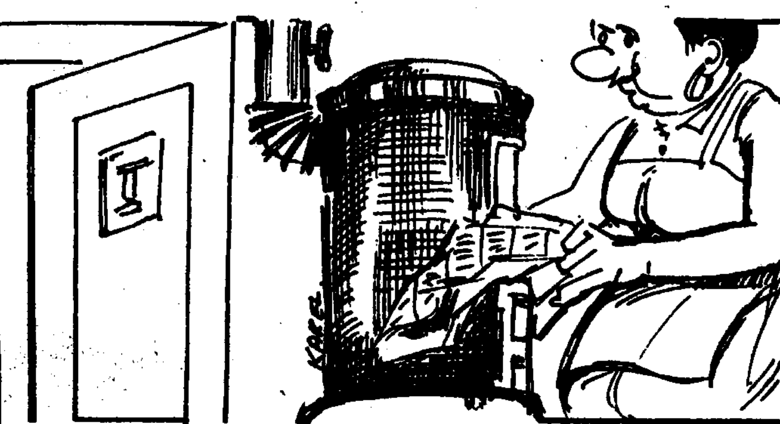

[D]E SPORTFANAAT

Vijftig uur per week op het voetbalveld

Duizenden vrijwilligers zetten zich wekelijks belangeloos in voor de honderden Limburgse sportverenigingen. Eén van hen is Joep Wetzels. Zijn inzet voor voetbalclub WDZ is grenzeloos. Slechts één persoon is minder enthousiast: zijn vrouw.

door

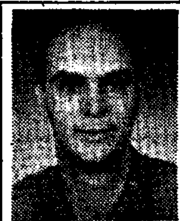

JOOS PHILIPPENS

De afspraak is om negen uur bij hem thuis. Op een maandagmorgen. Maar zijn moeder, tevens de buurvrouw, laat weten dat Joep al naar het voetbalveld is.

Joep Wetzels (47) woont recht tegenover de ingang van het sportcomplex van voetbalclub Wilskracht Doet Zegevieren, veel beter bekend als WDZ. Sinds de oprichting, in 1959, is Wetzels lid van de trots van de buurtschap Bocholtzerheide. Maar geen doorsnee-lid.

Het is een drukte van belang rond de velden. Drie vrouwen poetsen de kantine, drie mannen nemen de kleedlokalen onder handen. Het valt te betwijfelen of het bij Roda JC rond deze tijd drukker is.

De hoofdpersoon leunt ontspannen tegen de omheining van het hoofdveld. Te herkennen aan een enorme bos sleutels. Twintig stuks minstens, zeker een kilo.

„Het drinkwater is vervuild, nu moeten we bier drinken," grapt Wetzels. In de kantine houden we het bij hele sloten koffie. Wetzels heeft bij de gemeente Simpelveld een volledige baan als kantonnier. Hij moet gemeentelijke eigendommen repareren.

„Als ik om half vijf thuis kom, eet ik en dan ga ik meteen naar het voetbalveld."
Elke dag?
„Jazeker, elke dag."

Dus regelt hij dat er scheidsrechters zijn, zorgt hij dat niemand een voet zet op een te drassig veld, beheert hij de lotto- en totogelden, helpt hij trainers, leiders en spelers. Repareert hij elk schroefje of lampje dat los zit.
Elke dag is hij zo'n vijf uur op het veld. „Ik ben een perfectionist. Je moet niet naderhand klagen, maar alles van te voren goed regelen."

Joep Wetzels voldoet volstrekt niet aan het beeld van de stilzwijgende werker. Sterker: hij praat je de oren van het hoofd. „Alleen als ik met de mond open bij de tandarts zit, praat ik niet."

's Zaterdags, als de jeugd wedstrijden speelt, staat WDZ zelfs van negen uur 's ochtends tot zeker vijf uur in de middag centraal.

Maar de zondag slaat alles. „Om half negen ben ik er altijd om samen met de consul de velden te keuren. De kantinebeheerder is momenteel ziek, dus smeer ik ook de broodjes." Vervolgens houdt Wetzels alle wedstrijden in de gaten, maakt hij tussendoor kleedlokalen schoon, begeleidt hij scheidsrechters.

Sinds kort houdt hij om half een thuis eetpauze, waarna hij als leider van het eerste de hele middag in de weer is. Na afloop helpt hij zo nodig in de kantine. „Tegen zeven uur val ik thuis uitgeput op de bank." Vind dat maar eens vreemd.

Naast zijn volledige baan bij de gemeente, struint Wetzels aldus elke week nog eens zo'n vijftig uur rond bij zijn voetbalclub. Waar hij de onbetwiste spil is.

Op deze maandag, als hij wegens de kermis vrij heeft, druppelen steeds weer mensen de kantine binnen, waar Joep een soort audiëntie houdt.

„De sfeer is hier heel gemoedelijk, het is altijd gezellig. We hebben een team van ruim tien vrijwilligers die dag en nacht voor deze club gereed staan. Dat is fantastisch," zegt Wetzels ronduit.

Een van zijn kameraden is de 66-jarige Wiel Beckers. „Joep is onmisbaar. We hebben gezegd: we kunnen hier beter een kamertje voor hem bouwen. Laatst was hij een week op vakantie. Niemand wist waar hij met z'n vragen naartoe moest."

Joep Wetzels en vakanties, ach. „Ik ben eens met m'n vrouw naar Spanje geweest. Daar heb ik twee weken lang alleen maar de hele dag op het strand geslapen. En die week vakantie laatst was prachtig, echt waar. Maar dan zit ik me toch weer druk te maken of ze niet vergeten zijn scheidsrechters te regelen..."

Wetzels loopt naar een aparte ruimte waar hij drie wasmachines en drogers heeft staan. „Allemaal afdankertjes, kostten niks. Hier was ik elke week de shirts van het eerste. Gisteren hebben ze met 5-1 gewonnen, dus doe ik het vandaag met nog meer plezier dan normaal," grijnst hij.

Wetzels is ook bij alle clubs in de omgeving een goede bekende. „Ik sla hier in de buurt nooit een receptie over, dat is gezellig! Ik ken iedereen."

Vroeger was de alarminstallatie van het sportcomplex zelfs aangesloten op zijn telefoon.
„Maar dat werd te gek, steeds als iemand zich vergiste, rinkelde dat ding bij mij. Nu staat hier een sirene op het dak die ik thuis hoor. Eens heb ik een dief met een windbuks op staan wachten. Ik was doodsbang. Uit het donker dook een onverlichte auto op. Bleek een collega-bestuurslid te zijn."

Maar wat drijft een mens tot een dergelijk extreme clubliefde? „Eigenlijk vind ik het allerleukste dat je die kleintjes van een jaar of zeven in staat stelt om te voetballen. Dat is puur genieten. Maar ik haat het als er gefoeterd of gezeurd wordt. Dan zeg ik: kom eens hier, doe rustig. Er is al genoeg herrie in de wereld."

De hele dag kletsen over voetbal en WDZ en ondertussen elk grassprietje, elke vierkante meter in de gaten houden, hij vindt het al 34 jaar prachtig.

Geen sleur?
„Welnee, het lijkt misschien altijd hetzelfde, maar elke week gebeurt wel iets verrassends."

In de vroege middag tilt Wetzels samen met kameraad Piet Boltong de netten van de doelen omhoog, zodat de gemeente het gras goed kan maaien. Boltong vindt dat de leden ook wel eens misbruik maken van Wetzels inzet. „Jij doet het tòch wel, dat vinden ze erg gemakkelijk."
Toch zijn er blijkbaar grenzen aan de clubliefde, ook al trekt Joep Wetzels die niet vaak. „Elke dag vanaf half vijf staat thuis de telefoon roodgloeiend. Word ik tijdens het eten gestoord. Daar heb ik een hekel aan. Ook weten ze je op zaterdagavond om elf uur nog te vinden. Sinds kort heb ik daarom een antwoordapparaat."

Elf jaar lang was Wetzels penningmeester, maar vier jaar geleden kapte hij daarmee. „Je kunt dit alleen volhouden als je er plezier in hebt. Dat penningmeesterschap werd me te veel. Ik kan niet zo netjes schrijven, dus daar moest ik steeds anderen voor vragen."

Afstand nemen van WDZ blijft voor Wetzels echter moeilijk. Maar soms word je met de neus op de feiten gedrukt. Recent kampte een van zijn naasten met een ziekte. „Toen heb ik gezegd: laat me even met rust. Maar 's avonds kwam ik dan toch nog even naar de kantine."

Ontelbare keren heeft hij de 150 meter van thuis naar WDZ afgelegd. Tot tien keer per dag loopt hij die route heen en weer. „Niet dat ik me er voor schaam, maar soms denk ik wel eens: zouden de mensen zich niet afvragen wat die man daar al wéér te zoeken heeft?"

Zijn vrouw Lenie stelt zich die vraag voortdurend. Ze houdt niet van voetbal. Toevallig wipt ze heel even aan op het sportcomplex. „Ik begrijp niet dat iemand zijn hobby zo centraal kan stellen in zijn leven," reageert ze frank en vrij. „Ik ben het daar lang niet altijd mee eens. 's Zondags ga ik dan maar wat wandelen."

En semi-schertsend: „Toen we verkering hadden, was dat nog anders. Maar sinds ons huwelijk doet 'die bandiet' waar hij zin in heeft."

Voor een buurtschap als Bocholtzerheide is WDZ een verrassend grote club. Ruim 360 leden, veelal afkomstig uit het dorp Bocholtz zelf. Een goed geleide club bovendien en dat is niet in het minst de verdienste van Wetzels.

Maar alles heeft zijn prijs. „Ik heb nog nooit echt ruzie gehad met m'n vrouw, maar vaak zegt ze: waarom ga je nou wéér?"

Bij het afscheid peinst Wetzels even. Dan de ontboezeming: „Ik geef toe dat ik soms ook niet meer weet met wie ik getrouwd ben: m'n vrouw of WDZ. Maar ik kan me niets anders voorstellen dan dit leven."

[D]E MANNEQUIN

Het 'dubbelleven' van een mannequin

Op het bijzettafeltje in haar woning in Spaubeek staat een foto: Chantal Dobbelsteyn als bruid. Maar getrouwd is ze nog niet. Zelfs nooit geweest. Ze zou er dan trouwens vrij jong bij hebben moeten zijn, want ze telt pas 22 lentes. De verklaring: Chantal Dobbelsteyn is een veelgevraagde mannequin, die haute couture van bijvoorbeeld Christian Lagerfeld geregeld verwisselt voor sportievere kleding van Marco Polo of een lijn bruidsjurken.

door

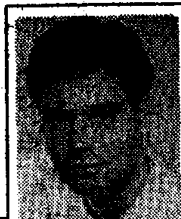

MAURICE UBAGS

Andere foto's in een album tonen dat haar succesverhaal al op haar vijftiende begint. Als ze ontdekt wordt door Iris Deckers, directrice van het gelijknamige Beekse mannequininstituut. „Het was geloof ik tijdens een voetbalfeest. Mijn broer en haar zoon speelden in hetzelfde elftal. Iris vroeg me of ik interesse had om een cursus voor mannequin te volgen. Ik leek haar wel een geschikt type voor dat werk."

Ze accepteerde de uitnodiging. „Op die leeftijd, ik zat nog op de Mavo, was ik nog 'jong en wild' om het in 'Veronica-taal' te zeggen. Ik volgde de wintercursus: die was nog maar amper afgelopen, of ik liep al mijn eerste show."

Inmiddels heeft de mannequin 'het' gemaakt in de modewereld. Ze is zo bekend geworden, dat klanten haar vaak alleen nog maar even willen zien tijdens een auditie. Soms wel vier, vijf avonden per week spoedt ze zich van haar Amerikaanse werkgever in Sittard, waar ze secretaresse is, naar huis. Eten en hup, de planken op.

Chantal: „Het verdient lekker. Ik heb er altijd ruim van kunnen leven, zeker vergeleken bij leeftijdsgenoten. Een deel van mijn opleiding aan het toen nog particuliere Bell-College in Maastricht heb ik zelf betaald. Maar als je het alleen doet voor het geld, dan hou je het niet lang vol."

Hoeveel ze verdient wil de mannequin niet kwijt. „Uit concurrentie-overwegingen ten opzichte van andere bureaus," laat ze beslist weten. Van zwartwerken is in elk geval geen sprake. Haar 'ontdekster' Iris, zo vertelt Chantal, drukt iedereen op het hart alle inkomsten bij de belastingen op te geven.

Veel ergernis is er over de beunhazen in dit vak, die het niet zo nauw nemen en daardoor goedkoper kunnen werken. Die bovendien vaak amateuristisch te werk gaan en zodoende het hele vak een slecht image kunnen bezorgen.

Volgens de Spaubeekse geeft het werk als mannequin haar een 'kick'. „Optreden voor soms duizenden mensen. Alle schijnwerpers op je gericht en dan met het publiek spelen. Je moet dan een bepaalde arrogantie uitstralen. Het is voor een belangrijk deel ook acteren. Als je die uitstraling van jezelf niet hebt, is het noodzaak dat je die aanleert. Dat is ook de reden dat verlegen mensen of mensen met een minderwaardigheidscomplex een opleiding tot mannequin voor zichzelf volgen. Mannequin zijn is voor mij in elk geval een vorm van verslaving."

De 22-jarige lijkt een waar dubbelleven te leiden. Tijdens het interview vertelt ze geregeld dat zowel haar vrienden als vriendinnen op de Mavo en later op de Havo en Bell-College alsmede haar collega's bij haar werkgever veelal niet wisten of weten wat voor werk ze 's avonds doet. „Als ze er toch achter komen, vertel ik gewoon eerlijk dat ik inderdaad shows loop. Ik krijg er dan meestal waardering voor dat ik daar niet mee te koop loop."

De Spaubeekse is ook blij dat haar moeder niet voortdurend de aandacht op haar vestigt. „Nergens voor nodig. Mijn moeder is maar een paar keer naar een show geweest en mijn vader nog veel minder, als hij al een keer is komen kijken."

Ze is blij dat ze niet op een voetstuk wordt geplaatst. Nuchter: „Dan kun je er ook weer vanaf vallen." Het is ook de reden dat ze nooit meegedaan heeft aan een miss-verkiezing. „Ik ben perfectionistisch ingesteld. Ik kan niet tegen verliezen. Het lijkt me vreselijk als je geen miss wordt."

Een miss-verkiezing vindt ze bovendien te veel weg hebben van een vleeskeuring. Zo zou ze bijvoorbeeld ook geen lingerie willen showen. „Te naakt. Voor mezelf ga ik dan een grens over die ik niet wil overgaan. Badpakken doe ik weer wel. Iedereen persoonlijk bepaalt waar zijn grens ligt."

Van *jalousie de métier* tussen de mannequins is geen sprake, vertelt Chantal. Via het lopen heb ik zelfs een aantal goede vriendinnen gekregen. Een van die vriendinnen is Iris Dekkers zelf. „Aan haar hebben we veel te danken. Zij pakt de zaken professioneel aan. Ze regelt alles voor ons. We hoeven niet bang te zijn dat we geen geld krijgen."

„Andere mannequins die voor zichzelf werken, hebben nogal eens last van slechte betalers. In de slappere tijden in dit vak belt Iris wel eens om een praatje te maken. Hoe het met me gaat", zegt Chantal. De naam Iris wordt telkens met respect uitgesproken.

Wat Iris ook regelt is de voortdurende bijscholing van haar mannequins. Wie denkt dat je er bent met een goede manier van lopen, heeft het mis. De laatste technieken en 'stellingen' uit Parijs worden op de voet gevolgd. „Een vuiststelling (een geknikte arm waarbij de vuist in de taille rust, red) is dit jaar *passé* en vervangen door een stelling waarbij de vingers gestrekt worden," vertelt de Spaubeekse. Het lijkt een detail, maar in zo'n snelle wereld als die van de mode toch van belang.

Chantal zelf houdt het meeste van 'het strakke van Parijs'. Daar staat volgens haar de te showen kleding centraal. „En zo hoort het ook. Het gaat om de kleren in eerste instantie en niet om de mannequin." Zelf is haar wens eens te gast te zijn op een Parijse modeshow. Shows waarbij de mannequins moeten dansen of zingen, hoeven voor haar niet echt.

Wat ze als mannequin in elk geval telkens wel heel strak moet is: opruimen achter de coulissen. „We hebben geleerd er in alle hektiek geen rotzooi van te maken. De kleren worden netjes uitgedaan en weer weggelegd. Natuurlijk wel razend snel. Ik hoor wel eens verhalen dat bij sommige mannequins nog niet achter de schermen zijn, of de kleren vliegen al een hoek in. Kun je je voorstellen wat je aan het einde van een show vindt..."

De Spaubeekse leeft in de gelukkige omstandigheid dat ze zich voor haar hobby vrijwel niets hoeft te ontzeggen. „Een gebakje met slagroom bij de koffie sla ik niet af. Ik let niet angstvallig op mijn lijn. Ik kan nog steeds vrij veel eten, maar zo lang ik maatje 38 heb, ben ik tevreden. In Nederland is dat trouwens de meest gangbare maat voor een mannequin. Als je dan kijkt naar Parijs waar vaak maatje 34 wordt gevraagd. Dan moet je dus echt heel slank en fijn gebouwd zijn."

Veel naar de kapper gaan of kwistig make-up laten opbrengen doet de Spaubeekse ook niet. Ook de schoonheidsspecialiste wordt niet rijk aan haar. „Ik ben zoals ik ben."

Beter wellicht, wij zijn zoals we zijn. Een secretaresse met een baan van negen tot vijf en in het 'tweede' leven een veelgevraagde mannequin die met de regelmaat van de klok in het middelpunt van de belangstelling staat.

KOOPSTAD **aken**

AKEN BRUIST VAN VEELZIJDIGHEID!

American Stock American Stock American Stock American Stock American Stock

Jachtcentrum American Stock

Wie op kwaliteit let, koopt bij American Stock. Altijd topkwaliteit

Jeansafdeling
méér dan 2000 Levi's jeans voorradig!
Alle modellen v.a. ... 99,90
Jeans jacks v.a. ... 109,90
Jeans hemden v.a. ... 59,00
Colberts v.a. ... 199,00
Winterjacks v.a. ... 149,00
Parka's v.a. ... 119,00
Waxjacks White Baron ... 279,90
Nieuw
Jachtlaarzen gevoerd ... 399,00

Rolkraagpullover v.a. ... 99,90
Legertrui v.a. ... 89,90
Moleskin broeken ... 59,90
Knickerbockers ... 69,90
Jachtstoel v.a. ... 49,90
Bodywarmers v.a. ... 59,90
Kniekousen ... 19,90
Rubberlaarzen v.a. ... 19,90
Zaklampen v.a. ... 24,90
Jachtmessen v.a. ... 49,90
Handwarmers v.a. ... 9,90
Springer schoenen .. 99,90
Aanzitzak ... 69,90

Aken. Passage Adalbertstr. 71 - Stiftstr. 12 Tel: 09-49 241 20295.

Wohin... Wohin...

Herren-Leder - Kollektion

Designermode von Barbara Reis perfect clothing

Edle Qualitäten
erstklassige Verarbeitung und Passform
ansprechende Modelle
zeitlose Farben
sympatische Preise

P Jederzeit auch an allen Samstagen. Durchgehend freie Fahrt zu ca. 1000 Parkplätze rund um SINN.

Aachen Grosskölnstr.

sinn rundum sympathisch

Nikon CONTAX YASHICA PENTAX RICOH Mamiya

IM ANGEBOT

HASSELBLAD 500 cm Classic set	4994,-
HASSELBLAD Distagon 50/4.0	4224,-
HASSELBLAD Sonar 180/4.0	4554,-
NIKON F 90	1696,-
NIKON F 601 + Vivitar 28-70/2.8	999,-
NIKON AF 80-200/2.8 ED-D	1991,-
NIKON FM-2 Black	949,-
NIKON 28/3.5 PC	1881,-
NIKON SB 21 B	949,-
CANON EOS 1	2595,-
CANON EOS 750 + 35-70	494,-
PENTAX SF-X + 35-70	777,-
MINOLTA 3 Xi + Vivitar 28-70	696,-

der aktive Fotoladen!

Audiophil Fo

Annuntiatenbach 30 Aachen
Tel. 09 49 241 30007

Kleurrijke ideeën

bock

bock

Grote moderne behang- en vloerbedekkingstudio

'n Begrip op het gebied van woninginrichting.
Behang - vloerbedekking - wandbekleding - verven.

Het juiste adres voor schilders, meubelmakers, timmerlieden en kozijnmakers.

BOCK GMBH & CO KG. FELDCHEN 9 AKEN
(Krefelder Straße / Ecke Prager Ring, ehemals Göbbelgasse)

Ons adviescentrum is geopend:
maandag-vrijdag 7.30-16.00 uur
zaterdag 8.00-12.00 uur
Tel. 09-49-241-182070, fax 1820799

Zo bereikt u ons:
afslag Würselen/Aken Zentrum, richting Aken, na 200 m bij verkeerslicht links, daarna 1e straat links.

Aachen Wuerselen Geilenkirchen Herzogenrath Heinsberg Eschweiler Stolberg Aachen Wue
Geilenkirchen Herzogenrath Heinsberg Eschweiler Stolberg Aachen Wuerselen Geilenkirchen Herzog
Heinsberg Stolberg Aachen Wuerselen Geilenkirchen Herzogenrath Heinsberg Stolberg Wue
Geilenkirchen Eschweiler Aachen Heinsberg Wuerselen Herzogenrath Stolberg Geilenk
Aachen Wuerselen Geilenkirchen Herzogenrath Heinsberg Eschweiler Stolberg Aachen Esch
Heinsberg Geilenkirchen Eschweiler Stolberg Aachen Wuerselen Herzogenrath Geilenkirchen He
Aachen Wuerselen Geilenkirchen Herzogenrath Heinsberg Eschweiler Stolberg Aachen Wue
Geilenkirchen Herzogenrath Heinsberg Eschweiler Stolberg Aachen Wuerselen Geilenkirchen Herzo
Heinsberg Stolberg Aachen Wuerselen Geilenkirchen Herzogenrath Heinsberg Stolberg Wue
Geilenkirchen Eschweiler Stolberg Aachen Heinsberg Wuerselen Herzogenrath Stolberg Geilenk

grenzeloos inkopen

75 jaar Limburgs Dagblad

MEHR ALS NUR EIN MÖBELHA

Debetz KOOPCENTRUM

ALNO Merkkeuken
voor een Debetz knalprijs

Naar wens verder uit te breiden!

Koop geen meubels zonder dat u onze prijzen kent!

Representatieve **hoekkeuken**
Front ALNOPOP, essehout motief, metablauw, 280 x 175 cm, meeneemprijs

Inklusief ALNO-apparatuur:
- ☐ Inbouwfornuis (elektrisch)
- ☐ Kookplaat
- ☐ Afwasbak zonder armaturen
- ☐ Ingebouwde koelkast
- ☐ Afzuigkap

P Honderden parkeerplaatsen direkt voor de zaak

LET OP: alle grensformaliteiten worden geheel door ons verzorgd... en 2,5% BTW-verschil krijgt u van ons KADO

DEBETZ is nu eenmaal toch voordelig

2998.-
zonder kroonlijsten
Prijs in DM

Debetz - Einkaufszentrum für Wohnbedarf GmbH & Co. KG
Herzogenrath • Voccart-/Neu-/Kohlberger Straße • Tel. (02406) 840
Geschäftszeiten: Mo.-Fr. 9.30-18.30 Uhr durchgehend,
langer Donnerstag 9.30-20.30 Uhr, Sa. 9-14 Uhr, 1. Sa. im Monat 9-18 Uhr

Net even anders ...!

Fenster - Türen - Haustüren
Kunststoff - Holz - Aluminium

Special Holland-Rahmen Profil

- *Umfassende Beratung
- *Planung - Entwurf - Montage
- *Ausführung sämtlicher Nebenarbeiten
- *Optimales Preis-/Leistungsverhältnis

Rolladen
Klappläden
Markisen
Beschattungen

Wintergärten
Bauantrag
Fundament
usw.

Alles aus einer Hand
Bitte nennen Sie uns Ihre Wuensche
Hohenstr. 38 Stolberg 09.49.2402/91586

Klaus Röland Bauelemente

Markt für Hobbymaler + Profis

Riesenauswahl

HAUS heissel DER PROFI

Comm-Prümm am Puppenbrunnen

..... **nu nog mooier!**

Als (voorlopig) laatste renovatie hebben wij de etalages van onze winkel aan het 'Hof' totaal vernieuwd.

Ter gelegenheid van de ***heropening*** nodigen wij u van harte uit.

U kunt zich dan overtuigen van onze bijzonder gunstige aanbiedingen.

Naast ons bekend groot assortiment van hoogwaardig porselein en kristal vindt u bij ons een groot scala aan slimme en grappige kado's in alle prijsklassen.

En bedenk: over enkele weken is het al Kerstmis!

Comm-Prümm am Puppenbrunnen

sinds 1924 uw speciaalzaak met een grote sortering bekende merken in

PORSELEIN - GLAS - GESCHENKARTIKELEN

Krämerstraße 25-27, Aken, tel. 09-49 241 - [illegible]

grenzeloos inkopen

chen Wuerselen Geilenkirchen Her...genrath Heinsberg Eschweiler Stolberg Aachen Wuerselen
ilenkirchen Herzogenrath Heinsberg Eschweiler Stolberg Aachen Wuerselen Geilenkirchen Herzogenrath
nsberg Stolberg ... Herzogenrath Heinsberg Stolberg Wuerselen
... Wuerselen Herzogenrath Stolberg Geilenkirchen
... Geilenkirchen Herzogenrath Heinsberg Eschweiler Stolberg Aachen Eschweiler
... Geilenkirchen Eschweiler Stolberg Aachen Wuerselen ... Geilenkirchen Heinsberg
... Wuerselen Geilenkirchen Herzogenrath Heinsberg ... Stolberg Aachen ... Wuerselen
lenkirchen Herzogenrath Heinsberg Eschweiler Stolberg Aachen ... Geilenkirchen Herzogenrath
nsberg Stolberg Aachen Wuerselen Geilenkirchen Herzogenrath Heinsberg Stolberg Wuerselen
lenkirchen Eschweiler Stolberg Aachen Heinsberg Wuerselen Herzogenrath Stolberg Geilenkirchen

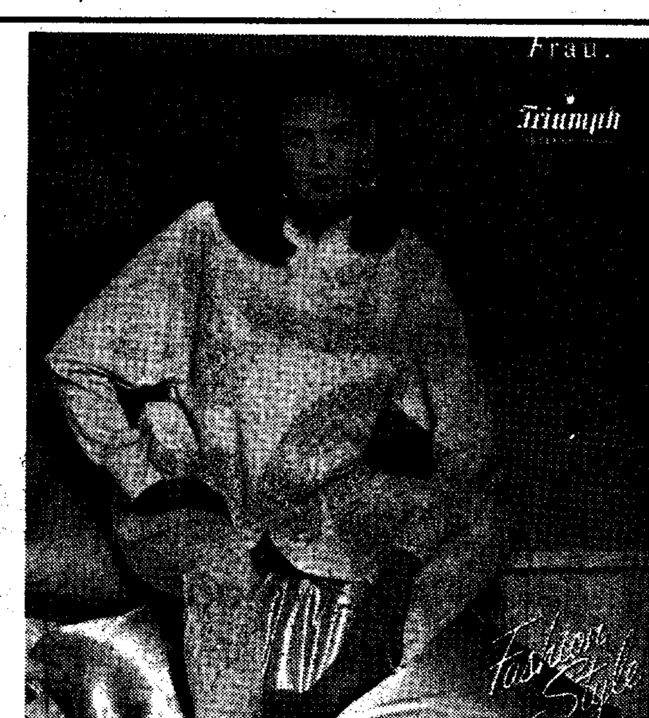

Karl **HENGSTLER**

Orthopädietechnik - Sanitätshaus

Krakaustraße 27 Tel. 09-4924124939
Adalbertsteinweg 122 AKEN Tel. 09-4924124939
Jakobstraße 16 Tel. 09-4924137677

Lieblingssocken handgestrickt aus

Tolle Auswahl und viele Ideen bei

Schachenmayr nomotta

Wolle Hartmuth

Gewerbegebiet Aachener Kreuz Würselen Telefon 09-49240521697

Kurs: ƒ 100,- = 90,50 DM

Limburgs Dagblad 75 Jaar

„Schau mal!"

.......bij **"Teppich Rottmann"**

...engen u de Oriënt nabij, uitgelezen tapijten, grote en kleine lopers tegen droomprijzen.
...pen in omdat dat voor u voordeliger is in de landen van herkomst.

...chte Orient tapijten ...gineel handgeknoopt				Echte Orient tapijten origineel handgeknoopt				Echte Tibetaanse tapijten origineel handgeknoopt			
	56/82	nur	140,-	Bidjar Persien	110/160	nur	1690,-	Potala Nepal	61/119	nur	280,-
...dan	83/112	nur	420,-	Kordi Persien	164/258	nur	1760,-	Khalanga Nepal	70/139	nur	530,-
	106/158	nur	650,-	Afshar Persien	151/203	nur	1950,-	Ganden Nepal	94/155	nur	798,-
...mit Seide	107/150	nur	950,-	Ghasgai Persien	210/300	nur	2100,-	Khalanga Nepal	129/174	nur	1125,-
...dan	145/216	nur	980,-	Ardekan Persien	204/309	nur	2380,-	Potala Nepal	194/199	nur	1470,-
...inabad	95/500	nur	1180,-	Meshed Persien	200/294	nur	2965,-	Potala Nepal	92/341	nur	1570,-
...stan	138/150	nur	1290,-	Meshed Persien	257/354	nur	3400,-	Thankot Nepal	172/247	nur	1660,-
...dan	146/240	nur	1350,-	Kirman Persien	200/200	nur	3900,-	Potala Nepal	202/250	nur	1998,-
...lar	215/305	nur	1490,-	Nain mit Seide Persien	197/304	nur	3950,-	Thankot Nepal	250/331	nur	3230,-
				Keshan Persien	300/400	nur	5900,-	Potala Nepal	303/393	nur	4980,-
				Serab Persien	270/357	nur	6900,-				

...eden service!
- **gratis thuis bezorgd**
- **advies in uw eigen woning**
- **parkeerplaats ook zaterdags te bereiken**

...U: Rottmann-...ndenparkplatz

Teppich Rottmann

Aachen
Theaterplatz 15-17
Telefon 0949-241-49781
Düren
Kölnstraße 24
Telefon 0949-2421-14836

Der Teppich-Hoflieferant seit 1875

Wohin... Wohin...

Everything should be XX. MEXX by sinn

for women, kids and men

Jederzeit auch an allen Samstagen Durchgehend freie Fahrt zu ca. 1000 Parkplätze rund um SINN.

Aachen Grosskölnstr.

sinn rundum sympathisch

HIER

Hier sehen Sie einen überzeugenden Grund, bald einmal wieder nach Aachen zu fahren.

DEMMER'S

Haus der Geschenke
t.o. de Elisenbrunnen
Aken

Dé speciaalzaak voor:
porselein, kristal, bestek, pannen en duizenden artikelen voor uw keuken.

Tevens:
een enorme keuze aan schitterende cadeaus en prachtige bijoux

Exclusief in Aken:
in onze
Wedgwood-Studio
vindt u een grote sortering
Wedgwood serviezen!

VOORDELIGE PRIJZEN ★ VOORDELIGE KOERS

DEMMER
HAUS DER GESCHENKE
in Aken t.o. de „Elisenbrunnen"

Köttches

Modehaus

HAUTE COUTURE
von Gr. 38 bis Gr. 52

EN PLUS
GIVENCHY

MODEHAUS **Köttches**

5100 Aachen - Hartmannstraße 30
Telefon 09 49 241 32091

EIN STIL FÜR ALLE GRÖSSEN

OPSTAD aken

AKEN BRUIST VAN VEELZIJDIGHEID!

STENA LINE FELICITEERT HET LIMBURGS DAGBLAD EN DOET

TWEE GEWELDIGE JUBILEUMAANBIEDINGEN:

-DAAGSE SHOPPINGREIS NAAR ONDEN V.A. ƒ 125,-

et jaar dat de veerdienst Hoek van land-Harwich 100 jaar bestaat, viert Limburgs Dagblad haar 75-jarig aan. Reden om samen te feesten en doen we middels twee unieke biedingen voor onze lezers.

supervoordelige mogelijkheid deze eldstad te bezoeken. ertrekt in de namiddag vanuit een pplaats in Limburg. Om 22.00 uur ept u in op het m.s. Stena nnica. Aan boord is een 2- of rsoonshut voor u gereserveerd. aard voorzien van douche, toilet en nditioning. olgende ochtend kunt u gebruik en van het ontbijtbuffet (niet grepen). Om 7.00 uur aankomst in wich, van waaruit touringcartransfer Londen. Aankomst in Londen om 0 uur, vervolgens korte stadstoer. er heeft u tot 17.00 uur ter hikking om te genieten van Londen rstsfeer). 20.00 uur bent u weer aan boord en de gereserveerde hut en alle re faciliteiten van uw cruise-ferry tot uw beschikking. de derde dag ontschepen we rond uur en begint aansluitend de reis naar Limburg.

REISINFO LONDEN

Vertrekdata:
18 + 25 november,
19 + 16 december 1993

Prijs:
ƒ 125,- p.p. in 4-persoonshut
ƒ 30,- p.p. toeslag bij verblijf in 2-persoonshut

Inclusief:
* vervoer per luxe touringcar (Jacobs Reizen)
* Limburg - Hoek van Holland v.v.
* Harwich - Londen v.v.
* Overtocht Hoek van Holland - Harwich v.v.
* 2 × overnachting in 2- of 4-persoonshut
* Kortingsbonnen voor het beroemde warenhuis Harrods t.w.v. £ 5,- per persoon
* Kortingsbonnen voor dinerbuffet aan boord van de schepen van Stena Line ter waarde van 10% per persoon.

Opstapplaatsen:
Maastricht, Kerkrade, Heerlen, Geleen, Sittard.

3-DAAGSE REIS NAAR GÖTEBORG MET ELANDSAFARI V.A. ƒ 225,-

Een unieke gelegenheid om een bliksembezoek aan het prachtige Göteborg te brengen en daarbij ook nog oog in oog te staan met een eland!
In de vroege ochtend brengen wij u vanuit een van de opstapplaatsen in Limburg per luxe touringcar van Jacobs Reizen naar de Duitse grens. Via Bremen (vrije lunch) en Hamburg rijden we naar Kiel waar u om circa 18.00 uur inscheept aan boord van een van de luxe cruiseferries van Stena Line. Voor vanavond hebben wij een uitgebreid Smörgåsbord gereserveerd. U kunt kiezen (zoveel u maar wilt) uit maar liefst 60 verschillende gerechten.
Aan boord is een 2- of 4-persoonshut voor u gereserveerd. Uiteraard voorzien van douche, toilet en airconditioning.

De volgende ochtend ontbijten we omstreeks 8.00 uur (inbegrepen). Om 9.00 uur volgt de ontscheping. De Nederlandstalige gids neemt u mee naar buiten Göteborg voor een "elandsafari". Aansluitend gaan we terug naar Göteborg voor een korte stadstoer. De rest van de middag is ter eigen invulling. Rond half zes gaat u weer aan boord en staan hut en alle faciliteiten weer ter beschikking.
Op de derde dag ontschepen we na het ontbijt (inbegrepen) en aanvaarden de terugreis naar uw opstapplaats waar u aan het eind van de middag arriveert.

REISINFO GÖTEBORG

Vertrekdata:
19 november, 10 + 27 december 1993

Prijs:
ƒ 225,- per persoon in 4-persoons binnenhut
ƒ 35,- toeslag p.p. voor 2-persoons hut, benedendek
ƒ 85,- toeslag p.p. voor 2-persoons hut, bovendek
ƒ 55,- toeslag p.p. voor 4-persoons hut, bovendek

Inclusief:
* vervoer per luxe touringcar Jacobs Reizen Limburg - Kiel v.v. en in Zweden
* 2 × nachtafvaart Kiel - Göteborg v.v.
* accommodatie aan boord in gekozen hut
* 2 × ontbijtbuffet aan boord
* tijdens heenreis Scandinavisch Smörgåsbord (warm/koud buffet)
* elandsafari en stadstoer Göteborg o.l.v. Nederlands sprekende gids.

Opstapplaatsen:
Maastricht, Geleen, Sittard, Heerlen, Kerkrade.

BON

JA, ik maak gebruik van de jubileumaanbieding naar:
Naam:
Adres:
Telefoon:
Postcode/Plaats:
Aantal personen:
Vertrekdatum:
Toeslag:
Gewenste hut:
Handtekening:

Opsturen naar Limburgs Dagblad, afd. PR & Promotie, Postbus 3100, 6401 DP Heerlen.
Op deze reis zijn de reisvoorwaarden van de A.N.V.R. van toepassing.
REISKODE HIMB

Reserveren door het inzenden van de bon op deze pagina.
Per datum geldt een minimum van 30 reizigers.

KERKRADE

Frederikagracht 18. Tussengel. drive-in woning met garage en tuin. Bj. '76, perceelopp. 132 m². Ind.: woonk. 30 m², gesl. aanb.keuken, 3 slk. 10/10 en 15 m², badk. met ligbad.
Het is voorzien van dub. glas en rolluiken.
Vr.pr. ƒ 189.000,- k.k.

VALKENBURG

Hekerbeekweg 2. Geschakelde semi-bungalow aan rand van centrum gelegen. Ind.: L-woonk. 24 m², eetk. 13 m², half open witte aanb.keuken met app., 3 slk. van 14 m², badk. met douche, garage, tuin op z/w.
Vr.pr. ƒ 269.000,- k.k.

BRUNSSUM

Bouwbergstr. 11. Halfvrijst. woonhuis met appartement naast huis gelegen. Ind. woonh.: L-woonk. 26 m², half open eiken aanb.keuken 14 m², 3 slk.: 9/12 en 14 m², badk. met ligbad, zolder met 2 slk. van 6 en 10 m². Ind. appartement: woonk. 25 m² met open haard, half open kunststof keuken 12,5 m², 2 slk.: 8 en 14 m², badk. met ligbad, garage, grote tuin.
Vr.pr. ƒ 264.000,- k.k.

HEERLEN

Uterweg 114. Halfvrijstaand woonhuis met apart appartement achter het huis gelegen. Bj. '28. Ind. woonhuis: L-woonk. 38 m² met parketvloer, half open eiken aanb.keuken, serre, 4 slk., badk. met ligbad, tuin op z/w met diverse terrassen. Appartement: woonk. 16 m², kamer 10, keuken, slaapk., badk. **Vr.pr. ƒ 199.000,- k.k.**

KERKRADE

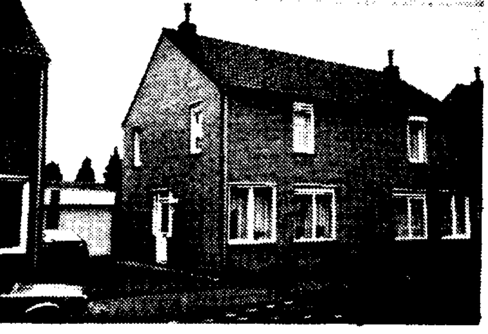

Schoolstr. 23. Halfvrijst. woonhuis met tuin op zuiden. Ind.: L-woonk. met laminaatvloer, open witte keuken, serre 20 m² met vloerverw., berging, badk. met douche en 2de toilet, zolder met vaste trap. Parterre voorzien van dubbel glas.
Vr.pr. ƒ 229.000,- k.k.

HEERLEN

Permstr. 7. Tussengel. woonhuis met leuke tuin en garage met berging. Woonk. 30 m² met parket, 3 slk. 7,5/12 en 12 m². Badk. met ligbad, zolder te ber. via vaste trap. **Vr.pr. ƒ 159.000,- k.k.**

KERKRADE

Barbarastr. 8. Halfvrijst. woonhuis met garage en grote tuin. Perceelopp. 353 m². Ind.: geheel onderkelderd, woonk. 33 m², gesl. witte aanb.keuken 10 m², hobbykamer met bar 54 m², 4 slk. 11/13/14 en 24 m², badk. met ligbad en 2de toilet. Zolder 15 m² vaste trap bereikbaar. Huis is voorzien van dubbele begl. en rolluiken.
Vr.pr. ƒ 289.000,- k.k.

OBBICHT

Past. Soonsstr. 2. Halfvrijstaand woonhuis met garage en tuin op z/w. Bj. '78, perceelopp. 332 m². Ind.: L-woonk. met parket, gesl. licht grijze aanb.keuken, 3 slk., badkamer met ligbad, zolder met 2 slk. te ber. via vaste trap. **Vr.pr. ƒ 299.000,- k.k.**

KERKRADE

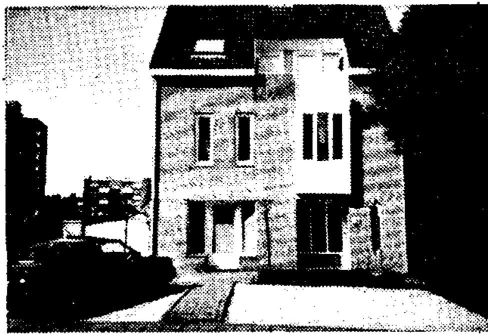

Akerstraat 183. Ruim vrijst. woonhuis met ± 65 m² kantoor/praktijkruimte. Bouwjaar 1990, perceelopp. 560 m², mooie tuin op z/w. Ind.: L-woonk. 48 m² met Noorse lei en vloerverwarming, luxe witte aanbouwkeuken, 3 slk. 8/14 en 16 m², luxe badk., vaste trap naar zolder, vierde slk. 15 m². **Het geheel is degelijk en luxe afgewerkt.**
Vr.pr. ƒ 389.000,- k.k.

BELGIË (Moresnet Chapelle)

Rue de Calvaire 7. In bosrijke omgeving schitterend vrijst. semi-bungalow met garage voor 2 auto's. Ind.: wijnkelder. Souterrain: 3 slk., waarvan 2 met vaste wastafel, waskeuken en badkamer. Parterre: entree/gang met marmeren vloer, woonk. 40 m², gesl. aanb.keuken 10 m², 1 slk. met balkon en badkamer met ligbad. 5 min. van Vaals gelegen. Perceelopp. ± 700 m² (plus bouwperceel 700 m2 samen 1400 m2).
Vr.pr. ƒ 309.000,- k.k.

NIJSWILLER

Hofstr. 7. Rustig gelegen vrijstaand landhuis op 1200 m² grond. Bj. '78. Ind.: kelder, ruime hal, L-woonk. 52 m² met open haard en schuifpui naar terras. Gesl. beige aanb. keuken 10 m², 4 slk. 10/12/20 en 24 m², twee badkamers, dakterras, inpandige garage, tuin met vijver. **Vr.pr. ƒ 529.000,- k.k.**

OBBICHT

Burg. Venckenstr. 17. Halfvrijstaand woonhuis met garage en tuin. Bj. '78, perceelopp. 327 m². Ind.: L-woonk. met open h., open eiken aanb.keuken, 3 slk., badkamer met ligbad, zolder te ber. via vliezotrap. Wordt nu gebruikt als kantoor.
Vr.pr. ƒ 214.000,- k.k.

HEERLEN

Gouverneurstr. 101. Goed onderh. tussengel. woonhuis met woonk., keuken, berging, 2 slk. en badk. met ligbad, douche en v.w. **Vr.pr. ƒ 125.000,- k.k.**

SIBBE

Riant stijlvol royaal herenhuis met 2 appartementen op 545 m² grond. Woonhuis: woonk. 40 m², gesl. luxe aanb.keuken, 4 slk., prachtige tuin. App. 1: woonk., keuken, 2 slaapk. App. 2: woonk., keuken, 2 slaapk. Het gehele pand is voorzien van kunststof ramen, dub. glas en verkeert in perfecte toestand. **Vr.pr. ƒ 409.000,- k.k.**

HEERLEN

In Heerlen kunnen wij u een uniek schitterend gelegen landhuis aanbieden. Parterre: woonk. 60 m² met travertinvloeren en vloerverwarming, serre 12 m², royale aanb.keuken met compl. apparatuur, slk. 24 m² met toilet, badk.: ligbad, douche, v.w., toilet. Garage. 1e verd.: penthouse met prachtig panoramisch uitzicht over Heerlen, woon/slk. 60 m², overdekt dakterras, 2 slk. 10 en 28 m², badk.: ligbad, douche, v.w., toilet. Schitterend aangelegde tuin op verschillende niveaus met speels aangel. zitterras van 30 m² en ligt op z/w. Bj. 1990, perceelopp. 700 m². **Vr.pr. ƒ 489.000,- k.k.**

GULPEN

Dr. Schepelstr. 4. Goed onderh. tussengel. woonhuis met grote garage en tuin. Ind.: L-woonk. 38 m², half open keuken, 3 slk. 10/10 en 13 m², badk. met ligbad en 2e toilet. Incl. nieuwe stoffering.
Vr.pr. ƒ 214.000,- k.k.

KERKRADE

Locht 64. Tussengel. winkel/woonhuis, zeer grote bedrijfsruimte, royale bovenwoning, 3 garages, voormalige bakkerij, perceelopp. 1930 m². **Vr.pr. ƒ 259.000,- k.k.**

LANDGRAAF

Exdellerweg 5A. Halfvrijstaand woonhuis. Bj. '69, perceelopp. 285 m². Ind.: woonk. 30 m², gesl. aanb.keuken 12 m², garage, tuin, 3 slk., badk. met ligbad, zolder 30 m² met vliezotrap. Gedeeltelijk voorzien van dubbel glas. **Vr.pr. ƒ 219.000,- k.k.**

PUTH

Woonboerderij op 4585 m² grond, bj. ± 1900. Ind.: gewelfde kelder 10 m², woonk. 35 m², eetk. 20 m², keuken 10 m², waskeuken, binnenpl. met mog. garage en schuur, douche en toilet. 1e verd.: 5 slk. 8/10/10/12 en 14 m2, badk. met ligbad, 2 v.w. en toilet.
Vr.pr. ƒ 409.000,- k.k.

HEERLEN

Gouverneurstr. 23. Tussengel. drive-in woning met garage en tuin. Ind.: L-woonk. 40 m², half open keuken 6 m², 3 slk. 8/12 en 12 m2, badk. met douche.
Vr.pr. ƒ 164.000,- k.k.

EPEN

Wilhelminastr. 56. Halfvrijst. woonhuis met garage en tuin. Perceelopp. 347 m². Ind.: kelder 10 m², L-woonk. 40 m² met vloerverw. en open haard. Gesl. kunststoffen aanb. keuken, 4 slk., badkamer met ligbad, zolder 30 m², vliezotrap. Voorzien van kunststof kozijnen en gedeelt. dubbel beglazing. Nieuw dak. **Vr.pr. ƒ 283.000,- k.k.**

VALKENBURG

Hotel/pension. Rustig gelegen. Geheel onderkelderd, 12 logeerkamers, conversatiezaal, eetzaal (32 pers.). Grote garage. Terras. Parkeerplaats (12 auto's). Even buiten centrum. Compl. inventaris blijft.
Vr.pr. ƒ 379.000,- k.k.

KERKRADE

Elisabethstr. 16. Keurig gerenoveerd halfvrijst. woonhuis met mooi aangelegde tuin en garage. Woonk. 20 m² met travertinvloer en o.h., half open eiken aanb. keuken 10 m², 3 slk.: 7,5 m², 11 m² met balkon en 14 m², vaste trap zolder met 2 slk. van 10 en 16 m². **Vr.pr. ƒ 223.000,- k.k.**

LANDGRAAF

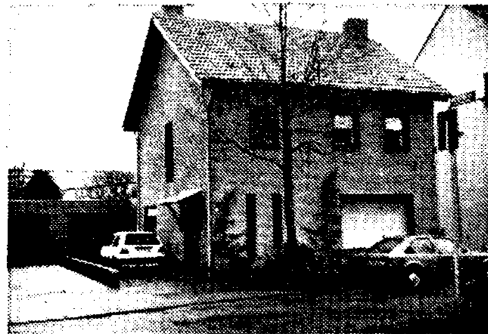

Koelmoer 10. Vrijstaand ruim woonhuis met garage en tuin. Bj. '79, perceelopp. 442 m². Ind.: woonk. 37 m², gesl. keuken 10 m², 4 ruime slk., badk. met ligbad, zolder te ber. via vaste trap. Gedeeltelijk rolluiken! rustige buurt nabij centrum. **Perfect onderhouden. Moet u zien!! Vr.pr. ƒ 279.000,- k.k.**

EYGELSHOVEN

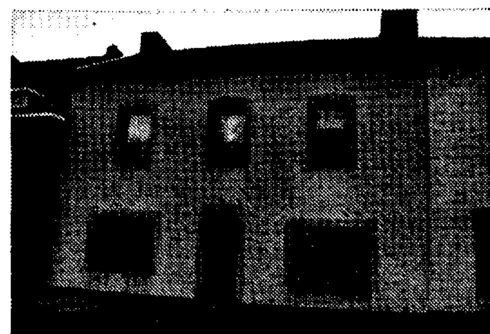

Molenweg 99. Halfvrijst. woonhuis met garage en tuin op z/w. Ind.: woonkamer 36 m² met plavuizen, keuken 16 m², 4 slk. 10/10/18 en 24 m², badkamer met ligbad. Zolder te ber. via vaste trap.
Vr.pr. ƒ 189.000,- k.k.

HEERLEN

Pater Beatusstr. Halfvrijst. woonhuis met patio-tuin. Ruime woonkamer 40 m², gesl. luxe witte aanb.keuken met luxe apparatuur, badk. met ligbad, v.w. en toilet, aparte badk. met douche op parterre. Kantoorruimte, 3 slk., 2 parkeerplaatsen, mogelijkheid voor garage. **Vr.pr. ƒ 199.000,- k.k.**

BRUNSSUM

Joseph Haydenstr. 1. Halfvrijst. woonhuis met garage en tuin. Ind.: kelder, woonk. 55 m², gesl. keuken 12 m², 3 slk. 10/15 en 15 m², badk. met ligbad. Zolder 40 m² met vliezotrap. **Vr.pr. ƒ 187.000,- k.k.**

SIMPELVELD

Romeinenstr. 1. DIT MOET U ZIEN!! Vrijstaand verbouwd woonhuis met ruime garage en tuin. Ind.: geheel onderkelderd, ruime woonkamer 48 m² met open haard en schuifdeuren naar balkon en overdekt terras, gesl. keuken, 4 ruime slk.
Vr.pr. ƒ 309.000,- k.k.

VALKENBURG

Nieuweweg 50A. Karakteristiek vrijst. woonhuis met tuin. Bj. 1890, perceelopp. ± 400 m², woonkamer 50 m², gesl. moderne keuken 20 m², 3 slk.: 12/15 en 28 m², badkamer met ligbad, douche, 2 v. wastafels en 2de toilet. **Geheel gerenoveerd! Perfecte staat!** **Vr.pr. ƒ 369.000,- k.k.**

BRUNSSUM

Bexdellestr. Opval. ruim vrijst. woonhuis met prof. ingerichte bedrijfsgedeelte ± 60 m² voor zelfst. ondernemer met aparte ingang, incl. badruimte, toilet, sauna, whirlpool, aparte HR-ketel. **Geschikt voor meerdere doeleinden.** Ind.: sout.: inpand. garage 21 m², hobby-ruimte 21 m² en waskelder. Beg. grond: toilet, gecomb. woon/werkkamer met half open keuken ± 80 m² met dubbele deuren naar terras en tuin. 1ste verd.: 3 slk.: 8/18 en 19 m² met airco, badkamer met ligbad/v.w. en 3de toilet. Ruime zolder te ber. via vliezo. Pand is optimaal geïsoleerd o.a. geheel voorzien van dubbele beglazing en rolluiken.
Vr.pr. ƒ 349.000,- k.k.

Limburgs Dagblad 75

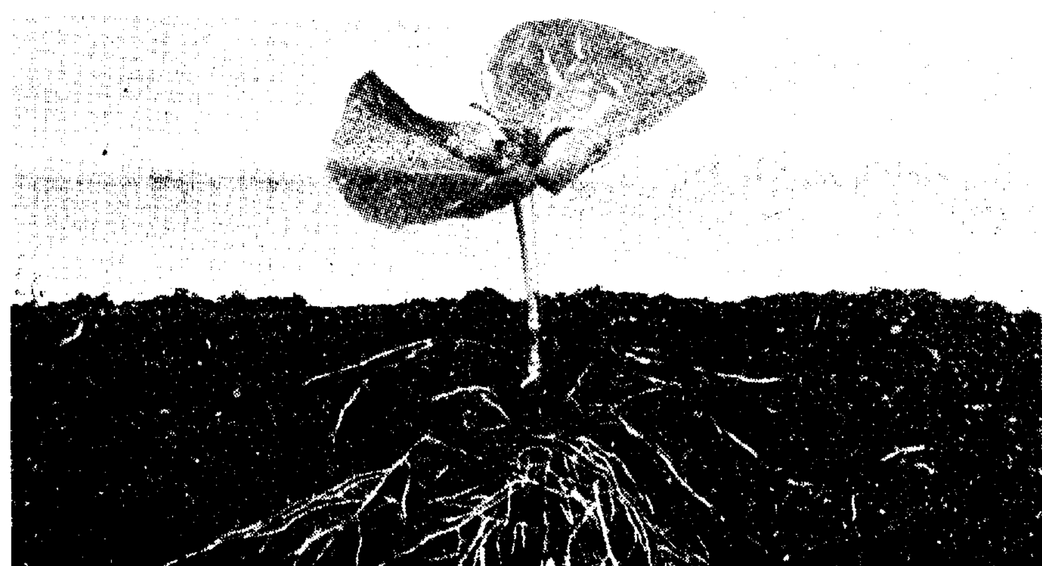

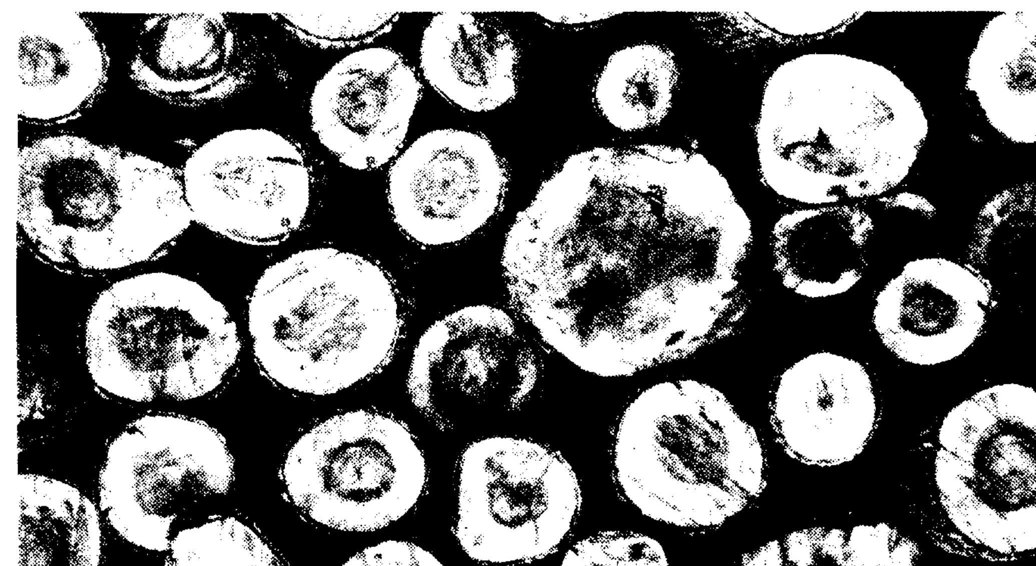

Limburgs Dagblad 75 jaar. Dit deel van de jubileumkrant gaat over kranten en journalistiek

De illustratie op deze pagina verbeeldt een kringloop: van boom via krant tot boom.
Ontwerp
Hanno Uittenbogaard,
Foto's
Dries Linssen

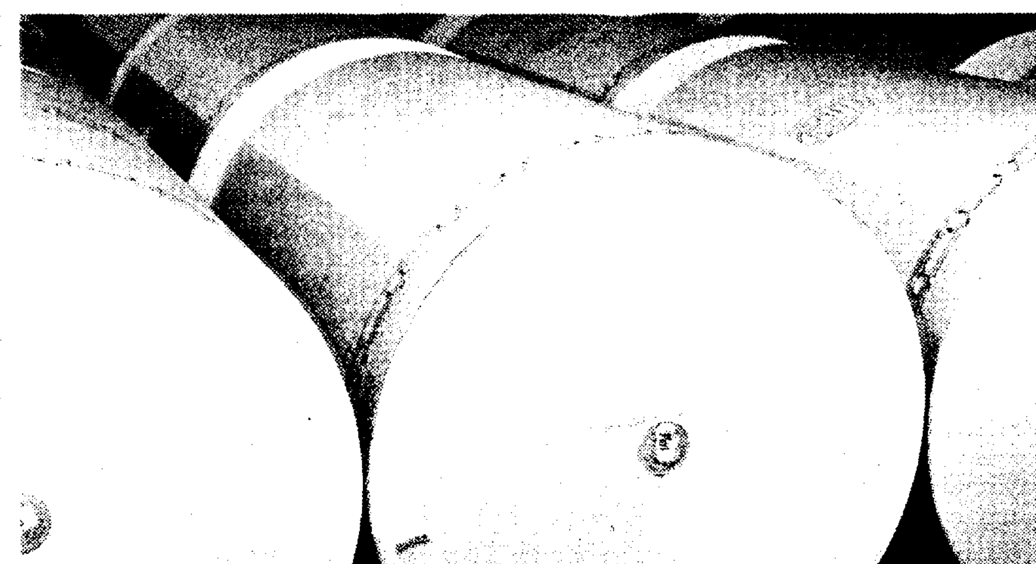

Proficiat

75
Limburgs Dagblad
Jaar

● Hoofdredacteur Ron Brown tijdens het ochtendberaad op de redactie: 'Voor de journalisten gaat er van die rechtstreekse concurrentie een enorme motivatie uit.' Foto: DRIES LINSSEN

Ron Brown, Engelse setter

Zijn letterlijke plaats bovenaan op het Limburgs Dagblad is wat bizar gekozen. Hoofdredacteur Ron Brown – Losse nummers ƒ 1,65. Het sikje na zeven heilige jaren een tint grijzer. Spoeling dun, al is het baardje nog lang niet zo wit als de haren van Sir George Kessler. Het pigment zit ook vaak meer van binnen. „Ik ben een nieuwsjunk." Hij draagt een flikkerende dasklem. Om de pluriformiteit bijeen te houden en misschien ook wel, omdat hij gruwt van het frivole 'laat maar waaien'. Over de waakhondfunctie van de krant, behoedzaam grommend: „Je moet je als redactie niet voor een karretje laten spannen, maar alleen voor die hele grote wagen met alle lezers erop."

Ron Brown (45), cockney, papiamento, een polyglot met de doedelzak. Dat is – goedemorgen – waarlijk iets anders dan Ben Romijn op de Gazelle tussen Colmont en Ransdaal, ofschoon die vanuit het verende zadel evengoed een nauwe kijk had op het bieten- en buitengebeuren. Er is nóg een natuurlijke overeenkomst. Hoofdredacteuren houden van sport. Intentioneel dicht bij het volk. Met een lobje of ace. Maakt geen fluit verschil. Als het maar raak is. In het hart van het doel.

Hij praat een beetje als de Britse premier Major. Stram en zorgvuldig articulerend. In geordende alinena's en zelden buiten de marge. „Ik sta nu met één voet op de berg," jodelde hij veertien dagen na binnenkomst in een onbewaakt ogenblik. Reinhold Messner is ook op een molshoop begonnen.

Ron Brown volstaat tijdens de vakantie vooralsnog met de amper tweeduizend meter van het Kitzbühler Horn en prefereert ter oefening de bulten van het Mergelland. Niveau op peil. Een hoofdredacteur bepaalt zijn marsroute, de pupillen gefixeerd op de wiebelende naalden van kompas en hoogtemeter.

Heuvelopwaarts met het lijfblad dat hij 's morgens gretig als een 'stukje van mijzelf' uit de bus haalt. „In principe moet je de lezer een compleet pakket bieden. Het belangrijkste binnen- en buitenlandse nieuws, maar ook nog eens een keer dat uit de streek en de eigen woonplaats. In feite maak je twee kranten voor de prijs van één. Dat is de kracht van het regionale dagblad." Vereist specifieke voorwaarden en invullingen.
„Op de eerste plaats een gedegen organisatie om aan het algemene nieuws te komen. Niet alleen het Algemeen Nederlands Persbureau, maar ook de Gemeenschappelijke Persdienst met een netwerk van buitenlandse correspondenten en een aparte redactie in Den Haag, waar de aangesloten kranten elkaars bronnen in de diverse provincies van Nederland vormen." Een behoorlijk sterk lichaam om toch algemeen nieuws met een eigen gezicht te brengen. „Dus niet de eenheidsworst."

Vervolgens de regionale en plaatselijke informatie. „Die moet je zelf gaan halen middels een groep verslaggevers, correspondenten en free-lance medewerkers." Brown bestiert op de redactie rond zeventig journalisten en meer dan honderd correspondenten.

Het Limburgs Dagblad moet, hoewel... niets zo vergankelijk als een krant. Belandt nog dezelfde dag bij de stapel voor de fanfare of handbalclub, al is het sinds de uitvinding van Edet niet meer op de laatste hoop. „Met televisie of radio kun je niet concurreren wat de snelheid van het nieuws betreft, maar die media zijn ook heel snel en vluchtig." In de audiovisuele stortvloed zien de mensen door de bomen het bos niet meer. Ze hebben vaak het verlangen om nog eens rustig te kijken naar wat er nu precies is gebeurd. „Ook om de achtergronden te vernemen. Waar moet je op letten? Wat is belangrijk?"

Presenteren

De krant vult aan, voegt toe. „Een extreem voorbeeld is de Golfoorlog. Op een gegeven moment heeft de kijker zóveel informatie zó snel binnengekregen, dat je dat als krant moet gaan rangschikken, selecteren, presenteren in woord en beeld. Met infographics die exact aangeven welke bewegingen er zijn gemaakt op het slagveld. Daarnaast is het ook zo dat je de berichtgeving uit een krant altijd op elke plek kunt consumeren, terwijl je bij een elektronisch medium voor een kastje moet gaan zitten en bovendien nog aan bepaalde tijdstippen gebonden bent."

De krant kun je oppakken wanneer het je uitkomt en 'op je gemak' bekijken. „Die behoefte is" – guitig plastisch – „onuitwisbaar."

Aandacht

De televisie heeft een nieuwsscheppend element en vestigt de aandacht erg gemakkelijk op een plotselinge ontwikkeling. „Dan komt de krant in beeld. Je hebt het zelfs met voetbalwedstrijden. Live uitgezonden, maar je moet niet wagen om daar de volgende dag niets over in de krant te hebben. De mensen willen weten: wat vond de krant ervan? Hoe zat het ook alweer, heb ik het goed gehoord of gezien? Reacties en commentaren van spelers. Moet je allemaal brengen. Ook hier zie je weer die aanvullende en versterkende functie." Van de drie regionale bladen in de laars van Limburg, het kan niet op.

„Bedrijfseconomisch misschien niet logisch, maar journalistiek gezien wenselijk. De consument vindt het aantrekkelijk te kunnen kiezen voor een krant waar hij of zij zich het meest bij thuisvoelt. Voor de journalisten gaat er van die rechtstreekse concurrentie een enorme motivatie uit. De kick die je krijgt wanneer je iets brengt dat de ander niet heeft. Het proberen elkaar vóór te zijn, houdt je wakker."

Competitie

Een regionale krant in een gebied zonder concurrentie kan het bericht rustig een dag laten liggen. De competitie garandeert een stukje kwaliteit, houdt de kranten 'zó op hun tenen, dat het voor de lezer alleen maar goed is'. En voor de hoofdredacteur. Hij geeft geen krimp.

Opgegroeid op Curaçao, geschoold in Fleet Street. Van een Limburgse moeder en een Britse vader. Wat dungezaaide chromosomen van de Mosasaurus, maar het Angelsaksische zweempje is evident.

Hij valt je niet meteen om de hals à la rondborstige Van Neerven. Monty Python's Flying Circus – m'n zuster. Brown is de volslagen antipode van Huyskens, de Olympiër met het gouden pennetje, maar geen Samaranch in de lobby. Als nestor van de redactie heb je ze allemaal overleefd. Jules, Joop (Van den Berg: 'Schrijf Roda maar eens goed onder de zoden'. Had zelf nog nooit een voetbalwedstrijd gezien), Pierre, Winus, Ben. Hoofdredacteuren, het zout in de pap en in de wonden.

Aanstekelijk

Volgens de Dikke van Dale is de hoofdredacteur 'de voornaamste van de redacteuren die de hoofdleiding van een krant, tijdschrift of woordenboek heeft'. Een simpele omschrijving van een aanstekelijke job: van een nest wespen een honingraat maken.

Ron Brown doet het op zijn Brits. Effectief leiding geven 'vanaf een bepaalde, noodzakelijke afstand'. Om de objectiviteit te garanderen. „Dat kan een beetje kil en zakelijk overkomen, maar ik denk wel dat het zo fair mogelijk is."

Ietsepietsie high brow(n): „Vanuit een personele organisatie gezien, behoren journalisten tot de meest moeilijke werknemers." Het zijn op de eerste plaats creatievelingen en 'doorgaans niet zo gedisciplineerd'. Geen taferelen zoals op een bank, waar iedereen keurig achter het bureau zit te werken. „Je hebt te maken met een zekere mate van vrijbuitersmentaliteit, met een hoeveelheid gezond wantrouwen van gezag. Het aardige is nu, dat men dat ook binnen de eigen organisatie gaat toepassen."

De autoriteit van de hoofdredacteur wordt met hetzelfde gezonde wantrouwen bejegend als het gezag van een gouverneur, minister of burgemeester. „Daar is op zich niets op tegen" – omdat het een beroepstrek is – „maar het moeilijke is om van het beweeglijke, nauwelijks te vatten geheel van zo'n redactie van allemaal individuen een team te maken dat samen een produkt uitbrengt."

Verantwoordelijk

Groepeer dertig journalisten naast elkaar en je krijgt dertig verschillende opvattingen over wat je in de krant zou moeten zetten. „Het is noodzakelijk daar een eenheid in te scheppen door op een voor die mensen zo begrijpelijk mogelijke wijze aan te geven wat de behoefte is van onze markt." In die latent inflammatoire situatie fungeert hij als ontstekingsremmer. „Omdat ik, en niet de directie, de autonome verantwoordelijke ben voor de redactionele inhoud, de lijn en het gezicht van de krant." Dat is slechts het begin van het verhaal.

De erudiete 'pater familias', de dikhuid uit het Jurassic Park is inmiddels fossiel. Management troef. Mede op die kwaliteit werd Brown, adjunct van Het Nieuwsblad in Tilburg, door een headhunter geselecteerd en aan de haak geslagen voor het Limburgs Dagblad. Een nationale primeur: 'koppensneller' haalt hoofdredacteur-manager binnen.

'Mannutjesment', ahum... moet je, wederom als veteraan, toch even laten bezinken. Ron Brown, trendsetter. Zal wel speciaal voor de 'jonge honden' wezen.

Verschuiving

De brand in een sigaartje stekend: „De nieuwe lichting hoofdredacteuren is een groep die management wat meer als aanleg in zich heeft. Dat komt, omdat het proces van het produceren van een dagblad steeds gecompliceerder wordt, waardoor je een duidelijke accentverschuiving hebt naar het puur journalistieke produkt enerzijds en naar het management anderzijds. Met het uitvoeren van personeelsbeleid, met indelings- en technische problematieken bij het vervaardigen van een krant en met het creëren van condities waarin redacteuren kunnen opereren, gaat zóveel tijd verloren, dat je eenvoudigweg je niet volledig kunt bezighouden met de louter journalistieke kant."

Brown, zesentwintig jaar in het vak: „Vroeger lagen de voorwaardenscheppende activiteiten geheel bij de directie. Dat was bovendien aanzienlijk minder ingewikkeld, omdat er van inspraak weinig sprake was. De directie gaf een hoeveelheid middelen en opdrachten aan de hoofdredacteur. Die voerde uit en aldus geschiedde. Zo werken we vandaag niet meer."

De redactie heeft, benadrukt hij, een beduidend grotere inbreng gekregen in de wijze waarop de krant wordt samengesteld. „Een gevolg van het samenspel tussen redactioneel managementteam, nieuwsdienstequipe en redacteuren die het in het veld moeten doen. Dat zijn heel goede, creatieve processen voor een krant."

Dualisme

Hoofdredacteur Ron, manager Brown. In zijn rugzak torst hij de splijtende last van drukkend dualisme. Trait-d'union tussen redactie en directie.

„De veranderde rol plaatst de hoofdredacteur in een merkwaardige positie." De redactie ziet hem als exponent van de leiding, de directie als bazuin van de redactie. Hij zit midden in dat krachtenveld.
„Wat hoofdredacteur en directie bindt, is dat ze beide een krant willen maken, die zoveel mogelijk aftrek vindt. Vervolgens komt de directie met bedrijfseconomische elementen, baten en kosten. Bij mij liggen de prioriteiten in het optimaal presenteren van het journalistieke resultaat. Papier, ruimte, mankracht. Dat betekent zo hard mogelijk tegen de grenzen van het rendement aan drukken, terwijl de directie precies naar de andere richting duwt."

De gebeten hond is hij sowieso. „Als je de redactie ongebreideld haar gang laat gaan door alles maar uit te geven wat men nodig acht, kom je waarschijnlijk spoedig met een failliete krant te zitten. Is niemand mee gebaat." Ter geruststelling: „Een hoofdredacteur blijft primair journalist. Gewapend met die instelling ga je de discussie met de directie aan." Constant manoeuvrerend tussen twee belangen in.

Schrijven

Een Engelse setter met een hondebaantje. Aan schrijven komt hij amper meer toe. „Doet pijn. Toen ik kwam, heb ik gezegd: twee jaar managen en daarna begeef ik me weer frequenter op het journalistieke vlak. Is volslagen onhaalbaar gebleken. Als je vele dagen in allerlei vergadercircuits hebt vertoefd, snak je er soms naar de straat op te gaan en een lekker stukje te maken. Het vervelende is dat je de twee heel verschillende disciplines van journalistiek en management eigenlijk niet kunt combineren."

Kringetjes blazend: „Ik vraag me overigens af of het goed is voor een hoofdredacteur deze klus bij wijze van spreken twintig jaar achter elkaar te blijven doen." Hij is daar nog niet uit.

Waar hij met de zesenzeventigste en volgende jaargangen naar toe wil? „Hoe je het ook wendt of keert, de krant wordt nog altijd verkocht op de relevantie voor de lezer. Het is een spiegel van de maatschappij waarin zij verschijnt. Vroeger aanvaardden of slikten mensen dingen, omdat ze niet beter wisten. Dat is nu heel anders. Je kunt de burgers niet meer vertellen wat ze van iets moeten denken."

Lezersonderzoek

Een geschikt handvat bij het uitzetten van de koers is het lezersonderzoek. „Onze marketingafdeling peilt de behoefte. Wat zijn de wensen van de lezer, waar liggen zijn interesses? We luisteren, trekken conclusies. Een van de regelmatig terugkerende opmerkingen die we van lezers krijgen, is dat we" – met accent – „zo'n duidelijke krant zijn. Daarbij bedoelt men niet alleen wat het weergeven van het nieuws betreft, maar ook dat het gemakkelijk terug te vinden is in de krant."
De 'Brown Incorporated' als reflector en waakhond 'die boven water moet trekken wat niet deugt'. Het verbaast hem dat die functie van het dagblad nog te vaak wordt onderschat. „Hinderlijk volgen van overheden en besturen is onze plicht. Ik merk dat heel sterk met de politiek in Limburg, vooral met de corruptie-affaires. Vaak word je gevraagd: 'Waar zijn jullie nou mee bezig? Alweer negatieve berichtgeving'. De politiek zou dat niet eens moeten willen. Ik denk dat daar de rol van de onafhankelijke pers erg getest wordt."
De krant spreekt klare taal in de tegenwoordige tijd. „Bij de huidige generatie verslaggevers bespeur ik een gezondere, objectieve betrokkenheid dan in de jaren zestig, zeventig. Toen hadden journalisten een persoonlijke missie. Ze waren bezig met het opleggen van hun visie aan de lezer."

Whisky

Op de drempel van zijn 'hok' geeft hij zich koeltjes toch even bloot. „Ik heb tegen mijn vrouw gezegd: je kunt beter met een zeeman trouwen dan met een journalist. Een matroos zie je af en toe nog." Hij is film- en leesfanaat. Wereldrecordhouder in whisky. Kwispelstaartend: „Honderdtwintig soorten geproefd. Niks John Walker of zo. Alleen de échte." Triomfantelijk: „Ik ben van plan dat totaal te verdubbelen." Verhip.

Het kan nog sterker. Twee genres muziek roepen 'hevige emoties bij me op'. Het jengelende gepiep van de bagpipe (de doedelzak dus) en het opzwepende ritme van de salsa. Extreme tonen, maar ze zitten hem beide in het bloed. Net als de krant.

door
HARRY MURÉ

Mijnwerker

Zoals een mijnwerker in de aarde wroet, op zoek naar kostbaar steenkool, zo werkt ook een journalist. Niet met een pikhouweel en schop, maar met gezond verstand, doorzettingsvermogen en een behoorlijke portie nieuwsgierigheid, gaat hij op zoek naar nieuws. Vervolgens moet hij met een vlotte danwel scherpe pen daar een interessant verhaal van maken. Mijn vader werkte ondergronds op de staatsmijn Emma en deed daar als schiethouwer veel meer stof opwaaien dan ik tot nu toe in mijn journalistieke carrière bij het Limburgs Dagblad. Het is me al vaker opgevallen dat er tussen dat fysieke werk van de mijnwerker en het geestelijke werk van de journalist zoveel overeenkomsten zijn.

Een mijnwerker moet diep de grond in en zich door harde steenlagen heenboren, kortom veel moeite doen om uiteindelijk bij dat materiaal te komen waar het om gaat. Zo moet ook de journalist zich behoorlijk wat moeite getroosten om nieuws te vergaren. Voorlichters en andere afschermende instanties kunnen keiharde lagen vormen, die moeilijk te doorboren zijn. En iedereen weet precies hoe je het verhaal moet schrijven en wat er in moet komen te staan. 't Liefst namen ze je de pen uit handen om ongenuanceerd hun mening weer te geven. Ze willen je de verkeerde gang insturen, je voor hun eigen karretje spannen. Ze sturen je daar heen waar een mager adertje steenkool te vinden is. In eerste instantie ben je daar blij mee, maar het echte kolenfront is ergens anders. Die rijke lagen vindt je alleen door zelf te zoeken, zelf je richting te bepalen, te boren, schieten, puin te ruimen, materiaal te ordenen.

O ja, er is ook wel op een gemakkelijkere manier bruikbaar materiaal te vinden. 't Nieuws ligt bij wijze van spreken op straat. Maar wat in dagbouw gewonnen wordt, is toch niet van zo'n goede kwaliteit als dat gitzwarte goedje dat na veel moeite van ver onder de grond aan het daglicht wordt gebracht. Het brandt langer, het is rijker aan energie.

En als je een keer gevonden hebt wat je zocht, als je hebt aangeboord waarnaar je op zoek was, dan weet je in eerste instantie niet wat je losmaakt. Er kan een lawine van materiaal op je afkomen. Eenmaal op de juiste plaats kun je produktie maken, veel kolen naar boven sturen. Zo kan ook de journalist veel zwart afgeven in de vorm van honderdduizenden lettertjes als hij eenmaal de juiste nieuwsbron te pakken heeft. Dan kan hij iets losmaken in de maatschappij, ja soms zelfs bergen verzetten.

De onzichtbare, rondsluipende ondergrondse moordenaar, het mijngas, is in een geestelijke variant ook te vinden bij de journalist. De mijnwerker moest zijn lamp in de gaten houden om te zien of het verstikkende gas hem niet omsluit, om met trefzekerheid een einde aan zijn werkzaamheden te maken. Zo moet de journalist zijn innerlijke vlam, zijn maatschappelijke en journalistieke drijfveer goed in de gaten houden, brandende houden, voeden en koesteren zodat hij niet bekneld raakt in de raderen van alle bijzaken die onlosmakelijk verbonden zijn met het maken van een krant. Soms heeft de journalist niet eens tijd om te 'boeteren'. Gelukkig is de kameraadschap er net zo groot als ondergronds, zodat hulp geboden wordt wanneer dat nodig is. En is eindelijk het werk gedaan dan hebben zowel mijnwerker als journalist behoefte aan vocht. De een water om het kolengruis uit zijn poriën te wassen, de ander een wat geestrijker vocht om in plaats van de buitenkant juist de binnenkant nat te maken.
Mijnwerker bij het Limburgs Dagblad? Met een beetje fantasie kan het.

wim dragstra

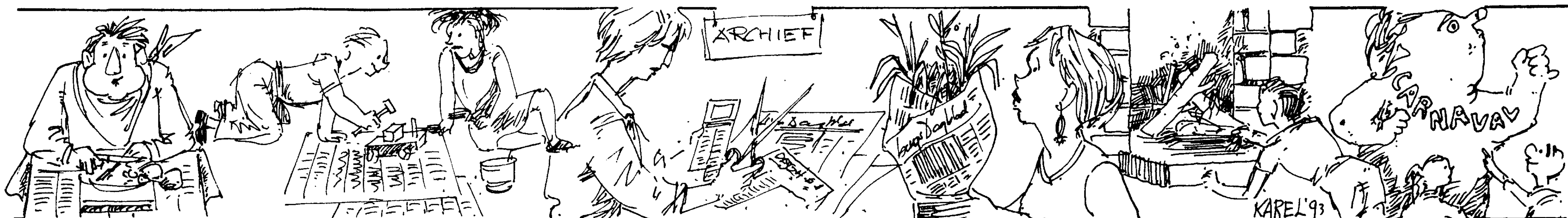

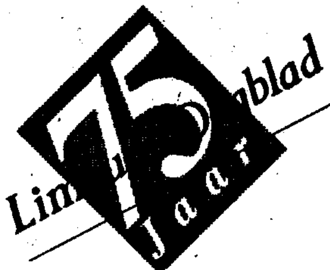

Proficiat Limburgs Dagblad 75 Jaar

…eerling

…mburgs Dagblad bestaat 75 …n ik 'zit' twintig jaar in de …alistiek. Als het economisch tij …l te zeer tegenwerkt wordt de …t in 2018 eeuwling. Dan ben ik al … enige jaren ondergegaan in het …en van vutters en …oengerechtigden, …opgesteld dat deze …eningen tenminste nog bestaan … die tijd. Jubilea en …senlevens zijn heel betrekkelijk, …ijkt maar al te vaak.

…i 1973 zette ik als 21-jarige …te student mijn eerste wankele …eden op het glibberige pad van …staalde schrijverij bij het …ants Dagblad, dat mij als …ng-journalist in dienst nam tegen …salaris van nog geen zeshonderd …n per maand. Aangezien de …agse werkweek voor …alisten in die tijd nog niet …ond, werd je voor dat …nomische bedrag geacht …weer continu in dienst van de … te zijn. De ene week deed je …agen avond/nachtdienst, die om …ur begon en tegen vier uur 's …nds eindigde, van zondag tot en …rijdag. De andere week werkte …cieel in dagdienst, met minstens …twee gemeenteraads…aderingen in de avonduren op …rs van exotische …entehuizen in Hedel, Esch, …den of Erp, om maar eens een …dwarsstraten te noemen. …ndien assisteerde je 's zondags … sportredactie, als …genuittikker, koffiehaler en wat …meer zij. Werkweken van zestig …waren eerder regel dan …ndering en van compensatie in …tijd had een kleine twintig jaar …en nog geen journalist gehoord.

…oofdredacteur was iemand in …voren toren, die je als een …t diende te benaderen, pink op …aad van de broek en in de …ng. De chef stond erop dat je …aansprak met 'meneer'. Pas …eer je na drie jaar van …sproken gedrag je leerlingentijd …volbracht en als de krant je …hikt achtte om je als volslagen …alist der derde klasse jongste …gorie in te huren zei de chef …erend dat ook jij hem in het …og bij zijn voornaam mocht …spreken. Dan hoorde je er echt … tot die tijd was je slechts een …lukkige stoethaspel, die …waar ongelooflijk veel werk op …schouders diende te nemen, … er verder maar wat bijbungelde.

… als leerling-journalist in dienst … hield tevens de belofte van een …opleiding in. We waren in 1973 …'n stuk of zeven leerlingen en …ele maanden hadden we nog …van enige opleiding gezien of …omen. We waren gewoon in het … gekwakt en moesten maar zien …e bleven drijven. Na lang …ingen kregen wij via de …aresse van de hoofdredactie …een schriftelijke cursus van het … de maag gesplitst, die wij in …schaarse vrije tijd dienden te …n. Daar hadden wij niet van …en eigenlijk ook geen zin in. Al …g maakten wij de afspraak dat … beurten de schriftelijke …ingen zouden vervaardigen, die …verschrijving aan elkaar zouden …eden en vervolgens naar onze …lijke leraar – of zat die bij een … onderwijsinstituut? – zouden …uren. Spoedig bevreemdde het …at wij voor onze activiteiten …e heel verschillend werden …deeld, terwijl het toch duidelijk …n en hetzelfde meesterwerk … Toen wij onze docent hiermee …nteerden, deelde hij ons mee … niet van hem konden …chten dat hij voor de …elijke honorering die hem voor …spanningen ten deel viel, nog …el werk van ons werk zou …maken en dat hij dus maar …rten een 6, 7 of 8 noteerde, …het hem uitkwam.

… de cursus nooit afgemaakt en …k niet al te lang leerling …n. Na twee jaar had ik het wel …ij het Brada, zoals wij het …ts Dagblad noemden. In die … er een schreeuwend gebrek …gezins vakbekwame …uren en als je twee jaar met …cces als leerling bij een krant … had, lagen de banen voor …eten en opscheppen. Voor …on toen een lange …ing die mij met nogal wat …nde journalistieke …rs in aanraking (en …) bracht. Als …oofdredacteur zit ik nu zelf … op die stoel.

…mij met 'meneer' aanspreken, …aar.

peter stiekema

● Johan en Agnes Kölgen: We stonden vijftig jaar op de markt in Heerlen en dan moet je weten wie er dood is.

● Johan Kölgen en Jo Notermans: politiek van Rusland tot Waubach. Foto's: KLAUS TUMMERS

Landgraafse ouderen zweren bij de overlijdensadvertenties

Al tientallen jaren geboeid door de krant

Welke lezer het langst het Limburgs Dagblad leest, valt niet met zekerheid te zeggen. We namen een proef in Landgraaf en troffen daar mensen die al vijftig jaar en langer elke ochtend reikhalzend naar de brievenbus kijken. Hunkerend naar 'hun' Limburgs Dagblad. Ze hebben een duidelijke voorkeur: overlijdensadvertenties, puzzels, sport, ingezonden brieven en lokale politiek. Maar die sex-advertenties, oei!

De directie van bejaardencentrum Heereveld in de Landgraafse kern Ubach over Worms heeft zes abonnees van het Limburgs Dagblad verzameld. En dat zijn échte. Al tientallen jaren lang krijgen ze de krant in de bus.

Bijvoorbeeld de 87-jarige Jo Notermans, die de krant al meer dan vijftig jaar leest. „Eerst thuis bij m'n ouders, vanaf m'n huwelijk in 1940 heb ik een eigen abonnement. Ik wil weten wat er in mijn omgeving gebeurt. Heel belangrijk zijn de overlijdensadvertenties. Ook dingen over landbouw, want ik ben boer. Ik lees de krant elke dag en volg de politiek van Rusland tot Waubach."

Soms vindt hij het ook maar flauwekul. „Als er van die vrouwen in staan, vrouwen die ons niet *liken*." „Meneer Notermans, welke vrouwen zijn dat dan?" „Ja, dat ga ik u toch niet vertellen!" Grote hilariteit.
Harie Halmans (78) is duidelijker: „Die sexadvertenties: als we vijftig jaar jonger waren dan zouden we ze misschien drie keer lezen."

Het is duidelijk, al onze gesprekspartners, opgegroeid in de Rijke Roomsche tijd, vinden al die 'hete vrouwen' in de krant maar niks.

Veel meer waardering hebben de Landgraafse ouderen voor de uitgebreide reportage over de bisschopswijding. „Dat was prachtig, mooie foto's."

Even de proef op de som nemen. „Meneer Notermans, leest u de poppagina?"
„De wat?"
„De poppagina."
„Wat is dat?"

Harie Halmans heeft de krant sinds 1 oktober 1937. „Ze heeft altijd in mijn kapperszaak gelegen, samen met de Volkskrant."
Halmans leest de krant voor de overlijdensadvertenties: „Vijf van m'n schoolkameraden zijn de afgelopen weken gestorven. Ook het Heerlense nieuws, de sport en ingezonden brieven volg ik. Sommige brieven zijn pure kolder, andere zijn goed. Maar ik lees ze van A tot Z."

Marianne Hoeppermans (68) is al 41 jaar geabonneerd. „Ik lees de laatste jaren overlijdensadvertenties en ingezonden brieven. De rest van de krant is voor mijn man. Ik heb me er nooit voor geïnteresseerd."

● Harie Halmans en Marianne Hoeppermans: het Heerlense nieuws, de sport en ingezonden brieven

Jo Nelissen (84) herinnert zich nog de tijd dat de krant een kwartje kostte. „Ik lees de advertenties en de sport."

De ouderen puzzelen ook dat het een lieve lust is. Alleen de cryptogrammen zijn te moeilijk: daar krijgen ze hoofdpijn van.

Voor de 80-jarige Agnes Kölgen is het Limburgs Dagblad het gemakkelijkst. „We stonden vijftig jaar op de markt in Heerlen en dan moet je weten wie er dood is. En dat staat precies in het Limburgs Dagblad."

Haar man Johan Kölgen (83) leest de krant al 65 jaar en steekt daarmee de anderen naar de kroon. „In 1928 kreeg je acht pond spek voor een gulden. Alle slagers adverteerden daar toen mee in de krant."

door
JOOS PHILIPPENS

Net als de anderen kan hij geen duidelijk antwoord geven op de vraag of de krant in de loop der jaren veel veranderd is. „Dat zijn kleine veranderingen, hoe ze vroeger precies was, weet ik niet. Dat maakt me ook niet zo veel uit."

Iets anders stoort Kölgen wel degelijk: „Ik vind de krant de laatste jaren te duur geworden voor ouderen. Iemand die anderhalve ton verdient, betaalt even veel. Geef trouwe abonnees, die de krant al decennia lang lezen, korting."

Wie weet helpt deze hartekreet. Maar een abonnement delen met anderen, nee daar voelt niemand iets voor. „Dat werkt niet. Je moet de krant kunnen lezen wanneer je dat zelf wilt," is de teneur.

Nu we toch in Landgraaf zijn, wippen we even binnen bij de familie Boumans in Schaesberg. Want de 80-jarige Frans heeft van juni tot en met december 1930 bij het Limburgs Dagblad gewerkt.

„Directeur Hoefsmit liet me als 16-jarige naar de krant komen, die tot 1932 gevestigd was op de hoek Saroleastraat-Dautzenbergstraat in Heerlen. Ik moest onder meer de drukproeven van advertenties per fiets bezorgen bij grote bedrijven als Vroom & Dreesmann en Hollekamp. Regelmatig lag ik in de clinch met de tramrails. Op het Emmaplein raakte ik met m'n voorwiel tussen de rails en smakte ik op de grond."

„Vroeger hadden we thuis de Limburger Koerier, maar wij namen in 1948 na ons huwelijk een abonnement op het Limburgs Dagblad." Zijn vrouw Maria (76) leest ze elke ochtend het eerste. „Ik begrijp niet hoe mensen zonder krant kunnen," zegt ze. „Je wilt toch weten wat in Schaesberg gebeurt en ook de overlijdensadvertenties zijn heel interessant. Ik denk dat er nu veel meer landelijke dingen in staan dan vroeger."

Hun oudste zoon Dré is wethouder in Landgraaf. „Dan ben je benieuwd wat ze over hem schrijven. Op zich hebben er vaak heel rotte dingen in de krant gestaan, vooral toen hij tussentijds overstapte naar het CDA. Dré is daar niet boos om, wij ook niet."

Sport blijkt ook in huize Boumans erg belangrijk. Zij weet precies wat Becker en Krajicek hebben gemaakt. Hij volgt het voetbal en kijkt veel naar snooker.

De krant begint voor hen toch pas echt bij het tweede katern. „Het plaatselijk nieuws, daar gaat het om. Hier staat bijvoorbeeld dat ze tunnel bij het station in Heerlen gaan afsluiten."
Frans heeft daar eens gezien dat een verslaafde een mes bij zich had. „Toen dacht ik voor het eerst: er zou je toch maar eens iets gebeuren. Vroeger had je geen angst, maar nu mijd ik die tunnel toch maar liever."

Door deze korte peiling wordt duidelijk dat het Limburgs Dagblad in Landgraaf een factor van belang is. Soms verguisd, maar vaak geprezen. En vooral: onmisbaar.

Mis

Over geen beroep bestaan zoveel misverstanden en vooroordelen als over de journalistiek. Ja, misschien over de prostitutie; net als dat oudste beroep bestaat de journalistiek al heel lang: misschien is het wel het op een na oudste beroep, want ik denk dat de mensen nog op handen en voeten liepen, toen er onder hen al 'wandelende nieuwsbladen' waren, mensen dus die nieuwtjes verzamelden en doorbriefden. Toen ontstond meteen ook het belangrijkste vooroordeel: journalisten overdrijven, om niet te zeggen: ze liegen.

Nu staan er in de krant veel slordigheden, en iedereen over wie wel eens in de krant geschreven werd, kan er over meepraten, het is ontzettend lastig om iemands woorden weer te geven op de manier waarop hij of zij die bedoeld heeft. Echte communicatie is razend moeilijk, menig huwelijk is er op stuk gelopen.

Maar journalisten werken in een glazen huis en worden onmiddellijk geconfronteerd met hun fouten; vooral journalisten bij regionale kranten, die op de ochtend dat de fout in de krant staat daar enkele telefoontjes met boze of verdrietige lezers over te verwerken krijgen.

Zo staan mensen er niet bij stil dat de krant niet door een paar snelle jongens en meisjes in open sportwagens bij elkaar wordt 'gereden', maar dat een belangrijk deel van het werk het snuffelen in archieven en naslagwerken is. Dat veel nieuws bij elkaar wordt getelefoneerd vanaf de redactie. Dat een belangrijk deel van het redactiepersoneel, bij sommige kranten wel de helft, maar minstens eenderde, bezig is met het verwerken van de artikelen die door anderen geschreven zijn.

De journalisten schrijven ook niet de advertenties, en zijn daar ook niet verantwoordelijk voor. Sommige directies willen nog wel eens, als ze in een jolige bui zijn, roepen dat journalisten, als ze tenminste braaf zijn, de achterkanten van de advertentiepagina's mogen volschrijven.

Nog zoiets: er moet al heel wat gebeuren, wil de directie van de krant proberen, de redactionele inhoud te beïnvloeden. De redactie is daar vrijwel helemaal vrij in; de hoofdredacteur is verantwoordelijk, ook eventueel voor de rechter, voor wat de journalisten hebben geschreven. Dat alles ligt vast in het 'redactiestatuut'. Mensen in invloedrijke posities proberen wel eens iets uit de krant te houden (of juist er in te krijgen) door een telefoontje of een briefje aan de directie. Meestal worden ze dan meteen doorverbonden met de redactie, want die gaat over de inhoud van de krant, en niemand anders.

Anders dan men denkt mogen journalisten niet 'overal gratis in'; vooral kinderen en jongeren denken dat: de bioscoop, het voetbalstadion, de kermis. Zeker sinds gebleken is, dat ook in Nederland de corruptie welig tiert, springen journalisten nog voorzichtiger om met hun onafhankelijkheid. Al kan een journalist op kosten van een fabrikant best een reisje maken naar diens fabriek; als maar vooraf duidelijk is afgesproken dat de journalist, als hij wil, helemaal niets hoeft te schrijven; en als hij wèl schrijft kan hij zelf uitmaken wát precies.

En dan nog iets: sommige mensen denken dat het een eer is om in de krant te komen. (Op de televisie is tegenwoordig nog meer eer). Maar bedenk wel dat, uitzonderingen daargelaten: er iets met je aan de hand is als je in de krant komt. En lang niet altijd gunstig...

sante brun

Cor S. leest Limburgs Dagblad in Oostenrijkse gevangenis

Verst wonende abonnee tegen wil en dank

Constant von Hutzendorfstrasse 41, Graz, Oostenrijk. Het is het (tijdelijke) adres van de verst wonende abonnee van het Limburgs Dagblad: Cor S. Dat zijn achternaam niet voluit wordt geschreven, heeft een reden. Cor S. (27) zit in Oostenrijk in de gevangenis. De Kerkradenaar werd door de rechtbank in Graz veroordeeld tot vijfeneenhalf jaar voor cocaïnesmokkel. Op dit moment heeft Cor S. nog een jaar of drie op te knappen. Maar waarschijnlijk zal hij wegens goed gedrag eerder op vrije voeten komen.

door
FRANK SEUNTJENS

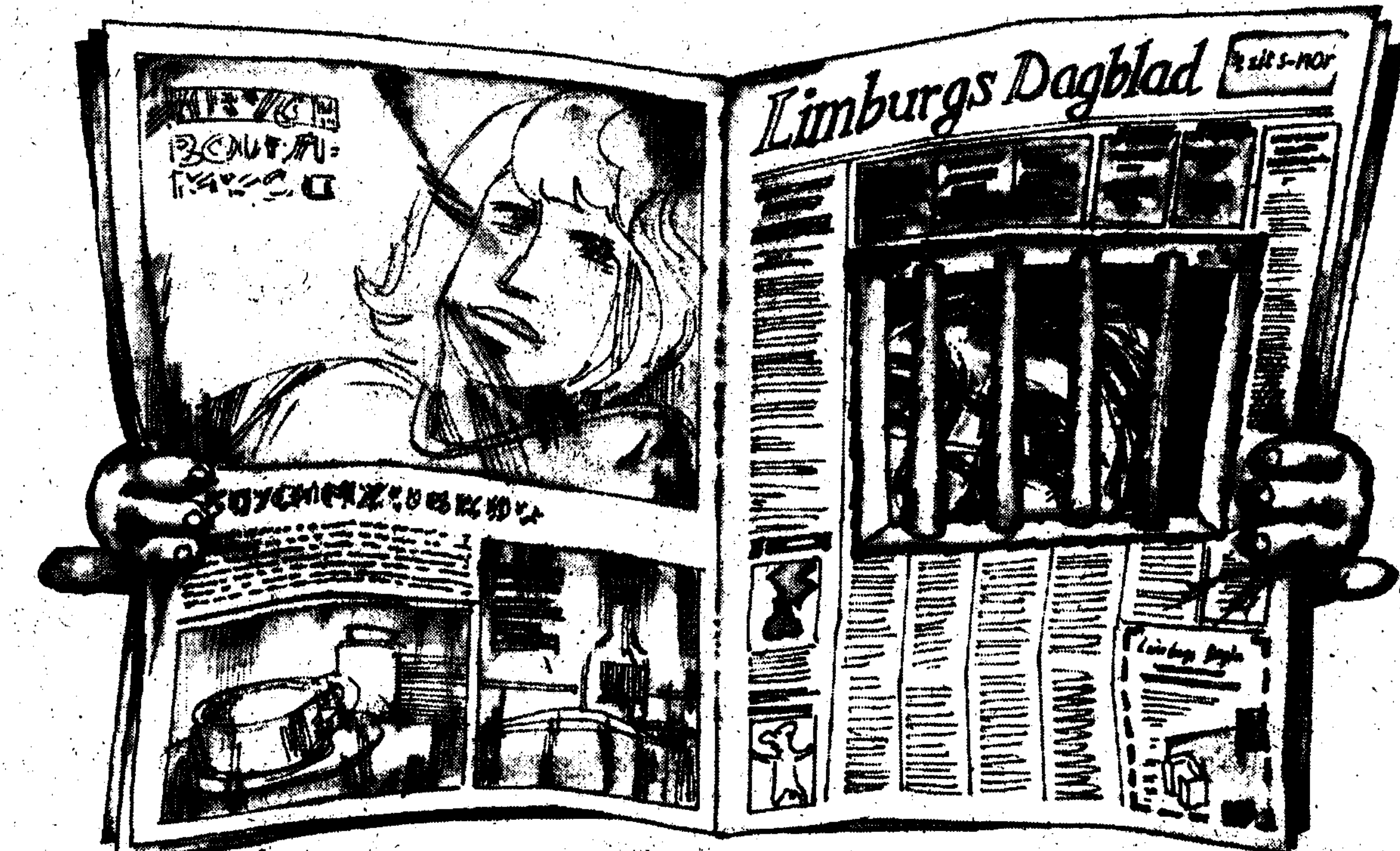

Tot die tijd zorgt zijn familie ervoor dat Cor S. in zijn cel de krant kan lezen. Zes dagen in de week krijgt hij het Limburgs Dagblad toegestuurd. Zo'n buitenlands postabonnement is niet bepaald goedkoop: 360,35 gulden per kwartaal. Omgerekend is dat 4,50 gulden per krant. De verzendkosten zijn nu eenmaal hoog.

Trek in een interview heeft Cor S. klaarblijkelijk niet. Brieven met het verzoek eens langs te mogen komen of anders zelf zijn ervaringen op papier te zetten, worden niet beantwoord. Ook zijn familie wil niet meewerken. „Dat lijkt me niet zo'n goed idee," zegt zijn broer. „Daar krijgt-ie alleen maar meer problemen door. En die heeft Cor al genoeg."
Cor S. werd dus tegen wil en dank de verst wonende abonnee. Samen met drie andere Kerkradenaren werd hij in april 1991 in een hotel in Graz in de boeien geslagen. Cor S., George K. (42), Mark A. (25) en Ilona H. (17) waren naar Oostenrijk gereisd om vijf kilo cocaïne af te leveren. Tot hun stomme verbazing waren de kopers rechercheurs. Het kwartet bleek met behulp van infiltranten naar Graz gelokt. Op die manier waren al eerder drugssmokkelaars in de val gelopen. De Oostenrijkse politie heeft een paar jaar geleden een speciaal undercoverteam op de been gebracht om heroïne- en cocaïnetransporten vanuit vooral Nederland te onderscheppen. Het leger harddrugsverslaafden in Oostenrijk groeide namelijk met de dag.
Cor S. en zijn drie plaatsgenoten moesten ruim een half jaar wachten op hun proces. Begin januari vorig jaar was het zover en het Limburgs Dagblad was erbij. De zitting duurde liefst twaalf uur. Cor S. gaf ruiterlijk toe dat hij het brein achter de smokkel was. „Ik zorgde voor de cocaïne en regelde het vervoer. Ik ben schuldig," zei de Kerkradenaar die officieel bordeelhouder van beroep is. S. ontkende evenmin dat hij aan het hoofd stond van een grote Zuidlimburgse drugsbende en dat hij kapitalen verdiende. Veertig mille per week was eerder regel dan uitzondering, zo bleek uit bankafschriften. Kort na middernacht las de rechter het vonnis voor. Cor S. werd veroordeeld tot vijfeneenhalf jaar cel plus een boete van twee ton. Het was niet eens de zwaarste straf. George K. kreeg zes maanden meer omdat hij tot ergernis van de rechtbank zijn eigen aandeel in het transport bleef bagatelliseren en de Zwarte Piet toespeelde aan Cor S. Mark A. en zijn vriendin Ilona H. kwamen er stukken beter van af. Zij mochten meteen hun boeltje pakken en terug naar huis. Dat hadden ze niet het minst te danken aan Cor S. die alle schuld op zich nam en het paartje afschilderde als naïeve meelopers.
Ilona H. was zelfs bij haar vriend in de auto gestapt in de veronderstelling dat ze op een soort huwelijksreis gingen.
Cor S. tracteerde op bruidssuiker: cocaïne.
De zakjes waren keurig verpakt in het Limburgs Dagblad.
Ook toen al kon Cor S. de krant niet missen.

Elke dag Ru, al 7500 keer

Dag in dag uit, weer of geen weer (vooral géén weer): het cartoontje van Ru (de Vries) staat links onder op pagina 1. Al ruim 25 jaar lang. Op deze twee pagina's wordt vooral aandacht besteed aan links bóvenaan pagina 1. Om een daarbij opkomend gevoel van gemis te vergoeden een heel kleine selectie uit 7500 keer een knipoog (ook wel eens grijns of een schaterlach) bij het nieuws, die verder voor zichzelf spreekt.

Sterke teruggang Openbaar vervoer

Paardenshow in Utrecht

Politie wil invoering ademtest

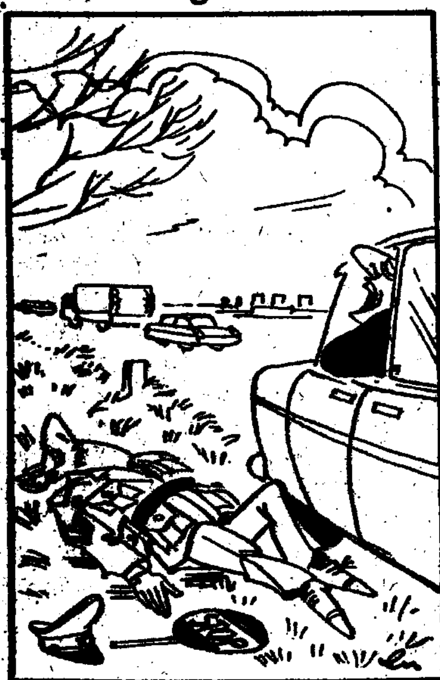

Katholiek kerkbezoek daalt verder

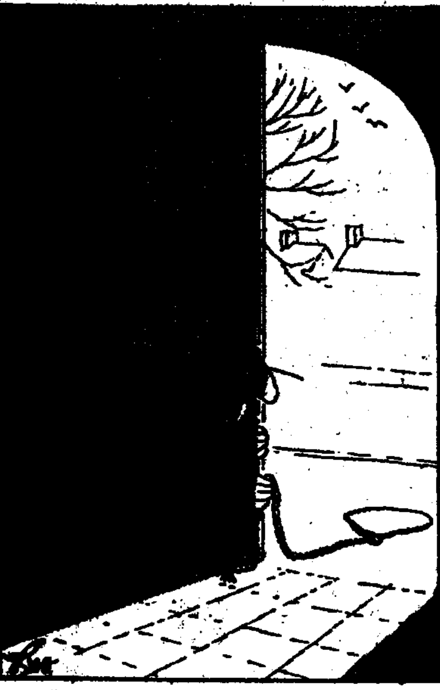

75 jaar geschiedenis in krantekoppen

75 jaar Limburgs Dagblad. Meer dan twintigduizend voorpagina's. Het wereldnieuws van dag tot dag. Soms nieuws, waarvan pas later duidelijk werd, dat het tot wereldnieuws zou uitgroeien. De operette-achtige staatsgreep in Beieren bijvoorbeeld van ene Herr Adolf Hitler, zoals werd vermeld in het Limburgs Dagblad van november 1923. Niet veel later sidderde de halve wereld voor deze Herr Hitler. Daarom is het soms ook moeilijk, 75 jaar geschiedenis te reconstrueren uit de voorpagina's van krant. Want soms stond het latere wereldnieuws niet eens op de voorpagina.

door **HERMAN VERMEULEN**

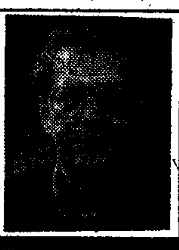

Nooit eerder in de wereldgeschiedenis is er in een tijdspanne van 75 jaar zoveel veranderd als in de afgelopen driekwart eeuw. Als iemand aan de lezers uit de jaren twintig had verteld, hoe de wereld van vandaag er uit zou zien, zou deze boodschapper direct in een gekkenhuis zijn opgenomen.

Die geweldige veranderingen op geestelijk en materieel gebied zijn terug te vinden in de krant. Zowel in de inhoud als in het uiterlijk van de artikelen.

Een keuze maken uit ongeveer twintigduizend pagina's is bijna ondoenlijk. Tegenover iedere pagina die hier wel staat afgedrukt, zijn er meer dan duizend die in het archief moesten blijven rusten.

Tientallen, nee honderden andere gebeurtenissen hadden het ook verdiend om hier nog eens naar voren gehaald te worden. Alleen plaatsgebrek is er de oorzaak van dat dat niet is gebeurd.

Dat er veel meer na- dan vooroorlogse voorpagina's zijn uitgekozen, komt gedeeltelijk omdat een flink aantal jaargangen van vóór 1940 alleen nog maar op microfilm zijn bewaard gebleven. Een medium dat helaas niet goed in een krant valt af te drukken.

Uiteindelijk is gekozen voor die gebeurtenissen, waarvan mag worden aangenomen, dat zij ook in de geschiedenisboeken van de toekomst een plaatsje zullen behouden. En omdat het bloed kruipt waar het niet gaan kan, zijn daar ook enkele Limburgse on[...]pen bij – die het mogelijk [...] wereldgeschiedenis zullen [...]pen.

Tenslotte, wie geïnteresseer[...] oude of iets minder oude afl[...]gen van het Limburgs Dagbla[...] terecht in het gemeente-arc[...] Heerlen. Praktisch alle uitge[...] nummers van het Limburgs[...] blad zijn daar op microfil[...] iedereen toegankelijk.

LIMBURGSCH DAGBLAD

De krach aan de New-Yorksche beurs

● *Een berichtje over 1-kolom in november 1929 met als kop 'De krach aan de New-Yorksche beurs' dagen nadat de koersen op Wall Street compleet waren ingestort, was het eerste dat de lezers van Limburgs Dagblad ervoeren over de economische ramp, waar de wereld nog een heel decennium onder zou lijden. Onvoorstelbaar in onze tijd, waar het nieuws – waar ook te wereld – bijna nog voordat het gebeurt al groot op de voorpagina staat.*

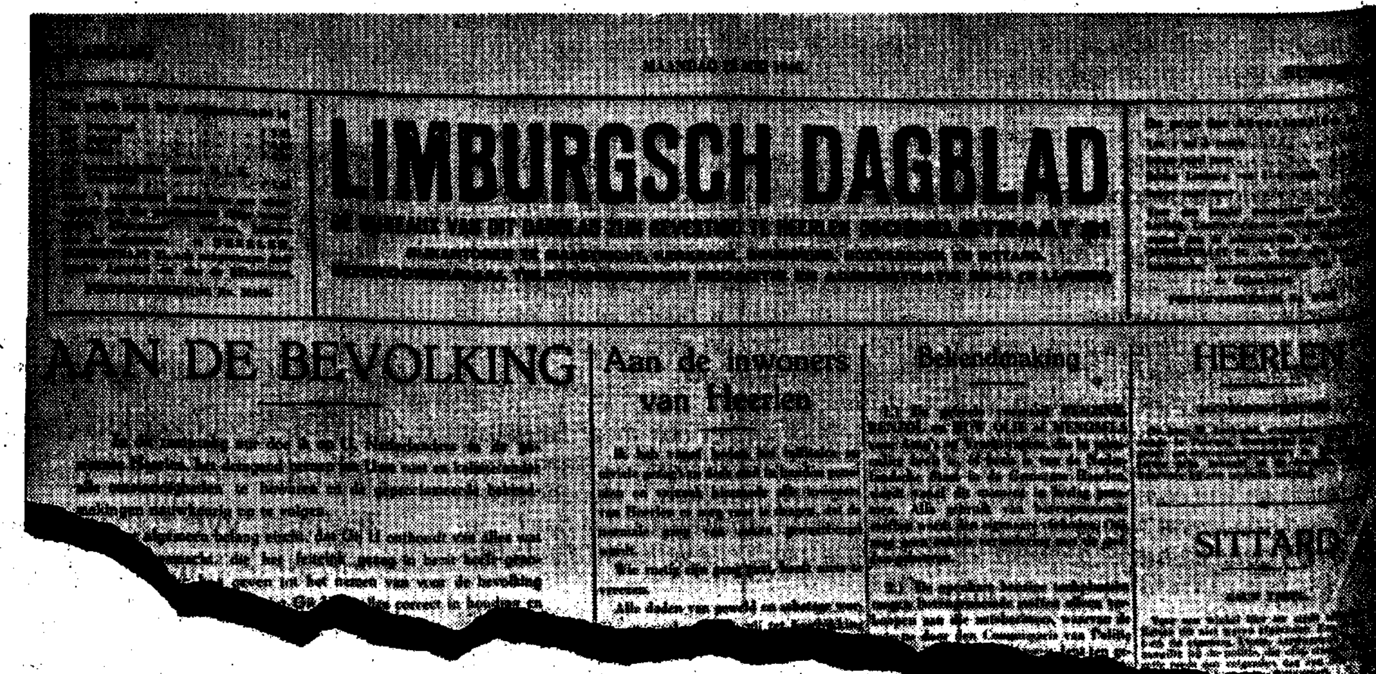

LIMBURGSCH DAGBLAD

AAN DE BEVOLKING | Aan de inwoners van Heerlen | HEERLEN | SITTARD

● *De meest ingrijpende gebeurtenis van de afgelopen 75 jaar is ongetwijfeld de Tweede Wereldoorlog geweest. Nederland verwachtte, toen in 1939 de eerste schoten werden gelost, ook dit keer neutraal te kunnen blijven. Op 10 mei 1940 bleek dat Hitler andere gedachten had. De eerste krant, die na de verraderlijke inval verscheen, was die van 13 mei. Limburg was toen al bezet. Hoewel de Heerlense burgemeester Van Grunsven die dag zijn oproep aan de burgers om kalm te blijven nog kon afsluiten met 'Leve de Koningin, Leve ons Vaderland',' stond er een ander bericht op de voorpagina dat duidelijk maakte wat de Duitsers met ons voor hadden. De pas-benoemde Ortscommandant dr Ackermann maakte 'offiziel bekannt' dat alle benzine 'sofort' in beslag was genomen.*

Limburgsch Dagblad

WOENSDAG 28 DEC. 1949

NA DRIE EEUWEN NEDERLANDS BEWIND:

Souvereiniteit aan Indonesië overgedragen

Koningin Juliana en Moh. Hatta tekenden de acte van overdracht

Vorstelijke rede

Ere-kerkhof voor in Indonesië gevallenen

Elsloo-se actrice naar Amsterdams Toneel

Eys vraagt: opnieuw spoorweghalte

Op de Dam was weinig

● *Drie eeuwen lang werd daar wat moois verricht, maar na 28 december 1949 was 'ons Indië' niet meer van ons. Twee politionele acties waren nodig geweest om duidelijk te maken, dat in de na-oorlogse wereld koloniën een anachronisme waren geworden. Knarsetandend bekeken door het merendeel van de Nederlandse bevolking, tekenden koningin Juliana en Mohammed Hatta in het Paleis op de Dam de acte van overdracht. Indië verloren, Rampspoed geboren, luidde het parool dat ook deze krant heeft aangehangen.*

Limburgsch Dagblad

MAANDAG 2 FEBR.

RAMPZALIGE ZONDAG VOOR DE LAGE LANDEN

WATER TEISTERT ONS LAND

Reeds 142 mensenlevens te betreuren en voor tientallen millioenen schade

Gouverneur doet beroep op Limburg

Geeft

● *Begon Nederland zich net een beetje te herstellen van de schade van de Tweede Wereldoorlog, sloeg er een springvloed gecombineerd met Zuidwesterstorm toe. Aanzienlijke delen van Zuidwest-Nederland kwamen begin februari 1953 onder water te staan. Meer dan 1800 doden werden er geteld. De materiële schade liep in de honderden miljoenen. Het Limburgs Dagblad begon al op 2 februari, de dag na de ramp, zijn eigen 'beurzen open, dijken dicht actie'. Geeft! spoorde de krant op de voorpagina haar lezers aan.*

Limburgsch Dagblad

VRIJDAG 6 MAART 1953

VLAG OP KREMLIN GING HALFSTOK

STALIN OVERLEDEN

Lagere lasten voor het bedrijfsleven op komst

PROCES-JONAS VERLENGD

● *'De consequenties zijn niet te voorzien'. Dat meldt het Limburgs Dagblad de dag na het overlijden van Jozef Stalin. De 'slachter uit Georgië' in zijn eentje verantwoordelijk voor meer doden dan Hitler, is overleden. De wereld houdt zijn adem in. Achteraf gezien gebeurde er eigenlijk niets. De Russische dictatuur bleef ongeveer wat zij was.*

Limburgsch Dagblad

No. 261 · MAANDAG 5 NOV.

Verraderlijke overval op weerloos volk

HONGAARSE VRIJHEIDSSTRIJD DOOR RUSSEN IN BLOED GESMOORD

Regering Nagy

BRITTEN INGESCHEEPT

SUEZ verwacht landings-aanv

● *Ook in de Sovjetunie-zelf was Stalin al tot misdadiger bestempeld, dus lag het voor de hand dat de met de terreurmethodes van de rode dictator onderdrukte Oosteuropese volkeren op zoek gingen naar hun vrijheid. Die vrijheid, zo bleek op 5 november 1956, beperkt. Toen de Hongaarse regering onder leiding van Imry Nagy aankondigde het Warschaupact te zullen verlaten, grepen de tanks van Stalins opvolgers in. Nooit eerder en ook nooit later werd het communisme zo verfoeid. Overigens maakten de Britten, Fransen en Israëli's dezelfde dag van de gelegenheid gebruik om het Suezkanaal te bezetten. Ook dat liep niet goed af.*

Limburgs Dagblad

Na smartelijke doodsstrijd van drie volle dagen
PAUS JOANNES GING NAAR GOD

Wereld rouwt om Vredespaus

● Als goed katholieke krant, heeft het Limburgs Dagblad altijd ruimschoots paters, bisschoppen en pausen op zijn voorpagina's gezet. Wat er ook gebeurde, een katholieke visie op het nieuws ontbrak nooit. Het is dan ook niet verwonderlijk dat bij het overlijden van de zeer geliefde paus Joannes het verdriet van de zwartomkaderde voorpagina afspat. Onbekend is, of de toenmalige redacteur zijn nieuws ook echt gecheckt heeft...

Limburgs Dagblad

PRES. KENNEDY IN TEXAS VERMOORD

Kogel doorboorde voorhoofd

Politie zoekt de slanke moordenaar

● Ze zeggen, dat iedereen nog precies weet, wat hij deed op het moment dat president Kennedy door de kogels uit het geweer van Lee Harvey Oswald werd getroffen. En inderdaad: weinig gebeurtenissen van na de oorlog hebben zo'n indruk gemaakt. Met de vermoorde president stierf een beetje de hoop op een betere wereld, zo leek het. En dat beeld is, ondanks de vele ontluisterende onthullingen over de levenswandel van Kennedy, nooit helemaal verdwenen.

Limburgs Dagblad

DAF vestigt zich in Born-Nieuwstadt

MIJNSLUITING OPGEVANGEN MET MILJOENENSTEUN VOOR LIMBURG

LIMBURG-NOTA UITGEKOMEN

● Zeker achteraf gezien, was het een onvermijdelijk en juist besluit: de sluiting van de Limburgse mijnen. De kolen waren gewoonweg veel te duur. Op 15 december 1965 kwam de minister van Economische Zaken Den Uyl naar Heerlen om de sluiting aan te kondigen. Maar hij kwam Limburg niet alleen iets afnemen, hij had ook veel te geven. Vervangende werkgelegenheid voor degenen, die de mijn moest verlaten. Dat die heel wat voeten in de aarde zou hebben, viel op dat moment niet te bevroeden.

Limburgs Dagblad — EXTRA EDITIE

hoten en anti-Sovjetkreten in verrast Praag

Russen, Polen, Oostduitsers
Hongaren en Bulgaren vallen
Tsjechoslowakije binnen

„ZE HEBBEN ONS VERKOCHT"

Achteraf gezien was het een laatste stuiptrekking: de inval van het schaupact in augustus 1968 in Tsjechoslowakije. De verkalkte top van het Oostblok wist geen andere manier te bedenken om een einde te maken aan de Praagse lente, dan het sturen van tanks. Het failliet van het communisme was daarmee getekend. De eindafrekening volgde echter zo'n twintig jaar later.

Limburgs Dagblad — EXTRA MAANEDITIE

DANSEND OVER DE MAAN

● Zoals alle Nederlanders nu '1600: de slag bij Nieuwpoort' kunnen opdreunen, zullen onze nakomelingen allemaal '1969: eerste mens op de maan' uit het hoofd moeten leren. Wazige foto's van een dansende Neil Armstrong op de maan, sierden de extra editie van het Limburgs Dagblad op 21 juli van dat jaar. Armstrong, de man van de grote en de kleine stap, zou nog gevolgd worden door een tiental andere maanwandelaars en toen werd het weer stil op de kleine gezel van de Aarde.

Limburgs Dagblad — koop nu accent

VEEL GEWONDEN BIJ EXPLOSIE
DUIZENDEN RUITEN KAPOT

RAMP EIST 14 LEVENS

AANTAL DODEN KAN NOG STIJGEN

● Limburg heeft in de afgelopen 75 jaar natuurlijk wel meer rampen gekend. Maar waarom staat juist de ontploffing op 8 november 1975 bij DSM bij zoveel mensen in het geheugen gegrift? Misschien omdat zware ongelukken in de industrie ook toen al een beetje uit de tijd leken. Bij het werk ondergronds in de mijn horen nu eenmaal ongelukken, dachten we toen en ook nu nog, maar toch niet bij zulks geavanceerds als een moderne chemische industrie. De schok om de vele doden was er des te groter door.

Limburgs Dagblad — koninginnedag

Jongeren bezorgden Amsterdam nachtmerrie
GEWELD EN EMOTIE BIJ INHULDIGING

Het is een cliché, maar wat een sprookje had moeten worden, werd in een nachtmerrie: De troonswisseling op Koninginnedag van 1980. Tijdens de grote inhuldigingsplechtigheid in de Nieuwe Kerk kon de kersverse koningin Beatrix zich amper verstaanbaar maken boven het gejank van de politie-sirenes buiten. Op rellen de jongeren gingen onder het motto 'geen woning—geen kroning' en politie te lijf. Balans: Meer dan honderd gewonden, tientallen miljoenen schade. Een sprookje zonder goede afloop.

Limburgs Dagblad

Oud-voorzitter van NVV en FNV André Kloos (67) overleden

Bewind DDR opent alle grenzen met West-Duitsland
Berlijnse Muur 'gesloopt'

● Het was al langer aan het gisten. Heel het Oostblok was in rep en roer. Maar toch... de sloop van de Berlijnse Muur kwam op die 9e november 1989 onverwachts. De net vernieuwde Oostduitse communistische partij kondigde die avond aan dat het reisverbod voor DDR-burgers was opgeheven. Duizenden en nog eens duizenden 'Ossies' trokken naar het symbool van de Koude Oorlog en in korte tijd hakten houwelen op het beton in. De beruchte Vopos's grepen inderdaad niet in: Een nieuw tijdperk was aangebroken.

Limburgs Dagblad

Mager akkoord na slijmscherp politiek gevecht
EG buigt diep voor eisen van de Britten

● Tot aan de 'top' was Maastricht een min of meer gewone provincieplaats. Nu, bijna twee jaar later, kent de hele wereld de naam Maastricht. De stad aan de Maas heeft zich gevoegd in een rijtje, dat illustere namen bevat als Münster, Versailles, Locarno en Yalta. Veel Europeanen zijn ontevreden over het resultaat van de ontmoeting van hun leiders op 9 en 10 december 1991 in Maastricht. De stad zelf is er populairder dan ooit door geworden.

"Dier wordt teveel vermenselijkt"

Aantal bedrijfsartsen moet verdubbelen

Dubbele longontsteking, o.k.?

Engeland roept diplomaten terug

Eigen bijdragen gezondheidszorg

...eens kijken hoe ziek u bent...

18 Maart Boomplantdag

Zo, dat was dat...

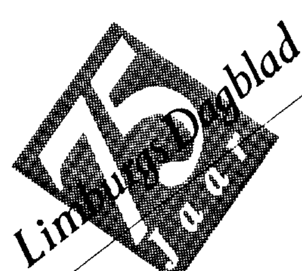
Limburgs Dagblad
75 Jaar

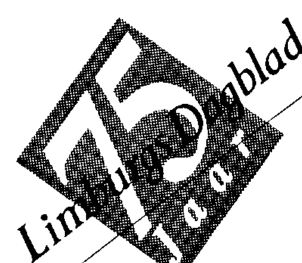
Limburgs Dagblad
75 Jaar

Jo Vestjens, het uitgestoken been van Jan met de Pet

Meestal beginnen ze zo: 'Nooit schrijf ik een brief, maar wat u nu beweert, stoort mij - en velen met mij - buitengewoon.' Weten ze eenmaal de weg dan kunnen ze het postbusnummer dromen, inclusief postcode. Ingezonden-brievenschrijvers; geen krant wil een kan zonder hen. Goed voor dialoog en binding. Maar waarom klimmen sommigen wekelijks in de pen? Willen ze luis in de pels zijn? Of zijn het gewoon betweters, ijdeltuiten, van de verharde weg geraakte lezers? Jo Vestjens, 58 en zwerend bij discipline, is al twintig jaar niet weg te gummen uit 'In Gesprek/Lezers Schrijven', de ingezonden-brievenrubriek van deze krant. Een ontmoeting zonder naschrift.

door

HANS TOONEN

ijn brievenbus zit dichtgeschroefd.
Gooien ze er op Oudejaarsavond niet langer sissende

eldee' droog te houden, hangt groene brievenbak onder huis-2, een berolluikt rijtjeshuis aan dlopende straat op Molenberg. Maar meestal staat Jo Vest-bezorger van deze krant al op ten.

het washandje is opgedroogd, e wao-er de krant uit.
tienen bezorgt hij zijn dreun-ag in keurig handschrift bij de van het Limburgs Dagblad. b ik me ook gruwelijk zitten er-Meestal post ik mijn ergernis. d, ik ben opvliegend van aard. eel boos zijn. Maar nooit lang. een moeilijk mens, maar abso-aatdragend."

dagochtend staan zijn knokels woede over het goedpraten Hanegem van Frasers spu-en Helder. Vestjens wacht even met weer een ingezon-aan de redactie. Want er lig-g twee op plaatsing te wach-

ingezonden brieven per jaar? ens tekent ervoor. Al twintig

e over.

oda JC, zijn club. Als rasechte naar kan hij niet anders dan g van Roda houden. Hij krijgt an op de ogen. Ook als ze er van kunnen. Wee de sportver-r die zijn club vol op de slof itiek mag, maar afkraken niet.

Vestjens, schokschoudert me-dacteur. Nog voordat de spe-r de douche staan, heeft die al een ingezonden brief ge-rin hij alles beter weet dan de aggever. Trouwens, wat weet nu van voetballen.

Zichtbaar geraakt draait Vest-t een Samson. Een ritueel zo k intussen twee klokken hoor g niet dat deze slijtvaste inge-brievenschrijver niet bij de tijd

en leeuw van een sjek bijt hij

bal verstand van voetballen! rveld' weten ze gelukkig wel c-elftal weet de goal weer te ecies, dankzij Vestjens.

egd, menéér Vestjens. Want zich noemen door die vlerken van veertien toen hij als trainer schoon schip maakte. Zeven wedstrijden op rij gewonnen. Hulde voor Vestjens die weer meneer af is nu hij bij 'Bekkerveld' voor de pr en de ballen zorgt.

Zijn geheim?
Plaatstalen discipline. Rotte appels ogenblikkelijk uit het elftal. En ook buiten de kalklijnen grenzen van fatsoen trekken. Pas dan kweek je nieuwe

Punctueel, ook dat moet je zijn. Om elf uur vertrekken voor een uitwedstrijd. Dan ook geen minuut later afmars. Kunnen de ouders van de laatkomer het voetbalveld zelf zien te vinden.
Kortom, waarom zou Vestjens, op wijn getrakteerd door zijn met twee woorden sprekende pupillen, de sportredactie niet over de knie mogen leggen.
Waarom mag hij met zijn pen niet languit voor het doel van Roda gaan liggen.

Zijn eerste ingezonden brief, twintig jaar geleden, kan hij zich moeizaam herinneren. Zal wel over de negatieve Roda-verslaggeving zijn gegaan. Of nee, zijn woede over de klassejustitie rond de Baarnse moordzaak.

Ooit heeft hij zijn afgedrukte ergernis uitgeknipt. Maar een pijnlijke scheiding en vijf verhuizingen hebben zijn vergeelde papieren tijgers verjaagd. Ook zijn nieuwe echtgenote weet van opruimen. Soms zucht ze dat Jo weer zo nodig moet. Laat me toch, reageert manlief dan korzelig. Op volkstuinieren na is het schrijven en dichtplakken van ingezonden brieven zijn meest geliefde hobby. Zo verontschuldigt de ex-eigenaar van een chemische stomerij zich uitgestreken.

Uit zijn berg stenen des aanstoots grijpt hij vaak naar dezelfde bakstenen.

Van de Partij van de Arbeid, sinds mensenheugnis verzekerd van zijn stem, loopt hij nu rood aan. Bezuinigen op ouderen: handen af van oma. Rottenberg: rot op. Kinderbijslag afschaffen: akkoord, maar dan pas vanaf het vierde kind. Want Nederlanders vinden twee tot drie kinderen welletjes. Buitenlanders daarentegen houden van grote, hele grote gezinnen.

Discriminatie? Inderdaad, onze eigen mensen worden gediscrimineerd. Past hen symbolisch een pet en zouden ze Jan kunnen heten, dan klimt Vestjens meteen in de pen. Veegt hij de HH Politici de mantel uit. Pakt hij drugsbaronnen hun Porsches af. En stuurt hij dea-[illegible] strafkaarten.

Het uitgestoken been van Jan met de Pet, zo beschouwt H.J. Vestjens zichzelf. Aanvallen alleen met open vizier. Want Vestjens is voor niemand bang. Niet voor Jan Reker die veel kapot gemaakt heeft bij zijn Roda. Noch voor de vijanden van Nol Hendrix, de 'suikeroom' van Roda van wie hij altijd een hand krijgt. Niet voor de tegenstanders van René van der Linden, de miskende kroonprins van Limburg van wie hij een ontroerende brief kreeg na het dodelijk ongeluk van zijn liefste zoon uit het eerste huwelijk. En al helemaal niet voor het 'opgepepte' boevenpak.
Soms krijgt hij een naschrift anoniem aan huis bezorgd. Dan liggen de bloemen in zijn onkruidvrije voortuin ineens op straat. Of wordt zijn brievenbus bijna opgeblazen.
Toch is deze ingezonden-stukkenschrijver niet stuk te krijgen. Wat krom is, wil hij met zijn pen recht buigen. Juist dankzij zijn polemiek tegen het voetballen op vrijdag, schiet Roda weer op zaterdag of – nog beter – op zondag uit zijn slof. En stemmen er straks meer Limburgers op de SP, zijn nieuwe politieke aas.

Dat hij aan bisschop Gijsen nooit een postzegel heeft gewijd, is opvallend. Zijn familie, zo biecht hij op, is streng katholiek. Telt meer paters, priesters en nonnen dan afvalligen. Een inktvlek op de toog van Gijsen zou binnen zijn vrome familie nooit meer opdrogen.

Inderdaad, opportunistisch. Maar je moet je grenzen kennen. Over Moskou, Bosnië of Somalië windt hij zich wel op. Maar niet in de krant. Omdat het een ver-van-zijn-bedshow is.
Bij Vestjens is het hemd nader dan de rok. Wat dichtbij krom, mis of walgelijk is, daarover maakt hij zich graag dik. Niet uit ijdelheid. Okee, een beetje dan. Maar vooral omdat hij blijft hopen dat twee op de honderd lezers zijn mening delen. Die gedachte houdt zijn pen scherp.
Hoezo scherp? Waarom doet Vestjens zichzelf en menig lezer geen genoegen door op te houden met deze ingezonden onzin. Zo stond laatst te lezen in de rubriek, de klaagmuur van deze krant. „Je hoeft mijn brieven toch niet te lezen. Dan hoef je je ook niet te ergeren," kreunt Vestjens.
Waarom hij zelf dan toch naar Roda blijft gaan? Of deze krant blijft opwachten?

Omdat hij beide niet kan missen.

Geen weekeinde.

Geen dag.

Batje

Of ik soms tafeltennis, meesmuilde laatst het bezoek, wijzend naar een vaal verkleurd pingpongbatje, made in China.

Gejat tijdens een lange dag aan het Iraakse front, mepte ik terug. Want dit rubberen relikwie herinnert aan een karwei waarvoor collega-verslaggevers nu van hun chef op 'oorlogstraining' moeten voordat ze op Bosnië worden losgelaten.

Even terug naar oktober 1980. De 'Blitzkrieg' van Saddam Hoessein tegen buurman Khomeini over vooral de teruggave van drie eilanden in de Straat van Hormoez – de dollarvaste oliepijp naar niet-communistische landen – dreigt weg te zakken in het moerasgebied rondom Khorramshar.

Om de westerse wereld te bewijzen dat Irak deze Iraanse havenstad aan de Shatt al Arab vast in handen heeft, jakkeren die ochtend drie jeeps in konvooi met journalisten uit het imperialistische westen vanuit nerveus Basra naar Muhammerah. Want zo noemt Irak zijn pas veroverde Khorramshar.

Eerst plankgas langs de achterhoede van de Iraakse artillerie. Filmen van tot aan de koppelriem ingegraven zandhazen is verboden. Met de lens nonchalant op de rand van het portier en de blik op tilt laat een Spaanse cameraman het celluloid toch stiekem draaien.
Achter een verlaten staalfabriek en een berg puin mogen we voorzichtig het slagveld op. Terwijl vlakbij rookpluimen als vettige oorlogswierook opstijgen, leidt een legervoorlichter ons naar de ingepikte haven.
Een motorordonnans met zijspan nadert. Is die motor niet van het Russische merk Oeral? De militaire motormuis grijnst zijn ivoren kerkhof bloot. Even een kiek van het front schieten. Klik. En hebbes.

Maar dan rukt Saddams schaamlap woedend de fotocamera uit mijn beduusde hand. Dreigt de film aan de woestijnzon bloot te stellen. Waarom ik achter zijn rug foto's van 'ons onoverwinnelijke leger' wil maken, bast de voorlichter, zichtbaar opgescheept met dit peloton vrijgevochten verslaggevers uit het westen. De spelregels van dit dagtochtje naar het front bepaalt alleen hij. Uiteraard in naam van Saddam en Allah. Ik mag dan ook alleen dan soldaten fotograferen als ze in gevechtshouding staan of liggen. Of wanneer ze het bekende V-teken maken. Zomaar een motorrijder kieken die bovendien glimlacht, is out of the question. Dit is geen lachende oorlog, gromt de legervoorlichter.

Dat Iran verrast is door de opmars van zijn boze buurman blijkt uit de haastig en onbeheerd achtergelaten lading in de haven. Pingpongbatjes uit China. Toiletpapier uit Frankrijk.

Dan dreunt van zeer dichtbij een kanon.

Als mijn ijzeren voorlichter benauwd naar het roze papier tast, pik ik gauw een batje. Die dag mijn enige dekking.

hans toonen

Wees gerust uiteindelijk wordt het toch openbaar

door

PIERRE ROUSSEAU

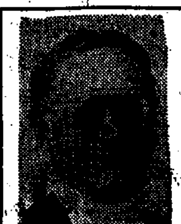

et alleen bestaat er onbegrip at er bepaalde dingen niet in e krant mogen, ook en dat omt veel vaker voor, is me-te spreken over wat er soms ant staat. U zult zelf ook wel ardop geprotesteerd hebben ide publikaties. Wegens de gens de presentatie die dik-oneel' wordt genoemd. Voor-agers hebben het wel eens wat de onthullingsjournalis-de laatste tijd openbaar ds de culturele omwenteling n zestig zijn burgerlijke onge-eid en buitenparlementaire s dat genoemd werd, heel ge-rden. En de krant bericht daar uitvoerig over. Vanzelfspre-ok over miskleunen van over-estuurders. Er is vrijwel niets denken dat niet in de open-mt. Conservatieve lieden die de pers soms te ver gaat, ten

maken geregeld mee dat zij wsgaring rond een rel of orden tegengewerkt door be-onen, partijen of instanties. die menen dat hun reputatie aad. Dikwijls worden journa-edreigd; elke bobo of instan-advocaat binnen handbereik. het geding klappen al snel dicht als er om commentaar wordt gevraagd. Dat gebeurt vanuit alle bevolkings- en beroepsgroepen.
Uit mijn ervaringen weet ik dat het met name de geestelijke stand is die hoog scoort bij het onheus bejegenen van nieuwsgarende journalisten. In de tien jaar dat ik werkzaam was in de westelijke mijnstreek, waar zich in die tijd nogal eens parochiële rellen voordeden, heb ik diverse malen aan pastoors, conform het journalistieke uitgangspunt van hoor en wederhoor, om hun standpunt en visie gevraagd. Ik zal hier een korte bloemlezing geven van de meest markante antwoorden en opmerkingen die me zijn bijgebleven en die meestal gevolgd werden door het onbehouwen neersmijten van de telefoon.
Toen in Limbricht eens een schoolstrijd woedde en de pastoor niet langer voorzitter van het schoolbestuur mocht blijven, ergerde deze zich aan mijn telefoontje, terwijl hij kennelijk aan de middagdis zat, het tijdstip dat je pastoors meestal wel thuis aantreft. De perikelen rond het schoolbestuur lagen hem zwaar op de maag, zo te horen. 'Wat vraagt u toch allemaal,' bitste de man, 'hebt u niets beters te doen dan pastoors lastig te vallen?' Einde gesprek.
Een kapelaan uit Elsloo was hoogstverbaasd dat ik opheldering vroeg over zijn weigering van een huwelijksmis aan een samenwonend paartje. De vrouw had me gezegd dat ze zich gegriefd te voelen door zoveel discriminatie binnen de kerk. 'Daar zeg ik niets op,' aldus de kapelaan, 'Ik verbied u zelfs daar iets over in de krant te schrijven. Ik spreek niet verder met u want ik ga uw hoofdredacteur opbellen.' Neer de haak.

Een vroegere deken van Susteren viel ook al van zijn geloof toen ik hem tijdens zijn siësta interpelleerde over een incident de dag ervoor in de kerk. De deken ergerde zich tijdens de preek over een parochiaan die provocerend achter in de kerk was blijven staan. Dat werkte hem zo op de zenuwen dat hij niet verder kon preken. Er ontspon zich over de hoofden van de gelovigen een luide discussie tussen de deken en de parochiaan, die niet zou hebben misstaan in een roman van Gerard Walschap. Wat de deken daarover te zeggen had? 'Zo'n onzin gaat u toch niet in de krant schrijven. Nee, dat is toch geen journalistiek meer, dat noem ik kwaadsprekerij.' 'Maar meneer de deken, ik ben nog niet aan het schrijven, ik vraag alleen wat informatie,' wierp ik tegen. Tevergeefs: 'Ik hou van alle mensen en ook van journalisten, maar dit gaat me toch te ver!' En de deken legde de hoorn neer.
Op naar Nieuwstadt, waar de toenmalige pastoor in conflict leefde met een deel van zijn parochianen. Ik meen me te herinneren dat het om het jubileum van de koster ging. U kent dat soort rellen, de parochiële gemeenschap is gespleten en er wordt flink geruzied. Het kerkkoor valt uiteen en er wordt een noodkoor geformeerd. De tweespalt werkt door tot in de gezinnen. 'Vroeg-middeleeuwse toestanden', aldus een kwalificatie uit het actiekamp. 'Meneer pastoor, kan ik niet even bij u komen voor wat informatie uwerzijds. Dan krijg ik een vollediger beeld van de zaak,' vraag ik de zielenherder ootmoedig. Even een stilte aan de telefoon. Ik wacht en hoor wat gekraak. Dan zet opeens een gewijd muziekje in. Bach of Händel? Een ludiek antwoord. Maar als je het mij vraagt ook een beetje pervers.

De eerste prijs met lof blijf ik toekennen aan een van de vorige pastoors van Holtum. Het ging in dit geval om een rel inzake het godsdienst-onderwijs. 'Niet het negatieve uit mijn publikatie lichten en er een sensationele kop boven zetten,' had de pastoor al gedreigd. Mijn artikel moet royaal beantwoord hebben aan zijn bange vermoedens, want hij stuurde me tot verbijstering van mijn collega's de volgende dag een originele kerstwens, voorzien van zijn handtekening en de parochiestempel: 'Zalig Kerstfeest en Gelukkig Nieuwjaar voor klootzak Rousseau'.
Waren die reacties feitelijk wel zo verbazingwekkend, vraag ik me af. De grote baas van al die pastoors leed immers al evenzeer aan het diepgewortelde misverstand dat journalisten er voornamelijk op uit zijn af te breken wat ze maar kunnen en met name de H. Kerk. De bisschop ging zijn priesters ook in dit opzicht duidelijk voor. In de eerste helft van zijn pontificaat liet hij de toenmalige perschef slechts met twee woorden reageren zodra er navraag werd gedaan over zaken die ook maar enigszins een negatieve geur over de bedienaren van de kerk of het welzijn van een parochie konden afroepen. Die twee woorden luidden al die tijd 'geen commentaar'. Een minachting van het journalistieke vak, dat dan wel geen heilig vak mag zijn, maar ondanks heel wat ongegrip in mijn ogen toch het mooiste van de wereld.

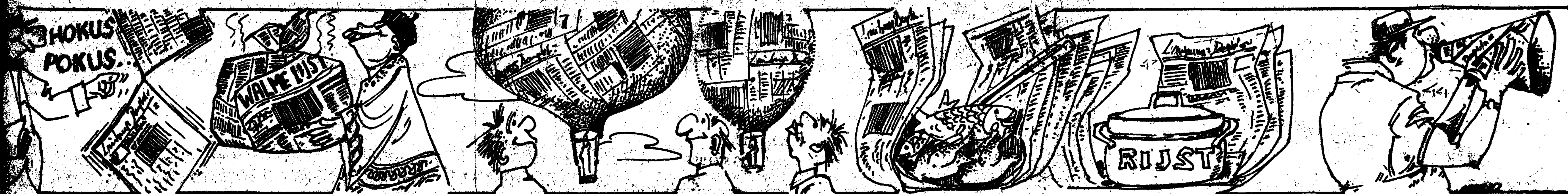

MANTEL "WEER"

damesmode
schaepman ter horst

ÓÓK VOOR DE GROTERE MATEN

Brandstraat 6 - 519953 - Sittard

VOLVO DEALER VEDERS BV

ZEER JONGE EXCLUSIEVE VOLVO OCCASIONS

850 GLT 2.5i Sedan 20. Valve kleur: rood 35.000 km	1992
940 GL 2.3i Sedan kleur: d.groen metallic 67000 km	1991
740 GLE 2.3i 16V automaat, alle extra's 140000 km	1990
240 Polar 2.3i Stationcar, d.groen metallic 5000 km	1993
460 DL 2.0i kleur: rood, stuurbekrachtiging 7000 km	1993
460 GL 1.8i automaat kleur: wit, 14000 km	1992
460 GLE 1.7, Volvo LPG 55 liter, wit, 80000 km	1990
440 Turbo, blauw metallic 8500 km!!	1992
440 GL 1.8i, smaragd groen metallic, 14000 km	1992
440 DL 1.8i, smoke silver metallic, 10000 km	1993
440 DL 1.6i, rood, 7500 km	1993
440 DL 1.8i, div. kleuren, 15000 km	1992
440 GLT 1.8i div. extra's, schuifdak, rood, 104000 km	1990

Sittard: Industriestraat 3, tel.: 046-52111
Echt: Voltaweg 17, tel.: 04754-87555

Gefeliciteerd

Limburgs Dagblad 75 Jaar

GROTE MATEN
KLEINE MATEN
ALLE MATEN

Herenschoenen maat 38 t/m 52
Damesschoenen maat 33 t/m 45

Jacq. Beurskens
Schoenmode
Markt 14, Beek, tel. 046-371298
dinsdag gesloten - vrijdags koopavond

KORSETTERIE - LINGERIE - ELASTISCHE KOUSEN

NIEUW ADRES Stationstraat 6

NIEUW ADRES Stationstraat 6

Openingstijden:
Dinsdag 9.30-18 u.
Woensdag 9.30-18 u.
Donderdag 9.30-18 u.
Vrijdag 9.30-18 u.
Maandag en zaterdag GESLOTEN

De speciaalzaak waar u deskundig wordt geadviseerd

PRIMA DONNA
RAMAEKERS-HOUBEN
Stationstraat 6 (bij overweg)
6411 NG Heerlen - Tel. 045-713419

Vadah

SITTARD
WEERT
GELEEN

OFF. DEALER

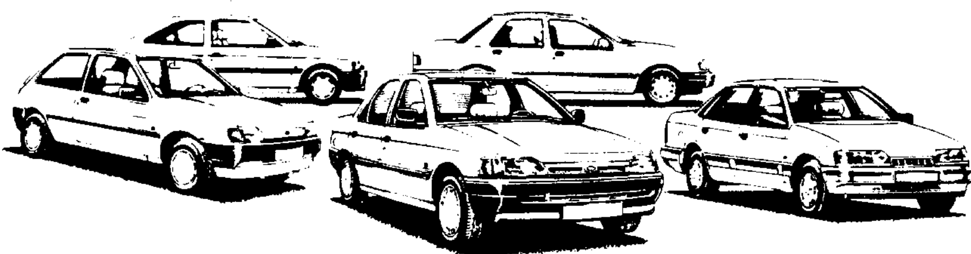

FEEST-AANBIEDINGEN

0% financ. rente op jonge gebruikte auto's
(maximale looptijd 24 mnd.)

Minimaal **2500,-** voor uw inruilauto bij aankoop van een gebruikte auto.

Da's op en top service!

Rijksweg-Zuid 90-100, Sittard, tel.: 046-515200

• PHILIPS • SONY • MIELE • WHIRLPOOL • AEG •

KIES VOOR DOM VAN DEN BERGH

Dan heeft u de keuze uit het nieuwste en het beste van de topmerken Philips, Sony, Whirlpool, Miele en AEG.

BIJ DOM VAN DEN BERGH KUNT U IN 4 X BETALEN ZONDER RENTE.

Philips Matchline 100 Hz breedbeeld HiFi-stereo kleurentelevisie 28 PW 960A/01
70 cm Blackline-S beeldbuis. Panoramic view voor het verbreden van 4:3 beeldformaat. Easy teletekst, CTI voor optimale kleurscheiding en mozaïek scherm voor gelijktijdige weergave van 9 geprogrammeerde zenders. Beeld-in-beeld en menu-sturing. Afstands-bediening. **3995.-**

Philips stereo-kleuren-televisie 21 PT 350A/00
55 cm. Teletekst. On screen display. Autostore. Motorgestuurde tweeterbox. Afstands-bediening. **1599.-**

Philips stereo-kleurentelevisie 25 PT 530A/00
63 cm Blackline-S beeldbuis, 16:9 omschakelbaar teletekst, on screen display, autostore, CTI. Afstands-bediening. **1899.-**

Philips HiFi-stereo Turbo drive video-recorder VR 632
4 Videokoppen. Studio Tracking System. Video en audio longplay, auto 16:9 schakeling en 1 x scart. LCD-afstands-bediening. **1199.-**

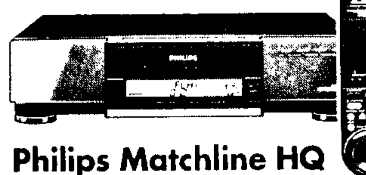

Philips Matchline HQ VHS montage-videorecorder VR 833
4 Videokoppen. Uitgebreide montagemogelijkheden b.v. 2 x Jog & Shuttle, perfekte beeldkwaliteit en professioneel HiFi-stereo geluid, supersnelle Turbo drive, ingebouwde teletekstdecoder met PDC/VPS, on screen display, autostore en afstandsbediening met LCD-display. **1899.-**

Philips videorecorders al vanaf ƒ599.-

Philips mini HiFi-kombinatie FW 21
Eenvoudig aan te sluiten en te bedienen. Tuner/timer met digitale uitlezing en 30 voorkeurzenders. Klok met wekfunktie. Versterker 2 x 20 W. 5-Bands equalizer. Dubbel cassettedeck. Bitstream CD-speler. 3-Weg luidsprekerboxen en afstands-bediening. **799.-**

22,5 cm breed

Philips midi HiFi-kombinatie AS 640
Digitale tuner, 2 x 30 W versterker, dubbel cassettedeck en 5 discs CD-wisselaar. Met 3-weg luidsprekerboxen en afstands-bediening. **999.-**

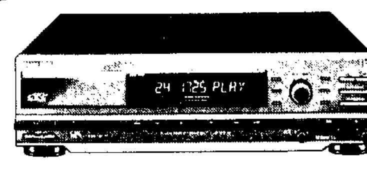

Philips topklasse digitaal cassettedeck DCC 300
Opnemen en weergeven met CD kwaliteit. Ook bestaande cassettes zijn weer te geven. Uitgebreide tekstinformatie in display. Afstands-bediening. **899.-**

Philips compact disc interactief-speler CD-i 210
Geschikt voor CD-i, audio-CD's en foto-CD's. Eenvoudig op de TV en audio-installatie aan te sluiten. Gemakkelijke bediening. Uitstekende beeldkwaliteit. Haarscherpe weergave foto-CD's. HiFi-weergave van audio-CD's. Afstands-bediening. **999.-**

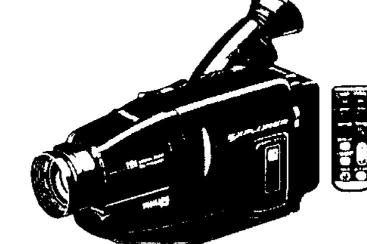

Philips Video 8 camcorder met groothoeklens M 820
Automatisch diafragma, focus, witbalans en High speed shutter. Afstandsbediening. Digitale zoom naar 16x. Wide angle lens: van groothoek naar tele 8 x. Inklusief voeding/akkulader, akku, AV uitkabel, adapter naar Scart en schouderriem. **1799.-**

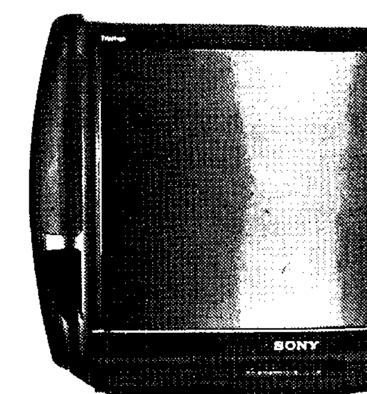

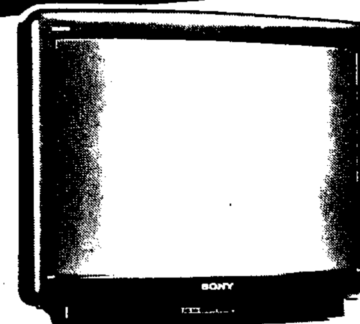

Sony HiFi-stereo kleurentelevisie KV-X2561
Monitor-look, 63 cm Hi-Black Trinitron beeldbuis. Teletekst. Omschakelbaar naar 16:9 beeldformaat. 60 Voorkeurzenders. Double Duty afstandsbediening. Camcorder-aansluitingen aan de voorzijde. **1999.-**

Sony draagbare kleurentelevisie KV-M2101
55 cm Hi-Black Trinitron beeldbuis. On screen display, sleeptimer, teletekst en afstands-bediening. **999.-**

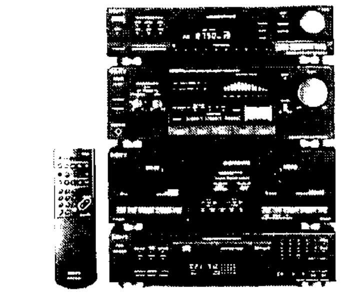

Sony midi HiFi-systeem Precise D-509 SS
Versterker 2 x 90 W muziekvermogen, synthesizer tuner met timer, dubbel reverse cassettedeck, CD-speler en 3-weg systeem luidsprekers. **1799.-**

Sony midi HiFi-systeem News D-159 SS
Versterker 2 x 40 W muziekvermogen, tuner FM/AM, LG, CD-wisselaar voor 5 CD's, 2-weg systeem boxen en afstandsbediening. **999.-**

Sony stereo-kleurentelevisie KV-B2911
72 cm Hi-Black Trinitron beeldbuis. On screen display, teletekst en 16:9 mode voor breedbeeld weergave. Bass reflex Sound Systeem 60 W muziekvermogen. Dubbele stereo Camcorder-aansluiting. Double Duty afstandsbediening. **2399.-**

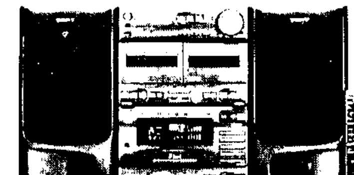

Sony mini HiFi-systeem MHC-C50
Tuner/timer, versterker 2 x 50 W, CD-wisselaar voor 5 CD's, autoreverse dubbel cassettedeck, 3-weg luidsprekers en afstands-bediening. **1599.-**

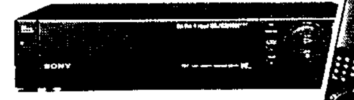

Sony Trilogic VHS-videorecorder SLV-E5
4 Videokoppen. Trilogic Optimum Picture Control en Program Delivery Control systeem, waarmee de recorder de opname precies op tijd start, ongeacht programmawijzigingen. LCD-afstands-bediening. **1199.-**

Sony soundman met CD-speler CFD-10
Programmeerbare CD-speler, tuner FM, MG en LG, cassette recorder, microfoon-aansluiting met mix-mogelijkheid en hoofdtelefoon-aansluiting. **329.-**

DOM VAN DEN BERGH BIEDT U DE MOGELIJKHEID VAN EXTRA GARANTIE TOT MAAR LIEFST **5 JAAR.**

eerste keus, goed gekozen

DOM VAN DEN BERGH

•Sittard, Voorstad 25, telefoon 046 - 513145 •Heerlen, Dautzenbergstraat 48, telefoon 045 - 713608
•Venlo, Vleesstraat 43, telefoon 077 - 514818 •Maastricht, Nieuwstraat 11, telefoon 043 - 212774.

● Nol Hendriks: 'Ook als zakenman heb ik het meeste respons van de advertenties in het Limburgs Dagblad.' Foto: DRIES LINSSEN

● Hans van Liemt: 'Je moet je positie bepalen. Dat verwachten ook de lezers van je.' Foto: DRIES LINSSEN

● Thijs Wöltgens: 'In de Oostelijke Mijnstreek wordt de discussie bepaald door wat in het Limburgs Dagblad als groot nieuws wordt gebracht.' Foto: FOTO DIJKSTRA

De krant bevordert nog altijd de verkoop

Dat willen journalisten eigenlijk heel graag weten: waar blijft al dat geschrijf van ons eigenlijk? Als de mensen het al lezen, nemen ze het dan ter harte? Een journalist is vaak dertig, vijfendertig jaar lang dag in dag uit met de krant bezig. De lezer niet: die leest volgens de statistieken drie kwartier zijn lijfblad, legt het met bloed zweet en tranen vervaardigde produkt bij het oud papier en denkt de rest van het etmaal uitsluitend aan allerlei dingen - niet meer aan de krant. Kranten heten in hun eigen gebied steevast 'De Sufferd', in Maastricht verschijnt een 'Leugeneer'. Weinig vleiende etiketten, die ook weinig goeds voorspellen voor de invloed die de krant heeft op de samenleving. Bij een korte rondgang langs Limburgse coryfeeën blijkt echter een verrassend grote waardering, en komt ook veel opbouwende kritiek naar buiten. De lezer moet meer invloed krijgen, dat wel. En in een tijd van teruglopend advertentievolume is het goed te horen: de krant bevordert nog altijd de verkoop.

Er was eens een moeder van een voetballertje. Als de ene krant negatief over de spelkwaliteit van de aankomende sterspeler schreef, dan zegde zij het abonnement op de krant op en nam ze de andere. Een paar weken later werd ze teleurgesteld door de concurrende krant en wisselde ze wederom van provinciaal dagblad. En zo bleef ze aan de gang.

Winand Schiffelers, voorzitter van de Kamers van Koophandel in Heerlen en Maastricht, wil niet zo ver gaan. „Zo erg is het nog nèt niet," lacht hij. Hij ergert zich vaak aan de berichtgeving door de regionale kranten: „Of wij zijn allemaal verschrikkelijk slecht in het overbrengen van wat wij belangrijk vinden, of de krant geeft het nieuws slecht weer." Bij herhaling zegt hij geconstateerd te hebben niet in de krant terug te vinden wat hij er in verwacht had na bijvoorbeeld een persconferentie te hebben gegeven of een persbericht de deur uit te hebben gestuurd.

„Als vertegenwoordiger van de Kamers van Koophandel heb ik natuurlijk een duidelijk doel. Als het even kan wil ik zo positief mogelijk in de krant komen. Ik wil ook de krant gebruiken om een doel te bereiken. En als er dan iets positiefs te melden valt, dan staat het verdorie niet in de krant. Soms begrijp ik het niet. Mensen zijn vaak zo blij als ze iets rottigs ruiken. Dat komt er dan wel in."

Desondanks stapt hij iedere morgen om zeven uur over de binnenplaats van zijn boerderij naar de brievenbus waarin hij niet alleen een landelijke krant maar ook het Limburgs Dagblad en De Limburger aantreft. En als de bezorger er wel eens eentje vergeet in te gooien, dan wordt hij razend. „Dan heb ik een slechte dag."

Twee maanden voor zijn afscheid als bestuursvoorzitter van DSM sprak mr. H. van Liemt het Genootschap van Hoofdredacteuren toe. „Ik zal mij enkele opmerkingen jegens u als collega-managers permitteren, hoewel ik me terdege realiseer dat de journalistiek met beroepsgroepen als artsen en onderwijzers gemeen heeft dat zij niet bijzonder opvalt in het openstaan voor kritiek," luidde een van zijn opmerkelijke standpunten.

„Simon Carmiggelt heeft het journalistieke bedrijf ooit 'habitueel oppervlakkig' genoemd. Ook bij mij leeft het beeld dat zich – uitzonderingen daargelaten – in de afgelopen jaren in eerste instantie meer om kwantiteit dan om kwaliteit lijkt te bekommeren," zei hij 22 april dit jaar.

Van Liemt vind het Limburgs Dagblad te rustig. Iets té rustig zelfs. Liever ziet hij een iets kritischer opstelling en iets scherpere pen. „Als Limburg door een of andere kwestie weer eens een karikaturaal imago dreigt te krijgen, dan moet het Limburgs Dagblad daar meer op reageren dan dat het nu doet. Je zou eens wat meer een tik mogen uitdelen," reageert hij op de vraag wat de betekenis dient te zijn van een regionale krant. Als voorbeeld noemt hij 'de hele ellende in het bisdom gedurende de afgelopen decennia'. „Als uiteindelijk maar één enkele school het katholiek schoolregelement van Gijsen ondertekent, dan moet de krant een duidelijk standpunt innemen, kleur bekennen."

„Je moet je positie bepalen. Dat verwachten ook de lezers van je." De doorsneelezer is volgens Van Liemt 'heel betrokken'. Maar hij wil volgens hem wel een handje geholpen worden bij het bepalen van zijn gedachten over onderwerpen. „Meer dan nu het geval is."

Het Limburgs Dagblad moet ook meer worden tegengesproken, meent de oud DSM-topman. „En niet alleen door steeds hetzelfde groepje brievenschrijvers dat bij u alle ruimte krijgt." Van Liemt ziet veel heil in het oprichten van een lezersgroep die op geregelde tijden bij elkaar komt om 'tegen de krant te schoppen'. „Dat is heel gezond."

Daaruit zou dan ook naar voren kunnen komen dat het Limburgs Dagblad meer aandacht dient te besteden aan Euregionale zaken. Die vindt Van Liemt nu onderbelicht gezien het 'enorme belang van de Euregio'. „Een heel simpel voorbeeld: een goede agenda betreffende Euregionale activiteiten ontbreekt in het Limburgs Dagblad."

Henk Burks, bij de Limburgse industrie- en ontwikkelingsbank (Liof) verantwoordelijk voor innovatieve projecten, is eveneens voorstander van een grotere betrokkenheid van lezers bij de krant. Zo vindt hij bijvoorbeeld dat de krant een 'discussieprikbord' dient te zijn. Wat het publiek ergens van vindt, moet duidelijk gescheiden worden van wat de echte experts er over te zeggen hebben. „Laat in de hele discussie over de wenselijkheid van afvalverbranders eerst de deskundigen aan het woord over de voor- en nadelen. Zorg vervolgens dat er ruimte is om de lezers, het publiek zijn vragen te laten stellen en kanttekeningen te laten plaatsen." Een paar dagen daarna zou een regionale krant als het Limburgs Dagblad weer de deskundigen moeten laten reageren op de reacties van het publiek.

Politici zijn – het zal niet al te verwonderen – zeer geïnteresseerd in het reilen en zeilen van de krant. Neem de fractievoorzitter van de PvdA in de Tweede Kamer, Thijs Wöltgens. Hij noemt een van de meest democratische functies van de krant: de burgers op de hoogte houden van wat er gebeurt, van zaken in de gemeenteraad tot en met de overlijdensberichten. „In de Oostelijke Mijnstreek wordt de discussie bepaald door wat in het Limburgs Dagblad als groot nieuws wordt gebracht. De krant houdt de mensen betrokken bij wat in het eigen gebied gebeurt. Scholen, ziekenhuizen kunnen via de krant verantwoording afleggen aan de samenleving, de mensen krijgen de gelegenheid een oordeel te vellen."

De regionale kranten, zegt Wöltgens, hebben vaak een monopoliepositie, maar zijn toch dragers van de pluriformiteit. „Ik zou het jammer vinden als er maar één regionale krant per regio zou zijn. Als het niet moet om economische redenen, dan moet de huidige situatie gehandhaafd worden."

Wöltgens vindt het 'welhaast een plicht voor de krant om pluriform te zijn en niet de spreekbuis van één partij of vakbond.' „Als ik de hele geschiedenis overzie tot medio de jaren zestig, dan waren de Limburgse kranten toen buitengewoon gezagsgetrouw en eenduidig KVP-gericht. Dat is gelukkig in hoge mate veranderd."

Wöltgens heeft vanaf de dag dat hij in de Tweede Kamer kwam de regionale krant een van de hoofdterreinen van aandacht gemaakt. Hij werd en wordt vaak door de krant geattendeerd op problemen die je dan in Den Haag aankaart. De krant is uiteraard een podium voor de politicus zelf: die geeft hem de kans zijn opvattingen in de huiskamer te ventileren.

Wöltgens: „Ik krijg regelmatig brieven over artikelen in de krant: vragen hoe je het in je hoofd heb gehaald iets te doen of te zeggen of juist ondersteuning. Een enkele keer als ik in Kerkrade een café binnenloop, wordt ik op die artikelen aangesproken. Vaak over uitkeringen of de inkomenspositie. Dat blijkt ook in ons gebied nog altijd zeer belangrijk."
Thijs Wöltgens meent, dat de invloed van de krant op het beeld dat de mensen van de politiek krijgen groot is. Ook voor de politicus zelf: de krant is zijn 'recensent'. „Alle kunstenaars zeggen dat ze zich niets van kritiek aantrekken, maar hebben toch graag goede recensies."

„Ik denk dat de rol van de regionale kranten in de landelijke politiek zwaar wordt onderschat. Ze hebben een veel grotere oplage dan de landelijke bladen. Je kunt het wel honderd keer zeggen tegen collega-Kamerleden en voorlichters PvdA, maar het helpt niet. Het beeld van de partij wordt voor veel huishoudens bepaald door wat ze in de regionale krant lezen, en niet door wat de landelijke bladen schrijven. Maar landelijke kranten gelden als de maatstaf."

Over de publiciteit rond corruptie in Limburg: „Als er sprake is van corruptie of vriendjespolitiek, dan moeten die aan de kaak gesteld worden. Maar ik maak me geen illusie: voor het beeld van de politiek is het schadelijk. 'Stamtafel-vooroordelen' worden er door bevestigd: 'ze' doen het toch alleen maar voor zichzelf, om er beter van te worden. Dat is een onvermijdelijk neveneffect. En dat verhaal over Job Cohen in De Limburger was ver gezocht, een misser van jewelste. (Cohen werd, bij zijn benoeming tot staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, er van beschuldigd als rector-magnificus van de universiteit niet voldoende toezicht te hebben gehouden op het 'bijklussen' van wetenschappelijk personeel, red.)Je moet uitkijken iets te insinueren terwijl er geen bewijs of aanwijzing voor zoiets is. En dan: de procesgang tegen de burgemeesters van Gulpen en Brunssum duurt veel te lang. Zowel voor het publiek als voor de verdachte is dat onduldbaar. Het publiek moet ook weten wat waar is. Gevaar van generalisatie dreigt ook: de politicus die niet deugt. Daar moeten we voor waken."

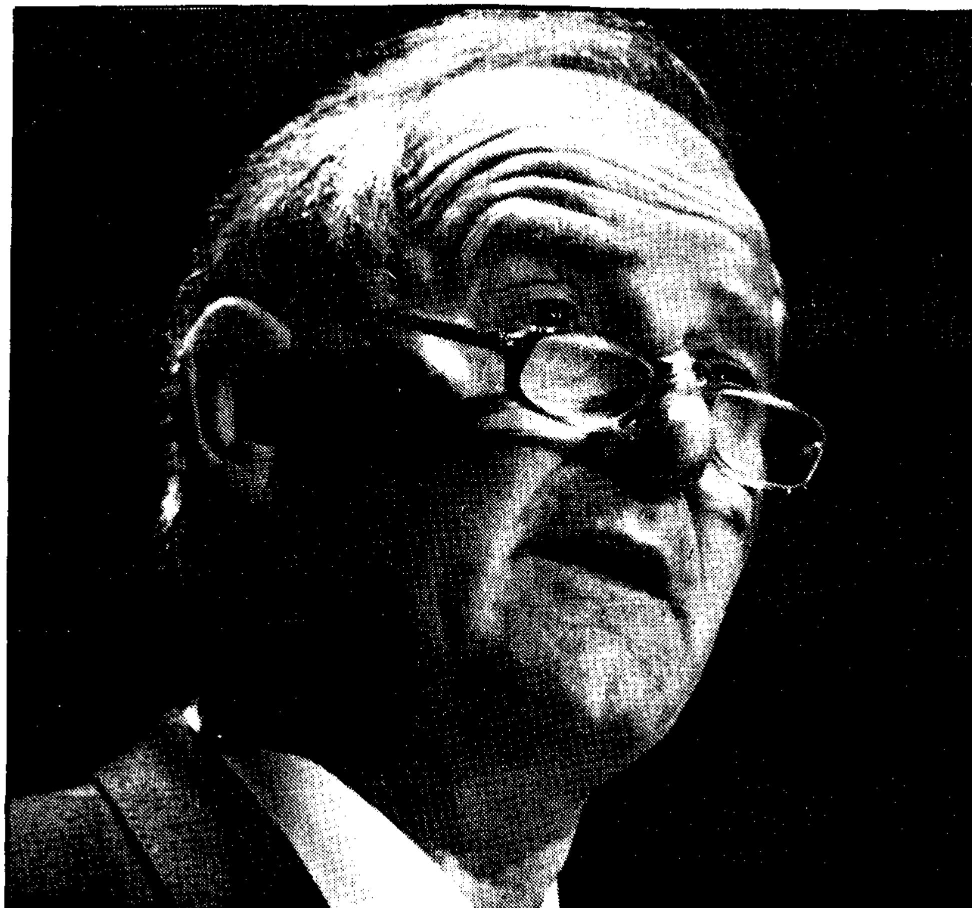

● Winand Schiffelers: 'Als het even kan wil ik zo positief mogelijk in de krant komen.' Foto: DRIES LINSSEN

● Jan Smeets: 'Eén redactioneel verhaal in de krant, en de zaak ligt volkomen anders.' Foto: KLAUS TUMMERS

Pinkpop-directeur Jan Smeets, ongeveer even bekend als PvdA-raadslid in Sittard en gewezen lid van Provinciale Staten, zegt maar meteen waar het op staat. Gekweld als hij op ditzelfde moment wordt door de erbarmelijke voorverkoopcijfers van een paar al lang en breed geprogrammeerde concerten, zegt hij met een diepe, bijna wanhopige zucht: „Eén redactioneel verhaal in de krant, en de zaak ligt volkomen anders. Dan hangt de vlag er heel wat florissanter bij. Dan verkopen we alleen al daags er na minstens honderd kaarten extra. Zo werkt dat."

Voetbalfanaat, Roda JC-bestuurslid en groot LD-adverteerder Arnold Hendriks is groothandel in textiel, heeft diverse zaken in Limburg, Brabant en België. Is multimiljonair èn man van het volk. Behalve voetbal vormen duiven zijn hobby.

„Dagelijks lees ik vijf kranten. Het Limburgs Dagblad, De Limburger, De Telegraaf, De Gazet van Antwerpen en Het Belang van Limburg. In deze volgorde. Het Limburgs Dagblad 't eerst. Die krant lees ik helemaal. Die spel ik. Van de overige dagbladen lees ik enkel de sportrubriek en kijk ik over de advertentie-pagina's."

Waarom het Limburgs Dagblad? „Gewoon omdat het mijn krant is. Als kind ben ik ermee opgegroeid. Mijn zoon en dochter zijn ook geabonneerd op het LD. We zijn ermee opgevoed, als het ware. Het is de krant voor deze streek. Ook als zakenman heb ik het meeste respons van de advertenties in het Limburgs Dagblad. Veel meer dan in welke krant of huis-aan-huisblad. Ik schat wel vier keer zoveel. Hoe dat komt? Omdat die krant hier gewoon het meest gelezen wordt en de beste spreiding heeft. En omdat er weinig concurrentie is, althans in oostelijk Zuid-Limburg van andere kranten of huis-aan-huisbladen."

Hendriks weet dat huis-aan-huis-bladen veel minder gelezen worden. En hij kan het weten, want hij geeft zelf zo'n blad uit. „De mensen zitten niet te wachten op advertentiebladen, maar willen geïnformeerd worden over wat er hier gebeurt. De kleine dingen in het leven en niet te vergeten de familieberichten. Nee, als ik 's morgens het Limburgs Dagblad niet in de bus heb, hang ik aan de telefoon. Met geen andere krant of huis-aan-huisblad heb ik dat."

Na het hartstochtelijke pleidooi van deze abonnee een woord van kritiek? „Als voetballiefhebber vind je natuurlijk dat er te weinig voetbal in de krant staat. Betaald voetbal. Dat spreekt me meer aan in de Belgische kranten die ik lees. Zeker op het gebied van voorbeschouwingen en follow-ups. Daar wordt meer gezocht naar de mens in de sport. Hoe hij naar een wedstrijd toeleeft of hoe hij iets verwerkt. En natuurlijk ben ik eerlijk genoeg om te bekennen dat ik als bestuurslid van Roda JC graag wat meer in die sfeer terug zou vinden in de krant. Ik denk dat het een positieve invloed op de toeschouwersaantallen zou hebben."

Een van de meest in het oog springende veranderingen door de LD-jaren heen vindt Arnold Hendriks het werken met kleur. „Een geweldige verbetering. Zowel redactioneel als in de advertentiesfeer." Dan komt de zakenman weer even aan het woord: „Alleen is het werken met kleur nog erg duur. Misschien dat daar in de toekomst wat voor de adverteerders kan veranderen. In de sportkrant vind ik het schitterend."

In dit artikel zijn bijdragen verwerkt van
Jos van den Camp
Laurens Schellen
Theo Sniekers
Fred Sochacki

Telefoon

Toen het oosten van Europa nog door een ijzeren gordijn gescheiden was van het westen, had je vandaaruit niet bepaald snel een telefoonverbinding met het thuisfront. Dat kon knap vervelend zijn, bijvoorbeeld wanneer je na een Europacupwedstrijd van een Limburgse handbalclub het verslag vanuit Sofia, Vilnius, Praag of Katowice moest doorbellen.

In Rimnicu Vilcea, een middelgrote Roemeense stad aan de voet van de Transsylvanische Alpen, heb ik eens een halve middag en (bijna) hele avond geduld moeten opbrengen voordat de telefoniste in het hotel een lijn kon leggen met Heerlen.

Hoe dan ook, de telefoon was en is onontbeerlijk om je verslagen, reportages of berichten vanaf de plaats waar de sportevenementen – Tour de France, Europese kampioenschappen, noem maar op – op de krant te krijgen. Sinds in de jaren tachtig de elektronische tekstverwerker zijn intrede heeft gedaan, wordt de tekst echter op een heel wat vlottere manier naar de redactie geseind. Je hoeft je verslag niet meer op de bandrecorder in te spreken, zoals dat in vakjargon heet. Alles gaat nu via de computer.

Onveranderd is uiteraard de tijd gebleven, die gemoeid is met het maken van een verslag of reportage. Dat het daarbij niet blijft heb ik onder andere meegemaakt in de Ronde van Zwitserland, een jaar of dertien, veertien geleden. Na het interview met Johan van der Velde, toen nog een jonge topper in het mondiale profpeloton, was ik een flink aantal uren in de weer om het verhaal op papier te krijgen. Dat gebeurde, als ik mij goed herinner in de buurt van Solothurn, een kilometer of twintig van de plaats waar Van der Velde en zijn teamgenoten logeerden.

Ik had het die avond niet bepaald getroffen met mijn hotel. De kamer was weliswaar netjes verzorgd, inclusief bad, maar televisie en telefoon vielen niet te bespeuren. Oké, denk je in zo'n situatie, morgenavond heb je het in een andere stad wellicht beter. Toen het paginagrote verhaal af was, ging ik naar beneden. Ik kon bellen in een cel, die in de hal stond, grenzend aan het café-restaurant en een zaal waar op dat moment een bruiloftsfeest werd gevierd. De stemming zat er goed in.

Het was warm, om niet te zeggen benauwd in de telefooncel. Anders kon men op de krant, waar de juffrouw van de opname de bandrecorder had aangezet, mijn relaas onmogelijk verstaan. „Begin maar," kreeg ik te horen. „Ik luister niet mee. Straks bij het uittikken hoor ik wel wat je gemaakt hebt."

Vooruit dus. Na een paar alinea's haalde ik de zakdoek voor de dag. Het zweet liep over mijn gezicht. Weer een paar alinea's verder – je moet bij het doorbellen namen en leestekens allemaal spellen – zette ik de deur open. Op hetzelfde moment trok de polonaise voorbij, de bruid in kopPositie.

Deur weer dicht. De bruiloftsgasten hadden er zin in. Het leek wel een criterium. Ik zag de hele sliert zeker een keer of vier voorbijkomen. In de veel te kleine cel stond ik zwetend en naar frisse lucht snakkend mijn verhaal door te bellen. Gelukkig, nog één alinea. De deur kon open, maar net toen ik de haak van de telefoon wilde neerleggen hoorde ik een vrouwenstem aan de andere kant van de lijn: „Sorry Wiel, ik had vergeten de bandrecorder aan te zetten. Je zult het verhaal opnieuw moeten doorbellen." Er zat niets anders op. Een half uur later lag ik eindelijk in bad.

De dame aan de bandrecorder is nog steeds een schat van een vrouw, maar die avond in Zwitserland oordeelde ik anders.

Overigens, ik kon op dát moment niet vermoeden, dat ik tegen het middernachtelijk uur met de paar andere hotelgasten in het bruiloftsfeest werd opgenomen. Toen werd het toch nog reuze gezellig.

wiel verheesen

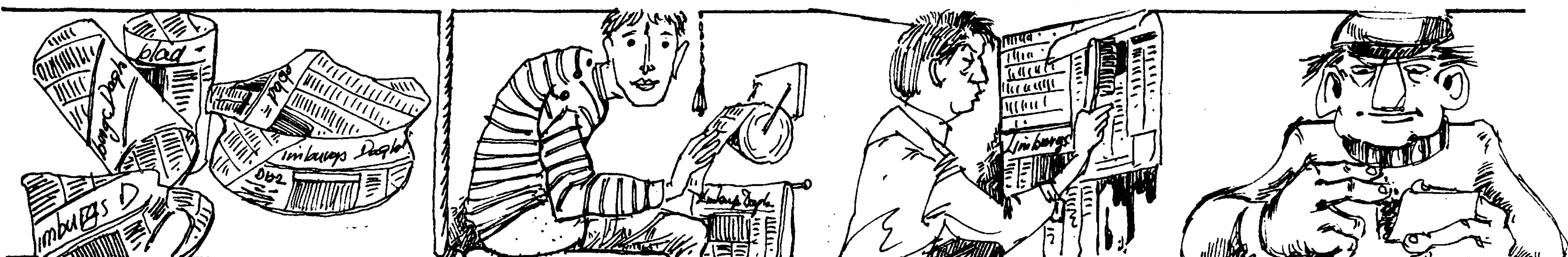

Trouw

Journalistiek anno 1964.

Geen spannend jongensboek vol avontuur en romantiek.

Alle begin is moeilijk, calculeerde ik amper 19 jaar oud in, nadat ik de wapenrok had ingewisseld en een briefje naar chef-redacteur Jo Groen van deze krant had gestuurd. Ik mocht komen, schreef hij kortaf terug.

Zelden heb ik zo'n spijt gehad van een genomen stap als die dag. Niet alleen zakte me op die sombere februari-morgen de moed in de schoenen na het aanschouwen van een zo mogelijk nog somberder hok aan de Heerlense Nobelstraat, waar het journalistieke feest zou plaatsvinden, maar ook de mededeling dat ik voor mijn maandelijkse inspanningen de netto somma van 140 Nederlandse guldens tegemoet mocht zien, gaf niet echt reden tot een rondedansje.

Tenslotte was het nog een tijd dat werkgevers moeite moesten doen om een werknemer te strikken.

Mijn teleurstelling bleek niet geheel ten onrechte.

Mijn baas vond het zo nog niet nodig mij gereedschap ter hand te stellen. Een pen en een typemachine waren niet beschikbaar. Een paar wandelschoenen waren meer van nut. Mijn voornaamste taak bestond er in tussen zeven uur en elf uur 's avonds regelmatig naar het Heerlense station wandelen teneinde de daar arriverende treinbrieven vol foto's en verhalen voor de krant van de volgende dag op te halen. Een verantwoordelijke job, zeker omdat die geregeld werd onderbroken voor het op peil brengen van de drankvoorraad der collega's die de genoemde foto's en verhalen dienden te verwerken. Daartoe moest er meestal op aanwijzing van ene Urias Nooteboom bij 'kantoor Bijsmans', zoals het bekende café werd genoemd, op een bel worden gedrukt om toegang te krijgen tot het piepkleine drankwinkeltje.

Deze importante taken werden af en toe afgewisseld door nog interessanter spitwerk in de regio. De krant sloeg in die dagen geen priesterjubileum over, en dat betekende meestal dat amechtige pastoors aan huis bezocht moesten worden om hen een (gratis) pasfoto te ontlokken. Ik werd dus in alle vroegte een lijnbus van de LTM ingejaagd op zoek naar herderlijke kiekjes van nors ogende predikers. Dit werk heeft zonder twijfel een averechtse uitwerking op mijn godsdienstig denken in later jaren gehad, maar dat terzijde.

Zo kwam ik in het kader van 'operatie pasfoto' voor het eerst in mijn leven in Simpelveld, waar ik na uren lang wachten op de stoep van de plaatselijke godsvertegenwoordiger in de late namiddag onverrichterzake in Heerlen terugkeerde. De goede man kwam gewoonweg niet opdagen. Waar hij uithing al die tijd, God mag het weten. Ik ging met hangende pootjes en het schaamrood op de kaken naar de krant. Daar liet mijn chef doorschemeren dat hij ernstig twijfelde aan mijn journalistieke gaven. En terecht: als je nog geen pasfoto kunt ontfutselen aan een oude pastoor, kun je dan wel een ingewikkeld corruptieschandaal onthullen?
Na die uitbrander heb ik mij heilig voorgenomen, geen treinbrief meer op te halen en geen pastoor meer te bezoeken.

En toch ben ik de journalistiek trouw gebleven.

rob peters

● *Jules van Neerven, hier voor de microfoon van Theo Koomen: vaak zelf onderwerp van journalistiek.* Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

De schiettent van Jules van Neerven

Ik deel deze hoogmogende heren mede dat ik hun achterbakse, stiekeme, laffe, onoirbare, ondemocratische en misselijke manier van stoken persoonlijk beu ben en ik geef hun bovendien bij deze de uitdrukkelijke garantie, dat zij op deze wijze geen enkel succes zullen hebben.' Was getekend, drs. J.P.S. van Neerven, eerst directeur, daarna directeur/hoofdredacteur van het Limburgs Dagblad van 1966 tot 1972.

Zijn mededeling in de toch al voor veel ophef zorgende rubriek Visie op Limburg in de krant van 26 april 1969 was bestemd voor de Limburgse autoriteiten in het algemeen en Kerkrades burgemeester Th. Gijsen in het bijzonder.

De druppel die de emmer voor Jules van Neerven, die twee jaar na zijn indiensttreding als directeur ook tot hoofdredacteur werd benoemd, deed overlopen was een telefoontje van Gijsen aan een van de commissarissen van het Limburgs Dagblad. Een redacteur van de krant had de burgemeester benaderd voor commentaar op een conflict tussen een oorlogsinvalide en de plaatselijke sociale dienst.

Gijsen wenste niet alleen geen commentaar te geven, maar liet de commissaris telefonisch weten liever geen letter over deze kwestie in de krant te willen zien. Toen Van Neerven van dit telefoontje op de hoogte werd gesteld, schoot hij uit zijn slof.
Gijsens belletje was niet het enige. Volgens Van Neerven was de burgemeester superactief en had hij de commissarissen al zes keer lastig gevallen in een poging hem minder welgevallige gebeurtenissen uit de krant te houden. Ook andere autoriteiten zouden regelmatig naar de telefoon grijpen.

Maar de hoge heren konden barsten, hij had hen geen verantwoording af te leggen. 'Mijn redactie is geen schiettent', schreef Van Neerven de ergernis van zich af.

Volgens Van Neerven waren de telefoontjes een uitvloeisel van een heuse samenzwering. Tijdens een vergadering ergens in Limburg zouden de heren notabelen afgesproken hebben de kritische Van Neerven de mond te snoeren of te laten vervangen als hoofdredacteur.

De weg naar Rome voerde langs de raad van commissarissen. Sommige commissarissen zouden te vaak gebeld zijn dat ze zich geïntimideerd en in hun privéleven gehinderd voelden, verklaarde Van Neerven destijds. Ze zouden zelfs niet meer naar recepties durven. Het verhaal gaat dat toen Van Neerven zelf op een receptie verscheen hem demonstratief de rug werd toegekeerd door niemand minder dan de toenmalige bisschop van Roermond, mgr. Moors.

Topman Frans Dohmen van de Katholieke Mijnwerkers Bond, een van de mensen met wie Van Neerven overhoop lag, verwees de samenzwering overigens naar het land der fabelen. 'Hij is me veel te min en als ik hem zo nodig weg zou willen hebben, dan weet ik nog wel andere methoden om dat te bereiken dan een of andere geheimzinnige vergadering,' luidde zijn oordeel. Hij voegde er nog aan toe dat Van Neerven een stemming kweekte die de Limburgse zaak geen goed deed.

De woede-uitbarsting van Van Neerven baarde niet alleen in Limburg opzien. Ook de landelijke pers dook gretig op de affaire met paginagrote verhalen.

Het Algemeen Handelsblad noemde hem een 'felle vrije vogel tussen de paternalisten'. Vrij Nederland relativeerde enigszins. Van Neerven werd omschreven als een 'twee streken links van het midden staande, kritische maar trouwe zoon van kerk en partij'. Het weekblad wees erop dat hij zijn adjunct-directeur persoonlijk opdracht had gegeven om gedeeltelijke of geheel ontblote, weelderig gevormde dames in filmadvertenties 'aan te kleden'. Kortom, een keurig kerkganger. Tenminste zo zou de rest van het land hem zien. Maar toen het blad zijn oor te luisteren legde in het bronsgroen eikenhout werd een beeld voorgeschoteld van de baarlijke anti-christ, aldus Vrij Nederland.

● *De flamboyante directeur/ hoofdredacteur: establishment moest zich aanpassen aan de nieuwe tijden.*
Foto: FOTODIENST LIMBURGS DAGBLAD

Het weekblad De Haagse Post portretteerde Van Neerven als de heraut van de hervorming die nu eindelijk ook in Limburg zijn beslag kreeg. Het gezag van kerk, overheid en mijnindustrie, tot voor kort onaantastbaar en oppermachtig was niet meer vanzelfsprekend. Limburg, wordt wakker, kopte de Haagse Post. Lekker rustig wakker worden was er echter niet bij voor Limburg. De maatschappij stond op stelten toen midden jaren zestig duidelijk werd dat de steenkolenmijnen, de economische kurk waarop de provincie al decennia lang dobberde, hun langste tijd gehad hadden.

De staatsmijn in wording, de Beatrix in Vlodrop, werd niet eens meer in produktie genomen, nadat er tachtig miljoen gulden aan investeringen was ingepompt. De schachten liet men maar vollopen met water.

In 1965 ging de kogel door de kerk. Minister van Economische Zaken Joop den Uyl maakte in de stadsschouwburg van Heerlen bekend dat de mijnen stapsgewijs zouden worden gesloten. Stapsgewijs zou ook gezorgd worden voor vervangende werkgelegenheid. De Maurits in Geleen was de eerste mijn die dichtging, de overigen volgden met grotere stappen dan oorspronkelijk bedoeld, terwijl de vervangende werkgelegenheid het banenverlies bij lange na niet kon bijbenen, zeker toen in de jaren zeventig bleek dat het economische weer tegen zat.

De klap van de mijnsluitingen kwam hard aan in Limburg. Alleen al in de Oostelijke Mijnstreek werkte meer dan 80 procent van de bevolking in de mijn. Het aantal mensen dat op een of andere manier indirect afhankelijk was van steenkool was zeker vijf keer zo groot als het aantal mijnwerkers.

Het wegvallen van de economische pijler bezorgde de gehele Limburgse maatschappij buikpijn. Het vanouds zo harmonische samenspel tussen kerkelijke, wereldlijke en industriële – zowel werkgevers als vakbonden – autoriteiten, de drie handen op één buik, werd wreed verstoord. Hun gezag was niet langer vanzelfsprekend, maar schudde op de grondvesten.

Hoofdredacteur Jules van Neerven, zelf van huis uit socioloog, zag voor het Limburgs Dagblad een belangrijke begeleidende rol weggelegd in het ingrijpende omwentelingsproces dat Limburg moest doormaken. Speciaal daarvoor werd in 1967 het dagelijkse commentaar Visie op Limburg ingesteld, geschreven door redacteur Jos van Dieten.

Visie op Limburg werd niet op een achternamiddag uit de kast getoverd, maar ontstond na een uitgebreid wetenschappelijk onderzoek door het Nijmeegse Instituut voor Toegepaste Sociologie, die ook tijdens het verschijnen van het commentaar toetste hoe de visie van de krant bij de lezers overkwam.

Visie op Limburg volgde de economische en bestuurlijke herstructurering van Limburg kritisch. 'De samenleving, ook in Limburg, zal harder en onpersoonlijker worden. Ze zal meer dan in het verleden het geval was, een beroep doen op het zelfstandig denken en beslissen van de Limburgse mens over zijn leven, zijn werk en zijn toekomst,' schreef Van Neerven in het voorwoord van een bundeling van Visies op Limburg ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van het Limburgs Dagblad.

De Limburger moest uitgroeien tot een zelfstandig, vrij en democratisch denkend mens. Dat was de ene kant van de medaille, de andere was dat ook de gezagsdragers moesten weten dat zij niet langer onbekritiseerd hun gang konden gaan: de tijd dat mijnongelukken niet of in een hoekje weggedrukt in de krant terecht kwamen was niet alleen voorbij omdat de mijnen gesloten waren.

Dat de tot voor kort onaantastbare autoriteiten allergisch op de kritische commentaren reageerde, nam Van Neerven voor lief. Het Limburgs establishment moest zich maar aanpassen aan de nieuwe tijden. 'Wij denken dat de Limburgse autoriteiten nog te veel denken dat alleen zij maar denken. Een misverstand. Er wordt meer gedacht dan zij denken. Voor veel Limburgse autoriteiten schijnt dat nog wennen te zijn,' liet hij tijdens een van de vele interviews over de ruzie optekenen.

door **HANS GOOSSEN**

Vooral de eerste veertig jaar van de
geschiedenis van het Limburgs Dagblad
kun je zonder enige overdrijving roerig
noemen. Na de Duitse bezetting kom
de krant echter in een aanmerkelijk
rustiger vaarwater terecht. Voor pers-
historici is het Limburgs Dagblad dan
niet meer dan een 'grijze muis', met
uitzondering van het jaar 1972, toen de
overname door de Telegraaf leidde tot
de eerste journalistenstaking in de

Duizenden in de rij voor eerste n

Hongeren n als naar bro

De prijs van het Abonnement is:

LIMBURGS

1e Jaargang ZATERDAG

DE BÜREAUX VAN DIT BLAD ZIJN

TELEFOONNUMMER DER REDACTIE

Dit nummer telt 20 bladzijden.

Door den grooten toevloed van advertentiën zijn wij ondanks de 20 pagina's van dit nummer tot onze spijt genoodzaakt een aantal nieuwsberichten te laten liggen en ook nog vele adverteerders te leur te stellen.

DE DIRECTIE.

HET FEIT VAN DEN DAG

De Oorlog

De antwoordnota van Wilson. Duitsch... delingen voort. Een verklaring van den Kei... De verbrokkeling van Oostenrijk-Hongarije. ... dempt. Van de Fronten. Nieuw Italiaansch ... len wijken uit Servië.

OVERZICHT.

BINNENLAND.

De mens is een nieuwsgierig wezen. Altijd al geweest. Vóórdat rond 1600 in Duitsland de eerste krant verscheen, werden wetenswaardigheden vooral mondeling doorgebriefd. In de grijze Oudheid werd in eerste instantie gebruik gemaakt van ijlbodes, jongens-vanstavast, met stalen longen en ijzeren benen, die als een speer over bergen en door dalen zoefden om de laatste roddels rond te bazuinen of bij deze of gene een nieuwsbrief te bezorgen. Later werd een estafette-systeem opgezet met pleisterplaatsen waar de koerier en diens paard konden uitblazen.

Hoewel al rond het midden van de vijftiende eeuw de boekdrukkunst werd uitgevonden, verscheen pas in 1830 het Algemeen Handelsblad als eerste dagblad van Nederland. Tegenwoordig zijn er rond de vijftig dagbladen op de markt, en worden elke dag zo'n viereneenhalf miljoen kranten gedrukt.

De eerste krant in zuidelijk Zuid-Limburg was de Limburger Koerier, een weekblad dat in 1845 door K. Weyerhorst werd opgericht. De verschijningsfrequentie werd conform de toenemende nieuwshonger opgevoerd tot drie maal per week en vanaf 1892 rolde de Limburger Koerier – waaruit de huidige De Limburger is voortgekomen – voortaan elke dag van de persen. In 1899 nam de firma P. van de Weijer de krant van Weyerhorst over en verplaatste de redactie van het in zijn ogen nog te landelijke Heerlen naar de meer geïndustrialiseerde, gewestelijke hoofdstad Maastricht.
Het ontstane persvacuüm in Heerlen werd handig opgevuld door de journalisten Beckers en Versterren die in 1902 de Nieuwe Limburger Koerier uitbrachten – in feite de voorloper van het Limburgs Dagblad – die eveneens drie keer per week verscheen.

Een hoofdrol in de ontstaansgeschiedenis van het Limburgs Dagblad speelde de journalist Th. C. Vianen, die rond 1900 vanuit het Noordbrabantse Zeeland naar Heerlen afzakte. Samen met de voor die tijd puissant rijke Heerlense kruidenier Penners kocht Vianen in 1904 de Nieuwe Limburger Koerier op. De krant was aanvankelijk gevestigd in de Saroleastraat, begin jaren dertig volgde de verhuizing naar de Nobelstraat en tegenwoordig staat het hoofdkwartier van de Uitgeversmaatschappij Limburgs Dagblad bv op het industrieterrein In de Cramer.

Het blad leidde tot aan het einde van de Eerste Wereldoorlog een sluimerend bestaan. Grootse daden bleven uit, en de klad kwam er een beetje in. De onophoudelijke beslommeringen om enkele malen per week een blad uit te brengen gingen de kruidenier steeds meer tegenstaan, terwijl de ambitieuze en uitgekookte Vianen droomde van een écht dagblad. De priester dr. H. Poels – die vanuit Heerlen aan de katholieke organisatie van de mijnwerkers werkte, en de geschiedenis is ingegaan als de pionier van de sociale actie in de mijnstreek – kwam voor de import-journalist als een geschenk uit de hemel, omdat die met dezelfde plannen rondliep.

● *Dr. Poels: katholieken in het gareel houden.*
Foto: ARCHIEF LIMBURGS DAGBLAD

Doctor Poels, door de toenmalige bisschop van Roermond monseigneur J. Drehmanns benoemd tot aalmoezenier van de arbeid in Limburg, zat dringend verlegen om een spreekbuis om de katholieken in zijn werkgebied in het gareel te houden. In eerste instantie zocht de aalmoezenier zijn heil in de oprichting van een courant in Kerkrade, een stad die rond 1911 werd geteisterd door tweedracht als gevolg van 'onenigheid, ruzie, misverstanden en onderlinge verketteringen' tussen de Kirchroater Volkszeitung – het lijfblad van de katholieke volkskiesvereniging – en het Nieuwsblad van Kerkrade, het orgaan van de zogeheten herenkiesvereniging, die elkaar als kat en hond naar het leven stonden. De daadkrachtige Poels zorgde ervoor dat beide bladen werden opgeheven en dat zijn eigen periodiek de *couleur locale* van Kerkrade ging bepalen.

Maar bij Poels was inmiddels het besef doorgedrongen dat hij in een volwaardig dagblad zijn gedachtengoed beter kon uitdragen. Poels en Vianen – die eerder wat lucratieve schnabbeltjes van de aalmoezenier had gekregen – staken de koppen bij elkaar en broedden een nieuw dagblad uit, gebouwd op de fundamenten van de Nieuwe Limburger Koerier. Omdat de gegoede Penners afhaakte, met medeneming van zijn portemonnee, moesten de twee op zoek naar startkapitaal. Dat werd gevonden buiten de provinciegrenzen, bij de Koninklijke Drukkerijen Teulings in 's Hertogenbosch.
Met veel tam-tam liet Poels op 30 januari 1918 weten dat het eerste nummer van de nieuwe krant eraan zat te komen: 'Er zal dit jaar, eer de boeren het hooi binnenhalen, een dagblad komen voor de mijnstreek, waar wij naar verlangen als

● *Th. C. Vianen*

...iedenis van de Nederlandse ...adpers. Op deze pagina's daarom ...e episode's uit genoemde woelige ...de. Uit het laatste part van de ...iedenis van de krant worden als ...sa' de regeringsjaren van directeur/ ...redacteur Jules van Neerven ... - 1972) gelicht - een man met ...ven oorspronkelijke als eigenzinnige ...én, vanzelfsprekend, de ...makende overname.

...gse editie Limburgs Dagblad

...r de krant ... met spek

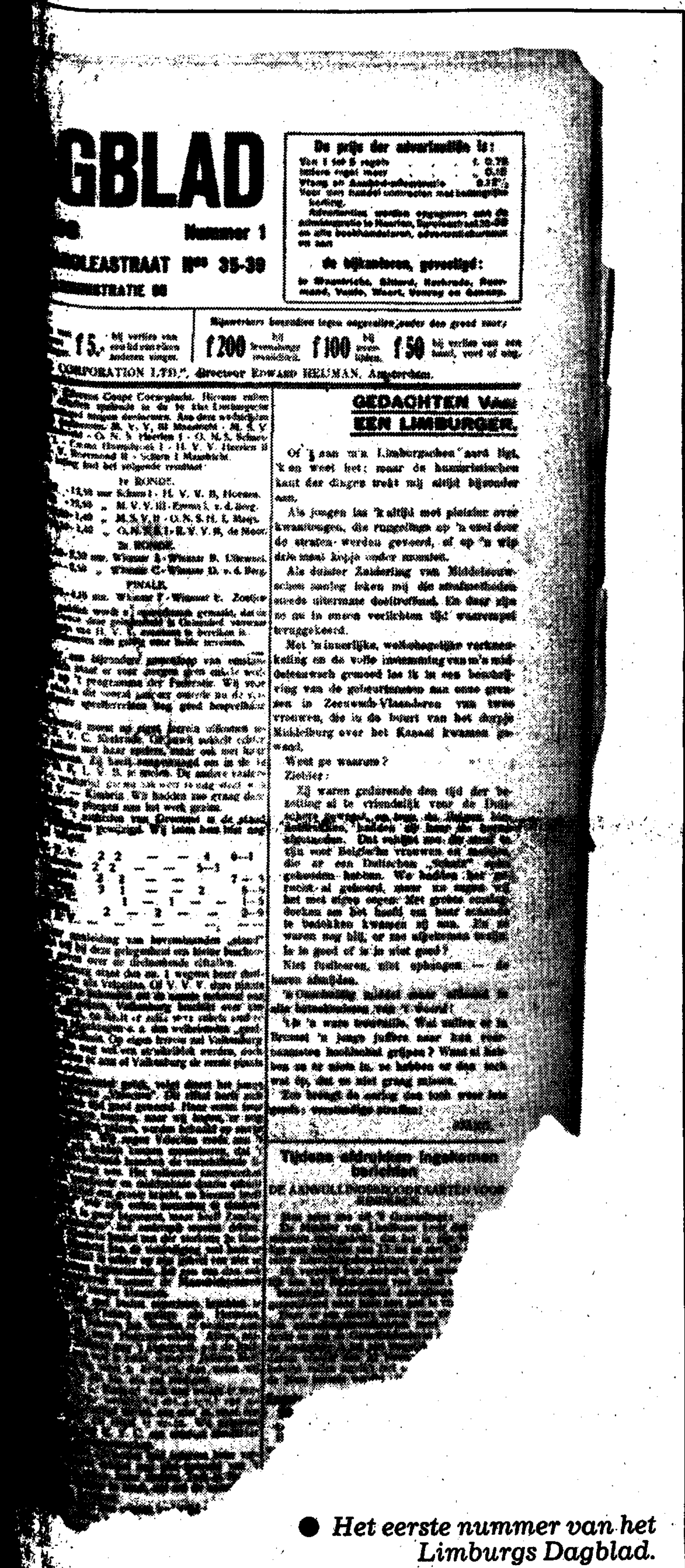
...GBLAD
Nummer 1
GEDACHTEN VAN EEN LIMBURGER

● *Het eerste nummer van het Limburgs Dagblad.*

... naar een boterham met ...k.'

...ier kreeg evenwel niet he... De door hem geopperde ...agblad' werd het 'Limburgs ... de boeren hadden de oogst ...eed binnen toen de krant ...e keer, op zaterdag 5 okto...n. Wel had Poels eindelijk ...de katholieke spreekbuis – ... signatuur van de krant ...ele jaren geleden officieel ...n geschrapt.

... veel gescheeld, of het ge... van het Limburgs Dagblad ...rlijd het overlijdensbericht ...eweld door allerhande te...chnische en organisatori... redactie maandag 7 okto...er pas weer een editie zou ... alle malheur was verhol...

... bleken niet onoverkome...ber lag er weer een Lim... op de deurmat als het ... van de eerste jaargang. ... 5 oktober werd derhalve ...d tot een proefnummer. Met uitzondering van enkele jaren tijdens de Duitse bezetting is het Limburgs Dagblad sindsdien niet meer van het toneel verdwenen.

Begin 1927 werd het Brabantse aandeel in de Limburgse krant geëllimineerd door de oprichting van de Maatschappij tot Exploitatie van het Limburgs Dagblad, die de firma Teulings uitkocht. Daarmee kwam de krant volledig in Limburgse handen en kon men gaan werken aan de opbouw van een volwaardige krant. Dat was hard nódig, want tot dan toe had het Limburgs Dagblad alleen maar problemen en tegenwerking gekend.

Juist toen het bedrijf tot enige bloei begon te komen – in 1939 was de krant voor het eerst in haar bestaan zonder schulden – vielen de Duitsers Nederland binnen. Het Limburgs Dagblad kreeg op 31 december 1942 een verschijningsverbod, omdat de redacteuren – in tegenstelling tot bijvoorbeeld hun pennebroeders van de Limburger Koerier, die wegens die pro-Duitse opstelling na de oorlog werd verboden – weigerden de bezetters naar de mond te schrijven. Hoofdredacteur J. Smits, een bekend bestrijder van het nationaal-socialisme, vreesde dat zijn anti-nazi-artikelen hem duur zouden komen te staan en nam ontslag; na de bevrijding van Zuid-Limburg pakte hij zijn oude stiel bij de krant overigens gewoon weer op.

De pers van het Limburgs Dagblad werd verzegeld en de krant verscheen alleen nog maar als een zogeheten raamkrantje – de Mijnstreek – gevuld met openbare bekendmakingen.

De toenmalige directeur, A. Hoefsmit, nam na het uitbreken van de oorlog onmiddellijk zijn maatregelen. Omdat hij voorzag dat papier na de oorlog wel eens een schaars goed kon worden, liet hij een deel van de voorraad rollen krantenpapier her en der, buiten het bereik van de bezetter, opslaan. Zodoende kon de krant na de bevrijding met forse edities uitpakken.

Nog vóórdat de laatste nazi in Limburg zijn gehate hielen had gelicht, kwam op woensdag 20 september 1944 de pers van het Limburgsch Dagblad weer op stoom. Terwijl het geallieerde bevrijdingsleger Sittard binnentrok en ten noorden van Aken een bres sloeg in de Siegfriedlinie, kopte de krant opgelucht met 'Nederland herleeft. Het Nazi-monster bedwongen'. Vanzelfsprekend overheerste op de voorpagina het hoera-proza. 'Wij hebben ze zien komen, de Duitschers, wij hebben ze zien gaan. Geheel Heerlen is bevrijd', jubelde burgemeester M. van Grunsven, die echter onmiddellijk de euforie temperde door te wijzen op het 'ontzaggelijk leed' dat de Duitse bezetter had aangericht.

'Eindelijk terug!' plaatste de directie van de krant als hartekreet rechtsonder op de frontpagina. 'Vandaag verschijnt weer de krant. Hoe dikwijls is er niet om gevraagd. Het heeft niet aan ons gelegen. Toen Heerlen nog maar in enkele wijken was bevrijd, kwam het van de lippen: En wanneer komt de krant? Wel een bewijs, dat de menschen toch eigenlijk niet zonder krant kunnen leven.'

En omdat alleen de zon voor niets opgaat, koppelde de directie aan die laatste frase een oproep aan de 'losse lezer' om zich toch vooral als abonnee te melden. Want tegelijk met Nederland, herleefde ook het commerciële instinct van de bedrijfsleiders. Zij zullen zich vergenoegd in de handen hebben gewreven, want de overlevering wil dat liefst zevenduizend Heerlenaren zich aan de balie van de redactie verdrongen om de hand te leggen op de eerste na-oorlogse editie. De eerlijkheid gebiedt te vermelden dat een dergelijk staaltje van niet te beteugelen enthousiasme voor het Limburgs Dagblad nimmer meer is vertoond.

Hoewel de krant de persvoorschriften van de nazi's had genegeerd en dat met een verschijningsverbod had betaald, kreeg het Limburgs Dagblad in 1947 toch te maken met de zo gewraakte perszuivering, bedoeld om journalisten te bestraffen die tijdens de oorlog op een of andere wijze radertjes waren geweest in de propaganda-machine van de nazi's. Directeur Hoefsmit en drie commissarissen moesten van de Commissie voor de Perszuivering hun functie tijdelijk neerleggen, terwijl drie redacteuren – van wie er één tijdens de oorlog bij een andere, 'foute' krant had gewerkt – een tijdelijk publikatieverbod kregen.

Overigens is het fenomeen perszuivering onmiddellijk fel bekritiseerd, juist omdat de scheidslijn tussen ongewilde hand- en spandiensten aan de nazi's en lijdelijk verzet vaak met onzichtbare inkt was getrokken. Bovendien gingen de commissieleden vaak onzorgvuldiog te werk waardoor tal van misverstanden ontstonden.

Hoefsmit ging tegen de veroordeling door de commissie in beroep en werd in het gelijk gesteld. De zuiveringen bleken ook directeuren te hebben getroffen die een 'foute' journalist in dienst hadden genomen. In tweede instantie werd daaraan minder zwaar getild. Overigens kreeg één van de veroordeelde commissarissen kort na de zuivering een koninklijke onderscheiding; blijkbaar was hij toch niet helemaal 'fout' geweest.

Na de oorlog wisten directie en redactie de draad vrij snel weer op te pakken. Daarmee had het Limburgs Dagblad de woeligste periode uit zijn geschiedenis achter de rug, met uitzondering dan van het jaar 1972, toen de krant door de Telegraaf werd overgenomen.

door **RENÉ VLEMS**

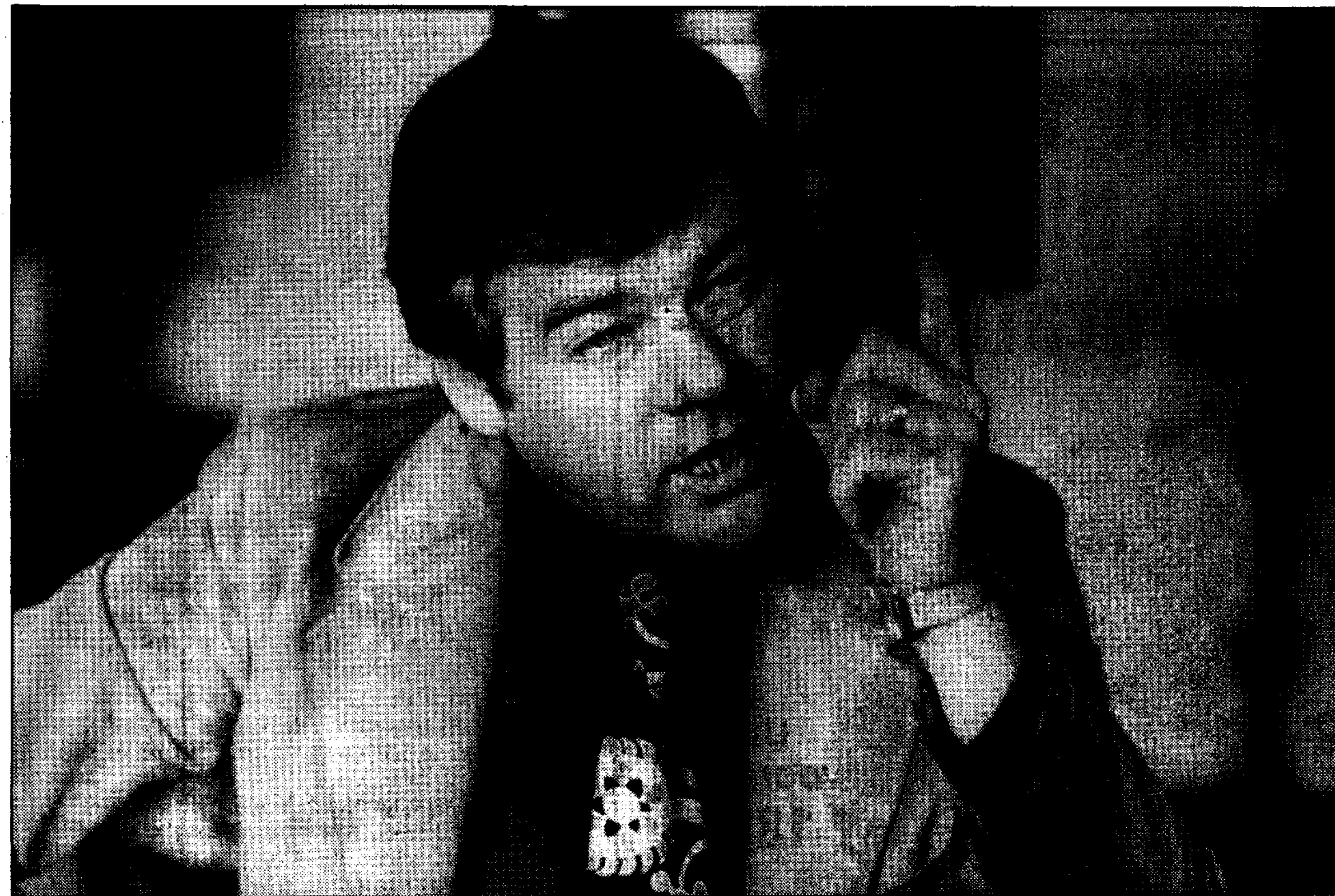

● *Pierre Huyskens in 1972: Limburgs Dagblad blijft de krant van de lezers.*
Foto: FOTODIENST LIMBURGS DAGBLAD

Decennia lang fusiegeruchten

Sinds 1972 zijn de aandelen van het Limburgs Dagblad niet meer eigendom van een aantal voornamelijk Limburgse notabelen, maar van de NV Holdingmaatschappij De Telegraaf. Door allerlei omstandigheden was de verkoop aan 'een sterke partner' onvermijdelijk geworden.

Het was lang niet de eerste keer, dat de krant deelnam aan fusiebesprekingen. Al in de jaren dertig werd er daadwerkelijk gefuseerd. Met het Limburgs Dagblad – voor het eerst en voor het laatst – als kopende partner.

In de jaren dertig verscheen in Sittard en omstreken Eigenaar Beckers, die ook de scepter zwaaide over De Nieuwe Koerier in Roermond, polste eens in Heerlen of men er daar niet voelde voor samenwerking. Hij stelde voor er een zogeheten kopblad van te maken. Dat hield in dat de krant door het Limburgs Dagblad zou worden uitgegeven, maar gewoon de kop De Limburger zóu blijven voeren.

Op 1 september 1936 werd het in Sittard verschijnende dagblad De Limburger, dat overigens niets te maken had met de huidige krant met dezelfde naam, door het Limburgs Dagblad overgenomen voor het bedrag van 27.000 gulden. Met deze aankoop kreeg het Limburgs Dagblad voet aan de grond in de Westelijke Mijnstreek. Voorlopig bleef De Limburger als kopblad bestaan, tot 30 september 1941. Door papierschaarste gedwongen werd het blad vervangen door het Limburgs Dagblad zelf, waarschijnlijk tot grote verrassing van de abonnees. Zij waren immers, voor zo ver bekend, niet op de hoogte gesteld van de gemaakte afspraken.

Tijdens de oorlog werden voorbereidingen getroffen voor de herrijzing van de dagbladen. In Heerlen, Roermond en Venlo werd de basis gelegd voor een nauwe samenwerking tussen het Limburgs Dagblad, de Maas- en Roerbode en het Dagblad voor Noord-Limburg, de Limburgiapers, die direct na de oorlog werd opgericht. Het ging om een redactionele samenwerking: de bladen voorzagen elkaar van regionaal Limburgs nieuws en samen hadden ze een Haagse redactie.

Samen een net van buitenlandse correspondenten opzetten ging het budget van de drie kranten te boven, Met datzelfde probleem kampten ook De Gelderlander in Nijmegen en het Eindhovens Dagblad. Het vijftal sloeg de handen ineen en vormde het samenwerkingsverband Zuid Oost Pers. Jehan Kuypers van het Limburgs Dagblad was de eerste buitenlandse correspondent, in Duitsland, voor de samenwerkende kranten.

Over eventuele fusie van Limburgs Dagblad, Maas- en Roerbode en het Dagblad voor Noord-Limburg werd tijdens de beginperiode van de samenwerking alleen nog maar vrijblijvend gesproken en gedacht. Begin jaren zestig werden de plannen om de samenwerking uit te breiden echter concreter.

Ook de mogelijkheid om samen te werken met de vierde Limburgse krant, De Nieuwe Limburger, later De Limburger, in Maastricht, werd niet uitgesloten. In juli 1965 vond in Breda een bespreking plaats tussen het Limburgs Dagblad en Neerlandia, het moederbedrijf dat behalve De Nieuwe Limburger ook De Stem in Breda onder zijn hoede had.

Tot fusies kwam het echter niet. Sterker nog, eind jaren zestig kwam een einde aan de samenwerkingsverbanden. Neerlandia ging in 1967 een fusie aan met De Gelderlander onder de naam Audet nv. Hierdoor ontstond de merkwaardige situatie dat De Nieuwe Limburger, die immers deel uitmaakte van Neerlandia, via de omweg over Gelderland mee zou kunnen profiteren van de vruchten van Zuid Oost Pers. Voorlopig werd de zaak op zijn beloop gelaten, omdat de hoop op een fusie met de partners van Limburgiapers, ondanks de stroef lopende onderhandelingen, nog niet opgegeven was.

De aanschaf van een nieuwe drukpers door De Maas- en Roerbode – tegen eerder gemaakte afspraken in – deed bij

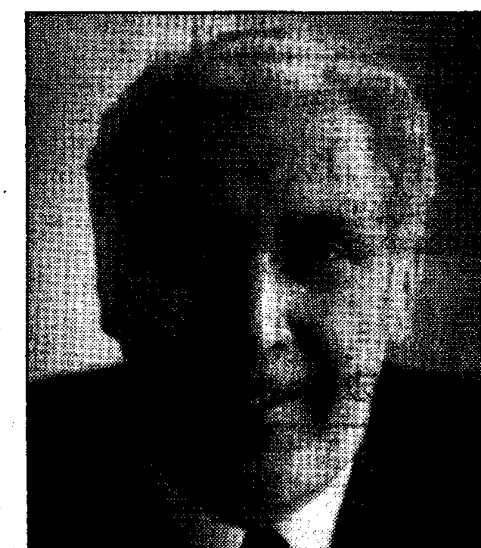

● *Directeur Drehmanns in 1972: tientallen ontslagen bij overname door Audet.*
Foto: FOTODIENST LIMBURGS DAGBLAD

directeur/hoofdredacteur Jules van Neerven van het Limburgs Dagblad de emmer overlopen. Hij zegde eind 1967 op staande voet de samenwerking Limburgiapers op.

Ondanks de mislukte pogingen werd de gedachte aan een fusie nooit helemaal losgelaten.

Het Limburgs Dagblad zocht toenadering tot Audet om eens te polsen of er mogelijkheden waren met De Nieuwe Limburger samen te gaan, maar opnieuw zonder resultaat, net als de poging van een jaar later. Ook met de Maas- en Roerbode werd gesproken. De fusiedeur werd op een kier gehouden, hetgeen Audet later de kans gaf met de buit aan de haal te gaan en zo een geduchte klap uit te delen in de concurrentiestrijd. Het Limburgs Dagblad was toen immers niet meer de grootste krant van de provincie.

Een volgende stap op het gladde ijs van de fusies werd in Venlo gezet. Het Dagblad voor Noord-Limburg was financieel niet de eerste keus voor het Limburgs Dagblad maar bood wel mogelijkheden, met name op advertentiegebied. Die samenwerking liep stuk op de persoon van Van Neerven. Het Dagblad van Noord-Limburg wenste hem niet te accepteren als directeur van een nieuwe vennootschap. Die liet vervolgens weten een fusie al helemaal niet meer te zien zitten. En dus werd het boek voor de zoveelste keer gesloten. In een poging in het Middenlimburgse nog terrein te winnen, lanceerde het Limburgs Dagblad een eigen editie voor Roermond.

Alle rumoer rond eerdere besprekingen over fusies en overnames zonk in het niet bij de storm van protest die opstak toen bekend werd dat het landelijk dagblad De Telegraaf in 1972 in de markt was voor het Limburgs Dagblad.

De Belgische professor Van Springel had in februari van dat jaar de financiële situatie van het Limburgs Dagblad doorgelicht. Zijn conclusie luidde dat nog wel een aantal jaren zelfstandig kon worden doorgegaan, maar dat het met het oog op de lange termijn beter was een sterke partner te zoeken.

Een neergang in de conjunctuur, het achterblijven van de bevolkingsaanwas in het thuisgebied de Oostelijke Mijnstreek en geringe loonstijgingen werden aangevoerd als de voornaamste oorzaken voor de dreigende wolken die boven het Limburgs Dagblad hingen. Hier en daar werd ook gewag gemaakt van het wat al te uitbundige financiële beleid in de afgelopen jaren.

De Telegraaf gold als voornaamste kandidaat, waarbij als hoofdargument het belang van behoud van werkgelegenheid werd aangevoerd. De garanties die de andere gegadigde Audet nv afgaf, werden als minder hard beschouwd. Directeur Jos Drehmans, opvolger van Van Neerven, stelde dat zeker tientallen ontslagen zouden zijn gevallen bij een overname door Audet.

De uitdrukkelijke toezegging dat het Limburgs Dagblad een eigen, onafhankelijke redactionele koers zou mogen varen, werd door de journalisten van de krant niet voetstoots geaccepteerd. Het grootste deel van de redactie achtte de verschillen tussen De Telegraaf en het Limburgs Dagblad te groot en kwam in verzet.

Een verzet dat zelfs uitmondde in een 24-uurs-staking, een unieke gebeurtenis in de na-oorlogse persgeschiedenis van Nederland. Die dag werd een eigen, alternatieve krant onder de naam 'De Laatste Dagen?' uitgegeven. De staking kon overigens niet verhinderen dat het Limburgs Dagblad uitkwam. Een klein aantal werkwillige journalisten en personeelsleden van andere diensten draaiden toch een krant in elkaar. Bovendien lag al een sportkatern gereed.

De redactie kreeg steun uit onverwachte hoek. Twee Limburgse burgemeesters, J. van 't Hooft van Ubach over Worms en J. Tonnaer van Schinveld, mobiliseerden tal van prominente Limburgers in een poging de aandeelhouders ervan te overtuigen dat het Limburgs Dagblad uit handen van De Telegraaf moest blijven.

Het protest van de redactie, die claimde meer dan tienduizend steunbetuigingen te hebben ontvangen, kon de overname niet tegenhouden. Eind september verkochten de eigenaars hun aandelen aan De Telegraaf, en kwam er een nieuwe hoofdredacteur: Pierre Huyskens. Diens benoeming gooide nieuwe olie op het vuur en werd zelfs voor de rechtbank aangevochten, omdat afgeweken was van de gebruikelijke procedures. Huyskens verzekerde de lezers, de 'geestelijke aandeelhouders', dat het Limburgs Dagblad hún krant zou blijven. En dat hij zelf zou vertrekken, als daaraan werd getornd.

Drie jaar later ging hij terug naar Elsevier. Intussen waren de journalisten van het Limburgs Dagblad er achter gekomen, dat het nooit de bedoeling was geweest van het Limburgs Dagblad een 'kleine Telegraaf' te maken.

Aandelen van LD overgenomen door holding Telegraaf

...EN, 30 sept. — Op de aandeel... van het Limburgs ... in Hoeve de Aar ... geboden gekregen, betekent dit, door deze uitslag de NV Holdingma... schappij De Telegraaf eigenaar is ... van de NV Gemeenschap... Aandelen Uitgever... Dagblad.

Drank

Eigenaardig: in een tijd dat het alcoholgebruik in de maatschappij in het algemeen hand over hand toeneemt, wordt het op kranteredacties steeds soberder. Op scholen voor journalistiek wordt nog hoopvol gedoceerd 'het nieuws ligt op straat, en de journalist ligt er dronken naast', maar op de meeste kranteredacties kun je daar bitter weinig meer van gewaar worden. Natuurlijk kun je gemakshalve verwijzen naar een verbod op aanwezigheid van alcoholhoudende journalisten en dito dranken in de redactielokalen, dat op een gegeven moment werd uitgevaardigd. Ook ligt het voor de hand te verwijzen naar de verhuizing van de hoofdzetel van de krant van de binnenstad vol kroegen, naar het industrieterrein vol parkeerplaatsen.

Maar het zit ook dieper.

Ik beweer niet dat journalisten nooit meer dronken zijn; wat dat betreft vertonen zij toch een treffende gelijkenis met mensen, geen enkele zwakheid is hen vreemd, en zeker niet echt aantrekkelijke zwakheden als het overmatig nuttigen van geestrijk vocht.

Maar inmiddels is onvoorstelbaar wat 25 jaar geleden nog volkomen normaal was: dat de journalisten van de krant dagelijks de kroeg bezochten en als daar een lid van directie of hoofdredactie aanwezig was, dronken ze gratis en voor niets, op kosten van de krant. En na volledig verzadigd te zijn, begaven zij zich naar het redactielokaal, ten einde daar een doorwrocht artikel te scheppen betreffende een wetsontwerp aangaande het precariorecht, of over een ander, naar eigen goeddunken uit te zoeken wereldprobleem.
Redactievergaderingen eindigden onveranderlijk aan de tap, als ze daar niet reeds begonnen waren. Op persconferenties 's morgens om half tien werd reeds monter geschonken, daar hapten niet alleen de journalisten gretig in de bien soignee ingeschonken glazen, maar ook de aanwezige wethouders, gedeputeerden en 'what have you'.

Ik ken geen enkele collega meer die dronken nog een behoorlijke regel op papier krijgt (en dan heb ik het uitdrukkelijk over dezulken die dat in nuchtere toestand wél kunnen) en al helemaal geen een, die een verborgen kruik jenever of sherry in zijn bureaulade onder handbereik heeft. De laatste die dat deed is al zeven jaar geleden met vut gegaan.

Je zou ook kunnen zeggen dat de nieuwe nuchterheid een gevolg is van serieuzer beroepsopvattingen; omdat ik nog minstens een jaar of vijf meemoet, zal ik dat aspect onbesproken laten.

Een gedeeltelijke verklaring zou kunnen zijn, dat vroeger werd gepropageerd dat een goede verslaggever óf in de krant, óf in de kroeg stond, en gehoorzaam als we waren, waagden we het niet, daar tegenin te gaan.

Maar het meest waarschijnlijk is nog een andere verklaring: journalisten bij katholieke kranten waren in die tijd óf gesjeesde priesters, óf mislukte onderwijzers, beide behept met ernstige frustraties op allerlei terrein. Het zou kunnen zijn dat ze pas 'los' kwamen als ze 'total loss' waren. Journalisten komen tegenwoordig van saaie beroepsopleidingen en werken bij kranten met hoogstens een katholiek verleden. Er is nauwelijks meer ruimte voor frustratie, laat staan voor een blanco excuus om de godganse dag in de kroeg te hangen.

Ik vraag me intussen af of dat alles de kranten niet wat erg bezadigd heeft gemaakt. De meeste ideeën die in het café geboren werden bleken, bij daglicht, weliswaar niet veel waard; maar af en toe kwam langs de weg van de alcoholisch ontremde associatie iets goeds tot stand, dat er tegenwoordig niet meer bij is.

En dat is zonde.

Dus, collega's: Proost! Dat we hem nog maar lang mogen lusten!

sante brun

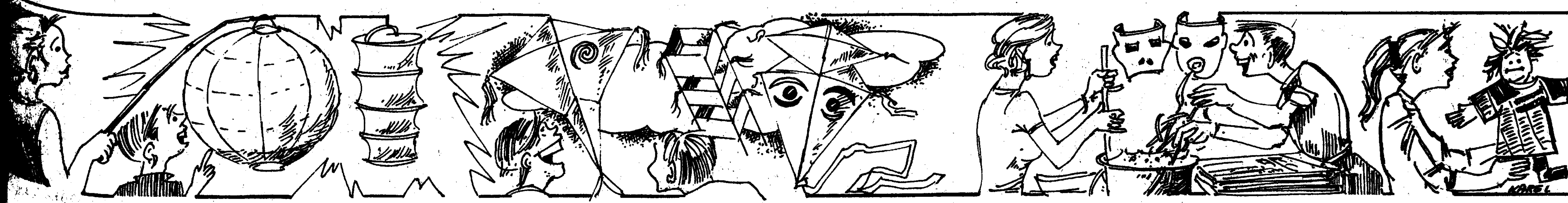

Proficiat

75 Jaar Limburgs Dagblad

Zijn standplaats is hington. Maar Hans de (43) is daarmee niet de wonende journalist, die r het Limburgs Dagblad ft. Hij is wel degene die machtscentrum van de werkzaam is. Hans de is een van de achttien buitenlandse espondenten van deze krant. Behalve de aanhoudende stroom berichten van de nationale persbureaus, gelijks via satellieten en mputers op de centrale redactie in Heerlen nenkomen, maakt het burgs Dagblad gebruik van een netwerk pondenten. Om dat te kunnen realiseren - en eren - hebben, al jaren den, twaalf elkaar niet currerende provinciale den besloten samen te erken. Dit redactioneel amenwerkingsverband draagt de naam meenschappelijke Pers (GPD). Hans de Bruijn is voor de GPD (in het land Netherlands Press tion, NPA) en dus het Limburgs Dagblad uitgezonden naar de stad van de Verenigde Staten. Een kijkje in de en van de buitenland-correspondent.

Buitenland-correspondent Hans de Bruijn in Washington:

'Voor een journalist is dit het mooiste leven'

Een keer heb ik even kort met Bill Clinton gesproken. Toen was hij nog geen president. Het was tijdens de verkiezingscampagne. Ik stond in dezelfde volgepropte bus als Clinton. Omdat we tegen elkaar geperst stonden, kreeg ik de kans om een paar vragen te stellen," vertelt Hans de Bruijn. Maar tot een gesprek of interview met de president van de Verenigde Staten is het nog nooit gekomen, ook niet met Clintons voorgangers. En de kans daarop is bijzonder klein. Want in de eindeloze rij journalisten die in Washington werkzaam is, staan de Nederlanders ver achteraan. Ons land is nu eenmaal politiek onbelangrijk voor de 'supermacht'.

„Bij de persconferenties van Clinton in het Witte Huis zijn alleen de belangrijkste Amerikaanse media – en dat zijn er al heel veel – enkele Japanse media en de Britse BBC aanwezig. Maar dat is geen probleem, want die persconferenties zijn rechtstreeks te volgen op een gesloten tv-circuit. Dus krijgen we toch alle informatie. Ook Paul Sneijder van het NOS-journaal moet netjes buiten de poort zijn nieuws verwerven," legt Hans de Bruijn uit.

Het doet overigens niets af aan de kwaliteit van de produktie van de in totaal zeven Nederlandse dagbladjournalisten die in Washington leven en werken. Het is trouwens niet de opdracht van een correspondent om als eerste verslag te doen van bijvoorbeeld een bomaanslag. Voordat hij naar de andere kant van het immense land is gesneld, hebben de televisie-zenders en de persbureaus met mensen ter plekke het nieuws al lang wereldkundig gemaakt. Van de correspondent wordt verwacht dat hij na de eerste meldingen met sfeer- of achtergrondreportages komt.

De correspondent in Washington is eigenlijk een Amerika-deskundige, die aan de bron zit om zich zo goed mogelijk in de materie te verdiepen. Dientengevolge betere verhalen te kunnen afleveren en door reportages een beeld te kunnen schetsen van land en volk. Hij gaat door, waar de snelle maar oppervlakkige media als de televisie ophouden.

Hans de Bruijn beschikt over allerhande technische mogelijkheden om de gebeurtenissen, maatschappelijke ontwikkelingen en publieke discussies in het land op de voet te volgen. „Mijn werkkamer is uitgerust met de noodzakelijke electronica. Via mijn computer ontvang ik de berichten van een aantal persbureaus en meerdere Amerikaanse databanken. Op tv leveren CNN en lokale nieuwszenders non-stop nieuws. Bovendien sta ik dagelijks in contact met Nederland om te weten wat er in ons land leeft en in welke context ik mijn verhalen moet brengen. ANP- en GPD-telex verschijnen op mijn computer, ik ontving dagelijks twee Nederlandse kranten en bel dagelijks met de buitenland-redactie in Den Haag."

door **MATH WIJNANDS**

Het vak van buitenland-correspondent is nooit een roeping voor Hans de Bruijn geweest. „Het was eigenlijk meer een logische voortzetting van mijn carrière. Niettemin vind ik het erg leuk. Sterker nog, ik ben nu ontzettend enthousiast. Voor een journalist is dit het mooiste leven dat er bestaat."

In 1969 ging de geboren Hagenaar naar de School voor de Journalistiek in Utrecht. Na zijn afstuderen kreeg hij zijn eerste baan als stadsverslaggever bij de Nieuwe Haagsche Courant. „Daar heb ik echt het vak geleerd. Het verslaan van branden, gemeenteraadsvergaderingen, verenigingsjubilea en noem maar op. Veel jonge journalisten van tegenwoordig willen gelijk met het grote werk beginnen, maar vergeten dat de kleine klussen een goede leerschool vormen. Als buitenland-correspondent ben je in feite ook stadsverslaggever, maar dan in een héél grote stad. Je wordt geconfronteerd met de meest uiteenlopende onderwerpen. Van politiek tot bijvoorbeeld vliegtuigcrashes."

In 1975 stapte Hans de Bruijn over naar de GPD, waar hij parlementair redacteur werd. In 1980 ging hij zelfs de parlementaire redactie leiden. „Na een aantal jaren begon ik me af te vragen wat mijn volgende stap moest zijn. Ik kreeg interesse voor een buitenlandse post. In 1985 stapte Ferry Mingelen (nu Den Haag Vandaag, red.) op als GPD-correspondent in Brussel. Nou, die post was eigenlijk het logische vervolg op mijn toenmalige functie. Van het Binnenhof naar de zetel van de EG. Het bleef politiek."

● *Correspondent Washington Hans de Bruijn ziet een wensdroom in vervulling gaan: een ontmoeting met 'the first couple'. Voorlopig zijn die laatsten nog van karton...*

Zeven jaar bleef Hans de Bruijn in de Belgische hoofdstad. Als Brusselse correspondent was hij eveneens 'verslaggever EG en Navo'. In die functie reisde hij door heel Europa in het kielzog van de 'groten der aarde'. Topontmoetingen van de EG, Navo, CVSE, WEU, Hans was erbij. De correspondent kreeg het zo druk dat de GPD-leiding, dat wil zeggen de hoofdredacteuren van de twaalf aangesloten kranten, besloten van Brussel een tweemans-post van te maken.

In 1992 volgde de benoeming tot correspondent in Washington. Eigenlijk twee jaar te laat, want in principe blijft een correspondent vijf jaar op één standplaats. „Toen mijn voorganger Henk Dam vertrok, heb ik gelijk gesolliciteerd. Ik ben altijd in grote mate geïnteresseerd geweest in de Verenigde Staten. Vijftien maal ben ik kris kras door het land gereisd. Maar ook nu kun je zeggen dat het weer om een logische journalistieke stap ging. In mijn werk in Washington voert ook politiek de boventoon, maar nu de wereldpolitiek. Dus de lijn was compleet: van het Nederlandse machtscentrum in Den Haag via de Europese politiek in Brussel naar het machtscentrum van de wereld."

Het moeilijke van het schrijven voor een redactioneel samenwerkingsverband is dat alle twaalf kranten een eigen stijl en karakter hebben. „Je moet in je stijl de grootste gemene deler zoeken. Maar wat is in dit geval een eigen stijl? Inwoners van een bepaalde regio zullen in een buitenland-artikel nooit hun eigen identiteit zoeken. Ik kan me niet voorstellen dat in een analyse van het economisch beleid van de Amerikaanse Democraten Limburgse raakvlakken liggen."

Ook privé voelt Hans de Bruijn zich als een vis in het water in Washington. „We hebben een groot en comfortabel huis buiten het centrum. Het leven is er aangenaam. Alleen mijn vrouw en dochter hebben even aanpassingsmoeilijkheden gehad, maar dat gaat nu ook goed. Hoewel we veel contacten hebben opgebouwd, blijf je in Amerika altijd een buitenstaander. Dat wil ik ook wel zo houden, want dan kun je als journalist afstand nemen."

Als alles volgens plan verloopt zal Hans de Bruijn in 1997 zijn werkzaamheden in Washington weer overdragen. Interesse in een nieuwe buitenlandse standplaats heeft hij dan niet meer. „Ik wil niet van Nederland vervreemden en daarom is het na twaalf jaar buitenland de hoogste tijd terug te keren. Ik denk dat ik met mijn staat van dienst wel een plekje op een redactie ergens in Nederland kan vinden."

Maar hij wil daar voorlopig niet over nadenken. Hij heeft nog veel werk te doen in de Amerikaanse hoofdstad. Misschien wel ooit een interview met 'mister President'. „Als de president een land bezoekt, nodigt hij tevoren meestal journalisten uit dat land uit voor een gesprek. Hopelijk gaat hij vóór 1997 nog eens naar Nederland. Een interview met de president van de Verenigde Staten zou mijn journalistiek hoogtepunt zijn."

---

e ogen en oren van de krant, worden ze op de ctie weleens genoemd: rrespondenten van het gs Dagblad. Want hoe goed de full-time gioverslaggever in zijn is ingevoerd, voor het nlijk bijhouden van álle twikkelingen ontbreekt omweg de tijd. Een net rrespondenten vult het . Soms schrijven ze zelf hten, vaker nog tippen ze e redactie als er in hun orp iets aan de hand is. Leo ('zeg maar Lei, dat doet iedereen') Japers, spondent in Mechelen.

● *Correspondent Lee Jaspers: bericht kan veel invloed hebben in dorpsgemeenschap.*

Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

Dorpscorrespondent Leo Jaspers

'Schoolkinderen zijn de beste informatiebron'

at ik in 1966 van Mechelen wist? Niks! Ik ben geboren en getogen in Bocholtz, da's maar zeven kilometer hier maar ik was nog nooit in Mechelen! Wij gingen naar Simpelveld, of Vaals," vertelt Leo Jaspers n dikke 25 jaar correspondent mburgs Dagblad in Mechelen.

in militaire dienst, toen hij in solliciteerde op een baan als on- Hij was de enige sollicitant en nomen. Sinds 1975 ook *hoofd* 'A gene Wienberg', tegenwoor- ecteur.

l veranderen in 27 jaar. „Laatst weer een vakature. Er reageer- nsen. Daar word je toch treurig

eester Jaspers trouwde in 1967, helen wonen en werd lid van de voetbalvereniging RKMVC. uis-aan-huisblad De Omroeper edstrijdverslagen te schrijven. mee te maken had, weet ik verwacht kreeg ik bezoek van en chef van de LD-redactie in of ik correspondent wilde wor-

beperkte Jaspers zich tot het n lokale zaken aan de redac- naar tevredenheid, want toen Dagblad besloot meer aan- n besteden aan de Limburgse , werd hij gevraagd de ge- s, Gulpen en Wittem te *cove-*

en ik alweer een jaar of vijftien op pad. Voetbal vierde klasse maar ook andere sporten. Ach, ontspanning dan inspanning. Je de hele tijd met onderwijs be-

niet allemaal prettige ervarin- pers als correspondent heeft n een verhaal over wandel- eens iets geschreven dat niet . Ik kreeg toen een anonieme orgd: als ik dat en dat niet zou zouden ze me wel weten te dig is dat goed afgelopen, nd ik wel akelig. Ik heb het thuis eld."

Toen Jaspers eens over een vechtpartij buiten de lijnen op het voetbalveld berichtte, werd hij 's anderendaags gebeld door de opnieuw woedende aanstichter van de ruzie, die Jaspers met naam en toenaam in zijn bericht had genoemd. „Ik had de betrokken vereniging om een reactie gevraagd en die bestond uit niet meer dan het tonen van het rapport dat ze over het incident aan de bond zouden sturen. Hoor en wederhoor, zo hoort dat in de journalistiek.

Maar kwáád dat die man was! Hij kwam uit Bocholtz, waar mijn ouders woonden. Een trammelant dat die mensen daarover hebben gehad!"

„Ik pretendeer geen betweter te zijn. Ik kijk naar de wedstrijd en schrijf dan op wat ik ervan vind. Maar ja, je lezers zijn aanhangers van de club. En als je niet zo aardig over die club hebt geschreven, zeggen ze óf dat je geen verstand van voetbal hebt, óf ze laten weten dat ze de volgende keer toch op een wat positiever stukje rekenen."

Voor het opvangen van de nieuwtjes uit Mechelen en omgeving zit Jaspers op een ideale plek: de lokale basisschool. „Er is geen betere, betrouwbaarder en onbevangener informatiebron dan kinderen. Als ze op school komen, willen ze hun ei wel kwijt en dan vang je het een en ander op waarmee de krant wel raad weet."

Toch brengt hem dat weleens in gewetensnood. „Als ik weet dat op de achtergrond van een bepaald nieuwsfeit een conflict speelt, schrijf ik er liever niet zelf over. Dan laat ik het aan de redactie over en fungeer ik hoogstens als tipgever. Als ik partij zou worden in een conflict kan ik niet meer functioneren als schoolhoofd."

Jaspers is bovendien een echte Mechelaar geworden, in de loop der jaren. „In het begin hoopte ik dat Bocholtz zou winnen, als ze tegen RKMVC speelden. Later hoopte ik op gelijkspel. Tegenwoordig ben ik voor Mechelen, maar ja, mijn zoon speelt dan ook in het eerste elftal."

Een kranteberícht kan een flinke invloed uitoefenen op de dorpsgemeenschap, beseft Jaspers. „Ik probeer nooit via de krant dingen te beïnvloeden, dat doe ik liever rechtstreeks. Daar is de krant niet voor." „Bovendien: ik leef hier, ik moet ook na een vervelende affaire voort. In Mechelen wonen maar zo'n 2.300 mensen, iedereen kent hier iedereen. Dan is het weleens moeilijk. Als je dan iets pijnlijks aan het rollen zou brengen, kijkt een deel van het dorp je van je leven nooit meer aan."

door **RIK VAN DRUTEN**

De correspondent is voor veel dorpsbewoners het Limburgs Dagblad. Jaspers: „Als iets in de krant de mensen niet bevalt, spreken ze mij daar op aan – ook als het om dingen gaat waarmee ik zelf niets te maken heb."

„Maar de voordelen zijn groter dan de nadelen. De mensen weten me te vinden wanneer er iets aan de hand is. Ik werd eens om half zeven 's morgens uit bed gebeld: 'Meester, de politie is een illegale jeneverstokerij in Wittem binnengevallen!' Dat is toen een groot verhaal in de krant geworden."

Jaspers heeft Mechelen zien veranderen, de laatste 25 jaar. De opkomst van het toerisme, de neergang van de landbouw, het verdwijnen van de meeste winkels in het dorp. „We hebben hier nog één winkel over, veel mensen pakken de auto en gaan elders naar de supermarkt. Dat dagelijkse contact als je een boodschap deed, dat mis ik wel."

Ook het verenigingsleven is veranderd. „Vroeger had je de harmonie, de voetbal- en de handbalclub en dat was 't zo'n beetje. Nu hebben we er een tennisclub bijgekregen en pakken veel mensen de auto om elders, buiten de Mechelse gemeenschap, een sport te beoefenen."

Minder levensvatbaar dan vroeger wil Jaspers de Heuvellandgemeente echter niet noemen. „Wat betreft het leerlingaanbod hebben we hier op school bijvoorbeeld geen enkel probleem." Niettemin zal de overheid af en toe een handje moeten toesteken, vindt Jaspers. „Als de laatste winkel dreigt te verdwijnen, moet de gemeente door gunstige vestigingsvoorwaarden of zoiets dat proberen te voorkomen."

De belangstelling van de dorpelingen voor nieuws uit hun eigen streek is gebleven. „Bij de gemeentelijke herindeling was het aanvankelijk de bedoeling dat de gemeente Wittem (waarvan Mechelen de kern is, red.) werd verdeeld. Eys zou naar Simpelveld gaan, de rest zou bij Gulpen worden gevoegd," herinnert Jaspers zich. „Wat daarover niet is afgepraat, hier in het dorp. Toen het uiteindelijk niet doorging en duidelijk was dat Wittem Wittem zou blijven, werden de klokken geluid."

Journalist soms even maatschappelijk werker

DOOR PIERRE ROUSSEAU

Mensen begrijpen dikwijls niet waarom hun nieuws niet in aanmerking komt voor de krant. Het is ook moeilijk uit te leggen waarom een zilveren jubilaris bij een schoenenzaak, afgeleverd op pasfoto met een aardig tekstje van de winkelier erbij, niet geplaatst wordt. En die zilveren leraar dan van de Mytylschool? Ja, die is erdoor geglipt, maar eigenlijk had het niet gemogen, want we nemen geen zilveren jubilarissen. Of het moet een hele bijzondere zijn. Ja, dat is moeilijk uit te leggen.

Bedrijven en instellingen moet je als redacteur sowieso dikwijls nee verkopen. Voor hen is de krant uiteraard een bruikbaar reclamemedium met een grote impact. Open dagen, demonstratie van een nieuw produkt, het behalen van een waarborgcertificaat, renovatie, heropening van de zaak, dat zijn toch nieuwsitems, zeker als er ook nog een populaire wethouder of bekende zanger of schrijver aan te pas komt. In elk geval een aanleiding om ook de redactie een sjieke uitnodiging te sturen en naderhand even op te bellen of er iemand komt (liefst met fotograaf). O ja, er komt op de dag van de heropening een grote advertentie van de zaak.

Dit soort zakelijke 'aanbiedingen' tactvol afpoeieren is minder moeilijk dan de 'nieuwsbrengers' die een duidelijk geestelijke last met zich meedragen. Overspannen mensen, min of meer gestoorden en querulanten. Ze komen bij voorkeur vlak na de feestdagen of in grijze perioden dat de zon niet door de wolken komt. Mensen die zich verongelijkt voelen, misdeeld door instanties, de maatschappij, het leven. Mensen die ruzie hebben met de buren of met de baas, met de bouwvereniging, de sociale dienst, de advocaat, de politie, het GAK, de 'ex' of de schoonfamilie. Ze kijken verongelijkt als je hun voorzichtig laat doorschemeren dat hun verhaal eigenlijk niets is voor de krant. Omdat het in feite geen uitzonderlijke situatie is, wel schrijnend, ja zeker, maar net niet 'uniek' genoeg om erover te publiceren.

Ze brengen graag paperassen mee, een zelfgeschreven brief, een afschrift van de bank, een dreigbrief, een aanmaning als bewijs van hun ellende. De krant is voor hen meestal de laatste strohalm. 'Bent u al bij de rechtswinkel geweest?' vraag ik meestal. 'Nee? Nou die ligt hier tegenover ons in deze straat. Misschien kunnen ze u daar verder helpen.' En soms is dat inderdaad het geval. Maar dat advies kan wel eens averechts uitpakken en agressie oproepen.

'Als ik vijf minuten met u spreek,' aldus een man die telefonisch een afspraak had gemaakt voor 'een heel bijzondere zaak', 'dan begin ik te janken.' Al gauw blijkt dat de man zwaar overspannen is. Na even geluisterd te hebben naar zijn relatieproblemen, geef ik hem het advies naar de huisarts te gaan. Als stadsredacteur kan ik niets doen voor de man. Hij kan zich dat eigenlijk ook wel voorstellen en verlaat even later het redactielokaal. Een beetje opgelucht nog wel. De journalist even in de rol van maatschappelijk werker.

Tot de vaste 'oneigenlijke' bezoekers van de redactie-balie in kantoor Maastricht hoorde een tijd lang een arme kerel uit Vijverdal. Hij is al diverse keren komen vertellen dat hij de Messias is, dat hij miljarden op de bank heeft staan en dat hij door zijn psychiater onder hypnose wordt gebracht om hem zijn geniale toekomstvisie te ontfutselen. Hij heeft zo te horen inderdaad een verbluffend grote kennis van economie en wereldpolitiek. Wanneer zijn verhaal nu eens eindelijk in de krant komt? Zet het eerst maar eens op papier, adviseer ik hem. Dat zal hij doen en verlaat het pand. Een andere keer wordt hij agressief, maar ik weet hem nog tijdig tot bedaren te brengen.

Dat lukte me niet bij de vrouw die me jaren geleden in mijn Sittardse periode eens buiten opwachtte. Ze zat op de motorkap van mijn auto die ze herkend had. Toen ik arriveerde, vloog ze meteen op me af en schreeuwde dat we het milieu verwaarloosden in de krant. Ze was daar woedend over en probeerde me mijn schrijfblok uit de handen te rukken. Die hield ik stevig vast waarna ze tot bloedens toe in mijn hand beet. Ook hier was de persoon niet voor rede vatbaar en duidelijk gestresst.

Religieuze doordrammers, secten-leden, godsdienstwaanzinnigen, ze komen met de regelmaat van de klok, ofwel op bezoek of laten fanatieke schrijfsels achter als blijkt dat 'we daar niet aan kunnen beginnen'. Boekjes over heilige paters en zusters met novene-prentjes, maar eveneens goed kettingbrieven. Ook dit soort 'nieuwsbrengers' ziet in de krant een verspreidingsmedium bij uitstek. Een aanhanger van pater Koopmans komt vragen om publiciteit rond de fakkeldemonstratie vóór de abortuskliniek. De eerste keer is dat zeker nieuws in de vorm van een foto met een bijschrift. Een volgende keer moeten we uiteraard weigeren. En dat wekt onbegrip. De krant moet toch meevechten tegen abortus?

En dan de man die zich inbeeldt dat hij vergiftigd werd door een cardioloog van het AZM en op zoek is naar 'een eerlijke advocaat', zoals hij ironisch laat weten. Een andere bezoeker heeft het de redactie gemakkelijk gemaakt. Hij bezorgt een kant en klaar interview met zichzelf en komt nog even terug om zijn telefoonnummer op te geven. Ik beloof het stuk in elk geval te lezen. 'Wat vindt u van het communisme?' luidt een van de vragen. Het antwoord: 'Het is als in de dierenwereld, 'survival of the fittest'. Huis, gezin en haard verdwijnen, geen levensvorm blijft over.' Ook moet ik aan hem vragen: 'hoe komt het dat u schizofreen bent?' Het (toch wel verrassende) antwoord luidt: 'Ik kom uit Maastricht en dat is een stad die in Franse en Duitse handen is geweest. En door de Amerikanen bevrijd op 14 september 1944.'

Helaas moeten we ook het relaas over 'het wangedrag van zaaddragers en slappe ooien in de maatschappij' van een andere auteur de toegang tot de krantekolommen verbieden. De uitsmijter, dat de politiek 'een grote rotzooi' is, dat is in onze krant, maar dan met enige nuancering en verfijning, al vaker betoogd. Ook politici lijden heel duidelijk aan onbegrip. Tenminste één troost voor de journalist.

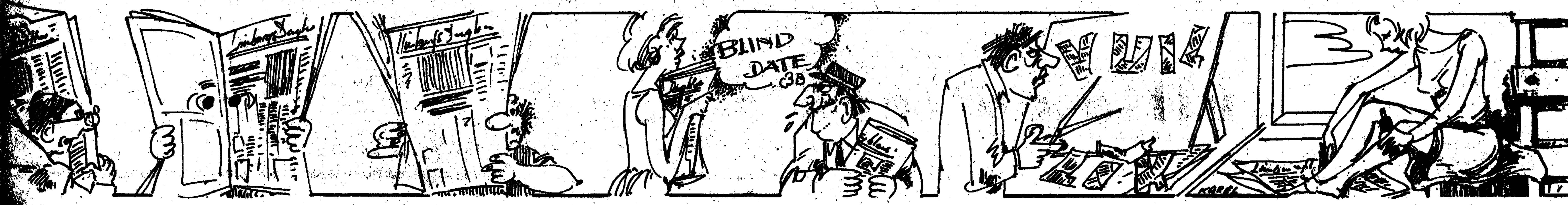

Leveranciers feliciteren

Limburgs Dagblad 75 Jaar

PROFICIAT
Limburgs Dagblad

Ook in de toekomst zorgen wij voor de beste profilering in de lucht op prime-time voor dé krant van Limburg

Vliegveldweg 17, Maastricht-Airport
Beek, telefoon 043-646949.

⋆ Luchtreclame ⋆ PR/rondvluchten
⋆ Luchtfoto/video-opname
⋆ Charters ⋆ Vlieglessen

JN

NAEBERS Electro-Techniek b.v.

Voor kwaliteit, flexibiliteit en snelle service
Wikkel en reparatiebedrijf van elektromotoren en gereedschappen. Leverancier van electromotoren, (voorraad tot 200 kW). Hout- en metaalbew. machines voor hobby en industrie. Grootste voorraadhouder van Limburg. Vraag prijsopgave aan ......

Ganzeweide 181-183, Heerlen, tel.: 045-211941, fax: 231288

Adem in...
Adem uit..

Adem schone lucht

Om te kunnen leven, moeten we kunnen ademen. Maar bij iedere ademtocht die we nemen, komen er ook kleine deeltjes in onze longen. Om deze vitale organen te beschermen, zijn wij mensen "uitgerust" met trilhaartjes om sommige van deze partikeltjes eruit te filteren.

Gebouwen hebben ook ademhalingsorganen. Iets anders dan de menselijke organen, zijn deze longen opgebouwd uit dure componenten en systemen zoals batterijen, ventilatoren, warmtewielen, controlerende onderdelen, roosters, kanalen enz. enz. Ook deze organen moeten beschermd worden zodat lucht(stof)-deeltjes de werking ervan niet zullen aantasten. Dus het luchtfilter dat u kiest (minimaal Super Hi-Flo 85), is van levensbelang voor het behoud van uw kostbare ventilatie-inrichting.

Wij van Camfil ontwikkelen al meer dan 25 jaar lange-standtijd-filters en adviseren deze fijnfilters om uw dure componenten te beschermen. Wij zijn uitgegroeid tot één van Europa's leidende en toonaangevende maatschappijen op het gebied van luchtfilters.

Als u meer te weten wilt komen over het "ademhalingssysteem" in uw gebouw of ontwerp, neem dan contact op met een buitendienstmedewerker van Camfil, die u zeer snel van dienst kan zijn. Ons kantoor is gevestigd in het hart van Nederland.

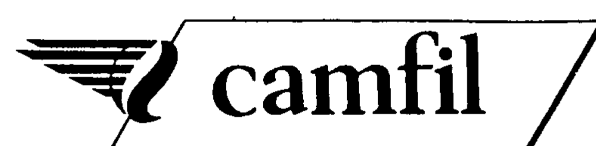

De specialisten op het gebied van luchtfilters

EDE
08380-33346

Limburgs Dagblad
PROFICIAT

Al meer dan 10 jaar
uw verzekeringsdeskundige

BeckerS CaessenS
assurantiën

Verantwoordelijk voor zowel het collectieve lease-autokontrakt als het collectieve autokontrakt voor personeelsleden.
Ook uw partner voor alle vormen van hypotheken, sparen en beleggen voor particulieren en bedrijven.
Rijksweg Zuid 195, Geleen, 046-750047

Leveranciers feliciteren

WKS. Ook op uw kantoor onmisbaar

- Computer-supplies
- Kantoorartikelen
- Buro-accessoires
- Meubilair
- Stoelen
- Copiers
- Papiervernietigers
- Faxen
- Overhead projectoren
- Dicteerapparatuur
- Inbindsystemen
- Archiefsystemen

073 • 219022

Kantoorbenodigdheden en projectinrichtingen

Postbus 299
5201 AG Den Bosch
Fax 073-218767

Rietveldenweg 39
5222 AP Den Bosch
Tel. 073-219022

---

75 Limburgs Dagblad Jaar

Jubileum aanbieding

Heerlen van dorp tot stad
Fotografische Herinneringen

Winkelwaard
f. 34.5
Lezers v
het Limburgs Dagbl
betalen slecht
f. 29.5

Heerlen, van dorp tot stad

Verkrijgbaar bij de kantoren van het Limburgs Da
Heerlen - Kerkrade - Brunssum - Sittard -
Maastricht - Roermond, en bij de VVV-kan
Heerlen - Landgraaf - Vaals - Gulpen - Simpelveld -

Gefeliciteerd

Limburgs Dagblad 75 Jaar

Proficiat

Limburgs Dagblad

Jules, Hub, Johan, Piet, Martin, Raimond, Toon, Maurice, Pie, Jan, Piet, Piet, Willem, Wiel, Rob, Sjac, Arno, Hub, Jozef, Henk, Ton, Sjaak, Harrie, Jan, Allo, Harrie, Ben, Wiel, Paul, Hub, Paul, Ronald, Ray, Hugo, Jacques, André, Maurice, Harry, Pierre, Frans, Marcel, Peter, Jan, Wiel, Sjef, Rien, Ine, Jan, Kees, Gerard, Frans, Wilma, Wim, Rene, Franka, Wilma, Kitty, Inge, Marlies, Marijke, Catrien, Dorien, Theo, Winus, Pauline, Theo, Chris, Harrie, Piet, Piet, Ine, Hans, Karin, Lou, Aljo, Mark, Sanja, Maria, Thea, Karel, Harrie, Jos, André, Eugène, Gerrit, Jo, Peter, Désirée, Piet, Fon, Fred, Jan, Wiel, Arno, Jacques, John, Jean, Harrie, John, Ben, Leon, Jeu, Arno, Fred, Jeu, Ger, John, Hub, Ron, Richard, Wiel, Ton, Mario, Henk, Jo, Ton, Mark, Ferdinand, Jo, Harrie, Denise, Ella, Ton, Marijke, Wiel, Anita, Yvonne, Irene, Joop, Pierre, John, Lambert, Marcel, Anita, Chris, Peter, Peggy, Marie José, Piet, Sjaak, Joop, Elias, Hub, Paul, Willem, Siebe, Piet, Jos, Wim, John, Maarten, Jos, Eddie, John, André, Ron, Jaco, Carry, Leo, Wiel, Norbert, Emile, May, Sjef, Jules, Albert, Henk, Diana, Kick, Diana, Peter, Hein, Francie, Marie José, Bertie, Jan, Walter, Jules, Wim, Thijs, Mathieu, Ko, Nellie, Jan, Peggy, Thea, Jo, Piet, Bert, ... Leo, Hub, Paul, Sjef, Ramon, Johan, Nicole, Koos, Monique, Sjir, ... Alwin, Martin, Frans, Marian, Jan, Paul, Marlou, Miriam, Fran, ... Marco, Rob, Marie José, Annelies, Muriam, Eveline, Yolanda, Fer, ... Ronald, Sandra, Alwin, ... Arjan, Jean, ... Hanno, ... Arthur, Mathieu, ... Jo, Jos, ... Paul, ... Jean, ... Paul, Michel, Wiel, Wout, Harry, Jo, ... Piet, ... Charlie, Frits, Wiel, Harry, Jan, Badis, Sjir, ... John, Jan, Wiliam, Jan, Henk, ... Jo, Wim, John, René, Serv, Irene, Wiel, Louis, Jos, Hans, Piet, Jacques, ... Jozef, Jung, Frits, Rogier, Loet, Sjef, ... Jan, Frans, Wim, Wim, Gilbert, Patrick, Ton, Sjef, Fon, ... Peter, Wim, Gré, Jos, Tinus, Jan, Jan, Guus, Hein, ... Jef, Otto, Karel, Hub, May, Harrie, Nel, John, Jan, Hein, Jeu, Jan, Jan, Henk, Wiel, Betty, Hub, Jef, ... Toon, Wiel, Harrie, Helmut, Jo, Gerrit, Sjef, Ton, ... Louis, Marie Louis, Theo, Richard, René, José, ... Michel, Hans, Fred, Jacques, ... Roel, Marleen, Hugo, John, Anke, Sandra, Margoth, Angela, Linda, Nicole, Ronald, Sandra, Marjon, Rosalie, Piet, Sylvia, Margriet, Els, Jeanne, Thea, José, Els, Romy, Marlou, Anita, Monique, Jacques, Emile, Frans, Jo, Wilfried, ... John, Eve, Ad, Hein, Albert, Arno, Magda, Twan, Ernst, Jan, Harrie, Leo, Martin, Mike, Jan, ... Herman, Henk, Jef, Jo, Wiel, Ben, Leo, Paul, Herman, Ed, Huward, Ed, Jan, Hein, Hans, Wim, Sonja, Jo, Wilma, Patricia, Jo, Hein, Tilly, Marleen, Truus, Riet, Emile, Jan, Jeos, Jos, Hans, Peter, Bennie, Benti, Hans, Jan, Peter, Mariëtte, Chantal, Monique, ... Mark, ... Pierre, Ron, Herman, Paul, Rob, Ivo, Frans, Laurens, Rob, Max, Jo, Fred, Harrie, Rik, Harrie, Catharien, Egbert, Frank, Paul, Jef, Peter, Gertie, Leon, Servé, Fred, Jo, Frits, Nino, Maurice, Hanny, ... Anneke, Eric, Karel, Geertjan, Jacob, Frits, Anita, Tiny, Nellie, Jan, Conny, ... Hub, Jan, Roos, Hans, Maureen, René, Math, Bert, Math, Gerrit, Wim, Luc, Hans, Chris, ... Jef, Sjef, Han, Roos, Step, Peter, Jos, Antoon, Leo, Pierre, René, Sjef, Ron, Sjao, ... Albert, Jos, Karin, Rud, Ted, Ed, Mathieu, John, André, Hein, Werner, Harie, ... Carlijn, Piet, Jan, Leo, Carla, Lou, Jan, André, Hub, Jan, Albert, Jan, Harrie, Jan, ... Richard, Roel, Hub, Hans, Erik, Geert, Loek, Peter, Sjeng, Wiel, Suzan, Roger, Frans, ... Hugo, Henk, Katja, Lucie, Sonja, Jeanette, Christine, Margie, Nico, Laurens, Ed, Paul, Jo, ... Leo, ... Jeroen, Michel, Sjef, Koos, Ger, Twan, Gerard, Claudia, Rob, Jan, Ben, Marco, John, Yvonne, Marie, Jos, Leo.

75 jaar

DE KRANT VAN LIMBURG